॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ದೀಘನಿಕಾಯೇ

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ , ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ।
ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ, ವನ್ದೇ **ಸುಗತಂ** ಗತಿವಿಮುತ್ತಂ॥

ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಭಾವಂ, ಭಾವೇತ್ವಾ ಚೇವ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಚ।
ಯಂ ಉಪಗತೋ ಗತಮಲಂ, ವನ್ದೇ ತಮನುತ್ತರಂ **ಧಮ್ಮಂ**॥

ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ, ಪುತ್ತಾನಂ ಮಾರಸೇನಮಥನಾನಂ।
ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹಂ, ಸಿರಸಾ ವನ್ದೇ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ**॥

ಇತಿ ಮೇ ಪಸನ್ನಮತಿನೋ, ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ।
ಯಂ ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ, ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ॥

ದೀಘಸ್ಸ ದೀಘಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸ, ನಿಪುಣಸ್ಸ **ಆಗಮವರಸ್ಸ**।
ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಸಂವಣ್ಣಿತಸ್ಸ, ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸ್ಸ॥

ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ, **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಆದಿತೋ ವಸಿಸತೇಹಿ।
ಪಞ್ಚಹಿ ಯಾ ಸಙ್ಗೀತಾ, ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚ ಪಚ್ಛಾಪಿ॥

ಸೀಹಳದೀಪಂ ಪನ ಆಭತಾಥ, ವಸಿನಾ ಮಹಾಮಹಿನ್ದೇನ।
ಠಪಿತಾ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ, ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ॥

ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ, ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಮನೋರಮಂ ಭಾಸಂ।
ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಆರೋಪೇನ್ತೋ ವಿಗತದೋಸಂ॥

ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ, ಥೇರಾನಂ ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾನಂ।
ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾನಂ, ಮಹಾವಿಹಾರೇ ನಿವಾಸೀನಂ॥

ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತಮತ್ಥಂ, ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ।
ಸುಜನಸ್ಸ ಚ ತುಟ್ಠತ್ಥಂ, ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ॥

ಸೀಲಕಥಾ ಧುತಧಮ್ಮಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಚೇವ ಸಬ್ಬಾನಿ।

ಚರಿಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋ, ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಿತ್ಥಾರೋ॥

ಸಬ್ಬಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ, ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನನಿಚ್ಛಯೋ ಚೇವ।
ಖನ್ಧಧಾತಾಯತನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಅರಿಯಾನಿ ಚೇವ ಚತ್ತಾರಿ॥

ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರದೇಸನಾ, ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ।
ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿಮಗ್ಗಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಭಾವನಾ ಚೇವ॥

ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಯಸ್ಮಾ, **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಮಯಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ।
ವುತ್ತಂ ತಸ್ಮಾ ಭಿಯ್ಯೋ, ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ॥

"ಮಜ್ಝೇ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ,** ಏಸ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಾನಞ್ಹಿ।
ಠತ್ವಾ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಯಥಾ ಭಾಸಿತಂ ಅತ್ಥಂ"॥

ಇಚ್ಚೇವ ಕತೋ ತಸ್ಮಾ, ತಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾನ ಸದ್ಧಿಮೇತಾಯ।
ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಜಾನಥ, ದೀಘಾಗಮನಿಸ್ಸಿತಂ ಅತ್ಥನ್ತಿ॥

ನಿದಾನಕಥಾ

ತತ್ಥ **ದೀಘಾಗಮೋ** ನಾಮ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ, ಮಹಾವಗ್ಗೋ, ಪಾಥಿಕವಗ್ಗೋತಿ ವಗ್ಗತೋ ತಿವಗ್ಗೋ ಹೋತಿ; ಸುತ್ತತೋ ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ। ತಸ್ಸ ವಗ್ಗೇಸು **ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ** ಆದಿ, ಸುತ್ತೇಸು **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ।** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸಾಪಿ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದಿ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚೇಸಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿನಯಪಿಟಕೇ ತನ್ತಿಮಾರೂಳ್ಹಾ, ನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಪನ ಇಧಾಪಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಸುಭದ್ದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವಿನಯನಾ ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ, ಕುಸಿನಾರಾಯಂ ಉಪವತ್ತನೇ ಮಲ್ಲಾನಂ ಸಾಲವನೇ ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕನಾಥೇ, ಭಗವತೋ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ – "ಅಲಂ, ಆವುಸೋ, ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ, ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥ, ಸುಮುತ್ತಾ ಮಯಂ ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನ, ಉಪದ್ದುತಾ ಚ ಹೋಮ – 'ಇದಂ ವೋ ಕಪ್ಪತಿ, ಇದಂ ವೋ ನ ಕಪ್ಪತೀ'ತಿ, ಇದಾನಿ ಪನ ಮಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ ನ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ವುತ್ತವಚನಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ, ಈದಿಸಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತಸ್ಸ ಪುನ ದುಲ್ಲಭಭಾವಂ ಮಞ್ಞಮಾನೋ, "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ 'ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ ಪಾವಚನ'ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ, ಯಾವ ಚ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಾವ ಅನತೀತಸತ್ಥುಕಮೇವ ಪಾವಚನಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

> 'ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬)।

‘ಯಂನೂನಾಹಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಂ, ಯಥಯಿದಂ ಸಾಸನಂ ಅದ್ಧನಿಯಂ ಅಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ’।

ಯಞ್ಚಾಹಂ ಭಗವತಾ –

‘ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ’ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ವತ್ವಾ ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ।

‘ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇವ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ; ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇವ, ಆಕಙ್ಖತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ’ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨)।

ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನ ಚ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ, ತಥಾ ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯ ಚೇವ ಚನ್ದೋಪಮಪಟಿಪದಾಯ ಚ ಪಸಂಸಿತೋ, ತಸ್ಸ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ನನು ಮಂ ಭಗವಾ ರಾಜಾ ವಿಯ ಸಕಕವಚಇಸ್ಸರಿಯಾನುಪ್ಪದಾನೇನ ಅತ್ತನೋ ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕಂ ಪುತ್ತಂ ‘ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋ ಮೇ ಅಯಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ಮನ್ತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಅಸಾಧಾರಣೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇಸಿ, ಇಮಾಯ ಚ ಉಳಾರಾಯ ಪಸಂಸಾಯ ಪಸಂಸೀತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ। ಯಥಾಹ –

“ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – ‘ಏಕಮಿದಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಸಮಯಂ ಪಾವಾಯ ಕುಸಿನಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ಸಬ್ಬಂ **ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ** ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥಂ ಪನಸ್ಸ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾವಸಾನೇ ಆಗತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮ।

ತತೋ ಪರಂ ಆಹ –

“ಹನ್ದ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಾಮ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತಿ, ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ; ಪುರೇ ಅವಿನಯೋ ದಿಪ್ಪತಿ, ವಿನಯೋ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ; ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪುರೇ ಅವಿನಯವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಯವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು – “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನತೂ”ತಿ। ಥೇರೋ ಪನ ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರೇ ಪುಥುಜ್ಜನಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕ ಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂ ಅನೇಕಸತೇ, ಅನೇಕಸಹಸ್ಸೇ ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಿಪಿಟಕಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಧರೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇ ಮಹಾನುಭಾವೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಗವತೋ ಏತದಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದೇ ಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಏಕೂನಪಞ್ಚಸತೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸಿ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ – “ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಏಕೇನೂನಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಉಚ್ಚಿನೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಥೇರೋ ಏಕೇನೂನಮಕಾಸೀತಿ? ಆಯಸ್ಮತೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣತ್ಥಂ। ತೇನಹಾಯಸ್ಮತಾ ಸಹಾಪಿ, ವಿನಾಪಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಂ ಕಾತುಂ। ಸೋ ಹಾಯಸ್ಮಾ ಸೇಕ್ಖೋ ಸಕರಣೀಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಹಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯಸ್ಮಾ

ಪನಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ದಸಬಲದೇಸಿತಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಹ -

> “ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ।
> ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೦೨೭)।

ತಸ್ಮಾ ವಿನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ।

ಯದಿ ಏವಂ ಸೇಕ್ಖೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ ಥೇರೇನ ಉಚ್ಚಿನಿತಬ್ಬೋ ಅಸ್ಸ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ನ ಉಚ್ಚಿನಿತೋತಿ? ಪರೂಪವಾದವಿವಜ್ಜನತೋ। ಥೇರೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ಆನನ್ದೇ ಅತಿವಿಯ ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ, ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಪಲಿತೇಸು ಜಾತೇಸುಪಿ ‘ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ’ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಕುಮಾರಕವಾದೇನ ಓವದತಿ। ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ಚಾಯಸ್ಮಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಛನ್ದಾಗಮನಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಮಾನಾ - “ಬಹೂ ಅಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಠಪೇತ್ವಾ ಆನನ್ದಂ ಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಂ ಥೇರೋ ಉಚ್ಚಿನೀ”ತಿ ಉಪವದೇಯ್ಯುಂ। ತಂ ಪರೂಪವಾದಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ, ‘ಆನನ್ದಂ ವಿನಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ, ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ನ ಉಚ್ಚಿನಿ।

ಅಥ ಸಯಮೇವ ಭಿಕ್ಖೂ ಆನನ್ದಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಥೇರಂ ಯಾಚಿಂಸು। ಯಥಾಹ -

> “ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಂ ಏತದವೋಚುಂ - ‘ಅಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ ಅಭಬ್ಬೋ ಛನ್ದಾ ದೋಸಾ ಮೋಹಾ ಭಯಾ ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುಂ, ಬಹು ಚಾನೇನ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ಪರಿಯತ್ತೋ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನತೂ’ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಉಚ್ಚಿನಿತೇನ ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಥೇರಸತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ।

ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ - “ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಮಯಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮಾ”ತಿ? ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ - “ರಾಜಗಹಂ ಖೋ ಮಹಾಗೋಚರಂ ಪಹೂತಸೇನಾಸನಂ, ಯಂನೂನ ಮಯಂ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ನೇಸಂ ಏತದಹೋಸಿ? “ಇದಂ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಥಾವರಕಮ್ಮಂ, ಕೋಚಿ ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕೋಟೇಯ್ಯಾ”ತಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಞತ್ತಿದುತಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸಾವೇಸಿ -

> “ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ ಸಙ್ಘೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ನೇಯ್ಯ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। ಏಸಾ ಞತ್ತಿ।

> “ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ ಸಙ್ಘೋ, ಸಙ್ಘೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ನ”ತಿ ‘ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಯಸ್ಸಾಯಸ್ಮತೋ

ಖಮತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಸಮ್ಮುತಿ' ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ, ಸೋ ತುಣ್ಹಸ್ಸ; ಯಸ್ಸ ನಕ್ಖಮತಿ, ಸೋ ಭಾಸೇಯ್ಯ।

"ಸಮ್ಮತಾನಿ ಸಙ್ಘೇನ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ, ಖಮತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತುಣ್ಹೀ, ಏವಮೇತಂ ಧಾರಯಾಮೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮)।

ಅಯಂ ಪನ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಏಕವೀಸತಿಮೇ ದಿವಸೇ ಕತಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾಹಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸರೀರಂ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಿಂಸು। ಏವಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ। ತತೋ ಸತ್ತಾಹಂ ಚಿತಕಾಯ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯಿ, ಸತ್ತಾಹಂ ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರಂ ಕತ್ವಾ ಸನ್ಥಾಗಾರಸಾಲಾಯಂ ಧಾತುಪೂಜಂ ಕರಿಂಸೂತಿ, ಏಕವೀಸತಿ ದಿವಸಾ ಗತಾ। ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮಿಯಂಯೇವ ಧಾತುಯೋ ಭಾಜಯಿಂಸು। ಏತಸ್ಮಿಂ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಸ್ಸ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಕತಂ ಅನಾಚಾರಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಅಯಂ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ಕತಾ।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಕಮ್ಮವಾಚಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಆವುಸೋ, ಇದಾನಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಚತ್ತಾಲೀಸ ದಿವಸಾ ಓಕಾಸೋ ಕತೋ, ತತೋ ಪರಂ 'ಅಯಂ ನಾಮ ನೋ ಪಲಿಬೋಧೋ ಅತ್ಥೀ'ತಿ, ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭಾ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಯಸ್ಸ ರೋಗಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಮಾತಾಪಿತುಪಲಿಬೋಧೋ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಪತ್ತಂ ವಾ ಪನ ಪಚಿತಬ್ಬಂ, ಚೀವರಂ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಸೋ ತಂ ಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಂ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೂ"ತಿ।

ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಚಸತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪರಿವುತೋ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ। ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೋಕಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತಂ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಕಾಮಾ ತಂ ತಂ ದಿಸಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾ। ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರೋ ಪನ ಸತ್ತಸತಭಿಕ್ಖುಪರಿವಾರೋ 'ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನಂ ಆಗತಾಗತಂ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಕುಸಿನಾರಾಯಂಯೇವ ಅಟ್ಠಾಸಿ।

ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ, ಏವಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾಪಿ ಭಗವತೋ ಸಯಮೇವ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಗಚ್ಛತೋ ಗಚ್ಛತೋ ಪನಸ್ಸ ಪರಿವಾರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಾ। ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಮಹಾಪರಿದೇವೋ ಅಹೋಸಿ । ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪನ ಸಾವತ್ಥಿಮನುಪ್ಪತ್ತೇ ಥೇರೇ ಸಾವತ್ಥಿವಾಸಿನೋ ಮನುಸ್ಸಾ "ಥೇರೋ ಕಿರ ಆಗತೋ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದಿಹತ್ಥಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ - "ಭನ್ತೇ, ಆನನ್ದ, ಪುಬ್ಬೇ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛಥ, ಅಜ್ಜ ಕುಹಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಆಗತತ್ಥಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದಮಾನಾ ಪರೋದಿಂಸು। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇ ವಿಯ ಮಹಾಪರಿದೇವೋ ಅಹೋಸಿ।

ತತ್ರ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಿಯಾಕಥಾಯ ತಂ ಮಹಾಜನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಜೇತವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದಸಬಲೇನ ವಸಿತಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮಿಲಾತಮಾಲಾಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಅತಿಹರಿತ್ವಾ ಪುನ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಠಿತಕಾಲೇ ಕರಣೀಯಂ ವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮಕಾಸಿ। ಕುರುಮಾನೋ ಚ ನ್ಹಾನಕೋಟ್ಠಕಸಮ್ಮಜ್ಜನಉದಕುಪಟ್ಠಾಪನಾದಿಕಾಲೇಸು ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ - "ನನು ಭಗವಾ, ಅಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನ್ಹಾನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದದಾನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಕಪ್ಪನಕಾಲೋ, ಅಯಂ ಮುಖಧೋವನಕಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪರಿದೇವಮಾನೋವ ಅಕಾಸಿ, ಯಥಾ ತಂ ಭಗವತೋ ಗುಣಗಣಾಮತರಸಞ್ಞುತಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಪೇಮೋ ಚೇವ ಅಖೀಣಾಸವೋ ಚ

ಅನೇಕೇಸು ಚ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸೂಪಕಾರಸಞ್ಜನಿತಚಿತ್ತಮದ್ದವೋ। ತಮೇನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದೇವತಾ - "ಭನ್ತೇ, ಆನನ್ದ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಪರಿದೇವಮಾನಾ ಕಥಂ ಅಞ್ಞೇ ಅಸ್ಸಾಸೇಸ್ಸಥಾ"ತಿ ಸಂವೇಜೇಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸಾ ವಚನೇನ ಸಂವಿಗ್ಗಹದಯೋ ಸನ್ಥಮ್ಭಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಭುತಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಬಹುಲತ್ತಾ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಂ ಕಾಯಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತುಂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಖೀರವಿರೇಚನಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಿಹಾರೇಯೇವ ನಿಸೀದಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪಹಿತಂ ಮಾಣವಕಂ ಏತದವೋಚ -

> "ಅಕಾಲೋ, ಖೋ ಮಾಣವಕ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ ಪೀತಾ, ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೮)।

ದುತಿಯದಿವಸೇ ಚೇತಕತ್ಥೇರೇನ ಪಚ್ಛಾಸಮಣೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಘನಿಕಾಯೇ **ಸುಭಸುತ್ತಂ** ನಾಮ ದಸಮಂ ಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸಿ।

ಅಥ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಜೇತವನಮಹಾವಿಹಾರೇ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಓಹಾಯ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ ತಥಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕಾ ಭಿಕ್ಖೂತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಗತೇ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ಚ ಇದಂ ವುತ್ತಂ - "ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ರಾಜಗಹಂ ಅಗಮಂಸು, ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿತು"ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮)। ತೇ ಆಸಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಉಪೋಸಥಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಿಂಸು।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ರಾಜಗಹಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಮಹಾವಿಹಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಛಡ್ಡಿತಪತಿತಉಕ್ಲಾಪಾ ಅಹೇಸುಂ। ಭಗವತೋ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ವಿಹಾರೇ ಚ ಪರಿವೇಣೇ ಚ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಗಮಂಸು। ತತ್ಥ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಕುರುಮಾನಾ ಥೇರಾ ಭಗವತೋ ವಚನಪೂಜನತ್ಥಂ ತಿತ್ಥಿಯವಾದಪರಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಚ - 'ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕರೋಮಾ'ತಿ ಚಿನ್ತೇಸುಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ - "ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸತ್ಥರಿ ಠಿತೇಯೇವ ವಿಹಾರೇ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಂಸು, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಛಡ್ಡೇಸುಂ, ಕುಲಾನಂ ಮಹಾಧನಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ವಿನಸ್ಸತೀ"ತಿ। ತೇಸಞ್ಚ ವಾದಪರಿಮೋಚನತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇಸುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾ ಚ ಪನ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಕರಿಂಸು। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

> "ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ - ಭಗವತಾ, ಖೋ ಆವುಸೋ, ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ವಣ್ಣಿತಂ, ಹನ್ದ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕರೋಮ, ಮಜ್ಝಿಮಂ ಮಾಸಂ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮)।

ತೇ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಗನ್ತ್ವಾ ರಾಜದ್ವಾರೇ ಅಟ್ಠಂಸು। ರಾಜಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ - "ಕಿಂ ಭನ್ತೇ, ಆಗತತ್ಥಾ"ತಿ ಅತ್ತನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಮಹಾವಿಹಾರಪಟಿಸಙ್ಖರಣತ್ಥಾಯ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಪಟಿವೇದೇಸುಂ। ರಾಜಾ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಕಾರಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಅದಾಸಿ। ಥೇರಾ ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇ ಪಟಿಸಙ್ಖರಾಪೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸುಂ - "ನಿಟ್ಠಿತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಹಾರಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ, ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ। "ಸಾಧು ಭನ್ತೇ ವಿಸಟ್ಠಾ ಕರೋಥ, ಮಯ್ಹಂ ಆಣಾಚಕ್ಕಂ , ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಹೋತು, ಆಣಾಪೇಥ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ। "ಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕತ್ಥ ಕರೋಮಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ? "ವೇಭಾರಪಬ್ಬತಪಸ್ಸೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿ ಗುಹಾದ್ವಾರೇ ಕಾತುಂ ಯುತ್ತಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ ರಾಜಾ ಅಜಾತಸತ್ತು ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮುನಾ ನಿಮ್ಮಿತಸದಿಸಂ ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿಥಮ್ಭಸೋಪಾನಂ, ನಾನಾವಿಧಮಾಲಾಕಮ್ಮಲತಾಕಮ್ಮವಿಚಿತ್ತಂ, ಅಭಿಭವನ್ತಮಿವ ರಾಜಭವನವಿಭೂತಿಂ, ಅವಹಸನ್ತಮಿವ ದೇವವಿಮಾನಸಿರಿಂ, ಸಿರಿಯಾ ನಿಕೇತನಮಿವ ಏಕನಿಪಾತತಿತ್ಥಮಿವ ಚ ದೇವಮನುಸ್ಸನಯನವಿಹಙ್ಗಾನಂ, ಲೋಕರಾಮಣೇಯ್ಯಕಮಿವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಂ

ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಮಣ್ಡಂ ಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ವಿವಿಧಕುಸುಮದಾಮೋಲಮ್ಬಕವಿನಿಗ್ಗಲನ್ತಚಾರುವಿತಾನಂ ನಾನಾರತನವಿಚಿತ್ತಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಮಿವ ಚ, ನಂ ನಾನಾಪುಪ್ಫೂಪಹಾರವಿಚಿತ್ತಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಕಮ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಸದಿಸಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಮಣ್ಡಪೇ ಪಞ್ಚಸತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನಗ್ಘಾನಿ ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಸತಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ, ದಕ್ಖಿಣಭಾಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಂ ಥೇರಾಸನಂ, ಮಣ್ಡಪಮಜ್ಝೇ ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆಸನಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ, ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಠಪೇತ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆರೋಚಾಪೇಸಿ – "ನಿಟ್ಠಿತಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಮ ಕಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ದಿವಸೇ ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹಂಸು – "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತೋ ವಿಚರತೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅಞ್ಞೋ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತೋ ವಿಚರಣಕಭಿಕ್ಖು ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅದ್ಧಾ ಏತೇ ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತೀತಿ ಸಂವೇಗಂ ಆಪಜ್ಜಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ನಂ ಆಹಂಸುಯೇವ – "ಸ್ವೇ ಆವುಸೋ, ಆನನ್ದ, ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ತ್ವಞ್ಚ ಸೇಕ್ಖೋ ಸಕರಣೀಯೋ, ತೇನ ತೇ ನ ಯುತ್ತಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗನ್ತುಂ, ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋಹೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ – 'ಸ್ವೇ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ನ ಖೋ ಮೇತಂ ಪತಿರೂಪಂ ಯ್ವಾಹಂ ಸೇಕ್ಖೋ ಸಮಾನೋ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿಂ ಕಾಯಗತಾಯ ಸತಿಯಾ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಚಙ್ಕಮಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ "ನಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಾಯಂ ಆವಜ್ಜೇಸಿ, ದ್ವೇ ಪಾದಾ ಭೂಮಿತೋ ಮುತ್ತಾ, ಅಪತ್ತಞ್ಚ ಸೀಸಂ ಬಿಮ್ಬೋಹನಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಚಙ್ಕಮೇನ ಬಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ನನು ಮಂ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ – 'ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ, ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜ, ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭)। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಕಥಾದೋಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಮ ಪನ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಂ ವೀರಿಯಂ, ತೇನ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಹನ್ದಾಹಂ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇಮೀ"ತಿ, ಚಙ್ಕಮಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಪಾದಧೋವನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಞ್ಚಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ, "ಥೋಕಂ ವಿಸ್ಸಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಾಯಂ ಮಞ್ಚಕೇ ಅಪನಾಮೇಸಿ। ದ್ವೇ ಪಾದಾ ಭೂಮಿತೋ ಮುತ್ತಾ, ಸೀಸಂ ಬಿಮ್ಬೋಹನಮಪ್ಪತ್ತಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ಚತುಇರಿಯಾಪಥವಿರಹಿತಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ। ತೇನ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಅನಿಪನ್ನೋ ಅನಿಸಿನ್ನೋ ಅಟ್ಠಿತೋ ಅಚಙ್ಕಮನ್ತೋ ಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಅಥ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಪಞ್ಚಮಿಯಂ ಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅರಹಾ ಸಮಾನೋ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಕಥಂ ಅಗಮಾಸಿ? "ಇದಾನಿಮ್ಹಿ ಸನ್ನಿಪಾತಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸನಾರಹೋ"ತಿ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತತಾಲಪಕ್ಕಂ ವಿಯ, ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ, ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ನಭೇ ಸಮುಗ್ಗತಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ, ಬಾಲಾತಪಸಮ್ಫಸ್ಸವಿಕಸಿತರೇಣುಪಿಞ್ಜರಗಬ್ಭಂ ಪದುಮಂ ವಿಯ ಚ, ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಪರಿಯೋದಾತೇನ ಸಪ್ಪಭೇನ ಸಸ್ಸಿರೀಕೇನ ಚ ಮುಖವರೇನ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಆರೋಚಯಮಾನೋ ವಿಯ ಅಗಮಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ – "ಸೋಭತಿ ವತ ಭೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೋ ಆನನ್ದೋ, ಸಚೇ ಸತ್ಥಾ ಧರೇಯ್ಯ, ಅದ್ಧಾ ಅಜ್ಜಾನನ್ದಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ಹನ್ದ , ದಾನಿಸ್ಸಾಹಂ ಸತ್ಥಾರಾ ದಾತಬ್ಬಂ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಾಮೀ"ತಿ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸಿ।

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ವದನ್ತಿ – "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖೂ ಯಥಾವುಡ್ಢಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದನ್ತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಆಸನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಏವಮಾಹಂಸು – 'ಏತಂ ಆಸನಂ ಕಸ್ಸಾ'ತಿ? 'ಆನನ್ದಸ್ಸಾ'ತಿ। 'ಆನನ್ದೋ ಪನ ಕುಹಿಂ ಗತೋ'ತಿ? ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ

– ‘ಇದಾನಿ ಮಯ್ಹಂ ಗಮನಕಾಲೋ’ತಿ। ತತೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸನೇಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸೀ’’ತಿ, ಆಕಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಹೋತು। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರದಾನಂ ಯುತ್ತಮೇವ।

ಏವಂ ಆಗತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – ‘‘ಆವುಸೋ, ಕಿಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ವಿನಯಂ ವಾ’’ತಿ? ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು – ‘‘ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪ, **ವಿನಯೋ ನಾಮ** ಬುದ್ಧಸಾಸನಸ್ಸ ಆಯು। ವಿನಯೇ ಠಿತೇ ಸಾಸನಂ ಠಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ’’ತಿ। ‘‘ಕಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ’’ತಿ? ‘‘ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿ’’ನ್ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಆನನ್ದೋ ನಪ್ಪಹೋತೀ’’ತಿ? ‘‘ನೋ ನಪ್ಪಹೋತಿ’’। ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಧರಮಾನೋಯೇವ ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿಂ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ – ‘‘ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿನಯಧರಾನಂ ಯದಿದಂ ಉಪಾಲೀ’’ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮)। ‘ತಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ’ತಿ।

ತತೋ ಥೇರೋ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛನತ್ಥಾಯ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನಿ। ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಸಮ್ಮನ್ನಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ – ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ –

> ‘‘ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ,
> ಅಹಂ ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ’’ನ್ತಿ॥

ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಉಪಾಲಿ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ –

> ‘‘ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ,
> ಅಹಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ವಿನಯಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ’’ನ್ತಿ॥ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೯)।

ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ತತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಥೇರಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛಿ। ‘‘ಪಠಮಂ ಆವುಸೋ, ಉಪಾಲಿ, ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ’’ನ್ತಿ? ‘‘ವೇಸಾಲಿಯಂ, ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ’’ತಿ? ‘‘ಸುದಿನ್ನಂ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಂ ಆರಬ್ಭಾ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಮೇಥುನಧಮ್ಮೇ’’ತಿ।

‘‘ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಪಾರಾಜಿಕಸ್ಸ ವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಆಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಅನಾಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ’’ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೯)। ಪುಟ್ಠೋ ಪುಟ್ಠೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ।

ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥೀತಿ? ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತೇ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನ ಹಿ ತಥಾಗತಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಮ್ಪಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ವದನ್ತಿ। ಸಾವಕಾನಂ ಪನ ದೇವತಾನಂ ವಾ ಭಾಸಿತೇ ಅಪನೇತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ತಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರಾ ಅಪನಯಿಂಸು। ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಯತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸುಯೇವ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ‘ತೇನ ಸಮಯೇನಾ’ತಿ ವಾ, ‘ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾ’ತಿ ವಾ, ‘ಅಥ ಖೋತಿ ವಾ’, ‘ಏವಂ ವುತ್ತೇತಿ’ ವಾ, ‘ಏತದವೋಚಾ’ತಿ ವಾ, ಏವಮಾದಿಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮತ್ತಂ। ಏವಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪನ – ‘‘ಇದಂ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕ’’ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇ ಸಙ್ಗಹಮಾರೂಳ್ಹೇ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪಿತನಯೇನೇವ ಗಣಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು – ‘‘ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ

ವಿಹರತೀ"ತಿ। ತೇಸಂ ಸಜ್ಝಾಯಾರದ್ಧಕಾಲೇಯೇವ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯ ಮಹಾಪಥವೀ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ।

ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಸೇಸಾನಿ ತೀಣಿ ಪಾರಾಜಿಕಾನಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ "ಇದಂ ಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡ"ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ತೇರಸ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಾನಿ "ತೇರಸಕ"ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಅನಿಯತಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ತಿಂಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಾನಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ । ದ್ವೇನವುತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಚತ್ತಾರಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾಟಿದೇಸನೀಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಸೇಖಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಸತ್ತ ಧಮ್ಮೇ "ಅಧಿಕರಣಸಮಥಾ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಏವಂ ಸತ್ತವೀಸಾಧಿಕಾನಿ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಾನಿ "ಮಹಾವಿಭಙ್ಗೋ"ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಠಪೇಸುಂ। ಮಹಾವಿಭಙ್ಗಾವಸಾನೇಪಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ।

ತತೋ ಭಿಕ್ಖುನೀವಿಭಙ್ಗೇ ಅಟ್ಠ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡಂ ನಾಮ ಇದ"ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಸತ್ತರಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಸತ್ತರಸಕ"ನ್ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ತಿಂಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಾನಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಛಸಟ್ಠಿಸತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಅಟ್ಠ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಪಾಟಿದೇಸನೀಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಸೇಖಿಯಾನೀ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಸತ್ತ ಧಮ್ಮೇ "ಅಧಿಕರಣಸಮಥಾ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಏವಂ ತೀಣಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ "ಭಿಕ್ಖುನೀವಿಭಙ್ಗೋ"ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ - "ಅಯಂ ಉಭತೋ ವಿಭಙ್ಗೋ ನಾಮ ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರೋ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ। ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾವಸಾನೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ।

ಏತೇನೇವುಪಾಯೇನ ಅಸೀತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ಖನ್ಧಕಂ, ಪಞ್ಚವೀಸತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ಪರಿವಾರಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ "ಇದಂ **ವಿನಯಪಿಟಕಂ** ನಾಮಾ"ತಿ ಠಪೇಸುಂ । ವಿನಯಪಿಟಕಾವಸಾನೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ - "ಆವುಸೋ, ಇಮಂ ತುಯ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಹೀ"ತಿ। ವಿನಯಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಾವಸಾನೇ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ।

ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಕಾಮೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಧಮ್ಮಂ ಸಙ್ಗಾಯನ್ತೇ ಹಿ ಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮೋ ಸಙ್ಗಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? ಭಿಕ್ಖೂ - "ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಆಹಂಸು।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ,
ಅಹಂ ಆನನ್ದಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ,
ಅಹಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ಧಮ್ಮಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಕತರಂ, ಆವುಸೋ, ಪಿಟಕಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ"ತಿ? "ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಚತಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ, ತಾಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ಸಙ್ಗೀತಿ"ನ್ತಿ?

“ದೀಘಸಙ್ಗೀತಿಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ದೀಘಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಚತುತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ, ತಯೋ ವಗ್ಗಾ, ತೇಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ವಗ್ಗ”ನ್ತಿ? “ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೇ ತೇರಸ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ತೇಸು ಪಠಮಂ ಕತರಂ ಸುತ್ತ”ನ್ತಿ? “ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ನಾಮ ಭನ್ತೇ, ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಂ, ನಾನಾವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವಕುಹ ಲಪನಾದಿವಿದ್ಧಂಸನಂ, ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ, ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಕಮ್ಪನಂ, ತಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ”ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಏತದವೋಚ, “ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿ? “ಅನ್ತರಾ ಚ, ಭನ್ತೇ, ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದಂ ರಾಜಾಗಾರಕೇ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯ”ನ್ತಿ। “ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ”ತಿ ? “ಸುಪ್ಪಿಯಞ್ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಞ್ಚ ಮಾಣವ”ನ್ತಿ। “ಕಿಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ? “ವಣ್ಣಾವಣ್ಣೇ”ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೪೦)। ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸಾನೇ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಗಣಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚ ಪಥವಿಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ।

ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ “ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ, ಪನಾವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇರಸ ಸುತ್ತನ್ತೇ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ - “ಅಯಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ ನಾಮಾ”ತಿ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಠಪೇಸುಂ।

ತದನನ್ತರಂ ಮಹಾವಗ್ಗಂ, ತದನನ್ತರಂ ಪಾಥಿಕವಗ್ಗನ್ತಿ, ಏವಂ ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಂ ಚತುತಿಂಸಸುತ್ತಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ “ಅಯಂ **ದೀಘನಿಕಾಯೋ** ನಾಮಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ - “ಆವುಸೋ, ಇಮಂ ತುಯ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಹೀ”ತಿ।

ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಅಸೀತಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಂ** ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ - “ಇಮಂ ತುಮ್ಹೇ ಪರಿಹರಥಾ”ತಿ।

ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಸತಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಂ** ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ - “ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಥಾ”ತಿ।

ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ವೀಸತಿಭಾಣವಾರಸತಪರಿಮಾಣಂ **ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಂ** ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ - “ಇಮಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಥಾ”ತಿ।

ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹವಿಭಙ್ಗಧಾತುಕಥಾಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಕಥಾವತ್ಥುಯಮಕಪಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ ಸುಖುಮಞಾಣಗೋಚರಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ - “ಇದಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ** ನಾಮಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಥವಿಕಮ್ಪೋ ಅಹೋಸೀತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಜಾತಕಂ, ನಿದ್ದೇಸೋ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೋ, ಅಪದಾನಂ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೋ, ಖುದ್ದಕಪಾಠೋ, ಧಮ್ಮಪದಂ, ಉದಾನಂ, ಇತಿವುತ್ತಕಂ, ವಿಮಾನವತ್ಥು, ಪೇತವತ್ಥು, ಥೇರಗಾಥಾ , ಥೇರೀಗಾಥಾತಿ ಇಮಂ ತನ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ **“ಖುದ್ದಕಗನ್ಥೋ** ನಾಮಾಯ”ನ್ತಿ ಚ ವತ್ವಾ “ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪಯಿಂಸೂ”ತಿ ದೀಘಭಾಣಕಾ ವದನ್ತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ “ಚರಿಯಾಪಿಟಕಬುದ್ಧವಂಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಖುದ್ದಕಗನ್ಥಂ ನಾಮ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಮೇತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ರಸವಸೇನ ಏಕವಿಧಂ, ಧಮ್ಮವಿನಯವಸೇನ ದುವಿಧಂ, ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಪಚ್ಛಿಮವಸೇನ ತಿವಿಧಂ। ತಥಾ ಪಿಟಕವಸೇನ। ನಿಕಾಯವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ, ಅಙ್ಗವಸೇನ ನವವಿಧಂ, ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸವಿಧನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ **ರಸವಸೇನ ಏಕವಿಧಂ?** ಯಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಯಾವ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಾನಿ ದೇವಮನುಸ್ಸನಾಗಯಕ್ಖಾದಯೋ ಅನುಸಾಸನ್ತೇನ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಏಕರಸಂ ವಿಮುತ್ತಿರಸಮೇವ ಹೋತಿ। ಏವಂ ರಸವಸೇನ ಏಕವಿಧಂ।

ಕಥಂ **ಧಮ್ಮವಿನಯವಸೇನ ದುವಿಧಂ?** ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತಂ ಧಮ್ಮೋ ಚೇವ ವಿನಯೋ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ವಿನಯೋ, ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮೋ। ತೇನೇವಾಹ "ಯನ್ನೂನ ಮಯಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)। "ಅಹಂ ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಆನನ್ದಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ। ಏವಂ ಧಮ್ಮವಿನಯವಸೇನ ದುವಿಧಂ।

ಕಥಂ **ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಪಚ್ಛಿಮವಸೇನ ತಿವಿಧಂ?** ಸಬ್ಬಮೇವ ಹಿದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನಂ, ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಬುದ್ಧವಚನನ್ತಿ ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ -

> "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ, ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ।
> ಗಹಕಾರಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥
> ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸಿ, ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸಿ।
> ಸಬ್ಬಾ ತೇ ಫಾಸುಕಾ ಭಗ್ಗಾ, ಗಹಕೂಟಂ ವಿಸಙ್ಖತಂ।
> ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಮಜ್ಝಗಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೩-೫೪)।

ಇದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನಂ। ಕೇಚಿ "ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧) ಖನ್ಧಕೇ ಉದಾನಗಾಥಂ ವದನ್ತಿ। ಏಸಾ ಪನ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಸೋಮನಸ್ಸಮಯಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಉದಾನಗಾಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಂ ಪನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇ ಅಭಾಸಿ - "ಹನ್ದ ದಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಮನ್ತಯಾಮಿ ವೋ, ವಯಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೮) ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಬುದ್ಧವಚನಂ। ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರೇ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ಏತಂ ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಂ ನಾಮ। ಏವಂ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಪಚ್ಛಿಮಬುದ್ಧವಚನವಸೇನ ತಿವಿಧಂ।

ಕಥಂ **ಪಿಟಕವಸೇನ ತಿವಿಧಂ?** ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ ತಿಪ್ಪಭೇದಮೇವ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಸಙ್ಗೀತಞ್ಚ ಅಸಙ್ಗೀತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಉಭಯಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾನಿ, ದ್ವೇ ವಿಭಙ್ಗಾ, ದ್ವಾವೀಸತಿ ಖನ್ಧಕಾ, ಸೋಳಸಪರಿವಾರಾತಿ - ಇದಂ **ವಿನಯಪಿಟಕಂ** ನಾಮ। ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ ದೀಘನಿಕಾಯೋ, ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಾದಿದಿಯಡ್ಢಸತದ್ವೇಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ, ಓಘತರಣಸುತ್ತಾದಿಸತ್ತಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಸತ್ತಸತದ್ವಾಸಟ್ಠಿಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಸುತ್ತಾದಿನವಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಪಞ್ಚಸತಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ, ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಧಮ್ಮಪದ-ಉದಾನ-ಇತಿವುತ್ತಕ-ಸುತ್ತನಿಪಾತ-ವಿಮಾನವತ್ಥು-ಪೇತವತ್ಥು-ಥೇರಗಾಥಾ-ಥೇರೀಗಾಥಾ-ಜಾತಕ-ನಿದ್ದೇಸ-ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗ-ಅಪದಾನ-ಬುದ್ಧವಂಸ-ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಸೇನ ಪನ್ನರಸಪ್ಪಭೇದೋ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಇದಂ **ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ** ನಾಮ।

ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೋ, ವಿಭಙ್ಗೋ, ಧಾತುಕಥಾ, ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಕಥಾವತ್ಥು, ಯಮಕಂ, ಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ - ಇದಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ** ನಾಮ। ತತ್ಥ -

"ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ, ವಿನಯನತೋ ಚೇವ ಕಾಯವಾಚಾನಂ।
ವಿನಯತ್ಥವಿದೂಹಿ ಅಯಂ, ವಿನಯೋ ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ"॥

ವಿವಿಧಾ ಹಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚವಿಧಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಪಾರಾಜಿಕಾದಿ ಸತ್ತ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಮಾತಿಕಾ ವಿಭಙ್ಗಾದಿಪ್ಪಭೇದಾ ನಯಾ। ವಿಸೇಸಭೂತಾ ಚ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಸಿಥಿಲಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಾ ಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿನಯಾ। ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಅಜ್ಝಾಚಾರನಿಸೇಧನತೋ ಚೇಸ ಕಾಯಂ ವಾಚಞ್ಚ ವಿನೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ ವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ ಕಾಯವಾಚಾನಂ ವಿನಯನತೋ ಚೇವ ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ। ತೇನೇತಮೇತಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ -

"ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ, ವಿನಯನತೋ ಚೇವ ಕಾಯವಾಚಾನಂ।
ವಿನಯತ್ಥವಿದೂಹಿ ಅಯಂ, ವಿನಯೋ ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ"ತಿ॥

ಇತರಂ ಪನ -

"ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ ಸುವುತ್ತತೋ, ಸವನತೋಥ ಸೂದನತೋ।
ಸುತ್ತಾಣಾ ಸುತ್ತಸಭಾಗತೋ ಚ, ಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಕ್ಖಾತಂ॥

ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ ಸೂಚೇತಿ। ಸುವುತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಾ, ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಸವತಿ ಚೇತಂ ಅತ್ಥೇ ಸಸ್ಸಮಿವ ಫಲಂ, ಪಸವತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೂದತಿ ಚೇತಂ ಧೇನು ವಿಯ ಖೀರಂ, ಪಗ್ಘರಾಪೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುಟ್ಠು ಚ ನೇ ತಾಯತಿ, ರಕ್ಖತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುತ್ತಸಭಾಗಞ್ಚೇತಂ, ಯಥಾ ಹಿ ತಚ್ಛಕಾನಂ ಸುತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇತಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ। ಯಥಾ ಚ ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ನ ವಿಕಿರೀಯನ್ತಿ, ನ ವಿದ್ಧಂಸೀಯನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಅತ್ಥಾ। ತೇನೇತಮೇತಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ -

"ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ, ಸುವುತ್ತತೋ ಸವನತೋಥ ಸೂದನತೋ।
ಸುತ್ತಾಣಾ ಸುತ್ತಸಭಾಗತೋ ಚ, ಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಕ್ಖಾತ"ನ್ತಿ॥

ಇತರೋ ಪನ -

"ಯಂ ಏತ್ಥ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋ, ಸಲಕ್ಖಣಾ ಪೂಜಿತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ।
ವುತ್ತಾಧಿಕಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ತೇನ ಅಕ್ಖಾತೋ"॥

ಅಯಞ್ಹಿ ಅಭಿಸದ್ದೋ ವುಡ್ಢಿಲಕ್ಖಣಪೂಜಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಬಾಳ್ಹಾ ಮೇ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ನೋ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೯) ವುಡ್ಢಿಯಂ ಆಗತೋ। "ಯಾ ತಾ ರತ್ತಿಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) ಸಲಕ್ಖಣೇ। "ರಾಜಾಭಿರಾಜಾ ಮನುಜಿನ್ದೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯) ಪೂಜಿತೇ। "ಪಟಿಬಲೋ ವಿನೇತುಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಅಭಿವಿನಯೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೮೫) ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ ಚ ವಿನಯೇ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ವಣ್ಣೇನಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿ॰ ವ॰ ೮೧೯) ಅಧಿಕೇ।

ಏತ್ಥ ಚ "ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ" (ಧ॰ ಸ॰ ೨೫೧), "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೬೪೨) ನಯೇನ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ। "ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ನಯೇನ ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹಿ ಲಕ್ಖಣೀಯತ್ತಾ ಸಲಕ್ಖಣಾಪಿ। "ಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ, ಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧೧, ದುಕಮಾತಿಕಾ ೧೨) ನಯೇನ ಪೂಜಿತಾಪಿ, ಪೂಜಾರಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ವೇದನಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ನಯೇನ ಸಭಾವಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಪಿ। "ಮಹಗ್ಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧೧), ಅನುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೧೧) ನಯೇನ ಅಧಿಕಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ। ತೇನೇತಮೇತಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ –

> "ಯಂ ಏತ್ಥ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋ, ಸಲಕ್ಖಣಾ ಪೂಜಿತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ।
> ವುತ್ತಾಧಿಕಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ತೇನ ಅಕ್ಖಾತೋ"ತಿ॥

ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ, ತಂ –

> "ಪಿಟಕಂ ಪಿಟಕತ್ಥವಿದೂ, ಪರಿಯತ್ತಿಬ್ಭಾಜನತ್ಥತೋ ಆಹು।
> ತೇನ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ, ತಯೋಪಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ"॥

ಪರಿಯತ್ತಿಪಿ ಹಿ "ಮಾ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನೇನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಪಿಟಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಅಥ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಕುದಾಲಪಿಟಕಮಾದಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೦) ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಾಜನಮ್ಪಿ। ತಸ್ಮಾ 'ಪಿಟಕಂ ಪಿಟಕತ್ಥವಿದೂ ಪರಿಯತ್ತಿಭಾಜನತ್ಥತೋ ಆಹು।

ಇದಾನಿ '**ತೇನ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ತಯೋಪಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ**'ತಿ, ತೇನ ಏವಂ ದುವಿಧತ್ಥೇನ ಪಿಟಕಸದ್ದೇನ ಸಹ ಸಮಾಸಂ ಕತ್ವಾ ವಿನಯೋ ಚ ಸೋ ಪಿಟಕಞ್ಚ ಪರಿಯತ್ತಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಭಾಜನತೋ ಚಾತಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ, ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ ಸುತ್ತನ್ತಞ್ಚ ತಂ ಪಿಟಕಞ್ಚಾತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ಚ ಸೋ ಪಿಟಕಞ್ಚಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ। ಏವಮೇತೇ ತಯೋಪಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಞೇಯ್ಯಾ।

ಏವಂ ಞತ್ವಾ ಚ ಪುನಪಿ ತೇಸುಯೇವ ಪಿಟಕೇಸು ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ –

> "ದೇಸನಾಸಾಸನಕಥಾಭೇದಂ ತೇಸು ಯಥಾರಹಂ।
> ಸಿಕ್ಖಾಪ್ಪಹಾನಗಮ್ಭೀರಭಾವಞ್ಚ ಪರಿದೀಪಯೇ॥
> ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚಾಪಿ ಯಂ ಯಹಿಂ।
> ಪಾಪುಣಾತಿ ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖು, ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯೇ"॥

ತತ್ರಾಯಂ ಪರಿದೀಪನಾ ವಿಭಾವನಾ ಚ। ಏತಾನಿ ಹಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆಣಾವೋಹಾರಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ, ಯಥಾಪರಾಧಯಥಾನುಲೋಮಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನಾನಿ, ಸಂವರಾಸಂವರದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಕಥಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಆಣಾರಹೇನ ಭಗವತಾ ಆಣಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ದೇಸಿತತ್ತಾ **ಆಣಾದೇಸನಾ,** ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ವೋಹಾರಕುಸಲೇನ ಭಗವತಾ ವೋಹಾರಬಾಹುಲ್ಲತೋ ದೇಸಿತತ್ತಾ **ವೋಹಾರದೇಸನಾ,** ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ಪರಮತ್ಥಕುಸಲೇನ ಭಗವತಾ ಪರಮತ್ಥಬಾಹುಲ್ಲತೋ ದೇಸಿತತ್ತಾ **ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತಥಾ ಪಠಮಂ - ‘ಯೇ ತೇ ಪಚುರಾಪರಾಧಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಯಥಾಪರಾಧಂ ಏತ್ಥ ಸಾಸಿತಾ’ತಿ **ಯಥಾಪರಾಧಸಾಸನಂ,** ದುತಿಯಂ - ‘ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಾನುಸಯಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಯಥಾನುಲೋಮಂ ಏತ್ಥ ಸಾಸಿತಾ’ತಿ **ಯಥಾನುಲೋಮಸಾಸನಂ,** ತತಿಯಂ - ‘ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತೇ “ಅಹಂ ಮಮಾ”ತಿ ಸಞ್ಞಿನೋ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಏತ್ಥ ಸಾಸಿತಾ’ತಿ **ಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನನ್ತಿ** ವುಚ್ಚತಿ।

ತಥಾ ಪಠಮಂ - ಅಜ್ಝಾಚಾರಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಸಂವರಾಸಂವರೋ ಏತ್ಥ ಕಥಿತೋತಿ **ಸಂವರಾಸಂವರಕಥಾ।** ಸಂವರಾಸಂವರೋತಿ ಖುದ್ದಕೋ ಚೇವ ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸಂವರೋ, ಕಮ್ಮಾಕಮ್ಮಂ ವಿಯ, ಫಲಾಫಲಂ ವಿಯ ಚ, ದುತಿಯಂ - “ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಾ ಏತ್ಥ ಕಥಿತಾ”ತಿ **ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಕಥಾ,** ತತಿಯಂ - “ರಾಗಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಏತ್ಥ ಕಥಿತೋ”ತಿ **ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಕಥಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ।

ತೀಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ತೀಣಿ ಪಹಾನಾನಿ, ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಚ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿನಯಪಿಟಕೇ ವಿಸೇಸೇನ **ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ** ವುತ್ತಾ, ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ **ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ,** ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ।**

ವಿನಯಪಿಟಕೇ ಚ **ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ** , ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ। ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ,** ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ **ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ,** ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಯ। ಪಠಮೇ ಚ **ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ,** ಇತರೇಸು **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಾನಿ।** ಪಠಮೇ ಚ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ಇತರೇಸು **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ।**

ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾ ಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋತಿ** ತನ್ತಿ। **ಅತ್ಥೋತಿ** ತಸ್ಸಾಯೇವ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸನಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। **ಪಟಿವೇಧೋತಿ** ತನ್ತಿಯಾ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। ತೀಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ಏತೇ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾ। ಯಸ್ಮಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹಾ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ। ಏವಂ ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಏತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಹೇತು। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ। **ಅತ್ಥೋತಿ** ಹೇತುಫಲಂ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೨೦)। **ದೇಸನಾತಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಯಥಾ ಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನಂ। **ಪಟಿವೇಧೋತಿ** ಅಭಿಸಮಯೋ, ಸೋ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೋ ವಿಸಯತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ, ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸು, ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೇಸು, ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನುರೂಪಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಅವಬೋಧೋ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ।

ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇಸು ಪಿಟಕೇಸು ಯಂ ಯಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ವಾ ಅತ್ಥಜಾತಂ ವಾ, ಯಾ ಚಾಯಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ ಸೋತೂನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ತದತ್ಥಜೋತಿಕಾ ದೇಸನಾ, ಯೋ ಚೇತ್ಥ ಅವಿಪರೀತಾವಬೋಧಸಙ್ಖಾತೋ ಪಟಿವೇಧೋ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೇಹಿ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹಂ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಏತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

> “ದೇಸನಾಸಾಸನಕಥಾ, ಭೇದಂ ತೇಸು ಯಥಾರಹಂ।
> ಸಿಕ್ಖಾಪ್ಪಹಾನಗಮ್ಭೀರ, ಭಾವಞ್ಚ ಪರಿದೀಪಯೇ”ತಿ -

ಅಯಂ ಗಾಥಾ ವುತ್ತತ್ಥಾವ ಹೋತಿ।

> “ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚಾಪಿ ಯಂ ಯಹಿಂ।
> ಪಾಪುಣಾತಿ ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖು, ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯೇ”ತಿ -

ಏತ್ಥ ಪನ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ತಿವಿಧೋ ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಿಸ್ಸೋ ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯೋ - ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ, ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾ ದುಗ್ಗಹಿತಾ, ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ, ಅಯಂ **ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋ ಅಲಗದ್ದಗವೇಸೀ ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ, ಸೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಮಹನ್ತಂ ಅಲಗದ್ದಂ, ತಮೇನಂ ಭೋಗೇ ವಾ ನಙ್ಗುಟ್ಠೇ ವಾ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸೋ ಅಲಗದ್ದೋ ಪಟಿಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ವಾ ಬಾಹಾಯಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇ ಡಂಸೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತೋ ನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ಸುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ವೇದಲ್ಲಂ, ತೇ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ನ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಂ ಅನುಪಪರಿಕ್ಖತಂ ನ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತಿ, ತೇ ಉಪಾರಮ್ಭಾನಿಸಂಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ ಚ, ಯಸ್ಸ ಚತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನಾನುಭೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೮)।

ಯಾ ಪನ ಸುಗ್ಗಹಿತಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪಾರಿಪೂರಿಂಯೇವ ಆಕಙ್ಖಮಾನೇನ ಪರಿಯಾಪುಟಾ, ನ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು, ಅಯಂ **ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - “ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸುಗ್ಗಹಿತಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯)।

ಯಂ ಪನ ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೋ ಭಾವಿತಮಗ್ಗೋ ಪಟಿವಿದ್ಧಾಕುಪ್ಪೋ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಕೇವಲಂ ಪವೇಣೀಪಾಲನತ್ಥಾಯ ವಂಸಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಾಯ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಂ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತೀ**ತಿ।

ವಿನಯೇ ಪನ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾಸಂಯೇವ ಚ ತತ್ಥ ಪಭೇದವಚನತೋ। ಸುತ್ತೇ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾಸಂಯೇವ ಚ ತತ್ಥ ಪಭೇದವಚನತೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾಸಞ್ಚ ತತ್ಥೇವ ಪಭೇದವಚನತೋ, ಏವಮೇತೇಸು ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಇಮಂ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ವಿನಯೇ ಪನ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅನುಞ್ಞಾತಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದಿಫಸ್ಸಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇಸು ಉಪಾದಿನ್ನಕಫಸ್ಸಾದೀಸು ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ - “ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮಿ,

ಯಥಾ ಯೇ ಮೇ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ, ತೇ ಪಟಿಸೇವತೋ ನಾಲಂ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪)। ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸುತ್ತೇ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ - ''ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ''ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೫) ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - ''ಅತ್ತನಾ ದುಗ್ಗಹಿತೇನ ಅಮ್ಹೇ ಚೇವ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖತಿ, ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಖಣತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತೀ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೬)। ತತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಧಮ್ಮಚಿನ್ತಂ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿಪಿ ಚಿನ್ತೇತಿ। ತತೋ ಚಿತ್ತಕ್ಖೇಪಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - ''ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ, ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಯಾನಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ''ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)। ಏವಮೇತೇಸು ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಇಮಂ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿತಾ ಚಿತ್ತಕ್ಖೇಪಭೇದಂ ವಿಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀ''ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

''ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚಾಪಿ ಯಂ ಯಹಿಂ।
ಪಾಪುಣಾತಿ ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖು, ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವಯೇ''ತಿ -

ಅಯಮ್ಪಿ ಗಾಥಾ ವುತ್ತತ್ಥಾವ ಹೋತಿ। ಏವಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಿಟಕಾನಿ ಞತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಸೇನೇತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ತಿವಿಧನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ನಿಕಾಯವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ? ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತಂ ದೀಘನಿಕಾಯೋ, ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ, ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ, ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಚಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ದೀಘನಿಕಾಯೋ?** ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀನಿ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ।

''ಚತುತ್ತಿಂಸೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ತಿವಗ್ಗೋ ಯಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ।
ಏಸ ದೀಘನಿಕಾಯೋತಿ, ಪಠಮೋ ಅನುಲೋಮಿಕೋ''ತಿ॥

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ದೀಘನಿಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ? ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ಸಮೂಹತೋ ನಿವಾಸತೋ ಚ। ಸಮೂಹನಿವಾಸಾ ಹಿ ನಿಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ''ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕನಿಕಾಯಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ಪಾಣಾ'' (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೦)। ಪೋಣಿಕನಿಕಾಯೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕನಿಕಾಯೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಾನಿ ಸಾಸನತೋ ಲೋಕತೋ ಚ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ನಿಕಾಯಭಾವೇ ವಚನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಮೋ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ?** ಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಾದೀನಿ ದಿಯಡ್ಢಸತಂ ದ್ವೇ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ।

''ದಿಯಡ್ಢಸತಸುತ್ತನ್ತಾ, ದ್ವೇ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ ಯತ್ಥ ಸೋ।
ನಿಕಾಯೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪಞ್ಚ, ದಸವಗ್ಗಪರಿಗ್ಗಹೋ''ತಿ॥

ಕತಮೋ **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ?** ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಕಥಿತಾನಿ ಓಘತರಣಾದೀನಿ ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ।

''ಸತ್ತಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ , ಸತ್ತಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚ।

ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಚೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ಏಸೋ ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ”ತಿ॥

ಕತಮೋ **ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ?** ಏಕೇಕಅಙ್ಗಾತಿರೇಕವಸೇನ ಕಥಿತಾನಿ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಾದೀನಿ ನವ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಸುತ್ತಾನಿ।

“ನವ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚ।
ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸ ಸುತ್ತಾನಿ, ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರೇ ಅಯ”ನ್ತಿ॥

ಕತಮೋ **ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋ?** ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ, ಖುದ್ದಕಪಾಠಾದಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸಿತಾ ಪಞ್ಚದಸಪ್ಪಭೇದಾ, ಠಪೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ನಿಕಾಯೇ ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ।

“ಠಪೇತ್ವಾ ಚತುರೋಪೇತೇ, ನಿಕಾಯೇ ದೀಘಆದಿಕೇ।
ತದಞ್ಞಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ನಿಕಾಯೋ ಖುದ್ದಕೋ ಮತೋ”ತಿ॥

ಏವಂ ನಿಕಾಯವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ।

ಕಥಂ ಅಙ್ಗವಸೇನ ನವವಿಧಂ? ಸಬ್ಬಮೇವ ಹಿದಂ ಸುತ್ತಂ, ಗೇಯ್ಯಂ, ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ಗಾಥಾ, ಉದಾನಂ, ಇತಿವುತ್ತಕಂ, ಜಾತಕಂ, ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ, ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ ನವಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗನಿದ್ದೇಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತರತನಸುತ್ತನಾಲಕಸುತ್ತತುವಟ್ಟಕಸುತ್ತಾನಿ ಚ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಚ ಸುತ್ತನಾಮಕಂ ತಥಾಗತವಚನಂ **ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ **ಗೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸೇಸೇನ ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಸಕಲೋಪಿ ಸಗಾಥವಗ್ಗೋ, ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ, ಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ತಂ **ವೇಯ್ಯಾಕರಣ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಪದಂ, ಥೇರಗಾಥಾ, ಥೇರೀಗಾಥಾ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ನೋಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ಚ **ಗಾಥಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ **ಉದಾನ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ **ಇತಿವುತ್ತಕ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಣ್ಣಕಜಾತಕಾದೀನಿ ಪಞ್ಞಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಪಞ್ಚಜಾತಕಸತಾನಿ ‘**ಜಾತಕ**’ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಆನನ್ದೇ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೯) ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಸುತ್ತನ್ತಾ **ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಚೂಳವೇದಲ್ಲ-ಮಹಾವೇದಲ್ಲ-ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ-ಸಕ್ಕಪಞ್ಹ-ಸಙ್ಖಾರಭಾಜನಿಯ-ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವೇದಞ್ಚ ತುಟ್ಠಿಞ್ಚ ಲದ್ಧಾ ಲದ್ಧಾ ಪುಚ್ಛಿತಸುತ್ತನ್ತಾ **ವೇದಲ್ಲ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಅಙ್ಗವಸೇನ ನವವಿಧಂ।

ಕಥಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸವಿಧಂ? ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ –

“ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ।
ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ”ತಿ॥

ಏವಂ ಪರಿದೀಪಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸುತ್ತಂ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಯಂ ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ, ತತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಗಣನಾ। ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛನಂ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಏಕೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಏಕಮೇಕಂ ತಿಕದುಕಭಾಜನಂ, ಏಕಮೇಕಞ್ಚ ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನಂ, ಏಕಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ವಿನಯೇ ಅತ್ಥಿ ವತ್ಥು, ಅತ್ಥಿ ಮಾತಿಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಪದಭಾಜನೀಯಂ, ಅತ್ಥಿ ಅನ್ತರಾಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥಿ ಆಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥಿ

ತಿಕಚ್ಛೇದೋ। ತತ್ಥ ಏಕಮೇಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಏಕಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸವಿಧಂ।

ಏವಮೇತಂ ಅಭೇದತೋ ರಸವಸೇನ ಏಕವಿಧಂ, ಭೇದತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಿವಸೇನ ದುವಿಧಾದಿಭೇದಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಙ್ಗಾಯನ್ತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪ್ಪಮುಖೇನ ವಸೀಗಣೇನ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ವಿನಯೋ, ಇದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನಂ, ಇದಂ ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಂ, ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಬುದ್ಧವಚನಂ, ಇದಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ, ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ, ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ, ಅಯಂ ದೀಘನಿಕಾಯೋ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋ, ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ನವಙ್ಗಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ, ಇಮಂ ಪಭೇದಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾವ ಸಙ್ಗೀತಂ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಇಮಮೇವ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಉದ್ದಾನಸಙ್ಗಹ-ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹ-ಪೇಯ್ಯಾಲಸಙ್ಗಹ-ಏಕಕನಿಪಾತ-ದುಕನಿಪಾತಾದಿನಿಪಾತಸಙ್ಗಹ-ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹ-ಪಣ್ಣಾಸಸಙ್ಗಹಾದಿ-ಅನೇಕವಿಧಂ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸನ್ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹಪ್ಪಭೇದಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಏವ ಸತ್ತಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಸಙ್ಗೀತಂ।

ಸಙ್ಗೀತಿಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚಸ್ಸ - "ಇದಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಕಾಲಂ ಪವತ್ತನಸಮತ್ಥಂ ಕತ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಮೋದಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಿಯ ದದಮಾನಾ ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಕಮ್ಪಿ ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪವೇಧಿ, ಅನೇಕಾನಿ ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಪಾತುರಹೇಸುನ್ತಿ, ಅಯಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ। ಯಾ ಲೋಕೇ -

> "ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕತಾ, ತೇನ ಪಞ್ಚಸತಾತಿ ಚ।
> ಥೇರೇಹೇವ ಕತತ್ತಾ ಚ, ಥೇರಿಕಾತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

೧. ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ವತ್ತಮಾನಾಯ ವಿನಯಸಙ್ಗಹಾವಸಾನೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಆದಿನಿಕಾಯಸ್ಸ ಆದಿಸುತ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ - ''ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ''ನ್ತಿ, ಏವಮಾದಿವುತ್ತವಚನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಯತ್ಥ ಚ ಭಾಸಿತಂ, ಯಞ್ಚಾರಬ್ಭ ಭಾಸಿತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ''ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸಾಪಿ ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದಿ''ತಿ।

೧. ತತ್ಥ **ಏವನ್ತಿ** ನಿಪಾತಪದಂ। **ಮೇ**ತಿಆದೀನಿ ನಾಮಪದಾನಿ। **ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಟೀ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ, **ಹೋತೀ**ತಿ ಆಖ್ಯಾತಪದನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ತಾವ ನಯೇನ ಪದವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ತಾವ ಉಪಮೂಪದೇಸಸಮ್ಪಹಂಸನಗರಹಣವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ। ತಥಾಹೇಸ - ''ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನ, ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹು''ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಏವಮಾದೀಸು ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ। ''ಏವಂ ತೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ''ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೨) ಉಪದೇಸೇ। ''ಏವಮೇತಂ ಭಗವಾ, ಏವಮೇತಂ ಸುಗತಾ''ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ। ''ಏವಮೇವಂ ಪನಾಯಂ ವಸಲೀ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಮುಣ್ಡಕಸ್ಸ ಸಮಣಕಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ''ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೭) ಗರಹಣೇ। ''ಏವಂ, ಭನ್ತೇತಿ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು''ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇ। ''ಏವಂ ಬ್ಯಾ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮೀ''ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೮) ಆಕಾರೇ। ''ಏಹಿ ತ್ವಂ, ಮಾಣವಕ, ಯೇನ ಸಮಣೋ ಆನನ್ದೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಮ ವಚನೇನ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛ। ''ಸುಭೋ ಮಾಣವೋ ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತೋ ಭವನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛತೀ''ತಿ। ''ಏವಞ್ಚ ವದೇಹಿ, ಸಾಧು ಕಿರ ಭವಂ ಆನನ್ದೋ ಯೇನ ಸುಭಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ನಿವೇಸನಂ, ತೇನುಪಸಙ್ಕಮತು ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯಾ''ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫) ನಿದಸ್ಸನೇ। ''ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಕಾಲಾಮಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ವಾತಿ? ಅಕುಸಲಾ, ಭನ್ತೇ। ಸಾವಜ್ಜಾ ವಾ ಅನವಜ್ಜಾ ವಾತಿ? ಸಾವಜ್ಜಾ, ಭನ್ತೇ। ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಾ ವಾ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾ ವಾತಿ? ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಾ, ಭನ್ತೇ। ಸಮತ್ತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀತಿ? ಸಮತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ''ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಅವಧಾರಣೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೇನ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇನ ಏತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ, ನಾನಾನಯನಿಪುಣಮನೇಕಜ್ಝಾಸಯಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಕಸಕಭಾಸಾನುರೂಪತೋ ಸೋತಪಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ಸಬ್ಬಥಾಮೇನ ಪನ ಸೋತುಕಾಮತಂ ಜನೇತ್ವಾಪಿ 'ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ' ಮಯಾಪಿ ಏಕೇನಾಕಾರೇನ ಸುತನ್ತಿ।

ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೇನ - ''ನಾಹಂ ಸಯಮ್ಭೂ, ನ ಮಯಾ ಇದಂ ಸಚ್ಛಿಕತ''ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇನ್ತೋ - 'ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ', 'ಮಯಾಪಿ ಏವಂ ಸುತ'ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಕಲಂ ಸುತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನ - “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಯದಿದಂ ಆನನ್ದೋ, ಗತಿಮನ್ತಾನಂ, ಸತಿಮನ್ತಾನಂ, ಧಿತಿಮನ್ತಾನಂ, ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಆನನ್ದೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೩)। ಏವಂ ಭಗವತಾ - “ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ, ಧಮ್ಮಕುಸಲೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಕುಸಲೋ, ನಿರುತ್ತಿಕುಸಲೋ, ಪುಬ್ಬಾಪರಕುಸಲೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೬೯)। ಏವಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಪಸತ್ಥಭಾವಾನುರೂಪಂ ಅತ್ತನೋ ಧಾರಣಬಲಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋತುಕಾಮತಂ ಜನೇತಿ - ‘ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ’, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ಥತೋ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ವಾ ಅನೂನಮನಧಿಕಂ, ಏವಮೇವ ನ ಅಞ್ಞಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

ಮೇ-ಸದ್ದೋ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ - “ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೧) ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೮) ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಭವಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನ ಮಯಾ ಸುತನ್ತಿ ಚ, ಮಮ ಸುತನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥದ್ವಯೇ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಸುತನ್ತಿ ಅಯಂ **ಸುತ**-ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚ - ಗಮನವಿಸ್ಸುತಕಿಲಿನ್ನ-ಉಪಚಿತಾನುಯೋಗ-ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ-ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರ-ವಿಞ್ಞಾತಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ, ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ “ಸೇನಾಯ ಪಸುತೋ”ತಿಆದೀಸು ಗಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸುತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಸ್ಸತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೧೧) ವಿಸ್ಸುತಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅವಸ್ಸುತಾ ಅವಸ್ಸುತಸ್ಸಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೭) ಕಿಲಿನ್ನಾಕಿಲಿನ್ನಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಅನಪ್ಪಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಖು॰ ಪಾ॰ ೭.೧೨) ಉಪಚಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಯೇ ಝಾನಪಸುತಾ ಧೀರಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೧) ಝಾನಾನುಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ‘ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತ’ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧) ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸುತಧರೋ ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩೯) ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾತಧರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ವಾ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ‘ಮೇ’ ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ‘ಮಯಾ’ತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ ‘ಏವಂ ಮಯಾ ಸುತಂ’ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ‘ಮಮಾ’ತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ ಏವಂ ಮಮ ಸುತಂ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಏವಮೇತೇಸು ತೀಸು ಪದೇಸು **ಏವ**ನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ವುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲನಿದಸ್ಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸಾ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ಅತ್ತಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ - “ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಮಯಾ ನ ಅಞ್ಞಂ ಕತಂ, ಇದಂ ಪನ ಕತಂ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸುತೋ”ತಿ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। “ಯಂ ಸುತ್ತಂ ನಿದ್ದಿಸಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಮಯಾ ಏವಂ ಸುತ”ನ್ತಿ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಾನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ನಾನಾಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಮೇ**ತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ನಾನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ತಂ ಸಮಙ್ಗಿನೋ ಕತ್ತು ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ಅಥವಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। **ಮೇ**ತಿ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, “ಮಯಾ ಸವನಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವಿಞ್ಞಾಣವಸೇನ ಲದ್ಧಸವನಕಿಚ್ಚವೋಹಾರೇನ ಸುತ”ನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಕಿಞ್ಹೇತ್ಥ ತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಏವನ್ತಿ ವಾ ಮೇತಿ ವಾ ನಿದ್ದೇಸಂ ಲಭೇಥ? ಸುತನ್ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಏತ್ಥ ಸೋತೇನ ಉಪಲದ್ಧಂ, ತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ। ತಥಾ 'ಏವ'ನ್ತಿ ಚ, ಮೇತಿ ಚ, ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ। 'ಸುತ'ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಏವನ್ತಿ ವಚನೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತಿ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। 'ಸುತ'ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಸುತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ ದೀಪೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸುತಂ ಸಮ್ಮುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ನ ಸೋ ಕಾಲನ್ತರೇನ ಮಯಾ ಸುತನ್ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹೇನ ಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ, ಅಸಮ್ಮೋಸೇನ ಪನ ಸತಿಸಿದ್ಧಿ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಾವಧಾರಣಸಮತ್ಥತಾ, ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥತಾ। ತದುಭಯಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕೋಸಸ್ಸ ಅನುಪಾಲನಸಮತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕತ್ತಸಿದ್ಧಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, ಏವನ್ತಿ ವಚನೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ದೀಪೇತಿ। ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಾಭಾವತೋ। ಸುತನ್ತಿ ವಚನೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತಿ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸವನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋಪಿ "ನ ಮಯಾ ಸುತಂ, ಪುನ ಭಣಥಾ"ತಿ ಭಣತಿ। ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಂ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಂ ಸಾಧೇತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ತದಭಾವತೋ। ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ। ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಸೋತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸೇ ಅನುಪಸ್ಸಯಮಾನಸ್ಸ ಸವನಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, ಯಸ್ಮಾ ಏವನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಾನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ನಾನಾಕಾರನಿದ್ದೇಸೋತಿ ವುತ್ತಂ, ಸೋ ಚ ಏವಂ ಭದ್ದಕೋ ಆಕಾರೋ ನ ಸಮ್ಮಾಅಪ್ಪಣಿಹಿತತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಭದ್ದಕೇನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮತ್ತನೋ ದೀಪೇತಿ। ಸುತನ್ತಿ ಸವನಯೋಗೇನ ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ನ ಹಿ ಅಪ್ಪತಿರೂಪದೇಸೇ ವಸತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯವಿರಹಿತಸ್ಸ ವಾ ಸವನಂ ಅತ್ಥಿ। ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ, ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ, ತಾಯ ಚ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧಿ, ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧಿ। ಇತಿ ಪಯೋಗಾಸಯಸುದ್ಧಸ್ಸ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಚನಂ ಅರುಣುಗ್ಗಂ ವಿಯ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಉದಯತೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ವಿಯ ಚ ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಹತಿ ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಭವಿತುನ್ತಿ ಠಾನೇ ನಿದಾನಂ ಠಪೇನ್ತೋ - "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, 'ಏವ'ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ ವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। 'ಸುತ'ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವಂ। 'ಏವ'ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರದೀಪಕಂ ವಚನಂ ಭಾಸಮಾನೋ - "ಏತೇ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ"ತಿ ದೀಪೇತಿ। 'ಸುತ'ನ್ತಿ ಇದಂ ಸವನಯೋಗದೀಪಕಂ ವಚನಂ ಭಾಸಮಾನೋ - "ಬಹೂ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಸುತಾ ಧಾತಾ ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾ"ತಿ ದೀಪೇತಿ। ತದುಭಯೇನಾಪಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಸವನೇ ಆದರಂ ಜನೇತಿ। ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ಆದರೇನ ಅಸ್ಸುಣನ್ತೋ ಮಹತಾ ಹಿತಾ ಪರಿಬಾಹಿರೋ ಹೋತೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆದರಂ ಜನೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸೋತಬ್ಬೋತಿ।

"ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸಕಲೇನ ವಚನೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ। ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ತಥಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ವುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। "ಕೇವಲಂ ಸುತಮೇವೇತಂ ಮಯಾ, ತಸ್ಸೇವ ಭಗವತೋ ವಚನ"ನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇತಿ, ಸತ್ಥಾರಂ ಅಪದಿಸತಿ, ಜಿನವಚನಂ ಅಪ್ಪೇತಿ, ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ।

ಅಪಿಚ “ಏವಂ ಮೇ ಸುತ”ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಭಾವಂ ಅಪ್ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ ಪುರಿಮವಚನಂ ವಿವರನ್ತೋ - “ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮಿದಂ ಮಯಾ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದಸ್ಸ ದಸಬಲಧರಸ್ಸ ಆಸಭಟ್ಠಾನಟ್ಠಾಯಿನೋ ಸೀಹನಾದನಾದಿನೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮದೀಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸರಣಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮವರಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಚನಂ, ನ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ ವಾ ಪದೇ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇ ವಾ ಕಙ್ಖಾ ವಾ ವಿಮತಿ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಾ”ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> “ವಿನಾಸಯತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಂ, ಸದ್ಧಂ ವಡ್ಢೇತಿ ಸಾಸನೇ।
> ಏವಂ ಮೇ ಸುತಮಿಚ್ಚೇವಂ, ವದಂ ಗೋತಮಸಾವಕೋ”ತಿ॥

ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಿದ್ದೇಸೋ। **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮಿತಪರಿದೀಪನಂ। ತತ್ಥ **ಸಮಯ**ಸದ್ದೋ -

> “ಸಮವಾಯೇ ಖಣೇ ಕಾಲೇ, ಸಮೂಹೇ ಹೇತುದಿಟ್ಠಿಸು।
> ಪಟಿಲಾಭೇ ಪಹಾನೇ ಚ, ಪಟಿವೇಧೇ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ”॥

ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ - “ಅಪ್ಪೇವನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೭) ಸಮವಾಯೋ ಅತ್ಥೋ। “ಏಕೋವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೯) ಖಣೋ। “ಉಣ್ಹಸಮಯೋ ಪರಿಳಾಹಸಮಯೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೩೫೮) ಕಾಲೋ। “ಮಹಾಸಮಯೋ ಪವನಸ್ಮಿ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨) ಸಮೂಹೋ। “ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ ತೇ, ಭದ್ದಾಲಿ, ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ, ಭಗವಾ ಖೋ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ, ಭಗವಾಪಿ ಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಭದ್ದಾಲಿ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಪರಿಪೂರಕಾರೀ'ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ತೇ ಭದ್ದಾಲಿ, ಸಮಯೋ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಅಹೋಸೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೫) ಹೇತು। “ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಉಗ್ಗಹಮಾನೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಾಪುತ್ತೋ ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೇ ಏಕಸಾಲಕೇ ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೇ ಪಟಿವಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೦) ದಿಟ್ಠಿ।

> “ದಿಟ್ಠೇ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಯೋ ಚತ್ಥೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ।
> ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ ಧೀರೋ, ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೮) -

ಆದೀಸು ಪಟಿಲಾಭೋ। “ಸಮ್ಮಾ ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾ ಅನ್ತಮಕಾಸಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೯) ಪಹಾನಂ। “ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ೧೦೮) ಪಟಿವೇಧೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಸಂವಚ್ಛರಉತುಮಾಸಡ್ಢಮಾಸರತ್ತಿದಿವಪುಬ್ಬಣ್ಹಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಾಯನ್ಹಪಠಮಮಜ್ಝಿ-ಮಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಮುಹುತ್ತಾದೀಸು ಕಾಲಪ್ಪಭೇದಭೂತೇಸು ಸಮಯೇಸು ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏತೇಸು ಸಂವಚ್ಛರಾದೀಸು ಸಮಯೇಸು ಯಂ ಯಂ ಸುತ್ತಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಉತುಮ್ಹಿ ಮಾಸೇ ಪಕ್ಖೇ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ವಾ ದಿವಸಭಾಗೇ ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಥೇರಸ್ಸ ಸುವಿದಿತಂ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಂ ಪಞ್ಞಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ - “ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ” ಅಸುಕಸಂವಚ್ಛರೇ ಅಸುಕಉತುಮ್ಹಿ ಅಸುಕಮಾಸೇ ಅಸುಕಪಕ್ಖೇ ಅಸುಕರತ್ತಿಭಾಗೇ ಅಸುಕದಿವಸಭಾಗೇ ವಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಧಾರೇತುಂ ವಾ ಉದ್ದಿಸಿತುಂ ವಾ ಉದ್ದಿಸಾಪೇತುಂ ವಾ, ಬಹು ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೇನೇವ ಪದೇನ ತಮತ್ಥಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ “ಏಕಂ ಸಮಯ”ನ್ತಿ ಆಹ। ಯೇ ವಾ ಇಮೇ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಸಮಯೋ,

ಜಾತಿಸಮಯೋ, ಸಂವೇಗಸಮಯೋ, ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಸಮಯೋ, ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಸಮಯೋ, ಮಾರವಿಜಯಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ, ದೇಸನಾಸಮಯೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೋತಿ, ಏವಮಾದಯೋ ಭಗವತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಅತಿವಿಯ ಪಕಾಸಾ ಅನೇಕಕಾಲಪ್ಪಭೇದಾ ಏವ ಸಮಯಾ। ತೇಸು ಸಮಯೇಸು ದೇಸನಾಸಮಯಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। ಯೋ ಚಾಯಂ ಞಾಣಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಸಮಯೇಸು ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ, ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೇಸು ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ, ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಕರಣೀಯದ್ವಯಸಮಯೇಸು ಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ ದೇಸನಾಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೇಸು ದೇಸನಾಸಮಯೋ, ತೇಸುಪಿ ಸಮಯೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಕಂ ಸಮಯ"**ನ್ತಿ ಆಹ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಚ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಸುತ್ತಪದೇಸು - "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ ಚ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ವಿನಯೇ ಚ - "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಕರಣವಚನೇನ, ತಥಾ ಅಕತ್ವಾ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ? ತತ್ಥ ತಥಾ ಇಧ ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು ಚ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ ಭಾವೇನ ಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಧಿಕರಣಞ್ಹಿ ಕಾಲತ್ಥೋ, ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಚ ಸಮಯೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಖಣಸಮವಾಯಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ಸಮಯಸ್ಸ ಭಾವೇನ ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ।

ವಿನಯೇ ಚ ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಸಮಯೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಾದೀಹಿಪಿ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ।

ಇಧ ಪನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಞ್ಚ ಏವಂ ಜಾತಿಕೇ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಂ ದೇಸೇಸಿ, ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತಂ ಸಮಯಂ ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ ವಿಹಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ಇಧ ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ।

ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> "ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಭುಮ್ಮೇನ ಕರಣೇನ ಚ।
> ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮಯೋ ವುತ್ತೋ, ಉಪಯೋಗೇನ ಸೋ ಇಧಾ"ತಿ॥

ಪೋರಾಣಾ ಪನ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ - "ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ವಾ, "ತೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ವಾ, "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವಾ, ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋ ಏಸ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭುಮ್ಮಮೇವತ್ಥೋತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ "ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಭಗವಾತಿ ಗರು। ಗರುಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಭಗವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಸಬ್ಬಗುಣವಿಸಿಟ್ಠತಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಗರು, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪೋರಾಣೇಹಿಪಿ ವುತ್ತಂ -

> "ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮಂ।
> ಗರು ಗಾರವಯುತ್ತೋ ಸೋ, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಅಪಿ ಚ -

“ಭಾಗ್ಯವಾ ಭಗ್ಗವಾ ಯುತ್ತೋ, ಭಗೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತವಾ।
ಭತ್ತವಾ ವನ್ತಗಮನೋ, ಭವೇಸು ಭಗವಾ ತತೋ”ತಿ॥

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ವಸೇನಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇತ್ಥ **ಏವಂ ಮೇ ಸುತ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಯಥಾಸುತಂ ಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಕಾಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತಿ। ತೇನ “ನಯಿದಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸತ್ಥುಕಂ ಪಾವಚನಂ, ಅಯಂ ವೋ ಸತ್ಥಾ”ತಿ ಸತ್ಥು ಅದಸ್ಸನೇನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಂ ಜನಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತಿ।

ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾತಿ ವಚನೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ರೂಪಕಾಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಾಧೇತಿ। ತೇನ “ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ನಾಮ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಕೋ ದಸಬಲಧರೋ ವಜಿರಸಙ್ಘಾತ ಸಮಾನಕಾಯೋ ಸೋಪಿ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಕೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಜೀವಿತೇ ಆಸಾ ಜನೇತಬ್ಬಾ”ತಿ ಜೀವಿತಮದಮತ್ತಂ ಜನಂ ಸಂವೇಜೇತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ।

ಏವನ್ತಿ ಚ ಭಣನ್ತೋ ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಮೇ ಸುತ**ನ್ತಿ ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಭಗವಾ**ತಿ ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ।

ಅನ್ತರಾ ಚ ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದನ್ತಿ **ಅನ್ತರಾ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಖಣಚಿತ್ತವೇಮಜ್ಝವಿವರಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। “ತದನ್ತರಂ ಕೋ ಜಾನೇಯ್ಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ತಥಾಗತಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೪) ಚ, “ಜನಾ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಮನ್ತೇನ್ತಿ ಮಞ್ಚ ತಞ್ಚ ಕಿಮನ್ತರ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮) ಚ ಆದೀಸು ಹಿ ಕಾರಣೇ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ। “ಅದ್ದಸ ಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞತರಾ ಇತ್ಥೀ ವಿಜ್ಜನ್ತರಿಕಾಯ ಭಾಜನಂ ಧೋವನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯) ಖಣೇ। “ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಕೋಪಾ”ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೦) ಚಿತ್ತೇ। “ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನಮಾಪಾದೀ”ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೩೫೦) ವೇಮಜ್ಝೇ। “ಅಪಿ ಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಪೋದಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾನಿರಯಾನಂ ಅನ್ತರಿಕಾಯ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೩೧) ವಿವರೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ವಿವರೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ರಾಜಗಹಸ್ಸ ಚ ನಾಳನ್ದಾಯ ಚ ವಿವರೇತಿ ಏವಮೇತ್ಥತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ। ಈದಿಸೇಸು ಚ ಠಾನೇಸು ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ “ಅನ್ತರಾ ಗಾಮಞ್ಚ ನದಿಞ್ಚ ಯಾತೀ”ತಿ ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಂ ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ದುತಿಯಪದೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಇಧ ಪನ ಯೋಜೇತ್ವಾಯೇವ ವುತ್ತೋತಿ।

ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, “ದೀಘಮಗ್ಗ”ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯಸ್ಸ ಹಿ ವಿಭಙ್ಗೇ “ಅಡ್ಢಯೋಜನಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಪಾಚಿ॰ ೨೧೮) ಅಡ್ಢಯೋಜನಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ। ರಾಜಗಹತೋ ಪನ ನಾಳನ್ದಾ ಯೋಜನಮೇವ।

ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ‘ಮಹತಾ’ತಿ ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ಮಹತಾ, ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನಪಿ ಮಹತಾ। ಸೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಗುಣೇಹಿಪಿ ಮಹಾ ಅಹೋಸಿ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ। ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಪಿ ಮಹಾ, ಪಞ್ಚಸತಸಙ್ಖ್ಯತ್ತಾ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಘೋ ‘ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ’, ತೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಘಾತಸಙ್ಘಾತೇನ ಸಮಣಗಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಏಕತೋ।

ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀತಿ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ। ಮತ್ತಾತಿ ಪಮಾಣಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ, ಪಮಾಣಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ - "ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾ ಪಞ್ಚಪಮಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸತಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ, ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ।

ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಖೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋತಿ **ಸುಪ್ಪಿಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಪಿ**-ಕಾರೋ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸಭಾಗತಾಯ ಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। **ಖೋ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ**ತಿ ಸಞ್ಜಯಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಯದಾ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ತದಾ ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ಅತೀತಕಾಲತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಹೋತಿ-ಸದ್ದೋ।

ಸದ್ಧಿಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನಾತಿ - ಏತ್ಥ ಅನ್ತೇ ವಸತೀತಿ ಅನ್ತೇವಾಸೀ। ಸಮೀಪಚಾರೋ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋ ಸಿಸ್ಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಮಾಣವೋ**ತಿ ಸತ್ತೋಪಿ ಚೋರೋಪಿ ತರುಣೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

> "ಚೋದಿತಾ ದೇವದೂತೇಹಿ, ಯೇ ಪಮಜ್ಜನ್ತಿ ಮಾಣವಾ।
> ತೇ ದೀಘರತ್ತಂ ಸೋಚನ್ತಿ, ಹೀನಕಾಯೂಪಗಾ ನರಾ"ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೧) -

ಆದೀಸು ಹಿ ಸತ್ತೋ ಮಾಣವೋತಿ ವುತ್ತೋ। "ಮಾಣವೇಹಿಪಿ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಕತಕಮ್ಮೇಹಿಪಿ ಅಕತಕಮ್ಮೇಹಿಪೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯) ಚೋರೋ। "ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಾಣವೋ, ಅಙ್ಗಕೋ ಮಾಣವೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೬) ತರುಣೋ 'ಮಾಣವೋ'ತಿ ವುತ್ತೋ। ಇಧಾಪಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಹಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ನಾಮ ತರುಣನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗೇ, ತೇಸು ವಾ ದ್ವೀಸು ಜನೇಸು। **ಸುದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಪರಿಯಾಯ-ಸದ್ದೋ ತಾವ ವಾರದೇಸನಾಕಾರಣೇಸು ವತ್ತತಿ। "ಕಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಅಜ್ಜ ಪರಿಯಾಯೋ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಓವದಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೮) ಹಿ ವಾರೇ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ। "ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಪರಿಯಾಯೋತ್ವೇವ ನಂ ಧಾರೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೫) ದೇಸನಾಯಂ। "ಇಮಿನಾಪಿ ಖೋ, ತೇ ರಾಜಞ್ಞ, ಪರಿಯಾಯೇನ ಏವಂ ಹೋತೂ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೧) ಕಾರಣೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧಾಪಿ ಕಾರಣೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - "ಅನೇಕವಿಧೇನ ಕಾರಣೇನಾ"ತಿ, "ಬಹೂಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀತಿ ಅವಣ್ಣವಿರಹಿತಸ್ಸ ಅಪರಿಮಾಣವಣ್ಣಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ - "ಯಂ ಲೋಕೇ ಜಾತಿವುಡ್ಢೇಸು ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ 'ಸಾಮಗ್ಗಿರಸೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ತಸ್ಮಾ ಅರಸರೂಪೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ, ನಿಬ್ಭೋಗೋ, ಅಕಿರಿಯವಾದೋ, ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ, ಜೇಗುಚ್ಛೀ, ವೇನಯಿಕೋ, ತಪಸ್ಸೀ, ಅಪಗಬ್ಭೋ। ನತ್ಥಿ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ। ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತಂ, ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ। ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನ ಲೋಕವಿದೂ, ನ ಅನುತ್ತರೋ, ನ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ। ಏವಂ ತಂ ತಂ ಅಕಾರಣಮೇವ ಕಾರಣನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಥಾ ತಥಾ ಅವಣ್ಣಂ ದೋಸಂ ನಿನ್ದಂ ಭಾಸತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಏವಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ತಂ ತಂ ಅಕಾರಣಮೇವ ಕಾರಣತೋ ವತ್ವಾ - "ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋ ದುರಕ್ಖಾತೋ, ದುಪ್ಪಟಿವೇದಿತೋ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ, ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕೋ"ತಿ ತಥಾ ತಥಾ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಏವಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸಾಪಿ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಕಾರಣಮೇವ ಕಾರಣತೋ ವತ್ವಾ – “ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ, ಕುಟಿಲಪಟಿಪನ್ನೋ, ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದಂ ಅನನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ ಅಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ ತಥಾ ತಥಾ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ।

ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಪನಸ್ಸ – “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯೋ ಅಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ ಪರಾಮಸತಿ, ಅನಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಕಮತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಗಿಲನ್ತೋ ವಿಯ, ಹತ್ಥೇನ ಅಸಿಧಾರಂ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ವಿಯ, ಮುಟ್ಠಿನಾ ಸಿನೇರುಂ ಪದಾಲೇತುಕಾಮೋ ವಿಯ, ಕಕಚದನ್ತಪನ್ತಿಯಂ ಕೀಳಮಾನೋ ವಿಯ, ಪಭಿನ್ನಮದಂ ಚಣ್ಡಹತ್ಥಿಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸೇವ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸಮಾನೋ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ। ಆಚರಿಯೇ ಖೋ ಪನ ಗೂಥಂ ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ವಾ ಕಣ್ಟಕಂ ವಾ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಂ ವಾ ಅಕ್ಕಮನ್ತೇ, ಸೂಲಂ ವಾ ಅಭಿರೂಹನ್ತೇ, ಹಲಾಹಲಂ ವಾ ವಿಸಂ ಖಾದನ್ತೇ, ಖಾರೋದಕಂ ವಾ ಪಕ್ಖಲನ್ತೇ, ನರಕಪಪಾತಂ ವಾ ಪಪತನ್ತೇ, ನ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ತಂ ಸಬ್ಬಮನುಕಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಾನುರೂಪಮೇವ ಗತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ನೇವ ಪಿತಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಪುತ್ತೋ ಪಿತು ಕಮ್ಮೇನ, ನ ಮಾತಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ, ನ ಪುತ್ತೋ ಮಾತುಯಾ, ನ ಭಾತಾ ಭಗಿನಿಯಾ, ನ ಭಗಿನೀ ಭಾತು, ನ ಆಚರಿಯೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿನೋ, ನ ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮೇನ ಗಚ್ಛತಿ। ಮಯ್ಹಞ್ಚ ಆಚರಿಯೋ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಖೋ ಪನಾರಿಯೂಪವಾದೋ”ತಿ। ಏವಂ ಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆಚರಿಯವಾದಂ ಮದ್ದಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾಕಾರಣಮೇವ ಕಾರಣತೋ ಅಪದಿಸನ್ತೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತುಮಾರದ್ಧೋ, ಯಥಾ ತಂ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ”। ತೇನ ವುತ್ತಂ – “ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಮಾಣವೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ”ತಿ।

ತತ್ಥ **ವಣ್ಣನ್ತಿ** ವಣ್ಣ-ಸದ್ದೋ ಸಣ್ಠಾನ-ಜಾತಿ-ರೂಪಾಯತನ-ಕಾರಣ-ಪಮಾಣ-ಗುಣ-ಪಸಂಸಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ । ತತ್ಥ “ಮಹನ್ತಂ ಸಪ್ಪರಾಜವಣ್ಣಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೨) ಸಣ್ಠಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ। “ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋವ ಸೇಟ್ಠೋ ವಣ್ಣೋ, ಹೀನೋ ಅಞ್ಞೋ ವಣ್ಣೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೨) ಜಾತಿ। “ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೩) ರೂಪಾಯತನಂ।

> “ನ ಹರಾಮಿ ನ ಭಞ್ಜಾಮಿ, ಆರಾ ಸಿಙ್ಘಾಮಿ ವಾರಿಜಂ।
> ಅಥ ಕೇನ ನು ವಣ್ಣೇನ, ಗನ್ಧತ್ಥೇನೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪) –

ಆದೀಸು ಕಾರಣಂ। “ತಯೋ ಪತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೬೦೨) ಪಮಾಣಂ। “ಕದಾ ಸಞ್ಞೂಳ್ಹಾ ಪನ, ತೇ ಗಹಪತಿ, ಇಮೇ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ವಣ್ಣಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೭) ಗುಣೋ। “ವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೫) ಪಸಂಸಾ। ಇಧ ಗುಣೋಪಿ ಪಸಂಸಾಪಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ತಂ ತಂ ಭೂತಮೇವ ಕಾರಣಂ ಅಪದಿಸನ್ತೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಪಸಂಸಂ ಅಭಾಸಿ। ತತ್ಥ – “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಾರಾ॰ ೧) ನಯೇನ, “ಯೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ”ತಿಆದಿನಾ “ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೪) ಚ ನಯೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। “ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೯) ಚ “ಆಲಯಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ”ತಿ (ಇತಿ॰ ೯೦, ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಚ, “ಯೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇ ಮಗ್ಗೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ”ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। “ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೯) ಚ, “ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಘೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಪನ ನಯೇಹಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಹೋನ್ತೇನ ಪನ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೇನ ಪಞ್ಚನಿಕಾಯೇ ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಣ್ಣೋ

ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಠಾನೇ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಅತಿತ್ಥೇನ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಪನ ಮಾಣವೋ ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತಸಮ್ಪನ್ಧಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ।

ಇತಿಹ ತೇ ಉಭೋ ಆಚರಿಯನ್ತೇವಾಸೀತಿ ಏವಂ ತೇ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯನ್ತೇವಾಸಿಕಾ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ। **ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಾದಾ**ತಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಉಜುಮೇವ ವಿವಿಧಪಚ್ಚನೀಕವಾದಾ, ಅನೇಕವಾರಂ ವಿರುದ್ಧವಾದಾ ಏವ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಚರಿಯೇನ ಹಿ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣೇ ಭಾಸಿತೇ ಅನ್ತೇವಾಸೀ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಪುನ ಇತರೋ ಅವಣ್ಣಂ, ಇತರೋ ವಣ್ಣನ್ತಿ ಏವಂ ಆಚರಿಯೋ ಸಾರಫಲಕೇ ವಿಸರುಕ್ಖಆಣಿಂ ಆಕೋಟಯಮಾನೋ ವಿಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ। ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಪನ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮಯಾಯ ಆಣಿಯಾ ತಂ ಆಣಿಂ ಪಟಿಬಾಹಯಮಾನೋ ವಿಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - ''ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಾದಾ''ತಿ।

ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚಾತಿ ಭಗವನ್ತಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಪಚ್ಛತೋ ದಸ್ಸನಂ ಅವಿಜಹನ್ತಾ ಇರಿಯಾಪಥಾನುಬನ್ಧನೇನ ಅನುಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೀಸಾನುಲೋಕಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ? ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸುಪ್ಪಿಯೋ ಅನುಬನ್ಧೋ? ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀತಿ? ಭಗವಾ ತಾವ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ರಾಜಗಹಪರಿವತ್ತಕೇಸು ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಮಹಾವಿಹಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಸಿತ್ವಾ ಪಾತೋವ ಸರೀರಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಿ। ಸೋ ತಂ ದಿವಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಲಭಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ - ''ನಾಳನ್ದಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ, ರಾಜಗಹತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ರಾಜಗಹಪರಿವತ್ತಕೇ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾರಾಮೇ ವಸಿತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿವುತೋ ರಾಜಗಹೇ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರತಿ। ಸೋಪಿ ತಂ ದಿವಸಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ ಸುಲಭಭಿಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಭುತ್ತಪಾತರಾಸೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ - ನಾಳನ್ದಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿಚ್ಚೇವ ಭಗವತೋ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋವ ಅನುಬನ್ಧೋ। ಸಚೇ ಪನ ಜಾನೇಯ್ಯ ನಾನುಬನ್ಧೇಯ್ಯ। ಸೋ ಅಜಾನಿತ್ವಾವ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗೀವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅದ್ದಸ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಸೋಭಮಾನಂ ರತ್ತಕಮ್ಬಲಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಮಿವ ಜಙ್ಗಮಕನಕಗಿರಿಸಿಖರಂ।

ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸಮಯೇ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸರೀರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಸಮನ್ತಾ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಆಧಾವನ್ತಿ ವಿಧಾವನ್ತಿ ರತನಾವೇಳರತನದಾಮರತನಚುಣ್ಣವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಂ ವಿಯ, ಪಸಾರಿತರತನಚಿತ್ತಕಞ್ಚನಪಟಮಿವ, ರತ್ತಸುವಣ್ಣರಸನಿಸಿಞ್ಚಮಾನಮಿವ, ಉಕ್ಕಾಸತನಿಪಾತಸಮಾಕುಲಮಿವ, ನಿರನ್ತರವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫಮಿವ ವಾಯುವೇಗಕ್ಖಿತ್ತಚೀನಪಿಟ್ಠಚುಣ್ಣಮಿವ, ಇನ್ದಧನುವಿಜ್ಜುಲತಾತಾರಾಗಣಪ್ಪಭಾವಿಸರವಿಪ್ಫುರಿತವಿಚ್ಛುರಿತಮಿವ ಚ ತಂ ವನನ್ತರಂ ಹೋತಿ।

ಅಸೀತಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನುರಞ್ಜಿತಞ್ಚ ಪನ ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ವಿಕಸಿತಕಮಲುಪ್ಪಲಮಿವ, ಸರಂ ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಮಿವ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಂ, ತಾರಾಮರೀಚಿವಿಕಸಿತಮಿವ, ಗಗನತಲಂ ಸಿರಿಯಾ ಅವಹಸನ್ತಮಿವ, ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಪರಿಕ್ಖೇಪವಿಲಾಸಿನೀ ಚಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣಮಾಲಾ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಠಪಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಚನ್ದಮಾಲಾಯ ದ್ವತ್ತಿಂಸಸೂರಿಯಮಾಲಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಚಕ್ಕವತ್ತಿದ್ವತ್ತಿಂಸಸಕ್ಕದೇವರಾಜದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಸಿರಿಂ ಸಿರಿಯಾ ಅಭಿಭವನ್ತಿಮಿವ। ತಞ್ಚ ಪನ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಬ್ಬೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಪವಿವಿತ್ತಾ ಅಸಂಸಟ್ಠಾ ಚೋದಕಾ ಪಾಪಗರಹಿನೋ ವತ್ತಾರೋ ವಚನಕ್ಖಮಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞ್ಞಾಣದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಾ। ತೇಸಂ ಮಜ್ಝೇ ಭಗವಾ

ರತ್ತಕಮ್ಬಲಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ ಕಞ್ಚನಥಮ್ಭೋ, ರತ್ತಪದುಮಸಣ್ಡಮಜ್ಝಗತಾ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣನಾವಾ, ಪವಾಳವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಾರಾಗಣಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖೂನಿ ಪೀಣಯತಿ, ಪಗೇವ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ದಿವಸೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಾ ಮೇಘವಣ್ಣಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಏಕಂಸಂ ಕರಿತ್ವಾ ಕತ್ತರದಣ್ಡಂ ಆದಾಯ ಸುವಮ್ಮವಮ್ಮಿತಾ ವಿಯ ಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ ವಿಗತದೋಸಾ ವನ್ತದೋಸಾ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸಾ ವಿಜಟಿತಜಟಾ ಛಿನ್ನಬನ್ಧನಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿವಾರಯಿಂಸು। ಸೋ ಸಯಂ ವೀತರಾಗೋ ವೀತರಾಗೇಹಿ, ಸಯಂ ವೀತದೋಸೋ ವೀತದೋಸೇಹಿ, ಸಯಂ ವೀತಮೋಹೋ ವೀತಮೋಹೇಹಿ, ಸಯಂ ವೀತತಣ್ಹೋ ವೀತತಣ್ಹೇಹಿ, ಸಯಂ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಸಯಂ ಬುದ್ಧೋ ಅನುಬುದ್ಧೇಹಿ ಪರಿವಾರಿತೋ; ಪತ್ತಪರಿವಾರಿತಂ ವಿಯ ಕೇಸರಂ, ಕೇಸರಪರಿವಾರಿತಾ ವಿಯ ಕಣ್ಣಿಕಾ, ಅಟ್ಠನಾಗಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಛದ್ದನ್ತೋ ನಾಗರಾಜಾ, ನವುತಿಹಂಸಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಧತರಟ್ಠೋ ಹಂಸರಾಜಾ, ಸೇನಙ್ಗಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ, ದೇವಗಣಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ, ಬ್ರಹ್ಮಗಣಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಹಾರಿತೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅಪರಿಮಿತಕಾಲಸಞ್ಚಿತಪುಞ್ಞಬಲನಿಬ್ಬತ್ತಾಯ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಯ ಅನೋಪಮಾಯ ಬುದ್ಧಲೀಲಾಯ ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಗಗನತಲಂ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ।

ಅಥೇವಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅನೋಪಮಾಯ ಬುದ್ಧಲೀಲಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಚ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖೂ ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಸನ್ತಮಾನಸೇ ಉಪರಿನಭೇ ಠಿತಂ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಂ ವಿಯ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ನಮಸ್ಸಮಾನೇ ದಿಸ್ವಾವ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ಅವಲೋಕೇಸಿ। ಸಾ ಹೋತಿ ಕಾಜದಣ್ಡಕೇ ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ ಗಹಿತೋಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗಪಿಟ್ಠಕತಿದಣ್ಡಮೋರಪಿಞ್ಛಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಪಸಿಬ್ಬಕಕುಣ್ಡಿಕಾದಿಅನೇಕಪರಿಕ್ಖಾರಭಾರಭರಿತಾ । "ಅಸುಕಸ್ಸ ಹತ್ಥಾ ಸೋಭಣಾ, ಅಸುಕಸ್ಸ ಪಾದಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಿರತ್ಥಕವಚನಾ ಮುಖರಾ ವಿಕಿಣ್ಣವಾಚಾ ಅದಸ್ಸನೀಯಾ ಅಪಾಸಾದಿಕಾ। ತಸ್ಸ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉದಪಾದಿ।

ಇದಾನಿ ತೇನ ಭಗವತೋ ವಣ್ಣೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಹಾನಿಯಾ ಚೇವ ಪಕ್ಖಹಾನಿಯಾ ಚ ನಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಸೂಯತಿ। ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಞ್ಹಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವದೇವ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಹೀನಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ , ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನೇ ಖಜ್ಜೋಪನಕಾ ವಿಯ ನಿಸ್ಸಿರೀಕತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಉಪತಿಸ್ಸಕೋಲಿತಾನಞ್ಚ ಸಞ್ಜಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲೇಯೇವ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಮಹಾಪರಿಸಾ ಅಹೇಸುಂ, ತೇಸು ಪನ ಪಕ್ಕನ್ತೇಸು ಸಾಪಿ ತೇಸಂ ಪರಿಸಾ ಭಿನ್ನಾ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅಯಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಯಸ್ಮಾ ನಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಸೂಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಉಸೂಯವಿಸುಗ್ಗಾರಂ ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಮೇವ ಭಾಸತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೨. **ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯಂ ರಾಜಾಗಾರಕೇ ಏಕರತ್ತಿವಾಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನಾತಿ** ಭಗವಾ ತಾಯ ಬುದ್ಧಲೀಲಾಯ ಗಚ್ಛಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾದ್ವಾರಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ - "ಅಕಾಲೋ ದಾನಿ ಗನ್ತುಂ, ಅತ್ಥಸಮೀಪಂ ಗತೋ ಸೂರಿಯೋ"ತಿ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯಂ ರಾಜಾಗಾರಕೇ ಏಕರತ್ತಿವಾಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ।

ತತ್ಥ **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತಿ** ರಞ್ಞೋ ಉಯ್ಯಾನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ತರುಣಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ "ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಭವತ್ತಾ ಉಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ। ತಂ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸುಯೋಜಿತದ್ವಾರಂ ಮಞ್ಜೂಸಾ ವಿಯ ಸುಗುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ರಞ್ಞೋ ಕೀಳನತ್ಥಂ ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತಂ ಅಗಾರಂ ಅಕಂಸು। ತಂ "ರಾಜಾಗಾರಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಖೋತಿ ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ - "ಅಕಾಲೋ ದಾನಿ ಗನ್ತುಂ, ಬಹೂ ಖುದ್ದಕಮಹಲ್ಲಕಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ, ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಚೋರೇಹಿಪಿ ವಾಳಯಕ್ಖೇಹಿಪಿ ವಾಳಮಿಗೇಹಿಪಿ। ಅಯಂ

ಖೋ ಪನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ಸಮಣಸ್ಸ ಚ ಗೋತಮಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ದೇವತಾ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಹನ್ದಾಹಮ್ಪಿ ಇಧ ಏಕರತ್ತಿವಾಸಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸ್ವೇವ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತದೇವುಯ್ಯಾನಂ ಪಾವಿಸಿ। ತತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಭಗವತೋ ವತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸಿ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋಪಿ ಉಯ್ಯಾನಸ್ಸ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಓತಾರೇತ್ವಾ ವಾಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ। ಪಾಳಿಯಮಾರೂಳ್ಹವಸೇನೇವ ಪನ - "ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ವಾಸಂ ಉಪಗತೋ ಪನ ಸೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ದಸಬಲಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಸಮನ್ತಾ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾರಕಾ ವಿಯ ಪದೀಪಾ ಜಲನ್ತಿ, ಮಜ್ಝೇ ಭಗವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಚ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ। ತತ್ಥ ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸಪಿ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಾ ಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಾ ಉಕ್ಕಾಸಿತಸದ್ದೋ ವಾ ಖಿಪಿತಸದ್ದೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ಸಾ ಹಿ ಪರಿಸಾ ಅತ್ತನೋ ಚ ಸಿಕ್ಖಿತಸಿಕ್ಖತಾಯ ಸತ್ಥರಿ ಚ ಗಾರವೇನಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನಿವಾತೇ ಪದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ ಅಹೋಸಿ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತಂ ವಿಭೂತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಹತ್ಥಂ ಖಿಪನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪಾದಂ, ಕೇಚಿ ವಿಪ್ಪಲಪನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನಿಲ್ಲಾಲಿತಜಿವ್ಹಾ ಪಗ್ಘರಿತಖೇಳಾ, ದನ್ತೇ ಖಾದನ್ತಾ ಕಾಕಚ್ಛಮಾನಾ ಘರುಘರುಪಸ್ಸಾಸಿನೋ ಸಯನ್ತಿ। ಸೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣವಣ್ಣೇ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ಇಸ್ಸಾವಸೇನ ಪುನ ಅವಣ್ಣಮೇವ ಆರಭಿ। ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಣ್ಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ತತ್ರಾಪಿ ಸುದಂ ಸುಪ್ಪಿಯೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ತತ್ರಾಪೀತಿ** ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ, ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯಂ ಉಯ್ಯಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩. **ಸಮ್ಬಹುಲಾನನ್ತಿ** ಬಹುಕಾನಂ। ತತ್ಥ ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇನ ತಯೋ ಜನಾ "ಸಮ್ಬಹುಲಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತೋ ಪರಂ ಸಙ್ಘೋ। ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ತಯೋ ತಯೋವ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಬಹುಲಾ। ಇಧ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ "ಸಮ್ಬಹುಲಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇತಿ** ಕತ್ಥಚಿ ದ್ವೇ ಕಣ್ಣಿಕಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನ ಕತಾ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಪಿ "ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಏಕಂ ಕಣ್ಣಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಥಮ್ಭಪನ್ತಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕತಾ ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾಪಿ "ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ನಿಸೀದನಸಾಲಾ "ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾನನ್ತಿ** ನಿಸಜ್ಜನವಸೇನ। **ಸನ್ನಿಪತಿತಾನನ್ತಿ** ಸಮೋಧಾನವಸೇನ। **ಅಯಂ ಸಙ್ಖಿಯಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಙ್ಖಿಯಾ ವುಚ್ಚತಿ ಕಥಾ , ಕಥಾಧಮ್ಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದಪಾದೀತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ಕತಮೋ ಪನ ಸೋತಿ? ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಆವುಸೋತಿ ಏವಮಾದಿ। ತತ್ಥ ಅನ್ಧಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಾರೋಹಣಂ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅಚ್ಛರಿಯಂ**। ಅಯಂ ತಾವ ಸದ್ದನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ - ಅಚ್ಛರಾಯೋಗ್ಗನ್ತಿ **ಅಚ್ಛರಿಯಂ**। ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರಿತುಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭೂತನ್ತಿ **ಅಬ್ಭುತಂ**। ಉಭಯಂ ಪೇತಂ ವಿಮ್ಹಯಸ್ಸೇವಾಧಿವಚನಂ। **ಯಾವಞ್ಚಿದನ್ತಿ** ಯಾವ ಚ ಇದಂ ತೇನ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತಾಯ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ...ಪೇ॰... ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ। ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತೇನ ಭಗವತಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಂ **ಜಾನತಾ,** ಹತ್ಥತಲೇ ಠಪಿತಂ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ **ಪಸ್ಸತಾ**।

ಅಪಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಹಿ **ಜಾನತಾ,** ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ **ಪಸ್ಸತಾ**। ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ ಛಹಿ ವಾ ಪನ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ **ಜಾನತಾ,** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತೇನ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ **ಪಸ್ಸತಾ**। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಜಾನನಸಮತ್ಥಾಯ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ **ಜಾನತಾ,** ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುವಿಸಯಾತೀತಾನಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಗತಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಅತಿವಿಸುದ್ಧೇನ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ **ಪಸ್ಸತಾ**। ಅತ್ತಹಿತಸಾಧಿಕಾಯ ವಾ ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾಯ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯ **ಜಾನತಾ,** ಪರಹಿತಸಾಧಿಕಾಯ ಕರುಣಾಪದಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಯ **ಪಸ್ಸತಾ**।

ಅರೀನಂ ಹತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯಾದೀನಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಾ **ಅರಹತಾ**। ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಅನ್ತರಾಯಿಕಧಮ್ಮೇ ವಾ **ಜಾನತಾ,** ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇ **ಪಸ್ಸತಾ,** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಹತತ್ತಾ **ಅರಹತಾ**। ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾ**ತಿ। ಏವಂ ಚತೂವೇಸಾರಜ್ಜವಸೇನ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಥೋಮಿತೇನ ಸತ್ತಾನಂ **ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ** ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ ಯಾವ ಚ **ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿದಿತಾ**।

ಇದಾನಿಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಯಞ್ಹೀ**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ ಯಾ ಚ ಅಯಂ ಭಗವತಾ "ಧಾತುಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ। ಅತೀತಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅದ್ಧಾನಂ ಧಾತುಸೋವ ಸತ್ತಾ ಸಂಸನ್ದಿಂಸು ಸಮಿಂಸು, ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ...ಪೇ॰... ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಂಸು ಸಮಿಂಸು, ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅದ್ಧಾನಂ...ಪೇ॰... ಸಂಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಮೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಏತರಹಿಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಧಾತುಸೋವ ಸತ್ತಾ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ...ಪೇ॰... ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ, ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಾ, ನಾನಾದಿಟ್ಠಿಕತಾ, ನಾನಾಖನ್ತಿತಾ, ನಾನಾರುಚಿತಾ, ನಾಳಿಯಾ ಮಿನನ್ತೇನ ವಿಯ ತುಲಾಯ ತುಲಯನ್ತೇನ ವಿಯ ಚ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ವಿದಿತಾ, ಸಾ ಯಾವ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ। ದ್ವೇಪಿ ನಾಮ ಸತ್ತಾ ಏಕಜ್ಝಾಸಯಾ ದುಲ್ಲಭಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೇ ಏಕೋ ಠಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಿವಿತುಕಾಮೇ ಏಕೋ ಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮೋ। ಇಮೇಸು ಚಾಪಿ ದ್ವೀಸು ಆಚರಿಯನ್ತೇವಾಸೀಸು **ಅಯಞ್ಹಿ "ಸುಪ್ಪಿಯೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ...ಪೇ॰... ಭಗವನ್ತಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಇತಿಹಮೇ**ತಿ ಇತಿಹ ಇಮೇ, ಏವಂ ಇಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

೪. ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇಮಂ ಸಙ್ಖಿಯಧಮ್ಮಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ **ವಿದಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ಜಾನಾತಿ - "ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಹನ್ತಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ಸೋತೇನ ವುಯ್ಹಮಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ವಿಯ। ಕತ್ಥಚಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ಜಾನಾತಿ - "ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಭಗವಾ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ತಾ ದೇವತಾಯೋ ಸಹಸ್ಸಸ್ಸೇವ ಪಾಟಲಿಗಾಮೇ ವತ್ಥೂನಿ ಪರಿಗಣ್ಹನ್ತಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨) ವಿಯ। ಕತ್ಥಚಿ ಪಕತಿಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ - "ಅಸ್ಸೋಸಿ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಆನನ್ದಸ್ಸ ಸುಭದ್ದೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಇಮಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೩) ವಿಯ। ಕತ್ಥಚಿ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ - "ಅಸ್ಸೋಸಿ ಖೋ ಭಗವಾ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ವಿಸುದ್ಧಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಿಕಾಯ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಗಹಪತಿಸ್ಸ ನಿಗ್ರೋಧೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಇಮಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೫೪) ವಿಯ। ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ಕಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾಸಿ? ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ಸಾತ್ಥಕಂ, ನಿರತ್ಥಕನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ನಿರತ್ಥಕಕಿಚ್ಚಂ ಭಗವತಾ ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇಯೇವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಕತಂ। ಸಾತ್ಥಕಂಯೇವ ಪನ ಭಗವತೋ ಕಿಚ್ಚಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪಞ್ಚವಿಧಂ - ಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ, ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ, ಪುರಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚನ್ತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ -

ಭಗವಾ ಹಿ ಪಾತೋವ ಉಟ್ಠಾಯ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಞ್ಚ ಮುಖಧೋವನಾದಿಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾ ತಾವ ವಿವಿತ್ತಾಸನೇ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಪತ್ತಮಾದಾಯ ಕದಾಚಿ ಏಕಕೋ, ಕದಾಚಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ, ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ

ಪವಿಸತಿ; ಕದಾಚಿ ಪಕತಿಯಾ, ಕದಾಚಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ವತ್ತಮಾನೇಹಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತೋ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಮುದುಗತವಾತಾ ಪಥವಿಂ ಸೋಧೇನ್ತಿ, ವಲಾಹಕಾ ಉದಕಫುಸಿತಾನಿ ಮುಞ್ಚನ್ತಾ ಮಗ್ಗೇ ರೇಣುಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಉಪರಿ ವಿತಾನಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಪರೇ ವಾತಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗೇ ಓಕಿರನ್ತಿ, ಉನ್ನತಾ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸಾ ಓನಮನ್ತಿ, ಓನತಾ ಉನ್ನಮನ್ತಿ, ಪಾದನಿಕ್ಖೇಪಸಮಯೇ ಸಮಾವ ಭೂಮಿ ಹೋತಿ, ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ ಪದುಮಪುಪ್ಫಾನಿ ವಾ ಪಾದೇ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ। ಇನ್ದಖೀಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠಪಿತಮತ್ತೇ ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇ ಸರೀರತೋ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರಾನಿ ವಿಯ ಚಿತ್ರಪಟಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ವಿಯ ಚ ಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಿ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿಯೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಧಾವನ್ತಿ, ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸವಿಹಙ್ಗಾದಯೋ ಸಕಸಕಟ್ಠಾನೇಸು ಠಿತಾಯೇವ ಮಧುರೇನಾಕಾರೇನ ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಭೇರಿವೀಣಾದೀನಿ ತೂರಿಯಾನಿ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಕಾಯೂಪಗಾನಿ ಆಭರಣಾನಿ। ತೇನ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ಜಾನನ್ತಿ - "ಅಜ್ಜ ಭಗವಾ ಇಧ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ"ತಿ। ತೇ ಸುನಿವತ್ಥಾ ಸುಪಾರುತಾ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀನಿ ಆದಾಯ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನ್ತರವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ - "ಅಮ್ಹಾಕಂ, ಭನ್ತೇ, ದಸ ಭಿಕ್ಖೂ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ವೀಸತಿ, ಪಞ್ಞಾಸಂ...ಪೇ॰... ಸತಂ ದೇಥಾ"ತಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಭಗವತೋಪಿ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ಪಟಿಮಾನೇನ್ತಿ। ಭಗವಾ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚೋ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಾನಿ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಯಥಾ ಕೇಚಿ ಸರಣಗಮನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು, ಕೇಚಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಫಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ; ಕೇಚಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಫಲೇ ಅರಹತ್ತೇತಿ। ಏವಂ ಮಹಾಜನಂ ಅನುಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸೀದತಿ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ। ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಭಗವತೋ ನಿವೇದೇತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸತಿ। ಇದಂ ತಾವ **ಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ**।

ಅಥ ಭಗವಾ ಏವಂ ಕತಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚೋ ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇತ್ವಾ ಪಾದಪೀಠೇ ಠತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಓವದತಿ - "ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥ, ದುಲ್ಲಭೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ದುಲ್ಲಭೋ ಮನುಸ್ಸತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ, ದುಲ್ಲಭಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ದುಲ್ಲಭಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ದುಲ್ಲಭಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನ"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಭಗವನ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಭಗವಾಪಿ ತೇಸಂ ಚರಿಯಾನುರೂಪಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದೇತಿ। ತತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಟ್ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಅರಞ್ಞಂ, ಕೇಚಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ಕೇಚಿ ಪಬ್ಬತಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ, ಕೇಚಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವನಂ...ಪೇ॰... ಕೇಚಿ ವಸವತ್ತಿಭವನನ್ತಿ। ತತೋ ಭಗವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಮುಹುತ್ತಂ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಅಥ ಸಮಸ್ಸಾಸಿತಕಾಯೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ದುತಿಯಭಾಗೇ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತಿ। ತತಿಯಭಾಗೇ ಯಂ ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತಿ ತತ್ಥ ಮಹಾಜನೋ ಪುರೇಭತ್ತಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀನಿ ಆದಾಯ ವಿಹಾರೇ ಸನ್ನಿಪತತಿ। ತತೋ ಭಗವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಅನುರೂಪೇನ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸಜ್ಜ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಕಾಲಯುತ್ತಂ ಸಮಯಯುತ್ತಂ, ಅಥ ಕಾಲಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಇದಂ **ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ**।

ಸೋ ಏವಂ ನಿಟ್ಠಿತಪಚ್ಛಾಭತ್ತಕಿಚ್ಚೋ ಸಚೇ ಗತ್ತಾನಿ ಓಸಿಞ್ಚಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಾಸನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ನ್ಹಾನಕೋಟ್ಠಕಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾಕೇನ ಪಟಿಯಾದಿತಉದಕೇನ ಗತ್ತಾನಿ ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। ಉಪಟ್ಠಾಕೋಪಿ ಬುದ್ಧಾಸನಂ ಆನೇತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣೇ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ಭಗವಾ ಸುರತ್ತದುಪಟ್ಟಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಏಕಂಸಂ ಕರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದತಿ ಏಕಕೋವ ಮುಹುತ್ತಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ, ಅಥ ಭಿಕ್ಖೂ ತತೋ ತತೋ ಆಗಮ್ಮ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಏಕಚ್ಚೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಯಾಚನ್ತಿ। ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಪುರಿಮಯಾಮಂ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಇದಂ **ಪುರಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ**।

ಪುರಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕನ್ತೇಸು ಸಕಲದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುದೇವತಾಯೋ ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಥಾಭಿಸಙ್ಖತಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಚತುರಕ್ಖರಮ್ಪಿ। ಭಗವಾ ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಂ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಇದಂ **ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ**।

ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಂ ಪನ ತಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಪುರೇಭತ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪೀಳಿತಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ಕಿಲಾಸುಭಾವಮೋಚನತ್ಥಂ ಏಕಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ದುತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾಯ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ದಾನಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಕತಾಧಿಕಾರಪುಗ್ಗಲದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತಿ। ಇದಂ **ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ**।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ ಭಗವಾ ಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ರಾಜಗಹೇ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತೇ ಮಗ್ಗಂ ಆಗತೋ, ಪುರಿಮಯಾಮೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತ್ವಾ, ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ದೇವತಾನಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಚಙ್ಕಮಂ ಆರುಯ್ಹ ಚಙ್ಕಮಮಾನೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಇಮಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಂ ಕಥಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನೇವ ಸುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ।

ಞತ್ವಾ ಚ ಪನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ - "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಯ್ಹಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭ ಗುಣಂ ಕಥೇನ್ತಿ, ಏತೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ನ ಪಾಕಟಂ, ಮಯ್ಹಮೇವ ಪಾಕಟಂ। ಮಯಿ ಪನ ಗತೇ ಏತೇ ಅತ್ತನೋ ಕಥಂ ನಿರನ್ತರಂ ಆರೋಚೇಸ್ಸನ್ತಿ, ತತೋ ನೇಸಂ ಅಹಂ ತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ ವಿಭಜನ್ತೋ, ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ, ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಪಾಕಟೇ ಕತ್ವಾ, ಸಿನೇರುಂ ಉಕ್ಖಿಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣಕೂಟೇನ ನಭಂ ಪಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಕಮ್ಪನಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತನ್ತಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ಸಾ ಮೇ ದೇಸನಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾಪಿ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಯೇನ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀತಿ । **ಯೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ, ಸೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಕರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಸೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ, ತತ್ಥ ಗತೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀತಿ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಿರ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಏಕೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬುದ್ಧಾಸನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಭಗವಾ ಕಿರ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನೇ ವಿಹರನ್ತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ - "ಅಸುಕೋ ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗತೋ, ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ನು ಖೋ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನೋ ವಾ"ತಿ। ಅಥ ನಂ ಪಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕಯಮಾನಂ, ತತೋ "ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಂ ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅನಮತಗ್ಗೇ ವಟ್ಟದುಕ್ಖೇ ಸಂಸಾರೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ತತ್ಥೇವ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ ಓವದಿತ್ವಾ ಆಕಾಸಂ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಮೇವ ಗಚ್ಛತಿ। ಅಥೇವಂ ಓವದಿಯಮಾನಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು - "ಸತ್ಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮನಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಂಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತೀ"। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ - "ಭನ್ತೇ, ಇಧ ನಿಸೀದಥ, ಇಧ ನಿಸೀದಥಾ"ತಿ ಆಸನಪರಿಯೇಸನಂ ನಾಮ ಭಾರೋತಿ। ತೇ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾವ ವಿಹರನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ಪೀಠಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ತಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಸೋ ಮಞ್ಚಂ ವಾ ಫಲಕಂ ವಾ ಕಟ್ಠಂ ವಾ ಪಾಸಾಣಂ ವಾ ವಾಲುಕಪುಞ್ಜಂ ವಾ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ತಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಪುರಾಣಪಣ್ಣಾನಿಪಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ ರಞ್ಞೋ ನಿಸೀದನಾಸನಮೇವ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಞಾಣಮಾರಬ್ಭ ಗುಣಂ ಥೋಮಯಮಾನಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀ"ತಿ।

ಏವಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಪನ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಕಥಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ। ತೇ ಚಸ್ಸ ಸಬ್ಬಂ ಕಥಯಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ನಿಸಜ್ಜ ಖೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಯ ನುತ್ಥಾ**ತಿ ಕತಮಾಯ ನು ಕಥಾಯ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಭವಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಯ ನೇತ್ಥಾ**ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಸ್ಸಾ ಕತಮಾಯ ನು ಏತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ **ಕಾಯ ನೋತ್ಥಾ**ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। ತಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ।

ಅನ್ತರಾಕಥಾತಿ , ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾ ಅಞ್ಞಾ ಏಕಾ ಕಥಾ। **ವಿಪ್ಪಕತಾ**ತಿ, ಮಮ ಆಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಅಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾ ಸಿಖಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ। ತೇನ ಕಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ? "ನಾಹಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಥಾಭಙ್ಗತ್ಥಂ ಆಗತೋ, ಅಹಂ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಥಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಗತೋ"ತಿ ನಿಸಜ್ಜೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇತಿ। **ಅಯಂ ಖೋ ನೋ, ಭನ್ತೇ, ಅನ್ತರಾಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ , ಅಥ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಯಂ ಭನ್ತೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭ ಗುಣಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ, ನ ರಾಜಕಥಾದಿಕಾ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ, ಅಥ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ; ತಂ ನೋ ಇದಾನಿ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ದೇಸೇಥಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಕಮಲಕುವಲಯುಜ್ಜಲವಿಮಲಸಾಧುರಸಸಲಿಲಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಸುಖಾವತರಣತ್ಥಂ ನಿಮ್ಮಲಸಿಲಾತಲರಚನವಿಲಾಸಸೋಭಿತರತನಸೋಪಾನಂ, ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಮುತ್ತಾತಲಸದಿಸವಾಲುಕಾಕಿಣ್ಣಪಣ್ಡರಭೂಮಿಭಾಗಂ ತಿತ್ಥಂ ವಿಯ ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿವಿಚಿತ್ರವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ನಕ್ಖತ್ತಪಥಂ ಫುಸಿತುಕಾಮತಾಯ ವಿಯ, ವಿಜಮ್ಭಿತಸಮುಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪಾಸಾದವರಸ್ಸ ಸುಖಾರೋಹಣತ್ಥಂ ದನ್ತಮಯಸಣ್ಹಮುದುಫಲಕಕಞ್ಚನಲತಾವಿನದ್ಧಮಣಿಗಣಪ್ಪಭಾಸಮುದಯುಜ್ಜಲಸೋಭಂ ಸೋಪಾನಂ ವಿಯ, ಸುವಣ್ಣವಲಯನೂಪುರಾದಿಸಙ್ಘಟ್ಟನಸದ್ದಸಮ್ಮಿಸ್ಸಿತಕಥಿತಹಸಿತಮಧುರಸ್ಸರಗೇಹಜನವಿಚರಿತಸ್ಸ ಉಳಾರಿಸ್ಸರಿವಿಭವಸೋಭಿತಸ್ಸ ಮಹಾಘರಸ್ಸ ಸುಖಪ್ಪವೇಸನತ್ಥಂ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಪವಾಳಾದಿಜುತಿವಿಸ್ಸರವಿಜ್ಜೋತಿತಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತವಿಸಾಲದ್ವಾರಬಾಹಂ ಮಹಾದ್ವಾರಂ ವಿಯ ಚ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಭಾವಸಂಸೂಚಕಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಗಹಣತ್ಥಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕವತ್ಥುಪರಿಸಾಪದೇಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತಂ, ತಸ್ಸತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾತಿ।

೫. ಇದಾನಿ - "ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಭಗವತಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾಯ ಓಕಾಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ತಾವ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ - ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ಭಗವಾ ಪರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೋ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇಸಿ; ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತಂ, ವತ್ಥಸುತ್ತಂ, ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಮಹಾಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಂ, ಅರಿಯವಂಸಸುತ್ತಂ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋ, ಇದ್ಧಿಪಾದಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ; ತೇಸಂ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಯಾನಿ ಪನ "ಪರಿಪಕ್ಕಾ ಖೋ ರಾಹುಲಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ; ಯಂನೂನಾಹಂ ರಾಹುಲಂ ಉತ್ತರಿಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ವಿನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ; (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೧) ಏವಂ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಖನ್ತಿಂ ಮನಂ ಅಭಿನೀಹಾರಂ ಬುಜ್ಝನಭಾವಞ್ಚ ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಕಥಿತಾನಿ; ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತಂ, ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಂ, ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ; ತೇಸಂ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಭಗವನ್ತಂ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ, ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾ, ನಾಗಾ, ಸುಪಣ್ಣಾ, ಗನ್ಧಬ್ಬಾ, ಅಸುರಾ, ಯಕ್ಖಾ, ಮಹಾರಾಜಾನೋ, ತಾವತಿಂಸಾದಯೋ ದೇವಾ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ - "ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿ, ಭನ್ತೇ, ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ನೀವರಣಾ ನೀವರಣಾ”ತಿ, ಭನ್ತೇ, ವುಚ್ಚನ್ತಿ; “ಇಮೇ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ”। “ಕಿಂ ಸೂಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ ಯಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತಾದೀನಿ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನಞ್ಞಾನಿಪಿ ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತ-ಮಾರಸಂಯುತ್ತ-ಬ್ರಹ್ಮಸಂಯುತ್ತ-ಸಕ್ಕಪಞ್ಹ-ಚೂಳವೇದಲ್ಲ-ಮಹಾವೇದಲ್ಲ-ಸಾಮಞ್ಞಫಲ-ಆಳವಕ-ಸೂಚಿಲೋಮ-ಖರಲೋಮಸುತ್ತಾದೀನಿ; ತೇಸಂ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಯಾನಿ ಪನ ತಾನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಥಿತಾನಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಧಮ್ಮದಾಯಾದಂ, ಚೂಳಸೀಹನಾದಂ, ಚನ್ದೂಪಮಂ, ಪುತ್ತಮಂಸೂಪಮಂ, ದಾರುಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಂ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಂ, ಫೇಣಪಿಣ್ಡೂಪಮಂ, ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೂಪಮನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ; ತೇಸಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಏವಮೇತೇಸು ಚತೂಸು ನಿಕ್ಖೇಪೇಸು ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ। ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಇದಂ ಭಗವತಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ಕತರಾಯ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ? ವಣ್ಣಾವಣ್ಣೇ। ಆಚರಿಯೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಅಭಾಸಿ, ಅನ್ತೇವಾಸೀ ವಣ್ಣಂ। ಇತಿ ಇಮಂ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಭಗವಾ - “ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ದೇಸನಂ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ **ಮಮ**ನ್ತಿ , ಸಾಮಿವಚನಂ, ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾ**ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ। **ಪರೇ**ತಿ, ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ ಸತ್ತಾ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ಯೇ ಅವಣ್ಣಂ ವದನ್ತಿ ತೇಸು।

ನ ಆಘಾತೋತಿಆದೀಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಘಾತೋಯೇವ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಆಯತಿಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಈದಿಸೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಂ ಠಪೇತಿ। ತತ್ಥ ಆಹನತಿ ಚಿತ್ತನ್ತಿ **‘ಆಘಾತೋ’;** ಕೋಪಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಪ್ಪತೀತಾ ಹೋನ್ತಿ ತೇನ ಅತುಟ್ಠಾ ಅಸೋಮನಸ್ಸಿಕಾತಿ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ;** ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ನೇವ ಅತ್ತನೋ ನ ಪರೇಸಂ ಹಿತಂ ಅಭಿರಾಧಯತೀತಿ **ಅನಭಿರದ್ಧಿ;** ಕೋಪಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ವುತ್ತಾ। ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ।

ಏವಂ ಪಠಮೇನ ನಯೇನ ಮನೋಪದೋಸಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ, ದುತಿಯೇನ ನಯೇನ ತತ್ಥ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - “ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥ ಕುಪಿತಾ ವಾ ಅನತ್ತಮನಾ ವಾ, ತುಮ್ಹಂ ಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ”ತಿ। ತತ್ಥ **‘ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥಾ’**ತಿ ತೇಸು ಅವಣ್ಣಭಾಸಕೇಸು, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅವಣ್ಣೇ ತುಮ್ಹೇ ಭವೇಯ್ಯಾಥ ಚೇ; ಯದಿ ಭವೇಯ್ಯಾಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ‘ಕುಪಿತಾ’ ಕೋಪೇನ, ಅನತ್ತಮನಾ ದೋಮನಸ್ಸೇನ। **‘ತುಮ್ಹಂ ಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ’**ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ತೇನ ಕೋಪೇನ, ತಾಯ ಚ ಅನತ್ತಮನತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯ।

ಏವಂ ದುತಿಯೇನ ನಯೇನ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ತತಿಯೇನ ನಯೇನ ವಚನತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣಮತ್ತೇಪಿ ಅಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - “ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸ”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪರೇಸ**ನ್ತಿ ಯೇಸಂ ಕೇಸಂ ಚಿ। ಕುಪಿತೋ ಹಿ ನೇವ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ, ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಆಜಾನಾತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಕುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
> ಅನ್ಧಂ ತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಕೋಧೋ ಸಹತೇ ನರಂ॥
>
> ಅನತ್ಥಜನನೋ ಕೋಧೋ, ಕೋಧೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ।
> ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತಂ, ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೬೪)।

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅವಣ್ಣೇ ಮನೋಪದೋಸಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅಭೂತಂ ಅಭೂತತೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹೀ**ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅವಣ್ಣೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ। **ಅಭೂತಂ ಅಭೂತತೋ ನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಂ ಅಭೂತಂ, ತಂ ಅಭೂತಭಾವೇನೇವ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? **ಇತಿಪೇತಂ ಅಭೂತ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಧಮ್ಮೋ ದುರಕ್ಖಾತೋ, ಸಙ್ಘೋ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾ ನ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ - "ಇತಿ ಪೇತಂ ಅಭೂತಂ, ಯಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಅಭೂತಂ, ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಅತಚ್ಛಂ, **'ನತ್ಥಿ ಚೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸು',** 'ನ ಚ ಪನೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಂವಿಜ್ಜತಿ', ಸಬ್ಬಞ್ಞೂಯೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ, ತತ್ರ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದುತಿಯಂ ಪದಂ ಪಠಮಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥಞ್ಚ ತತಿಯಸ್ಸ ವೇವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಚ ಅವಣ್ಣೇಯೇವ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಯದಿ ಹಿ "ತ್ವಂ ದುಸ್ಸೀಲೋ, ತವಾಚರಿಯೋ ದುಸ್ಸೀಲೋ, ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ತಯಾ ಕತಂ, ತವಾಚರಿಯೇನ ಕತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ಅಧಿವಾಸೇತಿ, ಆಸಙ್ಕನೀಯೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮನೋಪದೋಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಅವಣ್ಣೋ ನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬೋ। "ಓಟ್ಠೋಸಿ, ಗೋಣೋಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ನಯೇನ ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಯೇವ ತತ್ಥ ಕಾತಬ್ಬಾ।

೬. ಏವಂ ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪರೇ**ತಿ ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಸನ್ನಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ। ಆನನ್ದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆನನ್ದೋ,** ಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸುಮನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸೋಮನಸ್ಸಂ,** ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಪ್ಪಿಲಾವಿನೋ ಭಾವೋ **ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ**। ಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತನ್ತಿ? **ಚೇತಸೋ**ತಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಾವಹಾಯ ಉಪ್ಪಿಲಾಪನಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಧಾಪಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ।

ಏವಂ ಪಠಮನಯೇನ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ, ದುತಿಯೇನ ತತ್ಥ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಧಾಪಿ **ತುಮ್ಹಂ ಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ತೇನ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತೇನ ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ? ನನು ಭಗವತಾ -

> "ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
> ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಾಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ॥
>
> ಧಮ್ಮೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
> ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಾಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ॥
>
> ಸಙ್ಘೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
> ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಾಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ॥

"ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅನೇಕಸತೇಹಿ ಸುತ್ತೇಹಿ ರತನತ್ತಯೇ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ। ಸಚ್ಚಂ ವಣ್ಣಿತಂ, ತಂ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಂ। ಇಧ - "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆಯಸ್ಮತೋ ಛನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಸದಿಸಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಇದಞ್ಹಿ ಝಾನಾದಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಅನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಯಸ್ಮಾ ಛನ್ನೋಪಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧೋ ನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ, ತಾವ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇ ಪಞ್ಞತ್ತೇನ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮದಣ್ಡೇನ ತಜ್ಜಿತೋ ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಹಾಯ

ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಲೋಭಸಹಗತಾ ಪೀತಿ। ಲೋಭೋ ಚ ಕೋಧಸದಿಸೋವ। ಯಥಾಹ -

"ಲುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅನ್ಧಂ ತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಲೋಭೋ ಸಹತೇ ನರಂ॥

ಅನತ್ಥಜನನೋ ಲೋಭೋ, ಲೋಭೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ।
ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತಂ, ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೮೮)।

ತತಿಯವಾರೋ ಪನ ಇಧ ಅನಾಗತೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಗತೋ ಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಕುದ್ಧೋ, ಏವಂ ಲುದ್ಧೋಪಿ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ।

ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಕಾರದಸ್ಸನವಾರೇ ಪನಾಯಂ ಯೋಜನಾ - "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಧಮ್ಮೋ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ, ಸಙ್ಘೋ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾ ನ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪನ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ - **"ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ** , ಯಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಭೂತಂ, ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಚ್ಛಂ। ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ, ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ; ಧಮ್ಮೋ ಇತಿಪಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ, ಇತಿಪಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ ; ಸಙ್ಘೋ ಇತಿಪಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ, ಇತಿಪಿ ಉಜುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ। "ತ್ವಂ ಸೀಲವಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇನಾಪಿ ಸಚೇ ಸೀಲವಾ, "ಸೀಲವಾಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬಮೇವ। "ತ್ವಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭೀ...ಪೇ॰... ಅರಹಾ"ತಿ ಪುಟ್ಠೇನಾಪಿ ಸಭಾಗಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಚೇವ ಪರಿವಜ್ಜಿತಾ ಹೋತಿ, ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಅಮೋಘತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೭. **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇತಿ** ಕೋ ಅನುಸನ್ಧಿ? ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಆಬದ್ಧಂ ವಣ್ಣೇನ ಚ ಅವಣ್ಣೇನ ಚ। ತತ್ಥ ಅವಣ್ಣೋ - "ಇತಿ ಪೇತಂ ಅಭೂತಂ ಇತಿ ಪೇತಂ ಅತಚ್ಛ"ನ್ತಿ, ಏತ್ಥೇವ ಉದಕನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿವಿಯ ನಿವತ್ತೋ। ವಣ್ಣೋ ಪನ ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ - "ಇತಿ ಪೇತಂ ಭೂತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅನುವತ್ತತಿಯೇವ। ಸೋ ಪನ ದುವಿಧೋ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತವಣ್ಣೋ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಆವುಸೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆರದ್ಧವಣ್ಣೋ ಚ। ತೇಸು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸತಿ। ಇಧ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ।

ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಓರಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಮತ್ತಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪಮಾಣಂ। ಅಪ್ಪಂ ಮತ್ತಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ**। ಓರಂ ಮತ್ತಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಓರಮತ್ತಕಂ**। ಸೀಲಮೇವ **ಸೀಲಮತ್ತಕಂ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - 'ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ, ಪನೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓರಮತ್ತಕಂ ಸೀಲಮತ್ತಕಂ' ನಾಮ ಯೇನ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾಪಿ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ವದೇಯ್ಯಾತಿ। ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ನನು ಇದಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಯೋಗಿನೋ ಅಗ್ಗವಿಭೂಸನಂ? ಯಥಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಸೀಲಂ ಯೋಗಿಸ್ಸ'ಲಙ್ಕಾರೋ, ಸೀಲಂ ಯೋಗಿಸ್ಸ ಮಣ್ಡನಂ।
ಸೀಲೇಹಿ'ಲಙ್ಕತೋ ಯೋಗೀ, ಮಣ್ಡನೇ ಅಗ್ಗತಂ ಗತೋ"ತಿ॥

ಭಗವತಾಪಿ ಚ ಅನೇಕೇಸು ಸುತ್ತಸತೇಸು ಸೀಲಂ ಮಹನ್ತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಕಥಿತಂ। ಯಥಾಹ - "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು 'ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ ಚ ಗರು ಚ ಭಾವನೀಯೋ ಚಾ'ತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ಚ।

"ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡಂ, ಚಮರೀವ ವಾಲಧಿಂ।
ಪಿಯಂವ ಪುತ್ತಂ, ನಯನಂವ ಏಕಕಂ॥
ತಥೇವ ಸೀಲಂ, ಅನುರಕ್ಖಮಾನಾ।
ಸುಪೇಸಲಾ ಹೋಥ, ಸದಾ ಸಗಾರವಾ"ತಿ ಚ॥

"ನ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ।
ನ ಚನ್ದನಂ ತಗ್ಗರಮಲ್ಲಿಕಾ ವಾ॥
ಸತಞ್ಚ ಗನ್ಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ।
ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಪವಾಯತಿ॥

ಚನ್ದನಂ ತಗರಂ ವಾಪಿ, ಉಪ್ಪಲಂ ಅಥ ವಸ್ಸಿಕೀ।
ಏತೇಸಂ ಗನ್ಧಜಾತಾನಂ, ಸೀಲಗನ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ॥

ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅಯಂ ಗನ್ಧೋ, ಯ್ವಾಯಂ ತಗರಚನ್ದನಂ।
ಯೋ ಚ ಸೀಲವತಂ ಗನ್ಧೋ, ವಾತಿ ದೇವೇಸು ಉತ್ತಮೋ॥

ತೇಸಂ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾನಂ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನಂ।
ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಾನಂ, ಮಾರೋ ಮಗ್ಗಂ ನ ವಿನ್ದತೀ"ತಿ ಚ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೮)।

"ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ ಚ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩)।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ; ಏವಮೇತೇ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವೇನ್ತೋ ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಧಮ್ಮೇಸೂ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೫೦) ಚ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಅನೇಕಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಏವಮನೇಕೇಸು ಸುತ್ತಸತೇಸು ಸೀಲಂ ಮಹನ್ತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಕಥಿತಂ। ತಂ "ಕಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಆಹಾತಿ? ಉಪರಿ ಗುಣೇ ಉಪನಿಧಾಯ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಮಾಧಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪರಿಮಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಓರಮತ್ತಕಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ? ಭಗವಾ ಹಿ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಸತ್ತಮೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಸಾವತ್ಥಿನಗರ - ದ್ವಾರೇ ಕಣ್ಡಮ್ಬರುಕ್ಖಮೂಲೇ ದ್ವಾದಸಯೋಜನೇ ರತನಮಣ್ಡಪೇ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ರತನಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ತಿಯೋಜನಿಕೇ ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ ಧಾರಿಯಮಾನೇ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಅತ್ತಾದಾನಪರಿದೀಪನಂ ತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನಂ - "ಉಪರಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತಿ...ಪೇ॰... ಏಕೇಕಲೋಮಕೂಪತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಏಕೇಕಲೋಮಕೂಪತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತಿ, ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಸ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಸರೀರತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿಯೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ

ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಸಕಲದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕರಣಕಾಲೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ದುತಿಯಾ ದುತಿಯಾ ರಸ್ಮಿಯೋ ಪುರಿಮಾಯ ಪುರಿಮಾಯ ಯಮಕಯಮಕಾ ವಿಯ ಏಕಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ದ್ವಿನ್ನಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸಸ್ಸ ಲಹುಕತಾಯ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಆಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ಚ, ತಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಪನ ರಸ್ಮಿಯಾ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂಯೇವ।

ನೀಲರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಹಿ ಭಗವಾ ನೀಲಕಸಿಣಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಪೀತರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಪೀತಕಸಿಣಂ, ಲೋಹಿತಓದಾತರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಲೋಹಿತಓದಾತಕಸಿಣಂ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧತ್ಥಾಯ ತೇಜೋಕಸಿಣಂ, ಉದಕಧಾರತ್ಥಾಯ ಆಪೋಕಸಿಣಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಸತ್ಥಾ ಚಙ್ಕಮತಿ, ನಿಮ್ಮಿತೋ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ವಾ ಸೇಯ್ಯಂ ವಾ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಏಕಮ್ಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬಂ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಮೇವ। ಏವಂ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಯಂ ಪನ ಭಗವಾ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಏಕೂನತಿಂಸವಸ್ಸಕಾಲೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರೀನಿವಾಸಭೂತಾ ಭವನಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಅನೋಮಾನದೀತೀರೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ, ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಪಧಾನಯೋಗಂ ಕತ್ವಾ, ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಉರುವೇಲಗಾಮೇ ಸುಜಾತಾಯ ದಿನ್ನಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತದಿಬ್ಬೋಜಂ ಮಧುಪಾಯಾಸಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ, ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಸ್ಸತ್ಥದುಮರಾಜಾನಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ, ಪುಬ್ಬುತ್ತರಭಾಗೇ ಠಿತೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ, ತಿಸನ್ಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ, ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ, ವೀರಿಯಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ, ಚುದ್ದಸಹತ್ಥಪಲ್ಲಙ್ಕವರಗತೋ ಸುವಣ್ಣಪೀಠೇ ಠಪಿತಂ ರಜತಕ್ಖನ್ಧಂ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಸಹತ್ಥಂ ಬೋಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಕತ್ವಾ, ಉಪರಿ ಮಣಿಛತ್ತೇನ ವಿಯ ಬೋಧಿಸಾಖಾಯ ಧಾರಿಯಮಾನೋ, ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇ ಚೀವರೇ ಪವಾಳಸದಿಸೇಸು ಬೋಧಿಅಙ್ಕುರೇಸು ಪತಮಾನೇಸು, ಸೂರಿಯೇ ಅತ್ಥಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೇ ಮಾರಬಲಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ, ಪಠಮಯಾಮೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ, ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ, ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಮಾಚಿಣ್ಣೇ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಞಾಣಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ, ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ, ತದೇವ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ, ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಧಿಗತೇನ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ। ಏವಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಹತ್ಥೇ ಉದಕಂ ಪಾತಿಯಂ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಪಾತಿಯಂ ಉದಕಂ ಘಟೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಘಟೇ ಉದಕಂ ಕೋಲಮ್ಬೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಕೋಲಮ್ಬೇ ಉದಕಂ ಚಾಟಿಯಂ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಚಾಟಿಯಂ ಉದಕಂ ಮಹಾಕುಮ್ಭಿಯಂ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಮಹಾಕುಮ್ಭಿಯಂ ಉದಕಂ ಕುಸೋಬ್ಭೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಕುಸೋಬ್ಭೇ ಉದಕಂ ಕನ್ದರೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಕನ್ದರೇ ಉದಕಂ ಕುನ್ನದಿಯಂ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಕುನ್ನದಿಯಂ ಉದಕಂ ಪಞ್ಚಮಹಾನದಿಯಂ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಪಞ್ಚಮಹಾನದಿಯಂ ಉದಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಸಿನೇರುಪಾದಕೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಪಾತಿಯಂ ಉದಕಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಹತ್ಥೇ ಉದಕಂ ಪರಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಸಿನೇರುಪಾದಕಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಪರಿತ್ತಂ। ಇತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉದಕಂ ಬಹುಕಂ ಉಪಾದಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕಂ ಪರಿತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಮೇವ ಉಪರಿ ಉಪರಿ ಗುಣೇ ಉಪಾದಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಲಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಓರಮತ್ತಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ – "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓರಮತ್ತಕಂ ಸೀಲಮತ್ತಕ"ನ್ತಿ।

ಯೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ, ಏತ್ಥ –

“ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವುತ್ತಾ, ಬುದ್ಧೇನಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ।
ಅನ್ಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಏಕೋ, ಕಲ್ಯಾಣೇಕೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ”ತಿ॥

ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾದೀಸು ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾಸವನಧಾರಣಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ನತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಯಸ್ಸ ತಾನಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋ। ದುವಿಧೋಪಿ ಪನೇಸ -

“ಪುಥೂನಂ ಜನನಾದೀಹಿ, ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ।
ಪುಥುಜ್ಜನನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ಪುಥುವಾಯಂ ಜನೋ ಇತಿ”॥

ಸೋ ಹಿ ಪುಥೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾದೀನಂ ಜನನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಯಥಾಹ -

“ಪುಥು ಕಿಲೇಸೇ ಜನೇನ್ತೀತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ಅವಿಹತಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಕಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖುಲ್ಲೋಕಿಕಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ಸಬ್ಬಗತೀಹಿ ಅವುಟ್ಠಿತಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ನಾನಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ನಾನಾಓಘೇಹಿ ವುಯ್ಹನ್ತಿ, ಪುಥು ಸನ್ತಾಪೇಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪನ್ತಿ, ಪುಥು ಪರಿಳಾಹೇಹಿ ಪರಿಡಯ್ಹನ್ತಿ, ಪುಥು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ರತ್ತಾ ಗಿದ್ಧಾ ಗಧಿತಾ ಮುಚ್ಛಿತಾ ಅಜ್ಝೋಪನ್ನಾ ಲಗ್ಗಾ ಲಗ್ಗಿತಾ ಪಲಿಬುದ್ಧಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಪುಥು ಪಞ್ಚಹಿ ನೀವರಣೇಹಿ ಆವುತಾ ನಿವುತಾ ಓವುತಾ ಪಿಹಿತಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ”ತಿ। ಪುಥೂನಂ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನಂ ಅರಿಯಧಮ್ಮಪರಮ್ಮುಖಾನಂ ನೀಚಧಮ್ಮಸಮಾಚಾರಾನಂ ಜನಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಪುಥುವಾಯಂ ವಿಸುಂಯೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ ವಿಸಂಸಟ್ಠೋ ಸೀಲಸುತಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಜನೇಹೀತಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ।

ತಥಾಗತಸ್ಸಾತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ। ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋತಿ।

ಕಥಂ ಭಗವಾ **ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ?** ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನಾ ಪುರಿಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಆಗತಾ, ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಆಗತೋ, ಯಥಾ ಸಿಖೀ ಭಗವಾ, ಯಥಾ ವೇಸ್ಸಭೂ ಭಗವಾ, ಯಥಾ ಕಕುಸನ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಯಥಾ ಕೋಣಾಗಮನೋ ಭಗವಾ, ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಆಗತೋ । ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನ ಏತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಆಗತಾ, ತೇನೇವ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾವೀರಿಯಖನ್ತಿಸಚ್ಚಅಧಿಟ್ಠಾನಮೇತ್ತಾಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಇಮಾ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಂ, ನಯನಧನರಜ್ಜಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗಪುಬ್ಬಚರಿಯಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾದಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾಯ ಕೋಟಿಂ ಪತ್ವಾ ಆಗತೋ; ತಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದೇ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ, ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ಆಗತೋ, ತಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಏವಂ ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

“ಯಥೇವ ಲೋಕಮ್ಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ,
ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಂ ಮುನಯೋ ಇಧಾಗತಾ।

ತಥಾ ಅಯಂ ಸಕ್ಯಮುನೀಪಿ ಆಗತೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ತೇನ ಚಕ್ಖುಮಾ”ತಿ॥

ಏವಂ ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ?** ಯಥಾ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ ಗತೋ…ಪೇ॰… ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಗತೋ।

ಕಥಞ್ಚ ಸೋ ಭಗವಾ ಗತೋ ? ಸೋ ಹಿ ಸಮ್ಪತಿ ಜಾತೋವ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗತೋ। ಯಥಾಹ - “ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತಿ, ಆಸಭಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ - ‘ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಜೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಸೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ’ತಿ” (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧)।

ತಞ್ಚಸ್ಸ ಗಮನಂ ತಥಂ ಅಹೋಸಿ? ಅವಿತಥಂ ಅನೇಕೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ। ಯಞ್ಹಿ ಸೋ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋವ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿ। ಇದಮಸ್ಸ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।

ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಭಾವೋ ಪನ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಭಾವಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।

ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೋ, ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ।

“ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ”ತಿ, ಏತ್ಥ ವುತ್ತಚಾಮರುಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯನಿಮ್ಮದ್ದನಸ್ಸ।

ಸೇತಚ್ಛತ್ತಧಾರಣಂ, ಅರಹತ್ತವಿಮುತ್ತಿವರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ।

ಸತ್ತಮಪದೂಪರಿ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ।

ಆಸಭಿವಾಚಾಭಾಸನಂ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ।

ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾಪಿ ಗತೋ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಗಮನಂ ತಥಂ ಅಹೋಸಿ, ಅವಿತಥಂ, ತೇಸಂಯೇವ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ।

ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

“ಮುಹುತ್ತಜಾತೋವ ಗವಮ್ಪತೀ ಯಥಾ,
ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಫುಸೀ ವಸುನ್ಧರಂ।
ಸೋ ವಿಕ್ಕಮೀ ಸತ್ತ ಪದಾನಿ ಗೋತಮೋ,
ಸೇತಞ್ಚ ಛತ್ತಂ ಅನುಧಾರಯುಂ ಮರೂ॥

ಗನ್ತ್ವಾನ ಸೋ ಸತ್ತ ಪದಾನಿ ಗೋತಮೋ,
ದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇಸಿ ಸಮಾ ಸಮನ್ತತೋ।

ಅಟ್ಠಙ್ಗುಪೇತಂ ಗಿರಮಬ್ಭುದೀರಯಿ,
ಸೀಹೋ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿಟ್ಠಿತೋ”ತಿ॥

ಏವಂ ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ಪಹಾಯ ಗತೋ , ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಂ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಪಹಾಯ ಞಾಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಂ ಪದಾಲೇತ್ವಾ, ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ಅರತಿಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ನೀವರಣಕವಾಟಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ, ತತಿಯಜ್ಝಾನೇನ ಪೀತಿಂ ವಿರಾಜೇತ್ವಾ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಂ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಂ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗತೋ।

ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಹಾಯ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸುಖಸಞ್ಞಂ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅತ್ತಸಞ್ಞಂ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನನ್ದಿಂ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ರಾಗಂ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮುದಯಂ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆದಾನಂ, ಖಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಘನಸಞ್ಞಂ, ವಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆಯೂಹನಂ, ವಿಪರಿಣಾಮಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಧುವಸಞ್ಞಂ, ಅನಿಮಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಪಣಿಧಿಂ, ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅಭಿನಿವೇಸಂ, ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸಂ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನೇನ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸಂ, ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸಂ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಂ, ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸಂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ ಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ, ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಓಳಾರಿಕೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾಯ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಅಣುಸಹಗತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗತೋ। ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ?**ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ। ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಪಗ್ಘರಣಲಕ್ಖಣಂ। ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಂ। ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ। ಆಕಾಸಧಾತುಯಾ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ರೂಪಸ್ಸ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ। ವೇದನಾಯ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಂ। ಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಚಾರಸ್ಸ ಅನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ ಪೀತಿಯಾ ಫರಣಲಕ್ಖಣಂ। ಸುಖಸ್ಸ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ। ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಫುಸನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ। ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ। ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ। ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸದ್ಧಾಬಲಸ್ಸ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ। ವೀರಿಯಬಲಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜೇ, ಸತಿಬಲಸ್ಸ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚೇ। ಸಮಾಧಿಬಲಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚೇ, ಪಞ್ಞಾಬಲಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ।

ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪವಿಚಯಲಕ್ಖಣಂ। ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ। ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಫರಣಲಕ್ಖಣಂ। ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾಆಜೀವಸ್ಸ ವೋದಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ।

ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣಂ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ। ನಾಮಸ್ಸ ನಮನಲಕ್ಖಣಂ। ರೂಪಸ್ಸ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಆಯತನಲಕ್ಖಣಂ। ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಫುಸನಲಕ್ಖಣಂ। ವೇದನಾಯ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಂ। ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಂ। ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಗಹಣಲಕ್ಖಣಂ। ಭವಸ್ಸ ಆಯೂಹನಲಕ್ಖಣಂ। ಜಾತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ। ಜರಾಯ ಜೀರಣಲಕ್ಖಣಂ। ಮರಣಸ್ಸ ಚುತಿಲಕ್ಖಣಂ।

ಧಾತೂನಂ ಸುಞ್ಞತಾಲಕ್ಖಣಂ। ಆಯತನಾನಂ ಆಯತನಲಕ್ಖಣಂ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಂ ಪದಹನಲಕ್ಖಣಂ। ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ಇಜ್ಝನಲಕ್ಖಣಂ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪತಿಲಕ್ಖಣಂ। ಬಲಾನಂ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ನಿಯ್ಯಾನಲಕ್ಖಣಂ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಚ್ಚಾನಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮಥಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಏಕರಸಲಕ್ಖಣಂ। ಯುಗನದ್ಧಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಂವರಲಕ್ಖಣಂ। ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ। ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಂ।

ಖಯೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದನಲಕ್ಖಣಂ। ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಲಕ್ಖಣಂ।

ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ। ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣಂ। ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಮೋಧಾನಲಕ್ಖಣಂ। ವೇದನಾಯ ಸಮೋಸರಣಲಕ್ಖಣಂ। ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ। ಸತಿಯಾ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ತತುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣಂ। ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಾರಲಕ್ಖಣಂ… ಅಮತೋಗಧಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ। ಏವಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಆಗತೋ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪತ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಏವಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ?** ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಯಥಾಹ - “ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾನಿ ಅವಿತಥಾನಿ ಅನಞ್ಞಥಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ‘ಇದಂ ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಮೇತಂ ಅವಿತಥಮೇತಂ ಅನಞ್ಞಥಮೇತ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೦) ವಿತ್ಥಾರೋ। ತಾನಿ ಚ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಗತಸದ್ದೋ।

ಅಪಿ ಚ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ…ಪೇ॰…, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ…ಪೇ॰…, ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ…ಪೇ॰…, ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ತಥಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ?** ಭಗವಾ ಯಂ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ…ಪೇ॰…, ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಚ, ತೇನ ತಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನ ವಾ। “ಕತಮಂ ತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ? ಯಂ ರೂಪಂ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ವಣ್ಣನಿಭಾ ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬) ನಯೇನ ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹಿ ವಿಭಜ್ಜಮಾನಂ ತಥಮೇವ ಹೋತಿ, ವಿತಥಂ ನತ್ಥಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೋತದ್ವಾರಾದೀಸುಪಿ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಸದ್ದಾದೀಸು। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ – “ಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಾಮಿ। ತಮಹಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿಂ, ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಿದಿತಂ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪)। ಏವಂ ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ। ತತ್ಥ ತಥದಸ್ಸೀ ಅತ್ಥೇ ತಥಾಗತೋತಿ ಪದಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಥಂ **ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ?** ಯಂ ರತ್ತಿಂ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಪರಿಮಾಣೇ ಕಾಲೇ ಪಠಮಬೋಧಿಯಾಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಬೋಧಿಯಾಪಿ ಪಚ್ಛಿಮಬೋಧಿಯಾಪಿ ಯಂ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ – ಸುತ್ತಂ, ಗೇಯ್ಯಂ…ಪೇ॰… ವೇದಲ್ಲಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಅನುಪವಜ್ಜಂ, ಅನೂನಮನಧಿಕಂ, ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ರಾಗಮದನಿಮ್ಮದನಂ, ದೋಸಮೋಹಮದನಿಮ್ಮದನಂ। ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ವಾಲಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅವಕ್ಖಲಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಏಕಮುದ್ದಿಕಾಯ ಲಞ್ಛಿತಂ ವಿಯ, ಏಕನಾಳಿಯಾ ಮಿತಂ ವಿಯ, ಏಕತುಲಾಯ ತುಲಿತಂ ವಿಯ ಚ, ತಥಮೇವ ಹೋತಿ ಅವಿತಥಂ ಅನಞ್ಞಥಂ। ತೇನಾಹ – “ಯಞ್ಚ, ಚುನ್ದ, ರತ್ತಿಂ ತಥಾಗತೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಭಾಸತಿ ಲಪತಿ ನಿದ್ದಿಸತಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ। ತಸ್ಮಾ ‘ತಥಾಗತೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)। ಗದತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಗತಸದ್ದೋ। ಏವಂ ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ।

ಅಪಿ ಚ ಆಗದನಂ ಆಗದೋ, ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಯೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಆಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ, ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ಏವಮೇತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಂ **ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ?** ಭಗವತೋ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಕಾಯೋ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ಕಾಯಸ್ಸಪಿ ವಾಚಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ ಚ ಹೋತಿ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಯಥಾವಾಚಾ, ಕಾಯೋಪಿ ತಥಾ ಗತೋ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ ಕಾಯೋ, ವಾಚಾಪಿ ತಥಾ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ ತಥಾಗತೋ। ತೇನೇವಾಹ – “ಯಥಾವಾದೀ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ । ಇತಿ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ। ತಸ್ಮಾ ‘ತಥಾಗತೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)। ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ?** ಉಪರಿ ಭವಗ್ಗಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅವೀಚಿಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ ಸೀಲೇನಪಿ ಸಮಾಧಿನಾಪಿ ಪಞ್ಞಾಯಪಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾಪಿ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನಪಿ ನ ತಸ್ಸ ತುಲಾ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ; ಅತುಲೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅನುತ್ತರೋ ರಾಜಾತಿರಾಜಾ ದೇವದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ। ತೇನಾಹ – “ಸದೇವಕೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ, ತಸ್ಮಾ ‘ತಥಾಗತೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ।

ತತ್ರೇವಂ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಗದೋ ವಿಯ ಅಗದೋ। ಕೋ ಪನೇಸ? ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ ಚೇವ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೋ ಚ। ತೇನ ಹೇಸ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ದಿಬ್ಬಾಗದೇನ ಸಪ್ಪೇ ವಿಯ ಸಬ್ಬಪರಪ್ಪವಾದಿನೋ ಸದೇವಕಞ್ಚ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಾಲೋಕಾಭಿಭವನೇ ತಥೋ ಅವಿಪರೀತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ ಚೇವ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೋ ಚ ಅಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ। ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ।

ಅಪಿ ಚ ತಥಾಯ ಗತೋತಿಪಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಂ ಗತೋತಿಪಿ ತಥಾಗತೋ। **ಗತೋ**ತಿ ಅವಗತೋ, ಅತೀತೋ ಪತ್ತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ ಸಕಲಲೋಕಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಪತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ತಥಂ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಲೋಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ಲೋಕಸಮುದಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕಸಮುದಯೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಹೀನೋ। ಲೋಕನಿರೋಧೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕನಿರೋಧೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾವಿತಾ। ಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಂ। ತಸ್ಮಾ, ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)।

ತಸ್ಸಪಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಮ್ಪಿ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಭಾವದೀಪನೇ ಮುಖಮತ್ತಮೇವ। ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪನ ತಥಾಗತೋವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಭಾವಂ ವಣ್ಣೇಯ್ಯ।

ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಯೇನ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನ ಓರಮತ್ತಕೇನ ಸೀಲಮತ್ತಕೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯ, ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ? ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾ ನಾಮ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ಪುಚ್ಛಾ, ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ ಪುಚ್ಛಾ, ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ ಪುಚ್ಛಾ, ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ, ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಕತಮಾ **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ಪುಚ್ಛಾ?** ಪಕತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಅಞ್ಞಾತಂ ಹೋತಿ, ಅದಿಟ್ಠಂ ಅತುಲಿತಂ ಅತೀರಿತಂ ಅವಿಭೂತಂ ಅವಿಭಾವಿತಂ, ತಸ್ಸ ಞಾಣಾಯ ದಸ್ಸನಾಯ ತುಲನಾಯ ತೀರಣಾಯ ವಿಭಾವನಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ಪುಚ್ಛಾ।

ಕತಮಾ **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ ಪುಚ್ಛಾ?** ಪಕತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಞಾತಂ ಹೋತಿ, ದಿಟ್ಠಂ ತುಲಿತಂ ತೀರಿತಂ ವಿಭೂತಂ ವಿಭಾವಿತಂ, ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ ಪುಚ್ಛಾ।

ಕತಮಾ **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ ಪುಚ್ಛಾ?** ಪಕತಿಯಾ ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ ಹೋತಿ, ವಿಮತಿಪಕ್ಖನ್ದೋ, ದ್ವೇಳ್ಹಕಜಾತೋ, “ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ, ಕಿನ್ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ”ತಿ। ಸೋ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ ಪುಚ್ಛಾ।

ಕತಮಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ?** ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ - “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾ”ತಿ। ಅನಿಚ್ಚಂ, ಭನ್ತೇ। ಯಂ ಪನಾನಿಚ್ಚಂ , ದುಕ್ಖಂ ವಾ ತಂ ಸುಖಂ ವಾತಿ? ದುಕ್ಖಂ ಭನ್ತೇತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೧)

ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಯಂ ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ।

ಕತಮಾ **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾ?** ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ?...ಪೇ॰... ಅಟ್ಠಿಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾ। ಕತಮೇ ಅಟ್ಠಾತಿ, ಅಯಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾ।

ಇತಿ ಇಮಾಸು ಪಞ್ಚಸು ಪುಚ್ಛಾಸು ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸ ತಾವ ಕಸ್ಸಚಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ಪುಚ್ಛಾ ನತ್ಥಿ। "ಇದಂ ನಾಮ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಮನ್ನಾಹಾರಸ್ಸೇವ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ ಪುಚ್ಛಾಪಿ ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಏಕಧಮ್ಮೇಪಿ ಆಸಪ್ಪನಾ ಪರಿಸಪ್ಪನಾ ನತ್ಥಿ, ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇಯೇವ ಸಬ್ಬಾ ಕಙ್ಖಾ ಛಿನ್ನಾ; ತಸ್ಮಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ ಪುಚ್ಛಾಪಿ ನತ್ಥಿಯೇವ। ಅವಸೇಸಾ ಪನ ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅತ್ಥಿ, ತಾಸು ಅಯಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾ ನಾಮ।

೮. ಇದಾನಿ ತಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಕಥೇತುಂ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ಪಾಣವಧೋ, ಪಾಣಘಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಾಣೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಣೇ ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ವಧಕಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಸೋ ಗುಣವಿರಹಿತೇಸು ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾದೀಸು ಪಾಣೇಸು ಖುದ್ದಕೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಸರೀರೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ। ಪಯೋಗಸಮತ್ತೇಪಿ ವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾಯ। ಗುಣವನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾದೀಸು ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಸರೀರಗುಣಾನಂ ಪನ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪಾಣೋ, ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾ, ವಧಕಚಿತ್ತಂ, ಉಪಕ್ಕಮೋ, ತೇನ ಮರಣನ್ತಿ । ಛ ಪಯೋಗಾ - ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ, ಆಣತ್ತಿಕೋ, ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ, ಥಾವರೋ, ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ, ಇದ್ಧಿಮಯೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೇ ಅತಿವಿಯ ಪಪಞ್ಚೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಾಮ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಏವರೂಪಂ। ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಂ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪಹಾಯಾತಿ ಇಮಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಪಟಿವಿರತೋ**ತಿ ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಓರತೋ ವಿರತೋವ। ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಗೇವ ಕಾಯಿಕಾತಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಪದೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮಣೋತಿ ಭಗವಾ ಸಮಿತಪಾಪತಾಯ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋ। **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಭಗವಾಯೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋಪಿ ಪಟಿವಿರತೋ, ದೇಸನಾ ಪನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ಆಗತಾ, ಅತ್ಥಂ ಪನ ದೀಪೇನ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಾಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋತಿ ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯ ದಣ್ಡಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಆದಾಯ ಅವತ್ತನತೋ ನಿಕ್ಖಿತ್ತದಣ್ಡೋ ಚೇವ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ದಣ್ಡಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅವಸೇಸಂ ಉಪಕರಣಂ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಹೇಠನಭಾವತೋ ಸತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಕತ್ತರದಣ್ಡಂ ವಾ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ವಾ ವಾಸಿಂ ಪಿಪ್ಫಲಿಕಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ನ ತಂ ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯ। ತಸ್ಮಾ ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋ ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಲಜ್ಜೀತಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಲಕ್ಖಣಾಯ ಲಜ್ಜಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ದಯಾಪನ್ನೋ**ತಿ ದಯಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಆಪನ್ನೋ। **ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ**ತಿ; ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಭೂತೇ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ। ತಾಯ ದಯಾಪನ್ನತಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಾಣಭೂತಾನಂ ಹಿತಚಿತ್ತಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಇರಿಯತಿ ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತಿ ಪಾಲೇತಿ । **ಇತಿ ವಾ ಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಏವಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ। ವಾ ಸದ್ದೋ ಉಪರಿ "ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುರಿಮಂ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ - ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ - "ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಪಾಣಂ ನ ಹನತಿ, ನ ಘಾತೇತಿ, ನ ತತ್ಥ ಸಮನುಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ವಿರತೋ ಇಮಸ್ಮಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾ; ಅಹೋ, ವತ ರೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಮಹನ್ತಾ"ತಿ, ಇತಿ ಮಹನ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಕಾಮೋಪಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಓರಮತ್ತಕಂ ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಕಮೇವ ವಕ್ಖತಿ। ಉಪರಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಪುಥುಜ್ಜನೋವ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತೋಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿಯೇವ; ತಥಾಗತೋಯೇವ ಪನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಂ ವೋ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಾಮೀತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಪದಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ।

ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಆದಾನಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ, ಪರಸಂಹರಣಂ, ಥೇಯ್ಯಂ, ಚೋರಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಅದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಯತ್ಥ ಪರೋ ಯಥಾಕಾಮಕಾರಿತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅದಣ್ಡಾರಹೋ ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿನೋ, ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ। ತಂ ಹೀನೇ ಪರಸನ್ತಕೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಪಣೀತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ಕಸ್ಮಾ? ವತ್ಥುಪಣೀತತಾಯ। ವತ್ಥುಸಮತ್ತೇ ಸತಿ ಗುಣಾಧಿಕಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ । ತಂ ತಂ ಗುಣಾಧಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ತತೋ ಹೀನಗುಣಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ।

ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿತಾ, ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತಂ, ಉಪಕ್ಕಮೋ, ತೇನ ಹರಣನ್ತಿ। ಛ ಪಯೋಗಾ - ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋವ। ತೇ ಚ ಖೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಥೇಯ್ಯಾವಹಾರೋ, ಪಸಯ್ಹಾವಹಾರೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾವಹಾರೋ, ಪರಿಕಪ್ಪಾವಹಾರೋ, ಕುಸಾವಹಾರೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಅವಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತಾ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ವುತ್ತೋ।

ದಿನ್ನಮೇವ ಆದಿಯತೀತಿ **ದಿನ್ನಾದಾಯೀ**। ಚಿತ್ತೇನಪಿ ದಿನ್ನಮೇವ ಪಟಿಕಙ್ಖತೀತಿ **ದಿನ್ನಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ**। ಥೇನೇತೀತಿ ಥೇನೋ। ನ ಥೇನೇನ **ಅಥೇನೇನ**। ಅಥೇನತ್ತಾಯೇವ **ಸುಚಿಭೂತೇನ**। **ಅತ್ತನಾ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೇನ। ಅಥೇನಂ ಸುಚಿಭೂತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ಪಠಮಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ಇಧ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಅಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ। ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಆಚಾರಂ ಚರತೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ। **ಆರಾಚಾರೀ**ತಿ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋ ದೂರಚಾರೀ। **ಮೇಥುನಾ**ತಿ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಸದಿಸತ್ತಾ ಮೇಥುನಕಾತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇಹಿ ಪಟಿಸೇವಿತಬ್ಬತೋ ಮೇಥುನಾತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ। **ಗಾಮಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಧಮ್ಮಾ।

೯. **ಮುಸಾವಾದಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಮುಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ, ವಾ ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, '**ಮುಸಾ**'ತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು। '**ವಾದೋ**'ತಿ ತಸ್ಸ ಭೂತತೋ ತಚ್ಛತೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ। ಸೋ ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ।

ಅಪಿ ಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ ನತ್ಥೀತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸಕ್ಖಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ತೇಲಂ ವಾ ಸಪ್ಪಿಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ - "ಅಜ್ಜ ಗಾಮೇ ತೇಲಂ ನದೀ ಮಞ್ಞೇ ಸನ್ದತೀ"ತಿ ಪೂರಣಕಥಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಅದಿಟ್ಠಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವದನ್ತಾನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ।

ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಅತಥಂ ವತ್ಥು, ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ। ಸೋ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪರವಿಸಂವಾದನಕಿರಿಯಾಕರಣೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಾಯ ಚೇ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ ಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾ ಕಾಯಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧವಾಚಾಹಿ ಪರಂ ವಿಸಂವಾದೇತಿ, ತಥಾ "ಇದಮಸ್ಸ ಭಣಾಹೀ"ತಿ ಆಣಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಪಣ್ಣಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೋಪಿ, "ಅಯಮತ್ಥೋ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"ತಿ ಕುಡ್ಡಾದೀಸು ಲಿಖಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತೋಪಿ। ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಆಣತ್ತಿಕನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಥಾವರಾಪಿ ಪಯೋಗಾ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಅನಾಗತತ್ತಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಸಚ್ಚಂ ವದತೀತಿ **ಸಚ್ಚವಾದೀ**। ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿ ಘಟೇತೀತಿ **ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ**। ನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಮುಸಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಕದಾಚಿ ಮುಸಾ ವದತಿ, ಕದಾಚಿ ಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೇನ ಅನ್ತರಿತತ್ತಾ ಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಚೇನ ನ ಘಟೀಯತಿ; ತಸ್ಮಾ ಸೋ ನ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ। ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋ, ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಮುಸಾ ಅವತ್ವಾ ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿ ಯೇವಾತಿ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ।

ಥೇತೋತಿ ಥಿರೋ ಥಿರಕಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗೋ ವಿಯ, ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣು ವಿಯ, ಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೇ ಠಪಿತಕುಮ್ಭಣ್ಡಮಿವ ಚ ನ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯ, ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯ ಚ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ, ಅಸಿನಾ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದನ್ತೇಪಿ ದ್ವೇ ಕಥಾ ನ ಕಥೇತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಥೇತೋ।

ಪಚ್ಚಯಿಕೋತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬಕೋ, ಸದ್ಧಾಯಿತಬ್ಬಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮಾ ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸದ್ದಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಏಕೋ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಯದಿ ತೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇವ ಪಮಾಣಂ, ಇದಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಇದ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ। **ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ಲೋಕಸ್ಸಾ**ತಿ ತಾಯ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಯ ಲೋಕಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಿಸುಣಂ ವಾಚಂ ಪಹಾಯಾತಿಆದೀಸು ಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಹದಯೇ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಭಾವಂ, ಪರಸ್ಸ ಚ ಸುಞ್ಞಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಪಿಸುಣಾ ವಾಚಾ।

ಯಾಯ ಪನ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರಮ್ಪಿ ಫರುಸಂ ಕರೋತಿ, ಯಾ ವಾಚಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾ, ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ, ಅಯಂ ಫರುಸಾ ವಾಚಾ।

ಯೇನ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ನಿರತ್ಥಕಂ, ಸೋ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ।

ತೇಸಂ ಮೂಲಭೂತಾ ಚೇತನಾಪಿ ಪಿಸುಣವಾಚಾದಿನಾಮೇವ ಲಭತಿ, ಸಾ ಏವ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಾ ಭೇದಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾ। ಸಾ ಯಸ್ಸ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ।

ತಸ್ಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, "ಇತಿ ಇಮೇ ನಾನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಿನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ವಾ, "ಇತಿ ಅಹಂ ಪಿಯೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾ ವಾ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ। **ಇಮೇಸಂ ಭೇದಾಯಾ**ತಿ, ಯೇಸಂ ಇತೋತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತಂ ತೇಸಂ ಭೇದಾಯ।

ಭಿನ್ನಾನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾತಾತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಿತ್ತಾನಂ ವಾ ಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕಾದೀನಂ ವಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಕಾರಣೇನ ಭಿನ್ನಾನಂ ಏಕಮೇಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಈದಿಸೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಇದಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಸನ್ಧಾನಂ ಕತ್ತಾ ಅನುಕತ್ತಾ। **ಅನುಪ್ಪದಾತಾ**ತಿ ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ। ದ್ವೇ ಜನೇ ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ - "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವರೂಪೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವರೂಪೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗೋ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಮಗ್ಗಾರಾಮೋ**। ಯತ್ಥ ಸಮಗ್ಗಾ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ವಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗರಾಮೋತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಗ್ಗರತೋ**ತಿ ಸಮಗ್ಗೇಸು ರತೋ, ತೇ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸುತ್ವಾಪಿ ನನ್ದತೀತಿ **ಸಮಗ್ಗನನ್ದೀ, ಸಮಗ್ಗಕರಣಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ**ತಿ ಯಾ ವಾಚಾ ಸತ್ತೇ ಸಮಗ್ಗೇಯೇವ ಕರೋತಿ , ತಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಗುಣಪರಿದೀಪಿಕಮೇವ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಇತರನ್ತಿ।

ಪರಸ್ಸ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ ಫರುಸಾವಾಚಾ। ತಸ್ಸಾ ಆವಿಭಾವತ್ಥಮಿದಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ದಾರಕೋ ಮಾತುವಚನಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಮಾತಾ ನಿವತ್ತೇತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೀ - "ಚಣ್ಡಾ ತಂ ಮಹಿಂಸೀ ಅನುಬನ್ಧತೂ"ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಥೇವ ಅರಞ್ಞೇ ಮಹಿಂಸೀ ಉಟ್ಠಾಸಿ। ದಾರಕೋ "ಯಂ ಮಮ ಮಾತಾ ಮುಖೇನ ಕಥೇಸಿ, ತಂ ಮಾ ಹೋತು, ಯಂ ಚಿತ್ತೇನ ಚಿನ್ತೇಸಿ ತಂ ಹೋತೂ"ತಿ, ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಮಕಾಸಿ। ಮಹಿಂಸೀ ತತ್ಥೇವ ಬದ್ಧಾ ವಿಯ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಏವಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋಪಿ ಪಯೋಗೋ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ನ ಫರುಸಾ ವಾಚಾ ಹೋತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪುತ್ತಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - "ಚೋರಾ ವೋ ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಂ ಕರೋನ್ತೂ"ತಿ, ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಮ್ಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಉಪರಿ ಪತನ್ತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ ಕದಾಚಿ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - "ಕಿಂ ಇಮೇ ಅಹಿರೀಕಾ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಿನೋ ಚರನ್ತಿ, ನಿದ್ಧಮಥ ನೇ"ತಿ, ಅಥ ಚ ನೇಸಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸಾ ವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಚನಸಣ್ಹತಾಯ ಅಫರುಸಾ ವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಮಾರಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ - "ಇಮಂ ಸುಖಂ ಸಯಾಪೇಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅಫರುಸಾ ವಾಚಾ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಫರುಸತಾಯ ಪನೇಸಾ ಫರುಸಾ ವಾಚಾವ। ಸಾ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪವತ್ತಿತಾ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸಾ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಕ್ಕೋಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, ಕುಪಿತಚಿತ್ತಂ, ಅಕ್ಕೋಸನಾತಿ।

ನೇಲಾತಿ ಏಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ, ನಾಸ್ಸಾ ಏಲನ್ತಿ ನೇಲಾ, ನಿದ್ದೋಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ"ತಿ, (ಉದಾ॰ ೬೫) ಏತ್ಥ ವುತ್ತನೇಲಂ ವಿಯ। **ಕಣ್ಣಸುಖಾ**ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಮಧುರತಾಯ ಕಣ್ಣಾನಂ ಸುಖಾ, ಸೂಚಿವಿಜ್ಝನಂ ವಿಯ ಕಣ್ಣಸೂಲಂ ನ ಜನೇತಿ। ಅತ್ಥಮಧುರತಾಯ ಸಕಲಸರೀರೇ ಕೋಪಂ ಅಜನೇತ್ವಾ ಪೇಮಂ ಜನೇತೀತಿ **ಪೇಮನೀಯಾ**। ಹದಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಹಞ್ಞಮಾನಾ ಸುಖೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವಿಸತೀತಿ **ಹದಯಙ್ಗಮಾ**। ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಪುರೇ ಭವಾತಿ **ಪೋರೀ** ಪುರೇ ಸಂವಡ್ಢನಾರೀ ವಿಯ ಸುಕುಮಾರಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ**। ಪುರಸ್ಸ ಏಸಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ**। ನಗರವಾಸೀನಂ ಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಗರವಾಸಿನೋ ಹಿ ಯುತ್ತಕಥಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಿತಿಮತ್ತಂ ಪಿತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಭಾತಿಮತ್ತಂ ಭಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಮಾತಿಮತ್ತಂ ಮಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವರೂಪೀ

ಕಥಾ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಕನ್ತಾ ಹೋತೀತಿ **ಬಹುಜನಕನ್ತಾ**। ಕನ್ತಭಾವೇನೇವ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಮನಾಪಾ ಚಿತ್ತವುಡ್ಢಿಕರಾತಿ **ಬಹುಜನಮನಾಪಾ**।

ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ। ಸೋ ಆಸೇವನಮನ್ದತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಆಸೇವನಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿನಿರತ್ಥಕಕಥಾಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ, ತಥಾರೂಪೀ ಕಥಾ ಕಥನಞ್ಚ।

ಕಾಲೇನ ವದತೀತಿ **ಕಾಲವಾದೀ** ವತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತಕಾಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೂತಂ ತಥಂ ತಚ್ಛಂ ಸಭಾವಮೇವ ವದತೀತಿ **ಭೂತವಾದೀ**। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಅತ್ಥವಾದೀ**। ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಾದೀ** ಸಂವರವಿನಯಪಹಾನವಿನಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ವಿನಯವಾದೀ**।

ನಿಧಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಠಪನೋಕಾಸೋ, ನಿಧಾನಮಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಧಾನವತೀ**। ಹದಯೇ ನಿಧಾತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಏವರೂಪಿಂ ಭಾಸಮಾನೋಪಿ ಚ - "ಅಹಂ ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಅಕಾಲೇನ ಭಾಸತಿ, ಯುತ್ತಕಾಲಂ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಸಉಪಮಂ, ಸಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯನ್ತವತಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯಥಾಸ್ಸಾ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ನಯೇಹಿ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭಾಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಸೋ ಅತ್ಥವಾದೀ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ, ತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಹಿತತ್ತಾ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಅಞ್ಞಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಭಾಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೦. **ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ**ತಿ ಮೂಲಬೀಜಂ ಖನ್ಧಬೀಜಂ ಫಳುಬೀಜಂ ಅಗ್ಗಬೀಜಂ ಬೀಜಬೀಜನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಬೀಜಗಾಮಸ್ಸ ಚೇವ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಭೂತಗಾಮಸ್ಸ ಚ ಸಮಾರಮ್ಭಾ, ಛೇದನಭೇದನಪಚನಾದಿಭಾವೇನ ವಿಕೋಪನಾ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏಕಭತ್ತಿಕೋತಿ ಪಾತರಾಸಭತ್ತಂ ಸಾಯಮಾಸಭತ್ತನ್ತಿ ದ್ವೇ ಭತ್ತಾನಿ, ತೇಸು ಪಾತರಾಸಭತ್ತಂ ಅನ್ತೋಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಇತರಂ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕತೋ ಉದ್ಧಂ ಅನ್ತೋ ಅರುಣೇನ। ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತೋಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ದಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಭುಞ್ಜಮಾನೋಪಿ ಏಕಭತ್ತಿಕೋವ ಹೋತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಏಕಭತ್ತಿಕೋ"ತಿ।

ರತ್ತಿಯಾ ಭೋಜನಂ ರತ್ತಿ, ತತೋ ಉಪರತೋತಿ **ರತ್ತೂಪರತೋ**। ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಯಾವ ಸೂರಿಯತ್ಥಙ್ಗಮನಾ ಭೋಜನಂ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ ನಾಮ। ತತೋ ವಿರತತ್ತಾ **ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ**। ಕದಾ ವಿರತೋ? ಅನೋಮಾನದೀತೀರೇ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ।

ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ ವಿಸೂಕಂ ಪಟಾಣೀಭೂತಂ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಂ। ಅತ್ತನಾ ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನ ನಚ್ಚಾ ಚ ಗೀತಾ ಚ ವಾದಿತಾ ಚ ಅನ್ತಮಸೋ ಮಯೂರನಚ್ಚಾದಿವಸೇನಪಿ ಪವತ್ತಾನಂ ನಚ್ಚಾದೀನಂ ವಿಸೂಕಭೂತಾ ದಸ್ಸನಾ ಚಾತಿ **ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ**। ನಚ್ಚಾದೀನಿ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಪಯೋಜೇತುಂ ವಾ ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜಾಪೇತುಂ ವಾ ಪಯುತ್ತಾನಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ ವಾ ನೇವ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನ ಭಿಕ್ಖುನೀನಞ್ಚ ವಟ್ಟನ್ತಿ।

ಮಾಲಾದೀಸು **ಮಾಲಾ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫಂ। **ಗನ್ಧ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗನ್ಧಜಾತಂ। **ವಿಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಛವಿರಾಗಕರಣಂ। ತತ್ಥ ಪಿಳನ್ಧನ್ತೋ ಧಾರೇತಿ ನಾಮ, ಊನಟ್ಠಾನಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಮಣ್ಡೇತಿ ನಾಮ, ಗನ್ಧವಸೇನ ಛವಿರಾಗವಸೇನ ಚ ಸಾದಿಯನ್ತೋ

ವಿಭೂಸೇತಿ ನಾಮ। **ಠಾನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಕಾರಣಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಾಯ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಚೇತನಾಯ ತಾನಿ ಮಾಲಾಧಾರಣಾದೀನಿ ಮಹಾಜನೋ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಚ್ಚಾಸಯನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ। **ಮಹಾಸಯನ**ನ್ತಿ ಅಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ। ತತೋ ವಿರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಜಾತರೂಪನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಂ। **ರಜತ**ನ್ತಿ ಕಹಾಪಣೋ, ಲೋಹಮಾಸಕೋ, ಜತುಮಾಸಕೋ, ದಾರುಮಾಸಕೋತಿ ಯೇ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಉಭಯಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ, ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದಿಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾತಿ, ಸಾಲಿವೀಹಿಯವಗೋಧೂಮಕಙ್ಗುವರಕಕುದ್ರೂಸಕಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಆಮಕಧಞ್ಞಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತೇಸಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಮೇವ, ಆಮಸನಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। **ಆಮಕಮಂಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಞ್ಞತ್ರ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಆಮಕಮಂಸಮಚ್ಛಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಮೇವ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ನೋ ಆಮಸನಂ।

ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿಕಪಟಿಗ್ಗಹಣಾತಿ ಏತ್ಥ **ಇತ್ಥೀ**ತಿ ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾ, ಇತರಾ ಕುಮಾರಿಕಾ ನಾಮ, ತಾಸಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಆಮಸನಮ್ಪಿ ಅಕಪ್ಪಿಯಮೇವ।

ದಾಸಿದಾಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾತಿ ಏತ್ಥ ದಾಸಿದಾಸವಸೇನೇವ ತೇಸಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। "ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕಂ ದಮ್ಮಿ, ಆರಾಮಿಕಂ ದಮ್ಮೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪನ ವಟ್ಟತಿ।

ಅಜೇಳಕಾದೀಸು ಖೇತ್ತವತ್ಥುಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯನಯೋ ವಿನಯವಸೇನ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಖೇತ್ತಂ** ನಾಮ ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ರುಹತಿ। **ವತ್ಥು** ನಾಮ ಯಸ್ಮಿಂ ಅಪರಣ್ಣಂ ರುಹತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ರುಹತಿ, ತಂ ಖೇತ್ತಂ। ತದತ್ಥಾಯ ಅಕತಭೂಮಿಭಾಗೋ **ವತ್ಥು**। ಖೇತ್ತವತ್ಥುಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ವಾಪಿತಳಾಕಾದೀನಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನೇವ।

ದೂತೇಯ್ಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೂತಕಮ್ಮಂ, ಗಿಹೀನಂ ಪಹಿತಂ ಪಣ್ಣಂ ವಾ ಸಾಸನಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಮನಂ। **ಪಹಿಣಗಮನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಘರಾ ಘರಂ ಪೇಸಿತಸ್ಸ ಖುದ್ದಕಗಮನಂ। ಅನುಯೋಗೋ ನಾಮ ತದುಭಯಕರಣಂ। ತಸ್ಮಾ ದೂತೇಯ್ಯಪಹಿಣಗಮನಾನಂ ಅನುಯೋಗಾತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಯವಿಕ್ಕಯಾತಿ ಕಯಾ ಚ ವಿಕ್ಕಯಾ ಚ। ತುಲಾಕೂಟಾದೀಸು **ಕೂಟ**ನ್ತಿ ವಞ್ಚನಂ। ತತ್ಥ ತುಲಾಕೂಟಂ ನಾಮ ರೂಪಕೂಟಂ ಅಙ್ಗಕೂಟಂ, ಗಹಣಕೂಟಂ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕೂಟನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ರೂಪಕೂಟಂ** ನಾಮ ದ್ವೇ ತುಲಾ ಸಮರೂಪಾ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಮಹತಿಯಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದದನ್ತೋ ಖುದ್ದಿಕಾಯ ದೇತಿ। **ಅಙ್ಗಕೂಟಂ** ನಾಮ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ ಹತ್ಥೇನ ತುಲಂ ಅಕ್ಕಮತಿ, ದದನ್ತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ। **ಗಹಣಕೂಟಂ** ನಾಮ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಮೂಲೇ ರಜ್ಜುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದದನ್ತೋ ಅಗ್ಗೇ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕೂಟಂ** ನಾಮ ತುಲಂ ಸುಸಿರಂ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಅಯಚುಣ್ಣಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತಂ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ ಕರೋತಿ, ದದನ್ತೋ ಅಗ್ಗಭಾಗೇ।

ಕಂಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿ, ತಾಯ ವಞ್ಚನಂ **ಕಂಸಕೂಟಂ**। ಕಥಂ? ಏಕಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾ ದ್ವೇ ತಿಸ್ಸೋ ಲೋಹಪಾತಿಯೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಜನಪದಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಡ್ಢಂ ಕುಲಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ - "ಸುವಣ್ಣಭಾಜನಾನಿ ಕಿಣಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅಗ್ಘೇ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಸಮಗ್ಘತರಂ ದಾತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತೋ ತೇಹಿ - "ಕಥಂ ಇಮೇಸಂ ಸುವಣ್ಣಭಾವೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ, "ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿಂ ಪಾಸಾಣೇ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾ ಪಾತಿಯೋ ದತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ।

ಮಾನಕೂಟಂ ನಾಮ ಹದಯಭೇದಸಿಖಾಭೇದರಜ್ಜುಭೇದವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಹದಯಭೇದೋ** ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದಿಮಿನನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭತಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾಛಿದ್ದೇನ ಮಾನೇನ - "ಸಣಿಕಂ ಆಸಿಞ್ಚಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅನ್ತೋಭಾಜನೇ ಬಹುಂ ಪಗ್ಘರಾಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದದನ್ತೋ ಛಿದ್ದಂ ಪಿಧಾಯ ಸೀಘಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ದೇತಿ।

ಸಿಖಾಭೇದೋ ತಿಲತಣ್ಡುಲಾದಿಮಿನನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭತಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸಣಿಕಂ ಸಿಖಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದದನ್ತೋ ವೇಗೇನ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಿಖಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ದೇತಿ।

ರಜ್ಜುಭೇದೋ ಖೇತ್ತವತ್ಥುಮಿನನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭತಿ। ಲಞ್ಜಂ ಅಲಭನ್ತಾ ಹಿ ಖೇತ್ತಂ ಅಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ಮಹನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಮಿನನ್ತಿ।

ಉಕ್ಕೋಟನಾದೀಸು **ಉಕ್ಕೋಟನನ್ತಿ** ಅಸ್ಸಾಮಿಕೇ ಸಾಮಿಕೇ ಕಾತುಂ ಲಞ್ಜಗ್ಗಹಣಂ। **ವಞ್ಚನನ್ತಿ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಪರೇಸಂ ವಞ್ಚನಂ। ತತ್ರಿದಮೇಕಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ಲುದ್ದಕೋ ಮಿಗಞ್ಚ ಮಿಗಪೋತಕಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ , ತಮೇಕೋ ಧುತ್ತೋ - "ಕಿಂ ಭೋ, ಮಿಗೋ ಅಗ್ಘತಿ, ಕಿಂ ಮಿಗಪೋತಕೋ"ತಿ ಆಹ। "ಮಿಗೋ ದ್ವೇ ಕಹಾಪಣೇ, ಮಿಗಪೋತಕೋ ಏಕ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಏಕಂ ಕಹಾಪಣಂ ದತ್ವಾ ಮಿಗಪೋತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿವತ್ತೋ - "ನ ಮೇ ಭೋ, ಮಿಗಪೋತಕೇನ ಅತ್ಥೋ, ಮಿಗಂ ಮೇ ದೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಹಿ - ದ್ವೇ ಕಹಾಪಣೇ ದೇಹೀತಿ। ಸೋ ಆಹ - "ನನು ತೇ ಭೋ, ಮಯಾ ಪಠಮಂ ಏಕೋ ಕಹಾಪಣೋ ದಿನ್ನೋ"ತಿ? "ಆಮ, ದಿನ್ನೋ"ತಿ। "ಇದಂ ಮಿಗಪೋತಕಂ ಗಣ್ಹ, ಏವಂ ಸೋ ಚ ಕಹಾಪಣೋ, ಅಯಞ್ಚ ಕಹಾಪಣಗ್ಘನಕೋ ಮಿಗಪೋತಕೋತಿ ದ್ವೇ ಕಹಾಪಣಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ಸೋ "ಕಾರಣಂ ವದತೀ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಮಿಗಪೋತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿಗಂ ಅದಾಸೀತಿ। **ನಿಕತೀತಿ** ಯೋಗವಸೇನ ವಾ ಮಾಯಾವಸೇನ ವಾ ಅಪಾಮಙ್ಗಂ ಪಾಮಙ್ಗನ್ತಿ, ಅಮಣಿಂ ಮಣಿನ್ತಿ, ಅಸುವಣ್ಣಂ ಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪತಿರೂಪಕೇನ ವಞ್ಚನಂ। **ಸಾಚಿಯೋಗೋತಿ** ಕುಟಿಲಯೋಗೋ, ಏತೇಸಂಯೇವ ಉಕ್ಕೋಟನಾದೀನಮೇತಂ ನಾಮಂ। ತಸ್ಮಾ - ಉಕ್ಕೋಟನಸಾಚಿಯೋಗೋ, ವಞ್ಚನಸಾಚಿಯೋಗೋ, ನಿಕತಿಸಾಚಿಯೋಗೋತಿ, ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಅಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತನಂ ಸಾಚಿಯೋಗೋತಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ವಞ್ಚನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ।

ಛೇದನಾದೀಸು **ಛೇದನನ್ತಿ** ಹತ್ಥಚ್ಛೇದನಾದಿ। **ವಧೋತಿ** ಮಾರಣಂ। **ಬನ್ಧೋತಿ** ರಜ್ಜುಬನ್ಧನಾದೀಹಿ ಬನ್ಧನಂ। **ವಿಪರಾಮೋಸೋತಿ** ಹಿಮವಿಪರಾಮೋಸೋ, ಗುಮ್ಬವಿಪರಾಮೋಸೋತಿ ದುವಿಧೋ। ಯಂ ಹಿಮಪಾತಸಮಯೇ ಹಿಮೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ಜನಂ ಮುಸನ್ತಿ, ಅಯಂ ಹಿಮವಿಪರಾಮೋಸೋ। ಯಂ ಗುಮ್ಬಾದೀಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ ಮುಸನ್ತಿ, ಅಯಂ ಗುಮ್ಬವಿಪರಾಮೋಸೋ। **ಆಲೋಪೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಗಾಮನಿಗಮಾದೀನಂ ವಿಲೋಪಕರಣಂ। **ಸಹಸಾಕಾರೋತಿ** ಸಾಹಸಿಕಕಿರಿಯಾ। ಗೇಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉರೇ ಸತ್ಥಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇಚ್ಛಿತಭಣ್ಡಾನಂ ಗಹಣಂ। ಏವಮೇತಸ್ಮಾ ಛೇದನ...ಪೇ॰... ಸಹಸಾಕಾರಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋತಿ। ಇತಿ ವಾ ಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚೂಳಸೀಲಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ।

ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಇದಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ "ಯಥಾ ವಾ ಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಾ। **ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನೀತಿ** ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಫಲಞ್ಚ ಇಧಲೋಕಞ್ಚ ಪರಲೋಕಞ್ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಾನಿ। 'ಅಯಂ ಮೇ ಞಾತೀ'ತಿ ವಾ, 'ಮಿತ್ತೋ'ತಿ ವಾ, ಇದಂ ಪಟಿಕರಿಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ವಾ ತೇನ ಕತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ, ಏವಂ ನ ದಿನ್ನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ದಿನ್ನಾನಿ ಹಿ ನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ । **ಭೋಜನಾನೀತಿ** ದೇಸನಾಸೀಸಮತ್ತಮೇತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ

ಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಸೇವಮಾನಾ ಗಿಲಾನಭೇಸಜ್ಜಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಾತಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಕತಮೋ ಸೋ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮೋ, ಯಸ್ಸ ಸಮಾರಮ್ಭಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ। ತತೋ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ಮೂಲಬೀಜ**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮೂಲಬೀಜಂ** ನಾಮ ಹಲಿದ್ದಿ, ಸಿಙ್ಗಿವೇರಂ, ವಚಾ, ವಚತ್ತಂ, ಅತಿವಿಸಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ, ಉಸೀರಂ, ಭದ್ದಮುತ್ತಕನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಖನ್ಧಬೀಜಂ** ನಾಮ ಅಸ್ಸತ್ಥೋ, ನಿಗ್ರೋಧೋ, ಪಿಲಕ್ಖೋ, ಉದುಮ್ಬರೋ, ಕಚ್ಛಕೋ, ಕಪಿತ್ಥನೋತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಫಳುಬೀಜಂ** ನಾಮ ಉಚ್ಛು, ನಳೋ, ವೇಳೂತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಅಗ್ಗಬೀಜಂ** ನಾಮ ಅಜ್ಜಕಂ, ಫಣಿಜ್ಜಕಂ, ಹಿರಿವೇರನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಬೀಜಬೀಜಂ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ಅಪರಣ್ಣನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಹೇತಂ ರುಕ್ಖತೋ ವಿಯೋಜಿತಂ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥಮೇವ "ಬೀಜಗಾಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ರುಕ್ಖತೋ ಪನ ಅವಿಯೋಜಿತಂ ಅಸುಕ್ಖಂ "ಭೂತಗಾಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭೋ ಪಾಚಿತ್ತಿಯವತ್ಥು, ಬೀಜಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭೋ ದುಕ್ಕಟವತ್ಥೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೨. **ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗ**ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಧಿಕತಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗಂ। ತತ್ಥ ದುವಿಧಾ ಕಥಾ, ವಿನಯವಸೇನ ಚ ಸಲ್ಲೇಖವಸೇನ ಚ। ವಿನಯವಸೇನ ತಾವ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನ್ನಂ ಅಜ್ಜ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ಅಪರಜ್ಜು ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಕಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೇ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ । ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಂ ಪನ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ದತ್ವಾ, ತೇಹಿ ಲದ್ಧಂ ಠಪಾಪೇತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಸಲ್ಲೇಖೋ ಪನ ನ ಹೋತಿ।

ಪಾನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಪಾನಂ ನಾಮ ಅಮ್ಬಪಾನಾದೀನಿ ಅಟ್ಠ ಪಾನಾನಿ, ಯಾನಿ ಚ ತೇಸಂ ಅನುಲೋಮಾನಿ। ತೇಸಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ವುತ್ತೋ।

ವತ್ಥಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಅನಧಿಟ್ಠಿತಂ ಅವಿಕಪ್ಪಿತಂ ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ, ಅಯಂ ಪರಿಯಾಯಕಥಾ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ತಿಚೀವರಸನ್ತುಟ್ಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಚತುತ್ಥಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ದಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಉದ್ದೇಸತ್ಥಾಯ ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತ್ಥಾಯ ವಾ ಗತೋ, ಆಗತಮತ್ತೇ ದಾತಬ್ಬಂ, ಅದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಚೀವರೇ ಪನ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ ಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಾಸಾಯ ಅನುಞ್ಞಾತಕಾಲಂ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸೂಚಿಸುತ್ತಚೀವರಕಾರಕಾನಂ ಅಲಾಭೇನ ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ವಿನಯಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಿಣ್ಣೇ ಪುನ ಈದಿಸಂ ಕುತೋ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪನ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಯಾನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಯಾನಂ ನಾಮ ವಯ್ಹಂ, ರಥೋ, ಸಕಟಂ, ಸನ್ದಮಾನಿಕಾ, ಸಿವಿಕಾ, ಪಾಟಙ್ಕೀತಿ; ನೇತಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಾನಂ। ಉಪಾಹನಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಾನಂಯೇವ। ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಹಿ ಏಕೋ ಅರಞ್ಞತ್ಥಾಯ, ಏಕೋ ಧೋತಪಾದಕತ್ಥಾಯಾತಿ, ಉಕ್ಕಂಸತೋ ದ್ವೇ ಉಪಾಹನಸಙ್ಘಾಟಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ತತಿಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬೋ। "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಿಣ್ಣೇ ಅಞ್ಞಂ ಕುತೋ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಸಯನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಸಯನನ್ತಿ ಮಞ್ಚೋ। ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏಕೋ ಗಬ್ಭೇ, ಏಕೋ ದಿವಾಠಾನೇತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ದ್ವೇ ಮಞ್ಚಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ದಾತಬ್ಬೋ; ಅದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಗನ್ಧಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಣ್ಡುಕಚ್ಛುಛವಿದೋಸಾದಿಆಬಾಧೇ ಸತಿ ಗನ್ಧಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ತೇ ಗನ್ಧೇ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ರೋಗೇ ವೂಪಸನ್ತೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಆಬಾಧಿಕಾನಂ ದಾತಬ್ಬಾ, ದ್ವಾರೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗುಲಿಘರಧೂಪನಾದೀಸು ವಾ ಉಪನೇತಬ್ಬಾ। "ಪುನ ರೋಗೇ ಸತಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಪನ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಆಮಿಸನ್ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು - "ತಥಾರೂಪೇ ಕಾಲೇ ಉಪಕಾರಾಯ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಿಲತಣ್ಡುಲಮುಗ್ಗಮಾಸನಾಳಿಕೇರಲೋಣಮಚ್ಛಮಂಸವಲ್ಲೂರಸಪ್ಪಿತೇಲಗುಳಭಾಜನಾದೀನಿ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಠಪೇತಿ। ಸೋ ವಸ್ಸಕಾಲೇ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಯಾಗುಂ ಪಚಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ "ಸಾಮಣೇರ, ಉದಕಕದ್ದಮೇ ದುಕ್ಖಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿತುಂ, ಗಚ್ಛ ಅಸುಕಂ ಕುಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಯ್ಹಂ ವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನಭಾವಂ ಆರೋಚೇಹಿ; ಅಸುಕಕುಲತೋ ದಧಿಆದೀನಿ ಆಹರಾ"ತಿ ಪೇಸೇತಿ। ಭಿಕ್ಖೂಹಿ - "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ, "ದುಪ್ಪವೇಸೋ, ಆವುಸೋ, ಇದಾನಿ ಗಾಮೋ"ತಿ ವದತಿ। ತೇ - "ಹೋತು, ಭನ್ತೇ, ಅಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ, ಮಯಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಥ ಸಾಮಣೇರೋಪಿ ದಧಿಆದೀನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಭತ್ತಞ್ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಉಪನೇತಿ, ತಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸೇವ ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಭತ್ತಂ ಪಹಿಣನ್ತಿ, ತತೋಪಿ ಮನಾಪಂ ಮನಾಪಂ ಭುಞ್ಜತಿ। ಅಥ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತತೋಪಿ ಮನಾಪಂ ಮನಾಪಂ ಗೀವಾಯಾಮಕಂ ಭುಞ್ಜತಿಯೇವ। ಏವಂ ಚತುಮಾಸಮ್ಪಿ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ - "ಭಿಕ್ಖು ಮುಣ್ಡಕುಟುಮ್ಬಿಕಜೀವಿಕಂ ಜೀವತಿ, ನ ಸಮಣಜೀವಿಕ"ನ್ತಿ। ಏವರೂಪೋ ಆಮಿಸಸನ್ನಿಧಿ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪನ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಏಕಾ ತಣ್ಡುಲನಾಳಿ, ಏಕೋ ಗುಳಪಿಣ್ಡೋ, ಚತುಭಾಗಮತ್ತಂ ಸಪ್ಪೀತಿ ಏತ್ತಕಂ ನಿಧೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಅಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತಚೋರಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ। ತೇ ಹಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಆಮಿಸಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಅಲಭನ್ತಾ ಜೀವಿತಾಪಿ ವೋರೋಪೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಚೇ ಏತ್ತಕಂ ನತ್ಥಿ, ಆಹರಾಪೇತ್ವಾಪಿ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಫಾಸುಕಕಾಲೇ ಚ ಯದೇತ್ಥ ಕಪ್ಪಿಯಂ, ತಂ ಅತ್ತನಾಪಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಕಪ್ಪಿಯಕುಟಿಯಂ ಪನ ಬಹುಂ ಠಪೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಸನ್ನಿಧಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪನ ತಣ್ಡುಲನಾಳಿಆದೀಸು ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚತುರತನಮತ್ತಂ ವಾ ಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡಂ "ಇದಂ ಮೇ ಅಜ್ಜ ವಾ ಸ್ವೇ ವಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಠಪಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

೧೩. ವಿಸೂಕದಸ್ಸನೇಸು **ನಚ್ಚಂ** ನಾಮ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಚ್ಚಂ, ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನಾಪಿ ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ದಟ್ಠುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ವಿತ್ಥಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು। ಇತೋ ಪರಞ್ಹಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ।

ಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ನಟಸಮಜ್ಜಂ। **ಅಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ ಭಾರತಯುಜ್ಝನಾದಿಕಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಥೀಯತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಪಾಣಿಸ್ಸರ**ನ್ತಿ ಕಂಸತಾಳಂ, ಪಾಣಿತಾಳನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವೇತಾಳ**ನ್ತಿ ಘನತಾಳಂ, ಮನ್ತೇನ ಮತಸರೀರುಟ್ಠಾಪನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಕುಮ್ಭಥೂಣ**ನ್ತಿ ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕತಾಳಂ, ಕುಮ್ಭಸದ್ದನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಸೋಭನಕ**ನ್ತಿ ನಟಾನಂ ಅಬ್ಭೋಕ್ಕಿರಣಂ, ಸೋಭನಕರಂ ವಾ, ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಣ್ಡಾಲ**ನ್ತಿ ಅಯೋಗುಳಕೀಳಾ, ಚಣ್ಡಾಲಾನಂ ಸಾಣಧೋವನಕೀಳಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವಂಸ**ನ್ತಿ ವೇಳುಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಕೀಳನಂ।

ಧೋವನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಂ, ಏಕಚ್ಚೇಸು ಕಿರ ಜನಪದೇಸು ಕಾಲಙ್ಕತೇ ಞಾತಕೇ ನ ಝಾಪೇನ್ತಿ, ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಪೂತಿಭೂತಂ ಕಾಯಂ ಞತ್ವಾ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠೀನಿ ಧೋವಿತ್ವಾ ಗನ್ಧೇಹಿ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇ ನಕ್ಖತ್ತಕಾಲೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸುರಾದೀನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ರೋದನ್ತಾ ಪರಿದೇವನ್ತಾ ಸುರಂ ಪಿವನ್ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ - "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ದಕ್ಖಿಣೇಸು ಜನಪದೇಸು ಅಟ್ಠಿಧೋವನಂ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಹೋತಿ ಅನ್ನಮ್ಪಿ ಪಾನಮ್ಪಿ ಖಜ್ಜಮ್ಪಿ ಭೋಜ್ಜಮ್ಪಿ ಲೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಪೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ನಚ್ಚಮ್ಪಿ ಗೀತಮ್ಪಿ ವಾದಿತಮ್ಪಿ। ಅತ್ಥೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧೋವನಂ, ನೇತಂ ನತ್ಥೀತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೦೭)। ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಇನ್ದಜಾಲೇನ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಂ ಧೋವನನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಹತ್ಥಿಯುದ್ಧಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖುನೋ ನೇವ ಹತ್ಥಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿತುಂ, ನ ತೇ ಯುಜ್ಝಾಪೇತುಂ, ನ ಯುಜ್ಝನ್ತೇ ದಟ್ಠುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನಿಬ್ಬುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂ। **ಉಯ್ಯೋಧಿಕ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಬಲಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಬಲಗಣನಟ್ಠಾನಂ। **ಸೇನಾಬ್ಯೂಹ**ನ್ತಿ ಸೇನಾನಿವೇಸೋ, ಸಕಟಬ್ಯೂಹಾದಿವಸೇನ ಸೇನಾಯ ನಿವೇಸನಂ। **ಅನೀಕದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ - "ತಯೋ ಹತ್ಥೀ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಹತ್ಥಾನೀಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೪) ನಯೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅನೀಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ।

೧೪. ಪಮಾದೋ ಏತ್ಥ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ। ಜೂತಞ್ಚ ತಂ ಪಮಾದಟ್ಠಾನಞ್ಚಾತಿ **ಜೂತಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ**। ಏಕೇಕಾಯ ಪನ್ತಿಯಾ ಅಟ್ಠ ಅಟ್ಠ ಪದಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಪದಂ** ದಸಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಕಾಸ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಪದದಸಪದೇಸು ವಿಯ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಕೀಳನಂ। **ಪರಿಹಾರಪಥ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ನಾನಾಪಥಮಣ್ಡಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಂ, ಪಥಂ ಪರಿಹರನ್ತಾನಂ ಕೀಳನಂ। **ಸನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಸನ್ತಿಕಕೀಳನಂ। ಏಕಜ್ಝಂ ಠಪಿತಾ ಸಾರಿಯೋ ವಾ ಸಕ್ಖರಾಯೋ ವಾ ಅಚಾಲೇನ್ತಾ ನಖೇನೇವ ಅಪನೇನ್ತಿ ಚ ಉಪನೇನ್ತಿ ಚ, ಸಚೇ ತತ್ಥ ಕಾಚಿ ಚಲತಿ, ಪರಾಜಯೋ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಾಯ ಕೀಳಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಖಲಿಕ**ನ್ತಿ ಜೂತಫಲಕೇ ಪಾಸಕಕೀಳನಂ। **ಘಟಿಕಾ** ವುಚ್ಚತಿ ದೀಘದಣ್ಡಕೇನ ರಸ್ಸದಣ್ಡಕಂ ಪಹರಣಕೀಳನಂ। **ಸಲಾಕಹತ್ಥ**ನ್ತಿ ಲಾಖಾಯ ವಾ ಮಞ್ಜೆಟ್ಠಿಕಾಯ ವಾ ಪಿಟ್ಠೋದಕೇನ ವಾ ಸಲಾಕಹತ್ಥಂ ತೇಮೇತ್ವಾ - "ಕಿಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಭಿತ್ತಿಯಂ ವಾ ತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿರೂಪದಸ್ಸನಕೀಳನಂ। **ಅಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಗುಳಕೀಳಾ। **ಪಙ್ಗಚೀರಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಣ್ಣನಾಳಿಕಂ, ತಂ ಧಮನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ವಙ್ಕಕ**ನ್ತಿ ಗಾಮದಾರಕಾನಂ ಕೀಳನಕಂ ಖುದ್ದಕನಙ್ಗಲಂ। **ಮೋಕ್ಖಚಿಕಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನಕೀಳಾ, ಆಕಾಸೇ ವಾ ದಣ್ಡಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಸೀಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಭಾವೇನ ಪರಿವತ್ತನಕೀಳಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿಙ್ಗುಲಿಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ತಾಲಪಣ್ಣಾದೀಹಿ ಕತಂ ವಾತಪ್ಪಹಾರೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನಚಕ್ಕಂ। **ಪತ್ತಾಳ್ಹಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಣ್ಣನಾಳಿಕಾ। ತಾಯ ವಾಲುಕಾದೀನಿ ಮಿನನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ರಥಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕರಥಂ। **ಧನುಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಧನುಮೇವ। **ಅಕ್ಖರಿಕಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಆಕಾಸೇ ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ವಾ ಅಕ್ಖರಜಾನನಕೀಳಾ। **ಮನೇಸಿಕಾ** ನಾಮ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತಿತಜಾನನಕೀಳಾ। **ಯಥಾವಜ್ಜಂ** ನಾಮ ಕಾಣಕುಣಿಖುಜ್ಜಾದೀನಂ ಯಂ ಯಂ ವಜ್ಜಂ, ತಂ ತಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಕೀಳಾ।

೧೫. **ಆಸನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಾಸನಂ। ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಇದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ**ತಿ ಪಾದೇಸು ವಾಳರೂಪಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಕತೋ। **ಗೋನಕೋ**ತಿ ದೀಘಲೋಮಕೋ ಮಹಾಕೋಜವೋ, ಚತುರಙ್ಗುಲಾಧಿಕಾನಿ ಕಿರ ತಸ್ಸ ಲೋಮಾನಿ। **ಚಿತ್ತಕ**ನ್ತಿ ವಾನಚಿತ್ತಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣಂ। **ಪಟಿಕಾ**ತಿ ಉಣ್ಣಾಮಯೋ ಸೇತತ್ಥರಣೋ। **ಪಟಲಿಕಾ**ತಿ ಘನಪುಪ್ಫಕೋ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣೋ। ಯೋ ಆಮಲಕಪತ್ತೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತೂಲಿಕಾ**ತಿ ತಿಣ್ಣಂ ತೂಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಪುಣ್ಣಾ ತೂಲಿಕಾ। **ವಿಕತಿಕಾ**ತಿ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿರೂಪವಿಚಿತ್ರೋ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣೋ। **ಉದ್ದಲೋಮೀ**ತಿ ಉಭಯತೋದಸಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣಂ, ಕೇಚಿ "ಏಕತೋಉಗ್ಗತಪುಪ್ಫ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಏಕನ್ತಲೋಮೀ**ತಿ ಏಕತೋದಸಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣಂ। ಕೇಚಿ "ಉಭತೋಉಗ್ಗತಪುಪ್ಫ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಟ್ಟಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಂ ಕೋಸೇಯ್ಯಕಟ್ಟಿಸ್ಸಮಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ। **ಕೋಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಮೇವ ಕೋಸಿಯಸುತ್ತಮಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ। ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯಂ ಪನ ವಟ್ಟತೀತಿ ವಿನಯೇ ವುತ್ತಂ। ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಠಪೇತ್ವಾ ತೂಲಿಕಂ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಗೋನಕಾದೀನಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ ನ ವಟ್ಟನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕುತ್ತಕನ್ತಿ ಸೋಳಸನ್ನಂ ನಾಟಕಿತ್ಥೀನಂ ಠತ್ವಾ ನಚ್ಚನಯೋಗ್ಗಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣಂ। **ಹತ್ಥತ್ಥರಂ ಅಸ್ಸತ್ಥರ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೀಸು ಅತ್ಥರಣಅತ್ಥರಕಾಯೇವ। ರಥತ್ಥರೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣೀ**ತಿ ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹಿ ಮಞ್ಚಪ್ಪಮಾಣೇನ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಕತಾ ಪವೇಣೀ। **ಕದಲೀಮಿಗಪವರಪಚ್ಚತ್ಥರಣ**ನ್ತಿ ಕದಲೀಮಿಗಚಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕತಂ ಪವರಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ; ಉತ್ತಮಪಚ್ಚತ್ಥರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಕಿರ ಸೇತವತ್ಥಸ್ಸ ಉಪರಿ ಕದಲೀಮಿಗಚಮ್ಮಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। **ಸಉತ್ತರಚ್ಛದ**ನ್ತಿ ಸಹ ಉತ್ತರಚ್ಛದೇನ, ಉಪರಿಬದ್ಧೇನ ರತ್ತವಿತಾನೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇತವಿತಾನಮ್ಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣೇ ಸತಿ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಅಸತಿ ಪನ ವಟ್ಟತಿ। **ಉಭತೋಲೋಹಿತಕೂಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಸೀಸೂಪಧಾನಞ್ಚ ಪಾದೂಪಧಾನಞ್ಚಾತಿ ಮಞ್ಚಸ್ಸ ಉಭತೋಲೋಹಿತಕಂ ಉಪಧಾನಂ,

ಏತಂ ನ ಕಪ್ಪತಿ। ಯಂ ಪನ ಏಕಮೇವ ಉಪಧಾನಂ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ರತ್ತಂ ವಾ ಹೋತಿ ಪದುಮವಣ್ಣಂ ವಾ ವಿಚಿತ್ರಂ ವಾ, ಸಚೇ ಪಮಾಣಯುತ್ತಂ, ವಟ್ಟತಿ। ಮಹಾಉಪಧಾನಂ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ಅಲೋಹಿತಕಾನಿ ದ್ವೇಪಿ ವಟ್ಟನ್ತಿಯೇವ। ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದಾತಬ್ಬಾನಿ। ದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಮಞ್ಚೇ ತಿರಿಯಂ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ದತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿತುಮ್ಪಿ ಲಭತಿ। ಆಸನ್ದೀಆದೀಸು ಪನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸನ್ದಿಯಾ ಪಾದೇ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ಪಲ್ಲಙ್ಕಸ್ಸ ವಾಳೇ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ತೂಲಿಕಂ ವಿಜಟೇತ್ವಾ ಬಿಮ್ಬೋಹನಂ ಕಾತುಂ, ಅವಸೇಸಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥರಣಂ ಕಾತು”ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೯೭)।

೧೬. ಉಚ್ಛಾದನಾದೀಸು ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತದಾರಕಾನಂ ಸರೀರಗನ್ಧೋ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಪತ್ತಕಾಲೇ ನಸ್ಸತಿ, ತೇಸಂ ಸರೀರದುಗ್ಗನ್ಧಹರಣತ್ಥಾಯ ಗನ್ಧಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಉಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ, ಏವರೂಪಂ ಉಚ್ಛಾದನಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಪುಞ್ಞವನ್ತೇ ಪನ ದಾರಕೇ ಊರೂಸು ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಪಾದಊರುನಾಭಿಆದೀನಂ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಪರಿಮದ್ದನ್ತಿ, ಏವರೂಪಂ ಪರಿಮದ್ದನಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

ನ್ಹಾಪನನ್ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ದಾರಕಾನಂ ಗನ್ಧಾದೀಹಿ ನ್ಹಾಪನಂ। **ಸಮ್ಬಾಹನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಮಲ್ಲಾನಂ ವಿಯ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಮುಗ್ಗರಾದೀಹಿ ಪಹರಿತ್ವಾ ಬಾಹುವಡ್ಢನಂ। **ಆದಾಸ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆದಾಸಂ ಪರಿಹರಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಅಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಅಲಙ್ಕಾರಞ್ಜನಮೇವ। **ಮಾಲಾ**ತಿ ಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ ಅಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ। **ವಿಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಛವಿರಾಗಕರಣಂ। **ಮುಖಚುಣ್ಣಂ ಮುಖಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಮುಖೇ ಕಾಳಪೀಳಕಾದೀನಂ ಹರಣತ್ಥಾಯ ಮತ್ತಿಕಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ಲೋಹಿತೇ ಚಲಿತೇ ಸಾಸಪಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ದೋಸೇ ಖಾದಿತೇ ತಿಲಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ಲೋಹಿತೇ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇ ಹಲಿದ್ದಿಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ಛವಿವಣ್ಣೇ ಆರೂಳ್ಹೇ ಮುಖಚುಣ್ಣಕೇನ ಮುಖಂ ಚುಣ್ಣೇನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

ಹತ್ಥಬನ್ಧಾದೀಸು ಹತ್ಥೇ ವಿಚಿತ್ರಸಙ್ಖಕಪಾಲಾದೀನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹತ್ಥಾಭರಣಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಅಪರೇ ಸಿಖಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ। ಸುವಣ್ಣಚೀರಕಮುತ್ತಲತಾದೀಹಿ ಚ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ; ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅಪರೇ ಚತುಹತ್ಥದಣ್ಡಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ಅಲಙ್ಕತದಣ್ಡಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತಥಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸರೂಪಾದಿವಿಚಿತ್ತಂ ಭೇಸಜ್ಜನಾಳಿಕಂ ಸುಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಾಮಪಸ್ಸೇ ಓಲಗ್ಗಿತಂ; ಅಪರೇ ಕಣ್ಣಿಕರತನಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಕೋಸಂ ಅತಿತಿಖಿಣಂ ಅಸಿಂ, ಪಞ್ಚವಣ್ಣಸುತ್ತಸಿಬ್ಬಿತಂ ಮಕರದನ್ತಕಾದಿವಿಚಿತ್ತಂ ಛತ್ತಂ, ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿವಿಚಿತ್ರಾ ಮೋರಪಿಞ್ಛಾದಿಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಉಪಾಹನಾ, ಕೇಚಿ ರತನಮತ್ತಾಯಾಮಂ ಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥತಂ ಕೇಸನ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮೇಘಮುಖೇ ವಿಜ್ಜುಲತಂ ವಿಯ ನಲಾಟೇ ಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಂ ಬನ್ಧನ್ತಿ, ಚೂಳಾಮಣಿಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ಚಾಮರವಾಲಬೀಜನಿಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

೧೭. ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ ಕಥಾತಿ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ**। ತತ್ಥ ರಾಜಾನಂ ಆರಬ್ಭ ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ ಮನ್ಧಾತಾ ಧಮ್ಮಾಸೋಕೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ರಾಜಕಥಾ**। ಏಸ ನಯೋ **ಚೋರಕಥಾದೀಸು**। ತೇಸು ಅಸುಕೋ ರಾಜಾ ಅಭಿರೂಪೋ ದಸ್ಸನೀಯೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಗೇಹಸ್ಸಿತಕಥಾವ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ** ಹೋತಿ। ಸೋಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಖಯಂ ಗತೋತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ಚೋರೇಸು ಮೂಲದೇವೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಮೇಘಮಾಲೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋತಿ ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಹೋ ಸೂರಾತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತಕಥಾವ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ**। ಯುದ್ಧೇಪಿ ಭಾರತಯುದ್ಧಾದೀಸು ಅಸುಕೇನ ಅಸುಕೋ ಏವಂ ಮಾರಿತೋ, ಏವಂ ವಿದ್ಧೋತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನೇವ ಕಥಾ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ**। ತೇಪಿ ನಾಮ ಖಯಂ ಗತಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಹೋತಿ। ಅಪಿ ಚ ಅನ್ನಾದೀಸು ಏವಂ ವಣ್ಣವನ್ತಂ ಗನ್ಧವನ್ತಂ ರಸವನ್ತಂ ಫಸ್ಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಖಾದಿಮ್ಹ ಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನ ಕಥೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಏವಂ ವಣ್ಣಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಸಯನಂ ಮಾಲಂ ಗನ್ಧಂ ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಅದಮ್ಹ, ಚೇತಿಯೇ ಪೂಜಂ ಕರಿಮ್ಹಾತಿ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಞಾತಿಕಥಾದೀಸು** ಪನ “ಅಮ್ಹಾಕಂ

ಞಾತಕಾ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ವಾ "ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಂ ಏವಂ ವಿಚಿತ್ರೇಹಿ ಯಾನೇಹಿ ವಿಚರಿಮ್ಹಾ"ತಿ ವಾ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ವತ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ "ತೇಪಿ ನೋ ಞಾತಕಾ ಖಯಂ ಗತಾ"ತಿ ವಾ "ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಂ ಏವರೂಪಾ ಉಪಾಹನಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅದಮ್ಹಾ"ತಿ ವಾ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಗಾಮಕಥಾಪಿ** ಸುನಿವಿಟ್ಠದುನ್ನಿವಿಟ್ಠಸುಭಿಕ್ಖದುಬ್ಭಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ವಾ "ಅಸುಕಗಾಮವಾಸಿನೋ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ ವಾ "ಖಯವಯಂ ಗತಾ"ತಿ ವಾ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನಿಗಮನಗರಜನಪದಕಥಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇತ್ಥಿಕಥಾಪಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ ಖಯವಯಂ ಗತಾತಿ ಏವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। **ಸೂರಕಥಾಪಿ** 'ನನ್ದಿಮಿತ್ತೋ ನಾಮ ಯೋಧೋ ಸೂರೋ ಅಹೋಸೀ'ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ ಖಯಂ ಗತೋತಿ ಏವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। **ವಿಸಿಖಾಕಥಾಪಿ** "ಅಸುಕಾ ವಿಸಿಖಾ ಸುನಿವಿಟ್ಠಾ ದುನ್ನಿವಿಟ್ಠಾ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ ಖಯವಯಂ ಗತಾತಿ ಏವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ।

ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಕಥಾತಿ ಉದಕಟ್ಠಾನಕಥಾ, ಉದಕತಿತ್ಥಕಥಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಕುಮ್ಭದಾಸಿಕಥಾ ವಾ, ಸಾಪಿ "ಪಾಸಾದಿಕಾ ನಚ್ಚಿತುಂ ಗಾಯಿತುಂ ಛೇಕಾ"ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ; ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನೇವ ವಟ್ಟತಿ। **ಪುಬ್ಬಪೇತಕಥಾತಿ** ಅತೀತಞಾತಿಕಥಾ। ತತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಞಾತಿಕಥಾಸದಿಸೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ನಾನತ್ತಕಥಾತಿ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾಹಿ ವಿಮುತ್ತಾ ಅವಸೇಸಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ನಿರತ್ಥಕಕಥಾ। **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾತಿ** ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಕೇನ ನಿಮ್ಮಿತೋ, ಅಸುಕೇನ ನಾಮ ನಿಮ್ಮಿತೋ। ಕಾಕೋ ಸೇತೋ, ಅಟ್ಠೀನಂ ಸೇತತ್ತಾ; ಬಲಾಕಾ ರತ್ತಾ। ಲೋಹಿತಸ್ಸ ರತ್ತತ್ತಾತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಲೋಕಾಯತವಿತಣ್ಡಸಲ್ಲಾಪಕಥಾ।

ಸಮುದ್ದಕ್ಖಾಯಿಕಾ ನಾಮ ಕಸ್ಮಾ ಸಮುದ್ದೋ ಸಾಗರೋ? ಸಾಗರದೇವೇನ ಖತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಗರೋ। ಖತೋ ಮೇತಿ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಸಯಂ ನಿವೇದಿತತ್ತಾ "ಸಮುದ್ದೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಮುದ್ದಕ್ಖಾಯನಕಥಾ। **ಭವೋತಿ** ವುದ್ಧಿ। **ಅಭವೋತಿ** ಹಾನಿ। ಇತಿ ಭವೋ, ಇತಿ ಅಭವೋತಿ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ನಿರತ್ಥಕಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಕಥಾ **ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾ।**

೧೮. **ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥಾತಿ** ವಿಗ್ಗಹಕಥಾ, ಸಾರಮ್ಭಕಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಹಿತಂ ಮೇತಿ** ಮಯ್ಹಂ ವಚನಂ ಸಹಿತಂ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ ಅತ್ಥಯುತ್ತಂ ಕಾರಣಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಹಿತಂ ತೇತಿ** ತುಯ್ಹಂ ವಚನಂ ಅಸಹಿತಂ ಅಸಿಲಿಟ್ಠಂ। **ಅಧಿಚಿಣ್ಣಂ ತೇ ವಿಪರಾವತ್ತನ್ತಿ** ಯಂ ತುಯ್ಹಂ ದೀಘರತ್ತಾಚಿಣ್ಣವಸೇನ ಸುಪ್ಪಗುಣಂ, ತಂ ಮಯ್ಹಂ ಏಕವಚನೇನೇವ ವಿಪರಾವತ್ತಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಜಾನಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆರೋಪಿತೋ ತೇ ವಾದೋತಿ ಮಯಾ ತವ ದೋಸೋ ಆರೋಪಿತೋ। **ಚರ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾಯಾತಿ** ದೋಸಮೋಚನತ್ಥಂ ಚರ, ವಿಚರ; ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬೇಠೇಹಿ ವಾ ಸಚೇ ಪಹೋಸೀತಿ** ಅಥ ಸಯಂ ಪಹೋಸಿ, ಇದಾನಿಮೇವ ನಿಬ್ಬೇಠೇಹೀತಿ।

೧೯. ದೂತೇಯ್ಯಕಥಾಯಂ **ಇಧ ಗಚ್ಛಾತಿ** ಇತೋ ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛ। **ಅಮುತ್ರಾಗಚ್ಛಾತಿ** ತತೋ ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಠಾನಂ ಆಗಚ್ಛ। **ಇದಂ ಹರಾತಿ** ಇತೋ ಇದಂ ನಾಮ ಹರ। **ಅಮುತ್ರ ಇದಂ ಆಹರಾತಿ** ಅಸುಕಟ್ಠಾನತೋ ಇದಂ ನಾಮ ಇಧ ಆಹರ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ ಇದಂ ದೂತೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಪಟಿಸಂಯುತ್ತಞ್ಚ ಗಿಹೀಸಾಸನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

೨೦. **ಕುಹಕಾ**ತಿಆದೀಸು ತಿವಿಧೇನ ಕುಹನವತ್ಥುನಾ ಲೋಕಂ ಕುಹಯನ್ತಿ, ವಿಮ್ಹಾಪಯನ್ತೀತಿ ಕುಹಕಾ। ಲಾಭಸಕ್ಕಾರತ್ಥಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಲಪನ್ತೀತಿ **ಲಪಕಾ**। ನಿಮಿತ್ತಂ ಸೀಲಮೇತೇಸನ್ತಿ **ನೇಮಿತ್ತಿಕಾ**। ನಿಪ್ಪೇಸೋ ಸೀಲಮೇತೇಸನ್ತಿ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕಾ**। ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನ್ತಿ ಮಗ್ಗನ್ತಿ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀತಿ **ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸಿತಾರೋ**। ಕುಹನಾ, ಲಪನಾ, ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ, ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ, ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾತಿ ಏತಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪನೇತಾ ಕುಹನಾದಿಕಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇಯೇವ ಪಾಳಿಞ್ಚ ಅಟ್ಠಕಥಞ್ಚ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ।

ಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೨೧. ಇತೋ ಪರಂ ಮಹಾಸೀಲಂ ಹೋತಿ। **ಅಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥಪಾದಾದೀಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಏವರೂಪೇನ ಅಙ್ಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ದೀಘಾಯು ಯಸವಾ ಹೋತೀತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಅಙ್ಗಸತ್ಥಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸತ್ಥಂ। ಪಣ್ಡುರಾಜಾ ಕಿರ ತಿಸ್ಸೋ ಮುತ್ತಾಯೋ ಮುಟ್ಠಿಯಂ ಕತ್ವಾ ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಕಿಂ ಮೇ ಹತ್ಥೇ"ತಿ? ಸೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಲೋಕೇಸಿ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಘರಗೋಲಿಕಾಯ ಮಕ್ಖಿಕಾ ಗಯ್ಹನ್ತೀ ಮುತ್ತಾ, ಸೋ "ಮುತ್ತಾ"ತಿ ಆಹ। ಪುನ "ಕತೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ರವನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ಆಹ। ಏವಂ ತಂ ತಂ ಆದಿಸಿತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ।

ಉಪ್ಪಾತನ್ತಿ ಅಸನಿಪಾತಾದೀನಂ ಮಹನ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪತಿತಂ, ತಞ್ಹಿ ದಿಸ್ವಾ "ಇದಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆದಿಸನ್ತಿ। **ಸುಪಿನ**ನ್ತಿ ಯೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ; ಯೋ ಇದಂ ನಾಮ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸುಪಿನಕಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ರಾಜಾ ಹೋತಿ, ಇಮಿನಾ ಉಪರಾಜಾತಿಆದಿಕಂ। **ಮೂಸಿಕಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಉನ್ದೂರಖಾಯಿತಂ। ತೇನಾಪಿ ಹಿ ಅಹತೇ ವಾ ವತ್ಥೇ ಅನಹತೇ ವಾ ವತ್ಥೇ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ಛಿನ್ನೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆದಿಸನ್ತಿ। **ಅಗ್ಗಿಹೋಮ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪೇನ ದಾರುನಾ ಏವಂ ಹುತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಗ್ಗಿಜುಹನಂ। ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನಿಪಿ ಅಗ್ಗಿಹೋಮಾನೇವ, ಏವರೂಪಾಯ ದಬ್ಬಿಯಾ ಈದಿಸೇಹಿ ಕಣಾದೀಹಿ ಹುತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನಿ।

ತತ್ಥ **ಕಣೋ**ತಿ ಕುಣ್ಡಕೋ। **ತಣ್ಡುಲಾ**ತಿ ಸಾಲಿಆದೀನಞ್ಚೇವ ತಿಣಜಾತೀನಞ್ಚ ತಣ್ಡುಲಾ। **ಸಪ್ಪೀ**ತಿ ಗೋಸಪ್ಪಿಆದಿಕಂ। **ತೇಲ**ನ್ತಿ ತಿಲತೇಲಾದಿಕಂ। ಸಾಸಪಾದೀನಿ ಪನ ಮುಖೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪನಂ, ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಜುಹನಂ ವಾ **ಮುಖಹೋಮಂ**। ದಕ್ಖಿಣಕ್ಖಕಜಣ್ಣುಲೋಹಿತಾದೀಹಿ ಜುಹನಂ **ಲೋಹಿತಹೋಮಂ**। **ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಙ್ಗಮೇವ ದಿಸ್ವಾ ಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಅಙ್ಗಂ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಅಙ್ಗುಲಟ್ಠಿಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಅಯಂ ಕುಲಪುತ್ತೋ ವಾ ನೋ ವಾ, ಸಿರೀಸಮ್ಪನ್ನೋ ವಾ ನೋ ವಾತಿಆದಿಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾ ವುತ್ತಾ। **ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಘರವತ್ಥುಆರಾಮವತ್ಥಾದೀನಂ ಗುಣದೋಸಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಜ್ಜಾ। ಮತ್ತಿಕಾದಿವಿಸೇಸಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಹಿ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಥವಿಯಂ ತಿಂಸರತನಮತ್ತೇ, ಆಕಾಸೇ ಚ ಅಸೀತಿರತನಮತ್ತೇ ಪದೇಸೇ ಗುಣದೋಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। **ಖತ್ತವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಅಬ್ಭೇಯ್ಯಮಾಸುರಕ್ಖರಾಜಸತ್ಥಾದಿಸತ್ಥಂ। **ಸಿವವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸುಸಾನೇ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸನ್ತಿಕರಣವಿಜ್ಜಾ, ಸಿಙ್ಗಾಲರುತವಿಜ್ಜಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಭೂತವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಭೂತವೇಜ್ಜಮನ್ತೋ। **ಭೂರಿವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಭೂರಿಘರೇ ವಸನ್ತೇನ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಮನ್ತೋ। **ಅಹಿವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಪ್ಪದಟ್ಠತಿಕಿಚ್ಛನವಿಜ್ಜಾ ಚೇವ ಸಪ್ಪಾವ್ಹಾಯನವಿಜ್ಜಾ ಚ। **ವಿಸವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಯಾಯ, ಪುರಾಣವಿಸಂ ವಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ನವವಿಸಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ ವಿಸವನ್ತಮೇವ ವಾ। **ವಿಚ್ಛಿಕವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ವಿಚ್ಛಿಕದಟ್ಠತಿಕಿಚ್ಛನವಿಜ್ಜಾ। **ಮೂಸಿಕವಿಜ್ಜಾಯ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಕುಣವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಪಕ್ಖಕಅಪಕ್ಖಕದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದಾನಂ ರುತಗತಾದಿವಸೇನ ಸಕುಣಞಾಣಂ। **ವಾಯಸವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಕಾಕರುತಞಾಣಂ, ತಂ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ಸತ್ಥಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಂ।

ಪಕ್ಕಜ್ಝಾನನ್ತಿ ಪರಿಪಾಕಗತಚಿನ್ತಾ। ಇದಾನಿ "ಅಯಂ ಏತ್ತಕಂ ಜೀವಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ಏತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಆದಿಟ್ಠಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರಪರಿತ್ತಾಣನ್ತಿ** ಸರರಕ್ಖಣಂ, ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ನ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಕರಣವಿಜ್ಜಾ। **ಮಿಗಚಕ್ಕನ್ತಿ** ಇದಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಂ ಸಬ್ಬಸಕುಣಚತುಪ್ಪದಾನಂ ರುತಞಾಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೨೨. **ಮಣಿಲಕ್ಖಣಾದೀಸು** ಏವರೂಪೋ ಮಣಿ ಪಸತ್ಥೋ, ಏವರೂಪೋ ಅಪಸತ್ಥೋ, ಸಾಮಿನೋ ಆರೋಗ್ಯಇಸ್ಸರಿಯಾದೀನಂ ಹೇತು ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ, ಏವಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಮಣಿಆದೀನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ **ಆವುಧನ್ತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಅಸಿಆದೀನಿ ಅವಸೇಸಂ ಆವುಧಂ। **ಇತ್ಥಿಲಕ್ಖಣಾದೀನಿಪಿ** ಯಮ್ಹಿ ಕುಲೇ ತೇ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಯೋ ವಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವುಡ್ಢಿಹಾನಿವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಅಜಲಕ್ಖಣಾದೀಸು** ಪನ ಏವರೂಪಾನಂ ಅಜಾದೀನಂ ಮಂಸಂ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ಏವರೂಪಾನಂ ನ ಖಾದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ **ಗೋಧಾಯ ಲಕ್ಖಣೇ** ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಪಿಳನ್ಧನಾದೀಸುಪಿ ಏವರೂಪಾಯ ಗೋಧಾಯ ಸತಿ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ವತ್ಥು - ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ವಿಹಾರೇ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮೇ ಗೋಧಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಧಮಮಾನಂ ಅಕಂಸು। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಹಾವಿವಾದೋ ಜಾತೋ। ಏಕೋ ಆಗನ್ತುಕಭಿಕ್ಖು ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಕ್ಖೇಸಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿವಾದೋ ಮನ್ದೀಭೂತೋ ಹೋತಿ। **ಕಣ್ಣಿಕಲಕ್ಖಣಂ** ಪಿಳನ್ಧನಕಣ್ಣಿಕಾಯಪಿ ಗೇಹಕಣ್ಣಿಕಾಯಪಿ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕಚ್ಛಪಲಕ್ಖಣಂ** ಗೋಧಾಲಕ್ಖಣಸದಿಸಮೇವ। **ಮಿಗಲಕ್ಖಣಂ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಂ ಸಬ್ಬಚತುಪ್ಪದಾನಂ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೨೩. **ರಞ್ಞಂ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ಅಸುಕದಿವಸೇ ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನ ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ನಿಗ್ಗಮನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವಂ ರಾಜೂನಂ ಪವಾಸಗಮನಂ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ **ಅನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ** ವಿಪ್ಪವುತ್ಥಾನಂ ಪುನ ಆಗಮನಂ। **ಅಬ್ಭನ್ತರಾನಂ ರಞ್ಞಂ ಉಪಯಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ , ಬಾಹಿರಾನಂ ರಞ್ಞಂ ಅಪಯಾನನ್ತಿ** ಅನ್ತೋನಗರೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರಾಜಾ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಂ ಬಹಿರಾಜಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವಂ ರಞ್ಞಂ ಉಪಯಾನಾಪಯಾನಂ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಜಯಪರಾಜಯಾ ಪಾಕಟಾಯೇವ।

೨೪. **ಚನ್ದಗ್ಗಾಹಾದಯೋ** ಅಸುಕದಿವಸೇ ರಾಹು ಚನ್ದಂ ಗಹೇಸ್ಸತೀತಿ ಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿ ಚ ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾರಕಾದಿಗಾಹಸಮಾಯೋಗೋಪಿ ನಕ್ಖತ್ತಗಾಹೋಯೇವ। **ಉಕ್ಕಾಪಾತೋತಿ** ಆಕಾಸತೋ ಉಕ್ಕಾನಂ ಪತನಂ। **ದಿಸಾಡಾಹೋತಿ** ದಿಸಾಕಾಲುಸಿಯಂ ಅಗ್ಗಿಸಿಖಧೂಮಸಿಖಾದೀಹಿ ಆಕುಲಭಾವೋ ವಿಯ। **ದೇವದುದ್ರಭೀತಿ** ಸುಕ್ಖವಲಾಹಕಗಜ್ಜನಂ। **ಉಗ್ಗಮನನ್ತಿ** ಉದಯನಂ। **ಓಕ್ಕಮನನ್ತಿ** ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಂ। **ಸಂಕಿಲೇಸನ್ತಿ** ಅವಿಸುದ್ಧತಾ। **ವೋದಾನನ್ತಿ** ವಿಸುದ್ಧತಾ। **ಏವಂ ವಿಪಾಕೋತಿ** ಲೋಕಸ್ಸ ಏವಂ ವಿವಿಧಸುಖದುಕ್ಖಾವಹೋ।

೨೫. **ಸುವುಟ್ಠಿಕಾತಿ** ದೇವಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಧಾರಾನುಪ್ಪವೇಚ್ಛನಂ। **ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಕಾತಿ** ಅವಗ್ಗಾಹೋ, ವಸ್ಸವಿಬನ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮುದ್ದಾತಿ** ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ। **ಗಣನಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಗಣನಾ। **ಸಙ್ಖಾನನ್ತಿ** ಸಙ್ಕಲನಸಟುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ ಪಿಣ್ಡಗಣನಾ। ಯಸ್ಸ ಸಾ ಪಗುಣಾ ಹೋತಿ, ಸೋ ರುಕ್ಖಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ತಕಾನಿ ಏತ್ಥ ಪಣ್ಣಾನೀತಿ ಜಾನಾತಿ। **ಕಾವೇಯ್ಯನ್ತಿ** "ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕವೀ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಚಿನ್ತಾಕವಿ, ಸುತಕವಿ, ಅತ್ಥಕವಿ, ಪಟಿಭಾನಕವೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೧)। ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಕವೀನಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿನ್ತಾವಸೇನ ವಾ; "ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾ ಸುತವಸೇನ ವಾ; ಇಮಸ್ಸ ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ, ಏವಂ ತಂ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಾ; ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ದಿಸ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನವಸೇನ ವಾ; ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಕಬ್ಯಕರಣಂ। ಲೋಕಾಯತಂ ವುತ್ತಮೇವ।

೨೬. **ಆವಾಹನಂ** ನಾಮ ಇಮಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಅಸುಕಕುಲತೋ ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನ ದಾರಿಕಂ ಆನೇಥಾತಿ ಆವಾಹಕರಣಂ। **ವಿವಾಹನನ್ತಿ** ಇಮಂ ದಾರಿಕಂ ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ದಾರಕಸ್ಸ ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನ ದೇಥ, ಏವಮಸ್ಸಾ ವುಡ್ಢಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ವಿವಾಹಕರಣಂ।

ಸಂವರಣನ್ತಿ ಸಂವರಣಂ ನಾಮ 'ಅಜ್ಜ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಸುನ್ದರಂ, ಅಜ್ಜೇವ ಸಮಗ್ಗಾ ಹೋಥ, ಇತಿ ವೋ ವಿಯೋಗೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ಏವಂ ಸಮಗ್ಗಕರಣಂ। ವಿವರಣಂ ನಾಮ 'ಸಚೇ ವಿಯುಜ್ಜಿತುಕಾಮತ್ಥ, ಅಜ್ಜೇವ ವಿಯುಜ್ಜಥ , ಇತಿ ವೋ ಪುನ ಸಂಯೋಗೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ಏವಂ ವಿಸಂಯೋಗಕರಣಂ। **ಸಙ್ಕಿರಣನ್ತಿ** 'ಉಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಇಣಂ ವಾ ದಿನ್ನಂ ಧನಂ ಅಜ್ಜ ಸಙ್ಕಡ್ಢಥ, ಅಜ್ಜ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತಞ್ಹಿ ತಂ ಥಾವರಂ ಹೋತೀ'ತಿ ಏವಂ ಧನಪಿಣ್ಡಾಪನಂ। **ವಿಕಿರಣನ್ತಿ** 'ಸಚೇ ಪಯೋಗಉದ್ಧಾರಾದಿವಸೇನ ಧನಂ ಪಯೋಜಿತುಕಾಮತ್ಥ, ಅಜ್ಜ ಪಯೋಜಿತಂ ದಿಗುಣಚತುಗ್ಗುಣಂ ಹೋತೀ'ತಿ ಏವಂ ಧನಪಯೋಜಾಪನಂ। **ಸುಭಗಕರಣನ್ತಿ** ಪಿಯಮನಾಪಕರಣಂ ವಾ ಸಸ್ಸಿರೀಕಕರಣಂ ವಾ। **ದುಬ್ಭಗಕರಣನ್ತಿ** ತಬ್ಬಿಪರೀತಂ। **ವಿರುದ್ಧಗಬ್ಭಕರಣನ್ತಿ** ವಿರುದ್ಧಸ್ಸ ವಿಲೀನಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಮತಸ್ಸ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಕರಣಂ। ಪುನ ಅವಿನಾಸಾಯ ಭೇಸಜ್ಜದಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗಬ್ಭೋ ಹಿ ವಾತೇನ, ಪಾಣಕೇಹಿ, ಕಮ್ಮುನಾ ಚಾತಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿನಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ವಾತೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾಪನೀಯಂ ಸೀತಲಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ದೇತಿ, ಪಾಣಕೇಹಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಪಾಣಕಾನಂ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಕಮ್ಮುನಾ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಪನ ಬುದ್ಧಾಪಿ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ।

ಜಿವ್ಹಾನಿಬನ್ಧನನ್ತಿ ಮನ್ತೇನ ಜಿವ್ಹಾಯ ಬನ್ಧಕರಣಂ। **ಹನುಸಂಹನನನ್ತಿ** ಮುಖಬನ್ಧಮನ್ತೇನ ಯಥಾ ಹನುಕಂ ಚಾಲೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಬನ್ಧಕರಣಂ। **ಹತ್ಥಾಭಿಜಪ್ಪನನ್ತಿ** ಹತ್ಥಾನಂ ಪರಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಮನ್ತಜಪ್ಪನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಮನ್ತೇ ಸತ್ತಪದನ್ತರೇ ಠತ್ವಾ ಜಪ್ಪಿತೇ ಇತರೋ ಹತ್ಥೇ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಖಿಪತಿ। **ಕಣ್ಣಜಪ್ಪನನ್ತಿ** ಕಣ್ಣೇಹಿ ಸದ್ದಂ ಅಸ್ಸವನತ್ಥಾಯ ವಿಜ್ಜಾಯ ಜಪ್ಪನಂ। ತಂ ಕಿರ ಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ಭಣತಿ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ತಂ ನ ಸುಣಾತಿ, ತತೋ ಪಟಿವಚನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಆದಾಸಪಞ್ಹನ್ತಿ** ಆದಾಸೇ ದೇವತಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ। **ಕುಮಾರಿಕಪಞ್ಹನ್ತಿ** ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಸರೀರೇ ದೇವತಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ। **ದೇವಪಞ್ಹನ್ತಿ** ದಾಸಿಯಾ ಸರೀರೇ ದೇವತಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ। **ಆದಿಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಆದಿಚ್ಚಪಾರಿಚರಿಯಾ। **ಮಹತುಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ತಥೇವ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಚರಿಯಾ। **ಅಬ್ಭುಜ್ಜಲನನ್ತಿ** ಮನ್ತೇನ ಮುಖತೋ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾನೀಹರಣಂ। **ಸಿರಿವ್ಹಾಯನನ್ತಿ** "ಏಹಿ ಸಿರಿ, ಮಯ್ಹಂ ಸಿರೇ ಪತಿಟ್ಠಾಹೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಿರೇನ ಸಿರಿಯಾ ಅವ್ಹಾಯನಂ।

೨೭. **ಸನ್ತಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ದೇವಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಚೇ ಮೇ ಇದಂ ನಾಮ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಉಪಹಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಮಿದ್ಧಿಕಾಲೇ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸನ್ತಿಪಟಿಸ್ಸವಕಮ್ಮಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಮಿದ್ಧೇ ತಸ್ಸ ಕರಣಂ **ಪಣಿಧಿಕಮ್ಮಂ** ನಾಮ। **ಭೂರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಭೂರಿಘರೇ ವಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತಮನ್ತಸ್ಸ ಪಯೋಗಕರಣಂ। **ವಸ್ಸಕಮ್ಮಂ ವೋಸ್ಸಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ವಸ್ಸೋತಿ ಪುರಿಸೋ, ವೋಸ್ಸೋತಿ ಪಣ್ಡಕೋ । ಇತಿ ವೋಸ್ಸಸ್ಸ ವಸ್ಸಕರಣಂ ವಸ್ಸಕಮ್ಮಂ, ವಸ್ಸಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಕರಣಂ ವೋಸ್ಸಕಮ್ಮಂ। ತಂ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಭಾವಮತ್ತಂ ಪಾಪೇತಿ, ನ ಲಿಙ್ಗಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ವತ್ಥುಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಅಕತವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಗೇಹಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ। **ವತ್ಥುಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚಾಹರಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ವತ್ಥುಬಲಿಕಮ್ಮಕರಣಂ। **ಆಚಮನನ್ತಿ** ಉದಕೇನ ಮುಖಸುದ್ಧಿಕರಣಂ। **ನ್ಹಾಪನನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಸಂ ನ್ಹಾಪನಂ। **ಜುಹನನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ ಅಗ್ಗಿಜುಹನಂ। **ವಮನನ್ತಿ** ಯೋಗಂ ದತ್ವಾ ವಮನಕರಣಂ। **ವಿರೇಚನೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನನ್ತಿ** ಉದ್ಧಂ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣಂ। **ಅಧೋವಿರೇಚನನ್ತಿ** ಅಧೋ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣಂ। **ಸೀಸವಿರೇಚನನ್ತಿ** ಸಿರೋವಿರೇಚನಂ। **ಕಣ್ಣತೇಲನ್ತಿ** ಕಣ್ಣಾನಂ ಬನ್ಧನತ್ಥಂ ವಾ ವಣಹರಣತ್ಥಂ ವಾ ಭೇಸಜ್ಜತೇಲಪಚನಂ। **ನೇತ್ತತಪ್ಪನನ್ತಿ** ಅಕ್ಖಿತಪ್ಪನತೇಲಂ। **ನತ್ಥುಕಮ್ಮನ್ತಿ** ತೇಲೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ನತ್ಥುಕರಣಂ। **ಅಞ್ಜನನ್ತಿ** ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಪಟಲಾನಿ ನೀಹರಣಸಮತ್ಥಂ ಖಾರಞ್ಜನಂ। **ಪಚ್ಚಞ್ಜನನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾಪನೀಯಂ ಸೀತಲಭೇಸಜ್ಜಞ್ಜನಂ। **ಸಾಲಾಕಿಯನ್ತಿ** ಸಲಾಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಸಲ್ಲಕತ್ತಿಯನ್ತಿ** ಸಲ್ಲಕತ್ತವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ದಾರಕತಿಕಿಚ್ಛಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಓಸಧೀನಂ ಪಟಿಮೋಕ್ಖೋತಿ** ಖಾರಾದೀನಿ ದತ್ವಾ ತದನುರೂಪೇ ವಣೇ ಗತೇ ತೇಸಂ ಅಪನಯನಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಮಹಾಸೀಲಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ।

ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೮. ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ - "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಗುಣೇ, ದೇಸನಾಯಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ, ನಿಸ್ಸತ್ತೇತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ।

"ನ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಧಮ್ಮೋ ಚ, ಉಭೋ ಸಮವಿಪಾಕಿನೋ।
ಅಧಮ್ಮೋ ನಿರಯಂ ನೇತಿ, ಧಮ್ಮೋ ಪಾಪೇತಿ ಸುಗ್ಗತಿ"ನ್ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೩೦೪)।

ಆದೀಸು ಹಿ ಗುಣೇ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ। "ಧಮ್ಮಂ, ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೦) ದೇಸನಾಯಂ। "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ ಸುತ್ತಂ , ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೭೩) ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ। "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧) ನಿಸ್ಸತ್ತೇ। ಇಧ ಪನ ಗುಣೇ ವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ತಥಾಗತಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಞಾಣೇನ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ, ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾಯೇವ **ದುದ್ದಸಾ**। ದುದ್ದಸತ್ತಾಯೇವ **ದುರನುಬೋಧಾ**। ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತ್ತಾ **ಸನ್ತಾ,** ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತನತೋಪಿ ಸನ್ತಾ। ಅತಿತ್ತಿಕರಣಟ್ಠೇನ **ಪಣೀತಾ,** ಸಾದುರಸಭೋಜನಂ ವಿಯ। ಉತ್ತಮಞಾಣವಿಸಯತ್ತಾ ನ ತಕ್ಕೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬಾತಿ **ಅತಕ್ಕಾವಚರಾ। ನಿಪುಣಾ**ತಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸಭಾವತ್ತಾ। ಬಾಲಾನಂ ಅವಿಸಯತ್ತಾ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿಯೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ**।

ಯೇ ತಥಾಗತೋ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತೀತಿ ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ತಥಾಗತೋ ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತಿ, ದೀಪೇತಿ, ಕಥೇತಿ, ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇಹೀ**ತಿ ಯೇಹಿ ಗುಣಧಮ್ಮೇಹಿ। **ಯಥಾಭುಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ। **ವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾ ವದಮಾನಾ ವದೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಕಾಮಾ ಸಮ್ಮಾ ವದೇಯ್ಯುಂ, ಅಹಾಪೇತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕತಮೇ ಚ ಪನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಭಗವತಾ ಏವಂ ಥೋಮಿತಾತಿ? ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಸ್ಮಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ? ಪುಥುಚಿತ್ತಸಮಾಯೋಗತೋ ಚೇವ, ಪುಥುಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ। ತಞ್ಹಿ ಚತೂಸು ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಮಹಾಕಿರಿಯಚಿತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - "ಅತೀತಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಆವರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೦)। ಇತಿ ಪುಥುಚಿತ್ತಸಮಾಯೋಗತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪುಥುಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ।

"ಅಞ್ಞೇವಾ"ತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ವವತ್ಥಾಪನವಚನಂ, "ಅಞ್ಞೇವ, ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಆದಯೋ। ಗಮ್ಭೀರಾವ ನ ಉತ್ತಾನಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಾವಕಪಾರಮೀಞಾಣಞ್ಹಿ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ಪನ ತತೋ ಗಮ್ಭೀರತರನ್ತಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ತತೋಪಿ ಗಮ್ಭೀರತರನ್ತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ವವತ್ಥಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಇತೋ ಪನಞ್ಞಂ ಗಮ್ಭೀರತರಂ ನತ್ಥಿ; ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ವಾತಿ ವವತ್ಥಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ದುದ್ದಸಾವ ದುರನುಬೋಧಾ ವಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕತಮೇ ಚ ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಅಯಂ ಪನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾ। **ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ಏವಂ ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಚೇ? ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಠಾನಾನಿ ಪತ್ವಾ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ದೇಸನಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ಹೋತಿ, ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾ, ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಂ, ಭೂಮನ್ತರಂ, ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ, ಸಮಯನ್ತರನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ - "ಇದಂ ಲಹುಕಂ, ಇದಂ ಗರುಕಂ, ಇದಂ ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಇದಂ ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಅಯಂ ಆಪತ್ತಿ, ಅಯಂ ಅನಾಪತ್ತಿ, ಅಯಂ ಛೇಜ್ಜಗಾಮಿನೀ, ಅಯಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ, ಅಯಂ ದೇಸನಾಗಾಮಿನೀ, ಅಯಂ ಲೋಕವಜ್ಜಾ, ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂ

ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಇದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಯಂ ಏವಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಂ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಥಾಮೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ನತ್ಥಿ; ಅವಿಸಯೋ ಏಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ। ಇತಿ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತಿ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾತಿ।

ತಥಾ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ, ಪಞ್ಚ ಖನ್ಧಾ ನಾಮ, ದ್ವಾದಸ ಆಯತನಾನಿ ನಾಮ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ನಾಮ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ನಾಮ, ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾಮ, ನವ ಹೇತೂ ನಾಮ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ನಾಮ, ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ ನಾಮ, ಸತ್ತ ವೇದನಾ ನಾಮ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ ನಾಮ, ಸತ್ತ ಚೇತನಾ ನಾಮ, ಸತ್ತ ಚಿತ್ತಾನಿ ನಾಮ। ಏತೇಸು ಏತ್ತಕಾ ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ಏತ್ತಕಾ ರೂಪಾವಚರಅರೂಪಾವಚರಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾತಿ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ ಅನನ್ತನಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಥಾಮೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಅವಿಸಯೋ ಏಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ। ಇತಿ ಭೂಮನ್ತರಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತಿ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾತಿ।

ತಥಾ ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನವಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಪವತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ, ನಿಮಿತ್ತಂ, ಆಯೂಹನಂ, ಸಂಯೋಗೋ, ಪಲಿಬೋಧೋ, ಸಮುದಯೋ, ಹೇತು, ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ। ಯಥಾಹ - "ಕಥಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ? ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ ಚ ಪವತ್ತಟ್ಠಿತಿ ಚ, ನಿಮಿತ್ತಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಆಯೂಹನಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಸಂಯೋಗಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಸಮುದಯಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಹೇತುಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಇಮೇಹಿ ನವಹಾಕಾರೇಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ। ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ, ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ ಚ...ಪೇ॰... ಜಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ ಚ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿ ಚ, ಇಮೇಹಿ ನವಹಾಕಾರೇಹಿ ಜಾತಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಜರಾಮರಣಂ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೫)। ಏವಮಿಮಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ತಥಾ ತಥಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪವತ್ತಂ ತಿವಟ್ಟಂ ತಿಯದ್ಧಂ ತಿಸನ್ಧಿಂ ಚತುಸಙ್ಖೇಪಂ ವೀಸತಾಕಾರಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಥಾಮೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಅವಿಸಯೋ ಏಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ, ಇತಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ಪತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತಿ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾತಿ।

ತಥಾ ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ ನಾಮ, ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ, ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ, ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ, ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ ನಾಮ। ತೇ ಇದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಇದಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಥಾಮೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಅವಿಸಯೋ ಏಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ। ಇತಿ ಸಮಯನ್ತರಂ ಪತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ದೇಸನಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ಹೋತಿ, ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾ, ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಸಮಯನ್ತರಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ದೇಸನಾಯ ಚ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಸಮಯನ್ತರಂ ಅನುಪವಿಸನ್ತೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ - "ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಆರಭಿ।

೨೯. ತತ್ಥ **ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ಥಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಆಲಪನವಚನಂ। **ಏಕೇ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ। **ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಭಾವೇನ ಸಮಣಾ, ಜಾತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। ಲೋಕೇನ ವಾ ಸಮಣಾತಿ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಚ ಏವಂ ಸಮ್ಮತಾ। ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ**। ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪೋ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ। ತತ್ಥ ಅನ್ತೋತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಅನ್ತಅಬ್ಭನ್ತರಮರಿಯಾದಲಾಮಕಪರಭಾಗಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅನ್ತಪೂರೋ ಉದರಪೂರೋ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಅನ್ತೇ ಅನ್ತಸದ್ದೋ। "ಚರನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಪರಿವಾರಛನ್ನಾ ಅನ್ತೋ ಅಸುದ್ಧಾ ಬಹಿ ಸೋಭಮಾನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೨) ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। "ಕಾಯಬನ್ಧನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಜೀರತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೭೮)। "ಸಾ ಹರಿತನ್ತಂ ವಾ ಪನ್ಥನ್ತಂ ವಾ ಸೇಲನ್ತಂ ವಾ ಉದಕನ್ತಂ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ಮರಿಯಾದಾಯಂ। "ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦) ಲಾಮಕೇ। "ಏಸೇವನ್ತೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೧) ಪರಭಾಗೇ। ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಯೋ ಹಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಭಾಗೋ ಕೋಟೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಸಕ್ಕಾಯೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಏಕೋ ಅನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೧) ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। ಸ್ವಾಯಂ ಇಧಾಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವತ್ತತಿ।

ಕಪ್ಪಸದ್ದೋಪಿ - "ತಿಟ್ಠತು, ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಕಪ್ಪಂ" (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೭), "ಅತ್ಥಿ ಕಪ್ಪೋ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ" (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೦), "ಕಪ್ಪಕತೇನ ಅಕಪ್ಪಕತಂ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಂ ಹೋತೀ"ತಿ, (ಪಾಚಿ॰ ೩೭೧) ಏವಂ ಆಯುಕಪ್ಪಲೇಸಕಪ್ಪವಿನಯಕಪ್ಪಾದೀಸು ಸಮ್ಬಹುಲೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ವತ್ತತಿ। ಇಧ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಸು ವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ - "ಕಪ್ಪಾತಿ ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾ, ತಣ್ಹಾಕಪ್ಪೋ ಚ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೋ ಚಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೨೮)। ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅತೀತಂ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಪಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇಸಂ ಏವಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪುಬ್ಬನ್ತಮೇವ ಅನುಗತಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿನೋ। ತೇ ಏವಂದಿಟ್ಠಿನೋ ತಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಆರಬ್ಭ ಆಗಮ್ಮ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಜನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಂ ಕರೋನ್ತಾ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಪದಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ।

ತತ್ಥ **ಅನೇಕವಿಹಿತಾನೀ**ತಿ ಅನೇಕವಿಧಾನಿ। **ಅಧಿಮುತ್ತಿಪದಾನೀ**ತಿ ಅಧಿವಚನಪದಾನಿ। ಅಥ ವಾ ಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ ಅಧಿಮುತ್ತಿಯೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಧಿಮುತ್ತೀನಂ ಪದಾನಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಪದಾನಿ, ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಾನಿ ವಚನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

೩೦. ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ "ತೇ ಚ ಖೋ ಭೋನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾದೋ, ದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಸ್ಸತವಾದಾ,** ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಾನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಸಸ್ಸತಂ ಅಮರಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ಯಥಾಹ - "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ಚೇವ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ತಥಾ ವೇದನಂ, ಸಞ್ಞಂ, ಸಙ್ಖಾರೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತಾ ಚೇವ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ।

೩೧. **ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯಾ**ತಿಆದೀಸು ವೀರಿಯಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಭಾವೇನ ಆತಪ್ಪನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದೇವ ಪದಹನವಸೇನ **ಪಧಾನಂ**। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯುತ್ತವಸೇನ **ಅನುಯೋಗೋ**ತಿ। ಏವಂ ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ವೀರಿಯಂ ಅನ್ವಾಯ ಆಗಮ್ಮ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮಾದೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ, ಪಥಮನಸಿಕಾರೋ, ಅತ್ಥತೋ ಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಮನಸಿಕಾರೇ ಠಿತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿ ಞಾಣಂ ಇಜ್ಝತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಮಾ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸತಿಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ। **ತಥಾರೂಪ**ನ್ತಿ ತಥಾಜಾತಿಕಂ। **ಚೇತೋಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಂ। **ಫುಸತೀ**ತಿ ವಿನ್ದತಿ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಯಥಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ**ತಿ

ಯೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತೇ ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತೇ ಚಿತ್ತಮ್ಹಿ **ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸ**ನ್ತಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ।

ಸೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ಸೋ ಏವಂ ಝಾನಾನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಏವಂ ವದತಿ। **ವಞ್ಝೋ**ತಿ ವಞ್ಝಪಸುವಞ್ಝತಾಲಾದಯೋ ವಿಯ ಅಫಲೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಜನಕೋತಿ। ಏತೇನ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಗಹಿತಾನಂ ಝಾನಾದೀನಂ ರೂಪಾದಿಜನಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ವಿಯ ಠಿತೋತಿ **ಕೂಟಟ್ಠೋ। ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತೋ**ತಿ ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯೀ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತೋ। ಯಥಾ ಸುನಿಖಾತೋ ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ವಿನಾಸಾಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಈಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಪಾಳಿಂ ವತ್ವಾ ಮುಞ್ಜೇ ಈಸಿಕಾ ವಿಯ ಠಿತೋತಿ ವದನ್ತಿ । ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯದಿದಂ ಜಾಯತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಮುಞ್ಜತೋ ಈಸಿಕಾ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಈಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇವ ಸತ್ತಾ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ, ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಂಸರನ್ತೀತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ। **ಚವನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಥಾ **ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಸನ್ಧಾವನ್ತೀತಿಆದಿನಾ ವಚನೇನ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅತ್ತನಾಯೇವ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದತಿ, ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ನ ನಿಬದ್ಧಂ, ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣು ವಿಯ ಚಞ್ಚಲಂ, ಉಮ್ಮತ್ತಕಪಚ್ಛಿಯಂ ಪೂವಖಣ್ಡಗೂಥಗೋಮಯಾದೀನಿ ವಿಯ ಚೇತ್ಥ ಸುನ್ದರಮ್ಪಿ ಅಸುನ್ದರಮ್ಪಿ **ಹೋತಿ** ಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಿತ್ವೇವ ಸಸ್ಸತಿಸಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಸ್ಸತೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ಮಹಾಪಥವಿಂವ ಮಞ್ಞತಿ, ತಥಾ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ। ತತೋ ತೇಹಿ ಸಮಂ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಅತ್ಥಿ ತ್ವೇವ ಸಸ್ಸತಿಸಮನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ **ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ**ತಿಆದಿಕಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಸಾಧನತ್ಥಂ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಅಹಞ್ಹಿ ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾಮಹಂ ಏತಂ ಜಾನಾಮೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ ಅಹಂ ಏತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಾಮಿ, ನ ಕೇವಲಂ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನೇವ ವದಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಮಕಾರೋ ಪನೇತ್ಥ ಪದಸನ್ಧಿಕರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ। **ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹೀತಿ ವತ್ಥುಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಇದಂ ಪಠಮಂ ಠಾನಂ, ಇದಂ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾನುಸ್ಸರಣಂ ಪಠಮಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೧-೩೩. ಉಪರಿ ವಾರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ಅಯಂ ವಾರೋ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಇತರೇ ದಸಚತ್ತಾಲೀಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ। ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೋ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಪಞ್ಞೋ ದಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನಿ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಚತ್ತಾಲೀಸಂ, ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ।

೩೪. ಚತುತ್ಥವಾರೇ ತಕ್ಕಯತೀತಿ **ತಕ್ಕೀ,** ತಕ್ಕೋ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ತಕ್ಕೀ।** ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹಿನೋ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವೀಮಂಸಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ **ವೀಮಂಸೀ।** ವೀಮಂಸಾ ನಾಮ ತುಲನಾ ರುಚ್ಚನಾ ಖಮನಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಯಟ್ಠಿಯಾ ಉದಕಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಓತರತಿ, ಏವಮೇವ ಯೋ ತುಲಯಿತ್ವಾ ರುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ "ವೀಮಂಸೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತ**ನ್ತಿ ತಕ್ಕೇನ ಪರಿಯಾಹತಂ, ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಕ್ಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತ**ನ್ತಿ ತಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ವೀಮಂಸಾಯ ಅನುಚರಿತಂ। **ಸಯಂಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಮತ್ತಸಞ್ಜಾತಂ। **ಏವಮಾಹಾ**ತಿ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಂ ವದತಿ।

ತತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ತಕ್ಕೀ - ಅನುಸ್ಸುತಿಕೋ, ಜಾತಿಸ್ಸರೋ, ಲಾಭೀ, ಸುದ್ಧತಕ್ಕಿಕೋತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ "ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾ "ತೇನ ಹಿ ಯದಿ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋವ ಭಗವಾ, ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಕ್ಕಯನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಂ ಅನುಸ್ಸುತಿಕೋ ನಾಮ। ದ್ವೇ ತಿಸ್ಸೋ ಜಾತಿಯೋ ಸರಿತ್ವಾ - "ಅಹಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿಂ, ತಸ್ಮಾ

ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ ತಕ್ಕಯನ್ತೋ ಜಾತಿಸ್ಸರತಕ್ಕಿಕೋ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಲಾಭಿತಾಯ “ಯಥಾ ಮೇ ಇದಾನಿ ಅತ್ತಾ ಸುಖೀ ಹೋತಿ, ಅತೀತೇಪಿ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ, ಅನಾಗತೇಪಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ತಕ್ಕಯಿತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಂ ಲಾಭೀತಕ್ಕಿಕೋ ನಾಮ। “ಏವಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀ”ತಿ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪನ ಸುದ್ಧತಕ್ಕಿಕೋ ನಾಮ।

೩೫. ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನಾತಿ ಏತೇಸಂಯೇವ ಚತುನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಏಕೇನ ವಾ ದ್ವೀಹಿ ವಾ ತೀಹಿ ವಾ। **ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಇಮೇಹಿ ಪನ ವತ್ಥೂಹಿ ಬಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಂ ಕಾರಣಮ್ಪಿ ಸಸ್ಸತಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ।

೩೬. ತಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಂ ಇದಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ತಥಾಗತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ। ತತೋ ತಂ ಪಜಾನನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಯೋವ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ನಾಮ। ಅಪಿ ಚ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಕಾರಣಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಮೇವ। ಯಥಾಹ “ಕತಮಾನಿ ಅಟ್ಠ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ? ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ, ಫಸ್ಸೋಪಿ , ಸಞ್ಞಾಪಿ, ವಿತಕ್ಕೋಪಿ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ, ಪಾಪಮಿತ್ತೋಪಿ, ಪರತೋಘೋಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ। “ಖನ್ಧಾ ಹೇತು, ಖನ್ಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಏವಂ ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತು…ಪೇ॰… ಪಾಪಮಿತ್ತೋ ಹೇತು। ಪರತೋಘೋಸೋ ಹೇತು, ಪರತೋಘೋಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಏವಂ ಪರತೋಘೋಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೪)। **ಏವಂಗಹಿತಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಾ ತಾವ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ - “ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ”ತಿ ಏವಂಗಹಿತಾ ಆದಿನ್ನಾ, ಪವತ್ತಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂಪರಾಮಟ್ಠಾತಿ** ನಿರಾಸಙ್ಕಚಿತ್ತತಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಮಟ್ಠಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ, ‘ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ’ನ್ತಿ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ । ಕಾರಣಸಙ್ಖಾತಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಯಥಾ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತನವಸೇನ ಚ ಆಸೇವನವಸೇನ ಚ ಗಹಿತಾ। ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಿತಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಹಣವಸೇನ ಪರಾಮಟ್ಠಾ। **ಏವಂಗತಿಕಾತಿ** ಏವಂ ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಪೇತ್ತಿವಿಸಯಗತಿಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರಗತಿಕಾ। **ಏವಂ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯಾತಿ** ಇದಂ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಏವಂವಿಧಪರಲೋಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀತಿ ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಸಕಾರಣಂ ಸಗತಿಕಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಮೇವ ಪಜಾನಾತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಪಜಾನಾತಿ, ತತೋ ಚ ಉತ್ತರಿತರಂ ಸೀಲಞ್ಚೇವ ಸಮಾಧಿಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಪಜಾನಾತಿ। **ತಞ್ಚ ಪಜಾನನಂ ನ ಪರಾಮಸತೀತಿ** ತಞ್ಚ ಏವಂವಿಧಂ ಅನುತ್ತರಂ ವಿಸೇಸಂ ಪಜಾನನ್ತೋಪಿ ಅಹಂ ಪಜಾನಾಮೀತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಪರಾಮಾಸವಸೇನ ತಞ್ಚ ನ ಪರಾಮಸತಿ। **ಅಪರಾಮಸತೋ ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾತಿ** ಏವಂ ಅಪರಾಮಸತೋ ಚಸ್ಸ ಅಪರಾಮಾಸಪಚ್ಚಯಾ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತನಾಯೇವ ತೇಸಂ ಪರಾಮಾಸಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾ। ಪಾಕಟಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನೇನ ತಥಾಗತೇನ ಸಾ ನಿಬ್ಬುತಿ ಅಧಿಗತಾ, ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಯಾಸು ವೇದನಾಸು ರತ್ತಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ “ಇಧ ಸುಖಿನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ಏತ್ಥ ಸುಖಿನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತಾಸಂಯೇವ ವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಞ್ಚಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿ** “ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕಮ್ಮಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೦)। ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಲಕ್ಖಣಾನಂ ವಸೇನ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಂ ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ;

“ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಣ್ಹಾನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ , ಕಮ್ಮನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಫಸ್ಸನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೦) ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಲಕ್ಖಣಾನಂ ವಸೇನ ವೇದನಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಂ ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ, “ಯಂ ವೇದನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ವೇದನಾಯ ಅಸ್ಸಾದೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬) ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದಞ್ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ, “ಯಂ ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ, ಅಯಂ ವೇದನಾಯ ಆದೀನವೋ”ತಿ ಏವಂ ಆದೀನವಞ್ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ, “ಯೋ ವೇದನಾಯ ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ, ಇದಂ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸರಣ”ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ವಿಗತಛನ್ದರಾಗತಾಯ ಅನುಪಾದಾನೋ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ; ಯಸ್ಮಿಂ ಉಪಾದಾನೇ ಸತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾದಿಯೇಯ್ಯ, ಉಪಾದಿನ್ನತ್ತಾ ಚ ಖನ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾವ ವಿಮುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋತಿ।

೩೭. **ಇಮೇ ಖೋ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇತಿ** ಯೇ ತೇ ಅಹಂ - “ಕತಮೇ, ಚ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿಂ, “ಇಮೇ ಖೋ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತಿ ತತೋ ಚ ಉತ್ತರಿತರಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ...ಪೇ॰... ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯೇಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನೇವ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ನ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರೋ ವಣ್ಣಂ ಯಥಾಭೂತಂ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಥಾಗತೋವ ಯಥಾಭೂತಂ ವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಮಾನೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಪುಟ್ಠಂ, ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೇನಾಪಿ ತದೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತಂ, ಅನ್ತರಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವಿಭತ್ತಾತಿ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೩೮. **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿ** ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ। ತೇ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ - ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ, ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿ। ದುವಿಧಾಪಿ ಇಧ ಗಹಿತಾಯೇವ।

೩೯. **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಕದಾಚೀತಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ। **ಕರಹಚೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋತಿ** ದೀಘಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ। **ಅಚ್ಚಯೇನಾತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮೇನ । **ಸಂವಟ್ಟತೀತಿ** ವಿನಸ್ಸತಿ। **ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾತಿ** ಯೇ ಉಪರಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು ವಾ ಅರೂಪೇಸು ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ತದವಸೇಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ **ಮನೋಮಯಾ**। ಪೀತಿ ತೇಸಂ ಭಕ್ಖೋ ಆಹಾರೋತಿ **ಪೀತಿಭಕ್ಖಾ**। ಅತ್ತನೋವ ತೇಸಂ ಪಭಾತಿ **ಸಯಂಪಭಾ**। ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಚರನ್ತೀತಿ **ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರಾ**। ಸುಭೇಸು ಉಯ್ಯಾನವಿಮಾನಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದೀಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ, **ಸುಭಟ್ಠಾಯಿನೋ** ಸುಭಾ ವಾ ಮನೋರಮ್ಮವತ್ಥಾಭರಣಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ **ಸುಭಟ್ಠಾಯಿನೋ**। **ಚಿರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಂಸೇನ ಅಟ್ಠ ಕಪ್ಪೇ।

೪೦. **ವಿವಟ್ಟತೀತಿ** ಸಣ್ಠಾತಿ। **ಸುಞ್ಞಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನನ್ತಿ** ಪಕತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ನತ್ಥಿತಾಯ ಸುಞ್ಞಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಭೂಮಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಕತ್ತಾ ವಾ ಕಾರೇತಾ ವಾ ನತ್ಥಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಪನ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ ರತನಭೂಮಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಪಕತಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಉಯ್ಯಾನಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಅಥ ಸತ್ತಾನಂ ಪಕತಿಯಾ ವಸಿತಟ್ಠಾನೇ ನಿಕನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ತತೋ ಓತರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಯುಕ್ಖಯಾ ವಾ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ವಾತಿ** ಯೇ ಉಳಾರಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಅಪ್ಪಾಯುಕೇ

ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಬಲೇನ ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ದೇವಲೋಕಸ್ಸ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ ಚವನ್ತೀತಿ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಚವನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಪರಿತ್ತಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ದೀಘಾಯುಕದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅನ್ತರಾವ ಚವನ್ತೀತಿ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ಚವನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪಂ ವಾ।

೪೧. ಅನಭಿರತೀತಿ ಅಪರಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಪತ್ಥನಾ। ಯಾ ಪನ ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ, ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ। **ಪರಿತಸ್ಸನಾ**ತಿ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನಾ ಫನ್ದನಾ, ಸಾ ಪನೇಸಾ ತಾಸತಸ್ಸನಾ, ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾ, ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾ, ಞಾಣತಸ್ಸನಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ "ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಭಯಂ ಭಯಾನಕಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಲೋಮಹಂಸೋ ಚೇತಸೋ ಉತ್ರಾಸೋ। ಜರಂ... ಬ್ಯಾಧಿಂ... ಮರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ...ಪೇ॰... ಉತ್ರಾಸೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೨೧) ಅಯಂ **ತಾಸತಸ್ಸನಾ** ನಾಮ। "ಅಹೋ ವತ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮) ಅಯಂ **ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾ** ನಾಮ। "ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ"ತಿ ಅಯಂ **ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾ** ನಾಮ। "ತೇಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಯಂ ಸಂವೇಗಂ ಸನ್ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩) ಅಯಂ **ಞಾಣತಸ್ಸನಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನ**ನ್ತಿ ಇಧ ಪನ ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಸುಞ್ಞನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಸಹಬ್ಯತ**ನ್ತಿ ಸಹಭಾವಂ।

೪೨. ಅಭಿಭೂತಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಜೇಟ್ಠಕೋಹಮಸ್ಮೀತಿ। **ಅನಭಿಭೂತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತೋ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥೂ**ತಿ ಏಕಂಸವಚನೇ ನಿಪಾತೋ। ದಸ್ಸನವಸೇನ **ದಸೋ,** ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಸವತ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಜನಂ ವಸೇ ವತ್ತೇಮಿ। **ಇಸ್ಸರೋ ಕತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಾತಾ**ತಿ ಅಹಂ ಲೋಕೇ ಇಸ್ಸರೋ, ಅಹಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಕತ್ತಾ ಚ ನಿಮ್ಮಾತಾ ಚ, ಪಥವೀ - ಹಿಮವನ್ತ-ಸಿನೇರು-ಚಕ್ಕವಾಳ-ಮಹಾಸಮುದ್ದ-ಚನ್ದಿಮ-ಸೂರಿಯಾ ಮಯಾ ನಿಮ್ಮಿತಾತಿ। **ಸೇಟ್ಠೋ ಸಜಿತಾ**ತಿ ಅಹಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಉತ್ತಮೋ ಚ ಸಜಿತಾ ಚ, "ತ್ವಂ ಖತ್ತಿಯೋ ನಾಮ ಹೋಹಿ, ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ವೇಸ್ಸೋ, ಸುದ್ದೋ, ಗಹಟ್ಠೋ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮ। ಅನ್ತಮಸೋ ತ್ವಂ ಓಟ್ಠೋ ಹೋಹಿ, ಗೋಣೋ ಹೋಹೀ"ತಿ "ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂವಿಸಜೇತಾ ಅಹ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ। **ವಸೀ ಪಿತಾ ಭೂತಭಬ್ಯಾನ**ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮) ಅಹಮಸ್ಮಿ ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ವಸೀ, ಅಹಂ ಪಿತಾ ಭೂತಾನಞ್ಚ ಭಬ್ಯಾನಞ್ಚಾತಿ ಮಞ್ಞತಿ। ತತ್ಥ ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜಾ ಸತ್ತಾ ಅನ್ತೋಅಣ್ಡಕೋಸೇ ಚೇವ ಅನ್ತೋವತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಚ ಭಬ್ಯಾ ನಾಮ, ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭೂತಾ ನಾಮ। ಸಂಸೇದಜಾ ಪಠಮಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಭಬ್ಯಾ, ದುತಿಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭೂತಾ। ಓಪಪಾತಿಕಾ ಪಠಮಇರಿಯಾಪಥೇ ಭಬ್ಯಾ, ದುತಿಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭೂತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತಾತಿ ಸಞ್ಞಾಯ "ಅಹಂ ಪಿತಾ ಭೂತಭಬ್ಯಾನ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ।

ಇದಾನಿ ಕಾರಣತೋ ಸಾಧೇತುಕಾಮೋ - "ಮಯಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಿತಾ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇತ್ಥತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಭಾವಂ, ಬ್ರಹ್ಮಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಿನಾ ಮಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಚುತಾಪಿ ಉಪಪನ್ನಾಪಿ ಚ ಕೇವಲಂ ಮಞ್ಞನಾಮತ್ತೇನೇವ "ಇಮಿನಾ ಮಯಂ ನಿಮ್ಮಿತಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವಙ್ಕಚ್ಛಿದ್ದೇ ವಙ್ಕಆಣೀ ವಿಯ ಓನಮಿತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಪಾದಮೂಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ।

೪೩. ವಣ್ಣವನ್ತತರೋ ಚಾತಿ ವಣ್ಣವನ್ತತರೋ, ಅಭಿರೂಪೋ ಪಾಸಾದಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹೇಸಕ್ಖತರೋ**ತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಪರಿವಾರವಸೇನ ಮಹಾಯಸತರೋ।

೪೪. ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ಖೋ ಪನೇತಂ। ಸೋ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಇಧೇವ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಗಾರಸ್ಮಾ**ತಿ ಗೇಹಾ। **ಅನಗಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಕಮ್ಮಂ ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಬ್ಬಜತೀ**ತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ತತೋ ಪರಂ ನಾನುಸ್ಸರತೀ**ತಿ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾ ಪರಂ ನ ಸರತಿ, ಸರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ನಿಚ್ಚೋತಿಆದೀಸು ತಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ **ನಿಚ್ಚೋ**ತಿ ವದತಿ, ಮರಣಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ **ಧುವೋ**ತಿ, ಸದಾಭಾವತೋ **ಸಸ್ಸತೋ**ತಿ, ಜರಾವಸೇನಾಪಿ ವಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಪಠಮವಾರೇ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

೪೫-೪೬. ದುತಿಯವಾರೇ ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದುಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ,** ಪದೂಸಿಕಾತಿಪಿ ಪಾಳಿಂ ಲಿಖನ್ತಿ, ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನತ್ಥಿ। **ಅತಿವೇಲ**ನ್ತಿ ಅತಿಕಾಲಂ, ಅತಿಚಿರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಸ್ಸಖಿಡ್ಡಾರತಿಧಮ್ಮಸಮಾಪನ್ನಾ**ತಿ ಹಸ್ಸರತಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚೇವ ಖಿಡ್ಡಾರತಿಧಮ್ಮಞ್ಚ ಸಮಾಪನ್ನಾ ಅನುಯುತ್ತಾ, ಕೇಳಿಹಸ್ಸಸುಖಞ್ಚೇವ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕೀಳಾಸುಖಞ್ಚ ಅನುಯುತ್ತಾ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರರತಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸತಿ ಸಮ್ಮುಸ್ಸತೀತಿ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯೇಸು ಸತಿ ಸಮ್ಮುಸ್ಸತಿ। ತೇ ಕಿರ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾಧಿಗತೇನ ಮಹನ್ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿವಿಭವೇನ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳನ್ತಾ ತಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹನ್ತತಾಯ - "ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಮ್ಹ, ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾ"ತಿಪಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ಅಥ ಏಕಾಹಾರಾತಿಕ್ಕಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾಪಿ ಪಿವನ್ತಾಪಿ ಚವನ್ತಿಯೇವ, ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ, ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ, ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ಮನ್ದೋ, ಕರಜಕಾಯೋ ಬಲವಾ। ತೇಸಂ ತೇಜಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹೋದಕಅಚ್ಛಯಾಗುಆದೀಹಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ಥುಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತುಂ। ದೇವಾನಂ ಪನ ತೇಜೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಕರಜಂ ಮನ್ದಂ। ತೇ ಏಕಂ ಆಹಾರವೇಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ತತ್ತಪಾಸಾಣೇ ಠಪಿತಂ ಪದುಮಂ ವಾ ಉಪ್ಪಲಂ ವಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ಘಟಸತೇನಾಪಿ ಸಿಞ್ಚಿಯಮಾನಂ ಪಾಕತಿಕಂ ನ ಹೋತಿ, ವಿನಸ್ಸತಿಯೇವ। ಏವಮೇವ ಪಚ್ಛಾ ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾಪಿ ಪಿವನ್ತಾಪಿ ಚವನ್ತಿಯೇವ, ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸತಿಯಾ ಸಮ್ಮೋಸಾ ತೇ ದೇವಾ ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವನ್ತೀ"**ತಿ। ಕತಮೇ ಪನ ತೇ ದೇವಾತಿ? ಇಮೇ ದೇವಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವಿಚಾರಣಾ ನತ್ಥಿ, "ದೇವಾನಂ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಕರಜಂ ಮನ್ದ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪನ ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ ದೇವಾ ಏವಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಯೇವ ಚವನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು - "ನಿಮ್ಮಾನರತಿಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ ತೇ ದೇವಾ"ತಿ। ಖಿಡ್ಡಾಪದುಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ಹೇತೇ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೪೭-೪೮. ತತಿಯವಾರೇ ಮನೇನ ಪದುಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ,** ಏತೇ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ। ತೇಸು ಕಿರ ಏಕೋ ದೇವಪುತ್ತೋ - ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಪರಿವಾರೋ ರಥೇನ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಅಥಞ್ಞೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ತಂ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ - 'ಭೋ ಅಯಂ ಕಪಣೋ', ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ವಿಯ ಏತಂ ದಿಸ್ವಾ - "ಪೀತಿಯಾ ಉದ್ಧುಮಾತೋ ವಿಯ ಭಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಯ ಚ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಕುಜ್ಝತಿ। ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ತಂ ಕುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ - ಕುದ್ಧಾ ನಾಮ ಸುವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಕುದ್ಧಭಾವಮಸ್ಸ ಞತ್ವಾ - "ತ್ವಂ ಕುದ್ಧೋ, ಮಯ್ಹಂ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ಅಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಮಯಾ ದಾನಸೀಲಾದೀನಂ ವಸೇನ ಲದ್ಧಾ, ನ ತುಯ್ಹಂ ವಸೇನಾ"ತಿ ಪಟಿಕುಜ್ಝತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕುದ್ಧೇ ಇತರೋ ಅಕುದ್ಧೋ ರಕ್ಖತಿ, ಉಭೋಸು ಪನ ಕುದ್ಧೇಸು ಏಕಸ್ಸ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸಪಿ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಉಭೋ ಕನ್ದನ್ತಾನಂಯೇವ ಓರೋಧಾನಂ ಚವನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೪೯-೫೨. ತಕ್ಕೀವಾದೇ ಅಯಂ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಭೇದಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ ದತ್ವಾವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಭೇದತೋ ಬಲವತರಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭೇದಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಸೋ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಯಥಾ ನಾಮ ಸಕುಣೋ ಏಕಂ ರುಕ್ಖಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ನಿಲೀಯತಿ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಭಿನ್ನೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೫೩. **ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ**ತಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಾ, ಅನ್ತಂ ವಾ ಅನನ್ತಂ ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ವಾ ನೇವನ್ತಾನಾನನ್ತಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೪-೬೦. **ಅನ್ತಸಞ್ಞೀ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹರತೀ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತಂ - "ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತಸಞ್ಞೀ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹರತಿ, ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತಕಸಿಣೋ ಪನ ಅನನ್ತಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಮಧೋ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪನ ತಿರಿಯಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಮಧೋ ಅನ್ತಸಞ್ಞೀ, ತಿರಿಯಂ ಅನನ್ತಸಞ್ಞೀ। ತಕ್ಕೀವಾದೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನುಸಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಪವಿಟ್ಠಾ।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೬೧. ನ ಮರತೀತಿ **ಅಮರಾ**। ಕಾ ಸಾ? ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚ। ವಿವಿಧೋ ಖೇಪೋತಿ **ವಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾಚಾಯ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ,** ಅಪರೋ ನಯೋ - ಅಮರಾ ನಾಮ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ಸಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮುಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಉದಕೇ ಸನ್ಧಾವಮಾನಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ, ಏವಮೇವ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ, ಗಾಹಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ**।

೬೨. **"ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಕುಸಲೇಪಿ ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ವಿಘಾತೋ**ತಿ "ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ"ನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಮ ವಿಘಾತೋ ಅಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಸೋ ಮಮ ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಚೇವ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರಾಯೋ ಅಸ್ಸ। **ಮುಸಾವಾದಭಯಾ ಮುಸಾವಾದಪರಿಜೇಗುಚ್ಛಾ**ತಿ ಮುಸಾವಾದೇ ಓತ್ತಪ್ಪೇನ ಚೇವ ಹಿರಿಯಾ ಚ। **ವಾಚಾವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ವಾಚಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಕೀದಿಸಂ? ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಂ, ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿಆದೀಸು ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿ ಅನಿಯಮಿತವಿಕ್ಖೇಪೋ । **ತಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ**ತಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಸ್ಸತವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಅಞ್ಞಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ**ತಿ ಸಸ್ಸತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವುತ್ತಂ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ**ತಿ - "ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಉಚ್ಛೇದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ**ತಿ "ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ತಕ್ಕೀವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಸಯಂ ಪನ "ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಾ "ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। "ಇದಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೋ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ಕಿಂ ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ತಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। "ಕಿಂ ಉಭಯತೋ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಞ್ಞಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ತಿವಿಧೇನಾಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ತೇ ಲದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವದತಿ। ತತೋ "ಕಿಂ ನೋ ನೋತಿ ತೇ ಲದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿಕ್ಖೇಪಮೇವ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ನ ತಿಟ್ಠತಿ।

೬೩. **ಛನ್ದೋ ವಾ ರಾಗೋ ವಾ**ತಿ ಅಜಾನನ್ತೋಪಿ ಸಹಸಾ ಕುಸಲಮೇವ "ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಅಕುಸಲಮೇವ "ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಮಯಾ ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕತಂ, ಕಿಂ ತಂ ಸುಬ್ಯಾಕತನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಪಣ್ಡಿತೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ತೇಹಿ - "ಸುಬ್ಯಾಕತಂ, ಭದ್ರಮುಖ, ಕುಸಲಮೇವ ತಯಾ ಕುಸಲಂ, ಅಕುಸಲಮೇವ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಬ್ಯಾಕತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ನತ್ಥಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಏವಂ ಮೇ ತತ್ಥ ಛನ್ದೋ ವಾ ರಾಗೋ ವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಛನ್ದೋ ದುಬ್ಬಲರಾಗೋ, ರಾಗೋ ಬಲವರಾಗೋ। **ದೋಸೋ ವಾ ಪಟಿಘೋ ವಾ**ತಿ ಕುಸಲಂ ಪನ "ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಂ ವಾ "ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಪಣ್ಡಿತೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಹಿ -

“ದುಬ್ಯಾಕತಂ ತಯಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನಾಮ ನ ಜಾನಾಮೀತಿ ತತ್ಥ ಮೇ ಅಸ್ಸ ದೋಸೋ ವಾ ಪಟಿಘೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧಾಪಿ ದೋಸೋ ದುಬ್ಬಲಕೋಧೋ, ಪಟಿಘೋ ಬಲವಕೋಧೋ।

ತಂ ಮಮಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಂ, ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ವಿಘಾತೋತಿ ತಂ ಛನ್ದರಾಗದ್ವಯಂ ಮಮ ಉಪಾದಾನಂ ಅಸ್ಸ, ದೋಸಪಟಿಘದ್ವಯಂ ವಿಘಾತೋ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಾ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಉಪಾದಾನಂ , ವಿಹನನವಸೇನ ವಿಘಾತೋ। ರಾಗೋ ಹಿ ಅಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಜಲೂಕಾ ವಿಯ। ದೋಸೋ ವಿನಾಸೇತುಕಾಮತಾಯ ಆಸೀವಿಸೋ ವಿಯ। ಉಭೋಪಿ ಚೇತೇ ಸನ್ತಾಪಕಟ್ಠೇನ ವಿಹನನ್ತಿ ಯೇವಾತಿ “ಉಪಾದಾನ”ನ್ತಿ ಚ “ವಿಘಾತೋ”ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ಪಠಮವಾರಸದಿಸಮೇವ।

೬೪. ಪಣ್ಡಿತಾತಿ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ನಿಪುಣಾ**ತಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಬುದ್ಧಿನೋ ಸುಖುಮಅತ್ಥನ್ತರಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾ। **ಕತಪರಪ್ಪವಾದಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾತಪರಪ್ಪವಾದಾ ಚೇವ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕತವಾದಪರಿಚಯಾ ಚ। **ವಾಲವೇಧಿರೂಪಾ**ತಿ ವಾಲವೇಧಿಧನುಗ್ಗಹಸದಿಸಾ। **ತೇ ಭಿನ್ದನ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ವಾಲವೇಧಿ ವಿಯ ವಾಲಂ ಸುಖುಮಾನಿಪಿ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಗತೇನ ಭಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯ ಚರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಮಂ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಮಂ ತೇಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಸು। **ಸಮನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ “ಕಿಂ ಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ವದಾ”ತಿ ಲದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ। **ಸಮನುಗಾಹೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ “ಇದಂ ನಾಮಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಏತಮತ್ಥಂ ಗಾಹೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ। **ಸಮನುಭಾಸೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ “ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಾರಣೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಾರಣೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ನ ತ್ವಂ ಇದಂ ಜಾನಾಸಿ, ಇದಂ ಪನ ಗಣ್ಹ, ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಹೀ”ತಿ ಏವಂ ಸಮನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯುಂ। **ನ ಸಮ್ಪಾಯೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ನ ಸಮ್ಪಾದೇಯ್ಯಂ, ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ವಿಘಾತೋ**ತಿ ಯಂ ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವತ್ವಾಪಿ ಅಸಮ್ಪಾಯನಂ ನಾಮ, ಸೋ ಮಮ ವಿಘಾತೋ ಅಸ್ಸ, ಓಟ್ಠತಾಲುಜಿವ್ಹಾಗಲಸೋಸನದುಕ್ಖಮೇವ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥಾಪಿ ಪಠಮವಾರಸದಿಸಮೇವ।

೬೫-೬೬. ಮನ್ದೋತಿ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಅಪಞ್ಞಸ್ಸೇವೇತಂ ನಾಮಂ। **ಮೋಮೂಹೋ**ತಿ ಅತಿಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ। **ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ**ತಿಆದೀಸು ಸತ್ತೋ “ತಥಾಗತೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ಇಮೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಾನುಸಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಪವಿಟ್ಠಾ।

ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದವಣ್ಣನಾ

೬೭. “ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ”ತಿ ದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ। ತಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ। ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಅಕಾರಣಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ।

೬೮-೭೩. ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾತಿ ದೇಸನಾಸೀಸಮೇತಂ, ಅಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ರೂಪಮತ್ತಕಅತ್ತಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸಂ ಏವಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯ - “ಚಿತ್ತೇ ದೋಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತೇ ಸತಿ ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಾದಿದುಕ್ಖಞ್ಚೇವ ಸಬ್ಬಭಯಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಅಲಂ ಇಮಿನಾ ಚಿತ್ತೇನ, ಅಚಿತ್ತಕಭಾವೋವ ಸನ್ತೋ”ತಿ, ಏವಂ ಚಿತ್ತೇ ದೋಸಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಚಿತ್ತಮಸ್ಸ ಚುತಿಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಇಧೇವ ನಿವತ್ತತಿ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮತ್ತಮೇವ ತತ್ಥ ಪಾತುಭವತಿ। ತೇ ತತ್ಥ ಯಥಾ ನಾಮ ಜಿಯಾವೇಗಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸರೋ ಯತ್ತಕೋ ಜಿಯಾವೇಗೋ, ತತ್ತಕಮೇವ ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ಝಾನವೇಗಕ್ಖಿತ್ತಾ ಉಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯತ್ತಕೋ ಝಾನವೇಗೋ, ತತ್ತಕಮೇವ ಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಝಾನವೇಗೇ ಪನ ಪರಿಹೀನೇ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಇಧ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಾಯ ಇಧ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾಯ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಚುತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ

“ಸಙ್ಘಪ್ಪಾದಾ ಚ ಪನ ತೇ ದೇವಾ ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸನ್ತಭಾವಾಯ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ತಕ್ಕೀವಾದೋಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕವಣ್ಣನಾ

೭೪. ಏವಂ ಅಟ್ಠಾರಸ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಚತುಚತ್ತಾರೀಸಂ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ ದಸ್ಸೇತುಂ - “ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅನಾಗತಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತಂ ಅಪರನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ,** ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪೋ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ**। ಏವಂ ಸೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೫. **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಾ**ತಿ ಆಘಾತನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮರಣಂ, ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಾ ಅತ್ತಾನಂ ವದನ್ತೀತಿ **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಾ**। ಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ, ಸಞ್ಞೀವಾದೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಞ್ಞೀವಾದಾ**।

೭೬-೭೭. **ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ**ತಿಆದೀಸು ಕಸಿಣರೂಪಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ “ಸಞ್ಞಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ಆಜೀವಕಾದಯೋ ವಿಯ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ “ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸಞ್ಞೀ”ತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅರೋಗೋ**ತಿ ನಿಚ್ಚೋ। ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ “ಸಞ್ಞಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ನಿಗಣ್ಠಾದಯೋ ವಿಯ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ “ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸಞ್ಞೀ”ತಿ ನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತತಿಯಾ ಪನ ಮಿಸ್ಸಕಗಾಹವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। ಚತುತ್ಥಾ ತಕ್ಕಗಾಹೇನೇವ। ದುತಿಯಚತುಕ್ಕಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀ , ಅಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ, ಪರಿತ್ತಕಸಿಣವಸೇನ ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ, ವಿಪುಲಕಸಿಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕೇ ಪನ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಏಕನ್ತಸುಖೀ”ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಏಕನ್ತದುಕ್ಖೀ”ತಿ। ಮನುಸ್ಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಸುಖದುಕ್ಖೀ”ತಿ। ವೇಹಪ್ಫಲದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅದುಕ್ಖಮಸುಖೀ”ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ವಿಸೇಸತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಲಾಭಿನೋ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾತಿ।

ಅಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೮-೮೩. ಅಸಞ್ಞೀವಾದೋ ಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದೋ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ “ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಇಧ “ಅಸಞ್ಞೀ”ತಿ ಚ “ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ”ತಿ ಚ। ತತ್ಥ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಕಾರಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಗಾಹೋ ಉಮ್ಮತ್ತಕಪಚ್ಛಿಸದಿಸೋತಿ ವುತ್ತಮೇತಂ।

ಉಚ್ಛೇದವಾದವಣ್ಣನಾ

೮೪. ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ **ಸತೋ**ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ। **ಉಚ್ಛೇದ**ನ್ತಿ ಉಪಚ್ಛೇದಂ । **ವಿನಾಸ**ನ್ತಿ ಅದಸ್ಸನಂ। **ವಿಭವ**ನ್ತಿ ಭಾವವಿಗಮಂ। ಸಬ್ಬಾನೇತಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವೇವಚನಾನೇವ। ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಜನಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಲಾಭೀ ಚ ಅಲಾಭೀ ಚ। ಲಾಭೀ ಅರಹತೋ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಚುತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ, ಯೋ ವಾ ಚುತಿಮತ್ತಮೇವ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಉಪಪಾತಂ; ಸೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಲಾಭೀ ಚ “ಕೋ ಪರಲೋಕಂ ನ ಜಾನಾತೀ”ತಿ ಕಾಮಸುಖಗಿದ್ಧತಾಯ ವಾ। “ಯಥಾ ರುಕ್ಖತೋ ಪಣ್ಣಾನಿ

ಪತಿತಾನಿ ನ ಪುನ ವಿರುಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ತಕ್ಕೇನ ವಾ ಉಚ್ಛೇದಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಇಧ ಪನ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ತಥಾ ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾವ ಇಮಾ ಸತ್ತ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೮೫. ತತ್ಥ **ರೂಪೀ**ತಿ ರೂಪವಾ। **ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ**ತಿ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೋ। ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತನ್ತಿ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಂ। ಕಿಂ ತಂ? ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ। ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕೇ ಸಮ್ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ **ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ**। ಇತಿ ರೂಪಕಾಯಸೀಸೇನ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವದತಿ। **ಇತ್ಥೇಕೇ**ತಿ ಇತ್ಥಂ ಏಕೇ ಏವಮೇಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೮೬. ದುತಿಯೋ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಿಬ್ಬತ್ತಭಾವಂ ವದತಿ। **ದಿಬ್ಬೋ**ತಿ ದೇವಲೋಕೇ ಸಮ್ಭೂತೋ। **ಕಾಮಾವಚರೋ**ತಿ ಛ ಕಾಮಾವಚರದೇವಪರಿಯಾಪನ್ನೋ। ಕಬಳೀಕಾರಂ ಆಹಾರಂ ಭಕ್ಖತೀತಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಭಕ್ಖೋ।

೮೭. **ಮನೋಮಯೋ**ತಿ ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। **ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಯುತ್ತೋ। **ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯೋ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಿನ್ದ್ರಿಯೋ। ಯಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಅತ್ಥಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ।

೮೮-೯೧. **ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ**ತಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ। **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗೋ**ತಿಆದೀಸು ಪನ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಭವಂ ಉಪಗತೋತಿ, ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದವಣ್ಣನಾ

೯೩. ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದೇ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ವದನ್ತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ**। ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಪರಮಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ಉತ್ತಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯೪. **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹೀ**ತಿ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಬನ್ಧನೇಹಿ ವಾ। **ಸಮಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತೋ ಅಲ್ಲೀನೋ ಹುತ್ವಾ। **ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ**ತಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಪರಿಚಾರೇತೀ**ತಿ ತೇಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಯಥಾಸುಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚಾರೇತಿ ಸಞ್ಚಾರೇತಿ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ಉಪನೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಲಳತಿ ರಮತಿ ಕೀಳತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದುವಿಧಾ ಕಾಮಗುಣಾ - ಮಾನುಸಕಾ ಚೇವ ದಿಬ್ಬಾ ಚ। ಮಾನುಸಕಾ ಮನ್ಧಾತುಕಾಮಗುಣಸದಿಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ದಿಬ್ಬಾ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವರಾಜಸ್ಸ ಕಾಮಗುಣಸದಿಸಾತಿ। ಏವರೂಪೇ ಕಾಮೇ ಉಪಗತಾನಞ್ಹಿ ತೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ।

೯೫. ದುತಿಯವಾರೇ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ **ಅನಿಚ್ಚಾ**, ಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ **ದುಕ್ಖಾ**, ಪಕತಿಜಹನಟ್ಠೇನ **ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತೇಸಂ ವಿಪರಿಣಾಮಞ್ಞಥಾಭಾವಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಕಾಮಾನಂ ವಿಪರಿಣಾಮಸಙ್ಖಾತಾ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಾ, ಯಮ್ಪಿ ಮೇ ಅಹೋಸಿ, ತಮ್ಪಿ ಮೇ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತನಯೇನ **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ**। ತತ್ಥ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣೋ ಸೋಕೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪನಲಕ್ಖಣೋ ಪರಿದೇವೋ, ಕಾಯಪ್ಪಟಿಪೀಳನಲಕ್ಖಣಂ ದುಕ್ಖಂ, ಮನೋವಿಘಾತಲಕ್ಖಣಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ವಿಸಾದಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಯಾಸೋ, ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿಆದೀನಮತ್ಥೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ।

೯೬. **ವಿತಕ್ಕಿತ**ನ್ತಿ ಅಭಿನಿರೋಪನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। **ವಿಚಾರಿತ**ನ್ತಿ ಅನುಮಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿಚಾರೋ। **ಏತೇನೇತ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ವಿತಕ್ಕಿತೇನ ಚ ವಿಚಾರಿತೇನ ಚ ಏತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಸಕಣ್ಟಕಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ।

೯೭-೯೮. ಪೀತಿಗತನ್ತಿ ಪೀತಿಯೇವ। **ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಿಲಭಾವಕರಣಂ। **ಚೇತಸೋ ಆಭೋಗೋತಿ** ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಸುಖೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಭೋಗೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಸಮನ್ನಾಹಾರೋತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದೇ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಥಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಾಸಂ ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ।

೧೦೦-೧೦೪. ಇದಾನಿ – ''ಇಮೇಹಿ ಖೋ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ''ತಿ ಇಮಿನಾ ವಾರೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ ಏಕಜ್ಝಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಪುನ – ''ಇಮೇಹಿ, ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇ''ತಿಆದಿನಾ ವಾರೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ ಏಕಜ್ಝಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ತದೇವ ಞಾಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಇತಿ ''ಕತಮೇ ಚ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ''ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪುಚ್ಛಮಾನೋಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ತುಲಾಯ ತುಲಯನ್ತೋ ವಿಯ ಸಿನೇರುಪಾದತೋ ವಾಲುಕಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವಿಯ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಏವಮಯಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ।

ತಯೋ ಹಿ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧೀ – ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ, ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ, ಯಥಾನುಸನ್ಧೀತಿ। ತತ್ಥ ''ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ – ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಓರಿಮಂ ತೀರಂ, ಕಿಂ ಪಾರಿಮಂ ತೀರಂ, ಕೋ ಮಜ್ಝೇ ಸಂಸೀದೋ, ಕೋ ಥಲೇ ಉಸ್ಸಾದೋ, ಕೋ ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಅಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಆವಟ್ಟಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಅನ್ತೋಪೂತಿಭಾವೋ''ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಏವಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಭಗವತಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಸುತ್ತವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ – ''ಇತಿ ಕಿರ ಭೋ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ..., ವೇದನಾ..., ಸಞ್ಞಾ..., ಸಙ್ಖಾರಾ ..., ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನತ್ತಾ, ಅನತ್ತಕತಾನಿ ಕಿರ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕಮತ್ತಾನಂ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀ''ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – ''ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಅವಿದ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋ ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಚೇತಸಾ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅತಿಧಾವಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ – ''ಇತಿ ಕಿರ ಭೋ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ...ಪೇ॰... ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀ''ತಿ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೦)। ಏವಂ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಸುತ್ತವಸೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾ ಯೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಲೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ। ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಿಲೇಸೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ಆಗತಾ। ಕೋಸಮ್ಬಕಸುತ್ತೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಭಣ್ಡನೇನ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಾ ಆಗತಾ। ಕಕಚೂಪಮೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಕಕಚೂಪಮಾ ಆಗತಾ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಹೇಟ್ಠಾ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಆಗತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – ''ಏವಮಯಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ''ತಿ।

ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೫-೧೧೭. ಇದಾನಿ ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಂ – ''ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ''ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ। **ತದಪಿ ತೇಸಂ ಭವತಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತಂ ವೇದಯಿತಂ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾತಿ** ಯೇನ ದಿಟ್ಠಿಅಸ್ಸಾದೇನ ದಿಟ್ಠಿಸುಖೇನ ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತೇನ ತೇ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ, ತದಪಿ ತೇಸಂ ಭವನ್ತಾನಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವೇದಯಿತಂ

ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಕೇವಲಂ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂಯೇವ ತಂ ವೇದಯಿತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪನೇತಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವ। ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಚೇವ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಚ ಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವ ಚಲಿತಮೇವ ಕಮ್ಪಿತಮೇವ ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣುಸದಿಸಂ, ನ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮಿವ ನಿಚ್ಚಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದೀಸುಪಿ।

ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೧೮-೧೩೦. ಪುನ - "ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"ತಿಆದಿ ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಆರದ್ಧಂ । ತತ್ಥ **ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಯೇನ ದಿಟ್ಠಿಅಸ್ಸಾದೇನ ದಿಟ್ಠಿಸುಖೇನ ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತೇನ ತೇ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ, ತದಪಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಿಫನ್ದಿತಂ ವೇದಯಿತಂ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

೧೩೧-೧೪೩. ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತೇ ಬಲವಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ - "ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇ ವತ ಅಞ್ಞತ್ರ ಫಸ್ಸಾ**ತಿ ತೇ ವತ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತಂ ವೇದಯಿತಂ ವಿನಾ ಫಸ್ಸೇನ ಪಟಿಸಂವೇದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಕಾರಣಮೇತಂ ನತ್ಥೀತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪತತೋ ಗೇಹಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನತ್ಥಾಯ ಥೂಣಾ ನಾಮ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನ ತಂ ಥೂಣಾಯ ಅನುಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ ಠಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಮೇವ ಫಸ್ಸೋಪಿ ವೇದನಾಯ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ, ತಂ ವಿನಾ ಇದಂ ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಧಿಟ್ಠಾನವಟ್ಟಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪೪. ಇದಾನಿ ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ, ಯೇಪಿ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪರಿ ಫಸ್ಸೇ ಪಕ್ಖಿಪನತ್ಥಾಯ। ಕಥಂ? ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀತಿ। ತತ್ಥ ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಿ ನಾಮ - ಚಕ್ಖುಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ಸೋತಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ಘಾನಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ಜಿವ್ಹಾಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ಕಾಯಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ಮನೋಫಸ್ಸಾಯತನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಛ। ಸಞ್ಜಾತಿ-ಸಮೋಸರಣ-ಕಾರಣ-ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತತ್ಥೇಸು ಹಿ ಅಯಂ ಆಯತನಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ। ತತ್ಥ - "ಕಮ್ಬೋಜೋ ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಯತನಂ, ಗುನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಿಯಂ ಪವತ್ತತಿ, ಸಞ್ಜಾತಿಟ್ಠಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಮನೋರಮೇ ಆಯತನೇ, ಸೇವನ್ತಿ ನಂ ವಿಹಙ್ಗಮಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮) ಸಮೋಸರಣೇ। "ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨) ಕಾರಣೇ। "ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಣ್ಣಕುಟೀಸು ಸಮ್ಮನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪) ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ಸಞ್ಜಾತಿಆದಿಅತ್ಥತ್ತಯೇಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಹಿ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಞ್ಜಾಯನ್ತಿ ಸಮೋಸರನ್ತಿ, ತಾನಿ ಚ ತೇಸಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಯತನಾನಿ। ಇಧ ಪನ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩) ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಫಸ್ಸಸೀಸೇನೇವ ದೇಸನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಫಸ್ಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀತಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಫುಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆಯತನಾನಂ ಫುಸನಕಿಚ್ಚಂ ವಿಯ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ನ ತೇಸಂ ಫುಸನಕಿಚ್ಚತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಆಯತನಾನಿ ಫುಸನ್ತಿ, ಫಸ್ಸೋವ ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫುಸತಿ, ಆಯತನಾನಿ ಪನ ಫಸ್ಸೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾನಿ; ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಸಮ್ಭವೇನ ಫಸ್ಸೇನ ರೂಪಾದೀನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ತಂ ದಿಟ್ಠಿವೇದನಂ ಪಟಿಸಂವೇದಯನ್ತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತೇಸಂ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾತಿಆದೀಸು **ವೇದನಾ**ತಿ ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಸಮ್ಭವಾ ವೇದನಾ। ಸಾ ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ತೇಸಂ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ"ತಿ। ಸಾ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚೇವ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಉಪಾದಾನಂ ಭವಸ್ಸ। ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಜಾತೀತಿ ಪನೇತ್ಥ ಸವಿಕಾರಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಜಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಚೇವ ಸೋಕಾದೀನಞ್ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಾ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ವಟ್ಟಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ - "ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, 'ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಹೋಸಿ, ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಸಮಭವೀ'ತಿ ಏವಞ್ಚೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವುಚ್ಚತಿ, ಅಥ ಚ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೧) ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸೀಸೇನ ವಾ, ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಭವತಣ್ಹಾಯ…ಪೇ॰… "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಭವತಣ್ಹಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೨) ಏವಂ ತಣ್ಹಾಸೀಸೇನ ವಾ, ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ…ಪೇ॰… "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಭವದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನ ವಾ ಕಥೇಸಿ"। ಇಧ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನ ಕಥೇನ್ತೋ ವೇದನಾರಾಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಥೇತ್ವಾ ವೇದನಾಮೂಲಕಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ - "ಏವಮೇತೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ, ಇದಂ ದಸ್ಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತೀಸು ಭವೇಸು ಚತೂಸು ಯೋನೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಗತೀಸು ಸತ್ತಸು ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತೀಸು ನವಸು ಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಇತೋ ಏತ್ಥ ಏತ್ತೋ ಇಧಾತಿ ಸನ್ಧಾವನ್ತಾ ಸಂಸರನ್ತಾ ಯನ್ತೇ ಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯ, ಥಮ್ಭೇ ಉಪನಿಬದ್ಧಕುಕ್ಕುರೋ ವಿಯ, ವಾತೇನ ವಿಪ್ಪನ್ನಟ್ಠನಾವಾ ವಿಯ ಚ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಮೇವ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ"ತಿ।

ವಿವಟ್ಟಕಥಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೫. ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ವಟ್ಟಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯುತ್ತಯೋಗಭಿಕ್ಖುಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯತೋ**ತಿ ಯದಾ। **ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನ**ನ್ತಿ ಯೇಹಿ ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಂವೇದಯಮಾನಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಟ್ಟಂ ವತ್ತತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ। **ಸಮುದಯ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ಚಕ್ಖುಸಮುದಯೋತಿಆದಿನಾ ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪನ ತತ್ಥ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ಫಸ್ಸನಿರೋಧಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧ, ತಂ ಚಕ್ಖಾದೀಸು - "ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಆಹಾರನಿರೋಧಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮನಾಯತನೇ "ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ ನಾಮರೂಪನಿರೋಧಾ"ತಿ।

ಉತ್ತರಿತರಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ದಿಟ್ಠಿಮೇವ ಜಾನಾತಿ। ಅಯಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿತೋ ಚ ಉತ್ತರಿತರಂ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ ಜಾನಾತಿ। ಕೋ ಏವಂ ಜಾನಾತೀತಿ? ಖೀಣಾಸವೋ ಜಾನಾತಿ, ಅನಾಗಾಮೀ, ಸಕದಾಗಾಮೀ, ಸೋತಾಪನ್ನೋ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಗನ್ಥಧರೋ ಭಿಕ್ಖು ಜಾನಾತಿ, ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಜಾನಾತಿ। ದೇಸನಾ ಪನ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನೇವ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ।

೧೪೬. ಏವಂ ವಿವಟ್ಟಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ದೇಸನಾಜಾಲವಿಮುತ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ - "ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಆರಭಿ। ತತ್ಥ **ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ದೇಸನಾಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋಯೇವ ಕತಾ। **ಏತ್ಥ ಸಿತಾವಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಮಮ ದೇಸನಾಜಾಲೇ ಸಿತಾ ನಿಸ್ಸಿತಾ ಅವಸಿತಾವ। **ಉಮ್ಮುಜ್ಜಮಾನಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ತೇ ಅಧೋ ಓಸೀದನ್ತಾಪಿ ಉದ್ಧಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ಮಮ ದೇಸನಾಜಾಲೇ ಸಿತಾವ ಹುತ್ವಾ ಓಸೀದನ್ತಿ ಚ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಚ। **ಏತ್ಥ**

ಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಏತ್ಥ ಮಯ್ಹಂ ದೇಸನಾಜಾಲೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಏತೇನ ಆಬದ್ಧಾ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಮಾನಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಹೇತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಹಿತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ।

ಸುಖುಮಚ್ಛಿಕೇನಾತಿ ಸಣ್ಹಅಚ್ಛಿಕೇನ ಸುಖುಮಚ್ಛಿದ್ದೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಟ್ಟೋ ವಿಯ ಹಿ ಭಗವಾ, ಜಾಲಂ ವಿಯ ದೇಸನಾ, ಪರಿತ್ತಉದಕಂ ವಿಯ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು, ಓಳಾರಿಕಾ ಪಾಣಾ ವಿಯ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ। ತಸ್ಸ ತೀರೇ ಠತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಾನಂ ಪಾಣಾನಂ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಭಾವದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ದೇಸನಾಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋಕತಭಾವದಸ್ಸನನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೪೭. ಏವಂ ಇಮಾಹಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ದೇಸನಾಜಾಲೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - “ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ನಯನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ ನೇತ್ತಿ। **ನಯನ್ತೀ**ತಿ ಗೀವಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಆಕಡ್ಢನ್ತಿ, ರಜ್ಜುಯಾ ಏತಂ ನಾಮಂ। ಇಧ ಪನ ನೇತ್ತಿಸದಿಸತಾಯ ಭವತಣ್ಹಾ ನೇತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಜನಂ ಗೀವಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಭವಂ ನೇತಿ ಉಪನೇತೀತಿ ಭವನೇತ್ತಿ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಉಚ್ಛಿನ್ನಾ ಭವನೇತ್ತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ**।

ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉದ್ಧನ್ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದತೋ ಉದ್ಧಂ। **ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ**ತಿ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನತ್ತಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ, ಪುನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ತಂ ದಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ತಂ ತಥಾಗತಂ। ದೇವಾ ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ವಾ ನ ದಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ, ಉಪಮಾಯಂ ಪನ ಇದಂ ಸಂಸನ್ದನಂ। ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ, ರುಕ್ಖೇ ಜಾತಮಹಾವಣ್ಟೋ ವಿಯ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತತಣ್ಹಾ। ತಸ್ಮಿಂ ವಣ್ಟೇ ಉಪನಿಬದ್ಧಾ ಪಞ್ಚಪಕ್ಕದ್ವಾದಸಪಕ್ಕಅಟ್ಠಾರಸಪಕ್ಕಪರಿಮಾಣಾ ಅಮ್ಬಪಿಣ್ಡೀ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ತಣ್ಹೂಪನಿಬನ್ಧನಾ ಹುತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ। ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ವಣ್ಟೇ ಛಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಅಮ್ಬಾನಿ ತದನ್ವಯಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಂಯೇವ ವಣ್ಟಂ ಅನುಗತಾನಿ, ವಣ್ಟಚ್ಛೇದಾ ಛಿನ್ನಾನಿ ಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ; ಏವಮೇವ ಯೇ ಭವನೇತ್ತಿವಣ್ಟಸ್ಸ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸಧಾತುಯೋ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತದನ್ವಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಭವನೇತ್ತಿಂ ಅನುಗತಾ, ತಾಯ ಛಿನ್ನಾಯ ಛಿನ್ನಾ ಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ರುಕ್ಖೇ ಮಣ್ಡೂಕಕಣ್ಟಕವಿಸಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಆಗಮ್ಮ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಮತೇ - “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಏವರೂಪೋ ನಾಮ ರುಕ್ಖೋ ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಕೋಚಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಆಗಮ್ಮ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಿನ್ನತ್ತಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸುಸ್ಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಭಿನ್ನೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ನ ತಂ ದಕ್ಖನ್ತಿ, ತಥಾಗತಮ್ಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ನ ದಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವರೂಪಸ್ಸ ನಾಮ ಕಿರ ಸತ್ಥುನೋ ಇದಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ।

೧೪೮. **ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ**ತಿ ಏವಂ ಭಗವತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೇ ಥೇರೋ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಂ ಸುತ್ತಂ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಏವಂ ಬುದ್ಧಬಲಂ ದೀಪೇತ್ವಾ ಕಥಿತಸುತ್ತಸ್ಸ ನ ಭಗವತಾ ನಾಮಂ ಗಹಿತಂ, ಹನ್ದಸ್ಸ ನಾಮಂ ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ।

ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವನ್ತಿಆದೀಸು ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ - ಆನನ್ದ, ಯಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಇಧತ್ಥೋಪಿ ಪರತ್ಥೋಪಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವಂ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ "ಅತ್ಥಜಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹಿ; ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬಹೂ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಾ ಕಥಿತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಜಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹಿ; ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏತ್ಥ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಭತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹಿ; ಯಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ ವಿಭತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ "ದಿಟ್ಠಿಜಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹಿ; ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ ಸುತ್ವಾ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಮಾರಮ್ಪಿ ಮಚ್ಚುಮಾರಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸಮಾರಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಮದ್ದಿತುಂ, ತಸ್ಮಾ "ಅನುತ್ತರೋ ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹೀ"ತಿ।

ಇದಮವೋಚ ಭಗವಾತಿ ಇದಂ ನಿದಾನಾವಸಾನತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ "ಅನುತ್ತರೋ ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋತಿಪಿ ನಂ ಧಾರೇಹೀ"ತಿ ಸಕಲಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಭಗವಾ ಪರೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಅನ್ಧಕಾರಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಮಹನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮನ್ತೋ ಅವೋಚ।

೧೪೯. **ಅತ್ತಮನಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತಮನಾ ಸಕಮನಾ, ಬುದ್ಧಗತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಿಚಿತ್ರನಯದೇಸನಾವಿಲಾಸಯುತ್ತಂ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುನಾ ಕಣ್ಣಸುಖೇನ ಪಣ್ಡಿತಜನಹದಯಾನಂ ಅಮತಾಭಿಸೇಕಸದಿಸೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೇನ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ। **ಅಭಿನನ್ದು**ನ್ತಿ ಅನುಮೋದಿಂಸು ಚೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು ಚ। ಅಯಞ್ಹಿ **ಅಭಿನನ್ದ**ಸದ್ದೋ - "ಅಭಿನನ್ದತಿ ಅಭಿವದತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫) ತಣ್ಹಾಯಮ್ಪಿ ಆಗತೋ। "ಅನ್ನಮೇವಾಭಿನನ್ದನ್ತಿ, ಉಭಯೇ ದೇವಮಾನುಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩) ಉಪಗಮನೇಪಿ।

"ಚಿರಪ್ಪವಾಸಿಂ ಪುರಿಸಂ, ದೂರತೋ ಸೋತ್ಥಿಮಾಗತಂ।
ಞಾತಿಮಿತ್ತಾ ಸುಹಜ್ಜಾ ಚ, ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ ಆಗತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೧೯)।

ಆದೀಸು ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇಪಿ। "ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೫) ಅನುಮೋದನೇಪಿ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ಅನುಮೋದನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇಸು ಯುಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಅಭಿನನ್ದುನ್ತಿ ಅನುಮೋದಿಂಸು ಚೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು ಚಾ"ತಿ।

ಸುಭಾಸಿತಂ ಸುಲಪಿತಂ, "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ ತಾದಿನೋ।
ಅನುಮೋದಮಾನಾ ಸಿರಸಾ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು ಭಿಕ್ಖವೋತಿ॥

ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಮಿನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಿಗ್ಗಾಥಕಸುತ್ತೇ। ನಿಗ್ಗಾಥಕತ್ತಾ ಹಿ ಇದಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತೂತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಮಾಣಾ ಲೋಕಧಾತು। **ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ** ನ ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇಯೇವ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭಞ್ಞಮಾನೇತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗತೇಸು ವಿನಿವೇಠೇತ್ವಾ ದೇಸಿಯಮಾನೇಸು ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಧಾತುಕ್ಖೋಭೇನ, ಇದ್ಧಿಮತೋ ಆನುಭಾವೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಾ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇನ, ಸಮ್ಬೋಧಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇನ, ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನೇನ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನಾತಿ। ತೇಸಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ - "ಅಟ್ಠ ಖೋ ಇಮೇ, ಆನನ್ದ, ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಆಗತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ವಣ್ಣನಾಕಾಲೇ ವಕ್ಖಾಮ। ಅಯಂ ಪನ ಮಹಾಪಥವೀ ಅಪರೇಸುಪಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ - ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ, ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇ, ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇ, ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನೇ, ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತೇ, ಗೋತಮಕಸುತ್ತೇ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇತಿ। ತತ್ಥ

ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇಸು ವೀರಿಯಬಲೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸದೀಪಪರಿವಾರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾದೀಪೇ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸುಸಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ದುಕ್ಕರಂ ಭಗವತಾ ಕತನ್ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇಸು ಅಕಾಲಕಮ್ಪನೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಕಾಳಕಾರಾಮಗೋತಮಕಸುತ್ತೇಸು - “ಅಹಂ ಸಕ್ಖೀ ಭಗವಾ”ತಿ ಸಕ್ಖಿಭಾವೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗತೇಸು ವಿಜಟೇತ್ವಾ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿಯಮಾನೇಸು ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತೇಸು ಠಾನೇಸುಯೇವ ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಅಥ ಖೋ ತೀಸು ಸಙ್ಗಹೇಸುಪಿ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಇಮಂ ದೀಪಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಜೋತಿವನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತದಿವಸೇಪಿ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಕಲ್ಯಾಣಿಯವಿಹಾರೇ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಲೋಹಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪಾಚೀನಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ದೀಘಭಾಣಕತ್ಥೇರಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ಆರಭಿಂಸು, ತೇಸಂ ಸಜ್ಝಾಯಪರಿಯೋಸಾನೇಪಿ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ।

ಏವಂ ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ, ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ ಅನೇಕಸೋ।
ಮೇದನೀ ಸುತ್ತಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ದೇಸಿತಸ್ಸ ಸಯಮ್ಭುನಾ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ತಸ್ಸೀಧ, ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತು ಯೋನಿಸೋತಿ॥

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ರಾಜಾಮಚ್ಚಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. **ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ರಾಜಗಹೇ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ - **ರಾಜಗಹೇ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ನಗರೇ। ತಞ್ಹಿ ಮನ್ಧಾತುಮಹಾಗೋವಿನ್ದಾದೀಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ರಾಜಗಹನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಞ್ಞೇಪಿ ಏತ್ಥ ಪಕಾರೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ, ಕಿಂ ತೇಹಿ? ನಾಮಮತ್ತಮೇತಂ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ। ತಂ ಪನೇತಂ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕಾಲೇ ಚ ನಗರಂ ಹೋತಿ, ಸೇಸಕಾಲೇ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ ಯಕ್ಖಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ತೇಸಂ ವಸನವನಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಇರಿಯಾಪಥದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿಪರಿದೀಪನಮೇತಂ। ಇಧ ಪನ ಠಾನಗಮನನಿಸಜ್ಜಸಯನಪ್ಪಭೇದೇಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಅಞ್ಞತರಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। ತೇನ ಠಿತೋಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಸಯಾನೋಪಿ ಭಗವಾ ವಿಹರತಿ ಚೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಿಪತನ್ತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಹರತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇತಿ ಇದಮಸ್ಸ ಯಂ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮೀಪನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಪರಿದೀಪನಂ। ತಸ್ಮಾ - ರಾಜಗಹೇ ವಿಹರತಿ ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇತಿ ರಾಜಗಹಸಮೀಪೇ ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ತತ್ಥ ಜೀವತೀತಿ **ಜೀವಕೋ,** ಕುಮಾರೇನ ಭತೋತಿ **ಕೋಮಾರಭಚ್ಚೋ**। ಯಥಾಹ - "ಕಿಂ ಭಣೇ, ಏತಂ ಕಾಕೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣನ್ತಿ? ದಾರಕೋ ದೇವಾತಿ। ಜೀವತಿ ಭಣೇತಿ? ಜೀವತಿ, ದೇವಾತಿ। ತೇನ ಹಿ, ಭಣೇ ತಂ ದಾರಕಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತೇಪುರಂ ನೇತ್ವಾ ಧಾತೀನಂ ದೇಥ ಪೋಸೇತುನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಜೀವತೀತಿ ಜೀವಕೋತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಕುಮಾರೇನ ಪೋಸಾಪಿತೋತಿ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚೋತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸೂ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೨೮) ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪನ ಜೀವಕವತ್ಥುಖನ್ಧಕೇ ಆಗತಮೇವ। ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾಪಿಸ್ಸ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಾ।

ಅಯಂ ಪನ ಜೀವಕೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ದೋಸಾಭಿಸನ್ನಂ ಕಾಯಂ ವಿರೇಚೇತ್ವಾ ಸಿವೇಯ್ಯಕಂ ದುಸ್ಸಯುಗಂ ದತ್ವಾ ವತ್ಥಾನುಮೋದನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಮಯಾ ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬುದ್ಧುಪಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಇದಞ್ಚ ವೇಳುವನಂ ಅತಿದೂರೇ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಅಮ್ಬವನಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಆಸನ್ನತರಂ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಮ್ಬವನೇ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಠಾನಲೇಣಕುಟಿಮಣ್ಡಪಾದೀನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಅಮ್ಬವನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಹತ್ಥುಬ್ಬೇಧೇನ ತಮ್ಬಪಟ್ಟವಣ್ಣೇನ ಪಾಕಾರೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸಚೀವರಭತ್ತೇನ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೋದಕಂ ಪಾತೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇ"ತಿ।

ಅಡ್ಢತೇಳಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀತಿ ಅಡ್ಢಸತೇನ ಊನೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ। **ರಾಜಾ**ತಿಆದೀಸು ರಾಜತಿ ಅತ್ತನೋ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಮಹಾಜನಂ ರಞ್ಜೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ರಾಜಾ**। ಮಗಧಾನಂ ಇಸ್ಸರೋತಿ **ಮಾಗಧೋ**। ಅಜಾತೋಯೇವ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತು ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇಮಿತ್ತಕೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ **ಅಜಾತಸತ್ತು**।

ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ದೇವಿಯಾ ಏವರೂಪೋ ದೋಹಳೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ - "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ರಞ್ಞೋ ದಕ್ಖಿಣಬಾಹುಲೋಹಿತಂ ಪಿವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, ಸಾ "ಭಾರಿಯೇ ಠಾನೇ ದೋಹಳೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಆರೋಚೇತು"ನ್ತಿ ತಂ ಕಥೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಕಿಸಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ರಾಜಾ ಪುಚ್ಛಿ - "ಭದ್ದೇ, ತುಯ್ಹಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ನ ಪಕತಿವಣ್ಣೋ, ಕಿಂ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ? "ಮಾ ಪುಚ್ಛ,

ಮಹಾರಾಜಾತಿ"। "ಭದ್ದೇ, ತ್ವಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಅಕಥೇನ್ತೀ ಕಸ್ಸ ಕಥೇಸ್ಸಸೀ"ತಿ ತಥಾ ತಥಾ ನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಥಾಪೇಸಿ। ಸುತ್ವಾ ಚ - "ಬಾಲೇ, ಕಿಂ ಏತ್ಥ ತುಯ್ಹಂ ಭಾರಿಯಸಞ್ಞಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವೇಜ್ಜಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಸತ್ಥಕೇನ ಬಾಹುಂ ಫಾಲಾಪೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣಸರಕೇನ ಲೋಹಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉದಕೇನ ಸಮ್ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಯೇಸಿ। ನೇಮಿತ್ತಕಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ - "ಏಸ ಗಬ್ಭೋ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತು ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಇಮಿನಾ ರಾಜಾ ಹಞ್ಞಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು। ದೇವೀ ಸುತ್ವಾ - "ಮಯ್ಹಂ ಕಿರ ಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ರಾಜಾನಂ ಮಾರೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಗಬ್ಭಂ ಪಾತೇತುಕಾಮಾ ಉಯ್ಯಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕುಚ್ಛಿಂ ಮದ್ದಾಪೇಸಿ, ಗಬ್ಭೋ ನ ಪತತಿ। ಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥೇವ ಕಾರೇಸಿ। ರಾಜಾ ಕಿಮತ್ಥಂ ಅಯಂ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪರಿವೀಮಂಸನ್ತೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ಸುತ್ವಾ - "ಭದ್ದೇ, ತವ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಪುತ್ತೋತಿ ವಾ ಧೀತಾತಿ ವಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬತ್ತದಾರಕಂ ಏವಮಕಾಸೀತಿ ಮಹಾ ಅಗುಣರಾಸಿಪಿ ನೋ ಜಮ್ಬುದೀಪತಲೇ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ, ಮಾ ತ್ವಂ ಏವಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಆರಕ್ಖಂ ಅದಾಸಿ। ಸಾ ಗಬ್ಭವುಟ್ಠಾನಕಾಲೇ "ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತದಾಪಿ ಆರಕ್ಖಮನುಸ್ಸಾ ದಾರಕಂ ಅಪನಯಿಂಸು। ಅಥಾಪರೇನ ಸಮಯೇನ ವುಡ್ಢಿಪ್ಪತ್ತಂ ಕುಮಾರಂ ದೇವಿಯಾ ದಸ್ಸೇಸುಂ। ಸಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾವ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ತೇನ ನಂ ಮಾರೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ರಾಜಾಪಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಓಪರಜ್ಜಮದಾಸಿ।

ಅಥೇಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದೇವದತ್ತೋ ರಹೋಗತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಪರಿಸಾತಿ, ಏವಮಿಮೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಧುರಾ, ಅಹಮ್ಪಿ ಏಕಂ ಧುರಂ ನೀಹರಾಮೀ"ತಿ। ಸೋ "ನ ಸಕ್ಕಾ ವಿನಾ ಲಾಭೇನ ಪರಿಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ, ಹನ್ದಾಹಂ ಲಾಭಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಖನ್ಧಕೇ ಆಗತನಯೇನ ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಕುಮಾರಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಪಞ್ಚಹಿ ರಥಸತೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅತಿವಿಸ್ಸತ್ಥಂ ಞತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚ - "ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ, ಕುಮಾರ, ಮನುಸ್ಸಾ ದೀಘಾಯುಕಾ, ಏತರಹಿ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ, ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ ಕುಮಾರ, ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ ರಾಜಾ ಹೋಹಿ, ಅಹಂ ಭಗವನ್ತಂ ಹನ್ತ್ವಾ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕುಮಾರಂ ಪಿತುವಧೇ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ।

ಸೋ - "ಅಯ್ಯೋ ದೇವದತ್ತೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಏತಸ್ಸ ಅವಿದಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಊರುಯಾ ಪೋತ್ಥನಿಯಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ದಿವಾ ದಿವಸ್ಸ ಭೀತೋ ಉಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ಉಸ್ಸಙ್ಕೀ ಉತ್ರಸ್ತೋ ಅನ್ತೇಪುರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಅಮಚ್ಚಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ - "ಕುಮಾರೋ ಚ ಹನ್ತಬ್ಬೋ, ದೇವದತ್ತೋ ಚ, ಸಬ್ಬೇ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಹನ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ ಸಮ್ಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾವಸೇನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸುಂ।

ರಾಜಾ ಯೇ ಅಮಚ್ಚಾ ಮಾರೇತುಕಾಮಾ ಅಹೇಸುಂ, ತೇಸಂ ಠಾನನ್ತರಾನಿ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಯೇ ನ ಮಾರೇತುಕಾಮಾ, ತೇ ಉಚ್ಚೇಸು ಠಾನೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಕುಮಾರಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತ್ವಂ, ಕುಮಾರ, ಮಂ ಮಾರೇತುಕಾಮೋಸೀ"ತಿ? "ರಜ್ಜೇನಮ್ಹಿ, ದೇವ, ಅತ್ಥಿಕೋ"ತಿ। ರಾಜಾ ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಂ ಅದಾಸಿ।

ಸೋ ಮಯ್ಹಂ ಮನೋರಥೋ ನಿಪ್ಫನ್ನೋತಿ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸಿ। ತತೋ ನಂ ಸೋ ಆಹ - "ತ್ವಂ ಸಿಙ್ಗಾಲಂ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಭೇರಿಪರಿಯೋನದ್ಧಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸುಕಿಚ್ಚಕಾರಿಮ್ಹೀತಿ ಮಞ್ಞಸಿ, ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ತೇ ಪಿತಾ ತಯಾ ಕತಂ ಅವಮಾನಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ರಾಜಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಅಥ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ? ಮೂಲಘಚ್ಚಂ ಘಾತೇಹೀತಿ। ನನು, ಭನ್ತೇ, ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ನ ಸತ್ಥವಜ್ಝೋತಿ? ಆಹಾರುಪಚ್ಛೇದೇನ ನಂ ಮಾರೇಹೀತಿ। ಸೋ ಪಿತರಂ ತಾಪನಗೇಹೇ ಪಕ್ಖಿಪಾಪೇಸಿ, ತಾಪನಗೇಹಂ ನಾಮ ಕಮ್ಮಕರಣತ್ಥಾಯ ಕತಂ ಧೂಮಘರಂ। "ಮಮ ಮಾತರಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಟ್ಠುಂ ಮಾ ದೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। ದೇವೀ ಸುವಣ್ಣಸರಕೇ ಭತ್ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉಚ್ಛಙ್ಗೇನಾದಾಯ ಪವಿಸತಿ। ರಾಜಾ ತಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಯಾಪೇತಿ। ಸೋ - "ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ಕಥಂ ಯಾಪೇತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ - "ಮಯ್ಹಂ ಮಾತು ಉಚ್ಛಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಪವಿಸಿತುಂ ಮಾ ದೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇವೀ ಮೋಳಿಯಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪವಿಸತಿ। ತಮ್ಪಿ ಸುತ್ವಾ "ಮೋಳಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪವಿಸಿತುಂ ಮಾ ದೇಥಾ"ತಿ। ತತೋ

ಸುವಣ್ಣಪಾದುಕಾಸು ಭತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಪಾದುಕಾ ಆರುಯ್ಹ ಪವಿಸತಿ। ರಾಜಾ ತೇನ ಯಾಪೇತಿ। ಪುನ "ಕಥಂ ಯಾಪೇತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ವಾ "ಪಾದುಕಾ ಆರುಯ್ಹ ಪವಿಸಿತುಮ್ಪಿ ಮಾ ದೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇವೀ ಗನ್ಧೋದಕೇನ ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಚತುಮಧುರೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಪವಿಸತಿ। ರಾಜಾ ತಸ್ಸಾ ಸರೀರಂ ಲೇಹಿತ್ವಾ ಯಾಪೇತಿ। ಪುನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ "ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಯ್ಹಂ ಮಾತು ಪವೇಸನಂ ನಿವಾರೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। ದೇವೀ ದ್ವಾರಮೂಲೇ ಠತ್ವಾ "ಸಾಮಿ, ಬಿಮ್ಬಿಸಾರ, ಏತಂ ದಹರಕಾಲೇ ಮಾರೇತುಂ ನ ಅದಾಸಿ, ಅತ್ತನೋ ಸತ್ತುಂ ಅತ್ತನಾವ ಪೋಸೇಸಿ, ಇದಂ ಪನ ದಾನಿ ತೇ ಪಚ್ಛಿಮದಸ್ಸನಂ, ನಾಹಂ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತುಮ್ಹೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಲಭಾಮಿ, ಸಚೇ ಮಯ್ಹಂ ದೋಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಖಮಥ ದೇವಾ"ತಿ ರೋದಿತ್ವಾ ಕನ್ದಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತಿ।

ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ರಞ್ಞೋ ಆಹಾರೋ ನತ್ಥಿ। ರಾಜಾ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖೇನ ಚಙ್ಕಮೇನ ಯಾಪೇತಿ। ಅತಿವಿಯ ಅಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ ವಿರೋಚತಿ। ಸೋ - "ಕಥಂ, ಮೇ ಭಣೇ, ಪಿತಾ ಯಾಪೇತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಚಙ್ಕಮೇನ, ದೇವ, ಯಾಪೇತಿ; ಅತಿವಿಯ ಚಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ ವಿರೋಚತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ 'ಚಙ್ಕಮಂ ದಾನಿಸ್ಸ ಹಾರೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ - "ಮಯ್ಹಂ ಪಿತು ಪಾದೇ ಖುರೇನ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಲೋಣತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಖದಿರಙ್ಗಾರೇಹಿ ವೀತಚ್ಚಿತೇಹಿ ಪಚಥಾ"ತಿ ನ್ಹಾಪಿತೇ ಪೇಸೇಸಿ। ರಾಜಾ ತೇ ದಿಸ್ವಾ - "ನೂನ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತೋ ಕೇನಚಿ ಸಞ್ಞತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಇಮೇ ಮಮ ಮಸ್ಸುಕರಣತ್ಥಾಯಾಗತಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತೇ ಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। 'ಕಸ್ಮಾ ಆಗತತ್ಥಾ'ತಿ ಚ ಪುಟ್ಠಾ ತಂ ಸಾಸನಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। "ತುಮ್ಹಾಕಂ ರಞ್ಞೋ ಮನಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ 'ನಿಸೀದ, ದೇವಾ'ತಿ ವತ್ವಾ ಚ ರಾಜಾನಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ - "ದೇವ, ಮಯಂ ರಞ್ಞೋ ಆಣಂ ಕರೋಮ, ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕುಜ್ಝಿತ್ಥ, ನಯಿದಂ ತುಮ್ಹಾದಿಸಾನಂ ಧಮ್ಮರಾಜೂನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ವಾಮಹತ್ಥೇನ ಗೋಪ್ಫಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇನ ಖುರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾದತಲಾನಿ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಲೋಣತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಖದಿರಙ್ಗಾರೇಹಿ ವೀತಚ್ಚಿತೇಹಿ ಪಚಿಂಸು। ರಾಜಾ ಕಿರ ಪುಬ್ಬೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಸಉಪಾಹನೋ ಅಗಮಾಸಿ, ನಿಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಕಟಸಾರಕಞ್ಚ ಅಧೋತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಅಕ್ಕಮಿ, ತಸ್ಸಾಯಂ ನಿಸ್ಸನ್ದೋತಿ ವದನ್ತಿ। ರಞ್ಞೋ ಬಲವವೇದನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಸೋ - "ಅಹೋ ಬುದ್ಧೋ, ಅಹೋ ಧಮ್ಮೋ, ಅಹೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಯೇವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಖಿತ್ತಮಾಲಾ ವಿಯ ಮಿಲಾಯಿತ್ವಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕೇ ವೇಸ್ಸವಣಸ್ಸ ಪರಿಚಾರಕೋ ಜನವಸಭೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ।

ತಂ ದಿವಸಮೇವ ಅಜಾತಸತ್ತುಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಜಾತೋ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಜಾತಭಾವಞ್ಚ ಪಿತುಮತಭಾವಞ್ಚ ನಿವೇದೇತುಂ ದ್ವೇ ಲೇಖಾ ಏಕಕ್ಖಣೇಯೇವ ಆಗತಾ। ಅಮಚ್ಚಾ - "ಪಠಮಂ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಜಾತಭಾವಂ ಆರೋಚೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ತಂ ಲೇಖಂ ರಞ್ಞೋ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇಸುಂ। ರಞ್ಞೋ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ ಪುತ್ತಸಿನೇಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪಿತುಗುಣಮಞ್ಞಾಸಿ - "ಮಯಿ ಜಾತೇಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಪಿತು ಏವಮೇವ ಸಿನೇಹೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ। ಸೋ - "ಗಚ್ಛಥ, ಭಣೇ, ಮಯ್ಹಂ ಪಿತರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಥಾ"ತಿ ಆಹ। "ಕಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಥ, ದೇವಾ"ತಿ ಇತರಂ ಲೇಖಂ ಹತ್ಥೇ ಠಪಯಿಂಸು।

ಸೋ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ರೋದಮಾನೋ ಮಾತುಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ - "ಅಹೋಸಿ ನು, ಖೋ, ಅಮ್ಮ, ಮಯ್ಹಂ ಪಿತು ಮಯಿ ಜಾತೇ ಸಿನೇಹೋ"ತಿ? ಸಾ ಆಹ - "ಬಾಲಪುತ್ತ, ಕಿಂ ವದೇಸಿ, ತವ ದಹರಕಾಲೇ ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ಪೀಳಕಾ ಉಟ್ಠಹಿ। ಅಥ ತಂ ರೋದಮಾನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ತವ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಂಸು। ಪಿತಾ ತೇ ಅಙ್ಗುಲಿಂ ಮುಖೇ ಠಪೇಸಿ। ಪೀಳಕಾ ಮುಖೇಯೇವ ಭಿಜ್ಜಿ। ಅಥ ಖೋ ಪಿತಾ ತವ ಸಿನೇಹೇನ ತಂ ಲೋಹಿತಮಿಸ್ಸಕಂ ಪುಬ್ಬಂ ಅನಿಟ್ಠುಭಿತ್ವಾವ ಅಜ್ಝೋಹರಿ। ಏವರೂಪೋ ತೇ ಪಿತು ಸಿನೇಹೋ"ತಿ। ಸೋ ರೋದಿತ್ವಾ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾ ಪಿತು ಸರೀರಕಿಚ್ಚಂ ಅಕಾಸಿ।

ದೇವದತ್ತೋಪಿ ಅಜಾತಸತ್ತುಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ - "ಪುರಿಸೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಣಾಪೇಹಿ, ಯೇ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತೇನ ದಿನ್ನೇ ಪುರಿಸೇ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಆರುಯ್ಹ ಯನ್ತೇನ ಸಿಲಂ ಪವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ನಾಳಾಗಿರಿಹತ್ಥಿಂ ಮುಞ್ಚಾಪೇತ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿ ಉಪಾಯೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಮಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪರಿಹೀನಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಪಞ್ಚ

ವತ್ಥೂನಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ ತಾನಿ ಅಲಭಮಾನೋ ತೇಹಿ ಜನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಙ್ಘಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇಸು ಪರಿಸಂ ಆದಾಯ ಪಕ್ಕನ್ತೇಸು ಉಣ್ಹಲೋಹಿತಂ ಮುಖೇನ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ನವಮಾಸೇ ಗಿಲಾನಮಞ್ಚೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಜಾತೋ - "ಕುಹಿಂ ಏತರಹಿ ಸತ್ಥಾ ವಸತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಜೇತವನೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಮಞ್ಚಕೇನ ಮಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ದಸ್ಸೇಥಾತಿ ವತ್ವಾ ಆಹರಿಯಮಾನೋ ಭಗವತೋ ದಸ್ಸನಾರಹಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ ಜೇತವನೇ ಪೋಕ್ಖರಣೀಸಮೀಪೇಯೇವ ದ್ವೇಧಾ ಭಿನ್ನಂ ಪಥವಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಹಾನಿರಯೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರಕಥಾನಯೋ ಖನ್ಧಕೇ ಆಗತೋ। ಆಗತತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಜಾತೋಯೇವ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತು ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇಮಿತ್ತಕೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಅಜಾತಸತ್ತು।

ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೋತಿ ಅಯಂ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಧೀತಾಯ ಪುತ್ತೋ, ನ ವಿದೇಹರಞ್ಞೋ। ವೇದೇಹೀತಿ ಪನ ಪಣ್ಡಿತಾಧಿವಚನಮೇತಂ। ಯಥಾಹ - "ವೇದೇಹಿಕಾ ಗಹಪತಾನೀ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬), ಅಯ್ಯೋ ಆನನ್ದೋ ವೇದೇಹಮುನೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ವಿದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವೇದೋ, ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವೇದೇನ ಈಹತಿ ಘಟತಿ ವಾಯಮತೀತಿ ವೇದೇಹೀ। ವೇದೇಹಿಯಾ ಪುತ್ತೋ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೋ।

ತದಹೂತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಹು, ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಉಪೋಸಥೋ, ಉಪವಸನ್ತೀತಿ ಸೀಲೇನ ವಾ ಅನಸನೇನ ವಾ ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ - "ಆಯಾಮಾವುಸೋ, ಕಪ್ಪಿನ, ಉಪೋಸಥಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಉಪೋಸಥೋ। "ಏವಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಖೋ, ವಿಸಾಖೇ, ಉಪೋಸಥೋ ಉಪವುತ್ಥೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೩) ಸೀಲಂ। "ಸುದ್ಧಸ್ಸ ವೇ ಸದಾ ಫಗ್ಗು, ಸುದ್ಧಸ್ಸುಪೋಸಥೋ ಸದಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೯) ಉಪವಾಸೋ। "ಉಪೋಸಥೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೬) ಪಞ್ಞತ್ತಿ । "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಹುಪೋಸಥೇ ಸಭಿಕ್ಖುಕಾ ಆವಾಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೮೧) ಉಪವಸಿತಬ್ಬದಿವಸೋ। ಇಧಾಪಿ ಸೋಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಪನೇಸ ಅಟ್ಠಮೀ ಚಾತುದ್ದಸೀ ಪನ್ನರಸೀಭೇದೇನ ತಿವಿಧೋ। ತಸ್ಮಾ ಸೇಸದ್ವಯನಿವಾರಣತ್ಥಂ ಪನ್ನರಸೇತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ - "ಉಪವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಉಪೋಸಥೋ"ತಿ।

ಕೋಮುದಿಯಾತಿ ಕುಮುದವತಿಯಾ। ತದಾ ಕಿರ ಕುಮುದಾನಿ ಸುಪುಪ್ಫಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಕೋಮುದೀ। **ಚಾತುಮಾಸಿನಿಯಾ**ತಿ ಚಾತುಮಾಸಿಯಾ, ಸಾ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಾಸಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಾತಿ ಚಾತುಮಾಸೀ। ಇಧ ಪನ ಚಾತುಮಾಸಿನೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಾಸಪುಣ್ಣತಾಯ ಉತುಪುಣ್ಣತಾಯ ಸಂವಚ್ಛರಪುಣ್ಣತಾಯ ಪುಣ್ಣಾ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾತಿ ಪುಣ್ಣಾ। ಮಾ ಇತಿ ಚನ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏತ್ಥ ಪುಣ್ಣೋತಿ ಪುಣ್ಣಮಾ। ಏವಂ ಪುಣ್ಣಾಯ ಪುಣ್ಣಮಾಯಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದದ್ವಯೇ ಚ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ರಾಜಾಮಚ್ಚಪರಿವುತೋತಿ ಏವರೂಪಾಯ ರಜತಘಟವಿನಿಗ್ಗತಾಹಿ ಖೀರಧಾರಾಹಿ ಧೋವಿಯಮಾನದಿಸಾಭಾಗಾಯ ವಿಯ, ರಜತವಿಮಾನವಿಚ್ಚುತೇಹಿ ಮುತ್ತಾವಳಿಸುಮನಕುಸುಮದಾಮಸೇತದುಕೂಲಕುಮುದವಿಸರೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣಾಯ ವಿಯ ಚ, ಚತುರುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಪುಣ್ಣಚನ್ದಪ್ಪಭಾಸಮುದಯೋಭಾಸಿತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ರಾಜಾಮಚ್ಚೇಹಿ ಪರಿವುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪರಿಪಾಸಾದವರಗತೋ**ತಿ ಪಾಸಾದವರಸ್ಸ ಉಪರಿಗತೋ। ಮಹಾರಹೇ ಸಮುಸ್ಸಿತಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ ಕಞ್ಚನಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ನಿಸಿನ್ನೋ? ನಿದ್ದಾವಿನೋದನತ್ಥಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ರಾಜಾ ಪಿತರಿ ಉಪಕ್ಕನ್ತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ - "ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಮೀಲಿತಮತ್ತೇಸುಯೇವ ಅಕ್ಖೀಸು ಸತ್ತಿಸತಅಬ್ಭಾಹತೋ ವಿಯ ಕನ್ದಮಾನೋಯೇವ ಪಬುಜ್ಝಿ। ಕಿಮೇತನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ, ನ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ವದತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಅಮನಾಪಾ ನಿದ್ದಾ, ಇತಿ ನಿದ್ದಾವಿನೋದನತ್ಥಂ ನಿಸಿನ್ನೋ। ಅಪಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಸಙ್ಘುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬಂ ನಗರಂ ಸಿತ್ತಸಮ್ಮಟ್ಠಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣವಾಲುಕಂ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮಲಾಜಪುಣ್ಣಘಟಪಟಿಮಣ್ಡಿತಘರದ್ವಾರಂ ಸಮುಸ್ಸಿತಧಜಪಟಾಕವಿಚಿತ್ರಸಮುಜ್ಜಲಿತದೀಪಮಾಲಾಲಙ್ಕತಸಬ್ಬದಿಸಾಭಾಗಂ ವೀಥಿಸಭಾಗೇನ ರಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ನಕ್ಖತ್ತಕೀಳಂ

ಅನುಭವಮಾನೇನ ಮಹಾಜನೇನ ಸಮಾಕಿಣ್ಣಂ ಹೋತಿ। ಇತಿ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸತಾಯಪಿ ನಿಸಿನ್ನೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ವಾಪಿ - "ರಾಜಕುಲಸ್ಸ ನಾಮ ಸದಾಪಿ ನಕ್ಖತ್ತಮೇವ, ನಿದ್ದಾವಿನೋದನತ್ಥಂಯೇವ ಪನೇಸ ನಿಸಿನ್ನೋ"ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಂ।

ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸೀತಿ ಉದಾಹಾರಂ ಉದಾಹರಿ, ಯಥಾ ಹಿ ಯಂ ತೇಲಂ ಮಾನಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಿಸ್ಸನ್ದಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಅವಸೇಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಞ್ಚ ಜಲಂ ತಳಾಕಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಓಘೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ; ಏವಮೇವ ಯಂ ಪೀತಿವಚನಂ ಹದಯಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಧಿಕಂ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಅಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಬಹಿನಿಕ್ಖಮತಿ, ತಂ ಉದಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವರೂಪಂ ಪೀತಿಮಯಂ ವಚನಂ ನಿಚ್ಛಾರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದೋಸಿನಾತಿ ದೋಸಾಪಗತಾ, ಅಬ್ಭಾ, ಮಹಿಕಾ, ಧೂಮೋ, ರಜೋ, ರಾಹೂತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿರಹಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ **ರಮಣೀಯಾ**ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಥೋಮನವಚನಾನಿ। ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಮನಂ ರಮಯತೀತಿ **ರಮಣೀಯಾ**। ವುತ್ತದೋಸವಿಮುತ್ತಾಯ ಚನ್ದಪ್ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಸುರೂಪಾತಿ **ಅಭಿರೂಪಾ**। ದಸ್ಸಿತುಂ ಯುತ್ತಾತಿ **ದಸ್ಸನೀಯಾ**। ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತೀತಿ **ಪಾಸಾದಿಕಾ**। ದಿವಸಮಾಸಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾತಿ **ಲಕ್ಖಞ್ಞಾ**।

ಕಂ ನು ಖ್ವಜ್ಜಾತಿ ಕಂ ನು ಖೋ ಅಜ್ಜ। **ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ**ತಿ ಸಮಿತಪಾಪತಾಯ ಸಮಣಂ। ಬಾಹಿತಪಾಪತಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ। **ಯಂ ನೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ**ತಿ ವಚನಬ್ಯತ್ತಯೋ ಏಸ, ಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನವಸೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತಾನಂ ಮಧುರಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತಿ ರಾಜಾ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇನಪಿ ವಚನೇನ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಕಸ್ಸ ಅಕಾಸೀತಿ? ಜೀವಕಸ್ಸ। ಕಿಮತ್ಥಂ? ಭಗವತೋ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಕಿಂ ಭಗವನ್ತಂ ಸಯಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ? ಆಮ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಮಹಾಪರಾಧತಾಯ।

ತೇನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಿತಾ ಮಾರಿತೋ, ದೇವದತ್ತೋ ಚ ತಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಗವತೋ ಬಹುಂ ಅನತ್ಥಮಕಾಸಿ, ಇತಿ ಮಹಾಪರಾಧೋ ಏಸ, ತಾಯ ಮಹಾಪರಾಧತಾಯ ಸಯಂ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಜೀವಕೋ ಪನ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ, ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಛಾಯಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಕಿಂ ಜೀವಕೋ ಪನ - "ಮಯ್ಹಂ ಇದಂ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಜಾನಾತೀತಿ? ಆಮ ಜಾನಾತಿ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ? ವಿಕ್ಖೇಪಪಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ।

ತಸ್ಸಞ್ಹಿ ಪರಿಸತಿ ಛನ್ನಂ ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಬಹೂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ, ತೇ ಅಸಿಕ್ಖಿತಾನಂ ಪಯಿರುಪಾಸನೇನ ಸಯಮ್ಪಿ ಅಸಿಕ್ಖಿತಾವ। ತೇ ಮಯಿ ಭಗವತೋ ಗುಣಕಥಂ ಆರದ್ಧೇ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಟ್ಠಾಯುಟ್ಠಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಗುಣಂ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಮೇ ಸತ್ಥು ಗುಣಕಥಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ। ರಾಜಾ ಪನ ಇಮೇಸಂ ಕುಲೂಪಕೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾಸಾರತಾಯ ತೇಸಂ ಗುಣಕಥಾಯ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ ಮಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ಅಥಾಹಂ ನಿಬ್ಬಿಕ್ಖೇಪಂ ಸತ್ಥು ಗುಣಂ ಕಥೇತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಜಾನನ್ತೋವ ವಿಕ್ಖೇಪಪಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ।

ತೇಪಿ ಅಮಚ್ಚಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - "ಅಜ್ಜ ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ ರತ್ತಿಂ ಥೋಮೇತಿ, ಅದ್ಧಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಕಾಮೋ, ಯಸ್ಸ ಚೇಸ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸೀದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತಂ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಕುಲೂಪಕೋ ಸಮಣೋ ರಾಜಕುಲೂಪಕೋ ಹೋತಿ, ಭದ್ದಂ ತಸ್ಸಾ"ತಿ।

೧೫೧-೧೫೨. ತೇ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ - "ಅಹಂ ಅತ್ತನೋ ಕುಲೂಪಕಸಮಣಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಹಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಲೂಪಕಾನಂ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತುಂ ಆರದ್ಧಾ। ತೇನಾಹ - "**ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತರೋ ರಾಜಾಮಚ್ಚೋ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪೂರಣೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಕಸ್ಸಪೋ**ತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಸೋ ಕಿರ

ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಏಕೂನದಾಸಸತಂ ಪೂರಯಮಾನೋ ಜಾತೋ, ತೇನಸ್ಸ ಪೂರಣೋತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಮಙ್ಗಲದಾಸತ್ತಾ ಚಸ್ಸ "ದುಕ್ಕಟ"ನ್ತಿ ವತ್ತಾ ನತ್ಥಿ, ಅಕತಂ ವಾ ನ ಕತನ್ತಿ। ಸೋ "ಕಿಮಹಂ ಏತ್ಥ ವಸಾಮೀ"ತಿ ಪಲಾಯಿ। ಅಥಸ್ಸ ಚೋರಾ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿಂಸು, ಸೋ ಪಣ್ಣೇನ ವಾ ತಿಣೇನ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತೋ ಜಾತರೂಪೇನೇವ ಏಕಂ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಅರಹಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ನತ್ಥಿ ಇಮಿನಾ ಸದಿಸೋ"ತಿ ಪೂವಭತ್ತಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ಸೋ - "ಮಯ್ಹಂ ಸಾಟಕಂ ಅನಿವತ್ಥಭಾವೇನ ಇದಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಟಕಂ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ನ ನಿವಾಸೇಸಿ, ತದೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಪೀತಿ ಪಞ್ಚಸತಮನುಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - "ಪೂರಣೋ ಕಸ್ಸಪೋ"ತಿ।

ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಸಙ್ಘೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಙ್ಘೀ**। ಸ್ವೇವ ಗಣೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಗಣೀ**। ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನ ತಸ್ಸ ಗಣಸ್ಸ ಆಚರಿಯೋತಿ **ಗಣಾಚರಿಯೋ**। **ಞಾತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ ಪಾಕಟೋ। "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವತ್ಥಮ್ಪಿ ನ ನಿವಾಸೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಮುಗ್ಗತೋ ಯಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಯಸಸ್ಸೀ**। **ತಿತ್ಥಕರೋ**ತಿ ಲದ್ಧಿಕರೋ। **ಸಾಧುಸಮ್ಮತೋ**ತಿ ಅಯಂ ಸಾಧು, ಸುನ್ದರೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೋತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತೋ। **ಬಹುಜನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ। ಪಬ್ಬಜಿತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋ ಜಾನಾತೀತಿ **ರತ್ತಞ್ಞೂ**। ಚಿರಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೋ,** ಅಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಹಿ ಕಥಾ ಓಕಪ್ಪನೀಯಾ ನ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ "ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ। **ಅದ್ಧಗತೋ**ತಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಗತೋ, ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ ಅತೀತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ಇದಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ - "ದಹರಸ್ಸ ಕಥಾ ಓಕಪ್ಪನೀಯಾ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಏತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಮಧುರರಸಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಂ ಖಾದಿತುಕಾಮೋ ಪುರಿಸೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಠಪಿತಂ ಕಾಜರಪಕ್ಕಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಯ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಯುತ್ತಂ ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಂ ಮಧುರಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಸೋತುಕಾಮೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪೂರಣಸ್ಸ ದಸ್ಸನೇನಾಪಿ ಅನತ್ತಮನೋ ಇದಾನಿ ಗುಣಕಥಾಯ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ। ಅನತ್ತಮನೋ ಸಮಾನೋಪಿ ಪನ "ಸಚಾಹಂ ಏತಂ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ ಗೀವಾಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನೀಹರಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, 'ಯೋ ಯೋ ಕಥೇಸಿ, ತಂ ತಂ ರಾಜಾ ಏವಂ ಕರೋತೀ'ತಿ ಭೀತೋ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಕೋಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅಮನಾಪಮ್ಪಿ ತಂ ಕಥಂ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಏವ ಅಹೋಸಿ। ಅಥಞ್ಞೋ - "ಅಹಂ ಅತ್ತನೋ ಕುಲೂಪಕಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ಆರಭಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - ಅಞ್ಞತರೋಪಿ ಖೋತಿಆದಿ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ **ಮಕ್ಖಲೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಗೋಸಾಲಾಯ ಜಾತತ್ತಾ **ಗೋಸಾಲೋ**ತಿ ದುತಿಯಂ ನಾಮಂ। ತಂ ಕಿರ ಸಕದ್ದಮಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ತೇಲಘಟಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ - "ತಾತ, ಮಾ ಖಲೀ"ತಿ ಸಾಮಿಕೋ ಆಹ। ಸೋ ಪಮಾದೇನ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತ್ವಾ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಭಯೇನ ಪಲಾಯಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ಸಾಮಿಕೋ ಉಪಧಾವಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸಕಣ್ಣೇ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಸೋ ಸಾಟಕಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಚೇಲಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ। ಸೇಸಂ ಪೂರಣಸದಿಸಮೇವ।

೧೫೩. **ಅಜಿತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಕೇಸಕಮ್ಬಲಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ**। ಇತಿ ನಾಮದ್ವಯಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಅಜಿತೋ ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ತತ್ಥ **ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ ನಾಮ** ಮನುಸ್ಸಕೇಸೇಹಿ ಕತಕಮ್ಬಲೋ। ತತೋ ಪಟಿಕಿಟ್ಠತರಂ ವತ್ಥಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಹ - "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ತನ್ತಾವುತಾನಂ ವತ್ಥಾನಂ, ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ ತೇಸಂ ಪಟಿಕಿಟ್ಠೋ ಅಕ್ಖಾಯತಿ। ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೀತೇ ಸೀತೋ, ಉಣ್ಹೇ ಉಣ್ಹೋ, ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ದುಗ್ಗನ್ಧೋ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೮)।

೧೫೪. **ಪಕುಧೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಕಚ್ಚಾಯನೋ**ತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಇತಿ ನಾಮಗೋತ್ತಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕುಧೋ ಕಚ್ಚಾಯನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೀತುದಕಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಕೋ ಏಸ, ವಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಉದಕಕಿಚ್ಚಂ ನ ಕರೋತಿ, ಉಣ್ಹೋದಕಂ ವಾ ಕಞ್ಜಿಯಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ

ಕರೋತಿ, ನದಿಂ ವಾ ಮಗ್ಗೋದಕಂ ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ – “ಸೀಲಂ ಮೇ ಭಿನ್ನ”ನ್ತಿ ವಾಲಿಕಥೂಪಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವರೂಪೋ ನಿಸ್ಸಿರೀಕಲದ್ಧಿಕೋ ಏಸ।

೧೭೫. **ಸಞ್ಚಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಬೇಲಟ್ಠಸ್ಸ ಪುತ್ತೋತಿ **ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತೋ**।

೧೭೬. ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗಣ್ಠನಕಿಲೇಸೋ ಪಲಿಬನ್ಧನಕಿಲೇಸೋ ನತ್ಥಿ, ಕಿಲೇಸಗಣ್ಠರಹಿತಾ ಮಯನ್ತಿ ಏವಂವಾದಿತಾಯ ಲದ್ಧನಾಮವಸೇನ **ನಿಗಣ್ಠೋ**। ನಾಟಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ **ನಾಟಪುತ್ತೋ**।

ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಜೀವಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. **ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ**ತಿ ರಾಜಾ ಕಿರ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಅಹಂ ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ವಚನಂ ನ ಸೋತುಕಾಮೋ, ಸೋ ಸೋ ಏವ ಕಥೇಸಿ। ಯಸ್ಸ ಪನಮ್ಹಿ ವಚನಂ ಸೋತುಕಾಮೋ, ಏಸ ನಾಗವಸಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಸುಪಣ್ಣೋ ವಿಯ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ, ಅನತ್ಥೋ ವತ ಮೇ”ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ – “ಜೀವಕೋ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ, ಸಯಮ್ಪಿ ಉಪಸನ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋವ ನಿಸಿನ್ನೋ, ನ ಏಸ ಮಯಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಹತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಖೋ ಪನ ಮದ್ದನ್ತೇ ಹತ್ಥಿಸ್ಸೇವ ಪಾದೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ”ತಿ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಯಂ ಮನ್ತೇತುಮಾರದ್ಧೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – “ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ”ತಿ। ತತ್ಥ **ಕಿಂ ತುಣ್ಹೀ**ತಿ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ತುಣ್ಹೀ। ಇಮೇಸಂ ಅಮಚ್ಚಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಲೂಪಕಸಮಣಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ಮುಖಂ ನಪ್ಪಹೋತಿ । ಕಿಂ ಯಥಾ ಏತೇಸಂ, ಏವಂ ತವ ಕುಲೂಪಕಸಮಣೋ ನತ್ಥಿ, ಕಿಂ ತ್ವಂ ದಲಿದ್ದೋ, ನ ತೇ ಮಮ ಪಿತರಾ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ದಿನ್ನಂ, ಉದಾಹು ಅಸ್ಸದ್ಧೋತಿ ಪುಚ್ಛತಿ।

ತತೋ ಜೀವಕಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ – “ಅಯಂ ರಾಜಾ ಮಂ ಕುಲೂಪಕಸಮಣಸ್ಸ ಗುಣಂ ಕಥಾಪೇತಿ, ನ ದಾನಿ ಮೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವಸ್ಸ ಕಾಲೋ, ಯಥಾ ಖೋ ಪನಿಮೇ ರಾಜಾನಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾವ ಅತ್ತನೋ ಕುಲೂಪಕಸಮಣಾನಂ ಗುಣಂ ಕಥಯಿಂಸು, ನ ಮಯ್ಹಂ ಏವಂ ಸತ್ಥುಗುಣೇ ಕಥೇತುಂ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರಾಭಿಮುಖೋ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ದಸನಖಸಮೋಧಾನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಸಿರಸಿ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ – “ಮಹಾರಾಜ, ಮಾ ಮಂ ಏವಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ, ‘ಅಯಂ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಸಮಣಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀ’ತಿ, ಮಮ ಸತ್ಥುನೋ ಹಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಓಕ್ಕಮನೇ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇ, ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ, ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ ಚ, ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಏವಂ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ, ಏವಂ ದೇವೋರೋಹಣಂ, ಅಹಂ ಸತ್ಥುನೋ ಗುಣೇ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸುಣ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ವತ್ವಾ – “ಅಯಂ ದೇವ, ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಗವನ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭಗವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಲ್ಯಾಣೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಸೇಟ್ಠೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ**ತಿ ಕಿತ್ತಿಯೇವ। ಥುತಿಘೋಸೋ ವಾ। **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ**ತಿ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತೋ। ಕಿನ್ತಿ? “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಭಗವಾ”ತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ – ಸೋ ಭಗವಾ ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಇತಿಪಿ ಭಗವಾತಿ। ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಆರಕತ್ತಾ ಅರೀನಂ, ಅರಾನಞ್ಚ ಹತತ್ತಾ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾ, ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವಾತಿ, ಇಮೇಹಿ ತಾವ ಕಾರಣೇಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚೇತಾನಿ ಪದಾನಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ ವಿತ್ಥಾರಿತಾನೀತಿ ತತೋ ನೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಜೀವಕೋ ಪನ ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ - “ಏವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹಂ ಮಯ್ಹಂ ಸತ್ಥಾ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಏವಂ ಭಗವಾ”ತಿ ವತ್ವಾ - “ತಂ, ದೇವೋ, ಭಗವನ್ತಂ ಪಯಿರುಪಾಸತು, ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ದೇವಸ್ಸ ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ತಂ ದೇವೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೂತಿ** ವದನ್ತೋ “ಮಹಾರಾಜ, ತುಮ್ಹಾದಿಸಾನಞ್ಹಿ ಸತೇನಪಿ ಸಹಸ್ಸೇನಪಿ ಸತಸಹಸ್ಸೇನಪಿ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಸತ್ಥುನೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ಥಾಮೋ ಚ ಬಲಞ್ಚ ಅತ್ಥಿ, ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಸಿ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ಆಹ।

ರಞ್ಞೋಪಿ ಭಗವತೋ ಗುಣಕಥಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾಯ ಪೀತಿಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ಫುಟಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ - “ಇಮಾಯ ಖೋ ಪನ ವೇಲಾಯ ಮಯ್ಹಂ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛತೋ ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಖಿಪ್ಪಂ ಯಾನಾನಿ ಯೋಜೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಜೀವಕಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ - “ತೇನ ಹಿ, ಸಮ್ಮ ಜೀವಕ, ಹತ್ಥಿಯಾನಾನಿ ಕಪ್ಪಾಪೇಹೀ”ತಿ ಆಹ।

೧೫೮. ತತ್ಥ **ತೇನ ಹೀತಿ** ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಗಚ್ಛ, ಸಮ್ಮ ಜೀವಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಹತ್ಥಿಯಾನಾನೀತಿ** ಅನೇಕೇಸು ಅಸ್ಸರಥಾದೀಸು ಯಾನೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಹತ್ಥಿಯಾನಂ ಉತ್ತಮಂ; ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಉತ್ತಮಯಾನೇನೇವ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಚ, ಅಸ್ಸಯಾನರಥಯಾನಾನಿ ಸಸದ್ದಾನಿ, ದೂರತೋವ ತೇಸಂ ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಹತ್ಥಿಯಾನಸ್ಸ ಪದಾನುಪದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾಪಿ ಸದ್ದಂ ನ ಸುಣನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಪನ ಖೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ನಿಬ್ಬುತೇಹೇವ ಯಾನೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಚ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಯಾನಾನೀತಿ ಆಹ।

ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಹತ್ಥಿನಿಕಾಸತಾನೀತಿ ಪಞ್ಚ ಕರೇಣುಸತಾನಿ। **ಕಪ್ಪಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಆರೋಹಣಸಜ್ಜಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ। **ಆರೋಹಣೀಯನ್ತಿ** ಆರೋಹಣಯೋಗ್ಗಂ, ಓಪಗುಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ಪನೇಸ ರಞ್ಞಾ ವುತ್ತಂ ಅಕಾಸಿ ಅವುತ್ತನ್ತಿ? ಅವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಣ್ಡಿತತಾಯ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ - ರಾಜಾ ಇಮಾಯ ವೇಲಾಯ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ವದತಿ, ರಾಜಾನೋ ಚ ನಾಮ ಬಹುಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ಸಚೇ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ, ಮಮ್ಪಿ ಗರಹಿಸ್ಸನ್ತಿ - “ಜೀವಕೋ ರಾಜಾ ಮೇ ಕಥಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಅಕಾಲೇಪಿ ರಾಜಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮತೀ”ತಿ। ಭಗವನ್ತಮ್ಪಿ ಗರಹಿಸ್ಸನ್ತಿ “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ, ‘ಮಯ್ಹಂ ಕಥಾ ವತ್ತತೀ’ತಿ ಕಾಲಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾವ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ನೇವ ಮಯ್ಹಂ, ನ ಭಗವತೋ, ಗರಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ರಞ್ಞೋ ಚ ರಕ್ಖಾ ಸುಸಂವಿಹಿತಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ।

ತತೋ ಇತ್ಥಿಯೋ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುರಿಸಾನಂ ಭಯಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ‘ಸುಖಂ ಇತ್ಥಿಪರಿವುತೋ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಪಞ್ಚ ಹತ್ಥಿನಿಕಾಸತಾನಿ ಕಪ್ಪಾಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಇತ್ಥಿಸತಾನಿ ಪುರಿಸವೇಸಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ - “ಅಸಿತೋಮರಹತ್ಥಾ ರಾಜಾನಂ ಪರಿವಾರೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಇಮಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಾ ಚ ನಾಮ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ದಿಸ್ವಾವ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ಹನ್ದಾಹಂ, ಮಹಾಜನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇಮಿ, ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಸತ್ಥಾ ಕಸ್ಸಚಿದೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸತಿ, ಸಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಯ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇಸಿ, ಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇಸಿ - “ಅಜ್ಜ ರಾಜಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಅತ್ತನೋ ವಿಭವಾನುರೂಪೇನ ರಞ್ಞೋ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತೂ”ತಿ।

ತತೋ ಮಹಾಜನೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ರಾಜಾ ಕಿರ ಸತ್ಥುದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಕೀದಿಸೀ ವತ ಭೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ನೋ ನಕ್ಖತ್ತಕೀಳಾಯ, ತತ್ಥೇವ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ। ಸಬ್ಬೇ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಆಗಮನಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನಾ ಮಗ್ಗೇ ಅಟ್ಠಂಸು। ಜೀವಕೋಪಿ ರಞ್ಞೋ ಪಟಿವೇದೇಸಿ - “ಕಪ್ಪಿತಾನಿ ಖೋ ತೇ, ದೇವ, ಹತ್ಥಿಯಾನಾನಿ, ಯಸ್ಸ ದಾನಿ ಕಾಲಂ ಮಞ್ಞಸೀ”ತಿ।

ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸ ದಾನಿ ಕಾಲಂ ಮಞ್ಞಸೀತಿ** ಉಪಚಾರವಚನಮೇತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಯಂ ತಯಾ ಆಣತ್ತಂ, ತಂ ಮಯಾ ಕತಂ, ಇದಾನಿ ತ್ವಂ ಯಸ್ಸ ಗಮನಸ್ಸ ವಾ ಅಗಮನಸ್ಸ ವಾ ಕಾಲಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ತದೇವ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಕರೋಹೀ"ತಿ।

೧೫೯. **ಪಚ್ಚೇಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋತಿ** ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ ಹತ್ಥಿನಿಯಾ ಏಕೇಕಂ ಇತ್ಥಿನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಕ್ಕಾಸು ಧಾರಿಯಮಾನಾಸೂತಿ** ದಣ್ಡದೀಪಿಕಾಸು ಧಾರಿಯಮಾನಾಸು। **ಮಹಚ್ಚ ರಾಜಾನುಭಾವೇನಾತಿ** ಮಹತಾ ರಾಜಾನುಭಾವೇನ। ಮಹಚ್ಚಾತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಮಹತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಾಯೋ ಏಸ। **ರಾಜಾನುಭಾವೋ** ವುಚ್ಚತಿ ರಾಜಿದ್ಧಿ। ಕಾ ಪನಸ್ಸ ರಾಜಿದ್ಧಿ? ತಿಯೋಜನಸತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸಿರೀ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅಸುಕದಿವಸಂ ರಾಜಾ ತಥಾಗತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಠಮತರಂ ಸಂವಿದಹನೇ ಅಸತಿಪಿ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಪಞ್ಚ ಇತ್ಥಿಸತಾನಿ ಪುರಿಸವೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಮುಕ್ಕವೇಠನಾನಿ ಅಂಸೇ ಆಸತ್ತಖಗ್ಗಾನಿ ಮಣಿದಣ್ಡತೋಮರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಪಚ್ಚೇಕಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಆರೋಪೇತ್ವಾ"ತಿ।

ಅಪರಾಪಿ ಸೋಳಸಸಹಸ್ಸಖತ್ತಿಯನಾಟಕಿತ್ಥಿಯೋ ರಾಜಾನಂ ಪರಿವಾರೇಸುಂ। ತಾಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಖುಜ್ಜವಾಮನಕಕಿರಾತಾದಯೋ। ತಾಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಅನ್ತೇಪುರಪಾಲಕಾ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಪುರಿಸಾ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ವಿಚಿತ್ರವೇಸವಿಲಾಸಿನೋ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಮಹಾಮತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ವಿವಿಧಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಆವುಧಹತ್ಥಾ ವಿಜ್ಜಾಧರತರುಣಾ ವಿಯ ನವುತಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ರಟ್ಠಿಯಪುತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಸತಗ್ಘನಿಕಾನಿ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಗ್ಘನಿಕಾನಿ ಏಕಂಸಂ ಕತ್ವಾ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಕಞ್ಚನಮಾಲಾದಿನಾನಾಭರಣಸೋಭಿತಾ ದಸಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಜಯಸದ್ದಂ ಘೋಸನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಾನಿ ತೂರಿಯಾನಿ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಧನುಪನ್ತಿಪರಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತೇ ಹತ್ಥಿಘಟಾ। ಹತ್ಥೀನಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಗೀವಾಯ ಗೀವಂ ಪಹರಮಾನಾ ಅಸ್ಸಪನ್ತಿ। ಅಸ್ಸಪರಿಯನ್ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಥಾ। ರಥಪರಿಯನ್ತೇ ಬಾಹಾಯ ಬಾಹಂ ಪಹರಯಮಾನಾ ಯೋಧಾ। ತೇಸಂ ಪರಿಯನ್ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಾಯ ಆಭರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿರೋಚಮಾನಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಸೇನಿಯೋ। ಇತಿ ಯಥಾ ಪರಿಯನ್ತೇ ಠತ್ವಾ ಖಿತ್ತೋ ಸರೋ ರಾಜಾನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ಜೀವಕೋ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚೋ ರಞ್ಞೋ ಪರಿಸಂ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ರಞ್ಞೋ ಅವಿದೂರೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ - "ಸಚೇ ಕೋಚಿ ಉಪದ್ದವೋ ಹೋತಿ, ಪಠಮತರ ರಞ್ಞೋ ಜೀವಿತದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಉಕ್ಕಾನಂ ಪನ ಏತ್ತಕಾನಿ ಸತಾನಿ ವಾ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಾತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥೀತಿ ಏವರೂಪಿಂ ರಾಜಿದ್ಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಮಹಚ್ಚರಾಜಾನುಭಾವೇನ ಯೇನ ಜೀವಕಸ್ಸ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನಂ, ತೇನ ಪಾಯಾಸೀ"ತಿ।

ಅಹುದೇವ ಭಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಂ, ಞಾಣಭಯಂ, ಆರಮ್ಮಣಭಯಂ, ಓತ್ತಪ್ಪಭಯನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಭಯಂ, ತತ್ಥ "ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಭಯಂ ಭಯಾನಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಂ ನಾಮ। "ತೇಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಯಂ ಸಂವೇಗಂ ಸನ್ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮) ಏವಮಾಗತಂ ಞಾಣಭಯಂ ನಾಮ। "ಏತಂ ನೂನ ತಂ ಭಯಭೇರವಂ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಭಯಂ ನಾಮ।

> "ಭೀರುಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಸೂರಂ।
> ಭಯಾ ಹಿ ಸನ್ತೋ, ನ ಕರೋನ್ತಿ ಪಾಪ"ನ್ತಿ ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩)।

ಇದಂ ಓತ್ತಪ್ಪಭಯಂ ನಾಮ। ತೇಸು ಇಧ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಂ, ಅಹು ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಛಮ್ಭಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ। ಸಕಲಸರೀರಚಲನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಮಹಂಸೋತಿ** ಲೋಮಹಂಸನಂ, ಉದ್ಧಂ ಠಿತಲೋಮತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಲೋಮಹಂಸೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀಸು ಪೀತಿಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಪೀತಿಯಾಪಿ ಹೋತಿ । ಭೀರುಕಜಾತಿಕಾನಂ ಸಮ್ಪಹಾರಪಿಸಾಚಾದಿದಸ್ಸನೇಸು ಭಯೇನಾಪಿ। ಇಧ ಭಯಲೋಮಹಂಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಭೀತೋತಿ? ಅನ್ಧಕಾರೇನಾತಿ ಏಕೇ ವದನ್ತಿ। ರಾಜಗಹೇ ಕಿರ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಮಹಾದ್ವಾರಾನಿ, ಚತುಸಟ್ಠಿ ಖುದ್ದಕದ್ವಾರಾನಿ। ಜೀವಕಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನಂ ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರಾ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪಾಚೀನದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಚ್ಛಾಯಾಯ ಪಾವಿಸಿ, ತತ್ಥ ಪಬ್ಬತಕೂಟೇನ ಚನ್ದೋ ಛಾದಿತೋ, ಪಬ್ಬತಚ್ಛಾಯಾಯ ಚ ರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಯ ಚ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಅಹೋಸೀತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ। ತದಾ ಹಿ ಉಕ್ಕಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪಸದ್ದತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಕೇ ಆಸಙ್ಕಾಯ ಭೀತೋ। ಜೀವಕೋ ಕಿರಸ್ಸ ಉಪರಿಪಾಸಾದೇಯೇವ ಆರೋಚೇಸಿ - "ಮಹಾರಾಜ ಅಪ್ಪಸದ್ದಕಾಮೋ ಭಗವಾ, ಅಪ್ಪಸದ್ದೇನೇವ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ರಾಜಾ ತೂರಿಯಸದ್ದಂ ನಿವಾರೇಸಿ। ತೂರಿಯಾನಿ ಕೇವಲಂ ಗಹಿತಮತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ವಾಚಮ್ಪಿ ಉಚ್ಚಂ ಅನಿಚ್ಛಾರಯಮಾನಾ ಅಚ್ಛರಾಸಞ್ಞಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಮ್ಬವನೇಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಖಿಪಿತಸದ್ದೋಪಿ ನ ಸುಯ್ಯತಿ। ರಾಜಾನೋ ಚ ನಾಮ ಸದ್ದಾಭಿರತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೋ ತಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ಜೀವಕೇಪಿ ಆಸಙ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। "ಅಯಂ ಜೀವಕೋ ಮಯ್ಹಂ ಅಮ್ಬವನೇ ಅಡ್ಢತೇಳಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನೀ"ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಖಿಪಿತಸದ್ದಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸುಯ್ಯತಿ, ಅಭೂತಂ ಮಞ್ಞೇ, ಏಸ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಮಂ ನಗರತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಬಲಕಾಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಮಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತುಕಾಮೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹತ್ಥೀನಂ ಬಲಂ ಧಾರೇತಿ। ಮಮ ಚ ಅವಿದೂರೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ, ಸನ್ತಿಕೇ ಚ ಮೇ ಆವುಧಹತ್ಥೋ ಏಕಪುರಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ। ಅಹೋ ವತ ಮೇ ಅನತ್ಥೋ"ತಿ। ಏವಂ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಚ ಪನ ಅಭೀತೋ ವಿಯ ಸನ್ಧಾರೇತುಮ್ಪಿ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಅತ್ತನೋ ಭೀತಭಾವಂ ತಸ್ಸ ಆವಿ ಅಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ। "ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ... ಪೇ॰... ನ ನಿಗ್ಘೋಸೋ"ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ವಯಸ್ಸಾಭಿಲಾಪೋ ಏಸ, ಕಚ್ಚಿ ಮಂ ವಯಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಪಲಮ್ಭೇಸೀತಿ** ಯಂ ನತ್ಥಿ ತಂ ಅತ್ಥೀತಿ ವತ್ವಾ ಕಚ್ಚಿ ಮಂ ನ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭಯಸಿ। **ನಿಗ್ಘೋಸೋ**ತಿ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪನಿಗ್ಘೋಸೋ।

ಮಾ ಭಾಯಿ, ಮಹಾರಾಜಾತಿ ಜೀವಕೋ - "ಅಯಂ ರಾಜಾ ಮಂ ನ ಜಾನಾತಿ 'ನಾಯಂ ಪರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀ'ತಿ; ಸಚೇ ಖೋ ಪನ ನಂ ನ ಅಸ್ಸಾಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಸ್ಸಾಸೇನ್ತೋ "ಮಾ ಭಾಯಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "**ನ ತಂ ದೇವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಭಿಕ್ಕಮಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖೋ ಕಮ ಗಚ್ಛ, ಪವಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಕಿಂ ವುತ್ತೇ ಪನ ದಳ್ಹಂ ನ ಹೋತೀತಿ ತರಮಾನೋವ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಹ। **ಏತೇ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ದೀಪಾ ಝಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಮಹಾರಾಜ, ಚೋರಬಲಂ ನಾಮ ನ ದೀಪೇ ಜಾಲೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏತೇ ಚ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ದೀಪಾ ಜಲನ್ತಿ। ಏತಾಯ ದೀಪಸಞ್ಞಾಯ ಯಾಹಿ ಮಹಾರಾಜಾತಿ ವದತಿ।

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಪುಚ್ಛಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. **ನಾಗಸ್ಸ ಭೂಮೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಸಕ್ಕಾ ಹತ್ಥಿಂ ಅಭಿರೂಳ್ಹೇನ ಗನ್ತುಂ, ಅಯಂ ನಾಗಸ್ಸ ಭೂಮಿ ನಾಮ। **ನಾಗಾ ಪಚ್ಚೋರೋಹಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಹಾರಸ್ಸ ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇ ಹತ್ಥಿತೋ ಓರೋಹಿತ್ವಾ। ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಸಮಕಾಲಮೇವ ಪನ ಭಗವತೋ ತೇಜೋ ರಞ್ಞೋ ಸರೀರಂ ಫರಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಾವದೇವ ಸಕಲಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚಿಂಸು, ಸಾಟಕಾ ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಪನೇತಬ್ಬಾ ವಿಯ ಅಹೇಸುಂ। ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧಂ ಸರಿತ್ವಾ ಮಹಾಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಸೋ ಉಜುಕಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಜೀವಕಂ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಆರಾಮಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ವಿಯ "ಇದಂ ತೇ ಸಮ್ಮ ಜೀವಕ ಸುಟ್ಠು ಕಾರಿತಂ ಇದಂ ಸುಟ್ಠು ಕಾರಿತ"ನ್ತಿ ವಿಹಾರಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಣಮಾನೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಯೇನ ಮಣ್ಡಲಮಾಳಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಸಮ್ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಹಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛೀತಿ। ಏಕೇ ತಾವ "ಅಜಾನನ್ತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ಕಿರ ದಹರಕಾಲೇ ಪಿತರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಭಗವಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಪಾಪಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗೇನ ಪಿತುಘಾತಂ ಕತ್ವಾ ಅಭಿಮಾರೇ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಧನಪಾಲಂ ಮುಞ್ಚಾಪೇತ್ವಾ ಮಹಾಪರಾಧೋ ಹುತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ನ ಉಪಗತಪುಬ್ಬೋತಿ ಅಸಞ್ಜಾನನ್ತೋ ಪುಚ್ಛತೀತಿ। ತಂ

ಅಕಾರಣಂ, ಭಗವಾ ಹಿ ಆಕಿಣ್ಣವರಲಕ್ಖಣೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾಹಿ ರಸ್ಮೀಹಿ ಸಕಲಂ ಆರಾಮಂ ಓಭಾಸೇತ್ವಾ ತಾರಾಗಣಪರಿವುತೋ ವಿಯ ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ಭಿಕ್ಖುಗಣಪರಿವುತೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನೋ, ತಂ ಕೋ ನ ಜಾನೇಯ್ಯ। ಅಯಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಇಸ್ಸರಿಯಲೀಲಾಯ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪಕತಿ ಹೇಸಾ ರಾಜಕುಲಾನಂ, ಯಂ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾ ವಿಯ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಜೀವಕೋ ಪನ ತಂ ಸುತ್ವಾ - 'ಅಯಂ ರಾಜಾ ಪಥವಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಕುಹಿಂ ಪಥವೀತಿ, ನಭಂ ಉಲ್ಲೋಕೇತ್ವಾ ಕುಹಿಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾತಿ, ಸಿನೇರುಮೂಲೇ ಠತ್ವಾ ಕುಹಿಂ ಸಿನೇರೂತಿ ವದಮಾನೋ ವಿಯ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪುರತೋ ಠತ್ವಾ ಕುಹಿಂ ಭಗವಾ'ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। "ಹನ್ದಸ್ಸ ಭಗವನ್ತಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಯೇನ ಭಗವಾ ತೇನಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ "ಏಸೋ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪುರಕ್ಖತೋ**ತಿ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಪುರತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ।

೧೬೧. **ಯೇನ ಭಗವಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ಗತೋ, ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಂಘಂ ವಾ ಅಸಙ್ಘಟ್ಟಯಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಠಾತುಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕೋವ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತ**ನ್ತಿ ಯತೋ ಯತೋ ಅನುವಿಲೋಕೇತಿ, ತತೋ ತತೋ ತುಣ್ಹೀಭೂತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸಪಿ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಾ ಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಾ ಖಿಪಿತಸದ್ದೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ನಾಟಕಪರಿವಾರಂ ಭಗವತೋ ಅಭಿಮುಖೇ ಠಿತಂ ರಾಜಾನಂ ವಾ ರಾಜಪರಿಸಂ ವಾ ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ನ ಓಲೋಕೇಸಿ। ಸಬ್ಬೇ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ನಿಸೀದಿಂಸು।

ರಾಜಾ ತೇಸಂ ಉಪಸಮೇ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಗತಪಙ್ಕತಾಯ ವಿಪ್ಪಸನ್ನರಹದಮಿವ ಉಪಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ। ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕಾಯಿಕೇನ ಚ ವಾಚಸಿಕೇನ ಚ ಮಾನಸಿಕೇನ ಚ ಸೀಲೂಪಸಮೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಉಪಸನ್ತೋ, ಇಮಿನಾ ಉಪಸಮೇನಾತಿ ದೀಪೇತಿ। ತತ್ಥ "ಅಹೋ ವತ ಮೇ ಪುತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯ ಉಪಸನ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ನಯಿದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏಸ ಏವಮಾಹ। ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನೋ ಪುತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರಿ। ದುಲ್ಲಭಞ್ಹಿ ಲದ್ಧಾ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಪಿಯಾನಂ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ನಾಮ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಕತಿಯೇವ। ಇತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ದಿಸ್ವಾ ಪುತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರಮಾನೋ ಏಸ ಏವಮಾಹ।

ಅಪಿ ಚ ಪುತ್ತೇ ಆಸಙ್ಕಾಯ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮಂ ಇಚ್ಛಮಾನೋ ಪೇಸ ಏವಮಾಹ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ, ಪುತ್ತೋ ಮೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ - "ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ದಹರೋ। ಅಯ್ಯಕೋ ಮೇ ಕುಹಿ"ನ್ತಿ। ಸೋ "ಪಿತರಾ ತೇ ಘಾತಿತೋ"ತಿ ಸುತ್ವಾ "ಅಹಮ್ಪಿ ಪಿತರಂ ಘಾತೇತ್ವಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸತಿ। ಇತಿ ಪುತ್ತೇ ಆಸಙ್ಕಾಯ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮಂ ಇಚ್ಛಮಾನೋ ಪೇಸ ಏವಮಾಹ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಏಸ ಏವಮಾಹ। ಅಥ ಖೋ ನಂ ಪುತ್ತೋ ಘಾತೇಸ್ಸತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಂಸೇ ಪಿತುವಧೋ ಪಞ್ಚಪರಿವಟ್ಟೇ ಗತೋ। ಅಜಾತಸತ್ತು ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಂ ಘಾತೇಸಿ, ಉದಯೋ ಅಜಾತಸತ್ತುಂ । ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾಮುಣ್ಡಿಕೋ ನಾಮ ಉದಯಂ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಅನುರುದ್ಧೋ ನಾಮ ಮಹಾಮುಣ್ಡಿಕಂ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ನಾಗದಾಸೋ ನಾಮ ಅನುರುದ್ಧಂ। ನಾಗದಾಸಂ ಪನ - "ವಂಸಚ್ಛೇದಕರಾಜಾನೋ ಇಮೇ, ಕಿಂ ಇಮೇಹೀ"ತಿ ರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ಕುಪಿತಾ ಘಾತೇಸುಂ।

ಅಗಮಾ ಖೋ ತ್ವನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ? ಭಗವಾ ಕಿರ ರಞ್ಞೋ ವಚೀಭೇದೇ ಅಕತೇಯೇವ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಅಯಂ ರಾಜಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ನಿರವೋ ಠಿತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಚಿನ್ತೇಸೀ"ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ - "ಅಯಂ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಪುತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರಿ, ನ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಮಯಿ ಅನಾಲಪನ್ತೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಕರೋಮಿ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ರಞ್ಞೋ ವಚನಾನನ್ತರಂ **"ಅಗಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಥಾಪೇಮ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಮಹಾರಾಜ, ಯಥಾ ನಾಮ ಉನ್ನಮೇ ವುಟ್ಠಂ ಉದಕಂ ಯೇನ ನಿನ್ನಂ ತೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಯೇನ ಪೇಮಂ ತೇನ ಗತೋತಿ।

ಅಥ ರಞ್ಞೋ ಏತದಹೋಸಿ – “ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಭಗವತೋ ಅಪರಾಧಕಾರಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಯಾ ಹಿಸ್ಸ ಅಗ್ಗುಪಟ್ಠಾಕೋ ಘಾತಿತೋ, ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಭಿಮಾರಾ ಪೇಸಿತಾ, ನಾಳಾಗಿರಿ ಮುತ್ತೋ, ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದೇವದತ್ತೇನ ಸಿಲಾ ಪವಿದ್ಧಾ, ಏವಂ ಮಹಾಪರಾಧಂ ನಾಮ ಮಂ ಆಲಪತೋ ದಸಬಲಸ್ಸ ಮುಖಂ ನಪ್ಪಹೋತಿ; ಅಹೋ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಾದಿಲಕ್ಖಣೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಹಾಯ ಬಹಿದ್ಧಾ ನ ಪರಿಯೇಸಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಸೋ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಆಲಪನ್ತೋ “ಪಿಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

೧೯೧. **ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವನ್ದನ್ತೇನ ಚ ಭಗವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಕಾತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಗರುಕಾರೋಪಿ ಚೇಸ ನ ಹೋತಿ। ರಾಜಾನಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪರಾಜಾನಂ ವನ್ದನ್ತೇನಪಿ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಅಗಾರವೋ ಕತೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। **ಕಞ್ಚಿದೇವ ದೇಸನ್ತಿ** ಕಞ್ಚಿ ಓಕಾಸಂ।

ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಆಹ – **“ಪುಚ್ಛ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ”**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – “ಪುಚ್ಛ ಯದಿ ಆಕಙ್ಖಸಿ, ನ ಮೇ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಭಾರೋ ಅತ್ಥಿ”। ಅಥ ವಾ “ಪುಚ್ಛ, ಯಂ ಆಕಙ್ಖಸಿ, ಸಬ್ಬಂ ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸಿ, ಅಸಾಧಾರಣಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕೇಹಿ। ತೇ ಹಿ ಯದಾಕಙ್ಖಸೀತಿ ನ ವದನ್ತಿ, ಸುತ್ವಾ ವೇದಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಬುದ್ಧಾ ಪನ – “ಪುಚ್ಛ, ಆವುಸೋ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೭), ವಾ “ಪುಚ್ಛ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ”ತಿ ವಾ,

“ಪುಚ್ಛ, ವಾಸವ, ಮಂ ಪಞ್ಹಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಿಚ್ಛಸಿ।
ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪಞ್ಹಸ್ಸ, ಅಹಂ ಅನ್ತಂ ಕರೋಮಿ ತೇ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೬) ವಾ।

ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಭಿಕ್ಖು, ಸಕೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀತಿ ವಾ,

“ಬಾವರಿಸ್ಸ ಚ ತುಯ್ಹಂ ವಾ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಬ್ಬಸಂಸಯಂ।
ಕತಾವಕಾಸಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಿಚ್ಛಥಾ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೬) ವಾ।

“ಪುಚ್ಛ ಮಂ, ಸಭಿಯ, ಪಞ್ಹಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಿಚ್ಛಸಿ।
ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪಞ್ಹಸ್ಸ, ಅಹಂ ಅನ್ತಂ ಕರೋಮಿ ತೇ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೧೭) ವಾ।

ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಯಕ್ಖನರಿನ್ದದೇವಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇನ್ತಿ। ಅನಚ್ಛರಿಯಞ್ಚೇತಂ, ಯಂ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಂ ಪತ್ವಾ ಏತಂ ಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಯ್ಯ। ಯೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೋ –

“ಕೋಣ್ಡಞ್ಞ , ಪಞ್ಹಾನಿ ವಿಯಾಕರೋಹಿ।
ಯಾಚನ್ತಿ ತಂ ಇಸಯೋ ಸಾಧುರೂಪಾ॥
ಕೋಣ್ಡಞ್ಞ, ಏಸೋ ಮನುಜೇಸು ಧಮ್ಮೋ।
ಯಂ ವುದ್ಧಮಾಗಚ್ಛತಿ ಏಸ ಭಾರೋ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೬೦)।

ಏವಂ ಸಕ್ಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಇಸೀಹಿ ಯಾಚಿತೋ –

“ಕತಾವಕಾಸಾ ಪುಚ್ಛನ್ತು ಭೋನ್ತೋ,

ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಞ್ಹಂ ಮನಸಾಭಿಪತ್ಥಿತಂ।
ಅಹಞ್ಹಿ ತಂ ತಂ ವೋ ವಿಯಾಕರಿಸ್ಸಂ,
ಞತ್ವಾ ಸಯಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪರಞ್ಚಾ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೬೧)।

ಏವಂ ಸರಭಙ್ಗಕಾಲೇ। ಸಮ್ಭವಜಾತಕೇ ಚ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಾನಂ ಅನ್ತಕರಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಸುಚಿರತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ, ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಓಕಾಸೇ ಕಾರಿತೇ ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ ರಥಿಕಾಯ ಪಂಸುಂ ಕೀಳನ್ತೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕಮಾಭುಜಿತ್ವಾ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ನಿಸಿನ್ನೋವ -

"ತಗ್ಘ ತೇ ಅಹಮಕ್ಖಿಸ್ಸಂ, ಯಥಾಪಿ ಕುಸಲೋ ತಥಾ।
ರಾಜಾ ಚ ಖೋ ತಂ ಜಾನಾತಿ, ಯದಿ ಕಾಹತಿ ವಾ ನ ವಾ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೬.೧೭೨)।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸಿ।

೧೬೩. ಏವಂ ಭಗವತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಾಯ ಪವಾರಿತಾಯ ಅತ್ತಮನೋ ರಾಜಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ - "ಯಥಾ ನು ಖೋ ಇಮಾನಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸಿಪ್ಪಮೇವ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ। **ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನೀತಿ** ಬಹೂನಿ ಸಿಪ್ಪಾನಿ। **ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ** ಕತಮೇ ಪನ ತೇ। **ಹತ್ಥಾರೋಹಾತಿಆದೀಹಿ** ಯೇ ತಂ ತಂ ಸಿಪ್ಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - "ಯಥಾ ಇಮೇಸಂ ಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವೀನಂ ತಂ ತಂ ಸಿಪ್ಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಿಪ್ಪಫಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ ಏವಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತು"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವಿನೋ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥ **ಹತ್ಥಾರೋಹಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹತ್ಥಾಚರಿಯಹತ್ಥಿವೇಜ್ಜಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾದಯೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಸ್ಸಾರೋಹಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಸ್ಸಾಚರಿಯಅಸ್ಸವೇಜ್ಜಅಸ್ಸಮೇಣ್ಡಾದಯೋ। **ರಥಿಕಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ರಥಾಚರಿಯರಥಯೋಧರಥರಕ್ಖಾದಯೋ। **ಧನುಗ್ಗಹಾತಿ** ಧನುಆಚರಿಯಾ ಇಸ್ಸಾಸಾ। **ಚೇಲಕಾತಿ** ಯೇ ಯುದ್ಧೇ ಜಯಧಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಚಲಕಾತಿ** ಇಧ ರಞ್ಞೋ ಠಾನಂ ಹೋತು, ಇಧ ಅಸುಕಮಹಾಮತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ಸೇನಾಬ್ಯೂಹಕಾರಕಾ। **ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾತಿ** ಸಾಹಸಿಕಮಹಾಯೋಧಾ। ತೇ ಕಿರ ಪರಸೇನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪರಸೀಸಂ ಪಿಣ್ಡಮಿವ ಛೇತ್ವಾ ಛೇತ್ವಾ ದಯನ್ತಿ, ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ವಾ ಸಙ್ಗಾಮಮಜ್ಝೇ ಯೋಧಾನಂ ಭತ್ತಪಾತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿವಿಸನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪೇತಂ ನಾಮಂ। **ಉಗ್ಗಾ ರಾಜಪುತ್ತಾತಿ** ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತಾ ಸಙ್ಗಾಮಾವಚರಾ ರಾಜಪುತ್ತಾ। **ಪಕ್ಖನ್ದಿನೋತಿ** ಯೇ "ಕಸ್ಸ ಸೀಸಂ ವಾ ಆವುಧಂ ವಾ ಆಹರಾಮಾ"ತಿ "ವತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ತದೇವ ಆಹರನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೀತಿ ಪಕ್ಖನ್ದಿನೋ। **ಮಹಾನಾಗಾತಿ** ಮಹಾನಾಗಾ ವಿಯ ಮಹಾನಾಗಾ, ಹತ್ಥಿಆದೀಸುಪಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಅನಿವತ್ತಿತಯೋಧಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಸೂರಾತಿ** ಏಕನ್ತಸೂರಾ, ಯೇ ಸಜಾಲಿಕಾಪಿ ಸಚಮ್ಮಿಕಾಪಿ ಸಮುದ್ದಂ ತರಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಚಮ್ಮಯೋಧಿನೋತಿ** ಯೇ ಚಮ್ಮಕಞ್ಚುಕಂ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸರಪರಿತ್ತಾಣಚಮ್ಮಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನ್ತಿ। **ದಾಸಿಕಪುತ್ತಾತಿ** ಬಲವಸಿನೇಹಾ ಘರದಾಸಯೋಧಾ। **ಆಳಾರಿಕಾತಿ** ಪೂವಿಕಾ। **ಕಪ್ಪಕಾತಿ** ನ್ಹಾಪಿಕಾ। **ನ್ಹಾಪಕಾತಿ** ಯೇ ನ್ಹಾಪೇನ್ತಿ। **ಸೂದಾತಿ** ಭತ್ತಕಾರಕಾ। ಮಾಲಾಕಾರಾದಯೋ ಪಾಕಟಾಯೇವ। **ಗಣಕಾತಿ** ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಪಾಠಕಾ। **ಮುದ್ದಿಕಾತಿ** ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಗಣನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಿನೋ। **ಯಾನಿ ವಾ ಪನಞ್ಞಾನಿಪೀತಿ** ಅಯಕಾರದನ್ತಕಾರಚಿತ್ತಕಾರಾದೀನಿ। **ಏವಂಗತಾನೀತಿ** ಏವಂ ಪವತ್ತಾನಿ। **ತೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ** ತೇ ಹತ್ಥಾರೋಹಾದಯೋ ತಾನಿ ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ರಾಜಕುಲತೋ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭಮಾನಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಮೇವ ಸಿಪ್ಪಫಲಂ ಉಪಜೀವನ್ತಿ। **ಸುಖೇನ್ತೀತಿ** ಸುಖಿತಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಪೀಣೇನ್ತೀತಿ** ಪೀಣಿತಂ ಥಾಮಬಲೂಪೇತಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಉದ್ಧಗ್ಗಿಕಾದೀಸು** ಉಪರಿ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ಉದ್ಧಂ ಅಗ್ಗಮಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಉದ್ಧಗ್ಗಿಕಾ**। ಸಗ್ಗಂ ಅರಹತೀತಿ **ಸೋವಗ್ಗಿಕಾ**। ಸುಖೋ ವಿಪಾಕೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸುಖವಿಪಾಕಾ**। ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗೇ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಆಯುವಣ್ಣಸುಖಯಸಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತೇ ದಸ ಧಮ್ಮೇ ಸಂವತ್ತೇತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ **ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಾ**।

ತಂ ಏವರೂಪಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ದಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಮಞ್ಞಫಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಮತ್ಥತೋ ಮಗ್ಗೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ। ಅರಿಯಫಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ। ಯಥಾಹ - "ಕತಮಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾಮಞ್ಞಂ? ಅಯಮೇವ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾಮಞ್ಞಂ। ಕತಮಾನಿ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ? ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ...ಪೇ॰... ಅರಹತ್ತಫಲ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೫)। ತಂ ಏಸ ರಾಜಾ ನ ಜಾನಾತಿ। ಉಪರಿ ಆಗತಂ ಪನ ದಾಸಕಸ್ಸಕೋಪಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಅಥ ಭಗವಾ ಪಞ್ಹಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಇಮೇ ಬಹೂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ ರಾಜಾಮಚ್ಚಾ ಇಧಾಗತಾ, ತೇ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಞ್ಚ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಞ್ಚ ದೀಪೇತ್ವಾ ಕಥೀಯಮಾನೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರಾಜಾ ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಸಾಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಮಣಕೋಲಾಹಲಂ ಸಮಣಭಣ್ಡನಮೇವ ಕಥೇತೀತಿ ಉಜ್ಝಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮಂ ಸೋಸ್ಸನ್ತಿ, ರಞ್ಞಾ ಪನ ಕಥೀಯಮಾನೇ ಉಜ್ಝಾಯಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ, ರಾಜಾನಮೇವ ಅನುವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಇಸ್ಸರಾನುವತ್ತಕೋ ಹಿ ಲೋಕೋ। 'ಹನ್ದಾಹಂ ರಞ್ಞೋವ ಭಾರಂ ಕರೋಮೀ'ತಿ ರಞ್ಞೋ ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ "**ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನೋ ತ್ವ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

೧೬೪. ತತ್ಥ **ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನೋ ತ್ವ**ನ್ತಿ ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು ತ್ವಂ। ಅಯಞ್ಚ ನೋ-ಸದ್ದೋ ಪರತೋ ಪುಚ್ಛಿತಾತಿ ಪದೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಇದಞ್ಹಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಮಹಾರಾಜ, ತ್ವಂ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುಚ್ಛಿತಾ ನು, ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ಚ ನಂ ಪುಟ್ಠಭಾವಂ, ನ ತೇ ಸಮ್ಮುಟ್ಠ"ನ್ತಿ। **ಸಚೇ ತೇ ಅಗರೂ**ತಿ ಸಚೇ ತುಯ್ಹಂ ಯಥಾ ತೇ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು, ತಥಾ ಇಧ ಭಾಸಿತುಂ ಭಾರಿಯಂ ನ ಹೋತಿ, ಯದಿ ನ ಕೋಚಿ ಅಫಾಸುಕಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ, ಭಾಸಸ್ಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಖೋ ಮೇ ಭನ್ತೇ**ತಿ ಕಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ? ಪಣ್ಡಿತಪತಿರೂಪಕಾನಞ್ಹಿ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಥೇತುಂ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ, ತೇ ಪದೇ ಪದೇ ಅಕ್ಖರೇ ಅಕ್ಖರೇ ದೋಸಮೇವ ವದನ್ತಿ। ಏಕನ್ತಪಣ್ಡಿತಾ ಪನ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸುಕಥಿತಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ದುಕ್ಕಥಿತೇಸು ಪಾಳಿಪದಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಯಂ ಯಂ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ತಂ ಉಜುಕಂ ಕತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ। ಭಗವತಾ ಚ ಸದಿಸೋ ಏಕನ್ತಪಣ್ಡಿತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ - "ನ ಖೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಗರು; ಯತ್ಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಗವನ್ತರೂಪೋ ವಾ"ತಿ।

ಪೂರಣಕಸ್ಸಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೬೫. **ಏಕಮಿದಾಹ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಇಧ ಅಹಂ। **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮೋದಜನಕಂ ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಕಥಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾ।

೧೬೬. "**ಕರೋತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಯತೋ**"ತಿಆದೀಸು **ಕರೋತೋ**ತಿ ಸಹತ್ಥಾ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಕಾರಯತೋ**ತಿ ಆಣತ್ತಿಯಾ ಕಾರೇನ್ತಸ್ಸ। **ಛಿನ್ದತೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಹತ್ಥಾದೀನಿ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ। **ಪಚತೋ**ತಿ ಪರೇ ದಣ್ಡೇನ ಪೀಳೇನ್ತಸ್ಸ। **ಸೋಚಯತೋ**ತಿ ಪರಸ್ಸ ಭಣ್ಡಹರಣಾದೀಹಿ ಸೋಚಯತೋ। **ಸೋಚಾಪಯತೋ**ತಿ ಸೋಕಂ ಸಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಪಿ ಪರೇಹಿ ಕಾರಾಪೇನ್ತಸ್ಸಪಿ । **ಕಿಲಮತೋ**ತಿ ಆಹಾರುಪಚ್ಛೇದಬನ್ಧನಾಗಾರಪ್ಪವೇಸನಾದೀಹಿ ಸಯಂ ಕಿಲಮನ್ತಸ್ಸಪಿ ಪರೇಹಿ ಕಿಲಮಾಪೇನ್ತಸ್ಸಪಿ। **ಫನ್ದತೋ ಫನ್ದಾಪಯತೋ**ತಿ ಪರಂ ಫನ್ದನ್ತಂ ಫನ್ದನಕಾಲೇ ಸಯಮ್ಪಿ ಫನ್ದತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಫನ್ದಾಪಯತೋ। **ಪಾಣಮತಿಪಾತಾಪಯತೋ**ತಿ ಪಾಣಂ ಹನನ್ತಸ್ಸಪಿ ಹನಾಪೇನ್ತಸ್ಸಪಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕರಣಕಾರಣವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸನ್ಧಿನ್ತಿ ಘರಸನ್ಧಿಂ। **ನಿಲ್ಲೋಪ**ನ್ತಿ ಮಹಾವಿಲೋಪಂ। **ಏಕಾಗಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಏಕಮೇವ ಘರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ವಿಲುಪ್ಪನಂ। **ಪರಿಪನ್ಥೇ**ತಿ ಆಗತಾಗತಾನಂ ಅಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಂ ಮಗ್ಗೇ ತಿಟ್ಠತೋ। **ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಂ ಕರೋಮೀತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಕರೋತೋಪಿ ಪಾಪಂ ನ ಕರೀಯತಿ, ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ। ಸತ್ತಾ ಪನ ಪಾಪಂ ಕರೋಮಾತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಖುರಪರಿಯನ್ತೇನಾತಿ ಖುರನೇಮಿನಾ, ಖುರಧಾರಸದಿಸಪರಿಯನ್ತೇನ ವಾ। **ಏಕಂ ಮಂಸಖಲನ್ತಿ** ಏಕಂ ಮಂಸರಾಸಿಂ। **ಪುಞ್ಜನ್ತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ತತೋನಿದಾನನ್ತಿ** ಏಕಮಂಸಖಲಕರಣನಿದಾನಂ।

ದಕ್ಖಿಣನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣತೀರೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಕಕ್ಖಳಾ ದಾರುಣಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "ಹನನ್ತೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಉತ್ತರತೀರೇ ಸತ್ತಾ ಸದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಸನ್ನಾ ಬುದ್ಧಮಾಮಕಾ ಧಮ್ಮಮಾಮಕಾ ಸಙ್ಘಮಾಮಕಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ದದನ್ತೋತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಜನ್ತೋತಿ** ಮಹಾಯಾಗಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ದಮೇನಾತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ವಾ। **ಸಂಯಮೇನಾತಿ** ಸೀಲಸಂಯಮೇನ। **ಸಚ್ಚವಜ್ಜೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚವಚನೇನ। **ಆಗಮೋತಿ** ಆಗಮನಂ, ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಾಪಪುಞ್ಞಾನಂ ಕಿರಿಯಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ।

ಅಮ್ಬಂ ಪುಟ್ಠೋ ಲಬುಜಂ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ ನಾಮ, ಯೋ ಕೀದಿಸೋ ಅಮ್ಬೋ ಕೀದಿಸಾನಿ ವಾ ಅಮ್ಬಸ್ಸ ಖನ್ಧಪಣ್ಣಪುಪ್ಫಫಲಾನೀತಿ ವುತ್ತೇ ಏದಿಸೋ ಲಬುಜೋ ಏದಿಸಾನಿ ವಾ ಲಬುಜಸ್ಸ ಖನ್ಧಪಣ್ಣಪುಪ್ಫಫಲಾನೀತಿ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ। **ವಿಜಿತೇತಿ** ಆಣಾಪವತ್ತಿದೇಸೇ। **ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ವಿಹೇಠೇತಬ್ಬಂ। **ಅನಭಿನನ್ದಿತ್ವಾತಿ** "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಂ ಪಸಂಸಂ ಅಕತ್ವಾ। **ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾತಿ** ಬಾಲದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ತಯಾ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ। **ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ** ಸಾರತೋ ಅಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ಅನಿಕ್ಕುಜ್ಜನ್ತೋತಿ** ಸಾರವಸೇನೇವ ಇದಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ಅಯಂ ಪರಮತ್ಥೋತಿ ಹದಯೇ ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಪನ ತೇನ ಉಗ್ಗಹಿತಞ್ಚೇವ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಞ್ಚ।

ಮಕ್ಖಲಿಗೋಸಾಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೬೭-೧೬೯. ಮಕ್ಖಲಿವಾದೇ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಹೇತುವೇವಚನಮೇವ, ಉಭಯೇನಾಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಚ್ಚಯಂ, ಕಾಯಸುಚರಿತಾದೀನಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಅತ್ತಕಾರೇತಿ** ಅತ್ತಕಾರೋ। ಯೇನ ಅತ್ತನಾ ಕತಕಮ್ಮೇನ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ದೇವತ್ತಮ್ಪಿ ಮಾರತ್ತಮ್ಪಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾವಕಬೋಧಿಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ದುತಿಯಪದೇನ ಯಂ ಪರಕಾರಂ ಪರಸ್ಸ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಪೇತ್ವಾ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಅವಸೇಸೋ ಜನೋ ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಯತಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಂ ಪರಕಾರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏವಮಯಂ ಬಾಲೋ ಜಿನಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರಂ ದೇತಿ ನಾಮ। **ನತ್ಥಿ ಪುರಿಸಕಾರೇತಿ** ಯೇನ ಪುರಿಸಕಾರೇನ ಸತ್ತಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣನ್ತಿ , ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ನತ್ಥಿ ಬಲನ್ತಿ** ಯಮ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಸತ್ತಾ ವೀರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಂ ಬಲಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ನತ್ಥಿ ವೀರಿಯನ್ತಿ**ಆದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುರಿಸಕಾರವೇವಚನಾನೇವ। "ಇದಂ ನೋ ವೀರಿಯೇನ ಇದಂ ಪುರಿಸಥಾಮೇನ, ಇದಂ ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮೇನ ಪವತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಚನಪಟಿಕ್ಖೇಪಕರಣವಸೇನ ಪನೇತಾನಿ ವಿಸುಂ ಆದಿಯನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾತಿ ಓಟ್ಠಗೋಣಗದ್ರಭಾದಯೋ ಅನವಸೇಸೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಾತಿ** ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಪಾಣೋ, ದ್ವಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಪಾಣೋತಿಆದಿವಸೇನ ವದತಿ। **ಸಬ್ಬೇ ಭೂತಾತಿ** ಅಣ್ಡಕೋಸವತ್ಥಿಕೋಸೇಸು ಭೂತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸಬ್ಬೇ ಜೀವಾತಿ** ಸಾಲಿಯವಗೋಧುಮಾದಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ತೇಸು ಹಿ ಸೋ ವಿರೂಹನಭಾವೇನ ಜೀವಸಞ್ಞೀ। **ಅವಸಾ ಅಬಲಾ ಅವೀರಿಯಾತಿ** ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ವೀರಿಯಂ ವಾ ನತ್ಥಿ। **ನಿಯತಿಸಙ್ಗತಿಭಾವಪರಿಣತಾತಿ** ಏತ್ಥ **ನಿಯತೀತಿ** ನಿಯತಾ। **ಸಙ್ಗತೀತಿ** ಛನ್ನಂ ಅಭಿಜಾತೀನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಮನಂ। **ಭಾವೋತಿ** ಸಭಾವೋಯೇವ। ಏವಂ ನಿಯತಿಯಾ ಚ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಚ ಭಾವೇನ ಚ ಪರಿಣತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ಪತ್ತಾ। ಯೇನ ಹಿ ಯಥಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ತಥೇವ ಭವತಿ। ಯೇನ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ನ ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಛಸ್ವೇವಾಭಿಜಾತೀಸೂತಿ** ಛಸು ಏವ ಅಭಿಜಾತೀಸು ಠತ್ವಾ ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಾ ಸುಖದುಕ್ಖಭೂಮಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯೋನಿಪಮುಖಸತಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಪಮುಖಯೋನೀನಂ ಉತ್ತಮಯೋನೀನಂ ಚುದ್ದಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ಸಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ಛಸತಾನಿ। **ಪಞ್ಚ ಚ ಕಮ್ಮುನೋ ಸತಾನೀತಿ** ಪಞ್ಚಕಮ್ಮಸತಾನಿ ಚ। ಕೇವಲಂ ತಕ್ಕಮತ್ತಕೇನ ನಿರತ್ಥಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ದೀಪೇತಿ। ಪಞ್ಚ ಚ ಕಮ್ಮಾನಿ ತೀಣಿ ಚ ಕಮ್ಮಾನೀತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು - "ಪಞ್ಚ ಚ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಭಣತಿ। ತೀಣೀತಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನಾ"ತಿ। **ಕಮ್ಮೇ ಚ ಉಪಡ್ಢಕಮ್ಮೇ ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಞ್ಚ ವಚೀಕಮ್ಮಞ್ಚ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧಿ, ಮನೋಕಮ್ಮಂ ಉಪಡ್ಢಕಮ್ಮನ್ತಿ। **ದ್ವಟ್ಠಿಪಟಿಪದಾತಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಪಟಿಪದಾತಿ ವದತಿ। **ದ್ವಟ್ಠನ್ತರಕಪ್ಪಾತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಅಞ್ಞೇ ದ್ವೇ ಅಜಾನನ್ತೋ ಏವಮಾಹ।

ಛಳಾಭಿಜಾತಿಯೋತಿ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿ, ನೀಲಾಭಿಜಾತಿ, ಲೋಹಿತಾಭಿಜಾತಿ, ಹಲಿದ್ದಾಭಿಜಾತಿ, ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿ, ಪರಮಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ ಇಮಾ ಛ ಅಭಿಜಾತಿಯೋ ವದತಿ। ತತ್ಥ ಓರಬ್ಭಿಕಾ, ಸಾಕುಣಿಕಾ, ಮಾಗವಿಕಾ, ಸೂಕರಿಕಾ, ಲುದ್ದಾ, ಮಚ್ಛಘಾತಕಾ ಚೋರಾ, ಚೋರಘಾತಕಾ, ಬನ್ಧನಾಗಾರಿಕಾ, ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ ಕೇಚಿ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾ, ಅಯಂ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತೀತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೭) ವದತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ನೀಲಾಭಿಜಾತೀತಿ ವದತಿ, ತೇ ಕಿರ ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಣ್ಟಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ। "ಭಿಕ್ಖೂ ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೭) ಅಯಞ್ಹಿಸ್ಸ ಪಾಳಿಯೇವ। ಅಥ ವಾ ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ ಏವ ನಾಮ ಏಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ ವದತಿ। ಲೋಹಿತಾಭಿಜಾತಿ ನಾಮ ನಿಗಣ್ಠಾ ಏಕಸಾಟಕಾತಿ ವದತಿ। ಇಮೇ ಕಿರ ಪುರಿಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪಣ್ಡರತರಾ। ಗಿಹೀ ಓದಾತವಸನಾ ಅಚೇಲಕಸಾವಕಾ ಹಲಿದ್ದಾಭಿಜಾತೀತಿ ವದತಿ। ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕೇ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿಪಿ ಜೇಟ್ಠಕತರೇ ಕರೋತಿ। ಆಜೀವಕಾ ಆಜೀವಕಿನಿಯೋ ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ ವದತಿ। ತೇ ಕಿರ ಪುರಿಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಪಣ್ಡರತರಾ। ನನ್ದೋ, ವಚ್ಛೋ, ಕಿಸೋ, ಸಙ್ಕಿಚ್ಚೋ, ಮಕ್ಖಲಿಗೋಸಾಲೋ, ಪರಮಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೭) ವದತಿ। ತೇ ಕಿರ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಪಣ್ಡರತರಾ।

ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಭೂಮಿಯೋತಿ ಮನ್ದಭೂಮಿ, ಖಿಡ್ಡಾಭೂಮಿ, ಪದವೀಮಂಸಭೂಮಿ, ಉಜುಗತಭೂಮಿ, ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿ, ಸಮಣಭೂಮಿ , ಜಿನಭೂಮಿ, ಪನ್ನಭೂಮೀತಿ ಇಮಾ ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಭೂಮಿಯೋತಿ ವದತಿ। ತತ್ಥ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತದಿವಸೇ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಮನ್ದಾ ಹೋನ್ತಿ ಮೋಮೂಹಾ, ಅಯಂ ಮನ್ದಭೂಮೀತಿ ವದತಿ। ಯೇ ಪನ ದುಗ್ಗತಿತೋ ಆಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ರೋದನ್ತಿ ಚೇವ ವಿರವನ್ತಿ ಚ, ಸುಗತಿತೋ ಆಗತಾ ತಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಹಸನ್ತಿ, ಅಯಂ ಖಿಡ್ಡಾಭೂಮಿ ನಾಮ। ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಮಞ್ಚಂ ವಾ ಪೀಠಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪದನಿಕ್ಖಿಪನಂ ಪದವೀಮಂಸಭೂಮಿ ನಾಮ। ಪದಸಾ ಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥಕಾಲೇ ಉಜುಗತಭೂಮಿ ನಾಮ। ಸಿಪ್ಪಾನಿ ಸಿಕ್ಖಿತಕಾಲೇ ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿ ನಾಮ। ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲೇ ಸಮಣಭೂಮಿ ನಾಮ। ಆಚರಿಯಂ ಸೇವಿತ್ವಾ ಜಾನನಕಾಲೇ ಜಿನಭೂಮಿ ನಾಮ। ಭಿಕ್ಖು ಚ ಪನ್ನಕೋ ಜಿನೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾತಿ ಏವಂ ಅಲಾಭಿಂ ಸಮಣಂ ಪನ್ನಭೂಮೀತಿ ವದತಿ।

ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಆಜೀವಕಸತೇತಿ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಆಜೀವಕವುತ್ತಿಸತಾನಿ। **ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸತೇತಿ** ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸತಾನಿ। **ನಾಗಾವಾಸಸತೇತಿ** ನಾಗಮಣ್ಡಲಸತಾನಿ। **ವೀಸೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಸತೇತಿ** ವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಸತಾನಿ। **ತಿಂಸೇ ನಿರಯಸತೇತಿ** ತಿಂಸ ನಿರಯಸತಾನಿ। **ರಜೋಧಾತುಯೋತಿ** ರಜಓಕಿರಣಟ್ಠಾನಾನಿ, ಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಪಾದಪಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸತ್ತ ಸಞ್ಞೀಗಬ್ಭಾತಿ** ಓಟ್ಠಗೋಣಗದ್ರಭಅಜಪಸುಮಿಗಮಹಿಂಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸತ್ತ ಅಸಞ್ಞೀಗಬ್ಭಾತಿ** ಸಾಲಿವೀಹಿಯವಗೋಧೂಮಕಙ್ಗುವರಕಕುದ್ರೂಸಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ನಿಗಣ್ಠಿಗಬ್ಭಾತಿ** ಗಣ್ಠಿಮ್ಹಿ ಜಾತಗಬ್ಭಾ, ಉಚ್ಛುವೇಳುನಳಾದಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸತ್ತ ದೇವಾತಿ** ಬಹೂ ದೇವಾ। ಸೋ ಪನ ಸತ್ತಾತಿ ವದತಿ। ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಅನನ್ತಾ, ಸೋ ಸತ್ತಾತಿ ವದತಿ। **ಸತ್ತ ಪಿಸಾಚಾತಿ** ಪಿಸಾಚಾ ಮಹನ್ತಮಹನ್ತಾ ಸತ್ತಾತಿ ವದತಿ। **ಸರಾತಿ** ಮಹಾಸರಾ, ಕಣ್ಣಮುಣ್ಡರಥಕಾರಅನೋತತ್ತಸೀಹಪ್ಪಪಾತಛದ್ದನ್ತಮನ್ದಾಕಿನೀಕುಣಾಲದಹೇ ಗಹೇತ್ವಾ ವದತಿ।

ಪವುಟಾತಿ ಗಣ್ಠಿಕಾ। **ಪಪಾತಾತಿ** ಮಹಾಪಪಾತಾ। **ಪಪಾತಸತಾನೀತಿ** ಖುದ್ದಕಪಪಾತಸತಾನಿ। **ಸುಪಿನಾತಿ** ಮಹಾಸುಪಿನಾ। **ಸುಪಿನಸತಾನೀತಿ** ಖುದ್ದಕಸುಪಿನಸತಾನಿ। **ಮಹಾಕಪ್ಪಿನೋತಿ** ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ। ತತ್ಥ ಏಕಮ್ಹಾ ಮಹಾಸರಾ ವಸ್ಸಸತೇ ವಸ್ಸಸತೇ

ಕುಸಗ್ಗೇನ ಏಕಂ ಉದಕಬಿನ್ದುಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ತಮ್ಹಿ ಸರೇ ನಿರುದಕೇ ಕತೇ ಏಕೋ ಮಹಾಕಪ್ಪೋತಿ ವದತಿ। ಏವರೂಪಾನಂ ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಬಾಲೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತೇ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅಯಮಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। ಪಣ್ಡಿತೋಪಿ ಕಿರ ಅನ್ತರಾ ವಿಸುಜ್ಝಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಬಾಲೋಪಿ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ।

ಸೀಲೇನಾತಿ ಅಚೇಲಕಸೀಲೇನ ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ। **ವತೇನಾ**ತಿ ತಾದಿಸೇನೇವ ವತೇನ। **ತಪೇನಾ**ತಿ ತಪೋಕಮ್ಮೇನ। ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ ನಾಮ, ಯೋ "ಅಹಂ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ಅನ್ತರಾ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ ಯೋ "ಅಹಂ ಬಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತಪರಿಮಾಣಂ ಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಾತಿ। **ಹೇವಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಏವಂ ನತ್ಥಿ। ತಞ್ಹಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। **ದೋಣಮಿತೇ**ತಿ ದೋಣೇನ ಮಿತಂ ವಿಯ। **ಸುಖದುಕ್ಖೇ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಂ। **ಪರಿಯನ್ತಕತೇ**ತಿ ವುತ್ತಪರಿಮಾಣೇನ ಕಾಲೇನ ಕತಪರಿಯನ್ತೇ। **ನತ್ಥಿ ಹಾಯನವಡ್ಢನೇ**ತಿ ನತ್ಥಿ ಹಾಯನವಡ್ಢನಾನಿ। ನ ಸಂಸಾರೋ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಹಾಯತಿ, ನ ಬಾಲಸ್ಸ ವಡ್ಢತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಕ್ಕಂಸಾವಕಂಸೇ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಾವಕಂಸಾ। ಹಾಯನವಡ್ಢನಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುತ್ತಗುಳೇ**ತಿ ವೇಠೇತ್ವಾ ಕತಸುತ್ತಗುಳೇ। **ನಿಬ್ಬೇಠಿಯಮಾನಮೇವ ಪಲೇತೀ**ತಿ ಪಬ್ಬತೇ ವಾ ರುಕ್ಖಗ್ಗೇ ವಾ ಠತ್ವಾ ಖಿತ್ತಂ ಸುತ್ತಪ್ಪಮಾಣೇನ ನಿಬ್ಬೇಠಿಯಮಾನಮೇವ ಗಚ್ಛತಿ, ಸುತ್ತೇ ಖೀಣೇ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ವುತ್ತಕಾಲತೋ ಉದ್ಧಂ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಜಿತಕೇಸಕಮ್ಬಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೦-೧೭೧. ಅಜಿತವಾದೇ **ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದಿನ್ನಫಲಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಯಿಟ್ಠಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾಯಾಗೋ। **ಹುತ**ನ್ತಿ ಪಹೇಣಕಸಕ್ಕಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಮ್ಪಿ ಉಭಯಂ ಫಲಾಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನ**ನ್ತಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ**ತಿ ಯಂ ಫಲನ್ತಿ ವಾ ವಿಪಾಕೋತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ವದತಿ। **ನತ್ಥಿ ಅಯಂ ಲೋಕೋ**ತಿ ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನತ್ಥಿ, **ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ**ತಿ ಇಧ ಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸಾಪಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನತ್ಥಿ ಮಾತಾ ನತ್ಥಿ ಪಿತಾ**ತಿ ತೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಫಲಾಭಾವವಸೇನ ವದತಿ। **ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ**ತಿ ಚವಿತ್ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನಕಾ ಸತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ವದತಿ।

ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋತಿ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೋ। **ಪಥವೀ ಪಥವಿಕಾಯ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಪಥವೀಧಾತು ಬಾಹಿರಪಥವೀಧಾತುಂ। **ಅನುಪೇತೀ**ತಿ ಅನುಯಾಯತಿ। **ಅನುಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಅನುಗಚ್ಛತೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಉಪೇತಿ, ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಪಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತಿ। **ಆಸನ್ದಿಪಞ್ಚಮಾ**ತಿ ನಿಪನ್ನಮಞ್ಚೇನ ಪಞ್ಚಮಾ, ಮಞ್ಚೋ ಚೇವ ಚತ್ತಾರೋ ಮಞ್ಚಪಾದೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾವಾಳಾಹನಾ**ತಿ ಯಾವ ಸುಸಾನಾ। **ಪದಾನೀ**ತಿ 'ಅಯಂ ಏವಂ ಸೀಲವಾ ಅಹೋಸಿ, ಏವಂ ದುಸ್ಸೀಲೋ'ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ಗುಣಾಗುಣಪದಾನಿ, ಸರೀರಮೇವ ವಾ ಏತ್ಥ ಪದಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಕಾಪೋತಕಾನೀ**ತಿ ಕಪೋತವಣ್ಣಾನಿ, ಪಾರಾವತಪಕ್ಖವಣ್ಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಸ್ಸನ್ತಾ**ತಿ ಭಸ್ಮನ್ತಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಳಿ। **ಆಹುತಿಯೋ**ತಿ ಯಂ ಪಹೇಣಕಸಕ್ಕಾರಾದಿಭೇದಂ ದಿನ್ನದಾನಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಛಾರಿಕಾವಸಾನಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಫಲದಾಯಕಂ ಹುತ್ವಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದತ್ತುಪಞ್ಞತ್ತ**ನ್ತಿ ದತ್ತೂಹಿ ಬಾಲಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - 'ಬಾಲೇಹಿ ಅಬುದ್ಧೀಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಮಿದಂ ದಾನಂ, ನ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ। ಬಾಲಾ ದೇನ್ತಿ, ಪಣ್ಡಿತಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀ'ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥ ಪೂರಣೋ "ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ಅಜಿತೋ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ಮಕ್ಖಲಿ "ನತ್ಥಿ ಹೇತೂ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಉಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನಾಪಿ ವಿಪಾಕೋ ಪಟಿಬಾಹಿತೋ ಹೋತಿ, ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನಾಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಅತ್ಥತೋ ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕಾ ಅಹೇತುಕವಾದಾ ಚೇವ ಅಕಿರಿಯವಾದಾ ಚ ನತ್ಥಿಕವಾದಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ಯೇ ವಾ ಪನ ತೇಸಂ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ದಿವಾಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ "ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪಂ, ನತ್ಥಿ ಹೇತು, ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಮತೋ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ, ಪಠಮಜವನೇ ಸತೇಕಿಚ್ಛಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಾದೀಸು, ಸತ್ತಮೇ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛಾ ಅನಿವತ್ತಿನೋ ಅರಿಟ್ಠಕಣ್ಟಕಸದಿಸಾ। ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಕೋಚಿ ದ್ವೇ, ಕೋಚಿ ತೀಣಿಪಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೇಪಿ, ದ್ವೀಸು ತೀಸು ಓಕ್ಕನ್ತೇಸುಪಿ, ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋವ ಹೋತಿ; ಪತ್ತೋ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚೇವ ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚ, ಅಭಬ್ಬೋ ತಸ್ಸತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗಮ್ಪಿ ಗನ್ತುಂ, ಪಗೇವ ಮೋಕ್ಖಂ। ವಟ್ಟಖಾಣು ನಾಮೇಸ ಸತ್ತೋ ಪಥವಿಗೋಪಕೋ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ।

> "ತಸ್ಮಾ ಅಕಲ್ಯಾಣಜನಂ, ಆಸೀವಿಸಮಿವೋರಗಂ।
> ಆರಕಾ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಭೂತಿಕಾಮೋ ವಿಚಕ್ಖಣೋ"ತಿ॥

ಪಕುಧಕಚ್ಚಾಯನವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೩-೧೭೪. ಪಕುಧವಾದೇ **ಅಕಟಾ**ತಿ ಅಕತಾ। **ಅಕಟವಿಧಾ**ತಿ ಅಕತವಿಧಾನಾ। **ಏವಂ ಕರೋಹೀ**ತಿ ಕೇನಚಿ ಕಾರಾಪಿತಾಪಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಿಮ್ಮಿತಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಯಾಪಿ ನ ನಿಮ್ಮಿತಾ। **ಅನಿಮ್ಮಾತಾ**ತಿ ಅನಿಮ್ಮಾಪಿತಾ, ಕೇಚಿ ಅನಿಮ್ಮಾಪೇತಬ್ಬಾತಿ ಪದಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನೇವ ಪಾಳಿಯಂ, ನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ವಞ್ಝಾದಿಪದತ್ತಯಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। **ನ ಇಞ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೋ ವಿಯ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಚಲನ್ತಿ। **ನ ವಿಪರಿಣಮನ್ತೀ**ತಿ ಪಕತಿಂ ನ ಜಹನ್ತಿ। **ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಬಾಧೇನ್ತೀ**ತಿ ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪಹನನ್ತಿ। **ನಾಲ**ನ್ತಿ ನ ಸಮತ್ಥಾ। **ಪಥವಿಕಾಯೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಥವೀಯೇವ ಪಥವಿಕಾಯೋ, ಪಥವಿಸಮೂಹೋ ವಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಜೀವಸತ್ತಮೇಸು ಕಾಯೇಸು। **ಸತ್ತನ್ನಂ ತ್ವೇವ ಕಾಯಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಮುಗ್ಗರಾಸಿಆದೀಸು ಪಹತಂ ಸತ್ಥಂ ಮುಗ್ಗಾದೀನಂ ಅನ್ತರೇನ ಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಕಾಯಾನಂ ಅನ್ತರೇನ ಛಿದ್ದೇನ ವಿವರೇನ ಸತ್ಥಂ ಪವಿಸತಿ। ತತ್ಥ ಅಹಂ ಇಮಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಮೀತಿ ಕೇವಲಂ ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನಿಗಣ್ಠನಾಟಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೭-೧೭೮. ನಾಟಪುತ್ತವಾದೇ **ಚಾತುಯಾಮಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿ ಚತುಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಸಂವರೇನ ಸಂವುತೋ। **ಸಬ್ಬವಾರಿವಾರಿತೋ ಚಾ**ತಿ ವಾರಿತಸಬ್ಬಉದಕೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸಬ್ಬಸೀತೋದಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಕಿರ ಸೀತೋದಕೇ ಸತ್ತಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತಂ ವಳಞ್ಜೇತಿ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಯುತ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಯುತ್ತೋ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಧುತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಧುತಪಾಪೋ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಫುಟೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಫುಟ್ಠೋ। **ಗತತ್ತೋ**ತಿ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತೋ। **ಯತತ್ತೋ**ತಿ ಸಂಯತಚಿತ್ತೋ। **ಠಿತತ್ತೋ**ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ। ಏತಸ್ಸ ವಾದೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾಸನಾನುಲೋಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಸುದ್ಧಲದ್ಧಿತಾಯ ಪನ ಸಬ್ಬಾ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಜಾತಾ।

ಸಞ್ಚಯಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೯-೧೮೧. ಸಞ್ಚಯವಾದೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೇ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ।

ಪಠಮಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೨. **ಸೋಹಂ , ಭನ್ತೇ**ತಿ ಸೋ ಅಹಂ ಭನ್ತೇ, ವಾಲುಕಂ ಪೀಳೇತ್ವಾ ತೇಲಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಯ ತಿತ್ಥಿಯವಾದೇಸು ಸಾರಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮೩. **ಯಥಾ ತೇ ಖಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ತೇ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯ। **ದಾಸೋ**ತಿ ಅನ್ತೋಜಾತಧನಕ್ಕೀತಕರಮರಾನೀತಸಾಮಂದಾಸಬ್ಯೋಪಗತಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ। **ಕಮ್ಮಕಾರೋ**ತಿ ಅನಲಸೋ ಕಮ್ಮಕರಣಸೀಲೋಯೇವ। ದೂರತೋ ದಿಸ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ಉಟ್ಠಹತೀತಿ **ಪುಬ್ಬುಟ್ಠಾಯೀ**। ಏವಂ ಉಟ್ಠಿತೋ ಸಾಮಿನೋ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪಾದಧೋವನಾದಿಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಪತತಿ ನಿಸೀದತೀತಿ **ಪಚ್ಛಾನಿಪಾತೀ**। ಸಾಮಿಕಮ್ಹಿ ವಾ ಸಯನತೋ ಅವುಟ್ಠಿತೇ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ವುಟ್ಠಾತೀತಿ **ಪುಬ್ಬುಟ್ಠಾಯೀ**। ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಾಮಿನೋ ರತ್ತಿಂ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ, ತಾವ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಪತತಿ, ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ **ಪಚ್ಛಾನಿಪಾತೀ**। ಕಿಂ ಕರೋಮಿ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ ಏವಂ ಕಿಂಕಾರಮೇವ ಪಟಿಸುಣನ್ತೋ ವಿಚರತೀತಿ **ಕಿಂ ಕಾರಪಟಿಸ್ಸಾವೀ**। ಮನಾಪಮೇವ ಕಿರಿಯಂ ಕರೋತೀತಿ **ಮನಾಪಚಾರೀ**। ಪಿಯಮೇವ ವದತೀತಿ **ಪಿಯವಾದೀ**। ಸಾಮಿನೋ ತುಟ್ಠಪಹಟ್ಠಂ ಮುಖಂ ಉಲ್ಲೋಕಯಮಾನೋ ವಿಚರತೀತಿ **ಮುಖುಲ್ಲೋಕಕೋ**।

ದೇವೋ ಮಞ್ಞೇತಿ ದೇವೋ ವಿಯ। **ಸೋ ವತಸ್ಸಾಹಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸೋ ವತ ಅಹಂ ಏವರೂಪೋ ಅಸ್ಸಂ, ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸೋ ವತಸ್ಸ'ಸ್ಸ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। **ಯಂನೂನಾಹ**ನ್ತಿ ಸಚೇ ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ರಾಜಾ ಏಕದಿವಸಂ ದೇತಿ, ತತೋ ಸತಭಾಗಮ್ಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ ದಾತುನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಾಯೇನ ಸಂವುತೋತಿ ಕಾಯೇನ ಪಿಹಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಪವೇಸನದ್ವಾರಂ ಥಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ। **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾಯಾ**ತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನೇನ ಪರಮತಾಯ ಉತ್ತಮತಾಯ, ಏತದತ್ಥಮ್ಪಿ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಅಗ್ಗಸಲ್ಲೇಖೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರತೋ ಪವಿವೇಕೇ**ತಿ "ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಚ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನಂ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನಂ, ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ ಚ ನಿರುಪಧೀನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇ ತಿವಿಧೇಪಿ ವಿವೇಕೇ ರತೋ; ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ಕಾಯೇನ ಏಕೋ ವಿಹರತಿ, ಚಿತ್ತಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಏಕೋ ವಿಹರತಿ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಗ್ಘೇ**ತಿ ಚೋದನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ।

೧೮೪. **ಆಸನೇನಪಿ ನಿಮನ್ತೇಯ್ಯಾಮಾ**ತಿ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಇಧ ನಿಸೀದಥಾತಿ ವದೇಯ್ಯಾಮ। **ಅಭಿನಿಮನ್ತೇಯ್ಯಾಮಪಿ** ನನ್ತಿ ಅಭಿಹರಿತ್ವಾಪಿ ನಂ ನಿಮನ್ತೇಯ್ಯಾಮ। ತತ್ಥ ದುವಿಧೋ ಅಭಿಹಾರೋ - ವಾಚಾಯ ಚೇವ ಕಾಯೇನ ಚ। ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಚೀವರಾದೀಹಿ ವದೇಯ್ಯಾಥ ಯೇನತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತೋ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ನಿಮನ್ತೇತಿ ನಾಮ। ಚೀವರಾದಿವೇಕಲ್ಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಇದಂ ಗಣ್ಹಾಥಾತಿ ತಾನಿ ದೇನ್ತೋ ಪನ ಕಾಯೇನ ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ನಿಮನ್ತೇತಿ ನಾಮ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಭಿನಿಮನ್ತೇಯ್ಯಾಮಪಿ ನನ್ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೋ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಓಸಧಂ। ವಚನತ್ಥೋ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ। **ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ರಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಞ್ಚೇವ ಆವರಣಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಗುತ್ತಿಂ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ನ ಆವುಧಹತ್ಥೇ ಪುರಿಸೇ ಠಪೇನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾಮ ಸಂವಿದಹಿತಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅವೇಲಾಯ ಕಟ್ಠಹಾರಿಕಪಣ್ಣಹಾರಿಕಾದಯೋ ವಿಹಾರಂ ನ ಪವಿಸನ್ತಿ, ಮಿಗಲುದ್ದಕಾದಯೋ ವಿಹಾರಸೀಮಾಯ ಮಿಗೇ ವಾ ಮಚ್ಛೇ ವಾ ನ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಂವಿದಹನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾಮ ರಕ್ಖಾ ಸಂವಿಹಿತಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - "ಧಮ್ಮಿಕ"ನ್ತಿ।

೧೮೫. ಯದಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇತಿ ಯದಿ ತವ ದಾಸೋ ತುಯ್ಹಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ಲಭೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ। **ಅದ್ಧಾತಿ** ಏಕಂಸವಚನಮೇತಂ। **ಪಠಮನ್ತಿ** ಭಣನ್ತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಿತಂ ದೀಪೇತಿ। ತೇನೇವ ಚ ರಾಜಾ **ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞಮ್ಪೀ**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ದುತಿಯಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೬-೧೮೮. ಕಸತೀತಿ **ಕಸ್ಸಕೋ**। ಗೇಹಸ್ಸ ಪತಿ, ಏಕಗೇಹಮತ್ತೇ ಜೇಟ್ಠಕೋತಿ **ಗಹಪತಿಕೋ**। ಬಲಿಸಙ್ಖಾತಂ ಕರಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕರಕಾರಕೋ**। ಧಞ್ಞರಾಸಿಂ ಧನರಾಸಿಞ್ಚ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ರಾಸಿವಡ್ಢಕೋ**।

ಅಪ್ಪಂ ವಾತಿ ಪರಿತ್ತಕಂ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ತಣ್ಡುಲನಾಳಿಮತ್ತಕಮ್ಪಿ। **ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧನ್ತಿ** ಭೋಗರಾಸಿಂ। **ಮಹನ್ತಂ ವಾತಿ** ವಿಪುಲಂ ವಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಮಹನ್ತಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರಂ, ಏವಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉಭಯಮಾಹ। ದಾಸವಾರೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ದಾಸೋ ಅತ್ತನೋಪಿ ಅನಿಸ್ಸರೋ, ಪಗೇವ ಭೋಗಾನಂ। ಯಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಧನಂ, ತಂ ಸಾಮಿಕಾನಞ್ಞೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೋಗಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತಂ। ಞಾತಿಯೇವ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೋ।

ಪಣೀತತರಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. **ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಇಧ ಏವಮೇವಾತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ, ಏವಮೇವಾತಿ ಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪಹೋತಿ ಭಗವಾ ಸಕಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ತತೋ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಏವರೂಪಾಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ದೀಪೇತುಂ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಸವನೇ ಪರಿಯನ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ತಾದಿಸೋಯೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಏವಮೇವಾತಿ ಅವತ್ವಾ - "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರಞ್ಚ ಪಣೀತತರಞ್ಚಾ"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರ**ನ್ತಿ ಅಭಿಮನಾಪತರಂ ಅತಿಸೇಟ್ಠತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಣೀತತರ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮತರಂ। **ತೇನ ಹೀ**ತಿ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಸವನೇ ಉಯ್ಯೋಜೇನ್ತೋ ಹಿ ನಂ ಏವಮಾಹ। **ಸುಣೋಹೀ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರಞ್ಚ ಪಣೀತತರಞ್ಚ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಸುಣಾತಿ।

ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿಕರೋಹೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸಾಧುಕಂ ಸಾಧೂತಿ ಏಕತ್ಥಮೇತಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಸಾಧು-ಸದ್ದೋ ಆಯಾಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮ್ಪಹಂಸನಸುನ್ದರ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೫) ಹಿ ಆಯಾಚನೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇತಿ ಖೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೬) ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ। "ಸಾಧು ಸಾಧು, ಸಾರಿಪುತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೯) ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ।

"ಸಾಧು ಧಮ್ಮರುಚಿ ರಾಜಾ, ಸಾಧು ಪಞ್ಞಾಣವಾ ನರೋ।
ಸಾಧು ಮಿತ್ತಾನಮದ್ದುಬ್ಭೋ, ಪಾಪಸ್ಸಾಕರಣಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೧೦೧)।

ಆದೀಸು ಸುನ್ದರೇ। "ತೇನ ಹಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸುಣೋಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೯೨) ಸಾಧುಕಸದ್ದೋಯೇವ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇ, ಆಣತ್ತಿಯನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಇಧಾಪಿ ಅಸ್ಸ ಏತ್ಥೇವ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇ ಚ ಆಣತ್ತಿಯಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸುನ್ದರೇಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮತ್ಥೇನ ಹಿ ದಳ್ಹಮಿಮಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾಹಿ, ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। ಆಣತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ಮಮ ಆಣತ್ತಿಯಾ ಸುಣಾಹಿ, ಸುನ್ದರತ್ಥೇನ ಸುನ್ದರಮಿಮಂ ಭದ್ದಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾಹೀತಿ ಏವಂ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ಆವಜ್ಜ, ಸಮನ್ನಾಹರಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಸಾಮೇಹಿ, ಚಿತ್ತೇ ಕರೋಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸುಣೋಹೀತಿ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪನಿವಾರಣಮೇತಂ। ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ಮನಸಿಕಾರೇ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮನಿಯೋಜನೇನ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪನಿವಾರಣಂ। ಪುರಿಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ನಿಯೋಜೇತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಸುತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಧಾರಣೂಪಪರಿಕ್ಖಾದೀಸು। ಪುರಿಮೇನ ಚ ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಮಾ ಸವನೀಯೋತಿ ದೀಪೇತಿ । ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಸತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ। ಸಾಧುಕಪದಂ ವಾ ಉಭಯಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರೋ ಚೇವ ದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸುಣಾಹಿ ಸಾಧುಕಂ, ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರೋ ಚ ಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಸಕ್ಕಾ ಮಹಾರಾಜಾತಿ ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲದೇಸನಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮಿ। "ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಸಙ್ಖಿತ್ತದೀಪನಂ ಹೋತಿ। ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿತ್ಥಾರದೀಪನಂ। ತೇನಾಹ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರೋ -

"ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನಪಿ ದೇಸೇತಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನಪಿ ಭಾಸತಿ।
ಸಾಳಿಕಾಯಿವ ನಿಗ್ಘೋಸೋ, ಪಟಿಭಾನಂ ಉದೀರಯೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೪)।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ - **"ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ ರಾಜಾ ಮಾಗಧೋ ಅಜಾತಸತ್ತು ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸಿ** ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ, ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೯೦. ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ, ಏತಂ ಅವೋಚ, ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಇಧ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದಿಂ ಸಕಲಂ ಸುತ್ತಂ ಅವೋಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ **ಇಧಾ**ತಿ ದೇಸಾಪದೇಸೇ ನಿಪಾತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಕತ್ಥಚಿ ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ - "ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಸಾಸನಂ ಯಥಾಹ - "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮೋ ಸಮಣೋ, ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। ಕತ್ಥಚಿ ಓಕಾಸಂ। ಯಥಾಹ -

"ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ, ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ।
ಪುನರಾಯು ಚ ಮೇ ಲದ್ಧೋ, ಏವಂ ಜಾನಾಹಿ ಮಾರಿಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೬೯)।

ಕತ್ಥಚಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವ। ಯಥಾಹ "ಇಧಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭುತ್ತಾವೀ ಅಸ್ಸಂ ಪವಾರಿತೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦)। ಇಧ ಪನ ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾರಾಜಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತುಂ ಪುನ ಮಹಾರಾಜಾತಿ ಆಲಪತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಮಹಾರಾಜ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ತಥಾಗತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅರಹಂ…ಪೇ॰… ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ತಥಾಗತಸದ್ದೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತೋ। ಅರಹನ್ತಿಆದಯೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ। **ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಲೋಕೋ**ತಿ - ಓಕಾಸಲೋಕೋ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ಇಧ ಪನ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸತ್ತಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಚ ತಥಾಗತೋ ನ ದೇವಲೋಕೇ, ನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇಪಿ ನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ। ತತ್ರಾಪಿ ನ ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನೇಸು, "ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಗಜಙ್ಗಲಂ ನಾಮ ನಿಗಮೋ ತಸ್ಸಾಪರೇನ ಮಹಾಸಾಲೋ, ತತೋ ಪರಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ, ಪುರತ್ಥಿಮದಕ್ಖಿಣಾಯ ದಿಸಾಯ ಸಲಳವತೀ ನಾಮ ನದೀ। ತತೋ ಪರಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ, ದಕ್ಖಿಣಾಯ ದಿಸಾಯ ಸೇತಕಣ್ಣಿಕಂ ನಾಮ ನಿಗಮೋ, ತತೋ ಪರಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ, ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಥೂಣಂ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೋ, ತತೋ ಪರಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ, ಉತ್ತರಾಯ ದಿಸಾಯ ಉಸಿರದ್ಧಜೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ, ತತೋ ಪರಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಆಯಾಮತೋ

ತಿಯೋಜನಸತೇ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಯೋಜನಸತೇ, ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ನವಯೋಜನಸತೇ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ, ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಾ, ಬುದ್ಧಮಾತಾ, ಬುದ್ಧಪಿತಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ರಾಜಾ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಸಾರಪ್ಪತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾ ಏತ್ಥೇವುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ತಥಾಗತೋ ಸುಜಾತಾಯ ದಿನ್ನಮಧುಪಾಯಾಸಭೋಜನತೋ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ, ತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ। ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನತೋ ವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ। ತುಸಿತಭವನತೋ ವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ। ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲತೋ ವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ, ತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ। ಇಧ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋ ಇಮಂ ಲೋಕನ್ತಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ। ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಸದೇವಕನ್ತಿ** ಸಹ ದೇವೇಹಿ ಸದೇವಕಂ। ಏವಂ ಸಹ ಮಾರೇನ **ಸಮಾರಕಂ,** ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ **ಸಬ್ರಹ್ಮಕಂ,** ಸಹ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ।** ಪಜಾತತ್ತಾ ಪಜಾ, ತಂ ಪಜಂ। ಸಹ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ **ಸದೇವಮನುಸ್ಸಂ।** ತತ್ಥ ಸದೇವಕವಚನೇನ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಮಾರಕ - ವಚನೇನ ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ। ಸಬ್ರಹ್ಮಕವಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣಂ। ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ, ಸಮಿತಪಾಪಬಾಹಿತಪಾಪಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಞ್ಚ। ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣಂ। ಸದೇವಮನುಸ್ಸವಚನೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಓಕಾಸಲೋಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೋ। ದ್ವೀಹಿ ಪಜಾವಸೇನ ಸತ್ತಲೋಕೋವ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ, ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರದೇವಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ। ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛ ಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ। ಸಬ್ರಹ್ಮಕಗ್ಗಹಣೇನ ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ। ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ, ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ವಾ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸದೇವಕವಚನೇನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕತಭಾವಮಾಹ। ತತೋ ಯೇಸಂ ಅಹೋಸಿ - "ಮಾರೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಛ ಕಾಮಾವಚರಿಸ್ಸರೋ ವಸವತ್ತೀ, ಕಿಂ ಸೋಪಿ ಏತೇನ ಸಚ್ಛಿಕತೋ"ತಿ, ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮನ್ತೋ **"ಸಮಾರಕ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಯೇಸಂ ಪನ ಅಹೋಸಿ - "ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಏಕಙ್ಗುಲಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇ ಆಲೋಕಂ ಫರತಿ, ದ್ವೀಹಿ ...ಪೇ॰... ದಸಹಿ ಅಙ್ಗುಲೀಹಿ ದಸಸು ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇಸು ಆಲೋಕಂ ಫರತಿ। ಅನುತ್ತರಞ್ಚ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಕಿಂ ಸೋಪಿ ಸಚ್ಛಿಕತೋ"ತಿ, ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮನ್ತೋ **ಸಬ್ರಹ್ಮಕನ್ತಿ** ಆಹ। ತತೋ ಯೇ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - "ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ಕಿಂ ತೇಪಿ ಸಚ್ಛಿಕತಾ"ತಿ, ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮನ್ತೋ **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಪಜನ್ತಿ** ಆಹ। ಏವಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠುಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅಥ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇ ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸೇ ಚ ಉಪಾದಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸೇಸಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **ಸದೇವಮನುಸ್ಸನ್ತಿ** ಆಹ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಾವಾನುಕ್ಕಮೋ।

ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು **ಸದೇವಕನ್ತಿ** ದೇವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕಂ। **ಸಮಾರಕನ್ತಿ** ಮಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕಂ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕನ್ತಿ** ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ತೀಸು ಪದೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತೋ **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಪಜಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸನ್ತಿ** ಆಹ। ಏವಂ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ।

ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಸಯನ್ತಿ** ಸಾಮಂ ಅಪರನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ, ಏತೇನ ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಕತೋ ಹೋತಿ। **ಪವೇದೇತೀತಿ** ಬೋಧೇತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ।

ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ...ಪೇ॰... ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣನ್ತಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಸತ್ತೇಸು ಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹಿತ್ವಾಪಿ ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಪ್ಪಕಾರಮೇವ ದೇಸೇತಿ। ಆದಿಮ್ಹಿಪಿ, ಕಲ್ಯಾಣಂ ಭದ್ದಕಂ ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ, ಮಜ್ಝೇಪಿ, ಪರಿಯೋಸಾನೇಪಿ, ಕಲ್ಯಾಣಂ ಭದ್ದಕಂ ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಅತ್ಥಿ ಸಾಸನಸ್ಸ। ದೇಸನಾಯ ತಾವ ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯ ಪಠಮಪಾದೋ ಆದಿ ನಾಮ, ತತೋ ದ್ವೇ ಮಜ್ಝಂ ನಾಮ, ಅನ್ತೇ ಏಕೋ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ। ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಆದಿ, ಇದಮವೋಚಾತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾ ಮಜ್ಝಂ। ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಾನುಸನ್ಧಿ ಆದಿ, ಅನ್ತೇ ಅನುಸನ್ಧಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಮಜ್ಝೇ ಏಕೋ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಬಹೂ ವಾ ಮಜ್ಝಮೇವ।

ಸಾಸನಸ್ಸ ಪನ ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಆದಿ ನಾಮ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ – "ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ? ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ದಿಟ್ಠಿ ಚ ಉಜುಕಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೯)। "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಮಜ್ಝಂ ನಾಮ। ಫಲಞ್ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ। "ಏತದತ್ಥಮಿದಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಏತಂ ಸಾರಂ, ಏತಂ ಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೪) ಹಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಂ ಹಿ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಪರಾಯನಂ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬) ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝೇ ಮಗ್ಗಂ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ –

"ಆದಿಮ್ಹಿ ಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಮಜ್ಝೇ ಮಗ್ಗಂ ವಿಭಾವಯೇ।
ಪರಿಯೋಸಾನಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಏಸಾ ಕಥಿಕಸಣ್ಠಿತೀ"ತಿ॥

ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಹಿ ಯಾಗುಭತ್ತಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿವಣ್ಣನಾನಿಸ್ಸಿತಾ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ, ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತಿ। ಭಗವಾ ಪನ ತಥಾರೂಪಂ ದೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿನಿಸ್ಸಿತಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ದೇಸನಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ ವಾ ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹೀತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ, ತಸ್ಸ ದಮಿಳಕಿರಾತಸವರಾದಿಮಿಲಕ್ಖೂನಂ ಭಾಸಾ ವಿಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ ನಾಮ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ। ಭಗವಾ ಪನ –

"ಸಿಥಿಲಂ ಧನಿತಞ್ಚ ದೀಘರಸ್ಸಂ, ಗರುಕಂ ಲಹುಕಞ್ಚ ನಿಗ್ಗಹೀತಂ।
ಸಮ್ಬನ್ಧವವತ್ಥಿತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ದಸಧಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಭೇದೋ"ತಿ॥

ಏವಂ ವುತ್ತಂ ದಸವಿಧಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಕೇವಲನ್ತಿ** ಸಕಲಾಧಿವಚನಂ। **ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಅನೂನಾಧಿಕವಚನಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ ಸಕಲಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ದೇಸೇತಿ, ಏಕದೇಸನಾಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನತ್ಥೀತಿ। ಉಪನೇತಬ್ಬಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ। ಯೋ ಹಿ ಇಮಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಾಭಂ ವಾ ಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀತಿ

ದೇಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ। ಭಗವಾ ಪನ ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಹಿತಫರಣೇನ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಮುದುಹದಯೋ ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ದೇಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನಾಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ-ಸದ್ದೋ ದಾನೇ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚೇ ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸು ಮೇಥುನವಿರತಿಯಂ ಸದಾರಸನ್ತೋಸೇ ವೀರಿಯೇ ಉಪೋಸಥಙ್ಗೇಸು ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಸಾಸನೇತಿ ಇಮೇಸ್ವತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ।

"ಕಿಂ ತೇ ವತಂ ಕಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ಕಿಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ತೇ ನಾಗ, ಮಹಾವಿಮಾನಂ॥

ಅಹಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ,
ಸದ್ಧಾ ಉಭೋ ದಾನಪತೀ ಅಹುಮ್ಹಾ।
ಓಪಾನಭೂತಂ ಮೇ ಘರಂ ತದಾಸಿ,
ಸನ್ತಪ್ಪಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ॥

ತಂ ಮೇ ವತಂ ತಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ತಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ಮೇ ಧೀರ ಮಹಾವಿಮಾನ"ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೧೫೯೫)।

ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪುಣ್ಣಕಜಾತಕೇ ದಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಕೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋ, ಕೇನ ಪಾಣಿ ಮಧುಸ್ಸವೋ।
ಕೇನ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಇಜ್ಝತಿ॥

ತೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋ, ತೇನ ಪಾಣಿ ಮಧುಸ್ಸವೋ।
ತೇನ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಪೇ॰ ವ॰ ೨೭೫,೨೭೭)।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಕುರಪೇತವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಏವಂ, ಖೋ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿತ್ತಿರಿಯಂ ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೧೧) ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಿತ್ತಿರಜಾತಕೇ ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ತಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಪಞ್ಚಸಿಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ನ ವಿರಾಗಾಯ ನ ನಿರೋಧಾಯ...ಪೇ॰... ಯಾವದೇವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। "ಪರೇ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಮೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೩) ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತೇ ಮೇಥುನವಿರತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

"ಮಯಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮಾಮ,
ಅಮ್ಹೇ ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ।

ಅಞ್ಞತ್ರ ತಾಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಾಮ,
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮೀಯರೇ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೪.೯೭)।

ಮಹಾಧಮ್ಮಪಾಲಜಾತಕೇ ಸದಾರಸನ್ತೋಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। "ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತಾ, ತಪಸ್ಸೀ ಸುದಂ ಹೋಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ಲೋಮಹಂಸನಸುತ್ತೇ ವೀರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ।
ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಚ ದೇವತ್ತಂ, ಉತ್ತಮೇನ ವಿಸುಜ್ಝತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೮.೭೫)।

ಏವಂ ನಿಮಿಜಾತಕೇ ಅತ್ತದಮನವಸೇನ ಕತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಉಪೋಸಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। "ಇದಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಪಞ್ಚಸಿಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯ...ಪೇ॰... ಅಯಮೇವ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। "ತಯಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ ಪುಥುಭೂತಂ ಯಾವ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೪) ಪಾಸಾದಿಕಸುತ್ತೇ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸಕಲಸಾಸನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಠಾನೇ ಇದಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ...ಪೇ॰... ಪರಿಸುದ್ಧಂ। ಏವಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸಕಲಸಾಸನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಂ ಚರಿಯಂ। ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾನಂ ವಾ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೯೧. **ತಂ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸಮ್ಪದಂ ಧಮ್ಮಂ। **ಸುಣಾತಿ ಗಹಪತಿ ವಾ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಗಹಪತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ? ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ, ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಚ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಖತ್ತಿಯಕುಲತೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಜಾತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಮನ್ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಹೀನಜಚ್ಚಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಜಾತಿತಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಗಹಪತಿದಾರಕಾ ಪನ ಕಚ್ಛೇಹಿ ಸೇದಂ ಮುಞ್ಚನ್ತೇಹಿ ಪಿಟ್ಠಿಯಾ ಲೋಣಂ ಪುಪ್ಫಮಾನಾಯ ಭೂಮಿಂ ಕಸಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಮಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ನಿಹತಮಾನದಪ್ಪಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮಾನಂ ವಾ ದಪ್ಪಂ ವಾ ಅಕತ್ವಾ ಯಥಾಬಲಂ ಸಕಲಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಾ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। ಇತರೇಹಿ ಚ ಕುಲೇಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ನಾಮ ನ ಬಹುಕಾ, ಗಹಪತಿಕಾವ ಬಹುಕಾ। ಇತಿ ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಚ ಪಠಮಂ ಗಹಪತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತೀತಿ।

ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ವಾತಿ ಇತರೇಸಂ ವಾ ಕುಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ। **ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ**ತಿ ಪತಿಜಾತೋ। **ತಥಾಗತೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿಮ್ಹಿ ತಥಾಗತೇ - "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। **ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ**ತಿ ಸಚೇಪಿ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥೇ ಘರೇ ಯೋಜನಸತನ್ತರೇಪಿ ವಾ ದ್ವೇ ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ ವಸನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ನೇಸಂ ಸಕಿಞ್ಚನಸಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ಘರಾವಾಸೋ ಸಮ್ಬಾಧೋಯೇವ। **ರಜೋಪಥೋ**ತಿ ರಾಗರಜಾದೀನಂ **ಉಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಆಗಮನಪಥೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ವಿಯಾತಿ **ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ**। ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹಿ ಕೂಟಾಗಾರರತನಪಾಸಾದದೇವವಿಮಾನಾದೀಸು ಪಿಹಿತದ್ವಾರವಾತಪಾನೇಸು ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇಸು ವಸನ್ತೋಪಿ ನೇವ ಲಗ್ಗತಿ, ನ ಸಜ್ಜತಿ, ನ ಬಜ್ಝತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿ। ಅಪಿ ಚ ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ

ಓಕಾಸಾಭಾವತೋ। ರಜೋಪಥೋ ಅಸಂವುತಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ರಜಾನಂ ಕಿಲೇಸರಜಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನತೋ। ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ಯಥಾಸುಖಂ ಓಕಾಸಸಬ್ಭಾವತೋ।

ನಯಿದಂ ಸುಕರಂ...ಪೇ॰... ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾ, ಯದೇತಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏಕಮ್ಪಿ ದಿವಸಂ ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತಂ ಪಾಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಏಕನ್ತಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಚರಿತಬ್ಬಂ ಏಕದಿವಸಮ್ಪಿ ಚ ಕಿಲೇಸಮಲೇನ ಅಮಲೀನಂ ಕತ್ವಾ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತಂ ಪಾಪೇತಬ್ಬತಾಯ ಏಕನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಂ । **ಸಙ್ಖಲಿಖಿತ**ನ್ತಿ ಲಿಖಿತಸಙ್ಖಸದಿಸಂ ಧೋತಸಙ್ಖಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ನ ಸುಕರಂ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಾ ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ವಸನ್ತೇನ ಏಕನ್ತಪರಿಪುಣ್ಣಂ...ಪೇ॰... ಚರಿತುಂ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಕೇಸೇ ಚ ಮಸ್ಸುಞ್ಚ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಸಾಯರಸಪೀತತಾಯ ಕಾಸಾಯಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಪರಿದಹಿತ್ವಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಂ ಅಗಾರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಞ್ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅನಗಾರಿಯನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ, ತಂ ಅನಗಾರಿಯಂ। **ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯಂ।

೧೯೨-೧೯೩. **ಅಪ್ಪಂ ವಾ**ತಿ ಸಹಸ್ಸತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಪ್ಪೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಹಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾ। ಆಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಞಾತಿಯೇವ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೋ। ಸೋಪಿ ವೀಸತಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಪ್ಪೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ವೀಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಆಚಾರೇನ ಚೇವ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಅಣುಮತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸು। **ವಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು। **ಭಯದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಭಯದಸ್ಸೀ। **ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ।

ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕುಸಲೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಚಾರಗೋಚರಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಕುಸಲೇ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇ ಗಹಿತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ನಾಮ ನ ಆಕಾಸೇ ವಾ ರುಕ್ಖಗ್ಗಾದೀಸು ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸುಯೇವ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕುಸಲೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ। ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಪುತ್ತಸುತ್ತನ್ತವಸೇನ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೦) ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ "ಕತಮೇ ಚ, ಥಪತಿ, ಕುಸಲಾ ಸೀಲಾ? ಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ, ಕುಸಲಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಆಜೀವಮ್ಪಿ ಖೋ ಅಹಂ ಥಪತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತೇನ ತಿವಿಧೇನ ಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ**ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಪಿಹಿತದ್ವಾರೋ ಹೋತಿ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇತಿಆದೀಸು ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು ಸತಿಯಾ ಚೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ। **ಸನ್ತುಟ್ಠೋ**ತಿ ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ತಿವಿಧೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ।

ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೯೪-೨೧೧. ಏವಂ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಭಾಜೇನ್ತೋ **"ಕಥಞ್ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿ ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ಏಕಂ ಸೀಲಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ

ಅಯಮೇವ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಸೇಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇದಮಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಇದಂ ಅಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೧೨. **ನ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಯದಿದಂ ಸೀಲಸಂವರತೋತಿ** ಯಾನಿ ಅಸಂವರಮೂಲಕಾನಿ ಭಯಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸು ಯಂ ಇದಂ ಭಯಂ ಸೀಲಸಂವರತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಂ ಕುತೋಚಿ ಏಕಸಂವರತೋಪಿ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಂವರತೋ ಅಸಂವರಮೂಲಕಸ್ಸ ಭಯಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। **ಮುದ್ಧಾಭಿಸಿತ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾವಿಧಾನವಿಹಿತೇನ ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನ ಮುದ್ಧನಿ ಅವಸಿತ್ತೋ। **ಯದಿದಂ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತೋ**ತಿ ಯಂ ಕುತೋಚಿ ಏಕಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತೋಪಿ ಭಯಂ ಭವೇಯ್ಯ, ತಂ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ನಿಹತಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನವಜ್ಜಸುಖ**ನ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಂ ಅನಿನ್ದಿತಂ ಕುಸಲಂ ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನೇಹಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। **ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ನಿರನ್ತರಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೇನ ತಿವಿಧೇನ ಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಸೀಲಕಥಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಕಥಾ

೨೧೩. ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಭಾಜನೀಯೇ **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಚಕ್ಖುಸದ್ದೋ ಕತ್ಥಚಿ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ವತ್ತತಿ, ಯಥಾಹ - "ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇಸೀ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೯)। ಕತ್ಥಚಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ, ಯಥಾಹ - "ತಥೂಪಮಂ ಧಮ್ಮಮಯಂ, ಸುಮೇಧ, ಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೮)। ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ "ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೬) ಹಿ ಏತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗತ್ತಯಪಞ್ಞಾ। "ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದಿ ಞಾಣಂ ಉದಪಾದೀ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೫) ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದಿಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೪) ಆಗತಟ್ಠಾನೇಸು ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ವತ್ತತಿ। "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಸಾದಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ವತ್ತತಿ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ಪಸಾದಚಕ್ಖುವೋಹಾರೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಂ। **ಅಬ್ಯಾಸೇಕಸುಖ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಸೇಕವಿರಹಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಸೇಕಂ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ।

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಥಾ

೨೧೪. ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾಜನೀಯಮ್ಹಿ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಮನಂ, ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿವತ್ತನಂ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ಗಮನೇ ತಾವ ಪುರತೋ ಕಾಯಂ ಅಭಿಹರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ । ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಠಾನೇಪಿ ಠಿತಕೋವ ಕಾಯಂ ಪುರತೋ ಓನಾಮೇನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ, ಪಚ್ಛತೋ ಅಪನಾಮೇನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಸಜ್ಜಾಯ ನಿಸಿನ್ನಕೋವ ಆಸನಸ್ಸ ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋ ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ, ಪಚ್ಛಿಮಅಙ್ಗಪದೇಸಂ ಪಚ್ಚಾಸಂಸರನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಪಜ್ಜನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ। ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮೇವ ವಾ ಕಾರೀ। ಸೋ ಹಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕರೋತೇವ। ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿರಹಿತೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತತ್ಥ ಅಭಿಕ್ಕಮನಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಅಗನ್ತ್ವಾ - "ಕಿನ್ನು ಮೇ ಏತ್ಥ ಗತೇನ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತತ್ಥ ಚ ಅತ್ಥೋತಿ ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಬೋಧಿಸಙ್ಘಥೇರಅಸುಭದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಧಮ್ಮತೋ ವುಡ್ಢಿ। ಚೇತಿಯಂ ವಾ ಬೋಧಿಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ, ಸಙ್ಘದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಘಾರಮ್ಮಣಂ, ಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದೇವ ಖಯವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ

ಪಾಪುಣಾತಿ। ಥೇರೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ, ಅಸುಭಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದೇವ ಖಯವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏತೇಸಂ ದಸ್ಸನಂ ಸಾತ್ಥಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ಆಮಿಸತೋಪಿ ವುಡ್ಢಿ ಅತ್ಥೋಯೇವ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಗಮನೇ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಸಚೇ ಪನ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಮಹಾಪೂಜಾಯ ದಸದ್ವಾದಸಯೋಜನನ್ತರೇ ಪರಿಸಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ವಿಭವಾನುರೂಪಾ ಇತ್ಥಿಯೋಪಿ ಪುರಿಸಾಪಿ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನಿ ವಿಯ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ। ತತ್ರ ಚಸ್ಸ ಇಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಲೋಭೋ ಹೋತಿ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಪಟಿಘೋ, ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇ ಮೋಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಜೀವಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಂ ವಾ ಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಬೋಧಿದಸ್ಸನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಙ್ಘದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಾತ್ಥಂ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ಮಹಾಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕರೋನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಜನಸನ್ನಿಪಾತೋ ಚೇವ ಅನ್ತರಾಯೋ ಚ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ। ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಮಹಾಪರಿಸಪರಿವಾರಾನಂ ಥೇರಾನಂ ದಸ್ಸನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಸುಭದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಾತ್ಥಂ, ತದತ್ಥದೀಪನತ್ಥಞ್ಚ ಇದಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ದಹರಭಿಕ್ಖು ಸಾಮಣೇರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದನ್ತಕಟ್ಠತ್ಥಾಯ ಗತೋ। ಸಾಮಣೇರೋ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಸುಭಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತದೇವ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ತೀಣಿ ಫಲಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ದಹರೋ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸಾಮಣೇರಾತಿ ಪಕ್ಕೋಸಿ। ಸೋ 'ಮಯಾ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವೇ ಕಥಾ ನಾಮ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ದಿವಸೇ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಿಂ, ಭನ್ತೇತಿ ಪಟಿವಚನಮದಾಸಿ। 'ಏಹೀ'ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಏಕವಚನೇನೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ, 'ಭನ್ತೇ, ಇಮಿನಾ ತಾವ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಯಾ ಠಿತೋಕಾಸೇ ಮುಹುತ್ತಂ ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ ಠತ್ವಾ ಓಲೋಕೇಥಾ'ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ತೇನ ಪತ್ತವಿಸೇಸಮೇವ ಪಾಪುಣಿ। ಏವಂ ಏಕಂ ಅಸುಭಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಜನಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಜಾತಂ। ಏವಂ ಸಾತ್ಥಮ್ಪಿ ಪನೇತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚ ಪುರಿಸಾಸುಭಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಸಭಾಗಮೇವ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಏವಂ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮ।

ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಾತ್ಥಕಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಪನ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಗಮನಂ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮ। ತಸ್ಸಾವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಹರತಿ, ನ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ; ಏಕಚ್ಚೋ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ, ನ ಹರತಿ; ಏಕಚ್ಚೋ ಪನ ನೇವ ಹರತಿ, ನ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ; ಏಕಚ್ಚೋ ಹರತಿ ಚ, ಪಚ್ಚಾಹರತಿ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತ್ವಾ ತಥಾ ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಯಾಮೇ, ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇಪಿ ನಿಸಜ್ಜಚಙ್ಕಮೇಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಪಗೇವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖೇ ಉದಕಂ ಆಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ, ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯವತ್ತಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಿ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। ಸೋ ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವೇ ತಯೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಉಸುಮಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾಯಂ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಸೇನಾಸನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ, ಸಚೇ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ

ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಪವಿಸತಿ। ಅಞ್ಞಂ ಚೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಸೋಪಾನಮೂಲೇ ಠತ್ವಾ ಹತ್ಥೇನ ಗಹಿತಭಣ್ಡಂ ವಿಯ ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಆರುಯ್ಹ, ಮಹನ್ತಂ ಚೇತಿಯಂ ಚೇ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ಖುದ್ದಕಂ ಚೇತಿಯಂ ಚೇ, ತಥೇವ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಂ ಪತ್ತೇನಾಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ನಿಪಚ್ಚಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬೋಧಿ ವನ್ದಿತಬ್ಬಾ। ಸೋ ಏವಂ ಚೇತಿಯಞ್ಚ ಬೋಧಿಞ್ಚ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಾಮಿತಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಸಾಮಿತಭಣ್ಡಕಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಮಸಮೀಪೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತಿ। ಅಥ ನಂ ಮನುಸ್ಸಾ ದಿಸ್ವಾ ಅಯ್ಯೋ ನೋ ಆಗತೋತಿ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಾಯ ವಾ ಗೇಹೇ ವಾ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಯಾಗುಂ ದತ್ವಾ ಯಾವ ಭತ್ತಂ ನ ನಿಟ್ಠಾತಿ, ತಾವ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪುರತೋ ತೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸೋತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಚೇಪಿ ನ ಕಥಾಪೇನ್ತಿ, ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಕಥಾ ನಾಮ ಕಾತಬ್ಬಾ ಯೇವಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ಧಮ್ಮಕಥಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ನಿವತ್ತಿಯಮಾನೇಹಿಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅನುಗತೋವ ಗಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತೇ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ।

ಅಥ ನಂ ಪುರೇತರಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿಗಾಮೇ ಕತಭತ್ತಕಿಚ್ಚಾ ಸಾಮಣೇರದಹರಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಸ್ಸ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಪೋರಾಣಕಭಿಕ್ಖೂ ಕಿರ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಆಚರಿಯೋತಿ ನ ಮುಖಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ವತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇ ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ - "ಭನ್ತೇ, ಏತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಿಂ ಹೋನ್ತಿ, ಮಾತಿಪಕ್ಖತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಪಿತಿಪಕ್ಖತೋ"ತಿ? ಕಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಪುಚ್ಛಥಾತಿ? ತುಮ್ಹೇಸು ಏತೇಸಂ ಪೇಮಂ ಬಹುಮಾನನ್ತಿ। ಆವುಸೋ, ಯಂ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿಪಿ ದುಕ್ಕರಂ, ತಂ ಏತೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಪತ್ತಚೀವರಮ್ಪಿ ನೋ ಏತೇಸಂ ಸನ್ತಕಮೇವ, ಏತೇಸಂ ಆನುಭಾವೇನ ನೇವ ಭಯೇ ಭಯಂ, ನ ಛಾತಕೇ ಛಾತಕಂ ಜಾನಾಮ। ಈದಿಸಾ ನಾಮ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಕಾರಿನೋ ನತ್ಥೀತಿ ತೇಸಂ ಗುಣೇ ಕಥೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಹರತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀತಿ**।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಪಗೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು ಪಜ್ಜಲತಿ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ, ಸೋ ಪಗೇವ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ವೇಗಸಾ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಗೋರೂಪಾನಂ ನಿಕ್ಖಮನವೇಲಾಯಮೇವ ಗಾಮಂ ಯಾಗುಭಿಕ್ಖಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಯಾಗುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿವತಿ, ಅಥಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಜ್ಝೋಹರಣಮತ್ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಘಟಸತೇನ ನ್ಹಾತೋ ವಿಯ ತೇಜೋಧಾತು ಪರಿಳಾಹನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಯಾಗುಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪತ್ತಞ್ಚ ಮುಖಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಭತ್ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕತ್ವಾ ಅವಸೇಸಟ್ಠಾನೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಆಹಾರಞ್ಚ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಂ ಉಪಟ್ಠಹಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಪಚ್ಚಾಹರತಿ ನ ಹರತೀತಿ**। ಏದಿಸಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ಯಾಗುಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಾ। ಸೀಹಳದೀಪೇಯೇವ ತೇಸು ತೇಸು ಗಾಮೇಸು ಆಸನಸಾಲಾಯಂ ವಾ ನ ತಂ ಆಸನಮತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಯಾಗುಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ನತ್ಥೀತಿ।

ಯೋ ಪನ ಪಮಾದವಿಹಾರೀ ಹೋತಿ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ ಸಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚವಿಧಚೇತೋಖಿಲವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ - "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಕತ್ವಾ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಗಿಹಿಸಂಸಗ್ಗೇನ ಸಂಸಟ್ಠೋ ಚರಿತ್ವಾ ಚ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಚ ತುಚ್ಛೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ನೇವ ಹರತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀತಿ**।

ಯೋ ಪನಾಯಂ - “ಹರತಿ ಚ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ ಚಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅತ್ತಕಾಮಾ ಹಿ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ದಸಪಿ ವೀಸಮ್ಪಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಸತಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ವಸನ್ತಾ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ, “ಆವುಸೋ, ತುಮ್ಹೇ ನ ಇಣಟ್ಟಾ, ನ ಭಯಟ್ಟಾ, ನ ಜೀವಿಕಾಪಕತಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ದುಕ್ಖಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಗಮನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಂ ಗಮನೇಯೇವ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಥ, ತಥಾ ಠಾನೇ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ, ಸಯನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸಂ ಸಯನೇವ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿ।

ತೇ ಏವಂ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಅಡ್ಢಉಸಭಉಸಭಅಡ್ಢಗಾವುತಗಾವುತನ್ತರೇಸು ಪಾಸಾಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಸಚೇ ಕಸ್ಸಚಿ ಗಮನೇ ಕಿಲೇಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥೇವ ನಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸೋ “ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ತುಯ್ಹಂ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕಂ ಜಾನಾತಿ, ಅನನುಚ್ಛವಿಕಂ ತೇ ಏತ”ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಚೋದೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ; ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ನಿಸೀದತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ನಿಸೀದತೀತಿ ಸೋಯೇವ ನಯೋ। ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋಪಿ ತಂ ಕಿಲೇಸಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋವ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರತಿ, ಉದ್ಧರತಿ ಚೇ, ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪುರಿಮಪದೇಸಂಯೇವ ಏತಿ। ಆಲಿನ್ದಕವಾಸೀ **ಮಹಾಫುಸ್ಸದೇವತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ।

ಸೋ ಕಿರ ಏಕೂನವೀಸತಿವಸ್ಸಾನಿ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಏವ ವಿಹಾಸಿ, ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಅದ್ದಸಂಸು ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಕಸನ್ತಾ ಚ ವಪನ್ತಾ ಚ ಮದ್ದನ್ತಾ ಚ ಕಮ್ಮಾನಿ ಚ ಕರೋನ್ತಾ ಥೇರಂ ತಥಾಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ - “ಅಯಂ ಥೇರೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಕಿನ್ನು ಖೋ ಮಗ್ಗಮೂಳ್ಹೋ, ಉದಾಹು ಕಿಞ್ಚಿ ಪಮುಟ್ಠೋ”ತಿ ಸಮುಲ್ಲಪನ್ತಿ। ಸೋ ತಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನೇವ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವೀಸತಿವಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ, ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತದಿವಸೇ ಚಸ್ಸ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಅಙ್ಗುಲೀಹಿ ದೀಪಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಸಕ್ಕೋ ಚ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸಹಮ್ಪತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಅಗಮಂಸು। ತಞ್ಚ ಓಭಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ ವನವಾಸೀ ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ತಂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಪುಚ್ಛಿ - “ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಓಭಾಸೋ ಅಹೋಸಿ, ಕಿಂ ಸೋ ಓಭಾಸೋ”ತಿ? ಥೇರೋ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಕರೋನ್ತೋ ಓಭಾಸೋ ನಾಮ ದೀಪೋಭಾಸೋಪಿ ಹೋತಿ, ಮಣಿಓಭಾಸೋಪೀತಿ ಏವಮಾದಿಮಾಹ। ತತೋ ‘ಪಟಿಚ್ಛಾದೇಥ ತುಮ್ಹೇ’ತಿ ನಿಬದ್ಧೋ ‘ಆಮಾ’ತಿ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇಸಿ। ಕಾಳವಲ್ಲಿಮಣ್ಡಪವಾಸೀ **ಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ ಚ।

ಸೋಪಿ ಕಿರ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇನ್ತೋ - ಪಠಮಂ ತಾವ ಭಗವತೋ ಮಹಾಪಧಾನಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ಪುನ ಸೋಳಸವಸ್ಸಾನಿ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಯುತ್ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ, ವಿಯುತ್ತೇನ ಉದ್ಧಟೇ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಗಾಮಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ “ಗಾವೀ ನು ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನೂ”ತಿ ಆಸಙ್ಕನೀಯಪದೇಸೇ ಠತ್ವಾ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಕಚ್ಛಕನ್ತರತೋ ಉದಕೇನ ಪತ್ತಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಉದಕಗಣ್ಡೂಸಂ ಕರೋತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಮಾ ಮೇ ಭಿಕ್ಖಂ ದಾತುಂ ವಾ ವನ್ದಿತುಂ ವಾ ಆಗತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ‘ದೀಘಾಯುಕಾ ಹೋಥಾ’ತಿ ವಚನಮತ್ತೇನಾಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಕ್ಖೇಪೋ ಅಹೋಸೀತಿ। “ಅಜ್ಜ, ಭನ್ತೇ, ಕತಿಮೀ”ತಿ ದಿವಸಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖುಗಣನಂ ವಾ ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಪನ ಉದಕಂ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇತಿ। ಸಚೇ ದಿವಸಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛಕಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನಿಕ್ಖಮನವೇಲಾಯ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ನಿಟ್ಠುಭಿತ್ವಾವ ಯಾತಿ।

ಕಲಮ್ಬತಿತ್ಥವಿಹಾರೇ ವಸ್ಸೂಪಗತಾ **ಪಞ್ಞಾಸಭಿಕ್ಖೂ** ವಿಯ ಚ। ತೇ ಕಿರ ಆಸಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಅಕಂಸು - “ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಾಲಪಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ, ಗಾಮಞ್ಚ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸನ್ತಾ ಉದಕಗಣ್ಡೂಸಂ ಕತ್ವಾ ಪವಿಸಿಂಸು। ದಿವಸಾದೀಸು ಪುಚ್ಛಿತೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸು। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ನಿಟ್ಠುಭನಂ ದಿಸ್ವಾ ಜಾನಿಂಸು - “ಅಜ್ಜೇಕೋ ಆಗತೋ, ಅಜ್ಜ ದ್ವೇ”ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - “ಕಿನ್ನು ಖೋ ಏತೇ ಅಮ್ಹೇಹಿಯೇವ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಸಲ್ಲಪನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಪಿ। ಸಚೇ

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಪಿ ನ ಸಲ್ಲಪನ್ತಿ, ಅದ್ಧಾ ವಿವಾದಜಾತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏಥ ನೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಖಮಾಪೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಭಿಕ್ಖೂಸು ದ್ವೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕೋಕಾಸೇ ನಾದ್ದಸಂಸು। ತತೋ ಯೋ ತೇಸು ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ, ಸೋ ಆಹ - "ನ ಭೋ ಕಲಹಕಾರಕಾನಂ ವಸನೋಕಾಸೋ ಈದಿಸೋ ಹೋತಿ, ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಂ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಂ, ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಮ್ಮುಜ್ಜನಿಯೋ, ಸೂಪಟ್ಠಪಿತಂ ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯ"ನ್ತಿ, ತೇ ತತೋವ ನಿವತ್ತಾ। ತೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತೋ ತೇಮಾಸೇಯೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸುಂ।

ಏವಂ ಕಾಳವಲ್ಲಿಮಣ್ಡಪವಾಸೀ ಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರೋ ವಿಯ, ಕಲಮ್ಬುತಿತ್ಥವಿಹಾರೇ ವಸ್ಸೂಪಗತಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಯುತ್ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ಗಾಮಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಉದಕಗಣ್ಡೂಸಂ ಕತ್ವಾ ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ, ಯತ್ಥ ಸುರಾಸೋಣ್ಡಧುತ್ತಾದಯೋ ಕಲಹಕಾರಕಾ ಚಣ್ಡಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಯೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ತಂ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಮಾನೋ ನ ತುರಿತತುರಿತೋ ವಿಯ ಜವೇನ ಗಚ್ಛತಿ। ನ ಹಿ ಜವೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಯಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ। ವಿಸಮಭೂಮಿಭಾಗಪ್ಪತ್ತಂ ಪನ ಉದಕಸಕಟಂ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲೋ ಹುತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಅನುಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಚ ದಾತುಕಾಮಂ ವಾ ಅದಾತುಕಾಮಂ ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಕಾಲಂ ಆಗಮೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಆದಾಯ ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ವಾ ಬಹಿಗಾಮೇ ವಾ ವಿಹಾರಮೇವ ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಯಥಾ ಫಾಸುಕೇ ಪತಿರೂಪೇ ಓಕಾಸೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅಕ್ಖಬ್ಭಞ್ಜನ - ವಣಲೇಪನಪುತ್ತಮಂಸೂಪಮವಸೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತಿ, ನೇವ ದವಾಯ ನ ಮದಾಯ ನ ಮಣ್ಡನಾಯ ನ ವಿಭೂಸನಾಯ…ಪೇ॰… ಭುತ್ತಾವೀ ಚ ಉದಕಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಂ ಭತ್ತಕಿಲಮಥಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಪುರೇಭತ್ತಂ, ಏವಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪುರಿಮಯಾಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಞ್ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ **ಹರತಿ ಚ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ ಚಾ**ತಿ।

ಇದಂ ಪನ ಹರಣಪಚ್ಚಾಹರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಗತಪಚ್ಚಾಗತವತ್ತಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಪಠಮವಯೇ ಏವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ನೋ ಚೇ ಪಠಮವಯೇ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಥ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ; ನೋ ಚೇ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಥ ಮರಣಸಮಯೇ; ನೋ ಚೇ ಮರಣಸಮಯೇ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಥ ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ; ನೋ ಚೇ ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ನೋ ಚೇ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಅಥ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಹೋತಿ; ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಧುತವಾದೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಅನುರುದ್ಧೋ ವಿನಯಧರೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಉಪಾಲಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಪುಣ್ಣೋ ಮನ್ತಾಣಿಪುತ್ತೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ರೇವತೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಆನನ್ದೋ ಭಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ ವಾ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ರಾಹುಲೋ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚತುಕ್ಕೇ ಯ್ವಾಯಂ ಹರತಿ ಚ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸಿಖಾಪತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಪನ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ತಂ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ ಯಥಾ ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು - "ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಅತ್ತನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ"ತಿ ವಾ, "ಅಹಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮಿ, ಮಯಾ ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ"ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ "ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ವಾಯೋಧಾತು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಜನಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತಿ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಅಯಂ ಕಾಯಸಮ್ಮತೋ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಅಭಿಕ್ಕಮತೋ ಏಕೇಕಪಾದುದ್ಧರಣೇ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂತಿ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಓಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಮನ್ದಾ, ಇತರಾ ದ್ವೇ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಬಲವತಿಯೋ; ತಥಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು। ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ತೇಜೋಧಾತು ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಓಮತ್ತಾ

ಹೋನ್ತಿ ಮನ್ದಾ, ಇತರಾ ದ್ವೇ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಬಲವತಿಯೋ, ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಜ್ಝನೇಸು। ತತ್ಥ ಉದ್ಧರಣೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಥಾ ಅತಿಹರಣೇ ಪವತ್ತಾ ವೀತಿಹರಣಂ, ವೀತಿಹರಣೇ ಪವತ್ತಾ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪವತ್ತಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಂ, ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನೇ ಪವತ್ತಾ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಿ ಸನ್ಧಿ ಓಧಿ ಓಧಿ ಹುತ್ವಾ ತತ್ತಕಪಾಲೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಿಲಾನಿ ವಿಯ ಪಟಪಟಾಯನ್ತಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಕಸ್ಸ ವಾ ಏಕಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ? ಪರಮತ್ಥತೋ ಹಿ ಧಾತೂನಂಯೇವ ಗಮನಂ, ಧಾತೂನಂ ಠಾನಂ, ಧಾತೂನಂ ನಿಸಜ್ಜನಂ, ಧಾತೂನಂ ಸಯನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನ।

> ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।
> ಅವೀಚಿಮನುಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ನದೀಸೋತೋವ ವತ್ತತೀತಿ॥

ಏವಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತೋ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ।

ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಆಲೋಕಿತಂ** ನಾಮ ಪುರತೋ ಪೇಕ್ಖಣಂ। **ವಿಲೋಕಿತಂ** ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖಣಂ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಪಚ್ಛತೋ ಪೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಓಲೋಕಿತಉಲ್ಲೋಕಿತಾಪಲೋಕಿತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾನಿ। ಸಾರುಪ್ಪವಸೇನ ಪನ ಇಮಾನೇವ ದ್ವೇ ಗಹಿತಾನಿ, ಇಮಿನಾ ವಾ ಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವಾತಿ।

ತತ್ಥ "ಆಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನನ್ದಂ ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಸ್ಸ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಆಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ನನ್ದೋ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಆಲೋಕೇತಿ - 'ಏವಂ ಮೇ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಆಲೋಕಯತೋ ನ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಾಸ್ಸವಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ। ಇತಿಹ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೯)। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಾ ದಿಸಾ...ಪೇ॰... ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ...ಪೇ॰... ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿಸಾ...ಪೇ॰... ಉದ್ಧಂ...ಪೇ॰... ಅಧೋ...ಪೇ॰... ಅನುದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ನನ್ದೋ ಅನುದಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತಿ - 'ಏವಂ ಮೇ ಅನುದಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕಯತೋ ನ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಾಸ್ಸವಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ। ಇತಿಹ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತೀ"ತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಇಧಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಚೇತಿಯದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನೇವ ಸಾತ್ಥಕತಾ ಚ ಸಪ್ಪಾಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪನ ಅವಿಜಹನಮೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ, ಕಸಿಣಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇಹಿ ವಾ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಆಲೋಕನಂ ವಿಲೋಕನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಆಲೋಕೇತಾ ವಾ ವಿಲೋಕೇತಾ ವಾ ನತ್ಥಿ, 'ಆಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಪನ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ವಾಯೋಧಾತು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಜನಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತಿ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಅಕ್ಖಿದಲಂ ಅಧೋ ಸೀದತಿ, ಉಪರಿಮಂ ಉದ್ಧಂ ಲಙ್ಘೇತಿ। ಕೋಚಿ ಯನ್ತಕೇನ ವಿವರನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂ ಪಜಾನನಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮ। ಅಪಿ ಚ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕಭಾವವಸೇನ ಪೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ತಾವ -

> ಭವಙ್ಗಾವಜ್ಜನಞ್ಚೇವ, ದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ।
> ಸನ್ತೀರಣಂ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ, ಜವನಂ ಭವತಿ ಸತ್ತಮಂ॥

ತತ್ಥ ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಂ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕಿರಿಯಮನೋಧಾತು ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ, ತಂನಿರೋಧಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ, ತಂನಿರೋಧಾ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತು ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ, ತಂನಿರೋಧಾ ವಿಪಾಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ, ತಂನಿರೋಧಾ ಕಿರಿಯಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ , ತಂನಿರೋಧಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಜವನಂ ಜವತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಜವನೇಪಿ - "ಅಯಂ ಇತ್ಥೀ, ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನವಸೇನ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ದುತಿಯಜವನೇಪಿ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಮಜವನೇಪಿ। ಏತೇಸು ಪನ ಯುದ್ಧಮಣ್ಡಲೇ ಯೋಧೇಸು ವಿಯ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತಿತೇಸು - "ಅಯಂ ಇತ್ಥೀ, ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಪನ ರೂಪೇ ಆಪಾಥಮಾಗತೇ ಭವಙ್ಗಚಲನತೋ ಉದ್ಧಂ ಸಕಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ ಆವಜ್ಜನಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇಸು ಅವಸಾನೇ ಜವನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ಗೇಹಭೂತೇ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಗನ್ತುಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಪರಗೇಹೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಯಾಚಿತುಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕಪುರಿಸಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸಾಮಿಕೇಸು ತುಣ್ಹೀಮಾಸಿನೇಸು ಆಣಾಕರಣಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ಏವಂ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ಗೇಹಭೂತೇ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆವಜ್ಜನಾದೀಸುಪಿ ಅರಜ್ಜನ್ತೇಸು ಅದುಸ್ಸನ್ತೇಸು ಅಮುಯ್ಹನ್ತೇಸು ಚ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನಂ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಆಗನ್ತುಕಭಾವವಸೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಾನಿ ಪನೇತಾನಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ, ಇತ್ತರಾನಿ ತಾವಕಾಲಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಘರೇ ಸಬ್ಬೇಸು ಮಾನುಸಕೇಸು ಮತೇಸು ಅವಸೇಸಸ್ಸ ಏಕಸ್ಸ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಮರಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತಾ ನಚ್ಚಗೀತಾದೀಸು ಅಭಿರತಿ ನಾಮ। ಏವಮೇವ ಏಕದ್ವಾರೇ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಆವಜ್ಜನಾದೀಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಮತೇಸು ಅವಸೇಸಸ್ಸ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ ಮರಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸಾಪಿ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನವಸೇನ ಅಭಿರತಿ ನಾಮ ನ ಯುತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ತಾವಕಾಲಿಕಭಾವವಸೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿ ಚ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಪೇತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಚಕ್ಖು ಚೇವ ರೂಪಾ ಚ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ದಸ್ಸನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಫಸ್ಸಾದಿಕಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಸಮವಾಯೇ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ?

ತಥಾ ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ, ದಸ್ಸನಂ ಮನಾಯತನಂ, ವೇದನಾದಯೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ। ಏವಮೇತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ಸಮವಾಯೇ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ?

ತಥಾ ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುಧಾತು, ರೂಪಂ ರೂಪಧಾತು, ದಸ್ಸನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಧಾತು। ಏವಮೇತಾಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಮವಾಯೇ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ?

ತಥಾ ಚಕ್ಖು ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ರೂಪಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ, ಆವಜ್ಜನಂ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ , ಆಲೋಕೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ವೇದನಾದಯೋ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮವಾಯೇ

ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತೀತಿ? ಏವಮೇತ್ಥ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನಪಿ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇತಿ ಪಬ್ಬಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಪಚ್ಚಯಾ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತತ್ಥ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಅತಿಚಿರಂ ಸಮಿಞ್ಜೇತ್ವಾ ವಾ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಖಣೇ ಖಣೇ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗತಂ ನ ಲಭತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪತತಿ, ವಿಸೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಕಾಲೇ ಸಮಿಞ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಕಾಲೇ ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಪನ ತಾ ವೇದನಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಫಾತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ , ಏವಂ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅತ್ಥೇ ಪನ ಸತಿಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ -

ಮಹಾಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಕಿರ ದಹರಭಿಕ್ಖೂ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಿಟ್ಠಿಪಸ್ಸೇಸು ದಹರಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಿ। ತತ್ರೇಕೋ ದಹರೋ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇನ್ತೋ ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗಂ ಪತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ ಗಿಹೀ ಜಾತೋ। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಾದಂ ಪಸಾರೇನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಸಾರೇಸಿ, ಅಟ್ಠಿಮಾಹಚ್ಚ ಪಾದೋ ಝಾಯಿ। ಅಪರೋ ವಮ್ಮಿಕೇ ಪಸಾರೇಸಿ, ಸೋ ಆಸೀವಿಸೇನ ಡಟ್ಠೋ। ಅಪರೋ ಚೀವರಕುಟಿದಣ್ಡಕೇ ಪಸಾರೇಸಿ, ತಂ ಮಣಿಸಪ್ಪೋ ಡಂಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವರೂಪೇ ಅಸಪ್ಪಾಯೇ ಅಪಸಾರೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯೇ ಪಸಾರೇತಬ್ಬಂ। ಇದಮೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।

ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಪನ ಮಹಾಥೇರವತ್ಥುನಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ - **ಮಹಾಥೇರೋ** ಕಿರ ದಿವಾಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಯಮಾನೋ ಸಹಸಾ ಹತ್ಥಂ ಸಮಿಞ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಣಿಕಂ ಸಮಿಞ್ಜೇಸಿ। ತಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಪುಚ್ಛಿಂಸು - "ಕಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಸಹಸಾ ಹತ್ಥಂ ಸಮಿಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಣಿಕಂ ಸಮಿಞ್ಜಯಿತ್ಥಾ"ತಿ? ಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿಕಾತುಂ ಆರದ್ಧೋ, ನ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಹತ್ಥೋ ಸಮಿಞ್ಜಿತಪುಬ್ಬೋ, ಇದಾನಿ ಪನ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಯಮಾನೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಮಿಞ್ಜಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪುನ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮಿಞ್ಜೇಸಿನ್ತಿ। ಸಾಧು , ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಏವರೂಪೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಏವಮೇತ್ಥಾಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನಮೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಸಮಿಞ್ಜೇನ್ತೋ ವಾ ಪಸಾರೇನ್ತೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನ ಪನ ಸುತ್ತಾಕಡ್ಢನವಸೇನ ದಾರುಯನ್ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದಲಚಲನಂ ವಿಯ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪರಿಜಾನನಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಾನಂ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಸೇನ ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ ಧಾರಣಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಧಾರಣೇ ತಾವ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಾ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತೋ ಆಮಿಸಲಾಭೋ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋಯೇವ ಚ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೋ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಉಣ್ಹಪಕತಿಕಸ್ಸ ಪನ ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ ಚ ಚೀವರಂ ಸುಖುಮಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ, ಸೀತಾಲುಕಸ್ಸ ಘನಂ ದುಪಟ್ಟಂ। ವಿಪರೀತಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಜಿಣ್ಣಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಮೇವ, ಅಗ್ಗಳಾದಿದಾನೇನ ಹಿಸ್ಸ ತಂ ಪಲಿಬೋಧಕರಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪಟ್ಟುಣ್ಣದುಕೂಲಾದಿಭೇದಂ ಲೋಭನೀಯಚೀವರಂ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಕಸ್ಸ ನಿವಾಸನ್ತರಾಯಕರಂ ಜೀವಿತನ್ತರಾಯಕರಞ್ಚಾಪಿ ಹೋತಿ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಯಂ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ಯಞ್ಚಸ್ಸ ಸೇವಮಾನಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ

ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತಿ, ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ। ವಿಪರೀತಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ತಸ್ಸ ವಸೇನೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನವಸೇನೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪೇನ್ತೋ ನತ್ಥಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಪನ ಚೀವರಪಾರುಪನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅಚೇತನಂ, ಕಾಯೋಪಿ ಅಚೇತನೋ। ಚೀವರಂ ನ ಜಾನಾತಿ - "ಮಯಾ ಕಾಯೋ ಪಾರುಪಿತೋ"ತಿ। ಕಾಯೋಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ - "ಅಹಂ ಚೀವರೇನ ಪಾರುಪಿತೋ"ತಿ। ಧಾತುಯೋವ ಧಾತುಸಮೂಹಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾಯಪೋತ್ಥಕರೂಪಪಟಿಚ್ಛಾದನೇ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ನೇವ ಸುನ್ದರಂ ಚೀವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ಅಸುನ್ದರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ನಾಗವಮ್ಮಿಕಚೇತಿಯರುಕ್ಖಾದೀಸು ಹಿ ಕೇಚಿ ಮಾಲಾಗನ್ಧಧೂಮವತ್ಥಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಗೂಥಮುತ್ತಕದ್ದಮದಣ್ಡಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರಾದೀಹಿ ಅಸಕ್ಕಾರಂ। ನ ತೇಹಿ ನಾಗವಮ್ಮಿಕರುಕ್ಖಾದಯೋ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ನೇವ ಸುನ್ದರಂ ಚೀವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ , ನ ಅಸುನ್ದರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ದೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಪವತ್ತಪಟಿಸಙ್ಖಾನವಸೇನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪತ್ತಧಾರಣೇಪಿ ಪತ್ತಂ ಸಹಸಾವ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀತಿ, ಏವಂ ಪತ್ತಗ್ಗಹಣಪಚ್ಚಯಾ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಿಸದುಬ್ಬಲಸರೀರಸ್ಸ ಪನ ಗರುಪತ್ತೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋವ। ದುದ್ಧೋತಪತ್ತೋಪಿ ನ ವಟ್ಟತಿ, ತಂ ಧೋವನ್ತಸ್ಸೇವ ಚಸ್ಸ ಪಲಿಬೋಧೋ ಹೋತಿ। ಮಣಿವಣ್ಣಪತ್ತೋ ಪನ ಲೋಭನೀಯೋ, ಚೀವರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ, ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಲದ್ಧೋ ಪನ ಯಞ್ಚಸ್ಸ ಸೇವಮಾನಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತಿ, ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ಅಯಂ ಏಕನ್ತಅಸಪ್ಪಾಯೋವ। ವಿಪರೀತೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ತಸ್ಸ ವಸೇನೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನವಸೇನೇವ ಚ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ನತ್ಥಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನೇವ ಪತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪತ್ತೋಪಿ ಅಚೇತನೋ, ಹತ್ಥಾಪಿ ಅಚೇತನಾ। ಪತ್ತೋ ನ ಜಾನಾತಿ - "ಅಹಂ ಹತ್ಥೇಹಿ ಗಹಿತೋ"ತಿ। ಹತ್ಥಾಪಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ - "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪತ್ತೋ ಗಹಿತೋ"ತಿ। ಧಾತುಯೋವ ಧಾತುಸಮೂಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಸಣ್ಡಾಸೇನ ಅಗ್ಗಿವಣ್ಣಪತ್ತಗ್ಗಹಣೇ ವಿಯಾತಿ। ಏವಂ ಪವತ್ತಪಟಿಸಙ್ಖಾನವಸೇನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿ ಚ ಯಥಾ ಛಿನ್ನಹತ್ಥಪಾದೇ ವಣಮುಖೇಹಿ ಪಗ್ಘರಿತಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಕಿಮಿಕುಲೇ ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣೇ ಅನಾಥಸಾಲಾಯಂ ನಿಪನ್ನೇ ಅನಾಥಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ, ಯೇ ದಯಾಲುಕಾ ಪುರಿಸಾ, ತೇ ತೇಸಂ ವಣಮತ್ತಚೋಳಕಾನಿ ಚೇವ ಕಪಾಲಾದೀಹಿ ಚ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಉಪನಾಮೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚೋಳಕಾನಿಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಣ್ಹಾನಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಥೂಲಾನಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಭೇಸಜ್ಜಕಪಾಲಕಾನಿಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸುಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಾನಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ನ ತೇ ತತ್ಥ ಸುಮನಾ ವಾ ದುಮ್ಮನಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ । ವಣಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತೇನೇವ ಹಿ ಚೋಳಕೇನ, ಭೇಸಜ್ಜಪಟಿಗ್ಗಹಣಮತ್ತೇನೇವ ಚ ಕಪಾಲಕೇನ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮೇವ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ವಣಚೋಳಕಂ ವಿಯ ಚೀವರಂ, ಭೇಸಜ್ಜಕಪಾಲಕಂ ವಿಯ ಚ ಪತ್ತಂ, ಕಪಾಲೇ ಭೇಸಜ್ಜಮಿವ ಚ ಪತ್ತೇ ಲದ್ಧಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ, ಅಯಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಉತ್ತಮಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಸಿತಾದೀಸು **ಅಸಿತೇ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನೇ। **ಪೀತೇ**ತಿ ಯಾಗುಆದಿಪಾನೇ। **ಖಾಯಿತೇ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಾದಿಖಾದನೇ। **ಸಾಯಿತೇ**ತಿ ಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಸಾಯನೇ। ತತ್ಥ ನೇವ ದವಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೋ ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೋ

ನಾಮ। ತಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲೂಖಪಣೀತತಿತ್ತಮಧುರರಸಾದೀಸು ಪನ ಯೇನ ಭೋಜನೇನ ಯಸ್ಸ ಫಾಸು ನ ಹೋತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ। ಯಂ ಪನ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಂ, ಯಞ್ಚಸ್ಸ ಭುಞ್ಜತೋ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತಿ, ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತಂ ಏಕನ್ತಅಸಪ್ಪಾಯಮೇವ, ವಿಪರೀತಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ತಸ್ಸ ವಸೇನೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನವಸೇನೇವ ಚ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಭುಞ್ಜಕೋ ನತ್ಥಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಪತ್ತಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಹತ್ಥಸ್ಸ ಪತ್ತೇ ಓತಾರಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಆಲೋಪಕರಣಂ ಆಲೋಪಉದ್ಧಾರಣಂ ಮುಖವಿವರಣಞ್ಚ ಹೋತಿ, ನ ಕೋಚಿ ಕುಞ್ಚಿಕಾಯ ಯನ್ತಕೇನ ವಾ ಹನುಕಟ್ಠೀನಿ ವಿವರತಿ। ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಆಲೋಪಸ್ಸ ಮುಖೇ ಠಪನಂ, ಉಪರಿದನ್ತಾನಂ ಮುಸಲಕಿಚ್ಚಸಾಧನಂ, ಹೇಟ್ಠಿಮದನ್ತಾನಂ ಉದುಕ್ಖಲಕಿಚ್ಚಸಾಧನಂ, ಜಿವ್ಹಾಯ ಹತ್ಥಕಿಚ್ಚಸಾಧನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಇತಿ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗಜಿವ್ಹಾಯ ತನುಕಖೇಳೋ ಮೂಲಜಿವ್ಹಾಯ ಬಹಲಖೇಳೋ ಮಕ್ಖೇತಿ। ತಂ ಹೇಟ್ಠಾದನ್ತಉದುಕ್ಖಲೇ ಜಿವ್ಹಾಹತ್ಥಪರಿವತ್ತಕಂ ಖೇಳೋದಕೇನ ತೇಮಿತಂ ಉಪರಿದನ್ತಮುಸಲಸಞ್ಚುಣ್ಣಿತಂ ಕೋಚಿ ಕಟಚ್ಛುನಾ ವಾ ದಬ್ಬಿಯಾ ವಾ ಅನ್ತೋಪವೇಸೇನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾವ ಪವಿಸತಿ। ಪವಿಟ್ಠಂ ಪವಿಟ್ಠಂ ಕೋಚಿ ಪಲಾಲಸನ್ಥರಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಠಿತಂ ಠಿತಂ ಕೋಚಿ ಉದ್ಧನಂ ಕತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ಪಚನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾವ ಪಚ್ಚತಿ। ಪಕ್ಕಂ ಪಕ್ಕಂ ಕೋಚಿ ದಣ್ಡಕೇನ ವಾ ಯಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಬಹಿ ನೀಹಾರಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವಾಯೋಧಾತುಯೇವ ನೀಹರತಿ। ಇತಿ ವಾಯೋಧಾತು ಪಟಿಹರತಿ ಚ, ವೀತಿಹರತಿ ಚ, ಧಾರೇತಿ ಚ, ಪರಿವತ್ತೇತಿ ಚ, ಸಞ್ಚುಣ್ಣೇತಿ ಚ, ವಿಸೋಸೇತಿ ಚ, ನೀಹರತಿ ಚ। ಪಥವೀಧಾತು ಧಾರೇತಿ ಚ, ಪರಿವತ್ತೇತಿ ಚ, ಸಞ್ಚುಣ್ಣೇತಿ ಚ, ವಿಸೋಸೇತಿ ಚ। ಆಪೋಧಾತು ಸಿನೇಹೇತಿ ಚ, ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತಿ। ತೇಜೋಧಾತು ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। ಆಕಾಸಧಾತು ಅಞ್ಜಸೋ ಹೋತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗಮನ್ವಾಯ ಆಭುಜತೀತಿ। ಏವಂ ಪವತ್ತಪಟಿಸಙ್ಖಾನವಸೇನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿ ಚ ಗಮನತೋ ಪರಿಯೇಸನತೋ ಪರಿಭೋಗತೋ ಆಸಯತೋ ನಿಧಾನತೋ ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ ಪರಿಪಕ್ಕತೋ ಫಲತೋ ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋತಿ, ಏವಂ ದಸವಿಧಪಟಿಕೂಲಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತೋ ಪೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಆಹಾರಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇತಿ ಉಚ್ಚಾರಸ್ಸ ಚ ಪಸ್ಸಾವಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇ। ತತ್ಥ ಪತ್ತಕಾಲೇ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅಕ್ಖೀನಿ ಭಮನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಂ ನ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ರೋಗಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಟ್ಠಾನೇ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಆಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಅಯಸೋ ವಡ್ಢತಿ, ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ, ಪತಿರೂಪೇ ಠಾನೇ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಾಯಂ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನವಸೇನೇವ ಚ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ನತ್ಥಿ, ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಪನ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ । ಯಥಾ ವಾ ಪನ ಪಕ್ಕೇ ಗಣ್ಡೇ ಗಣ್ಡಭೇದೇನ ಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಂ ಅಕಾಮತಾಯ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅತಿಭರಿತಾ ಉದಕಭಾಜನಾ ಉದಕಂ ಅಕಾಮತಾಯ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಏವಂ ಪಕ್ಕಾಸಯಮುತ್ತವತ್ಥೀಸು ಸನ್ನಿಚಿತಾ

ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾ ವಾಯುವೇಗಸಮುಪ್ಪೀಳಿತಾ ಅಕಾಮತಾಯಪಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಏವಂ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವೋ ನೇವ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತ್ತನೋ ಹೋತಿ, ನ ಪರಸ್ಸ, ಕೇವಲಂ ಸರೀರನಿಸ್ಸನ್ದೋವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ಉದಕತುಮ್ಬತೋ ಪುರಾಣುದಕಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತಸ್ಸ ನೇವ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಹೋತಿ, ನ ಪರೇಸಂ; ಕೇವಲಂ ಪಟಿಜಗ್ಗನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ; ಏವಂ ಪವತ್ತಪಟಿಸಙ್ಖಾನವಸೇನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಗತಾದೀಸು **ಗತೇ**ತಿ ಗಮನೇ। **ಠಿತೇ**ತಿ ಠಾನೇ। **ನಿಸಿನ್ನೇ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾಯ। **ಸುತ್ತೇ**ತಿ ಸಯನೇ। **ಜಾಗರಿತೇ**ತಿ ಜಾಗರಣೇ। **ಭಾಸಿತೇ**ತಿ ಕಥನೇ। **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ**ತಿ ಅಕಥನೇ। "ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ಠಿತೋ ವಾ ಠಿತೋಮ್ಹೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋಮ್ಹೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ಸಯಾನೋ ವಾ ಸಯಾನೋಮ್ಹೀತಿ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸುತ್ತೇ ಅದ್ಧಾನಇರಿಯಾಪಥಾ ಕಥಿತಾ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝಿಮಾ। "ಗತೇ ಠಿತೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸುತ್ತೇ ಜಾಗರಿತೇ"ತಿ ಇಧ ಪನ ಖುದ್ದಕಚುಣ್ಣಿಯಇರಿಯಾಪಥಾ ಕಥಿತಾ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸುಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಿಪಿಟಕಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಪನಾಹ - ಯೋ ಚಿರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವಾ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಠಿತೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ಚಙ್ಕಮನಕಾಲೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ । ಅಯಂ ಗತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ।

ಯೋ ಸಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೋ, ಪಞ್ಹಂ ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಚಿರಂ ಠತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ಠಿತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಠಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ।

ಯೋ ಸಜ್ಝಾಯಾದಿಕರಣವಸೇನೇವ ಚಿರಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಉಟ್ಠಾಯ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ। ಅಯಂ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ।

ಯೋ ಪನ ನಿಪನ್ನಕೋ ಸಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಉಟ್ಠಾಯ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ಸಯನಕಾಲೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಸುತ್ತೇ ಜಾಗರಿತೇ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ ಸೋಪ್ಪಂ ನಾಮ, ಪವತ್ತನಂ ಜಾಗರಿತಂ ನಾಮ।

ಯೋ ಪನ ಭಾಸಮಾನೋ - "ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ನಾಮ ಓಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ, ದನ್ತೇ ಚ ಜಿವ್ಹಞ್ಚ ತಾಲುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ತದನುರೂಪಂ ಪಯೋಗಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಜಾಯತೀ"ತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋವ ಭಾಸತಿ। ಚಿರಂ ವಾ ಪನ ಕಾಲಂ ಸಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಕತ್ವಾ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕಥೇತ್ವಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ, ಪಞ್ಹಂ ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಅಪರಭಾಗೇ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ಭಾಸಿತಕಾಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ।

ಯೋ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ಚಿರಂ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಮನಸಿಕತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ - "ತುಣ್ಹೀಭೂತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ। ಉಪಾದಾರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ಸತಿ ಭಾಸತಿ ನಾಮ, ಅಸತಿ ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ ನಾಮಾತಿ। ಅಯಂ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮಾತಿ।

ತಯಿದಂ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಧುರಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಲಬ್ಭತಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ ಚ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ

ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಪದಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರೋ। ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ ಪನ – "ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತೀ"ತಿ ಏವಂ ಏತಾನಿ ಪದಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನೇವ। **ಏವಂ, ಖೋ ಮಹಾರಾಜಾತಿ** ಏವಂ ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀನಿ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸನ್ತೋಸಕಥಾ

೨೧೫. ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ** ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸೋ ಪನೇಸ **ಸನ್ತೋಸೋ ದ್ವಾದಸವಿಧೋ** ಹೋತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ಏವಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸು। ತಸ್ಸಾಯಂ ಪಭೇದವಣ್ಣನಾ –

ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಚೀವರಂ ಲಭತಿ, ಸುನ್ದರಂ ವಾ ಅಸುನ್ದರಂ ವಾ। ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ। ಅಥ ಪನ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಆಬಾಧಜರಾಭಿಭೂತೋ ವಾ, ಗರುಚೀವರಂ ಪಾರುಪನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ। ಸೋ ಸಭಾಗೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ। ಅಪರೋ ಪಣೀತಪಚ್ಚಯಲಾಭೀ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪತ್ತಚೀವರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಗ್ಘಪತ್ತಚೀವರಂ ಬಹೂನಿ ವಾ ಪನ ಪತ್ತಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಇದಂ ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ, ಇದಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಅನುರೂಪಂ, ಇದಂ ಗಿಲಾನಾನಂ, ಇದಂ ಅಪ್ಪಲಾಭೀನಂ ಹೋತೂತಿ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪುರಾಣಚೀವರಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದಿತೋ ವಾ ನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ, ಯೇನಸ್ಸ ಪರಿಭುತ್ತೇನ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ। ಸೋ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಂ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ। ಅಪರೋ ಬಹುಂ ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ। ಸೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಾ ಸೇಸಕಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ವಾ ಚರಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಸೇನಾಸನಂ ಲಭತಿ, ಮನಾಪಂ ವಾ ಅಮನಾಪಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನ ನೇವ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ; ಅನ್ತಮಸೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರಕೇನಪಿ ಯಥಾಲದ್ಧೇನೇವ ತುಸ್ಸತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಲಭತಿ, ಯತ್ಥಸ್ಸ ವಸತೋ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ।

ಅಪರೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಲೇಣಮಣ್ಡಪಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಿ ಬಹೂನಿ ಪಣೀತಸೇನಾಸನಾನಿ ಲಭತಿ। ಸೋ ತಾನಿ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ। ಯೋಪಿ – "ಉತ್ತಮಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ನಿದ್ದಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಪುನ ಪಟಿಬುಜ್ಝತೋ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾ ಪಾತುಭವನ್ತೀ"ತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪತ್ತಮ್ಪಿ

ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ। ಸೋ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸರುಕ್ಖಮೂಲಾದೀಸು ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮ್ಪಿಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ, ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ಯಂ ಲಭತಿ, ತೇನೇವ ತುಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ। ಯೋ ಪನ ತೇಲೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ ಫಾಣಿತಂ ಲಭತಿ। ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ತೇಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞದೇವ ವಾ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ।

ಅಪರೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಬಹುಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಪಣೀತಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ। ಸೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆಭತೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಜನೇ ಮುತ್ತಹರೀಟಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚತುಮಧುರಂ - "ಗಣ್ಹಾಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಚಸ್ಸ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನಪಿ ರೋಗೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥ ಮುತ್ತಹರೀಟಕಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ಚತುಮಧುರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮುತ್ತಹರೀಟಕೇನೇವ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।

ಇಮಿನಾ ಪನ ದ್ವಾದಸವಿಧೇನ ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಟ್ಠ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ತೀಣಿ ಚೀವರಾನಿ, ಪತ್ತೋ, ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನವಾಸಿ, ಏಕಾ ಸೂಚಿ, ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಪರಿಸ್ಸಾವನನ್ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ತಿಚೀವರಞ್ಚ ಪತ್ತೋ ಚ, ವಾಸಿ ಸೂಚಿ ಚ ಬನ್ಧನಂ।
> ಪರಿಸ್ಸಾವನೇನ ಅಟ್ಠೇತೇ, ಯುತ್ತಯೋಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"ತಿ॥

ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾಪಿ। ಕಥಂ? ತಿಚೀವರಂ ತಾವ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಚ ವಿಚರಣಕಾಲೇ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರತಿ, ಪೋಸೇತೀತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ ಹೋತಿ। ಚೀವರಕಣ್ಣೇನ ಉದಕಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ಪಿವನಕಾಲೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಫಲಾಫಲಗಹಣಕಾಲೇ ಚ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪರಿಹರತಿ; ಪೋಸೇತೀತಿ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ ಹೋತಿ।

ಪತ್ತೋಪಿ ತೇನ ಉದಕಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ ಕುಟಿಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೋ ಹೋತಿ। ಆಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕೋ।

ವಾಸಿಪಿ ತಾಯ ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನಕಾಲೇ ಮಞ್ಚಪೀಠಾನಂ ಅಙ್ಗಪಾದಚೀವರಕುಟಿದಣ್ಡಕಸಜ್ಜನಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾ ಹೋತಿ। ಉಚ್ಛುಛೇದನನಾಳಿಕೇರಾದಿತಚ್ಛನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾ।

ಸೂಚಿಪಿ ಚೀವರಸಿಬ್ಬನಕಾಲೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾ ಹೋತಿ। ಪೂವಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಖಾದನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾ।

ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರಣಕಾಲೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ। ಉಚ್ಛುಆದೀನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಹಣಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ।

ಪರಿಸ್ಸಾವನಂ ತೇನ ಉದಕಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ, ಸೇನಾಸನಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ। ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಸ್ಸಾವನಕಾಲೇ, ತೇನೇವ ತಿಲತಣ್ಡುಲಪುಥುಕಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಾದನಕಾಲೇ ಚ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯಂ। ಅಯಂ ತಾವ ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರಮತ್ತಾ। ನವಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಸೇಯ್ಯಂ ಪವಿಸನ್ತಸ್ಸ ತತ್ರಟ್ಠಕಂ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ವಾ ಕುಞ್ಚಿಕಾ ವಾ

ವಟ್ಟತಿ। ದಸಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ನಿಸೀದನಂ ವಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ವಾ ವಟ್ಟತಿ। ಏಕಾದಸಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಕತ್ತರಯಟ್ಠಿ ವಾ ತೇಲನಾಳಿಕಾ ವಾ ವಟ್ಟತಿ। ದ್ವಾದಸಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ಛತ್ತಂ ವಾ ಉಪಾಹನಂ ವಾ ವಟ್ಟತಿ। ಏತೇಸು ಚ ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಿಕೋವ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ, ಇತರೇ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಮಹಿಚ್ಛಾ ಮಹಾಭಾರಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಏತೇಪಿ ಹಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾವ ಸನ್ತುಟ್ಠಾವ ಸುಭರಾವ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿನೋವ। ಭಗವಾ ಪನ ನ ಯಿಮಂ ಸುತ್ತಂ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಕಥೇಸಿ, ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಹಿ ಖುದ್ದಕವಾಸಿಞ್ಚ ಸೂಚಿಞ್ಚ ಪರಿಸ್ಸಾವನೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪತ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಅಂಸಕೂಟೇ ಲಗ್ಗೇತ್ವಾ ತಿಚೀವರಂ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ ಸುಖಂ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಪಟಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನಾಮಸ್ಸ ನ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ - "ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಚೀವರೇನಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನಾತಿ** ಕಾಯಪರಿಹರಣಮತ್ತಕೇನ। **ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕೇನಾತಿ** ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹರಣಮತ್ತಕೇನ। **ಸಮಾದಾಯೇವ ಪಕ್ಕಮತೀತಿ** ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಮತ್ತಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ। "ಮಮ ವಿಹಾರೋ ಪರಿವೇಣಂ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ"ತಿ ಆಸಙ್ಗೋ ವಾ ಬನ್ಧೋ ವಾ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ಜಿಯಾ ಮುತ್ತೋ ಸರೋ ವಿಯ, ಯೂಥಾ ಅಪಕ್ಕನ್ತೋ ಮದಹತ್ಥೀ ವಿಯ ಚ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಂ ಸೇನಾಸನಂ ವನಸಣ್ಡಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ವನಪಬ್ಭಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಏಕೋವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏಕೋವ ನಿಸೀದತಿ। ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕೋವ ಅದುತಿಯೋ।

> "ಚಾತುದ್ದಿಸೋ ಅಪ್ಪಟಿಘೋ ಚ ಹೋತಿ,
> ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ ಇತರೀತರೇನ।
> ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹಿತಾ ಅಛಮ್ಭೀ,
> ಏಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೨)।

ಏವಂ ವಣ್ಣಿತಂ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ - "ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋತಿ** ಪಕ್ಖಯುತ್ತೋ ಸಕುಣೋ। **ಡೇತೀತಿ** ಉಪ್ಪತತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಸಕುಣಾ ನಾಮ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ರುಕ್ಖೋ ಪರಿಪಕ್ಕಫಲೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ ನಾನಾದಿಸಾಹಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ನಖಪತ್ತತುಣ್ಡಾದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಫಲಾನಿ ವಿಜ್ಝನ್ತಾ ವಿಧುನನ್ತಾ ಖಾದನ್ತಿ। 'ಇದಂ ಅಜ್ಜತನಾಯ, ಇದಂ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ತೇಸಂ ನ ಹೋತಿ। ಫಲೇ ಪನ ಖೀಣೇ ನೇವ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಪತ್ತಂ ವಾ ನಖಂ ವಾ ತುಣ್ಡಂ ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ, ಯೋ ಯಂ ದಿಸಾಭಾಗಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೋ ತೇನ ಸಪತ್ತಭಾರೋವ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ನಿಸ್ಸಙ್ಗೋ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಯೇನ ಕಾಮಂ ಪಕ್ಕಮತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಮಾದಾಯೇವ ಪಕ್ಕಮತೀ"ತಿ।

ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಕಥಾ

೨೧೬. **ಸೋ ಇಮಿನಾ ಚಾತಿ**ಆದಿನಾ ಕಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ? ಅರಞ್ಞವಾಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ನ ಇಜ್ಝತಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ ವಾ ವನಚರಕೇಹಿ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅರಞ್ಞೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ - "ಕಿಂ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಪಾಪಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಞ್ಞವಾಸೇನಾ"ತಿ ಭೇರವಸದ್ದಂ ಸಾವೇನ್ತಿ, ಹತ್ಥೇಹಿ ಸೀಸಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಲಾಯನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ। "ಅಸುಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ಅಯಸೋ ಪತ್ಥರತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನೇತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ಇಜ್ಝತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಳಕಂ ವಾ ತಿಲಕಂ ವಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಂ ಖಯವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ಅರಞ್ಞೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ ಅತ್ತಮನಾ ವಣ್ಣಂ ಭಣನ್ತಿ। ಇತಿಸ್ಸ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತೇಲಬಿನ್ದು ವಿಯ ಯಸೋ ವಿತ್ಥಾರಿಕೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ **ವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಞ್ಞಂ, ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ, ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತದೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ವಿಭಙ್ಗೇ - "ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಸನ್ತಿಕೇ ಚೇಪಿ ಸೇನಾಸನಂ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಅನಾಕಿಣ್ಣಂ ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ। ತೇನ ತಂ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇತಿ ಚೇವ ಆಸತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ ಸೇನಾಸನಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ - "ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಮಞ್ಚೋಪಿ ಸೇನಾಸನಂ , ಪೀಠಮ್ಪಿ, ಭಿಸಿಪಿ, ಬಿಮ್ಬೋಹನಮ್ಪಿ, ವಿಹಾರೋಪಿ, ಅಡ್ಢಯೋಗೋಪಿ, ಪಾಸಾದೋಪಿ, ಹಮ್ಮಿಯಮ್ಪಿ, ಗುಹಾಪಿ, ಅಟ್ಟೋಪಿ, ಮಾಳೋಪಿ ಲೇಣಮ್ಪಿ, ವೇಳುಗುಮ್ಬೋಪಿ, ರುಕ್ಖಮೂಲಮ್ಪಿ, ಮಣ್ಡಪೋಪಿ, ಸೇನಾಸನಂ, ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೨೬)।

ಅಪಿ ಚ - "ವಿಹಾರೋ ಅಡ್ಢಯೋಗೋ ಪಾಸಾದೋ ಹಮ್ಮಿಯಂ ಗುಹಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಹಾರಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ। "ಮಞ್ಚೋ ಪೀಠಂ ಭಿಸಿ ಬಿಮ್ಬೋಹನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ। "ಚಿಮಿಲಿಕಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರೋ ಪಣ್ಣಸನ್ಥಾರೋ"ತಿ ಇದಂ ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ। "ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ ಓಕಾಸಸೇನಾಸನಂ ನಾಮಾತಿ। ಏವಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸೇನಾಸನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ।

ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಸಕುಣಸದಿಸಸ್ಸ ಚಾತುದ್ದಿಸಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅರಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಮೂಲನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅರಞ್ಞ**ನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ। ಇದಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಸೇನ ಆಗತಂ। "ಆರಞ್ಞಕಂ ನಾಮ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೫೪) ಇದಂ ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುರೂಪಂ। ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತಂ। **ರುಕ್ಖಮೂಲ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸನ್ದಚ್ಛಾಯಂ ವಿವಿತ್ತರುಕ್ಖಮೂಲಂ। **ಪಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಸೇಲಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಉದಕಸೋಣ್ಡೀಸು ಉದಕಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಸೀತಾಯ ರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ನಾನಾದಿಸಾಸು ಖಾಯಮಾನಾಸು ಸೀತೇನ ವಾತೇನ ಬೀಜಿಯಮಾನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಕನ್ದರ**ನ್ತಿ ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ, ತೇನ ದಾರಿತಂ, ಉದಕೇನ ಭಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಪದೇಸಂ। ಯಂ ನದೀತುಮ್ಬನ್ತಿಪಿ, ನದೀಕುಞ್ಜನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ರಜತಪಟ್ಟಸದಿಸಾ ವಾಲಿಕಾ ಹೋತಿ, ಮತ್ಥಕೇ ಮಣಿವಿತಾನಂ ವಿಯ ವನಗಹಣಂ, ಮಣಿಖನ್ಧಸದಿಸಂ ಉದಕಂ ಸನ್ದತಿ। ಏವರೂಪಂ ಕನ್ದರಂ ಓರುಯ್ಹ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಗತ್ತಾನಿ ಸೀತಾನಿ ಕತ್ವಾ ವಾಲಿಕಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತೋ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಗಿರಿಗುಹ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಅನ್ತರೇ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸಂ ಮಹಾವಿವರಂ ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ಗಾಮನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ನ ಕಸನ್ತಿ ನ ವಪನ್ತಿ, ತೇನೇವಾಹ - "ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ದೂರಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಬ್ಭೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಛನ್ನಂ। ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಪನೇತ್ಥ ಚೀವರಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಸತಿ। **ಪಲಾಲಪುಞ್ಜ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲರಾಸಿ। ಮಹಾಪಲಾಲಪುಞ್ಜತೋ ಹಿ ಪಲಾಲಂ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇ ಆಲಯೇ ಕರೋನ್ತಿ, ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಾದೀನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ಪಲಾಲಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಪಚ್ಛಾಭತ್ತನ್ತಿ ಭತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನಂ। **ಆಭುಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾ**ತಿ ಉಪರಿಮಂ ಸರೀರಂ ಉಜುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠಿಕೇ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿಪಾದೇತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ಹಾರೂನಿ ನ ಪಣಮನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಪಣಮನಪಚ್ಚಯಾ ಖಣೇ ಖಣೇ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಾಸು ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಸು ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪರಿಪತತಿ, ವುಡ್ಢಿಂ ಫಾತಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಠಪಯಿತ್ವಾ। ಮುಖಸಮೀಪೇ ವಾ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ - "ಅಯಂ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವಾ ಮುಖನಿಮಿತ್ತೇ ವಾ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೩೭)। ಅಥವಾ **ಪರೀ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ। **ಮುಖ**ನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ। **ಸತೀ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ - "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪೋ - "ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನಸತಿಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ।

೧೦೭. **ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಲೋಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ರಾಗಂ ಪಹಾಯ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥತ್ಥೋ। **ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀನತ್ತಾ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತೀ**ತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಮೋಚೇತಿ। ಯಥಾ ತಂ ಸಾ ಮುಞ್ಚತಿ ಚೇವ, ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಚ ನ ಪುನ ಗಣ್ಹತಿ, ಏವಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ಯಾಪಾದಪದೋಸಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಇಮಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಾದಯೋ ವಿಯ ಪುರಿಮಪಕತಿಂ ವಿಜಹತೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋ। ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿಯಾ ಪದುಸ್ಸತಿ, ಪರಂ ವಾ ಪದೂಸೇತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಪದೋಸೋ। ಉಭಯಮೇತಂ ಕೋಧಸ್ಸೇವಾಧಿವಚನಂ । ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ। ಮಿದ್ಧಂ ಚೇತಸಿಕಗೇಲಞ್ಞಂ, ಥಿನಞ್ಚ ಮಿದ್ಧಞ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞೀ**ತಿ ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಿವಾದಿಟ್ಠಾಲೋಕಸಞ್ಜಾನನಸಮತ್ಥಾಯ ವಿಗತನೀವರಣಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಚ ಞಾಣೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಇದಂ ಉಭಯಂ ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯ ಉಪಕಾರತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ। **ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ**ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ತರಿತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। "ಕಥಮಿದಂ ಕಥಮಿದ"ನ್ತಿ ಏವಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಕಥಂಕಥೀ। **ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। "ಇಮೇ ನು ಖೋ ಕುಸಲಾ ಕಥಮಿಮೇ ಕುಸಲಾ"ತಿ ಏವಂ ನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಿ। ನ ಕಙ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ಇಮೇಸು ಪನ ನೀವರಣೇಸು ವಚನತ್ಥಲಕ್ಖಣಾದಿಭೇದತೋ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಂ।

೧೦೮. ಯಾ ಪನಾಯಂ **ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮಹಾರಾಜಾ**ತಿ ಉಪಮಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಇಣಂ ಆದಾಯಾ**ತಿ ವಡ್ಢಿಯಾ ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿಗತನ್ತಂ ಕರೇಯ್ಯ , ಯಥಾ ತೇಸಂ ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತೋಪಿ ಪರಿಯನ್ತೋ ನಾಮ ನಾವಸಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಕರೇಯ್ಯ; ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿನಿಯ್ಯಾತೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋ ನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಆಣಣ್ಯನಿದಾನಂ। ಸೋ ಹಿ "ಅಣಣೋಮ್ಹೀ"ತಿ ಆವಜ್ಜನ್ತೋ ಬಲವಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಲಭತಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಲಭೇಥ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೋಮನಸ್ಸ"**ನ್ತಿ।

೧೦೯. ವಿಸಭಾಗವೇದನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಕಚೇನೇವ ಚತುಇರಿಯಾಪಥಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಆಬಾಧತೀತಿ ಆಬಾಧೋ, ಸ್ವಾಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಆಬಾಧಿಕೋ**। ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ದುಕ್ಖೇನ **ದುಕ್ಖಿತೋ**। **ಅಧಿಮತ್ತಗಿಲಾನೋ**ತಿ ಬಾಳ್ಹಗಿಲಾನೋ। **ನಚ್ಛಾದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಧಿಮತ್ತಬ್ಯಾಧಿಪರೇತತಾಯ ನ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯ। **ಬಲಮತ್ತಾ**ತಿ ಬಲಮೇವ, ಬಲಞ್ಚಸ್ಸ ಕಾಯೇ ನ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯನಿದಾನಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ - "ಅರೋಗೋಮ್ಹೀ"ತಿ ಆವಜ್ಜಯತೋ ತದುಭಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಲಭೇಥ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೋಮನಸ್ಸ"**ನ್ತಿ।

೧೧೦. **ನ ಚಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಭೋಗಾನಂ ವಯೋ**ತಿ ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತಮ್ಪಿ ಭೋಗಾನಂ ವಯೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ। **ತತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಬನ್ಧನಾಮೋಕ್ಖನಿದಾನಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೧೧೦-೧೧೧. **ಅನತ್ತಾಧೀನೋ**ತಿ ನ ಅತ್ತನಿ ಅಧೀನೋ, ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಲಭತಿ। **ಪರಾಧೀನೋ**ತಿ ಪರೇಸು ಅಧೀನೋ ಪರಸ್ಸೇವ ರುಚಿಯಾ ವತ್ತತಿ। **ನ ಯೇನ ಕಾಮಂ ಗಮೋ**ತಿ ಯೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನಸ್ಸ ಗನ್ತುಕಾಮತಾ ಹೋತಿ, ಇಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಗಮನಾಯ, ತೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ಲಭತಿ। **ದಾಸಬ್ಯಾ**ತಿ ದಾಸಭಾವಾ। **ಭುಜಿಸ್ಸೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೋ। **ತತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಭುಜಿಸ್ಸನಿದಾನಂ। **ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಕನ್ತಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ, ನಿರುದಕಂ ದೀಘಮಗ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿನಿದಾನಂ।

೧೧೨. **ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಅಪ್ಪಹೀನೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವಾ ಅಪ್ಪಹೀನಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಇಣಸದಿಸಂ, ಸೇಸಾನಿ ರೋಗಾದಿಸದಿಸಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಸದಿಸತಾ। ಯೋ ಹಿ ಪರೇಸಂ ಇಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿನಾಸೇತಿ, ಸೋ ತೇಹಿ ಇಣಂ ದೇಹೀತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋಪಿ ಫರುಸಂ ವುಚ್ಚಮಾನೋಪಿ ಬಜ್ಝಮಾನೋಪಿ ವಧೀಯಮಾನೋಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ,

ಸಬ್ಬಂ ತಿತಿಕ್ಖತಿ। ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣಂ ಹಿಸ್ಸ ತಂ ಇಣಂ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಯೋ ಯಮ್ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ರಜ್ಜತಿ, ತಣ್ಹಾಸಹಗತೇನ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಗಣ್ಹತಿ, ಸೋ ತೇನ ಫರುಸಂ ವುಚ್ಚಮಾನೋಪಿ ಬಜ್ಝಮಾನೋಪಿ ವಧೀಯಮಾನೋಪಿ ಸಬ್ಬಂ ತಿತಿಕ್ಖತಿ, ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣಂ ಹಿಸ್ಸ ಸೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಹೋತಿ, ಘರಸಾಮಿಕೇಹಿ ವಧೀಯಮಾನಾನಂ ಇತ್ಥೀನಂ ವಿಯಾತಿ, ಏವಂ ಇಣಂ ವಿಯ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಥಾ ಪನ ಪಿತ್ತರೋಗಾತುರೋ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀಸುಪಿ ದಿನ್ನೇಸು ಪಿತ್ತರೋಗಾತುರತಾಯ ತೇಸಂ ರಸಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, “ತಿತ್ತಕಂ ತಿತ್ತಕ”ನ್ತಿ ಉಗ್ಗಿರತಿಯೇವ। ಏವಮೇವ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹಿತಕಾಮೇಹಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಹಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಓವದಿಯಮಾನೋ ಓವಾದಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। “ಅತಿ ವಿಯ ಮೇ ತುಮ್ಹೇ ಉಪದ್ದವೇಥಾ”ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ವಿಬ್ಭಮತಿ। ಪಿತ್ತರೋಗಾತುರತಾಯ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀನಂ ವಿಯ ಕೋಧಾತುರತಾಯ ಝಾನಸುಖಾದಿಭೇದಂ ಸಾಸನರಸಂ ನ ವಿನ್ದತೀತಿ। ಏವಂ ರೋಗೋ ವಿಯ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಥಾ ಪನ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಬನ್ಧನಾಗಾರೇ ಬದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ನೇವ ಆದಿಂ ನ ಮಜ್ಝಂ ನ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಸೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಮುತ್ತೋ ಅಹೋ ಹಿಯ್ಯೋ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಮನಾಪಂ, ಅಹೋ ನಚ್ಚಂ, ಅಹೋ ಗೀತನ್ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾಪಿ ಪಟಿವಚನಂ ನ ದೇತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ಅನನುಭೂತತ್ತಾ। ಏವಮೇವ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತೋ ಭಿಕ್ಖು ವಿಚಿತ್ತನಯೇಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ನೇವ ತಸ್ಸ ಆದಿಂ ನ ಮಜ್ಝಂ ನ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಜಾನಾತಿ। ಸೋಪಿ ಉಟ್ಠಿತೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ಅಹೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ಅಹೋ ಕಾರಣಂ, ಅಹೋ ಉಪಮಾತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಣಮಾನಾನಂ ಸುತ್ವಾಪಿ ಪಟಿವಚನಂ ನ ದೇತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಥಿನಮಿದ್ಧವಸೇನ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅನನುಭೂತತ್ತಾ। ಏವಂ ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ವಿಯ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಪನ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳನ್ತೋಪಿ ದಾಸೋ - “ಇದಂ ನಾಮ ಅಚ್ಚಾಯಿಕಂ ಕರಣೀಯಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೀಘಂ ತತ್ಥ ಗಚ್ಛಾಹಿ। ನೋ ಚೇ ಗಚ್ಛಸಿ, ಹತ್ಥಪಾದಂ ವಾ ತೇ ಛಿನ್ದಾಮಿ ಕಣ್ಣನಾಸಂ ವಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ ಸೀಘಂ ಗಚ್ಛತಿಯೇವ । ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅನುಭವಿತುಂ ನ ಲಭತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ಪರಾಧೀನತಾಯ, ಏವಮೇವ ವಿನಯೇ ಅಪಕತಞ್ಞುನಾ ವಿವೇಕತ್ಥಾಯ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಟ್ಠೇನಾಪಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಅನ್ತಮಸೋ ಕಪ್ಪಿಯಮಂಸೇಪಿ ಅಕಪ್ಪಿಯಮಂಸಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ವಿವೇಕಂ ಪಹಾಯ ಸೀಲವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ವಿನಯಧರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ವಿವೇಕಸುಖಂ ಅನುಭವಿತುಂ ನ ಲಭತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಭಿಭೂತತಾಯಾತಿ। ಏವಂ ದಾಸಬ್ಯಂ ವಿಯ **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಪನ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಪುರಿಸೋ ಚೋರೇಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಲುತ್ತೋಕಾಸಂ ಪಹತೋಕಾಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ದಣ್ಡಕಸದ್ದೇನಪಿ ಸಕುಣಸದ್ದೇನಪಿ “ಚೋರಾ ಆಗತಾ”ತಿ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತೋವ ಹೋತಿ, ಗಚ್ಛತಿಪಿ ತಿಟ್ಠತಿಪಿ ನಿವತ್ತತಿಪಿ, ಗತಟ್ಠಾನತೋ ಅಗತಟ್ಠಾನಮೇವ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ವಾ ನ ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಏವಮೇವ ಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಹೋತಿ, ಸೋ - “ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನೋ ನು ಖೋ ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛನ್ತೋ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಯ ಗಣ್ಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ। ಯಥಾ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗೇ - “ಚೋರಾ ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನಂ ಅಪರಿಯೋಗಾಹನಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಖೇಮನ್ತಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪಿ - “ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನಂ ಅಪರಿಯೋಗಾಹನಂ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಯಮಾನಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತೀತಿ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ ವಿಯ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

೨೨೪. ಇದಾನಿ - **“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಣಣ್ಯ”**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವಾ ಪಹೀನಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಆಣಣ್ಯಸದಿಸಂ, ಸೇಸಾನಿ ಆರೋಗ್ಯಾದಿಸದಿಸಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಸದಿಸತಾ, ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಇಣಂ ಆದಾಯ ಕಮ್ಮನ್ತೇ

ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಮಿದ್ಧತಂ ಪತ್ತೋ - "ಇದಂ ಇಣಂ ನಾಮ ಪಲಿಬೋಧಮೂಲ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸವಡ್ಢಿಕಂ ಇಣಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಪಣ್ಣಂ ಫಾಲಾಪೇಯ್ಯ। ಅಥಸ್ಸ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನೇವ ಕೋಚಿ ದೂತಂ ಪೇಸೇತಿ, ನ ಪಣ್ಣಂ। ಸೋ ಇಣಸಾಮಿಕೇ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸಚೇ ಇಚ್ಛತಿ, ಆಸನಾ ಉಟ್ಠಹತಿ, ನೋ ಚೇ ನ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಲ್ಲೇಪತಾಯ ಅಲಗ್ಗತಾಯ। ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು - "ಅಯಂ **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ** ನಾಮ ಪಲಿಬೋಧಮೂಲ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಜಹತಿ। ತೇ ಪನ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪಹೀನಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಯಥಾ ಇಣಮುತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಇಣಸ್ಸಾಮಿಕೇ ದಿಸ್ವಾ ನೇವ ಭಯಂ ನ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಪರವತ್ಥುಮ್ಹಿ ನೇವ ಸಙ್ಗೋ ನ ಬದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ದಿಬ್ಬಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೋ ಕಿಲೇಸೋ ನ ಸಮುದಾಚರತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಆಣಣ್ಯಮಿವ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ।

ಯಥಾ ಪನ ಸೋ ಪಿತ್ತರೋಗಾತುರೋ ಪುರಿಸೋ ಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾಯ ತಂ ರೋಗಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀನಂ ರಸಂ ವಿನ್ದತಿ। ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು "ಅಯಂ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ** ನಾಮ ಮಹಾ ಅನತ್ಥಕರೋ"ತಿ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದನೀವರಣಂ ಪಜಹತಿ। ಸಬ್ಬನೀವರಣೇಸು ಛ ಧಮ್ಮೇ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಯೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತೇಯೇವ, ಯೇಪಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾದೀನಂ ಪಹಾನಾಯ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ತೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ಸೋ ಏವಂ ಪಹೀನಬ್ಯಾಪಾದೋ ಯಥಾ ಪಿತ್ತರೋಗವಿಮುತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀನಂ ರಸಂ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಏವಮೇವ ಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತಿಆದೀನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ಸಿಕ್ಖತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಆರೋಗ್ಯಮಿವ ಬ್ಯಾಪಾದಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ।

ಯಥಾ ಸೋ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ಪವೇಸಿತೋ ಪುರಿಸೋ ಅಪರಸ್ಮಿಂ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ - "ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಅಹಂ ಪಮಾದದೋಸೇನ ಬದ್ಧೋ, ತೇನ ನಕ್ಖತ್ತಂ ನಾನುಭವಿಂ। ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಯಥಾಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ - 'ಅಹೋ ನಕ್ಖತ್ತಂ, ಅಹೋ ನಕ್ಖತ್ತ'ನ್ತಿ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ, ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು - "ಇದಂ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ** ನಾಮ ಮಹಾಅನತ್ಥಕರ"ನ್ತಿ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಏವಂ ಪಹೀನಥಿನಮಿದ್ಧೋ ಯಥಾ ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅನುಭವತಿ, ಏವಮೇವ ಧಮ್ಮನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಬನ್ಧನಾ ಮೋಕ್ಖಮಿವ ಥಿನಮಿದ್ಧಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ।

ಯಥಾ ಪನ ದಾಸೋ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಮಿತ್ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಮಿಕಾನಂ ಧನಂ ದತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಭುಜಿಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ಕರೋತಿ। ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು - "ಇದಂ **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ** ನಾಮ ಮಹಾ ಅನತ್ಥಕರ"ನ್ತಿ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಜಹತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಪಹೀನಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೋ ಯಥಾ ಭುಜಿಸ್ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ಕರೋತಿ, ನ ತಂ ಕೋಚಿ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ತತೋ ನಿವತ್ತೇತಿ , ಏವಮೇವ ಯಥಾ ಸುಖಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ನ ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ತತೋ ನಿವತ್ತೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಭುಜಿಸ್ಸಂ ವಿಯ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ।

ಯಥಾ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥಸಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಜ್ಜಾವುಧೋ ಸಪರಿವಾರೋ ಕನ್ತಾರಂ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಂ ಚೋರಾ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾಯೇಯ್ಯುಂ। ಸೋ ಸೋತ್ಥಿನಾ ತಂ ಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ ಖೇಮನ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಅಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು "ಅಯಂ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ** ನಾಮ ಮಹಾ ಅನತ್ಥಕಾರಿಕಾ"ತಿ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಪಜಹತಿ । ಸೋ ಏವಂ ಪಹೀನವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ಯಥಾ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಸಜ್ಜಾವುಧೋ ಸಪರಿವಾರೋ ನಿಬ್ಭಯೋ ಚೋರೇ ತಿಣಂ ವಿಯ ಅಗಣೇತ್ವಾ ಸೋತ್ಥಿನಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಮೇವ ಭಿಕ್ಖು ದುಚ್ಚರಿತಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ ಪರಮಂ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಅಮತಂ ಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ವಿಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪಹಾನಂ ಆಹ।

೧೧೫. **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತೀತಿ** ತುಟ್ಠಾಕಾರೋ ಜಾಯತಿ। **ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀತಿ** ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ। **ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀತಿ** ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ವಿಗತದರಥೋ ಹೋತಿ। **ಸುಖಂ ವೇದೇತೀತಿ** ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ವೇದಯತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖೇನ ಸುಖಿತಸ್ಸ ಉಪಚಾರವಸೇನಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾ

೧೧೬. **ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ...ಪೇ॰... ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ**ಆದಿ ಪನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಉಪರಿವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇಮಮೇವ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ಕರಜಕಾಯಂ। **ಅಭಿಸನ್ದೇತೀತಿ** ತೇಮೇತಿ ಸ್ನೇಹೇತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಪೀತಿಸುಖಂ ಕರೋತಿ। **ಪರಿಸನ್ದೇತೀತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಸನ್ದೇತಿ। **ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ** ವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಂ ವಿಯ ಪೂರೇತಿ। **ಪರಿಪ್ಫರತೀತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಫುಸತಿ। **ಸಬ್ಬಾವತೋ ಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸವತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸನ್ತತಿಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ಛವಿಮಂಸಲೋಹಿತಾನುಗತಂ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಠಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸುಖೇನ ಅಫುಟಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

೧೧೭. **ದಕ್ಖೋ**ತಿ ಛೇಕೋ ಪಟಿಬಲೋ ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಾನಿ ಕಾತುಞ್ಚೇವ ಪಯೋಜೇತುಞ್ಚ ಸನ್ನೇತುಞ್ಚ। **ಕಂಸಥಾಲೇ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಲೋಹೇನ ಕತಭಾಜನೇ। ಮತ್ತಿಕಭಾಜನಂ ಪನ ಥಿರಂ ನ ಹೋತಿ। ಸನ್ನೇನ್ತಸ್ಸ ಭಿಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಪ್ಫೋಸಕಂ ಪರಿಪ್ಫೋಸಕ**ನ್ತಿ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಸನ್ನೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಾಮಹತ್ಥೇನ ಕಂಸಥಾಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇನ ಪಮಾಣಯುತ್ತಂ ಉದಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪರಿಮದ್ದನ್ತೋ ಪಿಣ್ಡಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಸ್ನೇಹಾನುಗತಾ**ತಿ ಉದಕಸಿನೇಹೇನ ಅನುಗತಾ। **ಸ್ನೇಹಪರೇತಾ**ತಿ ಉದಕಸಿನೇಹೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ। **ಸನ್ತರಬಾಹಿರಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅನ್ತೋಪದೇಸೇನ ಚೇವ ಬಹಿಪದೇಸೇನ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಉದಕಸಿನೇಹೇನ ಫುಟಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಚ ಪಗ್ಘರಣೀ**ತಿ ನ ಚ ಬಿನ್ದು ಬಿನ್ದು ಉದಕಂ ಪಗ್ಘರತಿ, ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಹತ್ಥೇನಪಿ ದ್ವೀಹಿಪಿ ತೀಹಿಪಿ ಅಙ್ಗುಲೀಹಿ ಗಹೇತುಂ ಓವಟ್ಟಿಕಾಯಪಿ ಕಾತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

೧೧೮-೧೧೯. ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖೂಪಮಾಯಂ **ಉಬ್ಭಿದೋದಕೋ**ತಿ ಉಬ್ಭಿನ್ನಉದಕೋ, ನ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಕಉದಕೋ। ಅನ್ತೋಯೇವ ಪನ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕಉದಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಯಮುಖ**ನ್ತಿ ಆಗಮನಮಗ್ಗೋ। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ, ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸಂ ವಾ ಅನುದಸಾಹಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಾರ**ನ್ತಿ ವುಟ್ಠಿಂ। **ನ ಅನುಪ್ಪವೇಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನ ಚ ಪವೇಸೇಯ್ಯ, ನ ವಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀತಾ ವಾರಿಧಾರಾ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಸೀತಂ ಧಾರಂ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ರಹದಂ ಪೂರಯಮಾನಂ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ। ಹೇಟ್ಠಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಉದಕಞ್ಹಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಂ ಉದಕಂ ಖೋಭೇತಿ, ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಪವಿಸನಉದಕಂ ಪುರಾಣಪಣ್ಣತಿಣಕಟ್ಠದಣ್ಡಕಾದೀಹಿ ಉದಕಂ ಖೋಭೇತಿ, ವುಟ್ಠಿಉದಕಂ ಧಾರಾನಿಪಾತಪುಬ್ಬುಳಕೇಹಿ ಉದಕಂ ಖೋಭೇತಿ। ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಿತಮಿವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉದಕಂ ಇಮಂ ಪದೇಸಂ ಫರತಿ, ಇಮಂ ಪದೇಸಂ ನ ಫರತೀತಿ ನತ್ಥಿ, ತೇನ ಅಫುಟೋಕಾಸೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ। ತತ್ಥ ರಹದೋ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ। ಉದಕಂ ವಿಯ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾ

೧೨೦-೧೨೧. ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖೂಪಮಾಯಂ ಉಪ್ಪಲಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಉಪ್ಪಲಿನೀ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೇತರತ್ತನೀಲೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪ್ಪಲಂ ಉಪ್ಪಲಮೇವ। ಊನಕಸತಪತ್ತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕಂ, ಸತಪತ್ತಂ ಪದುಮಂ।

ಪತ್ತನಿಯಮಂ ವಾ ವಿನಾಪಿ ಸೇತಂ ಪದುಮಂ, ರತ್ತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। **ಉದಕಾನುಗ್ಗತಾನೀ**ತಿ ಉದಕತೋ ನ ಉಗ್ಗತಾನಿ। **ಅನ್ತೋ ನಿಮುಗ್ಗಪೋಸೀನೀ**ತಿ ಉದಕತಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನಿಮುಗ್ಗಾನಿಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಪೋಸೀನಿ, ವಡ್ಢೀನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾ

೨೩೨-೨೩೩. ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖೂಪಮಾಯಂ **ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ ಪರಿಯೋದಾತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಟ್ಠೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಪಭಸ್ಸರಟ್ಠೇನ ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಓದಾತೇನ ವತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಇದಂ ಉತುಫರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥೇನ ಹಿ ಉತುಫರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ತಙ್ಖಣಧೋತಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಉತುಫರಣಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಯ ಹಿ ಉಪಮಾಯ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ಉತುಫರಣಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಸುನ್ಹಾತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ವತ್ಥಂ ಸಸೀಸಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಸರೀರತೋ ಉತು ಸಬ್ಬಮೇವ ವತ್ಥಂ ಫರತಿ। ನ ಕೋಚಿ ವತ್ಥಸ್ಸ ಅಫುಟೋಕಾಸೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖೇನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ನ ಕೋಚಿ ಓಕಾಸೋ ಅಫುಟೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಅನುಪದವಣ್ಣನಾ ಚ ಭಾವನಾನಯೋ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋತಿ ಇಧ ನ ವಿತ್ಥಾರಿತೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇಸ ರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀಯೇವ, ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀತಿ ನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಂ ವಿನಾ ಉಪರಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿಯೇವ ಆಗತಾನಿ। ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಕಥಾ

೨೩೪. **ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ...ಪೇ॰... ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ**ತಿ ಸೋ ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ, ವುಚ್ಚತಿ ಫಲಞಾಣಮ್ಪಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಮ್ಪಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮ್ಪಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧.೨೫೭) ಏತ್ಥ ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಅಯಮಞ್ಞೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗತೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೮) ಏತ್ಥ ಫಲಞಾಣಂ। “ಭಗವತೋಪಿ ಖೋ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಉದಪಾದಿ ಸತ್ತಾಹಕಾಲಙ್ಕತೋ ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೦) ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। “ಞಾಣಞ್ಚ ಪನ ಮೇ ದಸ್ಸನಂ ಉದಪಾದಿ ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತಿ, ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತೀ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೬) ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಇಧ ಪನ ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಇದಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಅಭಿನೀಹರತೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯ ತನ್ನಿನ್ನಂ ತಪ್ಪೋಣಂ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಂ ಕರೋತಿ। **ರೂಪೀ**ತಿ ಆದೀನಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯೋ**ತಿ ಓದನೇನ ಚೇವ ಕುಮ್ಮಾಸೇನ ಚ ಉಪಚಿತೋ ವಡ್ಢಿತೋ। **ಅನಿಚ್ಚುಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನಭೇದನವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮೋ। ದುಗ್ಗನ್ಧವಿಘಾತತ್ಥಾಯ ತನುವಿಲೇಪನೇನ ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋ। ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾಬಾಧವಿನೋದನತ್ಥಾಯ ಖುದ್ದಕಸಮ್ಬಾಹನೇನ ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ। ದಹರಕಾಲೇ ವಾ ಊರೂಸು ಸಯಾಪೇತ್ವಾ ಗಬ್ಭಾವಾಸೇನ ದುಸ್ಸಣ್ಠಿತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಅಞ್ಛನಪೀಳನಾದಿವಸೇನ ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ। ಏವಂ ಪರಿಹರಿತೋಪಿ ಭೇದನವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೋ ಭಿಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿಕಿರತಿ ಚ, ಏವಂ ಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ **ರೂಪೀ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ**ತಿಆದೀಸು ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮುದಯೋ ಕಥಿತೋ। ಅನಿಚ್ಚಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಛಿಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ। **ಏತ್ಥ ಸಿತಂ ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೇ ಕಾಯೇ ನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ।

೧೩೫. ಸುಭೋತಿ ಸುನ್ದರೋ। **ಜಾತಿಮಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಾಕರಸಮುಟ್ಠಿತೋ। **ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಕತಪರಿಕಮ್ಮೋ ಅಪನೀತಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರೋ। **ಅಚ್ಛೋ**ತಿ ತನುಚ್ಛವಿ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಸನ್ನೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಧೋವನವೇಧನಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ನೀಲ**ನ್ತಿಆದೀಹಿ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಆವುತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। **ಏವಮೇವ ಖೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಣಿ ವಿಯ ಹಿ ಕರಜಕಾಯೋ। ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭೀ ಭಿಕ್ಖು, ಹತ್ಥೇ ಕರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಅಯಂ ಖೋ ಮಣೀತಿ ಮಣಿನೋ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಕಾಯಸ್ಸ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ, ತತ್ರಿದಂ ಸುತ್ತಂ ಆವುತನ್ತಿ ಸುತ್ತಸ್ಸಾವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾನಂ ವಾ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸೇವ ವಾ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋತಿ।

ಇದಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನನ್ತರಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞಾವಾರೇ ಆರದ್ಧೇ ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾವಾರೋ ನತ್ಥಿ ತಸ್ಮಾ ಇಧೇವ ದಸ್ಸಿತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಅಕತಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಭೇರವಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣತೋ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಭೇರವೇ ಖನ್ಧೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ, ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಭೇರವಮ್ಪಿ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೋ ಭಯಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಕತಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಯವಿನೋದನಹೇತುಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಮ್ಪಿ ಇದಂ ಇಧೇವ ದಸ್ಸಿತಂ। ಅಪಿ ಚ ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಂ ನಾಮೇತಂ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಸಮ್ಪಾದಕಂ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ತಸ್ಮಾಪಿ ಆದಿತೋವ ಇದಂ ಇಧ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಞಾಣಕಥಾ

೧೩೬-೧೩೭. ಮನೋಮಯನ್ತಿ ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ। **ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಚ ಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯ**ನ್ತಿ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಅವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಇದ್ಧಿಮತಾ ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಞ್ಹಿ ಸಚೇ ಇದ್ಧಿಮಾ ಓದಾತೋ ತಮ್ಪಿ ಓದಾತಂ। ಸಚೇ ಅವಿದ್ಧಕಣ್ಣೋ ತಮ್ಪಿ ಅವಿದ್ಧಕಣ್ಣನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹಿ ತೇನ ಸದಿಸಮೇವ ಹೋತಿ। **ಮುಞ್ಜಮ್ಹಾ ಈಸಿಕ**ನ್ತಿಆದಿ ಉಪಮಾತ್ತಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಮುಞ್ಜಸದಿಸಾ ಏವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಈಸಿಕಾ ಹೋತಿ। ಕೋಸಿಸದಿಸೋಯೇವ ಅಸಿ, ವಟ್ಟಾಯ ಕೋಸಿಯಾ ವಟ್ಟಂ ಅಸಿಮೇವ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಪತ್ಥಟಾಯ ಪತ್ಥಟಂ । **ಕರಣ್ಡಾ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಅಹಿಕಞ್ಚುಕಸ್ಸ ನಾಮಂ, ನ ವಿಲೀವಕರಣ್ಡಕಸ್ಸ। ಅಹಿಕಞ್ಚುಕೋ ಹಿ ಅಹಿನಾ ಸದಿಸೋವ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಪುರಿಸೋ ಅಹಿಂ ಕರಣ್ಡಾ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಹತ್ಥೇನ ಉದ್ಧರಮಾನೋ ವಿಯ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಥ ಖೋ ಚಿತ್ತೇನೇವಸ್ಸ ಉದ್ಧರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅಹಿ ನಾಮ ಸಜಾತಿಯಂ ಠಿತೋ, ಕಟ್ಠನ್ತರಂ ವಾ ರುಕ್ಖನ್ತರಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ, ತಚತೋ ಸರೀರಂ ನಿಕ್ಕಡ್ಢನಪ್ಪಯೋಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಥಾಮೇನ, ಸರೀರಂ ಖಾದಯಮಾನಂ ವಿಯ ಪುರಾಣತಚಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಯಮೇವ ಕಞ್ಚುಕಂ ಪಜಹತಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಉದ್ಧರಿತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇನ ಉದ್ಧರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಮುಞ್ಜಾದಿಸದಿಸಂ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸರೀರಂ, ಈಸಿಕಾದಿಸದಿಸಂ ನಿಮ್ಮಿತರೂಪನ್ತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ। ನಿಮ್ಮಾನವಿಧಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಪರತೋ ಚ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಪಞ್ಚಅಭಿಞ್ಞಾಕಥಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರಿತಾತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪಮಾಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ಇಧ ಅಧಿಕಂ।

ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದಿಕಥಾ

೧೩೮-೧೩೯. ತತ್ಥ ಛೇಕಕುಮ್ಭಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಲಾಭೀ ಭಿಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಮತ್ತಿಕಾದಯೋ ವಿಯ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಭಾಜನವಿಕತಿಆದಿಕರಣಂ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಕುಬ್ಬನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೪೦-೨೪೧. ದಿಬ್ಬಸೋತಧಾತುಉಪಮಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ ಸಾಸಙ್ಕೋ ಹೋತಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ। ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತೇನ 'ಅಯಂ ಭೇರಿಸದ್ದೋ', 'ಅಯಂ ಮುದಿಙ್ಗಸದ್ದೋ'ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವವತ್ಥಪೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಕನ್ತಾರಗ್ಗಹಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಖೇಮಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಆಹ। ಅಪ್ಪಟಿಭಯಞ್ಹಿ ಖೇಮಮಗ್ಗಂ ಸೀಸೇ ಸಾಟಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಣಿಕಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಸದ್ದೇ ಸುಖಂ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ತಸ್ಸ ಸವನೇನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸದ್ದಾನಂ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ಯೋಗಿನೋ ದೂರಸನ್ತಿಕಭೇದಾನಂ ದಿಬ್ಬಾನಞ್ಚೇವ ಮಾನುಸ್ಸಕಾನಞ್ಚ ಸದ್ದಾನಂ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೨೪೨-೨೪೩. ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೂಪಮಾಯಂ **ದಹರೋ**ತಿ ತರುಣೋ। **ಯುವಾ**ತಿ ಯೋಬ್ಬನ್ನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ**ತಿ ಯುವಾಪಿ ಸಮಾನೋ ನ ಆಲಸಿಯೋ ನ ಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥಸರೀರೋ, ಅಥ ಖೋ ಮಣ್ಡನಪಕತಿಕೋ, ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವೇ ತಯೋ ವಾರೇ ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧವತ್ಥಪರಿದಹನಅಲಙ್ಕಾರಕರಣಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕಣಿಕ**ನ್ತಿ ಕಾಳತಿಲಕವಙ್ಗಮುಖದೂಸಿಪೀಳಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಸದೋಸಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮುಖೇ ದೋಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪರೇಸಂ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೨೪೪-೨೪೫. ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೂಪಮಾಯಂ ತಂ ದಿವಸಂ ಕತಕಿರಿಯಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ತಂ ದಿವಸಂ ಗತಗಾಮತ್ತಯಮೇವ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಗಾಮತ್ತಯಗತಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತಯೋ ಗಾಮಾ ವಿಯ ತಯೋ ಭವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತೀಸು ಗಾಮೇಸು ತಂ ದಿವಸಂ ಕತಕಿರಿಯಾಯ ಆವಿಭಾವೋ ವಿಯ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತೀಸು ಭವೇಸು ಕತಕಿರಿಯಾಯ ಪಾಕಟಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೨೪೬-೨೪೭. ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂಪಮಾಯಂ **ವೀಥಿಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ। ವೀಥಿಂ ಚರನ್ತೇತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ನಗರಮಜ್ಝೇ ಸಿಙ್ಘಾಟಕಮ್ಹಿ ಪಾಸಾದೋ ವಿಯ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕರಜಕಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಪಾಸಾದೇ ಠಿತೋ ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅಯಮೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತಾ ವಿಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ಪವಿಸನ್ತಾ, ಗೇಹಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ವಿಯ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ, ರಥಿಕಾಯ ವೀಥಿಂ ಸಞ್ಚರನ್ತಾ ವಿಯ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಸತ್ತಾ, ಪುರತೋ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಜ್ಝೇ ಸಿಙ್ಘಾಟಕೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ವಿಯ ತೀಸು ಭವೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾ, ಪಾಸಾದತಲೇ ಠಿತಪುರಿಸಸ್ಸ ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತೀಸು ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇದಞ್ಚ ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಆರುಪ್ಪೇ ಪನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಗೋಚರೋ ನತ್ಥೀತಿ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾ

೨೪೮. **ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಇಧ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ**ತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯ। ಏತ್ಥ ಚ **ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ** ನಾಮ ಮಗ್ಗೋಪಿ ಫಲಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಭಙ್ಗೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಖಯೇ ಞಾಣಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ ಮಗ್ಗೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋತಿ ವುತ್ತೋ। "ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೮) ಏತ್ಥ ಫಲಂ।

> "ಪರವಜ್ಜಾನುಪಸ್ಸಿಸ್ಸ, ನಿಚ್ಚಂ ಉಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಿನೋ।
> ಆಸವಾ ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ಆರಾ ಸೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೫೩)।

ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ। “ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ವಯೋ ಭೇದೋ ಅನಿಚ್ಚತಾ ಅನ್ತರಧಾನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಙ್ಗೋ। ಇಧ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವ।

ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಿತ್ತಂ ತನ್ನಿನ್ನಂ ತಪ್ಪೋಣಂ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಂ ಕರೋತಿ। **ಸೋ ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿಆದೀಸು “ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ”ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಂ ತಣ್ಹಂ “ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ”ತಿ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ “ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ”ತಿ; ತಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ “ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ”ತಿ ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮೇ ಆಸವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಸ್ಸ ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏವಂ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಸಿ। **ಕಾಮಾಸವಾ**ತಿ ಕಾಮಾಸವತೋ। **ವಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲಕ್ಖಣಂ। **ವಿಮುತ್ತಮಿತಿ ಞಾಣಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। **ಖೀಣಾ ಜಾತೀ**ತಿಆದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂಮಿಂ। ತೇನ ಹಿ ಞಾಣೇನ ಖೀಣಾಸವೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಖೀಣಾ ಜಾತೀತಿಆದೀನಿ ಪಜಾನಾತಿ।

ಕತಮಾ ಪನಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ? ಕಥಞ್ಚ ನಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ? ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ, ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ। ನ ಅನಾಗತಾ, ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ। ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ, ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವಿತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸು ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪಭೇದಾ ಜಾತಿ, ಸಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮತಂ ಆಪಜ್ಜನೇನ ಖೀಣಾ। ತಂ ಸೋ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ “ಕಿಲೇಸಾಭಾವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಂವ ಹೋತೀ”ತಿ ಜಾನನ್ತೋ ಪಜಾನಾತಿ।

ವುಸಿತನ್ತಿ ವುತ್ಥಂ ಪರಿವುತ್ಥಂ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ವಸನ್ತಿ ನಾಮ, ಖೀಣಾಸವೋ ವುತ್ಥವಾಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। **ಕತಂ ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಂ। ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ದುಕ್ಖಮೂಲಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾದಯೋ ಹಿ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಖೀಣಾಸವೋ ಕತಕರಣೀಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಕರಣೀಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಕತಂ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। **ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಪುನ ಇತ್ಥಭಾವಾಯ ಏವಂ ಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಭಾವಾಯ ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಕಿಚ್ಚಂ ಮೇ ನತ್ಥೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಅಥ ವಾ **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇತ್ಥಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪಕಾರಾ। ಇದಾನಿ ವತ್ತಮಾನಖನ್ಧಸನ್ತಾನಾ ಅಪರಂ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಂ ಮಯ್ಹಂ ನತ್ಥಿ। ಇಮೇ ಪನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯ, ತೇ ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಞ್ಚ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ।

೧೪೯. ಪಬ್ಬತಸಙ್ಖೇಪೇತಿ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ। **ಅನಾವಿಲೋ**ತಿ ನಿಕ್ಕದ್ದಮೋ। ಸಿಪ್ಪಿಯೋ ಚ ಸಮ್ಬುಕಾ ಚ **ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಂ**। ಸಕ್ಖರಾ ಚ ಕಥಲಾನಿ ಚ **ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ**। ಮಚ್ಛಾನಂ ಗುಮ್ಬಾ ಘಟಾತಿ **ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಂ**। **ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ ಚರನ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಇತರಾನಿ ಚರನ್ತಿಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿಪಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಠಿತಾಸುಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಸುಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸುಪಿ “ಏತಾ ಗಾವೋ ಚರನ್ತೀ”ತಿ ಚರನ್ತಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಇತರಾಪಿ ಚರನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಮೇವ ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ಉಪಾದಾಯ ಇತರಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತರಞ್ಚ ದ್ವಯಂ ಚರನ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಕ್ಖರಕಥಲಮ್ಪಿ ಚರನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ

ತೀರೇ ಠತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೋ ಸಿಪ್ಪಿಕಸಮ್ಬುಕಾದೀನಂ ವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ವಿಭೂತಕಾಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಮನೋಮಯಞಾಣಂ, ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಂ, ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಸೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣದ್ವಯಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ ದಸ ಞಾಣಾನಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ - ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾವಸೇನ ಸತ್ತವಿಧಾರಮ್ಮಣಂ। ಮನೋಮಯಞಾಣಂ ನಿಮ್ಮಿತಬ್ಬರೂಪಾಯತನಮತ್ತಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ ಪರಿತ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ। ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಬಹಿದ್ಧಾನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಂ। ಅವಸೇಸಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ। **ಉತ್ತರಿತರಂ ವಾ ಪಣೀತತರಂ ವಾ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಇತೋ ಸೇಟ್ಠತರಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಭಗವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಅಜಾತಸತ್ತುಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾ

೨೫೦. ರಾಜಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾಧುಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುತ್ವಾ "ಚಿರಂ ವತಮ್ಹಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ, ಥುಸೇ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾರಂ ನಾಲತ್ಥಂ, ಅಹೋ ವತ ಭಗವತೋ ಗುಣಸಮ್ಪದಾ, ಯೋ ಮೇ ದೀಪಸಹಸ್ಸಂ ಜಾಲೇನ್ತೋ ವಿಯ ಮಹನ್ತಂ ಆಲೋಕಂ ಕತ್ವಾ ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಸುಚಿರಂ ವತಮ್ಹಿ ದಸಬಲಸ್ಸ ಗುಣಾನುಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ವಞ್ಚಿತೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಸಮ್ಭೂತಾಯ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಫುಟಸರೀರೋ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೋ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ಪಟಿವೇದೇಸಿ। ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಏವಂ ವುತ್ತೇ ರಾಜಾ"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ।

ತತ್ಥ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಭನ್ತೇ**ತಿ ಅಯಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೋ ಖಯಸುನ್ದರಾಭಿರೂಪಅಬ್ಭನುಮೋದನೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾ ಭನ್ತೇ, ರತ್ತಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ, ಚಿರನಿಸಿನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೦) ಹಿ ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಯಂ ಮೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಖಮತಿ, ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋ ಚ ಪಣೀತತರೋ ಚಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೦) ಸುನ್ದರೇ।

> "ಕೋ ಮೇ ವನ್ದತಿ ಪಾದಾನಿ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಯಸಸಾ ಜಲಂ।
> ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ವಣ್ಣೇನ, ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ"ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೭)।

ಆದೀಸು ಅಭಿರೂಪೇ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭೋ, ಗೋತಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೫) ಅಬ್ಭನುಮೋದನೇ। ಇಧಾಪಿ ಅಬ್ಭನುಮೋದನೇಯೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅಬ್ಭನುಮೋದನೇ, ತಸ್ಮಾ 'ಸಾಧು ಸಾಧು ಭನ್ತೇ'ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

> ಭಯೇ ಕೋಧೇ ಪಸಂಸಾಯಂ, ತುರಿತೇ ಕೋತೂಹಲಚ್ಛರೇ।
> ಹಾಸೇ ಸೋಕೇ ಪಸಾದೇ ಚ, ಕರೇ ಆಮೇಡಿತಂ ಬುಧೋತಿ॥

ಇಮಿನಾ ಚ ಲಕ್ಖಣೇನ ಇಧ ಪಸಾದವಸೇನ, ಪಸಂಸಾವಸೇನ ಚಾಯಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥವಾ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಭಿಕನ್ತಂ ಅತಿಇಟ್ಠಂ ಅತಿಮನಾಪಂ ಅತಿಸುನ್ದರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಏಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೇನ ದೇಸನಂ ಥೋಮೇತಿ, ಏಕೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭನ್ತೇ, ಯದಿದಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, 'ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ' ಯದಿದಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಆಗಮ್ಮ ಮಮ ಪಸಾದೋತಿ। ಭಗವತೋಯೇವ ವಾ ವಚನಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇ ಸನ್ಧಾಯ ಥೋಮೇತಿ। ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ದೋಸನಾಸನತೋ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋ। ತಥಾ ಸದ್ಧಾಜನನತೋ, ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ, ಸಾತ್ಥತೋ, ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ, ಉತ್ತಾನಪದತೋ, ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ, ಕಣ್ಣಸುಖತೋ, ಹದಯಙ್ಗಮತೋ, ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ , ಅಪರವಮ್ಭನತೋ, ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ, ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ, ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ, ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ, ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ, ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ದೇಸನಂಯೇವ ಥೋಮೇತಿ। ತತ್ಥ **ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತ**ನ್ತಿ ಅಧೋಮುಖಠಪಿತಂ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಂ ವಾ। **ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಉಪರಿ ಮುಖಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ತಿಣಪಣ್ಣಾದಿಛಾದಿತಂ। **ವಿವರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯ। **ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ದಿಸಾಮೂಳ್ಹಸ್ಸ। **ಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ "ಏಸ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ, **ಅನ್ಧಕಾರೇ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ ಅಡ್ಢರತ್ತಘನವನಸಣ್ಡಮೇಘಪಟಲೇಹಿ ಚತುರಙ್ಗೇ ತಮೇ। ಅಯಂ ತಾವ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ಕೋಚಿ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಂ ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖಂ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿತಂ ಮಂ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ ವುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೇನ। ಯಥಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ವಿವರೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನಾ ಪಭುತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಸಾಸನಂ ವಿವರನ್ತೇನ, ಯಥಾ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಕುಮ್ಮಗ್ಗಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಮೇ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೇನ, ಯಥಾ ಅನ್ಧಕಾರೇ ತೇಲಪಜ್ಜೋತಂ ಧಾರೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಮೋಹನ್ಧಕಾರನಿಮುಗ್ಗಸ್ಸ ಮೇ ಬುದ್ಧಾದಿರತನರೂಪಾನಿ ಅಪಸ್ಸತೋ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹನ್ಧಕಾರವಿದ್ಧಂಸಕದೇಸನಾಪಜ್ಜೋತಧಾರಕೇನ ಮಯ್ಹಂ ಭಗವತಾ ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಪಕಾಸಿತೋತಿ।

ಏವಂ ದೇಸನಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ **ಏಸಾಹ**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏಸಾಹ**ನ್ತಿ ಏಸೋ ಅಹಂ । **ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ಭಗವಾ ಮೇ ಸರಣಂ, ಪರಾಯನಂ, ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ, ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾತಿ। ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಭಜಾಮಿ ಸೇವಾಮಿ ಪಯಿರುಪಾಸಾಮಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾಮಿ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ಧಾತೂನಂ ಗತಿಅತ್ಥೋ, ಬುದ್ಧಿಪಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ಇಮಸ್ಸ ಜಾನಾಮಿ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ - "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ವಿತ್ಥಾರೋ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಅರಿಯಫಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪಿ । ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನೇ -

"ರಾಗವಿರಾಗಮನೇಜಮಸೋಕಂ, ಧಮ್ಮಮಸಙ್ಖತಮಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ।
ಮಧುರಮಿಮಂ ಪಗುಣಂ ಸುವಿಭತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಮಿಮಂ ಸರಣತ್ಥಮುಪೇಹೀ"ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೭)।

ಏತ್ಥ ಹಿ **ರಾಗವಿರಾಗೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ। **ಅನೇಜಮಸೋಕ**ನ್ತಿ ಫಲಂ। **ಧಮ್ಮಮಸಙ್ಖತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ ಮಧುರಮಿಮಂ ಪಗುಣಂ ಸುವಿಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಟಕತ್ತಯೇನ ವಿಭತ್ತಾ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾತಿ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಂಘಾತೇನ ಸಂಹತೋತಿ ಸಙ್ಘೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಅಟ್ಠ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸಮೂಹೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ವಿಮಾನೇ -

"ಯತ್ಥ ಚ ದಿನ್ನಮಹಪ್ಫಲಮಾಹು, ಚತೂಸು ಸುಚೀಸು ಪುರಿಸಯುಗೇಸು।

ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮದಸಾ ತೇ, ಸಙ್ಘಮಿಮಂ ಸರಣತ್ಥಮುಪೇಹೀ"ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೮)।

ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಘೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ರಾಜಾ ತೀಣಿ ಸರಣಗಮನಾನಿ ಪಟಿವೇದೇಸಿ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾ

ಇದಾನಿ ತೇಸು ಸರಣಗಮನೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಸರಣಂ, ಸರಣಗಮನಂ, ಯೋ ಚ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋ, ಸರಣಗಮನಫಲಂ, ಸಙ್ಕಿಲೇಸೋ, ಭೇದೋತಿ, ಅಯಂ ವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸರಣತ್ಥತೋ ತಾವ ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣಂ। ಸರಣಗತಾನಂ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸಂ ಹನತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸೇವೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ಅಥ ವಾ ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನ ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಚ ಧಮ್ಮೋ; ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ ಕಾರಾನಂ ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸಙ್ಘೋ । ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ। ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾಹಿ ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಸರಣಗಮನಂ। ತಂ ಸಮಙ್ಗೀಸತ್ತೋ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಏತಾನಿ ಮೇ ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಸರಣಂ, ಏತಾನಿ ಪರಾಯಣನ್ತಿ ಏವಂ ಉಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ತಾವ ಸರಣಂ, ಸರಣಗಮನಂ, ಯೋ ಚ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಇದಂ ತಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೇ ಪನ ದುವಿಧಂ ಸರಣಗಮನಂ - ಲೋಕುತ್ತರಂ ಲೋಕಿಯಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಲೋಕುತ್ತರಂ ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾನಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತಿ। ಲೋಕಿಯಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಬುದ್ಧಾದಿಗುಣಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಇಜ್ಝತಿ। ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ದಸಸು ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಸು ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಯಿದಂ ಚತುಧಾ ವತ್ತತಿ - ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನೇನ, ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಯ, ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ, ಪಣಿಪಾತೇನಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ** ನಾಮ - "ಅಜ್ಜಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಹಂ ಅತ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇಮಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಜನಂ। **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ** ನಾಮ "ಅಜ್ಜಾದಿಂ ಕತ್ವಾ 'ಅಹಂ ಬುದ್ಧಪರಾಯಣೋ, ಧಮ್ಮಪರಾಯಣೋ, ಸಙ್ಘಪರಾಯಣೋ'ತಿ। ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ತಪ್ಪರಾಯಣಭಾವೋ। **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ** ನಾಮ - "ಅಜ್ಜಾದಿಂ ಕತ್ವಾ - 'ಅಹಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ'ತಿ ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮೋ। **ಪಣಿಪಾತೋ** ನಾಮ - "ಅಜ್ಜಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಹಂ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ತಿಣ್ಣಂ ವತ್ಥೂನಂ ಕರೋಮೀ'ತಿ ಮಂ ಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪರಮನಿಪಚ್ಚಾಕಾರೋ। ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಆಕಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಗಹಿತಂಯೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ।

ಅಪಿ ಚ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಜೀವಿತಂ ಪರಿಚ್ಚಜಾಮಿ, ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋಯೇವ ಮೇ ಅತ್ತಾ, ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಜೀವಿತಂ, ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಬುದ್ಧೋ ಮೇ ಸರಣಂ ಲೇಣಂ ತಾಣನ್ತಿ ; ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಸತ್ಥಾರಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಸುಗತಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)। ಏವಮ್ಪಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಂ ವಿಯ ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

“ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ಪುರಾ ಪುರಂ।
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸುಧಮ್ಮತ”ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪)।

ಏವಮ್ಪಿ ಆಳವಕಾದೀನಂ ಸರಣಗಮನಂ ವಿಯ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ಖೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇಸು ಸಿರಸಾ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದಾನಿ ಮುಖೇನ ಚ ಪರಿಚುಮ್ಬತಿ, ಪಾಣೀಹಿ ಚ ಪರಿಸಮ್ಬಾಹತಿ, ನಾಮಞ್ಚ ಸಾವೇತಿ – “ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಅಹಂ, ಭೋ ಗೋತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಅಹಂ, ಭೋ ಗೋತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೪) ಏವಮ್ಪಿ ಪಣಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸೋ ಪನೇಸ ಞಾತಿಭಯಾಚರಿಯದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತೇನ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ನ ಇತರೇಹಿ। ಸೇಟ್ಠವಸೇನೇವ ಹಿ ಸರಣಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಚ ಭಿಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಸಾಕಿಯೋ ವಾ ಕೋಲಿಯೋ ವಾ – “ಬುದ್ಧೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಕೋ”ತಿ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ। ಯೋ ವಾ – “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ರಾಜಪೂಜಿತೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಅವನ್ದೀಯಮಾನೋ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಭಯೇನ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ। ಯೋ ವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಕಾಲೇ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಗ್ಗಹಿತಂ ಸರಮಾನೋ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ವಾ –

“ಚತುಧಾ ವಿಭಜೇ ಭೋಗೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಘರಮಾವಸಂ।
ಏಕೇನ ಭೋಗಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ದ್ವೀಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಜಯೇ।
ಚತುತ್ಥಞ್ಚ ನಿಧಾಪೇಯ್ಯ, ಆಪದಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೫)।

ಏವರೂಪಂ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ – “ಆಚರಿಯೋ ಮೇ”ತಿ ವನ್ದತಿ, ಅಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸರಣಂ। ಯೋ ಪನ – “ಅಯಂ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ”ತಿ ವನ್ದತಿ, ತೇನೇವ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ ಸರಣಂ।

ಏವಂ ಗಹಿತಸರಣಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ವಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯೇಸು ಪಬ್ಬಜಿತಮ್ಪಿ ಞಾತಿಂ – “ಞಾತಕೋ ಮೇ ಅಯ”ನ್ತಿ ವನ್ದತೋ ಸರಣಗಮನಂ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಪಗೇವ ಅಪಬ್ಬಜಿತಂ। ತಥಾ ರಾಜಾನಂ ಭಯವಸೇನ ವನ್ದತೋ। ಸೋ ಹಿ ರಟ್ಠಪೂಜಿತತ್ತಾ ಅವನ್ದೀಯಮಾನೋ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ। ತಥಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪಕಂ ತಿತ್ಥಿಯಮ್ಪಿ – “ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಅಯ”ನ್ತಿ ವನ್ದತೋಪಿ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲಂ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಸರಣಂ ಗತೋ।
ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ॥

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಂ।
ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ, ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನಂ॥

ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, ಏತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮಂ।
ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೨)।

ಅಪಿ ಚ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನ ಪೇತಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ...ಪೇ॰... ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಪಿತರಂ...ಪೇ॰... ಅರಹನ್ತಂ...ಪೇ॰... ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ...ಪೇ॰.... ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೦)। ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಪನ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಭವಸಮ್ಪದಾಪಿ ಭೋಗಸಮ್ಪದಾಪಿ ಫಲಮೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಯೇ ಕೇಚಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ, ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ।
> ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ – "ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಅಸೀತಿಯಾ ದೇವತಾಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ...ಪೇ॰... ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಂ ಖೋ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಏತದವೋಚ – "ಸಾಧು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ। ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಹೇತು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ...ಪೇ॰... ತೇ ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತಿ – ದಿಬ್ಬೇನ ಆಯುನಾ, ದಿಬ್ಬೇನ ವಣ್ಣೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಸುಖೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಯಸೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ರಸೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧)। ಏಸ ನಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಙ್ಘೇ ಚ। ಅಪಿ ಚ ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀನಂ ವಸೇನಾಪಿ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಚ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಅಞ್ಞಾಣಸಂಸಯಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ನ ಮಹಾಜುತಿಕಂ ಹೋತಿ, ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರಂ। ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಸಂಕಿಲೇಸೋ। ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಚ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ದುವಿಧೋ ಭೇದೋ – ಸಾವಜ್ಜೋ ಚ ಅನವಜ್ಜೋ ಚ। ತತ್ಥ ಸಾವಜ್ಜೋ ಅಞ್ಞಸತ್ಥಾರಾದೀಸು ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀಹಿ ಹೋತಿ, ಸೋ ಚ ಅನಿಟ್ಠಫಲೋ ಹೋತಿ। ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅಫಲೋ। ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪನ ನೇವತ್ಥಿ ಭೇದೋ। ಭವನ್ತರೇಪಿ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನ ಉದ್ದಿಸತೀತಿ। ಏವಂ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಚ ಭೇದೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಉಪಾಸಕಂ ಮಂ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಧಾರೇತೂತಿ ಮಂ ಭಗವಾ "ಉಪಾಸಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಧಾರೇತು, ಜಾನಾತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಾಸಕವಿಧಿಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಪನೇತ್ಥ – ಕೋ ಉಪಾಸಕೋ? ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ? ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲಂ? ಕೋ ಆಜೀವೋ? ಕಾ ವಿಪತ್ತಿ? ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ? ಇದಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಕೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ** ಯೋ ಕೋಚಿ ಸರಣಗತೋ ಗಹಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಯತೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩)।

ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ರತನತ್ತಯಂ ಉಪಾಸನತೋ। ಸೋ ಹಿ ಬುದ್ಧಂ ಉಪಾಸತೀತಿ ಉಪಾಸಕೋ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ಸಙ್ಘಂ।

ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ವೇರಮಣಿಯೋ। ಯಥಾಹ – "ಯತೋ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ... ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ... ಮುಸಾವಾದಾ... ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಮಹಾನಾಮ, ಉಪಾಸಕೋ ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩)।

ಕೋ ಆಜೀವೋತಿ ಪಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾ ಪಹಾಯ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಜೀವಿತಕಪ್ಪನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಪಞ್ಚಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಣಿಜ್ಜಾ ಉಪಾಸಕೇನ ಅಕರಣೀಯಾ। ಕತಮಾ ಪಞ್ಚ? ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ, ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ, ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ, ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ। ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ವಣಿಜ್ಜಾ ಉಪಾಸಕೇನ ಅಕರಣೀಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೭)।

ಕಾ ವಿಪತ್ತೀತಿ ಯಾ ತಸ್ಸೇವ ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ ವಿಪತ್ತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ವಿಪತ್ತಿ। ಅಪಿ ಚ ಯಾಯ ಏಸ ಚಣ್ಡಾಲೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಮಲಞ್ಚ ಪತಿಕುಟ್ಠೋ ಚ, ಸಾಪಿಸ್ಸ ವಿಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ – "ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಉಪಾಸಕೋ ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ ಚ ಹೋತಿ, ಉಪಾಸಕಮಲಞ್ಚ, ಉಪಾಸಕಪತಿಕುಟ್ಠೋ ಚ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ದುಸ್ಸೀಲೋ ಹೋತಿ, ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಹೋತಿ, ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನೋ ಕಮ್ಮಂ, ಇತೋ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೫)।

ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಯಾ ಚಸ್ಸ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಚೇವ ಆಜೀವಸಮ್ಪದಾ ಚ, ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ; ಯೇ ಚಸ್ಸ ರತನಭಾವಾದಿಕರಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾಹ – "ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಉಪಾಸಕೋ ಉಪಾಸಕರತನಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಉಪಾಸಕಪದುಮಞ್ಚ, ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕಞ್ಚ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ, ನ ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನೋ ಮಙ್ಗಲಂ, ನ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಗವೇಸತಿ, ಇಧ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೫)।

ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ **ಅಗ್ಗ**ಸದ್ದೋ ಆದಿಕೋಟಿಕೋಟ್ಠಾಸಸೇಟ್ಠೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ, ಸಮ್ಮ ದೋವಾರಿಕ, ಆವರಾಮಿ ದ್ವಾರಂ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ ನಿಗಣ್ಠೀನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೦) ಹಿ ಆದಿಮ್ಹಿ ದಿಸ್ಸತಿ। "ತೇನೇವ ಅಙ್ಗುಲಗ್ಗೇನ ತಂ ಅಙ್ಗುಲಗ್ಗಂ ಪರಾಮಸೇಯ್ಯ । ಉಚ್ಛಗ್ಗಂ ವೇಳಗ್ಗ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಕಥಾ॰ ೨೮೧) ಕೋಟಿಯಂ। "ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಂ ವಾ ಮಧುರಗ್ಗಂ ವಾ ತಿತ್ತಕಗ್ಗಂ ವಾ ವಿಹಾರಗ್ಗೇನ ವಾ ಪರಿವೇಣಗ್ಗೇನ ವಾ ಭಾಜೇತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೩೧೭) ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ…ಪೇ॰… ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಸೇಟ್ಠೇ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇತಿ ಅಜ್ಜತಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಜ್ಜತನ್ತಿ** ಅಜ್ಜಭಾವಂ। ಅಜ್ಜದಗ್ಗೇತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ದಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಅಜ್ಜ ಅಗ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಣುಪೇತನ್ತಿ ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತಂ। ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಾವ ಉಪೇತಂ ಅನಞ್ಞಸತ್ಥುಕಂ ತೀಹಿ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಸರಣಂ ಗತಂ ಉಪಾಸಕಂ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕಂ ಮಂ ಭಗವಾ ಧಾರೇತು ಜಾನಾತು। ಅಹಞ್ಹಿ ಸಚೇಪಿ ಮೇ ತಿಖಿಣೇನ ಅಸಿನಾ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ನೇವ ಬುದ್ಧಂ "ನ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವಾ, ಧಮ್ಮಂ "ನ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಾ, ಸಙ್ಘಂ "ನ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ವಾ ವದೇಯ್ಯನ್ತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನೇನ ಸರಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಅಪರಾಧಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಅಚ್ಚಯೋ ಮಂ, ಭನ್ತೇತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಚ್ಚಯೋತಿ** ಅಪರಾಧೋ। **ಮಂ ಅಚ್ಚಗಮಾತಿ** ಮಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ। **ಧಮ್ಮಿಕಂ ಧಮ್ಮರಾಜಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮಂ ಚರತೀತಿ ಧಮ್ಮಿಕೋ। ಧಮ್ಮೇನೇವ ರಾಜಾ ಜಾತೋ, ನ ಪಿತುಘಾತನಾದಿನಾ ಅಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ। **ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಸಿನ್ತಿ** ಜೀವಿತಾ ವಿಯೋಜೇಸಿಂ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೂತಿ** ಖಮತು। **ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಯಾತಿ** ಅನಾಗತೇ ಸಂವರತ್ಥಾಯ। ಪುನ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಅಪರಾಧಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ ಖಲಿತಸ್ಸ ಅಕರಣತ್ಥಾಯ।

೨೫೧. **ತಗ್ಘಾತಿ** ಏಕಂಸೇ ನಿಪಾತೋ। **ಯಥಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋಸೀತಿ** ಯಥಾ ಧಮ್ಮೋ ಠಿತೋ ತಥೇವ ಕರೋಸಿ, ಖಮಾಪೇಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಂ ತೇ ಮಯಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮಾತಿ** ತಂ ತವ ಅಪರಾಧಂ ಮಯಂ ಖಮಾಮ। **ವುಡ್ಢಿಹೇಸಾ,**

ಮಹಾರಾಜ ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇತಿ ಏಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ವುಡ್ಢಿ ನಾಮ। ಕತಮಾ? ಯಾಯಂ ಅಚ್ಚಯಂ ಅಚ್ಚಯತೋ ದಿಸ್ವಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರಿತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾ, ದೇಸನಂ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ - "ಯೋ ಅಚ್ಚಯಂ ಅಚ್ಚಯತೋ ದಿಸ್ವಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋತಿ, ಆಯತಿಂ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಆಹ।

೨೫೧. **ಏವಂ ವುತ್ತೇ**ತಿ ಏವಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೇ। **ಹನ್ದ ಚ ದಾನಿ ಮಯಂ ಭನ್ತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಹನ್ದಾತಿ ವಚಸಾಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಸೋ ಹಿ ಗಮನವಚಸಾಯಂ ಕತ್ವಾ ಏವಮಾಹ। **ಬಹುಕಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಬಲವಕಿಚ್ಚಾ। **ಬಹುಕರಣೀಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಯಸ್ಸದಾನಿ ತ್ವ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಇದಾನಿ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ ಗಮನಸ್ಸ ಕಾಲಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಜಾನಾಸಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಲಂ ತ್ವಮೇವ ಜಾನಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮೀ**ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ದಸನಖಸಮೋಧಾನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಸಿರಸಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಯಾವ ದಸ್ಸನವಿಸಯಂ ಭಗವತೋ ಅಭಿಮುಖೋವ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನವಿಜಹನಟ್ಠಾನಭೂಮಿಯಂ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

೨೫೨. **ಖತಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಜಾ**ತಿ ಖತೋ ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಜಾ। **ಉಪಹತಾಯ**ನ್ತಿ ಉಪಹತೋ ಅಯಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಜಾ ಖತೋ ಉಪಹತೋ ಭಿನ್ನಪತಿಟ್ಠೋ ಜಾತೋ, ತಥಾನೇನ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾ ಖತೋ, ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಪತಿಟ್ಠಾ ನ ಜಾತಾತಿ। **ವಿರಜ**ನ್ತಿ ರಾಗರಜಾದಿವಿರಹಿತಂ। ರಾಗಮಲಾದೀನಂಯೇವ ವಿಗತತ್ತಾ **ವೀತಮಲಂ**। **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ಚಕ್ಖುಂ, ಧಮ್ಮಮಯಂ ವಾ ಚಕ್ಖುಂ, ಅಞ್ಞೇಸು ಠಾನೇಸು ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಧ ಪನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಚೇ ಇಮಿನಾ ಪಿತಾ ಘಾತಿತೋ ನಾಭವಿಸ್ಸ, ಇದಾನಿ ಇಧೇವಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಪತ್ತೋ ಅಭವಿಸ್ಸ, ಪಾಪಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗೇನ ಪನಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ ಜಾತೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ತಥಾಗತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಮ ಸಾಸನಮಹನ್ತತಾಯ ಯಥಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಧಂ ಕತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಮತ್ತೇನ ದಣ್ಡೇನ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಲೋಹಕುಮ್ಭಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತಿಂಸವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಧೋ ಪತನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲಂ ಪತ್ವಾ ತಿಂಸವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪುನಪಿ ಉಪರಿಮತಲಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಕಿರ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಮೇವ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ನ ಆರೂಳ್ಹಂ।

ಇದಂ ಪನ ಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಞ್ಞಾ ಕೋಚಿ ಆನಿಸಂಸೋ ಲದ್ಧೋತಿ? ಮಹಾಆನಿಸಂಸೋ ಲದ್ಧೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಿತು ಮಾರಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನೇವ ರತ್ತಿಂ ನ ದಿವಾ ನಿದ್ದಂ ಲಭತಿ, ಸತ್ಥಾರಂ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಇಮಾಯ ಮಧುರಾಯ ಓಜವನ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸುತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿದ್ದಂ ಲಭಿ। ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಅಕಾಸಿ। ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಇಮಿನಾ ರಞ್ಞಾ ಸದಿಸೋ ನಾಹೋಸಿ। ಅನಾಗತೇ ಪನ **ವಿಜಿತಾವೀ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ** ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀತಿ । ಇದಮವೋಚ ಭಗವಾ। ಅತ್ತಮನಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದುನ್ತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅದ್ಧಾನಗಮನವಣ್ಣನಾ

೨೫೪. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಕೋಸಲೇಸೂತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಕೋಸಲೇಸೂತಿ** ಕೋಸಲಾ ನಾಮ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ। ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೇನ ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕೋಸಲೇಸು ಜನಪದೇ। ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು - ಯಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ಮಹಾಪನಾದಂ ರಾಜಕುಮಾರಂ ನಾನಾನಾಟಕಾದೀನಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಿತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕರೋನ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಆಹ - “ಯೋ ಮಮ ಪುತ್ತಂ ಹಸಾಪೇತಿ, ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರೇನ ನಂ ಅಲಙ್ಕರೋಮೀ”ತಿ। ತತೋ ನಙ್ಗಲಾನಿಪಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಮಹಾಜನಕಾಯೇ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಸಾತಿರೇಕಾನಿ ಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ ನಾನಾಕೀಳಾಯೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾಪಿ ತಂ ಹಸಾಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು, ತತೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ನಾಟಕಂ ಪೇಸೇಸಿ, ಸೋ ದಿಬ್ಬನಾಟಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಹಸಾಪೇಸಿ। ಅಥ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನೋಕಾಸಾಭಿಮುಖಾ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು। ತೇ ಪಟಿಪಥೇ ಮಿತ್ತಸುಹಜ್ಜಾದಯೋ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರೋನ್ತಾ - “ಕಚ್ಚಿ ಭೋ ಕುಸಲಂ, ಕಚ್ಚಿ ಭೋ ಕುಸಲ”ನ್ತಿ ಆಹಂಸು। ತಸ್ಮಾ ತಂ “ಕುಸಲ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯ ಸೋ ಪದೇಸೋ ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋತಿ ಅದ್ಧಾನಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ। ಚಾರಿಕಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ ಭಗವತೋ ದುವಿಧಾ ಹೋತಿ - ತುರಿತಚಾರಿಕಾ ಚ, ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ ಚ। ತತ್ಥ ದೂರೇಪಿ ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಬೋಧನತ್ಥಾಯ ಸಹಸಾ ಗಮನಂ **ತುರಿತಚಾರಿಕಾ** ನಾಮ, ಸಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದೀಸು ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಮುಹುತ್ತೇನ ತಿಗಾವುತಂ ಮಗ್ಗಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಆಳವಕಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತಿಂಸಯೋಜನಂ, ತಥಾ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಸ್ಸ। ಪಕ್ಕುಸಾತಿಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಯೋಜನಂ। ಮಹಾಕಪ್ಪಿನಸ್ಸ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ। ಧನಿಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಸತ್ತಯೋಜನಸತಾನಿ ಅಗಮಾಸಿ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಸ್ಸ ವನವಾಸೀತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ತಿಗಾವುತಾಧಿಕಂ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ।

ಏಕದಿವಸಂ ಕಿರ ಥೇರೋ - “ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ, ಭನ್ತೇ, ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ಆಹ। ಭಗವಾ - “ಅಹಮ್ಪಿ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - “ಆನನ್ದ, ವೀಸತಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಆರೋಚೇಹಿ, ಭಗವಾ ಕಿರ ವನವಾಸಿಸ್ಸ ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ತತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ ವೀಸತಿಸಹಸ್ಸಖೀಣಾಸವಪರಿವಾರೋ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ವೀಸತಿಯೋಜನಸತಮತ್ಥಕೇ ತಸ್ಸ ಗೋಚರಗಾಮದ್ವಾರೇ ಓತರಿತ್ವಾ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿ। ತಂ ಕಮ್ಮನ್ತಂ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ದಿಸ್ವಾ - “ಸತ್ಥಾ ನೋ ಆಗತೋ, ಮಾ ಕಮ್ಮನ್ತಂ ಅಗಮಿತ್ಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಸನಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಯಾಗುಂ ದತ್ವಾ ಪಾತರಾಸಭತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಾ - “ಕುಹಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ದಹರಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಉಪಾಸಕಾ ನ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛತಿ, ಇಧೇವ ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯಾಗತೋತಿ। ತೇ - “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕುಲೂಪಕಸ್ಸ ಕಿರ ಥೇರಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಸತ್ಥಾ ಆಗತೋ, ನೋ ವತ ನೋ ಥೇರೋ ಓರಮತ್ತಕೋ”ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಅಹೇಸುಂ।

ಅಥ ಖೋ ಭಗವತೋ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಾಮಣೇರೋ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ - “ಉಪಾಸಕಾ, ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಥಸ್ಸ ತೇ “ಸತ್ಥಾ, ಭನ್ತೇ, ಆಗತೋ”ತಿ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ಆಪುಚ್ಛಿ। ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ - “ಅಲಂ, ತಿಸ್ಸ, ನಿಟ್ಠಿತಂ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಮಕಾಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸತ್ಥಾ ಮಙ್ಗಲಂ ವತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ - “ಕತರೋ ತೇ, ತಿಸ್ಸ, ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗತಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಆಹ। ಅಯಂ ಭಗವಾತಿ। ಮಗ್ಗಂ ದೇಸಯಮಾನೋ ಪುರತೋ ಯಾಹಿ ತಿಸ್ಸಾತಿ। ಭಗವಾ ಕಿರ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗದೇಸಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಸಕಲೇ ತಿಗಾವುತೇ ಮಗ್ಗೇ ‘ಸಾಮಣೇರಂ ದಟ್ಠುಂ ಲಚ್ಛಾಮೀ’ತಿ ತಂ ಮಗ್ಗದೇಸಕಂ ಅಕಾಸಿ।

ಸೋ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ವತ್ತಮಕಾಸಿ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ - “ಕತರೋ ತೇ, ತಿಸ್ಸ, ಚಙ್ಕಮೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ನಿಸೀದನಪಾಸಾಣೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ - “ತಿಸ್ಸ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸುಖಂ ವಸೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ ಆಹ - “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಹತ್ಥಿಮಿಗಮೋರಾದೀನಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣತೋ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾಯ ಸುಖಂ ವಸಾಮೀ”ತಿ। ಅಥ ನಂ ಭಗವಾ - “ತಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇಹಿ, ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಮೇವ ಅಗಮಾಸೀತಿ। ಅಯಂ **ತುರಿತಚಾರಿಕಾ** ನಾಮ। ಯಂ ಪನ ಗಾಮನಿಗಮಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಯೋಜನದ್ವಿಯೋಜನವಸೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹಿ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಗಮನಂ, ಅಯಂ **ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ** ನಾಮ।

ಇಮಂ ಪನ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ಭಗವಾ ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ, ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲಂ, ಅನ್ತೋಮಣ್ಡಲನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಣ್ಡಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಚರತಿ। ತತ್ಥ ಮಹಾಮಣ್ಡಲಂ ನವಯೋಜನಸತಿಕಂ, ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲಂ ಛಯೋಜನಸತಿಕಂ , ಅನ್ತೋಮಣ್ಡಲಂ ತಿಯೋಜನಸತಿಕಂ। ಯದಾ ಮಹಾಮಣ್ಡಲೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವಾರೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತಂ ಏಕಕೋಲಾಹಲಂ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಆಗತಾ ನಿಮನ್ತೇತುಂ ಲಭನ್ತಿ। ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಸಕ್ಕಾರೋ ಮಹಾಮಣ್ಡಲೇ ಓಸರತಿ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ತೇಸು ತೇಸು ಗಾಮನಿಗಮೇಸು ಏಕಾಹಂ ದ್ವೀಹಂ ವಸನ್ತೋ ಮಹಾಜನಂ ಆಮಿಸಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಧಮ್ಮದಾನೇನ ಚಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕುಸಲಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ನವಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ತರುಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ಅಪವಾರೇತ್ವಾ ಪವಾರಣಾಸಙ್ಗಹಂ ದತ್ವಾ ಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಮಿಗಸಿರಸ್ಸ ಪಠಮಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವಾರೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ಓಸರತಿ। ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತುಕಾಮೋ ಚತುಮಾಸಂ ವಸಿತ್ವಾವ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಸಕ್ಕಾರೋ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ಓಸರತಿ। ಭಗವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅಟ್ಠಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಚತುಮಾಸಂ ವುತ್ಥವಸ್ಸಸ್ಸಾಪಿ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ ಅಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ ಅಪರಮ್ಪಿ ಏಕಮಾಸಂ ವಾ ದ್ವಿತಿಚತುಮಾಸಂ ವಾ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವಾರೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಸಕ್ಕಾರೋ ಅನ್ತೋಮಣ್ಡಲೇ ಓಸರತಿ। ಭಗವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸತ್ತಹಿ ವಾ ಛಹಿ ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ವಾ ಚತೂಹಿ ವಾ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ। ಇತಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ನ ಚೀವರಾದಿಹೇತು ಚರತಿ। ಅಥ ಖೋ ಯೇ ದುಗ್ಗತಬಾಲಜಿಣ್ಣಬ್ಯಾಧಿತಾ, ತೇ ಕದಾ ತಥಾಗತಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಮಯಿ ಪನ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೇ ಮಹಾಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪಸಾದೇಸ್ಸನ್ತಿ , ಕೇಚಿ ಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಪಹಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಂ ನೇಸಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾತಿ। ಏವಂ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕಾಯ ಚಾರಿಕಂ ಚರತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ, ಜಙ್ಘವಿಹಾರವಸೇನ ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಾಯ, ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪರಿಪಾಕಗತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ ಬೋಧನತ್ಥಾಯಾತಿ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಧಮ್ಮಂ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಮಹತಾ ಧಮ್ಮವಸ್ಸೇನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ , ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ, ಮುಸಾವಾದಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವಿರಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ - ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ...ಪೇ॰...

ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ। ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತಿ - ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ...ಪೇ॰... ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವಾತಿ। ಅಯಂ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ, ಇಧ ಚಾರಿಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೋತಿ - ಅನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ ಚ ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ ಚ। ತತ್ಥ ಯಂ ಗಾಮನಿಗಮನಗರಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನ ಚರತಿ, ಅಯಂ ಅನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ ನಾಮ। ಯಂ ಪನೇಕಸ್ಸೇವ ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ ನಾಮ। ಏಸಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ತದಾ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಞಾಣಜಾಲಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಬೋಧನೇಯ್ಯಬನ್ಧವೇ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ। ಅಥ ಭಗವಾ ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಜಾಲೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, "ಅತ್ಥಿ ನು ಖ್ವಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ"ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ದಿಸ್ವಾ - "ಏಸೋ ಮಯಿ ಏತಂ ಜನಪದಂ ಗತೇ ಲಕ್ಖಣಪರಿಯೇಸನತ್ಥಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಪಹಿಣಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಾದಪಟಿವಾದಂ ಕತ್ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅಸಬ್ಭಿವಾಕ್ಯಂ ವಕ್ಖತಿ, ತಮಹಂ ದಮೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। ಸೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಅಥಸ್ಸಾಚರಿಯೋ ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಆಗಮ್ಮ ಮಮ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪರಿಯೇಸಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸಾಹಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ। ಸೋ ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸತಿ। ದೇಸನಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಫಲಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪಞ್ಚಭಿಕ್ಖುಸತಪರಿವಾರೋ ತಂ ಜನಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಕೋಸಲೇಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀ"ತಿ।

ಯೇನ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲನ್ತಿ ಯೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಂ ಅವಸರಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪದೇಸೇ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಂ। ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ತದವಸರೀ**ತಿ ತೇನ ಅವಸರಿ, ತಂ ವಾ ಅವಸರಿ। ತೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಗತೋ, ತಂ ವಾ ಪದೇಸಂ ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲೇ ವಿಹರತಿ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲವನಸಣ್ಡೇ**ತಿ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲವನಸಣ್ಡೇ ಸೀಲಖನ್ಧಾವಾರಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಕೋನ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸರಂ ಪರಿವತ್ತಯಮಾನೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಯಥಾಭಿರುಚಿತೇನ ವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೫೫. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾತಿ ಯೇನ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, ತೇನ ಸಮಯೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ। ಬ್ರಹ್ಮಂ ಅಣತೀತಿ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ,** ಮನ್ತೇ ಸಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮೇವ ಹಿ ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ನಿರುತ್ತಿವಚನಂ। ಅರಿಯಾ ಪನ ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಕಾಯೋ ಸೇತಪೋಕ್ಖರಸದಿಸೋ, ದೇವನಗರೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತರಜತತೋರಣಂ ವಿಯ ಸೋಭತಿ। ಸೀಸಂ ಪನಸ್ಸ ಕಾಳವಣ್ಣಂ ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಮಯಂ ವಿಯ। ಮಸ್ಸುಪಿ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲೇ ಕಾಳಮೇಘರಾಜಿ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ಅಕ್ಖೀನಿ ನೀಲುಪ್ಪಲಸದಿಸಾನಿ। ನಾಸಾ ರಜತಪನಾಳಿಕಾ ವಿಯ ಸುವಟ್ಟಿತಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ। ಹತ್ಥಪಾದತಲಾನಿ ಚೇವ ಮುಖದ್ವಾರಞ್ಚ ಕತಲಾಖಾರಸಪರಿಕಮ್ಮಂ ವಿಯ ಸೋಭತಿ, ಅತಿವಿಯ ಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ। ಅರಾಜಕೇ ಠಾನೇ ರಾಜಾನಂ ಕಾತುಂ ಯುತ್ತಮಿಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ। ಏವಮೇಸ ಸಸ್ಸಿರಿಕೋ। ಇತಿ ನಂ ಪೋಕ್ಖರಸದಿಸತ್ತಾ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ದಸಬಲಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ತತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಮಾಗಚ್ಛನ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿವಾಸಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಪದೇಸೇ ಮಹಾಸರೇ ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಸರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ತಾಪಸೋ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ವಸತಿ। ಸೋ ತೀರೇ ಠಿತೋ ತಂ ಪದುಮಂ ದಿಸ್ವಾ - "ಇದಂ ಪದುಮಂ ಅವಸೇಸಪದುಮೇಹಿ ಮಹನ್ತತರಂ। ಪುಪ್ಫಿತಕಾಲೇ ನಂ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತಂ ಸತ್ತಾಹೇನಾಪಿ ನ

ಪುಪ್ಫತಿ। ತಾಪಸೋ ಕಸ್ಮಾ ನು ಖೋ ಇದಂ ಸತ್ತಾಹೇನಾಪಿ ನ ಪುಪ್ಫತಿ। ಹನ್ದ ನಂ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಓತರಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿ। ತಂ ತೇನ ನಾಳತೋ ಛಿನ್ನಮತ್ತಂಯೇವ ಪುಪ್ಫಿತಂ। ಅಥಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಸುವಣ್ಣಚುಣ್ಣಪಿಞ್ಜರಂ ವಿಯ ರಜತಬಿಮ್ಬಕಂ ಪದುಮರೇಣುಪಿಞ್ಜರಂ ಸೇತವಣ್ಣಂ ದಾರಕಂ ಅದ್ದಸ। ಸೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಏಸ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಹನ್ದ ನಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಾಮೀತಿ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ನೇತ್ವಾ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ಸತ್ತವಸ್ಸಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಯೋ ವೇದೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿ। ದಾರಕೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಗ್ಗಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ರಞ್ಞೋ ಕೋಸಲಸ್ಸ ಸಿಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸಿಪ್ಪೇ ಪಸನ್ನೋ ರಾಜಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ ನಾಮ ಮಹಾನಗರಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ ಅದಾಸಿ। ಇತಿ ನಂ ಪೋಕ್ಖರೇ ಸಯಿತತ್ತಾ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ।

ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ ಅಜ್ಝಾವಸತೀತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಾಮಕೇ ನಗರೇ ವಸತಿ। ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವಾ ಆವಸತಿ। ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಸಾಮಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಯಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯ ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಂ, ತಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯ ವಸಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ನಗರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಉಕ್ಕಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಜಲಮಾನಾಸು ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಓಕ್ಕಟ್ಠನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾ ಚ ಸೇಸಪದೇಸು। ತತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ।

ಸತ್ತುಸ್ಸದನ್ತಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಉಸ್ಸದಂ, ಉಸ್ಸನ್ನಂ ಬಹುಜನಂ ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಂ। ಪೋಸಾವನಿಯಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಮೋರಮಿಗಾದಿಅನೇಕಸತ್ತಸಮಾಕಿಣ್ಣಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ನಗರಂ ಬಹಿ ಆವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಜಾತೇನ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದೀನಂ ಘಾಸತಿಣೇನ ಚೇವ ಗೇಹಚ್ಛಾದನತಿಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಂ। ತಥಾ ದಾರುಕಟ್ಠೇಹಿ ಚೇವ ಗೇಹಸಮ್ಭಾರಕಟ್ಠೇಹಿ ಚ। ಯಸ್ಮಾ ಚಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ವಟ್ಟಚತುರಸ್ಸಾದಿಸಣ್ಠಾನಾ ಬಹೂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಜಲಜಕುಸುಮವಿಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಬಹೂನಿ ಅನೇಕಾನಿ ತಳಾಕಾನಿ ಉದಕಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಭರಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಸತಿಣಕಟ್ಠೋದಕ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಹ ಧಞ್ಞೇನಾತಿ **ಸಧಞ್ಞಂ** ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಾದಿಭೇದಂ ಬಹುಧಞ್ಞಸನ್ನಿಚಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ । ಏತ್ತಾವತಾ ಯಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜಲೀಲಾಯ ವಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮಿದ್ಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ರಾಜತೋ ಲದ್ಧಂ ಭೋಗ್ಗಂ **ರಾಜಭೋಗ್ಗಂ**। ಕೇನ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಚೇ? ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನಂ। **ರಾಜದಾಯ**ನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ದಾಯಭೂತಂ, ದಾಯಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠದೇಯ್ಯಂ, ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜಸಙ್ಖೇಪೇನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ರಾಜಭೋಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸನ್ತೇನ ನದೀತಿತ್ಥಪಬ್ಬತಾದೀಸು ಸುಙ್ಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ರಞ್ಞಾ ಹುತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನಂ ರಾಜದಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಂ ನಗರಂ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನತ್ತಾ **ರಾಜದಾಯಂ** ದಾಯಕರಾಜದೀಪನತ್ಥಂ ಪನಸ್ಸ "**ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನ**"ನ್ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತಂ। **ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠದೇಯ್ಯಂ। ಯಥಾ ದಿನ್ನಂ ನ ಪುನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ। ಏವಂ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ ಸುಣಿ ಉಪಲಭಿ, ಸೋತದ್ವಾರಸಮ್ಪತ್ತವಚನನಿಗ್ಘೋಸಾನುಸಾರೇನ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ಖೋತಿ** ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ವಾ ನಿಪಾತೋ। ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನ ಅಸ್ಸೋಸಿ ಏವ, ನಾಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಸವನನ್ತರಾಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪದಪೂರಣೇನ ಪನ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವ।

ಇದಾನಿ ಯಮತ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿ ಅಸ್ಸೋಸಿ, ತಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ – "ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ **ಸಮಣೋತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಸಮಿತಾಸ್ಸ ಹೋನ್ತಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೪)। ಭಗವಾ ಚ ಅನುತ್ತರೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿತಪಾಪೋ। ತೇನಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಗುಣಾಧಿಗತಮೇತಂ ನಾಮಂ, ಯದಿದಂ ಸಮಣೋತಿ। **ಖಲೂತಿ** ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಭೋತಿ**

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಸಮುದಾಗತಂ ಆಲಪನಮತ್ತಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ – “ಭೋವಾದೀ ನಾಮ ಸೋ ಹೋತಿ, ಸಚೇ ಹೋತಿ ಸಕಿಞ್ಚನೋ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೬)। **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಪರಿಕಿತ್ತೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಣೋ ಕಿರ ಭೋ ಗೋತಮಗೋತ್ತೋತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋತಿ ಇದಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಉಚ್ಚಾಕುಲಪರಿದೀಪನಂ । **ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಂಯೇವ ತಂ ಕುಲಂ ಪಹಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತೋ ಪರಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। **ತಂ ಖೋ ಪನಾ**ತಿಆದಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ವುತ್ತಮೇವ। **ಸಾಧು ಖೋ ಪನಾ**ತಿ ಸುನ್ದರಂ ಖೋ ಪನ। ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅರಹತ**ನ್ತಿ ಯಥಾರೂಪೋ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ, ಏವರೂಪಾನಂ ಯಥಾಭೂತಗುಣಾಧಿಗಮೇನ ಲೋಕೇ ಅರಹನ್ತೋತಿ ಲದ್ಧಸದ್ದಾನಂ ಅರಹತಂ। **ದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಪಸಾದಸೋಮ್ಮಾನಿ ಅಕ್ಖೀನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀತಿ, ಏವಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಕತ್ವಾ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವಕಥಾ

೨೫೬. ಅಜ್ಝಾಯಕೋತಿ ಇದಂ – “ನ ದಾನಿಮೇ ಝಾಯನ್ತಿ, ನ ದಾನಿಮೇ ಝಾಯನ್ತೀತಿ ಖೋ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಅಜ್ಝಾಯಕಾ ಅಜ್ಝಾಯಕಾ ತ್ವೇವ ತತಿಯಂ ಅಕ್ಖರಂ ಉಪನಿಬ್ಬತ್ತ”ನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಕಾಲೇ ಝಾನವಿರಹಿತಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಗರಹವಚನಂ। ಇದಾನಿ ಪನ ತಂ ಅಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಅಜ್ಝಾಯಕೋ। ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಪಸಂಸಾವಚನಂ ಕತ್ವಾ ವೋಹರನ್ತಿ। ಮನ್ತೇ ಧಾರೇತೀತಿ **ಮನ್ತಧರೋ**।

ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನನ್ತಿ ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಾನಂ। ಓಟ್ಠಪಹತಕರಣವಸೇನ ಪಾರಂ ಗತೋತಿ **ಪಾರಗೂ**। ಸಹ ನಿಘಣ್ಡುನಾ ಚ ಕೇಟುಭೇನ ಚ **ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾನಂ। ನಿಘಣ್ಡೂ**ತಿ ನಿಘಣ್ಡುರುಕ್ಖಾದೀನಂ ವೇವಚನಪಕಾಸಕಂ ಸತ್ಥಂ। **ಕೇಟುಭ**ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ ಕವೀನಂ ಉಪಕಾರಾವಹಂ ಸತ್ಥಂ। ಸಹ ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೇನ **ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾನಂ। ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ನಿರುತ್ತಿ ಚ। **ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನ**ನ್ತಿ ಆಥಬ್ಬಣವೇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ ಇತಿಹ ಆಸ, ಇತಿಹ ಆಸಾತಿ ಈದಿಸವಚನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ ಇತಿಹಾಸೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾ, ತೇಸಂ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನಂ ವೇದಾನಂ।

ಪದಂ ತದವಸೇಸಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಧೀಯತಿ ವೇದೇತಿ ಚಾತಿ **ಪದಕೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ**। ಲೋಕಾಯತಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಿತಣ್ಡವಾದಸತ್ಥಂ। **ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಣದೀಪಕಂ ದ್ವಾದಸಸಹಸ್ಸಗನ್ಥಪಮಾಣಂ ಸತ್ಥಂ। ಯತ್ಥ ಸೋಳಸಸಹಸ್ಸಗಾಥಾಪರಿಮಾಣಾ ಬುದ್ಧಮನ್ತಾ ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ, ಯೇಸಂ ವಸೇನ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಇಮಿನಾ ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ, ಅಸೀತಿ ಮಹಾಸಾವಕಾ , ಬುದ್ಧಮಾತಾ, ಬುದ್ಧಪಿತಾ, ಅಗ್ಗುಪಟ್ಠಾಕೋ, ಅಗ್ಗುಪಟ್ಠಾಯಿಕಾ, ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಅನವಯೋತಿ ಇಮೇಸು ಲೋಕಾಯತಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಸು ಅನೂನೋ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ, ಅವಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅವಯೋ ನಾಮ ಯೋ ತಾನಿ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಗನ್ಥತೋ ಚ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅನುಞ್ಞಾತಪಟಿಞ್ಞಾತೋ**ತಿ ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಚೇವ ಪಟಿಞ್ಞಾತೋ ಚ। ಆಚರಿಯೇನಸ್ಸ “ಯಂ ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ, ತಂ ತ್ವಂ ಜಾನಾಸೀ”ತಿಆದಿನಾ ಅನುಞ್ಞಾತೋ। “ಆಮ ಆಚರಿಯಾ”ತಿ ಅತ್ತನಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿವಚನದಾನಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕತರಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಕಾರೇ? ಸಕೇ ಆಚರಿಯಕೇ ತೇವಿಜ್ಜಕೇ ಪಾವಚನೇ। ಏಸ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ‘ಅಹಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅಹಂ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಉಗ್ಗತಸ್ಸ ನಾಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಬಹೂ ಜನಾ ವಿಚರನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ಮೇ ಅನುಸ್ಸವಮತ್ತೇನೇವ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಂ। ಏಕಚ್ಚಞ್ಹಿ

ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಅಪಕ್ಕಮನಮ್ಪಿ ಗರು ಹೋತಿ, ಅನತ್ಥೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಮಮ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ - 'ಬುದ್ಧೋ ವಾ, ನೋ ವಾ'ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾವ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಾಣವಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಅಯಂ ತಾತಾತಿಆದಿಮಾಹ।

೨೫೭. **ತಂ ಭವನ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ। **ತಥಾ ಸನ್ತಂ ಯೇವಾ**ತಿ ತಥಾ ಸತೋಯೇವ। ಇಧಾಪಿ ಹಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥವಸೇನೇವ ಉಪಯೋಗವಚನಂ।

೨೫೮. **ಯಥಾ ಕಥಂ ಪನಾಹಂ, ಭೋ, ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಪನಾಹಂ ಭೋ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಸಕ್ಕಾ ಸೋ ಞಾತುಂ, ತಥಾ ಮೇ ಆಚಿಕ್ಖಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾ**ತಿ ವಾ ನಿಪಾತಮತ್ತಮೇವೇತಂ। **ಕಥ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಆಕಾರಪುಚ್ಛಾ। ಕೇನಾಕಾರೇನಾಹಂ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಕಿರ ನಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ "ಕಿಂ ತ್ವಂ, ತಾತ, ಪಥವಿಯಂ ಠಿತೋ, ಪಥವಿಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿಯ; ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಓಭಾಸೇ ಠಿತೋ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ನ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿಯ ವದಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಜಾನನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಗತಾನಿ ಖೋ, ತಾತಾತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಮನ್ತೇಸೂ**ತಿ ವೇದೇಸು। ತಥಾಗತೋ ಕಿರ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ದೇವಾ ವೇದೇಸು ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಮನ್ತಾ ನಾಮೇತೇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಸೇನೇವ ವೇದೇ ವಾಚೇನ್ತಿ। ತದನುಸಾರೇನ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ಸತ್ತಾ ತಥಾಗತಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ತೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವೇದೇಸು ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಪನ ತಥಾಗತೇ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತಿ। ತೇನೇತರಹಿ ನತ್ಥೀತಿ। **ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಣಿಧಿಸಮಾದಾನಞಾಣಕರುಣಾದಿಗುಣಮಹತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ। **ದ್ವೇಯೇವ ಗತಿಯೋ**ತಿ ದ್ವೇಯೇವ ನಿಟ್ಠಾ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಗತಿಸದ್ದೋ "ಪಞ್ಚ ಖೋ ಇಮಾ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಗತಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೩) ಭವಭೇದೇ ವತ್ತತಿ। "ಗತಿ ಮಿಗಾನಂ ಪವನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪರಿ॰ ೩೩೯) ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ। "ಏವಂ ಅಧಿಮತ್ತಗತಿಮನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಞಾಯಂ। "ಗತಿಗತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಸಟಭಾವೇ। ಇಧ ಪನ ನಿಟ್ಠಾಯಂ ವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಯೇಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಹೋತಿ, ನ ತೇಹೇವ ಬುದ್ಧೋ ಹೋತಿ; ಜಾತಿಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ತಾನಿಯೇವ ತಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ। **ಸಚೇ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತೀ**ತಿ ಯದಿ ಅಗಾರೇ ವಸತಿ। **ರಾಜಾ ಹೋತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮೇಹಿ, ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಚ ಲೋಕಂ ರಞ್ಜನತೋ ರಾಜಾ, ಚಕ್ಕರತನಂ ವತ್ತೇತಿ, ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹಿ ವತ್ತತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಪರಂ ವತ್ತೇತಿ, ಪರಹಿತಾಯ ಚ ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಾನಂ ವತ್ತೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ। ಏತ್ಥ ಚ ರಾಜಾತಿ ಸಾಮಞ್ಞಂ। ಚಕ್ಕವತ್ತೀತಿ ವಿಸೇಸಂ। ಧಮ್ಮೇನ ಚರತೀತಿ **ಧಮ್ಮಿಕೋ**। ಞಾಯೇನ ಸಮೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಲಭಿತ್ವಾ ರಾಜಾ ಜಾತೋತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ**। ಪರಹಿತಧಮ್ಮಕರಣೇನ ವಾ **ಧಮ್ಮಿಕೋ**। ಅತ್ತಹಿತಧಮ್ಮಕರಣೇನ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ**। ಚತುರನ್ತಾಯ ಇಸ್ಸರೋತಿ **ಚಾತುರನ್ತೋ,** ಚತುಸಮುದ್ದಅನ್ತಾಯ, ಚತುಬ್ಬಿಧದೀಪವಿಭೂಸಿತಾಯ ಪಥವಿಯಾ ಇಸ್ಸರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕೋಪಾದಿಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಸಬ್ಬರಾಜಾನೋ ವಿಜೇತೀತಿ **ವಿಜಿತಾವೀ। ಜನಪದತ್ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಜನಪದೇ ಧುವಭಾವಂ ಥಾವರಭಾವಂ ಪತ್ತೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಚಾಲೇತುಂ। ಜನಪದೋ ವಾ ತಮ್ಹಿ ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ ಅನುಯುತ್ತೋ ಸಕಮ್ಮನಿರತೋ ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪವೇಧೀತಿ ಜನಪದತ್ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಸ ಚೇತಾನಿ ಕತಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಕ್ಕರತನ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಚಕ್ಕಞ್ಚ, ತಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ರತನಞ್ಚಾತಿ ಚಕ್ಕರತನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಇಮೇಸು ಪನ ರತನೇಸು ಅಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಚಕ್ಕರತನೇನ ಅಜಿತಂ ಜಿನಾತಿ, ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರತನೇಹಿ ವಿಜಿತೇ ಯಥಾಸುಖಂ ಅನುಚರತಿ, ಪರಿಣಾಯಕರತನೇನ ವಿಜಿತಮನುರಕ್ಖತಿ, ಅವಸೇಸೇಹಿ ಉಪಭೋಗಸುಖಮನುಭವತಿ। ಪಠಮೇನ ಚಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿಯೋಗೋ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಮನ್ತಸತ್ತಿಯೋಗೋ, ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಗಹಪತಿರತನೇಹಿ ಪಭುಸತ್ತಿಯೋಗೋ ಸುಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ, ಇತ್ಥಿಮಣಿರತನೇಹಿ ತಿವಿಧಸತ್ತಿಯೋಗಫಲಂ। ಸೋ

ಇತ್ಥಿಮಣಿರತನೇಹಿ ಭೋಗಸುಖಮನುಭವತಿ, ಸೇಸೇಹಿ ಇಸ್ಸರಿಯಸುಖಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಚಸ್ಸ ಪುರಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ಅದೋಸಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ ಅಲೋಭಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ, ಪಚ್ಛಿಮಮೇಕಂ ಅಮೋಹಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ ರತನಸುತ್ತಸ್ಸ ಉಪದೇಸತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಪರೋಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಅತಿರೇಕಸಹಸ್ಸಂ। **ಸೂರಾತಿ** ಅಭೀರುಕಜಾತಿಕಾ। **ವೀರಙ್ಗರೂಪಾತಿ** ದೇವಪುತ್ತಸದಿಸಕಾಯಾ। ಏವಂ ತಾವ ಏಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಭಾವೋ। **ವೀರಾತಿ** ಉತ್ತಮಸೂರಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ವೀರಾನಂ ಅಙ್ಗಂ ವೀರಙ್ಗಂ, ವೀರಕಾರಣಂ ವೀರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವೀರಙ್ಗರೂಪಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವೀರಙ್ಗರೂಪಾ,** ವೀರಿಯಮಯಸರೀರಾ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾತಿ** ಸಚೇ ಪಟಿಮುಖಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಪರಸೇನಾ ತಂ ಪರಿಮದ್ದಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** "ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಸೀಲಧಮ್ಮೇನ । **ಅರಹಂ ಹೋತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋತಿ** ಏತ್ಥ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಅವಿಜ್ಜಾದುಚ್ಚರಿತಛದನೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರೇ ಲೋಕೇ ತಂ ಛದನಂ ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಸಮನ್ತತೋ ಸಞ್ಜಾತಾಲೋಕೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇನ ಪದೇನ ಪೂಜಾರಹತಾ। ದುತಿಯೇನ ತಸ್ಸಾ ಹೇತು, ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ, ತತಿಯೇನ ಬುದ್ಧತ್ತಹೇತುಭೂತಾ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ ವಿವಟ್ಟೋ ಚ ವಿಚ್ಛದೋ ಚಾತಿ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ, ವಟ್ಟರಹಿತೋ ಛದನರಹಿತೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ಅರಹಂ ವಟ್ಟಾಭಾವೇನ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಛದನಾಭಾವೇನಾತಿ ಏವಂ ಪುರಿಮಪದದ್ವಯಸ್ಸೇವ ಹೇತುದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ದುತಿಯೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ ಚೇತ್ಥ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಿ, ಪಠಮೇನ ದುತಿಯಸಿದ್ಧಿ, ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಹಿ ತತಿಯಸಿದ್ಧಿ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮಞ್ಚ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ, ದುತಿಯಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಂ, ತತಿಯಂ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತ್ವಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಾತಿ** ಇಮಿನಾ'ಸ್ಸ ಮನ್ತೇಸು ಸೂರಭಾವಂ ಜನೇತಿ।

೧೫೯. ಸೋಪಿ ತಾಯ ಆಚರಿಯಕಥಾಯ ಲಕ್ಖಣೇಸು ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋ ಏಕೋಭಾಸಜಾತೇ ವಿಯ ಬುದ್ಧಮನ್ತೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ **ಏವಂ ಭೋತಿ** ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - 'ಯಥಾ, ಭೋ, ತ್ವಂ ವದಸಿ, ಏವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। **ವಳವಾರಥಮಾರುಯ್ಹಾತಿ** ವಳವಾಯುತ್ತಂ ರಥಂ ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಕಿರ ಯೇನ ರಥೇನ ಸಯಂ ವಿಚರತಿ, ತಮೇವ ರಥಂ ದತ್ವಾ ಮಾಣವಂ ಪೇಸೇಸಿ। ಮಾಣವಾಪಿ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಸ್ಸೇವ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ। ಸೋ ಕಿರ ತೇಸಂ - "ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ।

ಯಾವತಿಕಾ ಯಾನಸ್ಸ ಭೂಮೀತಿ ಯತ್ತಕಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಯಾನೇನ ಗನ್ತುಂ, ಅಯಂ ಯಾನಸ್ಸ ಭೂಮಿ ನಾಮ। **ಯಾನಾ ಪಚ್ಚೋರೋಹಿತ್ವಾತಿ** ಅಯಾನಭೂಮಿಂ, ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಯಾನತೋ ಪಟಿಓರೋಹಿತ್ವಾ।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಆರಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಮಯೇ, ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ? ಪಣೀತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ, ದಿವಾಪಧಾನಿಕಾ ವಾ ತೇ। ತಾದಿಸಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಉತುಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಯೇನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಸೋ ಕಿರ - "ಕುಹಿಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಪರಿವೇಣತೋ ಪರಿವೇಣಂ ಅನಾಗನ್ತ್ವಾ "ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ಪವಿಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಿಲೋಕೇನ್ತೋ ಅರಞ್ಞಹತ್ಥೀ ವಿಯ ಮಹಾಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮಮಾನೇ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಯೇನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ**ಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ದಟ್ಠುಂ, ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೬೦. **ಅಭಿಞ್ಞಾತಕೋಲಞ್ಞೋತಿ** ಪಾಕಟಕುಲಜೋ। ತದಾ ಕಿರ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠಕುಲಂ ನಾಮ ಪಾಕಟಕುಲಮಹೋಸಿ । **ಅಭಿಞ್ಞಾತಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪಜಾತಿಮನ್ತಕುಲಾಪದೇಸೇಹಿ ಪಾಕಟಸ್ಸ। **ಅಗರೂತಿ** ಅಭಾರಿಕೋ। ಯೋ ಹಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಞಾಪೇತುಂ ನ

ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೋ ಗರು ಭವೇಯ್ಯ। ಭಗವತೋ ಪನ ತಾದಿಸಾನಂ ಮಾಣವಾನಂ ಸತೇನಾಪಿ ಸಹಸ್ಸೇನಾಪಿ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ - “ಅಗರು ಖೋ ಪನಾ”ತಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। **ವಿಹಾರೋ**ತಿ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ಆಹಂಸು।

ಅತರಮಾನೋತಿ ಅತುರಿತೋ, ಸಣಿಕಂ ಪದಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಾನೇ ಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಂ ಮುತ್ತಾದಲಸಿನ್ದುವಾರಸನ್ಥರಸದಿಸಂ ವಾಲಿಕಂ ಅವಿನಾಸೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಳಿನ್ದ**ನ್ತಿ ಪಮುಖಂ। **ಉಕ್ಕಾಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಾಸಿತಸದ್ದಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಗ್ಗಳ**ನ್ತಿ ದ್ವಾರಕವಾಟಂ। **ಆಕೋಟೇಹೀ**ತಿ ಅಗ್ಗನಖೇಹಿ ಸಣಿಕಂ ಕುಞ್ಚಿಕಛಿದ್ದಸಮೀಪೇ ಆಕೋಟೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದ್ವಾರಂ ಕಿರ ಅತಿಉಪರಿ ಅಮನುಸ್ಸಾ, ಅತಿಹೇಟ್ಠಾ ದೀಘಜಾತಿಕಾ ಕೋಟೇನ್ತಿ। ತಥಾ ಅನಾಕೋಟೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝೇ ಛಿದ್ದಸಮೀಪೇ ಕೋಟೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಂ ದ್ವಾರಾಕೋಟನವತ್ತನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತಾ ವದನ್ತಿ।

೧೮೦. **ವಿವರಿ ಭಗವಾ ದ್ವಾರ**ನ್ತಿ ನ ಭಗವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿ। ವಿವರಿಯತೂತಿ ಪನ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇಸಿ। ತತೋ “ಭಗವಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅನೇಕಾಸು ಕಪ್ಪಕೋಟೀಸು ದಾನಂ ದದಮಾನೇಹಿ ನ ಸಹತ್ಥಾ ದ್ವಾರವಿವರಣಕಮ್ಮಂ ಕತ”ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ ದ್ವಾರಂ ವಿವಟಂ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಮನೇನ ವಿವಟಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿವರಿ ಭಗವಾ ದ್ವಾರನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿಂಸೂತಿ ಯಥಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವಾ ತೇಹಿ, ಏವಂ ತೇಪಿ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದಾ ಅಹೇಸುಂ। ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯ ಉಣ್ಹೋದಕೇನ ಸಮ್ಮೋದಿತಂ ಏಕೀಭಾವಂ ಅಗಮಂಸು। ಯಾಯ ಚ “ಕಚ್ಚಿ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಖಮನೀಯಂ; ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಭೋತೋ ಚ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಾನಞ್ಚ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ, ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ, ಲಹುಟ್ಠಾನಂ, ಬಲಂ, ಫಾಸುವಿಹಾರೋ”ತಿಆದಿಕಾಯ ಕಥಾಯ ಸಮ್ಮೋದಿಂಸು, ತಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಸಙ್ಖಾತಸಮ್ಮೋದಜನನತೋ ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ ಚ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ, ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಮಧುರತಾಯ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಸಾರೇತುಂ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಅರಹಭಾವತೋ ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಚ ಸಾರಣೀಯಂ। ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ, ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋ ಚ ಸಾರಣೀಯಂ। ತಥಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ, ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ಸಾರಣೀಯಂ। ಏವಂ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿಂಸು।

ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಪನ ಮಾಣವೋತಿ ಸೋ ಕಿರ ಭಗವತೋ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕತ್ವಾ “ದಸಬಲಂ ಅಪಸಾದೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉದರೇ ಬದ್ಧಸಾಟಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಕಣ್ಠೇ ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದುಸ್ಸಕಣ್ಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮಂ ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಬಾಹುಂ, ಕಾಲೇನ ಉದರಂ, ಕಾಲೇನ ಪಿಟ್ಠಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, ಕಾಲೇನ ಹತ್ಥವಿಕಾರಂ, ಕಾಲೇನ ಭಮುಕವಿಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ, “ಕಚ್ಚಿ ತೇ ಭೋ, ಗೋತಮ, ಧಾತುಸಮತಾ, ಕಚ್ಚಿ ಭಿಕ್ಖಾಹಾರೇನ ನ ಕಿಲಮಥ, ಅಕಿಲಮಥಾಕಾರೋಯೇವ ಪನ ತೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ; ಥೂಲಾನಿ ಹಿ ತೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ, ಪಾಸಾದಿಕತ್ಥ ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ. ‘ತೇ ಬಹುಜನಾ ರಾಜಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಚ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಬಹುಮಾನಾ ಪಣೀತಂ ಓಜವನ್ತಮಾಹಾರಂ ದೇನ್ತಿ। ಪಸ್ಸಥ, ಭೋ, ಗೇಹಂ, ಚಿತ್ತಸಾಲಾ ವಿಯ, ದಿಬ್ಬಪಾಸಾದೋ ವಿಯ। ಇಮಂ ಮಞ್ಚಂ ಪಸ್ಸಥ, ಬಿಮ್ಬೋಹನಂ ಪಸ್ಸಥ, ಕಿಂ ಏವರೂಪೇ ಠಾನೇ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ದುಕ್ಕರ”ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡನಕಥಂ ಅನಾಚಾರಭಾವಸಾರಣೀಯಂ ಕಥೇತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಪನ ಮಾಣವೋ ಚಙ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಭಗವತಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತಿ, ಠಿತೋಪಿ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಭಗವತಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತೀ”ತಿ।

೧೮೧. **ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ**ತಿ ಅಥ ಭಗವಾ - “ಅಯಂ ಮಾಣವೋ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಭವಗ್ಗಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ವಿಯ, ಪಾದಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಅವೀಚಿಂ ವಿಚರಿತುಕಾಮೋ ವಿಯ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ತರಿತುಕಾಮೋ ವಿಯ, ಸಿನೇರುಂ ಆರೋಹಿತುಕಾಮೋ

ವಿಯ ಚ ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾಯಮತಿ, ಹನ್ದ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇಮೀ"ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಮಾಣವಂ ಏತದವೋಚ। **ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯೇಹೀತಿ** ಆಚರಿಯೇಹಿ ಚ ತೇಸಂ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಚ।

ಪಠಮಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೩. ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ತೀಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಮರಹತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಮಾಣವೋ ಮಾನಥದ್ಧತಾಯ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ "ಸಯಾನೋ ವಾ ಹಿ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಸಯಾನೇನಾ"ತಿ ಆಹ।

ತತೋ ಕಿರ ತಂ ಭಗವಾ - "ಅಮ್ಬಟ್ಠ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ, ಠಿತಸ್ಸ ವಾ ಠಿತೇನ, ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇನಾಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಾ ನಾಮ ಸಬ್ಬಾಚರಿಯೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ತ್ವಂ ಪನ ಸಯಾನೋ ಸಯಾನೇನಾಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇಸಿ, ಕಿಂ ತೇ ಆಚರಿಯೋ ಗೋರೂಪಂ, ಉದಾಹು ತ್ವ"ನ್ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ - "ಯೇ ಚ ಖೋ ತೇ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಮುಣ್ಡಕಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಮುಣ್ಡೇ ಮುಣ್ಡಾತಿ ಸಮಣೇ ಚ ಸಮಣಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟೇಯ್ಯ। ಅಯಂ ಪನ ಹೀಳೇನ್ತೋ ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾತಿ ಆಹ। **ಇಬ್ಭಾತಿ** ಗಹಪತಿಕಾ। **ಕಣ್ಹಾತಿ** ಕಣ್ಹಾ, ಕಾಳಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬನ್ಧುಪಾದಾಪಚ್ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ ಬನ್ಧೂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಞ್ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪಿತಾಮಹೋತಿ ವೋಹರನ್ತಿ। ಪಾದಾನಂ ಅಪಚ್ಚಾ ಪಾದಾಪಚ್ಚಾ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ ಜಾತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಅಯಂ ಲದ್ಧಿ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ, ಖತ್ತಿಯಾ ಉರತೋ, ವೇಸ್ಸಾ ನಾಭಿತೋ, ಸುದ್ದಾ ಜಾಣುತೋ, ಸಮಣಾ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋತಿ। ಏವಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಚ ಪನೇಸ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ಕಥೇತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭಗವನ್ತಮೇವ ವದಾಮೀತಿ ಕಥೇತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ - "ಅಯಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಆಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥಯಮಾನೋ ಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಥೇಸಿ, ಆಸೀವಿಸಂ ಗೀವಾಯಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆಲಿಙ್ಗನ್ತೋ ವಿಯ, ಮತ್ತವಾರಣಂ ಸೋಣ್ಡಾಯ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ವಿಯ, ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನ ಜಾನಾತಿ। ಹನ್ದ ನಂ ಜಾನಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿಕವತೋ ಖೋ ಪನ ತೇ, ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ, ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥಿಕಂ, ತಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ। ಅತ್ಥಿಕಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥಿಕವಾ, ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಕವತೋ ತವ ಇಧಾಗಮನಂ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಖೋ ಪನಾತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಯಾಯೇವ ಖೋ ಪನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಯೇನೇವ ಖೋ ಪನತ್ಥೇನ। **ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಥಾತಿ** ಮಮ ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಿಕಂ ಯದಾ ಕದಾಚಿ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಥ। **ತಮೇವ ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಇದಂ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯಾಥಾತಿ** ಚಿತ್ತೇ ಕರೇಯ್ಯಾಥ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತ್ವಂ ಆಚರಿಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಕರಣೀಯೇನ ಪೇಸಿತೋ, ನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಭವನತ್ಥಾಯ, ತಸ್ಮಾ ತಮೇವ ಕಿಚ್ಚಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾನಂ ವತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮಾನನಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ "ಅವುಸಿತವಾಯೇವ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಅಯಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಾಣವೋ ಆಚರಿಯಕುಲೇ ಅವುಸಿತವಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋವ ಸಮಾನೋ। **ವುಸಿತಮಾನೀತಿ** "ಅಹಂ ವುಸಿತವಾ ಸಿಕ್ಖಿತೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞತಿ। ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಏವಂ ಫರುಸವಚನಸಮುದಾಚಾರೇ ಕಾರಣಂ ಕಿಮಞ್ಞತ್ರ ಅವುಸಿತತ್ತಾತಿ ಆಚರಿಯಕುಲೇ ಅಸಂವುದ್ಧಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತಾ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾಯೇವ ಹಿ ಏವಂ ವದನ್ತೀತಿ।

೨೬೪. ಕುಪಿತೋತಿ ಕುದ್ಧೋ। **ಅನತ್ತಮನೋತಿ** ಅಸಕಮನೋ, ಕಿಂ ಪನ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಏವಮಾಹ ಉದಾಹು ಅಞತ್ವಾತಿ? ಞತ್ವಾ ಆಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಞತ್ವಾ ಆಹಾತಿ? ತಸ್ಸ ಮಾನನಿಮ್ಮದನತ್ಥಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ - "ಅಯಂ ಮಯಾ ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಮಮ ಞಾತಕೇ ಅಕ್ಕೋಸಿಸ್ಸತಿ। ಅಥಸ್ಸಾಹಂ ಯಥಾ ನಾಮ ಕುಸಲೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ದೋಸಂ ಉಗ್ಗಿಲೇತ್ವಾ ನೀಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಗೋತ್ತೇನ ಗೋತ್ತಂ, ಕುಲಾಪದೇಸೇನ ಕುಲಾಪದೇಸಂ , ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಭವಗ್ಗಪ್ಪಮಾಣೇನ

ವಿಯ ಉಟ್ಠಿತಂ ಮಾನದ್ಧಜಂ ಮೂಲೇ ಛೇತ್ವಾ ನಿಪಾತೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ಖುಂಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ। **ವಮ್ಭೇನ್ತೋ**ತಿ ಹೀಳೇನ್ತೋ। **ಪಾಪಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚಣ್ಡಭಾವಾದಿದೋಸಂ ಪಾಪಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಚಣ್ಡಾತಿ ಮಾನನಿಸ್ಸಿತಕೋಧಯುತ್ತಾ। **ಫರುಸಾ**ತಿ ಖರಾ। **ಲಹುಸಾ**ತಿ ಲಹುಕಾ। ಅಪ್ಪಕೇನೇವ ತುಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ ದುಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ ಉದಕಪಿಟ್ಠೇ ಅಲಾಬುಕಟಾಹಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಕೇನೇವ ಉಪ್ಲವನ್ತಿ। **ಭಸ್ಸಾ**ತಿ ಬಹುಭಾಣಿನೋ। ಸಕ್ಯಾನಂ ಮುಖೇ ವಿವಟೇ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಚನೋಕಾಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ವದತಿ। **ಸಮಾನಾ**ತಿ ಇದಂ ಸನ್ತಾತಿ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸ ವೇವಚನಂ। **ನ ಸಕ್ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸುನ್ದರೇನಾಕಾರೇನ ಕರೋನ್ತಿ। **ನ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಗಾರವಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। **ನ ಮಾನೇನ್ತೀ**ತಿ ನ ಮನೇನ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ। **ನ ಪೂಜೇನ್ತೀ**ತಿ ಮಾಲಾದೀಹಿ ನೇಸಂ ಪೂಜಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। **ನ ಅಪಚಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಅಭಿವಾದನಾದೀಹಿ ನೇಸಂ ಅಪಚಿತಿಕಮ್ಮಂ ನೀಚವುತ್ತಿಂ ನ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ **ತಯಿದ**ನ್ತಿ ತಂ ಇದಂ। **ಯದಿಮೇ ಸಕ್ಯಾ**ತಿ ಯಂ ಇಮೇ ಸಕ್ಯಾ ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಿ... ಪೇ॰... ನ ಅಪಚಾಯನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಅಸಕ್ಕಾರಕರಣಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ನಾನುಲೋಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೫. **ಅಪರದ್ಧು**ನ್ತಿ ಅಪರಜ್ಝಿಂಸು। **ಏಕಮಿದಾಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಇದನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಏಕಂ ಅಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ಧಾಗಾರ**ನ್ತಿ ರಜ್ಜಅನುಸಾಸನಸಾಲಾ। **ಸಕ್ಯಾ**ತಿ ಅಭಿಸಿತ್ತರಾಜಾನೋ । **ಸಕ್ಯಕುಮಾರಾ**ತಿ ಅನಭಿಸಿತ್ತಾ। **ಉಚ್ಚೇಸೂ**ತಿ ಯಥಾನುರೂಪೇಸು ಪಲ್ಲಙ್ಕಪೀಠಕವೇತ್ತಾಸನಫಲಕಚಿತ್ತತ್ಥರಣಾದಿಭೇದೇಸು। **ಸಞ್ಜಗ್ಘನ್ತಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಣ್ಡನವಸೇನ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಹಸನ್ತಾ। **ಸಂಕೀಳನ್ತಾ**ತಿ ಹಸಿತಮತ್ತ ಕರಣಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಘಟ್ಟನಪಾಣಿಪ್ಪಹಾರದಾನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಾ। **ಮಮಞ್ಞೇವ ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ಏವಮಹಂ ಮಞ್ಞಾಮಿ, ಮಮಞ್ಞೇವ ಅನುಹಸನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞನ್ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ಏವಮಕಂಸೂತಿ? ತೇ ಕಿರ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಕುಲವಂಸಂ ಜಾನನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಯಾವ ಪಾದನ್ತಾ ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ ನಿವತ್ಥಸಾಟಕಸ್ಸ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದುಸ್ಸಕಣ್ಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖನ್ಧಟ್ಠಿಕಂ ನಾಮೇತ್ವಾ ಮಾನಮದೇನ ಮತ್ತೋ ವಿಯ ಆಗಚ್ಛತಿ। ತತೋ - "ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾಸಸ್ಸ ಕಣ್ಹಾಯನಗೋತ್ತಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಆಗಮನಕಾರಣ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಾ ಏವಮಕಂಸು। ಸೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಕುಲವಂಸಂ ಜಾನಾತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಮಮಞ್ಞೇವ ಮಞ್ಞೇ"ತಿ ತಕ್ಕಯಿತ್ಥ।

ಆಸನೇನಾತಿ "ಇದಮಾಸನಂ, ಏತ್ಥ ನಿಸೀದಾಹೀ"ತಿ ಏವಂ ಆಸನೇನ ನಿಮನ್ತನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನ ಕೋಚಿ ಅಕಾಸಿ।

ತತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೬. **ಲಟುಕಿಕಾ**ತಿ ಖೇತ್ತಲೇಡ್ಡೂನಂ ಅನ್ತರೇನಿವಾಸಿನೀ ಖುದ್ದಕಸಕುಣಿಕಾ। **ಕುಲಾವಕೇ**ತಿ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನೇ। **ಕಾಮಲಾಪಿನೀ**ತಿ ಯದಿಚ್ಛಕಭಾಣಿನೀ, ಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ ತಂ ತಂ ಲಪತಿ, ನ ತಂ ಕೋಚಿ ಹಂಸೋ ವಾ ಕೋಞ್ಚೋ ವಾ ಮೋರೋ ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಕಿಂ ತ್ವಂ ಲಪಸೀ'ತಿ ನಿಸೇಧೇತಿ। **ಅಭಿಸಜ್ಜಿತು**ನ್ತಿ ಕೋಧವಸೇನ ಲಗ್ಗಿತುಂ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಮಾಣವೋ - "ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಅತ್ತನೋ ಞಾತಕೇ ಲಟುಕಿಕಸದಿಸೇ ಕತ್ವಾ ಅಮ್ಹೇ ಹಂಸಕೋಞ್ಚಮೋರಸದಿಸೇ ಕರೋತಿ, ನಿಮ್ಮಾನೋ ದಾನಿ ಜಾತೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಉತ್ತರಿ ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣೇ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದಾಸಿಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೭. **ನಿಮ್ಮಾದೇತೀ**ತಿ ನಿಮ್ಮದೇತಿ ನಿಮ್ಮಾನೇ ಕರೋತಿ। **ಯಂನೂನಾಹ**ನ್ತಿ ಯದಿ ಪನಾಹಂ। "ಕಣ್ಹಾಯನೋಹಮಸ್ಮಿ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಿರ ವಚನಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಸದ್ದೇನ ಅವೋಚ। ಕಸ್ಮಾ ಅವೋಚ? ಕಿಂ ಅಸುದ್ಧಭಾವಂ ನ

ಜಾನಾತೀತಿ? ಆಮ ಜಾನಾತಿ। ಜಾನನ್ತೋಪಿ ಭವಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮೇತಂ ಕಾರಣಂ, ತಂ ಅನೇನ ನ ದಿಟ್ಠಂ। ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಮಹಾಸಮಣೋ ಕಿಂ ವಕ್ಖತೀತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಮಾನಥದ್ಧತಾಯ ಅವೋಚ। **ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಕಂ। **ನಾಮಗೋತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ನಾಮಂ, ಪವೇಣಿವಸೇನ ಗೋತ್ತಂ। **ಅನುಸ್ಸರತೋ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಕುಲಕೋಟಿಂ ಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸ। **ಅಯ್ಯಪುತ್ತಾ**ತಿ ಸಾಮಿನೋ ಪುತ್ತಾ। **ದಾಸಿಪುತ್ತೋ**ತಿ ಘರದಾಸಿಯಾವ ಪುತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ದಾಸೇನ ಸಾಮಿನೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ಅನುಪಸಙ್ಕಮನ್ತಂ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಕ್ಯಾ ಅನುಜಗ್ಘಿಂಸೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇತೋ ಪರಂ ತಸ್ಸ ದಾಸಭಾವಂ ಸಕ್ಯಾನಞ್ಚ ಸಾಮಿಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಚ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಕುಲವಂಸಂ ಆಹರನ್ತೋ ಸಕ್ಯಾ ಖೋ ಪನಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದಹನ್ತೀ**ತಿ ಠಪೇನ್ತಿ, ಓಕ್ಕಾಕೋ ನೋ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋತಿ, ಏವಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ರಞ್ಞೋ ಕಥನಕಾಲೇ ಉಕ್ಕಾ ವಿಯ ಮುಖತೋ ಪಭಾ ನಿಚ್ಛರತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಓಕ್ಕಾಕೋ"ತಿ ಸಞ್ಜಾನಿಂಸೂತಿ। **ಪಬ್ಬಾಜೇಸೀ**ತಿ ನೀಹರಿ।

ಇದಾನಿ ತೇ ನಾಮವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ಓಕ್ಕಾಮುಖ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಕಥಾ - ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನಂ ಕಿರ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸಮ್ಮತಸ್ಸ ರೋಜೋ ನಾಮ ಪುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ರೋಜಸ್ಸ ವರರೋಜೋ, ವರರೋಜಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣೋ, ಕಲ್ಯಾಣಸ್ಸ ವರಕಲ್ಯಾಣೋ, ವರಕಲ್ಯಾಣಸ್ಸ ಮನ್ಧಾತಾ, ಮನ್ಧಾತುಸ್ಸ ವರಮನ್ಧಾತಾ , ವರಮನ್ಧಾತುಸ್ಸ ಉಪೋಸಥೋ, ಉಪೋಸಥಸ್ಸ ವರೋ, ವರಸ್ಸ ಉಪವರೋ, ಉಪವರಸ್ಸ ಮಘದೇವೋ, ಮಘದೇವಸ್ಸ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಚತುರಾಸೀತಿಖತ್ತಿಯಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸಂ ಪಚ್ಛತೋ ತಯೋ ಓಕ್ಕಾಕವಂಸಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸು ತತಿಯಓಕ್ಕಾಕಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಮಹೇಸಿಯೋ ಅಹೇಸುಂ - ಹತ್ಥಾ, ಚಿತ್ತಾ, ಜನ್ತು, ಜಾಲಿನೀ, ವಿಸಾಖಾತಿ। ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚಪಞ್ಚಇತ್ಥಿಸತಪರಿವಾರಾ। ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠಾಯ ಚತ್ತಾರೋ ಪುತ್ತಾ - ಓಕ್ಕಾಮುಖೋ, ಕರಕಣ್ಡು, ಹತ್ಥಿನಿಕೋ, ಸಿನಿಸೂರೋತಿ। ಪಞ್ಚ ಧೀತರೋ - ಪಿಯಾ, ಸುಪ್ಪಿಯಾ, ಆನನ್ದಾ, ವಿಜಿತಾ, ವಿಜಿತಸೇನಾತಿ। ಇತಿ ಸಾ ನವ ಪುತ್ತೇ ವಿಜಾಯಿತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ।

ಅಥ ರಾಜಾ ಅಞ್ಞಂ ದಹರಿಂ ಅಭಿರೂಪಂ ರಾಜಧೀತರಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಸಾ ಜನ್ತುಂ ನಾಮ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ। ಅಥ ನಂ ಪಞ್ಚಮದಿವಸೇ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸೇಸಿ। ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ತಸ್ಸಾ ವರಂ ಅದಾಸಿ। ಸಾ ಞಾತಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತ್ವಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಂ ಯಾಚಿ। ರಾಜಾ - "ನಸ್ಸ, ವಸಲಿ, ಮಮ ಪುತ್ತಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ಇಚ್ಛಸೀ"ತಿ ತಜ್ಜೇಸಿ। ಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ರಹೋ ರಾಜಾನಂ ಪರಿತೋಸೇತ್ವಾ - "ಮಹಾರಾಜ, ಮುಸಾವಾದೋ ನಾಮ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಯಾಚತಿಯೇವ। ಅಥ ರಾಜಾ ಪುತ್ತೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಅಹಂ ತಾತಾ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕನಿಟ್ಠಂ ಜನ್ತುಕುಮಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಾತುಯಾ ಸಹಸಾ ವರಂ ಅದಾಸಿಂ , ಸಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ಇಚ್ಛತಿ। ತುಮ್ಹೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಹತ್ಥಿಂ ಮಙ್ಗಲಅಸ್ಸಂ ಮಙ್ಗಲರಥಞ್ಚ ಯತ್ತಕೇ ಇಚ್ಛಥ, ತತ್ತಕೇ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛಥ। ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ರಜ್ಜಂ ಕರೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ, ಅಟ್ಠಹಿ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ।

ತೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ರೋದಿತ್ವಾ ಕನ್ದಿತ್ವಾ - "ತಾತ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ದೋಸಂ ಖಮಥಾ"ತಿ ರಾಜಾನಞ್ಚೇವ ರಾಜೋರೋಧೇ ಚ ಖಮಾಪೇತ್ವಾ, "ಮಯಮ್ಪಿ ಭಾತೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ರಾಜಾನಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ನಗರಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಭಗಿನಿಯೋ ಆದಾಯ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಪರಿವುತಾ ನಗರಾ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು। "ಕುಮಾರಾ ಪಿತುಅಚ್ಚಯೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಗಚ್ಛಾಮ ನೇ ಉಪಟ್ಠಹಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸಾ ಅನುಬನ್ಧಿಂಸು। ಪಠಮದಿವಸೇ ಯೋಜನಮತ್ತಾ ಸೇನಾ ಅಹೋಸಿ, ದುತಿಯೇ ದ್ವಿಯೋಜನಮತ್ತಾ, ತತಿಯೇ ತಿಯೋಜನಮತ್ತಾ। ಕುಮಾರಾ ಮನ್ತಯಿಂಸು - "ಮಹಾ ಬಲಕಾಯೋ, ಸಚೇ ಮಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಸಾಮನ್ತರಾಜಾನಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಜನಪದಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾಮ, ಸೋಪಿ ನೋ ನಪ್ಪಸಹೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ಪರೇಸಂ ಪೀಳಾಯ ಕತಾಯ, ಮಹಾ ಅಯಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ಅರಞ್ಞೇ ನಗರಂ ಮಾಪೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಹಿಮವನ್ತಾಭಿಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ನಗರವತ್ಥುಂ ಪರಿಯೇಸಿಂಸು।

ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಕಪಿಲಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಪಸ್ಸೇ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇ ಸಾಕವನಸಣ್ಡೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ವಸತಿ। ಸೋ ಕಿರ ಭುಮ್ಮಜಾಲಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ, ಯಾಯ ಉದ್ಧಂ ಅಸೀತಿಹತ್ಥೇ ಆಕಾಸೇ, ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಭೂಮಿಯಮ್ಪಿ ಗುಣದೋಸಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ತಿಣಗುಮ್ಬಲತಾ ದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಾ ಪಾಚೀನಾಭಿಮುಖಾ ಜಾಯನ್ತಿ। ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ ಮಿಗಸೂಕರೇ ಸಪ್ಪಬಿಳಾರಾ ಚ ಮಣ್ಡೂಕಮೂಸಿಕೇ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಾ ತಂ ಪದೇಸಂ ಪತ್ವಾ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ತೇ ಅನುಬನ್ಧಿತುಂ। ತೇಹಿ ತೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಾ ಸನ್ತಜ್ಜಿತಾ ನಿವತ್ತನ್ತಿಯೇವ। ಸೋ - "ಅಯಂ ಪಥವಿಯಾ ಅಗ್ಗಪದೇಸೋ"ತಿ ಞತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಮಾಪೇಸಿ।

ಅಥ ತೇ ಕುಮಾರೇ ನಗರವತ್ಥುಂ ಪರಿಯೇಸಮಾನೇ ಅತ್ತನೋ ವಸನೋಕಾಸಂ ಆಗತೇ ದಿಸ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ತೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಂ ಜನೇತ್ವಾ ಅವೋಚ - "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಣ್ಣಸಾಲಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಂ ನಗರಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಗ್ಗನಗರಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಜಾತಪುರಿಸೇಸು ಏಕೇಕೋ ಪುರಿಸಸತಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ನಗರಂ ಮಾಪೇಥ, ಪಣ್ಣಸಾಲಟ್ಠಾನೇ ರಞ್ಞೋ ಘರಂ ಕರೋಥ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಓಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಚಣ್ಡಾಲಪುತ್ತೋಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಬಲೇನ ಅತಿಸೇಯ್ಯೋ"ತಿ। ನನು, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯಸ್ಸ ವಸನೋಕಾಸೋತಿ? "ಮಮ ವಸನೋಕಾಸೋ"ತಿ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ। ಮಯ್ಹಂ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಕತ್ವಾ ನಗರಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ **ಕಪಿಲವತ್ಥು**ನ್ತಿ ನಾಮಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸುಂ।

ಅಥಾಮಚ್ಚಾ - "ಇಮೇ ದಾರಕಾ ವಯಪ್ಪತ್ತಾ, ಸಚೇ ನೇಸಂ ಪಿತಾ ಸನ್ತಿಕೇ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ಆವಾಹವಿವಾಹಂ ಕರೇಯ್ಯ। ಇದಾನಿ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಾರೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕುಮಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಿಂಸು। ಕುಮಾರಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸದಿಸಾ ಖತ್ತಿಯಧೀತರೋ ನಾಮ ನ ಪಸ್ಸಾಮ, ನಾಪಿ ಭಗಿನೀನಂ ಸದಿಸೇ ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರಕೇ, ಅಸದಿಸಸಂಯೋಗೇ ಚ ನೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪುತ್ತಾ ಮಾತಿತೋ ವಾ ಪಿತಿತೋ ವಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮಯಂ ಭಗಿನೀಹಿಯೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸಂ ರೋಚೇಮಾತಿ। ತೇ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಭಯೇನ ಜೇಟ್ಠಕಭಗಿನಿಂ ಮಾತುಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾಹಿ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸುಂ।

ತೇಸಂ ಪುತ್ತೇಹಿ ಚ ಧೀತಾಹಿ ಚ ವಡ್ಢಮಾನಾನಂ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಜೇಟ್ಠಕಭಗಿನಿಯಾ ಕುಟ್ಠರೋಗೋ ಉದಪಾದಿ, ಕೋವಿಳಾರಪುಪ್ಫಸದಿಸಾನಿ ಗತ್ತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ರಾಜಕುಮಾರಾ ಇಮಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಭೋಜನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ಅಯಂ ರೋಗೋ ಸಙ್ಕಮತೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಏಕದಿವಸಂ ಉಯ್ಯಾನಕೀಳಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ವಿಯ ತಂ ಯಾನೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಖಣಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಘರಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉಪರಿ ಪದರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಪಂಸುಂ ದತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ರಾಮೋ ನಾಮ ಬಾರಾಣಸಿರಾಜಾ ಕುಟ್ಠರೋಗೋ ನಾಟಕಿತ್ಥೀಹಿ ಚ ಓರೋಧೇಹಿ ಚ ಜಿಗುಚ್ಛಿಯಮಾನೋ ತೇನ ಸಂವೇಗೇನ ಜೇಟ್ಠಪುತ್ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಂ ದತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಮೂಲಫಲಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರೋಗೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಹುತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತೋ ಮಹನ್ತಂ ಸುಸಿರರುಕ್ಖಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಸೋಳಸಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣಂ ಓಕಾಸಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ದ್ವಾರಞ್ಚ ವಾತಪಾನಞ್ಚ ಯೋಜೇತ್ವಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಸೋ ಅಙ್ಗಾರಕಟಾಹೇ ಅಗ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ಮಿಗಸೂಕರಾದೀನಂ ಸದ್ದೇ ಸುಣನ್ತೋ ಸಯತಿ। ಸೋ - "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಸೀಹೋ ಸದ್ದಮಕಾಸಿ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಬ್ಯಗ್ಘೋ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪಭಾತೇ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಘಾಸಮಂಸಂ ಆದಾಯ ಪಚಿತ್ವಾ ಖಾದತಿ।

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಅಗ್ಗಿಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇ ರಾಜಧೀತಾಯ ಸರೀರಗನ್ಧೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಬ್ಯಗ್ಘೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಪಂಸುಂ ವಿಯೂಹನ್ತೋ ಪದರೇ ವಿವರಮಕಾಸಿ, ತೇನ ಚ ವಿವರೇನ ಸಾ ಬ್ಯಗ್ಘಂ ದಿಸ್ವಾ ಭೀತಾ ವಿಸ್ಸರಮಕಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ - "ಇತ್ಥಿಸದ್ದೋ ಏಸೋ"ತಿ ಚ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪಾತೋವ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ - "ಕೋ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಆಹ।

ಮಾತುಗಾಮೋ ಸಾಮೀತಿ। ಕಿಂ ಜಾತಿಕಾಸೀತಿ? ಓಕ್ಕಾಕಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಧೀತಾ ಸಾಮೀತಿ। ನಿಕ್ಖಮಾತಿ? ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಾಮೀತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾತಿ? ಛವಿರೋಗೋ ಮೇ ಅತ್ಥೀತಿ। ಸೋ ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಖತ್ತಿಯಮಾನೇನ ಅನಿಕ್ಖಮನ್ತಿಂ - "ಅಹಮ್ಪಿ ಖತ್ತಿಯೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ದತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸನೋಕಾಸಂ ನೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಪರಿಭುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಾನಿಯೇವ ದತ್ವಾ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರೋಗಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಸಾ ಪಠಮಸಂವಾಸೇನೇವ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ದ್ವೇ ಪುತ್ತೇ ವಿಜಾಯಿ, ಪುನಪಿ ದ್ವೇತಿ, ಏವಂ ಸೋಳಸಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ವಿಜಾಯಿ। ಏವಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಭಾತರೋ ಅಹೇಸುಂ। ತೇ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವುಡ್ಢಿಪ್ಪತ್ತೇ ಪಿತಾ ಸಬ್ಬಸಿಪ್ಪಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸಿ।

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಏಕೋ ರಾಮರಞ್ಞೋ ನಗರವಾಸೀ ವನಚರಕೋ ಪಬ್ಬತೇ ರತನಾನಿ ಗವೇಸನ್ತೋ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ ಆಹ - "ಜಾನಾಮಹಂ, ದೇವ, ತುಮ್ಹೇ"ತಿ। ತತೋ ನಂ ರಾಜಾ ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚ ಖಣೇ ತೇ ದಾರಕಾ ಆಗಮಿಂಸು। ಸೋ ತೇ ದಿಸ್ವಾ - "ಕೇ ಇಮೇ"ತಿ ಆಹ। "ಪುತ್ತಾ ಮೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ತೇಸಂ ಮಾತಿಕವಂಸಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ - "ಲದ್ಧಂ ದಾನಿ ಮೇ ಪಾಭತ"ನ್ತಿ ನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸಿ। ಸೋ 'ಪಿತರಂ ಆನಯಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿತರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ - "ರಜ್ಜಂ, ದೇವ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾ"ತಿ ಯಾಚಿ। ಸೋ - "ಅಲಂ, ತಾತ, ನ ತತ್ಥ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಇಧೇವ ಮೇ ಇಮಂ ರುಕ್ಖಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ನಗರಂ ಮಾಪೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಕೋಲರುಕ್ಖಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಕತತ್ತಾ ಕೋಲನಗರನ್ತಿ ಚ ಬ್ಯಗ್ಘಪಥೇ ಕತತ್ತಾ ಬ್ಯಗ್ಘಪಥನ್ತಿ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ನಾಮಾನಿ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಪಿತರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಗರಂ ಅಗಮಾಸಿ।

ತತೋ ವಯಪ್ಪತ್ತೇ ಕುಮಾರೇ ಮಾತಾ ಆಹ - "ತಾತಾ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಪಿಲವತ್ಥುವಾಸಿನೋ ಸಕ್ಯಾ ಮಾತುಲಾ ಸನ್ತಿ। ಮಾತುಲಧೀತಾನಂ ಪನ ವೋ ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ಕೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಂ ದುಸ್ಸಗಹಣಂ। ಯದಾ ತಾ ನ್ಹಾನತಿತ್ಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತದಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಯಾ ರುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ತಂ ಗಣ್ಹತೂ"ತಿ। ತೇ ತಥೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ತಾಸು ನ್ಹತ್ವಾ ಸೀಸಂ ಸುಕ್ಖಾಪಯಮಾನಾಸು ಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛಿಂಸು, ತಂ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಾಮಂ ಸಾವೇತ್ವಾ ಅಗಮಿಂಸು। ಸಕ್ಯರಾಜಾನೋ ಸುತ್ವಾ "ಹೋತು, ಭಣೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಕಾ ಏವ ತೇ"ತಿ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸುಂ। ಅಯಂ ಸಕ್ಯಕೋಲಿಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। ಏವಂ ತೇಸಂ ಸಕ್ಯಕೋಲಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆವಾಹವಿವಾಹಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಯಾವ ಬುದ್ಧಕಾಲಾ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನೋವ ವಂಸೋ ಆಗತೋ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಸಕ್ಯವಂಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "ತೇ ರಟ್ಠಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಾಜಿತಾ ಹಿಮವನ್ತಪಸ್ಸೇ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮನ್ತೀ**ತಿ ವಸನ್ತಿ। **ಸಕ್ಯಾ ವತ ಭೋ**ತಿ ರಟ್ಠಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಾಜಿತಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಸನ್ತಾಪಿ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಮಕತ್ವಾ ಕುಲವಂಸಂ ಅನುರಕ್ಖಿತುಂ ಸಕ್ಯಾ, ಸಮತ್ಥಾ, ಪಟಿಬಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದಗ್ಗೇ**ತಿ ತಂ ಅಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋ ಚ ನೇಸಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋ**ತಿ ಸೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ರಾಜಾ ಏತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಗಹಪತಿವಂಸೇನ ಸಮ್ಭೇದಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ।

ಏವಂ ಸಕ್ಯವಂಸಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠವಂಸಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ - "ರಞ್ಞೋ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಣ್ಹಂ ನಾಮ ಜನೇಸೀ**ತಿ ಕಾಳವಣ್ಣಂ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಯಂಯೇವ ಸಞ್ಜಾತದನ್ತಂ ಪರೂಳ್ಹಮಸ್ಸುದಾಠಿಕಂ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ। **ಪಬ್ಯಾಹಾಸೀ**ತಿ ಯಕ್ಖೋ ಜಾತೋತಿ ಭಯೇನ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ಠಿತೇಸು ಘರಮಾನುಸಕೇಸು ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತೋ ಧೋವಥ ಮನ್ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತೋ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಕಾಸಿ।

೨೭೮. **ತೇ ಮಾಣವಕಾ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚು**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉಪಾರಮ್ಭಮೋಚನತ್ಥಾಯ - "ಏತಂ ಮಾ ಭವ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ಅವೋಚುಂ। ತೇಸಂ ಕಿರ ಏತದಹೋಸಿ - "ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠನ್ತೇವಾಸೀ, ಸಚೇ ಮಯಂ ಏವರೂಪೇ ಠಾನೇ ಏಕದ್ವೇವಚನಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ವಕ್ಖಾಮ, ಅಯಂ ನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಮ್ಹೇ ಪರಿಭಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಉಪಾರಮ್ಭಮೋಚನತ್ಥಂ ಏವಂ ಅವೋಚುಂ। ಚಿತ್ತೇನ ಪನಸ್ಸ ನಿಮ್ಮದಭಾವಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಮಾನನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ತೇಸಮ್ಪಿ

ಅಪ್ಪಿಯೋವ। **ಕಲ್ಯಾಣವಾಕ್ಕರಣೋ**ತಿ ಮಧುರವಚನೋ। **ಅಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತೇ ವೇದತ್ತಯವಚನೇ। **ಪಟಿಮನ್ತೇತು**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಪಞ್ಹಂ ಪಟಿಕಥೇತುಂ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ದಾಸಿಪುತ್ತವಚನೇ। **ಪಟಿಮನ್ತೇತು**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಂ ಕಥೇತುಂ।

೧೯೯. **ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ**ತಿ ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ – "ಸಚೇ ಇಮೇ ಮಾಣವಕಾ ಏತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಾ ಏವಂ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಯಂ ಕಥಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಹನ್ದ, ನೇ ನಿಸ್ಸದ್ದೇ ಕತ್ವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇಮೀ"ತಿ ತೇ ಮಾಣವಕೇ ಏತದವೋಚ। ತತ್ಥ **ಮನ್ತವ್ಹೋ**ತಿ ಮನ್ತಯಥ। **ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿಮನ್ತೇತೂ**ತಿ ಮಯಾ ಸಹ ಕಥೇತು। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಮಾಣವಕಾ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು – "ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ತಾವ ದಾಸಿಪುತ್ತೋಸೀತಿ ವುತ್ತೇ ಪುನ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಅಯಂ ಖೋ ಜಾತಿ ನಾಮ ದುಜ್ಜಾನಾ, ಸಚೇ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ 'ತ್ವಂ ದಾಸೋ'ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ಕೋ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಡ್ಡಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಅತ್ತನಾ ಬದ್ಧಂ ಪುಟಕಂ ಅತ್ತನಾವ ಮೋಚೇತೂ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಉಪರಿ ಖಿಪನ್ತಾ – "ಸುಜಾತೋ ಚ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹಂಸು।

೧೭೦. **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ**ತಿ ಸಹೇತುಕೋ ಸಕಾರಣೋ। **ಅಕಾಮಾ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬೋ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೇನಪಿ ಬ್ಯಾಕರಿತಬ್ಬೋ, ಅವಸ್ಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರಿಸ್ಸಸೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ವಚನೇನ ಅಞ್ಞಂ ವಚನಂ ಪಟಿಚರಿಸ್ಸಸಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿಸ್ಸಸಿ, ಪಟಿಚ್ಛಾದೇಸ್ಸಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಹಿ "ಕಿಂ ಗೋತ್ತೋ ತ್ವ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ – "ಅಹಂ ತಯೋ ವೇದೇ ಜಾನಾಮೀ"ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ, ಅಯಂ ಅಞ್ಞೇನ ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರತಿ ನಾಮ। **ಪಕ್ಕಮಿಸ್ಸಸಿ ವಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಪಞ್ಹಂ ಜಾನನ್ತೋವ ಅಕಥೇತುಕಾಮತಾಯ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಪಕ್ಕಮಿಸ್ಸಸಿ ವಾ।

ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಂ ಸಾಮಂಯೇವ ದಾಸಿಪುತ್ತಭಾವಂ ಕಥಾಪೇತುಕಾಮೋ, ಸಾಮಂ ಕಥಿತೇ ಚ ದಾಸೋ ನಾಮ ಜಾತೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಪನ ದ್ವತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚೋದೇತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ಅಹಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ।

೧೭೧. ವಜಿರಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವಜಿರಪಾಣಿ। ಯಕ್ಖೋ**ತಿ ನ ಯೋ ವಾ ಸೋ ವಾ ಯಕ್ಖೋ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆದಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿವಣ್ಣಂ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಜ್ಜಲಿತಂ। **ಸಜೋತಿಭೂತ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಜೋತಿಭೂತಂ, ಏಕಗ್ಗಿಜಾಲಭೂತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಠಿತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಸೀಸಂ, ಕನ್ದಲಮಕುಳಸದಿಸಾ ದಾಠಾ ಭಯಾನಕಾನಿ ಅಕ್ಖಿನಾಸಾದೀನಿ ಏವಂ ವಿರೂಪರೂಪಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಆಗತೋತಿ? ದಿಟ್ಠಿವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪನತ್ಥಂ। ಅಪಿ ಚ – "ಅಹಞ್ಚೇವ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಂ, ಪರೇ ಚ ಮೇ ನ ಆಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಭಾವಂ ಆಪನ್ನೇ ಭಗವತಿ ಸಕ್ಕೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ – "ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಥ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆಣಾಯ ಅವತ್ತಮಾನೇ ಮಯಂ ವತ್ತಾಪೇಸ್ಸಾಮ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಹೋತು, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಣಾಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ – "ಅಜ್ಜ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ತಾಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಗತೋ।

ಭಗವಾ ಚೇವ ಪಸ್ಸತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚಾತಿ ಯದಿ ಹಿ ತಂ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ಕಾರಣಂ ಅಗರು ಅಸ್ಸ, "ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಅತ್ತನೋ ವಾದೇ ಅನೋತರನ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಯಕ್ಖಂ ಆವಾಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ, ತತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಭಯೇನ ಕಥೇಸೀ"ತಿ ವದೇಯ್ಯುಂ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಚೇವ ಪಸ್ಸತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚ। ತಸ್ಸ ತಂ ದಿಸ್ವಾವ ಸಕಲಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚಿಂಸು। ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿ ವಿಪರಿವತ್ತಮಾನಾ ಮಹಾರವಂ ವಿರವಿ । ಸೋ "ಅಞ್ಞೇಪಿ ನು ಖೋ ಪಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಲೋಮಹಂಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ನಾದ್ದಸ। ತತೋ – "ಇದಂ ಭಯಂ ಮಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ಸಚಾಹಂ ಯಕ್ಖೋತಿ ವಕ್ಖಾಮಿ, 'ಕಿಂ ತವಮೇವ ಅಕ್ಖೀನಿ ಅತ್ಥಿ, ತ್ವಮೇವ ಯಕ್ಖಂ ಪಸ್ಸಸಿ, ಪಠಮಂ ಯಕ್ಖಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ವಾದಸಙ್ಘಟ್ಟೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋವ ಯಕ್ಖಂ

ಪಸ್ಸಸೀ’ತಿ ವದೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ “ನ ದಾನಿ ಮೇ ಇಧ ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮಣಾ ಗೋತಮಾ”ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಅಥ ಖೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಾಣವೋ…ಪೇ॰… ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ।

೨೭೨. **ತಾಣಂ ಗವೇಸೀತಿ** ತಾಣಂ ಗವೇಸಮಾನೋ। **ಲೇಣಂ ಗವೇಸೀತಿ** ಲೇಣಂ ಗವೇಸಮಾನೋ। **ಸರಣಂ ಗವೇಸೀತಿ** ಸರಣಂ ಗವೇಸಮಾನೋ। ಏತ್ಥ ಚ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ತಾಣಂ**। ನಿಲೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಲೇಣಂ। ಸರತೀತಿ ಸರಣಂ, ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ, ವಿದ್ಧಂಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ** ಉಪಗಮ್ಮ ಹೇಟ್ಠಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ। **ಬ್ರವಿತೂತಿ** ವದತು।

ಅಮ್ಬಟ್ಠವಂಸಕಥಾ

೨೭೩-೨೭೪. **ದಕ್ಖಿಣಜನಪದನ್ತಿ** ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋತಿ ಪಾಕಟಂ। ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣತೋ ಪಾಕಟಜನಪದಂ। ತದಾ ಕಿರ ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೇ ಬಹೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತಾಪಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಂ ತಾಪಸಂ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆರಾಧೇಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಹ - “ಅಮ್ಭೋ, ಪುರಿಸ, ಮನ್ತಂ ತೇ ದೇಮಿ, ಯಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ತಂ ಮನ್ತಂ ಗಣ್ಹಾಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಆಹ - “ನ ಮೇ ಆಚರಿಯ, ಅಞ್ಞೇನ ಮನ್ತೇನ, ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಆವುಧಂ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ, ತಂ ಮೇ ಮನ್ತಂ ದೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ - “ಭದ್ರಂ, ಭೋ”ತಿ ತಸ್ಸ ಧನುಅಗಮನೀಯಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಂ ಅದಾಸಿ, ಸೋ ತಂ ವಿಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ - “ಇದಾನಿ ಮೇ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಇಸಿವೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಓಕ್ಕಾಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ದಕ್ಖಿಣಜನಪದಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಮನ್ತೇ ಅಧೀಯಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಓಕ್ಕಾಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ”ತಿ।

ಏತ್ಥ **ಬ್ರಹ್ಮಮನ್ತೇತಿ** ಆನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಸೇಟ್ಠಮನ್ತೇ। **ಕೋ ನೇವಂ’ರೇ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ದಾಸಿಪುತ್ತೋತಿ** ಕೋ ನು ಏವಂ ಅರೇ ಅಯಂ ಮಮ ದಾಸಿಪುತ್ತೋ। **ಸೋ ತಂ ಖುರಪ್ಪನ್ತಿ** ಸೋ ರಾಜಾ ತಂ ಮಾರೇತುಕಾಮತಾಯ ಸನ್ನಹಿತಂ ಸರಂ ತಸ್ಸ ಮನ್ತಾನುಭಾವೇನ ನೇವ ಖಿಪಿತುಂ ನ ಅಪನೇತುಂ ಸಕ್ಖಿ, ತಾವದೇವ ಸಕಲಸರೀರೇ ಸಞ್ಜಾತಸೇದೋ ಭಯೇನ ವೇಧಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ।

ಅಮಚ್ಚಾತಿ ಮಹಾಮಚ್ಚಾ। **ಪಾರಿಸಜ್ಜಾತಿ** ಇತರೇ ಪರಿಸಾವಚರಾ। **ಏತದವೋಚುನ್ತಿ** - “ದಣ್ಡಕೀರಞ್ಞೋ ಕಿಸವಚ್ಛತಾಪಸೇ ಅಪರದ್ಧಸ್ಸ ಆವುಧವುಟ್ಠಿಯಾ ಸಕಲರಟ್ಠಂ ವಿನಟ್ಠಂ । ನಾಳಿಕೇರೋ ಪಞ್ಚಸು ತಾಪಸಸತೇಸು ಅಜ್ಜುನೋ ಚ ಅಙ್ಗೀರಸೇ ಅಪರದ್ಧೋ ಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿರಯಂ ಪವಿಟ್ಠೋ”ತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತಾ ಭಯೇನ ಏತಂ ಸೋತ್ಥಿ, ಭದ್ದನ್ತೇತಿಆದಿವಚನಂ ಅವೋಚುಂ।

ಸೋತ್ಥಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ ರಞ್ಞೋತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಕಣ್ಹೋ ಚಿರಂ ತುಣ್ಹೀ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಯಾಚೀಯಮಾನೋ - “ತುಮ್ಹಾಕಂ ರಞ್ಞಾ ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ಖುರಪ್ಪಂ ಸನ್ನಯ್ಹನ್ತೇನ ಭಾರಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅಭಾಸಿ। **ಉನ್ದ್ರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ** ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಥುಸಮುಟ್ಠಿ ವಿಯ ವಿಪ್ಪಕಿರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ। ಇದಂ ಸೋ “ಜನಂ ತಾಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಮುಸಾ ಭಣತಿ। ಸರಸನ್ಥಮ್ಭನಮತ್ತೇಯೇವ ಹಿಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಾಯ ಆನುಭಾವೋ, ನ ಅಞ್ಞತ್ರ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ವಚನೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪಲ್ಲೋಮೋತಿ ಪನ್ನಲೋಮೋ। ಲೋಮಹಂಸನಮತ್ತಮ್ಪಿಸ್ಸ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇದಂ ಕಿರ ಸೋ “ಸಚೇ ಮೇ ರಾಜಾ ತಂ ದಾರಿಕಂ ದಸ್ಸತೀ”ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಅವಚ। **ಕುಮಾರೇ ಖುರಪ್ಪಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸೀತಿ** ತೇನ “ಸರೋ ಓತರತೂ”ತಿ ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತಿ, ತೇ ಕುಮಾರಸ್ಸ ನಾಭಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ। **ಧೀತರಂ ಅದಾಸೀತಿ** ಸೀಸಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಅದಾಸಂ ಭುಜಿಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಧೀತರಂ ಅದಾಸಿ, ಉಳಾರೇ ಚ ತಂ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। **ಮಾ ಖೋ ತುಮ್ಹೇ ಮಾಣವಕಾತಿ** ಇದಂ ಪನ ಭಗವಾ - “ಏಕೇನ ಪಕ್ಖೇನ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಸಕ್ಯಾನಂ ಞಾತಿ ಹೋತೀ”ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಸಮಸ್ಸಾಸನತ್ಥಂ ಆಹ। ತತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಘಟಸತೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ವಿಯ ಪಸ್ಸದ್ಧದರಥೋ ಹುತ್ವಾ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಂ “ತೋಸೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏಕೇನ ಪಕ್ಖೇನ ಞಾತಿಂ ಕರೋತಿ, ಖತ್ತಿಯೋ ಕಿರಾಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ।

ಖತ್ತಿಯಸೇಟ್ಠಭಾವವಣ್ಣನಾ

೧೭೫. ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ – “ಅಯಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಖತ್ತಿಯೋಸ್ಮೀ”ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಕರೋತಿ, ಅತ್ತನೋ ಅಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಜಾನಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಖತ್ತಿಯವಂಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಉತ್ತರಿದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ – “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸೂತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅನ್ತರೇ। **ಆಸನಂ ವಾ ಉದಕಂ ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಾಸನಂ ವಾ ಅಗ್ಗೋದಕಂ ವಾ। **ಸದ್ಧೇತಿ** ಮತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಭತ್ತೇ। **ಥಾಲಿಪಾಕೇತಿ** ಮಙ್ಗಲಾದಿಭತ್ತೇ। **ಯಞ್ಞೇತಿ** ಯಞ್ಞಭತ್ತೇ। **ಪಾಹುನೇತಿ** ಪಾಹುನಕಾನಂ ಕತಭತ್ತೇ ಪಣ್ಣಾಕಾರಭತ್ತೇ ವಾ। **ಅಪಿ ನುಸ್ಸಾತಿ** ಅಪಿ ನು ಅಸ್ಸ ಖತ್ತಿಯಪುತ್ತಸ್ಸ। **ಆವಟಂ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅನಾವಟಂ ವಾತಿ** , ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಾಸು ನಿವಾರಣಂ ಭವೇಯ್ಯ ವಾ ನೋ ವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಾರಿಕಂ ಲಭೇಯ್ಯ ವಾ ನ ವಾ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಪಪನ್ನೋತಿ** ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಅಪತ್ತೋ, ಅಪರಿಸುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೭೬. **ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಇತ್ಥಿಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಇತ್ಥಿಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ। **ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಪಕರಣೇತಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ದೋಸೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಯುತ್ತೇ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣೇ। **ಭಸ್ಸಪುಟೇನಾತಿ** ಭಸ್ಮಪುಟೇನ, ಸೀಸೇ ಛಾರಿಕಂ ಓಕಿರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೭೭. **ಜನೇತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಜನಿತಸ್ಮಿಂ, ಪಜಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇ ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರಿನೋತಿ** ಯೇ ಜನೇತಸ್ಮಿಂ ಗೋತ್ತಂ ಪಟಿಸರನ್ತಿ – “ಅಹಂ ಗೋತಮೋ, ಅಹಂ ಕಸ್ಸಪೋ”ತಿ, ತೇಸು ಲೋಕೇ ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರೀಸು ಖತ್ತಿಯೋ ಸೇಟ್ಠೋ। **ಅನುಮತಾ ಮಯಾತಿ** ಮಮ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ದೇಸಿತಾ ಮಯಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿಜ್ಜಾಚರಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. ಇಮಾಯ ಪನ ಗಾಥಾಯ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಇದಂ ಪದಂ ಸುತ್ವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ವಿಜ್ಜಾ ನಾಮ ತಯೋ ವೇದಾ, ಚರಣಂ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ, ತಯಿದಂ ಅಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಅತ್ಥಿ, ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚೇ ಸೇಟ್ಠೋ, ಮಯಮೇವ ಸೇಟ್ಠಾ”ತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ – “ಕತಮಂ ಪನ ತಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಚರಣಂ, ಕತಮಾ ಚ ಪನ ಸಾ ವಿಜ್ಜಾ”ತಿ ಆಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯೇ ಸಿದ್ಧಂ ಜಾತಿವಾದಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ – “ನ ಖೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಜಾತಿವಾದೋತಿ** ಜಾತಿಂ ಆರಬ್ಭ ವಾದೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇವಿದಂ ವಟ್ಟತಿ, ನ ಸುದ್ದಸ್ಸಾತಿಆದಿ ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಜಾತಿವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಜಾತಿವಾದೇ ವಿನಿಬದ್ಧಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ತತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ – “ಯತ್ಥ ದಾನಿ ಮಯಂ ಲಗ್ಗಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಚಿನ್ತಯಿಮ್ಹ, ತತೋ ನೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಹಾವಾತೇ ಥುಸಂ ಧುನನ್ತೋ ವಿಯ ದೂರಮೇವ ಅವಕ್ಖಿಪಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಮಯಂ ನ ಲಗ್ಗಾಮ, ತತ್ಥ ನೋ ನಿಯೋಜೇಸಿ। ಅಯಂ ನೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಞಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಪುನ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಭುತಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – “ಇಧ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ತಥಾಗತೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

೧೭೯. ಏತ್ಥ ಚ ಭಗವಾ ಚರಣಪರಿಯಾಪನ್ನಮ್ಪಿ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ ವಿಭಜನ್ತೋ “ಇದಮಸ್ಸ ಹೋತಿ ಚರಣಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ “ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಸೀಲವಸೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೀಲಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಚರಣವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾತಿಯಮಾನೇ “ಮಯಮ್ಪಿ ಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಾ”ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯ। ಯಂ ಪನ ತೇನ ಸುಪಿನೇಪಿ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೋ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಚರಣಸ್ಮಿಂ…ಪೇ॰…

ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಚರಣಸ್ಮಿನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ತಾವತಾ ಅಟ್ಠಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚರಣನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಞಾಣತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಟ್ಠವಿಧಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ವಿಜ್ಜಾತಿ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ।

ಚತುಅಪಾಯಮುಖಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೮೦. **ಅಪಾಯಮುಖಾನೀ**ತಿ ವಿನಾಸಮುಖಾನಿ। **ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣಮಾನೋ**ತಿ ಅಸಮ್ಪಾಪುಣನ್ತೋ, ಅವಿಸಹಮಾನೋ ವಾ। **ಖಾರಿವಿಧಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಖಾರೀ**ತಿ ಅರಣೀ ಕಮಣ್ಡಲು ಸುಜಾದಯೋ ತಾಪಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ। **ವಿಧೋ**ತಿ ಕಾಜೋ। ತಸ್ಮಾ ಖಾರಿಭರಿತಂ ಕಾಜಮಾದಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ಪನ ಖಾರಿವಿವಿಧನ್ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇ "**ಖಾರೀ**ತಿ ಕಾಜಸ್ಸ ನಾಮಂ, **ವಿವಿಧ**ನ್ತಿ ಬಹುಕಮಣ್ಡಲುಆದಿಪರಿಕ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನೋ**ತಿ ಪತಿತಫಲಭೋಜನೋ। **ಪರಿಚಾರಕೋ**ತಿ ಕಪ್ಪಿಯಕರಣಪತ್ತಪಟಿಗ್ಗಹಣಪಾದಧೋವನಾದಿವತ್ತಕರಣವಸೇನ ಪರಿಚಾರಕೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ಗುಣಾಧಿಕೋಪಿ ಖೀಣಾಸವಸಾಮಣೇರೋ ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖುನೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಪರಿಚಾರಕೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋ ಗುಣವಸೇನಪಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣವಸೇನಪಿ ಲಾಮಕೋಯೇವ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ವಿನಾಸಮುಖನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ? ಯಸ್ಮಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಸಾಸನಂ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಸೇನ ಓಸಕ್ಕಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಪೂರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ಲಜ್ಜಿನೋ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮಾ - "ನತ್ಥಿ ತಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪೋಸಥೋ ವಾ ಪವಾರಣಾ ವಾ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಂ ವಾ"ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತಿ। ಸೋ "ದುಕ್ಕರಂ ಖುರಧಾರೂಪಮಂ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣಂ ದುಕ್ಖಂ, ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಪನ ಸುಕರಾ ಚೇವ ಬಹುಜನಸಮ್ಮತಾ ಚಾ"ತಿ ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ತಾಪಸೋ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞೇ ತಂ ದಿಸ್ವಾ - "ಕಿಂ ತಯಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಸೋ - "ಭಾರಿಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಸನೇ ಕಮ್ಮಂ, ಇಧ ಪನ ಸಛನ್ದಚಾರಿನೋ ಮಯ"ನ್ತಿ ವದತಿ। ಸೋಪಿ, ಯದಿ ಏವಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಪಬ್ಬಜಾಮೀತಿ ತಸ್ಸ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತೋ ತಾಪಸೋ ಹೋತಿ। ಏವಮಞ್ಞೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಪೀತಿ ಕಮೇನ ತಾಪಸಾವ ಬಹುಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಸಾಸನಂ ಓಸಕ್ಕಿತಂ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಲೋಕೇ ಏವರೂಪೋ ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ತಸ್ಸ ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಸಾಸನಂ ಅಹೋಸೀತಿ ಸುತಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವಾ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ವಿನಾಸಮುಖನ್ತಿ ಆಹ।

ಕುದಾಲಪಿಟಕನ್ತಿ ಕನ್ದಮೂಲಫಲಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಕುದಾಲಞ್ಚೇವ ಪಿಟಕಞ್ಚ। **ಗಾಮಸಾಮನ್ತಂ ವಾ**ತಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾದೀನಿ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ, ಕಸಿಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ಚ ಜೀವಿತಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಬಹುಜನಕುಹಾಪನತ್ಥಂ ಗಾಮಸಾಮನ್ತೇ ವಾ ನಿಗಮಸಾಮನ್ತೇ ವಾ ಅಗ್ಗಿಸಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಸಪ್ಪಿತೇಲದಧಿಮಧುಫಾಣಿತತಿಲತಣ್ಡುಲಾದೀಹಿ ಚೇವ ನಾನಾದಾರೂಹಿ ಚ ಹೋಮಕರಣವಸೇನ ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರನ್ತೋ ಅಚ್ಛತಿ।

ಚತುದ್ವಾರಂ ಅಗಾರಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ ಚತುಮುಖಂ ಪಾನಾಗಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ದ್ವಾರೇ ಮಣ್ಡಪಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಾನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಆಗತಾಗತೇ ಪಾನೀಯೇನ ಆಪುಚ್ಛತಿ। ಯಮ್ಪಿಸ್ಸ ಅದ್ಧಿಕಾ ಕಿಲನ್ತಾ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಪರಿತುಟ್ಠಾ ಭತ್ತಪುಟಂ ವಾ ತಣ್ಡುಲಾದೀನಿ ವಾ ದೇನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಮ್ಬಿಲಯಾಗುಆದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಬಹುತರಂ ಆಮಿಸಗಹಣತ್ಥಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅನ್ನಂ ದೇತಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಭತ್ತಪಚನಭಾಜನಾದೀನಿ। ತೇಹಿಪಿ ದಿನ್ನಂ ಆಮಿಸಂ ವಾ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾದೀನಿ ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಾನಿ ವಡ್ಢಿಯಾ ಪಯೋಜೇತಿ। ಏವಂ ವಡ್ಢಮಾನವಿಭವೋ ಗೋಮಹಿಂಸದಾಸೀದಾಸಪರಿಗ್ಗಹಂ ಕರೋತಿ, ಮಹನ್ತಂ ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ। ಇಮಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - "ಚತುದ್ವಾರಂ ಅಗಾರಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಚ್ಛತೀ"ತಿ। "ತಮಹಂ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಯಥಾಬಲಂ ಪಟಿಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಇದಂ ಪನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಮುಖಂ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಮುಖೇನ ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಭಗವತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಕಥಂ? **ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹಿ ತಾಪಸಾ** - ಸಪುತ್ತಭರಿಯಾ, ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ, ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ, ಅಸಾಮಪಾಕಾ, ಅಸ್ಮಮುಟ್ಠಿಕಾ, ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ, ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನಾ, ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾತಿ। ತತ್ಥ ಯೇ ಕೇಣಿಯಜಟಿಲೋ ವಿಯ ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ ವಸನ್ತಿ, ತೇ **ಸಪುತ್ತಭರಿಯಾ** ನಾಮ।

ಯೇ ಪನ "ಸಪುತ್ತದಾರಭಾವೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಅಯುತ್ತೋ"ತಿ ಲಾಯನಮದ್ದನಟ್ಠಾನೇಸು ವೀಹಿಮುಗ್ಗಮಾಸತಿಲಾದೀನಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತೇ **ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ** ನಾಮ।

ಯೇ "ಖಲೇನ ಖಲಂ ವಿಚರಿತ್ವಾ ವೀಹಿಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ ನಾಮ ಅಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಗಾಮನಿಗಮೇಸು ತಣ್ಡುಲಭಿಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತೇ **ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ** ನಾಮ।

ಯೇ ಪನ "ಕಿಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಸಾಮಪಾಕೇನಾ"ತಿ ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಭಿಕ್ಖಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತಿ , ತೇ **ಅಸಾಮಪಾಕಾ** ನಾಮ।

ಯೇ "ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ದುಕ್ಖಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ಮುಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇನ ಅಮ್ಬಾಟಕಾದೀನಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ತಚಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತೇ **ಅಸ್ಮಮುಟ್ಠಿಕಾ** ನಾಮ।

ಯೇ ಪನ "ಪಾಸಾಣೇನ ತಚಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಿಚರಣಂ ನಾಮ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ದನ್ತೇಹೇವ ಉಬ್ಬಾಟೇತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತೇ **ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ** ನಾಮ।

ಯೇ "ದನ್ತೇಹಿ ಉಬ್ಬಾಟೇತ್ವಾ ಖಾದನಂ ನಾಮ ದುಕ್ಖಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪತಿತಾನಿ ಫಲಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತೇ **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನಾ** ನಾಮ।

ಯೇ ಪನ "ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಪಾತೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ ನಾಮ ಅಸಾರುಪ್ಪೋ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ಸಯಂ ಪತಿತಾನೇವ ಪುಪ್ಫಫಲಪಣ್ಡುಪಲಾಸಾದೀನಿ ಖಾದನ್ತಾ ಯಾಪೇನ್ತಿ, ತೇ **ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾ** ನಾಮ।

ತೇ ತಿವಿಧಾ - ಉಕ್ಕಟ್ಠಮಜ್ಝಿಮಮುದುಕವಸೇನ। ತತ್ಥ ಯೇ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನತೋ ಅನುಟ್ಠಾಯ ಹತ್ಥೇನ ಪಾಪುಣನಟ್ಠಾನೇವ ಪತಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। ಯೇ ಏಕರುಕ್ಖತೋ ಅಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಮಜ್ಝಿಮಾ। ಯೇ ತಂ ತಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತೇ ಮುದುಕಾ।

ಇಮಾ ಪನ ಅಟ್ಠಪಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಇಮಾಹಿ ಚತೂಹಿಯೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಏತಾಸು ಹಿ ಸಪುತ್ತಭರಿಯಾ ಚ ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ ಚ ಅಗಾರಂ ಭಜನ್ತಿ। ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ ಚ ಅಸಾಮಪಾಕಾ ಚ ಅಗ್ಯಾಗಾರಂ ಭಜನ್ತಿ। ಅಸ್ಮಮುಟ್ಠಿಕಾ ಚ ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ ಚ ಕನ್ದಮೂಲಫಲಭೋಜನಂ ಭಜನ್ತಿ। ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನಾ ಚ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾ ಚ ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನಂ ಭಜನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಭಗವತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

೨೮೧-೨೮೨. ಇದಾನಿ ಭಗವಾ ಸಾಚರಿಯಕಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಅಪಾಯಮುಖಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ। **ಅತ್ತನಾ ಆಪಾಯಿಕೋಪಿ ಅಪರಿಪೂರಮಾನೋತಿ** ಅತ್ತನಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಆಪಾಯಿಕೇನಾಪಿ ಅಪರಿಪೂರಮಾನೇನ।

ಪುಬ್ಬಕಇಸಿಭಾವಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೨೮೩. ದತ್ತಿಕನ್ತಿ ದಿನ್ನಕಂ। **ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಮ್ಪಿ ನ ದದಾತೀತಿ** ಕಸ್ಮಾ ನ ದದಾತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಸಮ್ಮುಖಾ ಆವಟ್ಟನಿಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ। ಯದಾ ರಾಜಾ ಮಹಾರಹೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅಲಙ್ಕತೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ರಞ್ಞೋ ಸಮೀಪೇ ಠತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ನಾಮಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಸ್ಸ ರಾಜಾ ನಾಮೇ ಗಹಿತೇ ನ ದೇಮೀತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ದತ್ವಾ ಪುನ ಛಣದಿವಸೇ ಅಲಙ್ಕಾರಂ ಆಹರಥಾತಿ ವತ್ವಾ, ನತ್ಥಿ, ದೇವ, ತುಮ್ಹೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಿನ್ನೋತಿ ವುತ್ತೋ, "ಕಸ್ಮಾ ಮೇ ದಿನ್ನೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ತೇ ಅಮಚ್ಚಾ 'ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಆವಟ್ಟನಿಮಾಯಂ ಜಾನಾತಿ। ತಾಯ ತುಮ್ಹೇ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತೀ'ತಿ ಆಹಂಸು। ಅಪರೇ ರಞ್ಞಾ ಸಹ ತಸ್ಸ ಅತಿಸಹಾಯಭಾವಂ ಅಸಹನ್ತಾ ಆಹಂಸು - "ದೇವ, ಏತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸರೀರೇ ಸಙ್ಖಫಲಿತಕುಟ್ಠಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತುಮ್ಹೇ ಏತಂ ದಿಸ್ವಾವ ಆಲಿಙ್ಗಥ ಪರಾಮಸಥ, ಇದಞ್ಚ ಕುಟ್ಠಂ ನಾಮ ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ಅನುಗಚ್ಛತಿ, ಮಾ ಏವಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಸ ರಾಜಾ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ನ ದೇತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಖತ್ತವಿಜ್ಜಾಯ ಕುಸಲೋ, ತೇನ ಸಹ ಮನ್ತೇತ್ವಾ ಕತಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಣಿಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠತ್ವಾ ಬಹಿ ಠಿತೇನ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ತಿರೋ ದುಸ್ಸನ್ತೇನ ಮನ್ತೇತೀ"ತಿ। ತತ್ಥ **ತಿರೋದುಸ್ಸನ್ತೇನಾತಿ** ತಿರೋದುಸ್ಸೇನ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಧಮ್ಮಿಕನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಂ। **ಪಯಾತನ್ತಿ** ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ। **ಕಥಂ ತಸ್ಸ ರಾಜಾತಿ** ಯಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಈದಿಸಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸೋ ರಾಜಾ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಮ್ಪಿ ನ ದದೇಯ್ಯ। ಅಯಂ ಪನ ಅದಿನ್ನಕಂ ಮಾಯಾಯ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತೇನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ರಾಜಾ ನ ದೇತೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಇದಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ರಾಜಾನಞ್ಚೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಞ್ಚ ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಜಾನಾತಿ। ತದೇತಂ ಏವಂ ರಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭಗವಾ ಪಕಾಸೇಸಿ।

೨೮೪. ಇದಾನಿ ಅಯಞ್ಚ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ, ಆಚರಿಯೋ ಚಸ್ಸ ಮನ್ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅತಿಮಾನಿನೋ। ತೇನ ತೇಸಂ ಮನ್ತನಿಸ್ಸಿತಮಾನನಿಮ್ಮದನತ್ಥಂ ಉತ್ತರಿ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಅಮ್ಬಟ್ಠ, ಇಧ ರಾಜಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ರಥೂಪತ್ಥರೇತಿ** ರಥಮ್ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಠಾನತ್ಥಂ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಸಜ್ಜಿತಪದೇಸೇ। **ಉಗ್ಗೇಹಿ ವಾತಿ** ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತೇಹಿ ವಾ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ। **ರಾಜಞ್ಞೇಹೀತಿ** ಅನಭಿಸಿತ್ತಕುಮಾರೇಹಿ। **ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಮನ್ತನನ್ತಿ** ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ದೇಸೇ ತಳಾಕಂ ವಾ ಮಾತಿಕಂ ವಾ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ನಗರಂ ವಾ ನಿವೇಸೇತುನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ಪಾಕಟಮನ್ತನಂ। **ತದೇವ ಮನ್ತನನ್ತಿ** ಯಂ ರಞ್ಞಾ ಮನ್ತಿತಂ ತದೇವ। ತಾದಿಸೇಹಿಯೇವ ಸೀಸುಕ್ಖೇಪಭಮುಕ್ಖೇಪಾದೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಮನ್ತೇಯ್ಯ। **ರಾಜಭಣಿತನ್ತಿ** ಯಥಾ ರಞ್ಞಾ ಭಣಿತಂ, ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನಸಮತ್ಥಂ। ಸೋಪಿ ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನಸಮತ್ಥಮೇವ ಭಣಿತಂ ಭಣತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೮೫. ಪವತ್ತಾರೋತಿ ಪವತ್ತಯಿತಾರೋ। **ಯೇಸನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ಸನ್ತಕಂ। **ಮನ್ತಪದನ್ತಿ** ವೇದಸಙ್ಖಾತಂ ಮನ್ತಮೇವ । **ಗೀತನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ಪೋರಾಣಕಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ। **ಪವುತ್ತನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಸಂ ವುತ್ತಂ, ವಾಚಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಿಹಿತನ್ತಿ** ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹಂ ರಾಸಿಕತಂ, ಪಿಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದನುಗಾಯನ್ತೀತಿ** ಏತರಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತಂ ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಗೀತಂ ಅನುಗಾಯನ್ತಿ ಅನುಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। **ತದನುಭಾಸನ್ತೀತಿ** ತಂ ಅನುಭಾಸನ್ತಿ, ಇದಂ ಪುರಿಮಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಭಾಸಿತಮನುಭಾಸನ್ತೀತಿ** ತೇಹಿ ಭಾಸಿತಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ ಅನುಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। **ವಾಚಿತಮನುವಾಚೇನ್ತೀತಿ** ತೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾಚಿತಂ ಅನುವಾಚೇನ್ತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ತೇ ಕತಮೇಹಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಕೋತಿಆದೀನಿ** ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ। ತೇ ಕಿರ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪರೂಪಘಾತಂ ಅಕತ್ವಾ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಾವಚನೇನ ಸಹ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಮನ್ತೇ ಗನ್ಥಿಂಸು। ಅಪರಾಪರೇ ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಯೋ ವೇದೇ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧವಚನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿರುದ್ಧೇ ಅಕಂಸು। **ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ** ಯೇನ ತ್ವಂ ಇಸಿ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ಏತಂ ಕಾರಣಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಇಧ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ - "ಏಸ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನೋಪಿ,

ಅತ್ತನೋ ಅವತ್ಥರಣಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಪಟಿವಚನಂ ನ ದಸ್ಸತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಗಹೇತ್ವಾವ ತಂ ಇಸಿಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ।

೨೮೯. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಪೋರಾಣಾ ದಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಾ ರಜೋಜಲ್ಲಧರಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಬ್ಬತಪಾದೇಸು ವನಮೂಲಫಲಾಹಾರಾ ವಸಿಂಸು। ಯದಾ ಕತ್ಥಚಿ ಗನ್ತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಆಕಾಸೇನೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಯಾನೇನ ಕಿಚ್ಚಂ। ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಚ ನೇಸಂ ಮೇತ್ತಾದಿಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾವ ಆರಕ್ಖಾ ಹೋತಿ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಪಾಕಾರಪುರಿಸಗುತ್ತೀಹಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಚ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಸುತಪುಬ್ಬಾ ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ; ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಸಾಚರಿಯಕಸ್ಸ ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಆರಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ವಿಚಿತಕಾಳಕ**ನ್ತಿ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಅಪನೀತಕಾಳಕಂ। **ವೇಠಕನತಪಸ್ಸಾಹೀ**ತಿ ದುಸ್ಸಪಟ್ಟದುಸ್ಸವೇಣಿ ಆದೀಹಿ ವೇಠಕೇಹಿ ನಮಿತಫಾಸುಕಾಹಿ। **ಕುತ್ತವಾಲೇಹೀ**ತಿ ಸೋಭಾಕರಣತ್ಥಂ ಕಪ್ಪೇತುಂ, ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸು ಕಪ್ಪಿತವಾಲೇಹಿ। ಏತ್ಥ ಚ ವಳವಾನಂಯೇವ ವಾಲಾ ಕಪ್ಪಿತಾ, ನ ರಥಾನಂ, ವಳವಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಪನ ರಥಾಪಿ "ಕುತ್ತವಾಲಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಉಕ್ಕಿಣ್ಣಪರಿಖಾಸೂ**ತಿ ಖತಪರಿಖಾಸು। **ಓಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘಾಸೂ**ತಿ ಠಪಿತಪಲಿಘಾಸು। **ನಗರೂಪಕಾರಿಕಾಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ ಪರೇಸಂ ಆರೋಹನಿವಾರಣತ್ಥಂ ಸಮನ್ತಾ ನಗರಂ ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅಧೋಭಾಗೇ ಕತಸುಧಾಕಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ತಾಹಿ ಉಪಕಾರಿಕಾಹಿ ಯುತ್ತಾನಿ ನಗರಾನೇವ "ನಗರೂಪಕಾರಿಕಾಯೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। **ರಕ್ಖಾಪೇನ್ತೀ**ತಿ ತಾದಿಸೇಸು ನಗರೇಸು ವಸನ್ತಾಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ। **ಕಙ್ಖಾ**ತಿ "ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿ ಏವಂ ಸಂಸಯೋ। **ವಿಮತೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ವಿರೂಪಾ ಮತಿ, ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ಭಗವಾ "ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವೋ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ದಿವಸೋ ವೀತಿವತ್ತತಿ, ಅಯಂ ಖೋ ಪನ ಲಕ್ಖಣಪರಿಯೇಸನತ್ಥಂ ಆಗತೋ, ತಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಂ ನಸ್ಸರತಿ। ಹನ್ದಸ್ಸ ಸತಿಜನನತ್ಥಂ ನಯಂ ದೇಮೀ"ತಿ ಆಹ।

ದ್ವೇಲಕ್ಖಣದಸ್ಸನವಣ್ಣನಾ

೨೮೭. ಏವಂ ವತ್ವಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ವಾ ನಿಪನ್ನಾನಂ ವಾ ಕೋಚಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಠಿತಾನಂ ಪನ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ವಾ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಆಚಿಣ್ಣಞ್ಚೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಕ್ಖಣಪರಿಯೇಸನತ್ಥಂ ಆಗತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಚಙ್ಕಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ತೇನ ಭಗವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಮನ್ನೇಸೀತಿ ಗವೇಸಿ, ಏಕಂ ದ್ವೇತಿ ವಾ ಗಣಯನ್ತೋ ಸಮಾನಯಿ। **ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ**ತಿ ಪಾಯೇನ, ಬಹುಕಾನಿ ಅದ್ದಸ, ಅಪ್ಪಾನಿ ನ ಅದ್ದಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಯಾನಿ ನ ಅದ್ದಸ ತೇಸಂ ದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ - "ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವೇ"ತಿ। **ಕಙ್ಖತೀ**ತಿ "ಅಹೋ ವತ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತೀ**ತಿ ತತೋ ತತೋ ತಾನಿ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಕಿಚ್ಛತಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ದಟ್ಠುಂ। **ನಾಧಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ನ ಸಮ್ಪಸೀದತೀ**ತಿ ತತೋ - "ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಭಗವತಿ ಪಸಾದಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಕಙ್ಖಾಯ ವಾ ದುಬ್ಬಲಾ ವಿಮತಿ ವುತ್ತಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾ, ಅನಧಿಮುಚ್ಚನತಾಯ ಬಲವತೀ, ಅಸಮ್ಪಸಾದೇನ ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಾಲುಸಿಯಭಾವೋ। **ಕೋಸೋಹಿತೇ**ತಿ ವತ್ಥಿಕೋಸೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ। **ವತ್ಥಗುಯ್ಹೇ**ತಿ ಅಙ್ಗಜಾತೇ ಭಗವತೋ ಹಿ ವರವಾರಣಸ್ಸೇವ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಪದುಮಗಬ್ಭಸಮಾನಂ। ತಂ ಸೋ ವತ್ಥಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ, ಅನ್ತೋಮುಖಗತಾಯ ಚ ಜಿವ್ಹಾಯ ಪಹೂತಭಾವಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ತೇಸು ದ್ವೀಸು ಲಕ್ಖಣೇಸು ಕಙ್ಖೀ ಅಹೋಸಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛೀ।

೨೮೮. **ತಥಾರೂಪ**ನ್ತಿ ತಂ ರೂಪಂ। ಕಿಮೇತ್ಥ ಅಞ್ಞೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ? ವುತ್ತಮೇತಂ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನೇವ ಮಿಲಿನ್ದರಞ್ಞಾ ಪುಟ್ಠೇನ - "ದುಕ್ಕರಂ, ಭನ್ತೇ, ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಕತನ್ತಿ। ಕಿಂ ಮಹಾರಾಜಾತಿ? ಮಹಾಜನೇನ ಹಿರಿಕರಣೋಕಾಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತೇವಾಸಿ ಉತ್ತರಸ್ಸ ಚ, ಬಾವರಿಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸೀನಂ ಸೋಳಸಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಞ್ಚ , ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತೇವಾಸೀನಂ ತಿಸತಮಾಣವಾನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಭನ್ತೇತಿ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಛಾಯಂ ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ನಿವಾಸನನಿವತ್ಥಂ ಕಾಯಬನ್ಧನಬದ್ಧಂ ಚೀವರಪಾರುತಂ ಛಾಯಾರೂಪಕಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇಸಿ ಮಹಾರಾಜಾತಿ। ಛಾಯಂ ದಿಟ್ಠೇ ಸತಿ ದಿಟ್ಠಂಯೇವ ನನು, ಭನ್ತೇತಿ? ತಿಟ್ಠತೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹದಯರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಹದಯಮಂಸಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ। ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ, ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ನಿನ್ನಾಮೇತ್ವಾತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಅನುಮಸೀ**ತಿ ಕಥಿನಸೂಚಿಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಅನುಮಜ್ಜಿ, ತಥಾಕರಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮುದುಭಾವೋ, ಕಣ್ಣಸೋತಾನುಮಸನೇನ ದೀಘಭಾವೋ, ನಾಸಿಕಸೋತಾನುಮಸನೇನ ತನುಭಾವೋ, ನಲಾಟಚ್ಛಾದನೇನ ಪುಥುಲಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೮೯. **ಪಟಿಮಾನೇನ್ತೋ**ತಿ ಆಗಮೇನ್ತೋ, ಆಗಮನಮಸ್ಸ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಉದಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯೦. **ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೋ**ತಿ ಕಥಾ ಚ ಸಲ್ಲಾಪೋ ಚ, ಕಥನಂ ಪಟಿಕಥನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯೧. **ಅಹೋ ವತಾ**ತಿ ಗರಹವಚನಮೇತಂ। **ರೇ**ತಿ ಇದಂ ಹೀಳನವಸೇನ ಆಮನ್ತನಂ। **ಪಣ್ಡಿತಕಾ**ತಿ ತಮೇವ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ಆಹ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವರೂಪೇನ ಕಿರ ಭೋ ಪುರಿಸೋ ಅತ್ಥಚರಕೇನಾ**ತಿ ಇದಂ ಯಾದಿಸೋ ತ್ವಂ, ಏದಿಸೇ ಅತ್ಥಚರಕೇ ಹಿತಕಾರಕೇ ಸತಿ ಪುರಿಸೋ ನಿರಯಂಯೇವ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ನ ಅಞ್ಞತ್ರಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಆಸಜ್ಜ ಆಸಜ್ಜಾ**ತಿ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾ। **ಅಮ್ಹೇಪಿ ಏವಂ ಉಪನೇಯ್ಯ ಉಪನೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಖೋ ಪನ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಏವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ಉಪನೇತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕಾರಣಂ ಆವಿಕರಿತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ದಾಸಾದಿಭಾವಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅವಚ, ತಯಾ ಅಮ್ಹೇ ಅಕ್ಕೋಸಾಪಿತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪದಸಾಯೇವ ಪವತ್ತೇಸೀ**ತಿ ಪಾದೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪಾತೇಸಿ। ಯಞ್ಚ ಸೋ ಪುಬ್ಬೇ ಆಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಥಂ ಆರುಹಿತ್ವಾ ಸಾರಥಿ ಹುತ್ವಾ ಅಗಮಾಸಿ , ತಮ್ಪಿಸ್ಸ ಠಾನಂ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ರಥಸ್ಸ ಪುರತೋ ಪದಸಾಯೇವಸ್ಸ ಗಮನಂ ಅಕಾಸಿ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಬುದ್ಧೂಪಸಙ್ಕಮನವಣ್ಣನಾ

೧೯೨-೧೯೭. **ಅತಿವಿಕಾಲೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಕಾಲೋ, ಸಮ್ಮೋದನೀಯಕಥಾಯಪಿ ಕಾಲೋ ನತ್ಥಿ। **ಆಗಮಾ ನು ಖ್ವಿಧ ಭೋ**ತಿ ಆಗಮಾ ನು ಖೋ ಇಧ ಭೋ। **ಅಧಿವಾಸೇತೂ**ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತು। **ಅಜ್ಜತನಾಯಾ**ತಿ ಯಂ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಕಾರಂ ಕರೋತೋ ಅಜ್ಜ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪುಞ್ಞಞ್ಚ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಞ್ಚ ತದತ್ಥಾಯ। **ಅಧಿವಾಸೇಸಿ ಭಗವಾ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನಾ**ತಿ ಭಗವಾ ಕಾಯಙ್ಗಂ ವಾ ವಾಚಙ್ಗಂ ವಾ ಅಚೋಪೇತ್ವಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವ ಖನ್ತಿಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಮನಸಾವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೯೮. **ಪಣೀತೇನಾ**ತಿ ಉತ್ತಮೇನ। **ಸಹತ್ಥಾ**ತಿ ಸಹತ್ಥೇನ। **ಸನ್ತಪ್ಪೇಸೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ತಪ್ಪೇಸಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಸುಹಿತಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಅಕಾಸಿ। **ಸಮ್ಪವಾರೇಸೀ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪವಾರೇಸಿ, ಅಲಂ ಅಲನ್ತಿ ಹತ್ಥಸಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಪೇಸಿ। **ಭುತ್ತಾವಿ**ನ್ತಿ ಭುತ್ತವನ್ತಂ। **ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿ**ನ್ತಿ ಪತ್ತತೋ ಓನೀತಪಾಣಿಂ, ಅಪನೀತಹತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಓನಿತ್ತಂ ನಾನಾಭೂತಂ ವಿನಾಭೂತಂ ಪತ್ತಂ ಪಾಣಿತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿ, ತಂ ಓನಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿಂ। ಹತ್ಥೇ ಚ ಪತ್ತಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತೇ ಪತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದೀ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಏವಂ ಭೂತಂ ಞತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ ನಿಸೀದೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೯೮. **ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ಕಥ**ನ್ತಿ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಕಥಂ। ಆನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾ ನಾಮ ದಾನಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಂ, ಸೀಲಾನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗೋ, ಸಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ದೀಪನಕಥಾ। ತೇನೇವ - "ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ ದಾನಕಥ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಓಕಾರ**ನ್ತಿ ಅವಕಾರಂ ಲಾಮಕಭಾವಂ। **ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಾ**ತಿ ಸಾಮಂ ಉಕ್ಕಂಸಿಕಾ, ಅತ್ತನಾಯೇವ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ, ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠಾ, ಅಸಾಧಾರಣಾ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾ ಪನ ಸಾತಿ? ಅರಿಯಸಚ್ಚದೇಸನಾ। ತೇನೇವಾಹ - "ದುಕ್ಖಂ, ಸಮುದಯಂ, ನಿರೋಧಂ, ಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ - "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಆಹ। ತಞ್ಹಿ ನಿರೋಧಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಏವಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೯. ದಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಏತೇನಾತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅನೇನಾತಿ **ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ**। ವಿಗತಾ ಕಥಂಕಥಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವಿಗತಕಥಂಕಥೋ**। **ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ಪತ್ತೋ। ಕತ್ಥ? ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ। ನಾಸ್ಸ ಪರೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಪರಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಯ ಏತ್ಥ ವತ್ತತೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥತ್ತಾ ಚ ಪಾಕಟಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೦. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಅಙ್ಗೇಸೂತಿ **ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತಂ**। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಅಙ್ಗೇಸೂತಿ** ಅಙ್ಗಾ ನಾಮ ಅಙ್ಗಪಾಸಾದಿಕತಾಯ ಏವಂ ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರೂಳ್ಹಿಸದ್ದೇನ ಅಙ್ಗಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಗೇಸು ಜನಪದೇ। **ಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಇಧಾಪಿ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ ಚೇವ ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತದಾ ಕಿರ ಭಗವತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಞಾಣಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಅಥ ಭಗವಾ ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಜಾಲೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। 'ಅತ್ಥಿ ನು ಖ್ವಸ್ಸುಪನಿಸ್ಸಯೋ'ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಅದ್ದಸ। 'ಮಯಿ ತತ್ಥ ಗತೇ ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿನೋ ದ್ವಾದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತ್ವಾ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗನ್ತುಂ ನ ದಸ್ಸನ್ತಿ। ಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕೂನತಿಂಸ ಆಕಾರೇಹಿ ಮಮ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತ್ವಾ ಮಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ। ಸೋ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸರಣಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀ'ತಿ, ದಿಸ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಭಿಕ್ಖುಪರಿವಾರೋ ತಂ ಜನಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - ಅಙ್ಗೇಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ…ಪೇ॰… ಯೇನ ಚಮ್ಪಾ ತದವಸರೀತಿ।

ಗಗ್ಗರಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇತಿ ತಸ್ಸ ಚಮ್ಪಾನಗರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಗಗ್ಗರಾಯ ನಾಮ ರಾಜಗ್ಗಮಹೇಸಿಯಾ ಖಣಿತತ್ತಾ ಗಗ್ಗರಾತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ ಪೋಕ್ಖರಣೀ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಸಾ ತೀರೇ ಸಮನ್ತತೋ ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಚಮ್ಪಕವನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಭಗವಾ ಕುಸುಮಗನ್ಧಸುಗನ್ಧೇ ಚಮ್ಪಕವನೇ ವಿಹರತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಗಗ್ಗರಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ತೀರೇತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಾಗಧೇನ ಸೇನಿಯೇನ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋ ರಾಜಾ ಮಗಧಾನಂ ಇಸ್ಸರತ್ತಾ **ಮಾಗಧೋ**। ಮಹತಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸೇನಿಯೋ। ಬಿಮ್ಬೀತಿ ಸುವಣ್ಣಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಾರಸುವಣ್ಣಸದಿಸವಣ್ಣತಾಯ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೩೦೧-೩೦೨. ಬಹೂ ಬಹೂ ಹುತ್ವಾ ಸಂಹತಾತಿ ಸಙ್ಘಾ। ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾಯ ದಿಸಾಯ ಸಙ್ಘೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಙ್ಘೀ**। ಪುಬ್ಬೇ ನಗರಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಗಣಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಗಣತಂ ಪತ್ತಾತಿ **ಗಣೀಭೂತಾ**। **ಖತ್ತಂ ಆಮನ್ತೇಸೀ**ತಿ। ಖತ್ತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥೋ ಮಹಾಮತ್ತೋ, ತಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ **ಆಗಮೇನ್ತೂ**ತಿ ಮುಹುತ್ತಂ ಪಟಿಮಾನೇನ್ತು, ಮಾ ಗಚ್ಛನ್ತೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಗುಣಕಥಾ

೩೦೩. **ನಾನಾವೇರಜ್ಜಕಾನ**ನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧೇಸು ರಜ್ಜೇಸು, ಅಞ್ಞೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಕಾಸಿಕೋಸಲಾದೀಸು ರಜ್ಜೇಸು ಜಾತಾ, ತಾನಿ ವಾ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಾ, ತತೋ ವಾ ಆಗತಾತಿ ನಾನಾವೇರಜ್ಜಕಾ, ತೇಸಂ ನಾನಾವೇರಜ್ಜಕಾನಂ। **ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ನಗರೇ ದ್ವೀಹಿ ಕರಣೀಯೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ - ಯಞ್ಞಾನುಭವನತ್ಥಂ ವಾ ಮನ್ತಸಜ್ಝಾಯನತ್ಥಂ ವಾ। ತದಾ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಯಮಞ್ಞೋ ನತ್ಥಿ। ಸೋಣದಣ್ಡಸ್ಸ ಪನ ಸನ್ತಿಕೇ ಮನ್ತಸಜ್ಝಾಯನತ್ಥಂ ಏತೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - “ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನಾ”ತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಗಮನಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - “ಅಯಂ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಉಗ್ಗತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಅಞ್ಞೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಅಯಮೇವ ನ ಗತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಸಚೇ ತತ್ಥ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಅದ್ಧಾ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಆವಟ್ಟನಿಯಾ ಮಾಯಾಯ ಆವಟ್ಟಿತೋ, ತಂ ಸರಣಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ। ತತೋ ಏತಸ್ಸಾಪಿ ಗೇಹದ್ವಾರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। “ಹನ್ದಸ್ಸ ಗಮನನ್ತರಾಯಂ ಕರೋಮಾ”ತಿ ಸಮ್ಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಗಮಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ - ಅಥ ಖೋ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾಪಙ್ಗೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ। ಏವಂ ಏತಂ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಪುನ - “ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಅತುಸ್ಸನಕಸತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಹನ್ದಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಣನೇನ ಗಮನಂ ನಿವಾರೇಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭವಞ್ಹಿ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಉಭತೋ ಸುಜಾತೋತಿಆದೀನಿ ಕಾರಣಾನಿ ಆಹಂಸು।

ಉಭತೋತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪಕ್ಖೇಹಿ। **ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚಾ**ತಿ ಭೋತೋ ಮಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ಮಾತುಮಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಮಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ; ಪಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಪಿತುಪಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ, ಏವಂ ಭವಂ ಉಭತೋ ಸುಜಾತೋ ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚ। **ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ**ತಿ ಸಂಸುದ್ಧಾ ತೇ ಮಾತುಗಹಣೀ ಕುಚ್ಛೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು "ಗಹಣೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾತಿ ಏತ್ಥ ಪಿತುಪಿತಾ ಪಿತಾಮಹೋ, ಪಿತಾಮಹಸ್ಸ ಯುಗಂ ಪಿತಾಮಹಯುಗಂ। **ಯುಗ**ನ್ತಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಮೇವ ಚೇತಂ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಿತಾಮಹೋಯೇವ ಪಿತಾಮಹಯುಗಂ। ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ ಪಿತಾಮಹಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ। ಏವಂ ಯಾವ ಸತ್ತಮೋ ಪುರಿಸೋ , ತಾವ ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ। ಅಥ ವಾ ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನುಪಕುಟ್ಠೋ ಜಾತಿವಾದೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। **ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ - "ಅಪನೇಥ ಏತಂ, ಕಿಂ ಇಮಿನಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನವಕ್ಖಿತ್ತೋ। **ಅನುಪಕುಟ್ಠೋ**ತಿ ನ ಉಪಕುಟ್ಠೋ, ನ ಅಕ್ಕೋಸಂ ವಾ ನಿನ್ದಂ ವಾ ಲದ್ಧಪುಬ್ಬೋ। ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ? ಜಾತಿವಾದೇನ। ಇತಿಪಿ - "ಹೀನಜಾತಿಕೋ ಏಸೋ"ತಿ ಏವರೂಪೇನ ವಚನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಡ್ಢೋತಿ ಇಸ್ಸರೋ। **ಮಹದ್ಧನೋ**ತಿ ಮಹತಾ ಧನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಭವತೋ ಹಿ ಗೇಹೇ ಪಥವಿಯಂ ಪಂಸುವಾಲಿಕಾ ವಿಯ ಬಹುಧನಂ, ಸಮಣೋ ಪನ ಗೋತಮೋ ಅಧನೋ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಉದರಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಯಾಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। **ಮಹಾಭೋಗೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನ ಮಹಾಉಪಭೋಗೋ। ಏವಂ ಯಂ ಯಂ ಗುಣಂ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಭಗವತೋ ಅಗುಣಂಯೇವ ದಸ್ಸೇಮಾತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತಿ।

ಅಭಿರೂಪೋತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅಭಿರೂಪೋ ಅಧಿಕರೂಪೋ। **ದಸ್ಸನೀಯೋ**ತಿ ದಿವಸಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅತಿತ್ತಿಕರಣತೋ ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಗೋ। ದಸ್ಸನೇನೇವ ಚಿತ್ತಪಸಾದಜನನತೋ **ಪಾಸಾದಿಕೋ**। ಪೋಕ್ಖರತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸುನ್ದರಭಾವೋ, ವಣ್ಣಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರತಾ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾ, ತಾಯ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೋರಾಣಾ** ಪನಾಹು - "ಪೋಕ್ಖರನ್ತಿ ಸರೀರಂ ವದನ್ತಿ, ವಣ್ಣಂ ವಣ್ಣಮೇವಾ"ತಿ। ತೇಸಂ ಮತೇನ ವಣ್ಣಞ್ಚ ಪೋಕ್ಖರಞ್ಚ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರಾನಿ। ತೇಸಂ ಭಾವೋ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾ। ಇತಿ **ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯಾ**ತಿ ಉತ್ತಮೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣೇನ ಚೇವ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮವಣ್ಣೀ**ತಿ ಸೇಟ್ಠವಣ್ಣೀ। ಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣೇಸುಪಿ ಸೇಟ್ಠೇನ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮವಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರೀರಸದಿಸೇನೇವ ಸರೀರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಅಖುದ್ದಾವಕಾಸೋ ದಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ "ಭೋತೋ ಸರೀರೇ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಖುದ್ದಕೋ ಮಹಾ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ತೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ದಸ್ಸನೀಯಾನೇವ, ತಾನಿ ಚಾಪಿ ಮಹನ್ತಾನೇವಾ"ತಿ ದೀಪೇನ್ತಿ।

ಸೀಲಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೀಲವಾ**। ವುದ್ಧಂ ವಡ್ಢಿತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ವುದ್ಧಸೀಲೀ**। **ವುದ್ಧಸೀಲೇನಾ**ತಿ ವುದ್ಧೇನ ವಡ್ಢಿತೇನ ಸೀಲೇನ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಯುತ್ತೋ। ಇದಂ ವುದ್ಧಸೀಲೀಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪಞ್ಚಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ।

ಕಲ್ಯಾಣವಾಚೋತಿಆದೀಸು ಕಲ್ಯಾಣಾ ಸುನ್ದರಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾಚಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಕಲ್ಯಾಣವಾಚೋ। ಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಕರಣಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕಲ್ಯಾಣವಾಕ್ಕರಣೋ** । **ವಾಕ್ಕರಣ**ನ್ತಿ ಉದಾಹರಣಘೋಸೋ। ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಪುರೇ ಭವಾತಿ ಪೋರೀ। ಪುರೇ ವಾ ಭವತ್ತಾ ಪೋರೀ। ಪೋರಿಯಾ ನಾಗರಿಕಿತ್ಥಿಯಾ ಸುಖುಮಾಲತ್ತನೇನ ಸದಿಸಾತಿ ಪೋರೀ, ತಾಯ **ಪೋರಿಯಾ**। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧಾಯ ಸನ್ದಿಟ್ಠವಿಲಮ್ಬಿತಾದಿದೋಸರಹಿತಾಯ। **ಅನೇಲಗಲಾಯಾ**ತಿ ಏಲಗಳೇನವಿರಹಿತಾಯ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಹಿ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಏಲಾ ಗಳನ್ತಿ, ಲಾಲಾ ವಾ ಪಗ್ಘರನ್ತಿ, ಖೇಳಫುಸಿತಾನಿ ವಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಏಲಗಳಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನಿಯಾ**ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಭಾಸಿತತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನಸಮತ್ಥಾಯ।

ಜಿಣ್ಣೋತಿ ಜರಾಜಿಣ್ಣತಾಯ ಜಿಣ್ಣೋ। **ವುದ್ಧೋತಿ** ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ವುದ್ಧಿಭಾವಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತೋ। **ಮಹಲ್ಲಕೋತಿ** ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಚಿರಕಾಲಪ್ಪಸುತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅದ್ಧಗತೋತಿ** ಅದ್ಧಾನಂ ಗತೋ, ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ ಅತೀತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ** ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ, ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ನಾಮ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೋ ತತಿಯಭಾಗೋ।

ಅಪಿ ಚ **ಜಿಣ್ಣೋತಿ** ಪೋರಾಣೋ, ಚಿರಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಕುಲನ್ವಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವುದ್ಧೋತಿ** ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಗುಣವುದ್ಧಿಯಾ ಯುತ್ತೋ। **ಮಹಲ್ಲಕೋತಿ** ವಿಭವಮಹನ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಅದ್ಧಗತೋತಿ** ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವತಚರಿಯಾದಿಮರಿಯಾದಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಚರಣಸೀಲೋ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ** ಜಾತಿವುದ್ಧಭಾವಮ್ಪಿ ಅನ್ತಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ।

ಬುದ್ಧಗುಣಕಥಾ

೩೦೪. ಏವಂ ವುತ್ತೇತಿ ಏವಂ ತೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ವುತ್ತೇ। ಸೋಣದಣ್ಡೋ - "ಇಮೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಮಮ ವಣ್ಣಂ ವದನ್ತಿ, ನ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ ಯುತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣೇ ರಜ್ಜಿತುಂ। ಹನ್ದಾಹಂ ಏತೇಸಂ ವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವಂ ಞಾಪೇತ್ವಾ ಏತೇಸಂ ತತ್ಥ ಗಮನಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಹಿ - ಭೋ ಮಮಪಿ ಸುಣಾಥಾತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯೇಪಿ ಉಭತೋ ಸುಜಾತೋತಿ ಆದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸಾ ಗುಣಾ ತೇಪಿ ; "ಕೋ ಚಾಹಂ ಕೇ ಚ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಯೋ ಗುಣಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಉತ್ತರಿತರೇಯೇವ ಮಞ್ಞಮಾನೋ, ಇತರೇ ಪನ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಭಗವತೋ ಮಹನ್ತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತಿ।

ಮಯಮೇವ ಅರಹಾಮಾತಿ ಏವಂ ನಿಯಾಮೇನ್ತೋವೇತ್ಥ ಇದಂ ದೀಪೇತಿ - "ಯದಿ ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಿನೇರುಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಸಾಸಪೋ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಗೋಪದಕಂ, ಸತ್ತಸು ಮಹಾಸರೇಸು ಉದಕಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದು ಪರಿತ್ತೋ ಲಾಮಕೋ। ಏವಮೇವ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಯೋಪಿ ಗುಣೇ ಉಪನಿಧಾಯ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗುಣಾ ಪರಿತ್ತಾ ಲಾಮಕಾ; ತಸ್ಮಾ ಮಯಮೇವ ಅರಹಾಮ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತು"ನ್ತಿ।

ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಸಂಘಂ ಓಹಾಯಾತಿ ಮಾತಿಪಕ್ಖೇ ಅಸೀತಿಕುಲಸಹಸ್ಸಾನಿ , ಪಿತಿಪಕ್ಖೇ ಅಸೀತಿಕುಲಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಏವಂ ಸಟ್ಠಿಕುಲಸತಸಹಸ್ಸಂ ಓಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋ।

ಭೂಮಿಗತಞ್ಚ ವೇಹಾಸಟ್ಠಞ್ಚಾತಿ ಏತ್ಥ ರಾಜಙ್ಗಣೇ ಚೇವ ಉಯ್ಯಾನೇ ಚ ಸುಧಾಮಟ್ಠಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಸತ್ತರತನಾನಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಠಪಿತಂ ಧನಂ ಭೂಮಿಗತಂ ನಾಮ। ಪಾಸಾದನಿಯೂಹಾದಯೋ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಠಪಿತಂ ವೇಹಾಸಟ್ಠಂ ನಾಮ। ಏತಂ ತಾವ ಕುಲಪರಿಯಾಯೇನ ಆಗತಂ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪನ ಜಾತದಿವಸೇಯೇವ ಸಙ್ಖೋ, ಏಲೋ, ಉಪ್ಪಲೋ, ಪುಣ್ಡರೀಕೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ನಿಧಯೋ ಉಗ್ಗತಾ। ತೇಸು ಸಙ್ಖೋ ಗಾವುತಿಕೋ, ಏಲೋ ಅಡ್ಢಯೋಜನಿಕೋ, ಉಪ್ಪಲೋ ತಿಗಾವುತಿಕೋ, ಪುಣ್ಡರೀಕೋ ಯೋಜನಿಕೋ। ತೇಸುಪಿ ಗಹಿತಂ ಗಹಿತಂ ಪೂರತಿಯೇವ, ಇತಿ ಭಗವಾ ಪಹೂತಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಂ ಓಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಹರೋವ ಸಮಾನೋತಿ ತರುಣೋವ ಸಮಾನೋ। **ಸುಸುಕಾಳಕೇಸೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಕಾಳಕೇಸೋ, ಅಞ್ಜನವಣ್ಣಸದಿಸಕೇಸೋ ಹುತ್ವಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭದ್ರೇನಾತಿ** ಭದ್ದಕೇನ। **ಪಠಮೇನ ವಯಸಾತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ವಯಾನಂ ಪಠಮವಯೇನ। **ಅಕಾಮಕಾನನ್ತಿ** ಅನಿಚ್ಛಮಾನಾನಂ। ಅನಾದರತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಅಸ್ಸೂನಿ ಮುಖೇ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಸ್ಸುಮುಖಾ,** ತೇಸಂ ಅಸ್ಸುಮುಖಾನಂ, ಅಸ್ಸೂಹಿ

ಕಿಲಿನ್ನಮುಖಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರುದನ್ತಾನನ್ತಿ** ಕನ್ದಿತ್ವಾ ರೋದಮಾನಾನಂ। **ಅಖುದ್ದಾವಕಾಸೋತಿ** ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ಅಪರಿಮಾಣೋಯೇವ ದಸ್ಸನಾಯ ಓಕಾಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು - ರಾಜಗಹೇ ಕಿರ ಅಞ್ಞತರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸುತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸನಕಾಲೇ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥಂ ವೇಳುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರಸ್ಸ ಬಹಿ ಠತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಭಗವತಿ ವೇಳುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮೀಪೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ವೇಳು ಭಗವತೋ ಜಾಣುಕಮತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಪುನ ದಿವಸೇ ದ್ವೇ ವೇಳೂ ಘಟೇತ್ವಾ ಸಮೀಪೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಭಗವಾಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ವೇಳೂನಂ ಉಪರಿ ಕಟಿಮತ್ತಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೋ - "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕಿಂ ಕರೋಸೀ"ತಿ ಆಹ। ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಮಾಣಂ ಗಣ್ಹಾಮೀತಿ। "ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸಚೇಪಿ ತ್ವಂ ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತೇ ವೇಳೂ ಘಟೇತ್ವಾ ಆಗಮಿಸ್ಸಸಿ, ನೇವ ಮೇ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ। ನ ಹಿ ಮಯಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತಥಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರಿತಾ, ಯಥಾ ಮೇ ಪರೋ ಪಮಾಣಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಅತುಲೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತಥಾಗತೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಧಮ್ಮಪದೇ ಗಾಥಮಾಹ -

"ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ, ನಿಬ್ಬುತೇ ಅಕುತೋಭಯೇ।
ನ ಸಕ್ಕಾ ಪುಞ್ಞಂ ಸಙ್ಖಾತುಂ, ಇಮೇತ್ತಮಪಿ ಕೇನಚೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೬)।

ಗಾಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚತುರಾಸೀತಿಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಮತಂ ಪಿವಿಂಸು।

ಅಪರಮ್ಪಿ ವತ್ಥು - ರಾಹು ಕಿರ ಅಸುರಿನ್ದೋ ಚತ್ತಾರಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಟ್ಠ ಚ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಉಚ್ಚೋ। ಬಾಹನ್ತರಮಸ್ಸ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಸತಾನಿ। ಬಹಲನ್ತರೇನ ಛ ಯೋಜನಸತಾನಿ। ಹತ್ಥತಲಪಾದತಲಾನಂ ಪುಥುಲತೋ ತೀಣಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ। ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬಾನಿ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನಾನಿ। ಭಮುಕನ್ತರಂ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನಂ। ಮುಖಂ ದ್ವಿಯೋಜನಸತಂ ತಿಯೋಜನಸತಗಮ್ಭೀರಂ ತಿಯೋಜನಸತಪರಿಮಣ್ಡಲಂ। ಗೀವಾ ತಿಯೋಜನಸತಂ। ನಲಾಟಂ ತಿಯೋಜನಸತಂ। ಸೀಸಂ ನವಯೋಜನಸತಂ। "ಸೋ ಅಹಂ ಉಚ್ಚೋಸ್ಮಿ, ಸತ್ಥಾರಂ ಓನಮಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನಾಗಚ್ಛಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಭಗವತೋ ವಣ್ಣಂ ಸುತ್ವಾ - "ಯಥಾಕಥಞ್ಚಿ ಓಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಗತೋ।

ಅಥ ಭಗವಾ ತಸ್ಸಜ್ಝಾಸಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ - "ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಕತರೇನ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಠಿತಕೋ ನಾಮ ನೀಚೋಪಿ ಉಚ್ಚೋ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ನಿಪನ್ನೋವಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ "ಆನನ್ದ, ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣೇ ಮಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ರಾಹು ಆಗನ್ತ್ವಾ ನಿಪನ್ನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಗೀವಂ ಉನ್ನಾಮೇತ್ವಾ ನಭಮಜ್ಝೇ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಂ ವಿಯ ಉಲ್ಲೋಕೇಸಿ। ಕಿಮಿದಂ ಅಸುರಿನ್ದಾತಿ ಚ ವುತ್ತೇ - "ಭಗವಾ ಓನಮಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಾಗಚ್ಛಿನ್ತಿ। ನ ಮಯಾ, ಅಸುರಿನ್ದ, ಅಧೋಮುಖೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರಿತಾ। ಉದ್ಧಗ್ಗಮೇವ ಕತ್ವಾ ದಾನಂ ದಿನ್ನನ್ತಿ। ತಂ ದಿವಸಂ ರಾಹು ಸರಣಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಅಖುದ್ದಾವಕಾಸೋ ದಸ್ಸನಾಯ।

ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ ಸೀಲವಾ, ತಂ ಪನ ಸೀಲಂ ಅರಿಯಂ ಉತ್ತಮಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ। ತೇನಾಹ - "ಅರಿಯಸೀಲೀ"ತಿ। ತದೇತಂ ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ। ತೇನಾಹ - "ಕುಸಲಸೀಲೀ"ತಿ। **ಕುಸಲಸೀಲೇನಾತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ವೇವಚನಂ।

ಬಹೂನಂ ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯೋತಿ ಭಗವತೋ ಏಕೇಕಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚತುರಾಸೀತಿಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಪರಿಮಾಣಾಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಮಗ್ಗಫಲಾಮತಂ ಪಿವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬಹೂನಂ ಆಚರಿಯೋ। ಸಾವಕವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪನ ಪಾಚರಿಯೋತಿ।

ಖೀಣಕಾಮರಾಗೋತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಖೀಣಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪನ ತೇ ನ ಜಾನಾತಿ। ಅತ್ತನೋ ಜಾನನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗುಣಂ ಕಥೇತಿ। **ವಿಗತಚಾಪಲ್ಲೋ**ತಿ - "ಪತ್ತಮಣ್ಡನಾ ಚೀವರಮಣ್ಡನಾ ಸೇನಾಸನಮಣ್ಡನಾ ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಕೇಲನಾ ಪಟಿಕೇಲನಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಚಾಪಲ್ಲಾ ವಿರಹಿತೋ।

ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋತಿ ಅಪಾಪೇ ನವ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ವಿಚರತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾಯ ಪಜಾಯಾ**ತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಿಭೇದಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಜಾಯ, ಏತಿಸ್ಸಾಯ ಚ ಪಜಾಯ ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಜಾ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಚರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿ ಚ **ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋ**ತಿ ನ ಪಾಪಂ ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ನ ಪಾಪಂ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ಚರತಿ, ನ ಪಾಪಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಸ? ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾಯ ಪಜಾಯ। ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾಯಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಜಾಯ ಅವಿರುದ್ಧೋ ಹಿತಸುಖತ್ಥಿಕೋ ಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಿರೋರಟ್ಠಾತಿ ಪರರಟ್ಠತೋ। **ತಿರೋಜನಪದಾ**ತಿ ಪರಜನಪದತೋ। **ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಪಣ್ಡಿತಾದಯೋ ಚೇವ ದೇವಬ್ರಹ್ಮನಾಗಗನ್ಧಬ್ಬಾದಯೋ ಚ - "ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಾ ದೋಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ವಾ ಅಸಮತ್ಥತಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ತುಣ್ಹೀ ನಿಸೀದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಕೇಸಞ್ಚಿ ಭಗವಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ವಿಮತಿಯೋ ತೀರಂ ಪತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಊಮಿಯೋ ವಿಯ ಭಗವನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ।

ಏಹಿ ಸ್ವಾಗತವಾದೀತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಪಬ್ಬಜಿತಗಹಟ್ಠೇಸು ತಂ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಂ - "ಏಹಿ ಸ್ವಾಗತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಖಿಲೋ**ತಿ ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಸಾಖಲ್ಯಂ? "ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ನೇಲಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಸಾಖಲ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಮುದುವಚನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮೋದಕೋ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲೋ, ಆಗತಾಗತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ - "ಕಚ್ಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅದ್ಧಾನದರಥಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ ವಿಯ ಪಠಮತರಂ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಭಾಕುಟಿಕೋ**ತಿ ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚೇ ಪರಿಸಂ ಪತ್ವಾ ಥದ್ಧಮುಖಾ ಸಙ್ಕುಟಿತಮುಖಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏದಿಸೋ, ಪರಿಸದಸ್ಸನೇನ ಪನಸ್ಸ ಬಾಲಾತಪಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಿಯ ಪದುಮಂ ಮುಖಪದುಮಂ ವಿಕಸತಿ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಸಸ್ಸಿರಿಕಂ ಹೋತಿ। **ಉತ್ತಾನಮುಖೋ**ತಿ ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚೇ ನಿಕುಜ್ಜಿತಮುಖಾ ವಿಯ ಸಮ್ಪತ್ತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇನ್ತಿ, ಅತಿದುಲ್ಲಭಕಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏವರೂಪೋ। ಸಮಣೋ ಪನ ಗೋತಮೋ ಸುಲಭಕಥೋ। ನ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾಗತಾನಂ - "ಕಸ್ಮಾ ಮಯಂ ಇಧಾಗತಾ"ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಧಮ್ಮಂ ಪನ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತಮನಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ**ತಿ ಭಾಸನ್ತೋ ಚ ಪಠಮತರಂ ಭಾಸತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಕಾಲಯುತ್ತಂ ಪಮಾಣಯುತ್ತಂ ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಭಾಸತಿ, ನ ನಿರತ್ಥಕಕಥಂ।

ನ ತಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ವಾತಿ ಯತ್ಥ ಕಿರ ಭಗವಾ ಪಟಿವಸತಿ, ತತ್ಥ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ದೇವತಾ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪದ್ದವೋ ನ ಹೋತಿ, ಪಂಸುಪಿಸಾಚಕಾದಯೋಯೇವ ಹಿ ಮನುಸ್ಸೇ ವಿಹೇಠೇನ್ತಿ, ತೇ ತಾಸಂ ಆನುಭಾವೇನ ದೂರಂ ಅಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಅಪಿ ಚ ಭಗವತೋ ಮೇತ್ತಾಬಲೇನಪಿ ನ ಅಮನುಸ್ಸಾ ಮನುಸ್ಸೇ ವಿಹೇಠೇನ್ತಿ।

ಸಙ್ಘೀತಿಆದೀಸು ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಸಯಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ಸಙ್ಘೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಙ್ಘೀ**। ತಾದಿಸೋ ಚಸ್ಸ ಗಣೋ ಅತ್ಥೀತಿ **ಗಣೀ**। ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವಾ ವೇವಚನಮೇತಂ। ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನ ಗಣಸ್ಸ ಆಚರಿಯೋತಿ **ಗಣಾಚರಿಯೋ** । **ಪುಥುತಿತ್ಥಕರಾನ**ನ್ತಿ ಬಹೂನಂ ತಿತ್ಥಕರಾನಂ। **ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ**ತಿ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಅಚೇಲಕಾದಿಮತ್ತಕೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ। **ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಅಭಿವಡ್ಢತಿ।

ಅತಿಥಿ ನೋ ತೇ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಗನ್ತುಕಾ, ನವಕಾ ಪಾಹುನಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯಾಪುಣಾಮೀ**ತಿ ಜಾನಾಮಿ। **ಅಪರಿಮಾಣವಣ್ಣೋ**ತಿ ತಥಾರೂಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾಪಿ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯವಣ್ಣೋ - "ಪಗೇವ ಮಾದಿಸೇನಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

"ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥

೩೦೫. ಇಮಂ ಪನ ಸತ್ಥು ಗುಣಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು - ಯಥಾ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ವಣ್ಣೇ ಭಣತಿ, ಅನೋಮಗುಣೋ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ; ಏವಂ ತಸ್ಸ ಗುಣೇ ಜಾನಮಾನೇನ ಖೋ ಪನ ಆಚರಿಯೇನ ಅತಿಚಿರಂ ಅಧಿವಾಸಿತಂ, ಹನ್ದ ನಂ ಅನುವತ್ತಾಮಾತಿ ಅನುವತ್ತಿಂಸು। ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತೇ "ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಲಮೇವಾ**ತಿ ಯುತ್ತಮೇವ। **ಅಪಿ ಪುಟೋಸೇನಾ**ತಿ ಪುಟೋಸಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಥೇಯ್ಯಂ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಟಂಸೇನಾತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ, ಪುಟೋ ಅಂಸೇ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪುಟಂಸೋ, ತೇನ ಪುಟಂಸೇನ। ಅಂಸೇನ ಹಿ ಪಾಥೇಯ್ಯಪುಟಂ ವಹನ್ತೇನಾಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಪರಿವಿತಕ್ಕವಣ್ಣನಾ

೩೦೬-೩೦೮. ತಿರೋವನಸಣ್ಡಗತಸ್ಸಾತಿ ಅನ್ತೋವನಸಣ್ಡೇ ಗತಸ್ಸ, ವಿಹಾರಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇ ಉಭತೋಪಕ್ಖಿಕಾ, ತೇ ಏವಂ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು - "ಸಚೇ ನೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಚೋದೇಸ್ಸನ್ತಿ - 'ಕಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ವನ್ದಿತ್ಥಾ'ತಿ? ತೇಸಂ - 'ಕಿಂ ಅಞ್ಜಲಿಮತ್ತಕರಣೇನಾಪಿ ವನ್ದನಂ ನಾಮ ಹೋತೀ'ತಿ ವಕ್ಖಾಮ। ಸಚೇ ನೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಚೋದೇಸ್ಸನ್ತಿ - 'ಕಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಭಗವನ್ತಂ ನ ವನ್ದಿತ್ಥಾ'ತಿ। 'ಕಿಂ ಸೀಸೇನ ಭೂಮಿಯಂ ಪಹರನ್ತೇನೇವ ವನ್ದನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನನು ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ವನ್ದನಂ ಏವಾ'ತಿ ವಕ್ಖಾಮಾ"ತಿ। **ನಾಮಗೋತ್ತ**ನ್ತಿ "ಭೋ, ಗೋತಮ, ಅಹಂ ಅಸುಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ದತ್ತೋ ನಾಮ, ಮಿತ್ತೋ ನಾಮ, ಇಧಾಗತೋ"ತಿ ವದನ್ತಾ ನಾಮಂ ಸಾವೇನ್ತಿ ನಾಮ। "ಭೋ, ಗೋತಮ, ಅಹಂ ವಾಸೇಟ್ಠೋ ನಾಮ, ಕಚ್ಚಾನೋ ನಾಮ, ಇಧಾಗತೋ"ತಿ ವದನ್ತಾ ಗೋತ್ತಂ ಸಾವೇನ್ತಿ ನಾಮ। ಏತೇ ಕಿರ ದಲಿದ್ದಾ ಜಿಣ್ಣಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ "ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನ ಪಾಕಟಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಮಕಂಸು। ಯೇ ಪನ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾ ನಿಸೀದಿಂಸು, ತೇ ಕೇರಾಟಿಕಾ ಚೇವ ಅನ್ಧಬಾಲಾ ಚ। ತತ್ಥ ಕೇರಾಟಿಕಾ - "ಏಕಂ ದ್ವೇ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೇಪಿ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ ಹೋತಿ, ಅಥ ವಿಸ್ಸಾಸೇ ಸತಿ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಭಿಕ್ಖಾ ಅದಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ತತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ನಿಸೀದನ್ತಿ। ಅನ್ಧಬಾಲಾ ಅಞ್ಞಾಣತಾಯೇವ ಅವಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾ ನಿಸೀದನ್ತಿ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೩೦೯-೩೧೦. ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕನ್ತಿ ಭಗವಾ - "ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಆಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಧೋಮುಖೋ ಥದ್ಧಗತ್ತೋ ಕಿಂ ಚಿನ್ತಯಮಾನೋ ನಿಸಿನ್ನೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಚಿನ್ತೇತೀ"ತಿ ಆವಜ್ಜನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಚೇತಸಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ। **ವಿಹಞ್ಞತೀ**ತಿ ವಿಘಾತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಪರಿಸ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ಸಕಸಮಯೇ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನೇನ ಉದಕೇ ಮಿಯಮಾನೋ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಥಲೇ ಠಪಿತೋ ವಿಯ ಸಮಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾನೇನೇವ "ಉಪಧಾರೇನ್ತು ಮೇ ಭೋನ್ತೋ ವಚನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ।

೩೧೧-೩೧೩. **ಸುಜಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನನ್ತಿ** ಯಞ್ಞಯಜನತ್ಥಾಯ ಸುಜಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಪಠಮೋ ವಾ ದುತಿಯೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಜಾಯ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾಯಾಗಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಾ। ಇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಕಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಭಗವಾ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಉತ್ತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ – ''ಇಮೇಸಂ ಪನಾ''ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತದವೋಚುನ್ತಿ** ಸಚೇ ಜಾತಿವಣ್ಣಮನ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಕೋ ಚರಹಿ ಲೋಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ? ನಾಸೇತಿ ನೋ ಅಯಂ ಸೋಣದಣ್ಡೋ, ಹನ್ದಸ್ಸ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಏತದವೋಚುಂ। **ಅಪವದತೀತಿ** ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಅನುಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ** ಅನುಪವಿಸತಿ। ಇದಂ – ''ಸಚೇ ತ್ವಂ ಪಸಾದವಸೇನ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಸರಣಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಗಚ್ಛ; ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮಯಂ ಭಿನ್ದೀ''ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಆಹಂಸು।

೩೧೪. **ಏತದವೋಚಾತಿ** ಇಮೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಏವಂ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ವಿರವನ್ತೇಸು ''ಅಯಂ ಕಥಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದ ನೇ ನಿಸ್ಸದ್ದೇ ಕತ್ವಾ ಸೋಣದಣ್ಡೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇಮೀ''ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ – ''ಏತಂ ಸಚೇ ಖೋ ತುಮ್ಹಾಕ''ನ್ತಿಆದಿಕಂ ವಚನಂ ಅವೋಚ।

೩೧೫-೩೧೬. **ಸಹಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಸಕಾರಣೇನ। **ಸಮಸಮೋತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕದೇಸಸಮತ್ತಂ ಸಮಭಾವೇನ ಸಮೋ, ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹಮಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಜಾನಾಮೀತಿ** ಭಗಿನಿಯಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಕಿಂ ನ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಕುಲಕೋಟಿಪರಿದೀಪನಂ ಸನ್ಧಾಯೇವ ವದತಿ। **ಮುಸಾವಾದಮ್ಪಿ ಭಣೇಯ್ಯಾತಿ** ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕಂ ಮುಸಾವಾದಂ ಕಥೇಯ್ಯ। **ಕಿಂ ವಣ್ಣೋ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಗುಣೇ ಅಸತಿ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ? ಕಿಮಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ ಪುನ – ''ಪಕತಿಸೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ''ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸೀಲಮೇವ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಹಿಸ್ಸ ಅಸತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವೋ ನಾಹೋಸೀತಿ ಸಮ್ಮೋಹಮತ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಯೋ। ಇದಂ ಪನ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ – ''ಸಭಾವಂ ಆಚರಿಯೋ ಆಹ, ಅಕಾರಣಾವ ಮಯಂ ಉಜ್ಝಾಯಿಮ್ಹಾ''ತಿ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸುಂ।

ಸೀಲಪಞ್ಞಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೭. ತತೋ ಭಗವಾ 'ಕಥಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪಞ್ಹೋ, ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀ'ತಿ? ತಸ್ಸ ವೀಮಂಸನತ್ಥಂ – ''ಇಮೇಸಂ ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ''ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸೀಲಪರಿಧೋತಾತಿ** ಸೀಲಪರಿಸುದ್ಧಾ। **ಯತ್ಥ ಸೀಲಂ ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೀಲಂ, ತತ್ಥೇವ ಪಞ್ಞಾ, ಕುತೋ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಪಞ್ಞಾ? ಪಞ್ಞಾರಹಿತೇ ವಾ ಜಳೇ ಏಳಮೂಗೇ ಕುತೋ ಸೀಲನ್ತಿ? **ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಸೀಲಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣಂ। **ಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಾಯೇವ। ಏವಮೇತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಭಗವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಚನಂ ಅನುಜಾನನ್ತೋ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಪರಿಧೋತಾ ಪಞ್ಞಾತಿ** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ ಧೋತಾ। ಕಥಂ ಪನ ಸೀಲೇನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವತೀತಿ? ಯಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಸಟ್ಠಿಅಸೀತಿವಸ್ಸಾನಿ ಅಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಮರಣಕಾಲೇಪಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಘಾತೇತ್ವಾ ಸೀಲೇನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕನ್ದರಸಾಲಪರಿವೇಣೇ ಮಹಾಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯ। ಥೇರೇ ಕಿರ ಮರಣಮಞ್ಚೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಬಲವವೇದನಾಯ ನಿತ್ಥುನನ್ತೇ , ತಿಸ್ಸಮಹಾರಾಜಾ ''ಥೇರಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿವೇಣದ್ವಾರೇ ಠಿತೋ ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ – ''ಕಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಅಯ''ನ್ತಿ? ಥೇರಸ್ಸ ನಿತ್ಥುನನಸದ್ದೋತಿ। ''ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸೇನ ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಕತಂ, ನ ದಾನಿ ನಂ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ವನ್ದಿತುಂ ಗತೋ। ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕದಹರೋ ಥೇರಂ ಆಹ – ''ಕಿಂ ನೋ, ಭನ್ತೇ, ಲಜ್ಜಾಪೇಥ, ಸದ್ಧೋಪಿ ರಾಜಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ನ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ ಗತೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಆವುಸೋತಿ? ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಿತ್ಥುನನಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ। ''ತೇನ ಹಿ ಮೇ ಓಕಾಸಂ ಕರೋಥಾ''ತಿ ವತ್ವಾ ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ದಹರಸ್ಸ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ – ''ಗಚ್ಛಾವುಸೋ, ಇದಾನಿ ರಾಜಾನಂ ಅಮ್ಹೇ ವನ್ದಾಪೇಹೀ''ತಿ। ದಹರೋ ಗನ್ತ್ವಾ – ''ಇದಾನಿ ಕಿರ ಥೇರಂ, ವನ್ದಥಾ''ತಿ ಆಹ। ರಾಜಾ ಸಂಸುಮಾರಪತಿತೇನ ಥೇರಂ ವನ್ದನ್ತೋ – ''ನಾಹಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ ವನ್ದಾಮಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಭೂಮಿಯಂ ಪನ ಠತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತಸೀಲಮೇವ ವನ್ದಾಮೀ''ತಿ ಆಹ, ಏವಂ ಸೀಲೇನ ಪಞ್ಞಂ ಧೋವತಿ ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ

ಸೀಲಸಂವರೋ ನತ್ಥಿ, ಉಗ್ಘಾಟಿತಞ್ಞುತಾಯ ಪನ ಚತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವತಿ ನಾಮ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತೋ।

೩೧೮. ಕತಮಂ ಪನ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆಹ? ಭಗವಾ ಕಿರ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯೇ ಪಞ್ಚಸೀಲಾನಿ 'ಸೀಲ'ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತಿ, ವೇದತ್ತಯಉಗ್ಗಹಣಪಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾತಿ। ಉಪರಿವಿಸೇಸಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಉತ್ತರಿವಿಸೇಸಭೂತಂ ಮಗ್ಗಸೀಲಂ, ಫಲಸೀಲಂ, ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಂ, ಫಲಪಞ್ಞಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ – "ಕತಮಂ ಪನ ತಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸೀಲಂ ಕತಮಾ ಸಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಆಹ। ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ – "ಮಯಾ ಸಕಸಮಯವಸೇನ ಪಞ್ಹೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ। ಸಮಣೋ ಪನ ಮಂ ಗೋತಮೋ ಪುನ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛತಿ, ಇದಾನಿಸ್ಸಾಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿತೋಸೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ವಾ ನ ವಾ? ಸಚೇ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಂ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಮೇ ಲಜ್ಜಾ ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ ಪನ ನ ಸಕ್ಕೋಮೀತಿ ವಚನೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಪುನ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಭಗವತೋಯೇವ ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ "ಏತ್ತಕಪರಮಾವ ಮಯ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತ್ತಕಪರಮಾತಿ** ಏತ್ತಕಂ ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಚನಮೇವ ಪರಮಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ, ತೇ ಮಯಂ ಏತ್ತಕಪರಮಾ, ಇತೋ ಪರಂ ಏತಸ್ಸ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಸೀಲಪಞ್ಞಾಯ ಮೂಲಭೂತಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪಭುತಿ ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – "ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ಇಧ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸೀಲಂ – "ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸೀಲಮಿಚ್ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ। ಏವಂ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಪನ ಅನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಮತ್ತೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾತಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾ

೩೧೯-೩೨೨. ಸ್ವಾತನಾಯಾತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಅಜ್ಜತನಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತೇನ ಮಂ ಸಾ ಪರಿಸಾ ಪರಿಭವೇಯ್ಯಾತಿ** ತೇನ ತುಮ್ಹೇ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಿತಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಾ ಪರಿಸಾ – "ಅಯಂ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ಠಿತೋ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ಗೋತಮೋ ಪನ ದಹರೋ ಯುವಾ ನತ್ತಾಪಿಸ್ಸ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಸೋ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ನತ್ತುಮತ್ತಭಾವಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ಪರಿಭವೇಯ್ಯ। **ಆಸನಾ ಮೇ ತಂ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಮಮ ಅಗಾರವೇನ ಅವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಭೋಗನಾಸನಭಯೇನ ಪನ ನ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ತುಮ್ಹೇ ಹಿ ಚೇವ ಮಯಾ ಚ ಞಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆಸನಾ ಮೇ ಏತಂ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ಧಾರೇತೂತಿ, ಇಮಿನಾ ಕಿರ ಸದಿಸೋ ಕುಹಕೋ ದುಲ್ಲಭೋ, ಭಗವತಿ ಪನಸ್ಸ ಅಗಾರವಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೋಗನಾಸನಭಯಾ ಕುಹನವಸೇನ ಏವಂ ವದತಿ। ಪರಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯಾತಿ**ಆದೀಸು ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪಾಯ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ। ತತ್ಥ ನಂ ಸಮುತ್ತೇಜೇತ್ವಾ ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ತಾಯ ಚ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕುಹಕತಾಯ ಏವಮ್ಪಿ ಭಗವತಿ ಧಮ್ಮವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿತೇ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಕೇವಲಮಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಾ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨೩. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಮಗಧೇಸೂತಿ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಮಗಧೇಸೂತಿ** ಮಗಧಾ ನಾಮ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರೂಳ್ಹೀಸದ್ದೇನ ಮಗಧಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಗಧೇಸು ಜನಪದೇ। ಇತೋ ಪರಂ ಪುರಿಮಸುತ್ತದ್ವಯೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸಾವ। **ಕೂಟದನ್ತೋತಿ** ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಉಪಕ್ಖಟೋತಿ** ಸಜ್ಜಿತೋ। **ವಚ್ಛತರಸತಾನೀತಿ** ವಚ್ಛಸತಾನಿ। **ಉರಬ್ಭಾತಿ** ತರುಣಮೇಣ್ಡಕಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇ ತಾವ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾಯೇವ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ಅನಾಗತಾನಮ್ಪಿ ಅನೇಕೇಸಂ ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ ಸತ್ತಸತ್ತಸತಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಸತಿಕಯಾಗಂ ಕಿರೇಸ ಯಜಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। **ಥೂಣೂಪನೀತಾನೀತಿ** ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪನತ್ಥಾಯ ಯೂಪಸಙ್ಖಾತಂ ಥೂಣಂ ಉಪನೀತಾನಿ।

೩೨೮. ತಿವಿಧನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಧಾ ವುಚ್ಚತಿ ಠಪನಾ, ತಿಟ್ಠಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋಳಸಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ** ಸೋಳಸಪರಿವಾರಂ।

೩೩೦-೩೩೬. ಪಟಿವಸನ್ತೀತಿ ಯಞ್ಞಾನುಭವನತ್ಥಾಯ ಪಟಿವಸನ್ತಿ। **ಭೂತಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ಇದಂ ಭಗವಾ ಪಥವೀಗತಂ ನಿಧಿಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ರಾಸಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಭವಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಪುಬ್ಬಚರಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಮಹಾವಿಜಿತೋತಿ** ಸೋ ಕಿರ ಸಾಗರಪರಿಯನ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ವಿಜಿನಿ, ಇತಿ ಮಹನ್ತಂ ವಿಜಿತಮಸ್ಸಾತಿ ಮಹಾವಿಜಿತೋ ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಅಗಮಾಸಿ। **ಅಡ್ಢೋತಿ**ಆದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೇನ ವಿಭವೇನ ಅಡ್ಢೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಪನ ನ ಕೇವಲಂ ಅಡ್ಢೋಯೇವ, ಮಹದ್ಧನೋ ಮಹತಾ ಅಪರಿಮಾಣಸಙ್ಖ್ಯೇನ ಧನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನ ಮಹನ್ತಾ ಉಳಾರಾ ಭೋಗಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಭೋಗೋ**। ಪಿಣ್ಡಪಿಣ್ಡವಸೇನ ಚೇವ ಸುವಣ್ಣಮಾಸಕರಜತಮಾಸಕಾದಿವಸೇನ ಚ ಜಾತರೂಪರಜತಸ್ಸ ಪಹೂತತಾಯ **ಪಹೂತಜಾತರೂಪರಜತೋ,** ಅನೇಕಕೋಟಿಸಙ್ಖ್ಯೇನ ಜಾತರೂಪರಜತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿತ್ತೀತಿ** ತುಟ್ಠಿ, ವಿತ್ತಿಯಾ ಉಪಕರಣಂ **ವಿತ್ತೂಪಕರಣಂ** ತುಟ್ಠಿಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಹೂತಂ ನಾನಾವಿಧಾಲಙ್ಕಾರಸುವಣ್ಣರಜತಭಾಜನಾದಿಭೇದಂ ವಿತ್ತೂಪಕರಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣೋ**। ಸತ್ತರತನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತಧನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಪಹೂತತಾಯ **ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞೋ** । ಅಥವಾ ಇದಮಸ್ಸ ದೇವಸಿಕಂ ಪರಿಬ್ಬಯದಾನಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಧನಧಞ್ಞವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಸಕೋಟ್ಠಾಗಾರೋತಿ ಕೋಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಂ, ನಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತೇನ ಧನೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಸೋ, ಧಞ್ಞೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಟ್ಠಾಗಾರೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥವಾ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಕೋಸೋ - ಹತ್ಥೀ, ಅಸ್ಸಾ, ರಥಾ, ಪತ್ತೀತಿ। ಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ತಿವಿಧಂ - ಧನಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ, ವತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ, ಧಞ್ಞಕೋಟ್ಠಾಗಾರನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಮಸ್ಸಾತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಸಕೋಟ್ಠಾಗಾರೋ। **ಉದಪಾದೀತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ರಾಜಾ ಏಕದಿವಸಂ ರತನಾವಲೋಕನಚಾರಿಕಂ ನಾಮ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ। ಸೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ತಾತ, ಇದಂ ಏವಂ ಬಹುಧನಂ ಕೇನ ಸಙ್ಗರಿತ"ನ್ತಿ? ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಿತುಪಿತಾಮಹಾದೀಹಿ ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಕುಲಪರಿವಟ್ಟಾತಿ। ಇದಂ ಪನ ಧನಂ ಸಙ್ಗರಿತ್ವಾ ತೇ ಕುಹಿಂ ಗತಾತಿ? ಸಬ್ಬೇವ ತೇ, ದೇವ, ಮರಣವಸಂ ಪತ್ತಾತಿ। ಅತ್ತನೋ ಧನಂ ಅಗಹೇತ್ವಾವ ಗತಾ, ತಾತಾತಿ? ದೇವ, ಕಿಂ ವದೇಥ, ಧನಂ ನಾಮೇತಂ ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯಮೇವ, ನೋ ಆದಾಯ ಗಮನೀಯನ್ತಿ। ಅಥ ರಾಜಾ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಸಿರೀಗಬ್ಭೇ ನಿಸಿನ್ನೋ - 'ಅಧಿಗತಾ ಖೋ ಮೇ'ತಿಆದೀನಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದೀ"ತಿ।

೩೩೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆಮನ್ತೇಸಿ? ಅಯಂ ಕಿರೇವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ದಾನಂ ದೇನ್ತೇನ ನಾಮ ಏಕೇನ ಪಣ್ಡಿತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತ್ವಾ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ ಕತಕಮ್ಮಞ್ಹಿ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಂ ಕರೋತೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆಮನ್ತೇಸಿ। ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಅಯಂ ರಾಜಾ ಮಹಾದಾನಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ಜನಪದೇ ಚಸ್ಸ ಬಹೂ ಚೋರಾ, ತೇ

ಅವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ದಾನಂ ದೇನ್ತಸ್ಸ ಖೀರದಧಿತಣ್ಡುಲಾದಿಕೇ ದಾನಸಮ್ಭಾರೇ ಆಹರನ್ತಾನಂ ನಿಪ್ಪುರಿಸಾನಿ ಗೇಹಾನಿ ಚೋರಾ ವಿಲುಮ್ಪಿಸ್ಸನ್ತಿ ಜನಪದೋ ಚೋರಭಯೇನೇವ ಕೋಲಾಹಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ರಞ್ಞೋ ದಾನಂ ನ ಚಿರಂ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದ, ನಂ ಏತಮತ್ಥಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಮೀ"ತಿ ತತೋ ತಮತ್ಥಂ ಸಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ "ಭೋತೋ, ಖೋ ರಞ್ಞೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೩೮. ತತ್ಥ **ಸಕಣ್ಟಕೋತಿ** ಚೋರಕಣ್ಟಕೇಹಿ ಸಕಣ್ಟಕೋ। **ಪನ್ಥದುಹನಾತಿ** ಪನ್ಥದುಹಾ, ಪನ್ಥಘಾತಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಕತ್ತಬ್ಬಕಾರೀ ಅಧಮ್ಮಕಾರೀ ಭವೇಯ್ಯ। **ದಸ್ಸುಖೀಲನ್ತಿ** ಚೋರಖೀಲಂ। **ವಧೇನ ವಾತಿ** ಮಾರಣೇನ ವಾ ಕೋಟ್ಟನೇನ ವಾ। **ಬನ್ಧನೇನಾತಿ** ಅದ್ದುಬನ್ಧನಾದಿನಾ। **ಜಾನಿಯಾತಿ** ಹಾನಿಯಾ; "ಸತಂ ಗಣ್ಹಥ, ಸಹಸ್ಸಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿತದಣ್ಡೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗರಹಾಯಾತಿ** ಪಞ್ಚಸಿಖಮುಣ್ಡಕರಣಂ, ಗೋಮಯಸಿಞ್ಚನಂ, ಗೀವಾಯ ಕುದಣ್ಡಕಬನ್ಧನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಗರಹಪಾಪನೇನ। **ಪಬ್ಬಾಜನಾಯಾತಿ** ರಟ್ಠತೋ ನೀಹರಣೇನ। **ಸಮೂಹನಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಹೇತುನಾ ನಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಊಹನಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಹತಾವಸೇಸಕಾತಿ** ಮತಾವಸೇಸಕಾ। **ಉಸ್ಸಹನ್ತೀತಿ** ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಅನುಪ್ಪದೇತೂತಿ** ದಿನ್ನೇ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ ಪುನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಬೀಜಞ್ಚ ಭತ್ತಞ್ಚ ಕಸಿಉಪಕರಣಭಣ್ಡಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ದೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಭತಂ ಅನುಪ್ಪದೇತೂತಿ** ಸಕ್ಖಿಂ ಅಕತ್ವಾ ಪಣ್ಣೇ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ ಮೂಲಚ್ಛೇಜ್ಜವಸೇನ ಭಣ್ಡಮೂಲಂ ದೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಣ್ಡಮೂಲಸ್ಸ ಹಿ ಪಾಭತನ್ತಿ ನಾಮಂ। ಯಥಾಹ -

"ಅಪ್ಪಕೇನಪಿ ಮೇಧಾವೀ, ಪಾಭತೇನ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ಅಣುಂ ಅಗ್ಗಿಂವ ಸನ್ಧಮ"ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧.೪)।

ಭತ್ತವೇತನನ್ತಿ ದೇವಸಿಕಂ ಭತ್ತಞ್ಚೇವ ಮಾಸಿಕಾದಿಪರಿಬ್ಬಯಞ್ಚ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಸೂರಭಾವಾನುರೂಪೇನ ಠಾನನ್ತರಗಾಮನಿಗಮಾದಿದಾನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕಮ್ಮಪಸುತಾತಿ** ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದೀಸು ಸಕೇಸು ಕಮ್ಮೇಸು ಉಯ್ಯುತ್ತಾ ಬ್ಯಾವಟಾ। **ರಾಸಿಕೋತಿ** ಧನಧಞ್ಞಾನಂ ರಾಸಿಕೋ। **ಖೇಮಟ್ಠಿತಾತಿ** ಖೇಮೇನ ಠಿತಾ ಅಭಯಾ। **ಅಕಣ್ಟಕಾತಿ** ಚೋರಕಣ್ಟಕರಹಿತಾ। **ಮುದಾ ಮೋದಮಾನಾತಿ** ಮೋದಾ ಮೋದಮಾನಾ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಮುದಿತಚಿತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಪಾರುತಘರಾತಿ** ಚೋರಾನಂ ಅಭಾವೇನ ದ್ವಾರಾನಿ ಅಸಂವರಿತ್ವಾ ವಿವಟದ್ವಾರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತದವೋಚಾತಿ** ಜನಪದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಇದ್ಧಫೀತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಏತಂ ಅವೋಚ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೩೯. **ತೇನ ಹಿ ಭವಂ ರಾಜಾತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಕಿರ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಅಯಂ ರಾಜಾ ಮಹಾದಾನಂ ದಾತುಂ ಅತಿವಿಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ। ಸಚೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅನುಯನ್ತಾ ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ ದಸ್ಸತಿ। ನಾಸ್ಸ ತೇ ಅತ್ತಮನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ; ಯಥಾ ದಾನಂ ತೇ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ "ತೇನ ಹಿ ಭವ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇಗಮಾತಿ** ನಿಗಮವಾಸಿನೋ। **ಜಾನಪದಾತಿ** ಜನಪದವಾಸಿನೋ । **ಆಮನ್ತಯತನ್ತಿ** ಆಮನ್ತೇತು ಜಾನಾಪೇತು। **ಯಂ ಮಮ ಅಸ್ಸಾತಿ** ಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಜಾನನಂ ಮಮ ಭವೇಯ್ಯ। **ಅಮಚ್ಚಾತಿ** ಪಿಯಸಹಾಯಕಾ। **ಪಾರಿಸಜ್ಜಾತಿ** ಸೇಸಾ ಆಣತ್ತಿಕಾರಕಾ। **ಯಜತಂ ಭವಂ ರಾಜಾತಿ** ಯಜತು ಭವಂ, ತೇ ಕಿರ - ಅಯಂ ರಾಜಾ "ಅಹಂ ಇಸ್ಸರೋ"ತಿ ಪಸಯ್ಹ ದಾನಂ ಅದತ್ವಾ ಅಮ್ಹೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ, ಅಹೋನೇನ ಸುಟ್ಠು ಕತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಮನಾ ಏವಮಾಹಂಸು। ಅನಾಮನ್ತಿತೇ ಪನಸ್ಸ ಯಞ್ಞಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸನಾಯಪಿ ನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ। **ಯಞ್ಞಕಾಲೋ ಮಹಾರಾಜಾತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಸತಿ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ ಚ ಏವರೂಪಂ ದಾನಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತ್ವಂ ಪನ ಮಹಾಧನೋ ಚೇವ ತರುಣೋ ಚ, ಏತೇನ ತೇ ಯಞ್ಞಕಾಲೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಾ ವದನ್ತಿ। **ಅನುಮತಿಪಕ್ಖಾತಿ** ಅನುಮತಿಯಾ ಪಕ್ಖಾ, ಅನುಮತಿದಾಯಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಭವನ್ತೀತಿ** ಪರಿವಾರಾ ಭವನ್ತಿ। "ರಥೋ ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಝಾನಕ್ಖೋ ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪) ಏತ್ಥ ಪನ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ ವುತ್ತೋ।

ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೪೦. **ಅಟ್ಠಹಙ್ಗೇಹೀ**ತಿ ಉಭತೋ ಸುಜಾತಾದೀಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ। **ಯಸಸಾ**ತಿ ಆಣಾಠಪನಸಮತ್ಥತಾಯ। **ಸದ್ಧೋ**ತಿ ದಾನಸ್ಸ ಫಲಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಸದ್ದಹತಿ। **ದಾಯಕೋ**ತಿ ದಾನಸೂರೋ। ನ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಾನಪತೀ**ತಿ ಯಂ ದಾನಂ ದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪತಿ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ, ನ ದಾಸೋ, ನ ಸಹಾಯೋ। ಯೋ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಮಧುರಂ ಭುಞ್ಜತಿ, ಪರೇಸಂ ಅಮಧುರಂ ದೇತಿ, ಸೋ ದಾನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾಸೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ। ಯೋ ಯಂ ಅತ್ತನಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ತದೇವ ದೇತಿ, ಸೋ ಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಯಾಪೇತಿ, ಪರೇಸಂ ಮಧುರಂ ದೇತಿ, ಸೋ ಪತಿ ಜೇಟ್ಠಕೋ ಸಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ, ಅಯಂ ತಾದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।
ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕವಣಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಿತಪಾಪಾ **ಸಮಣಾ,** ಬಾಹಿತಪಾಪಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। **ಕಪಣಾ**ತಿ ದುಗ್ಗತಾ ದಲಿದ್ದಮನುಸ್ಸಾ। **ಅದ್ಧಿಕಾ**ತಿ ಪಥಾವಿನೋ। **ವಣಿಬ್ಬಕಾ**ತಿ ಯೇ – "ಇಟ್ಠಂ ದಿನ್ನಂ, ಕನ್ತಂ, ಮನಾಪಂ, ಕಾಲೇನ ಅನವಜ್ಜಂ ದಿನ್ನಂ, ದದಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇಯ್ಯ, ಗಚ್ಛತು ಭವಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದಾನಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಥೋಮಯಮಾನಾ ವಿಚರನ್ತಿ। **ಯಾಚಕಾ**ತಿ ಯೇ – "ಪಸತಮತ್ತಂ ದೇಥ, ಸರಾವಮತ್ತಂ ದೇಥಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಯಾಚಮಾನಾ ವಿಚರನ್ತಿ। **ಓಪಾನಭೂತೋ**ತಿ ಉದಪಾನಭೂತೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೋ, ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಖತಪೋಕ್ಖರಣೀ ವಿಯ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುತಜಾತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸುತಮೇವ ಸುತಜಾತಂ। **ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಅತ್ಥೇ ಚಿನ್ತೇತು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ – "ಅತೀತೇ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಕತತ್ತಾಯೇವ ಮೇ ಅಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀ"ತಿ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅತೀತಮತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇತುಂ ಪಟಿಬಲೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। "ಇದಾನಿ ಪುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾವ ಅನಾಗತೇ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿತು"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅನಾಗತಮತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇತುಂ ಪಟಿಬಲೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। "ಇದಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಂ, ಮಯ್ಹಞ್ಚ ಭೋಗಾಪಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ದಾಯಕಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ; ಹನ್ದಾಹಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇತುಂ ಪಟಿಬಲೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇತಿ ಇಮಾನೀ**ತಿ ಏವಂ ಯಥಾ ವುತ್ತಾನಿ ಏತಾನಿ। ಏತೇಹಿ ಕಿರ ಅಟ್ಠಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ದಾನಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾಹಿ ಮಹಾಜನೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ। "ಅಯಂ ದುಜ್ಜಾತೋ ಕಿತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ದಸ್ಸತಿ, ಇದಾನಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನ ಕೋಚಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏತಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೪೧. **ಸುಜಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಯಾಗಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನಟ್ಠಾನೇ ದಾನಕಟಚ್ಛುಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ। **ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹೀ**ತಿ ಏತೇಹಿ ಸುಜಾತಾದೀಹಿ। ಏತೇಸು ಹಿ ಅಸತಿ – "ಏವಂ ದುಜ್ಜಾತಸ್ಸ ಸಂವಿಧಾನೇನ ಪವತ್ತದಾನಂ ಕಿತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಾರೋ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಗರಹಿತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಾನಿಪಿ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

೩೪೨. **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಧಾ ದೇಸೇಸೀ**ತಿ ತೀಣಿ ಠಪನಾನಿ ದೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ದಾನಂ ದದಮಾನಾ ನಾಮ ತಿಣ್ಣಂ ಠಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಚಲನ್ತಿ ಹನ್ದಾಹಂ ಇಮಂ ರಾಜಾನಂ ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಠಮತರಞ್ಞೇವ ನಿಚ್ಚಲಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ। ತೇನಸ್ಸ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಧಾ ದೇಸೇಸೀತಿ। **ಸೋ ಭೋತೋ ರಞ್ಞೋ**ತಿ ಇದಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಭೋತಾ ರಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ನ ಕರಣೀಯೋ**ತಿ "ಭೋಗಾನಂ ವಿಗಮಹೇತುಕೋ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋ, ಪುಬ್ಬಚೇತನಾ ಪನ ಅಚಲಾ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಏವಞ್ಹಿ ದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇತರೇಸುಪಿ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। ಮುಞ್ಚಚೇತನಾಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಛಾಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಾ ಚ ನಿಚ್ಚಲಾವ ಕಾತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ದಾನಂ ನ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ, ನಾಪಿ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ, ಮಹಾರೋರುವಂ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಗಹಪತಿನೋ ವಿಯ।

೩೪೩. **ದಸಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ - ಸಚಾಯಂ ರಾಜಾ ದುಸ್ಸೀಲೇ ದಿಸ್ವಾ - "ನಸ್ಸತಿ ವತ ಮೇ ದಾನಂ, ಯಸ್ಸ ಮೇ ಏವರೂಪಾ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಭುಞ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಸೀಲವನ್ತೇಸುಪಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ, ದಾನಂ ನ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಚ ನಾಮ ದಾಯಕಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ಹನ್ದಸ್ಸ ಪಠಮಮೇವ ತಂ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ವಿನೋದೇಮೀತಿ। ತಸ್ಮಾ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸುಪಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ವಿನೋದೇಸೀತಿ। **ತೇಸಞ್ಞೇವ ತೇನಾತಿ** ತೇಸಞ್ಞೇವ ತೇನ ಪಾಪೇನ ಅನಿಟ್ಠೋ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಜತಂ ಭವನ್ತಿ** ದೇತು ಭವಂ। **ಸಜ್ಜತನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜತು। **ಅನ್ತರನ್ತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರಂ।

೩೪೪. **ಸೋಳಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇಸೀತಿ** ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾದಾನಾನುಮೋದನಂ ನಾಮ ಆರದ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಸನ್ದಸ್ಸೇಸೀತಿ** - 'ಇದಂ ದಾನಂ ದಾತಾ ಏವರೂಪಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭತೀ'ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ। **ಸಮಾದಪೇಸೀತಿ** ತದತ್ಥಂ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ। **ಸಮುತ್ತೇಜೇಸೀತಿ** ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನೇನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವೋದಾಪೇಸಿ। **ಸಮ್ಪಹಂಸೇಸೀತಿ** 'ಸುನ್ದರಂ ತೇ ಕತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾನಂ ದದಮಾನೇನಾ'ತಿ ಥುತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ। **ವತ್ತಾ ಧಮ್ಮತೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಕಾರಣೇನ ವತ್ತಾ ನತ್ಥಿ।

೩೪೫. **ನ ರುಕ್ಖಾ ಛಿಜ್ಜಿಂಸು ಯೂಪತ್ಥಾಯ ನ ದಬ್ಭಾ ಲೂಯಿಂಸು ಬರಿಹಿಸತ್ಥಾಯಾತಿ** ಯೇ ಯೂಪನಾಮಕೇ ಮಹಾಥಮ್ಭೇ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ - "ಅಸುಕರಾಜಾ ಅಸುಕಾಮಚ್ಚೋ ಅಸುಕಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಏವರೂಪಂ ನಾಮ ಮಹಾಯಾಗಂ ಯಜತೀ"ತಿ ನಾಮಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ಯಾನಿ ಚ ದಬ್ಬತಿಣಾನಿ ಲಾಯಿತ್ವಾ ವನಮಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನ ಯಞ್ಞಸಾಲಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪತ್ಥರನ್ತಿ, ತೇಪಿ ನ ರುಕ್ಖಾ ಛಿಜ್ಜಿಂಸು, ನ ದಬ್ಭಾ ಲೂಯಿಂಸು। ಕಿಂ ಪನ ಗಾವೋ ವಾ ಅಜಾದಯೋ ವಾ ಹಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದಾಸಾತಿ** ಅನ್ತೋಗೇಹದಾಸಾದಯೋ। **ಪೇಸ್ಸಾತಿ** ಯೇ ಪುಬ್ಬಮೇವ ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಕರಾತಿ** ಯೇ ಭತ್ತವೇತನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। ದಣ್ಡತಜ್ಜಿತಾ ನಾಮ ದಣ್ಡಯಟ್ಠಿಮುಗ್ಗರಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ - "ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಥ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಏವಂ ತಜ್ಜಿತಾ। ಭಯತಜ್ಜಿತಾ ನಾಮ - ಸಚೇ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಸಿ, ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ಕರೋಸಿ, ಛಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮ ವಾ ಬನ್ಧಿಸ್ಸಾಮ ವಾ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮ ವಾತಿ ಏವಂ ಭಯೇನ ತಜ್ಜಿತಾ। ಏತೇ ಪನ ನ ದಣ್ಡತಜ್ಜಿತಾ, ನ ಭಯತಜ್ಜಿತಾ, ನ ಅಸ್ಸುಮುಖಾ ರೋದಮಾನಾ ಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ಅಕಂಸು। ಅಥ ಖೋ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೇನೇವ ಸಮುದಾಚರಿಯಮಾನಾ ಅಕಂಸು। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ದಾಸಂ ವಾ ದಾಸಾತಿ, ಪೇಸ್ಸಂ ವಾ ಪೇಸ್ಸಾತಿ, ಕಮ್ಮಕರಂ ವಾ ಕಮ್ಮಕರಾತಿ ಆಲಪನ್ತಿ। ಯಥಾನಾಮವಸೇನೇವ ಪನ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೇನ ಆಲಪಿತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಬಲವನ್ತದುಬ್ಬಲಾನಂ ಅನುರೂಪಮೇವ ಕಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ - "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕರೋಥಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿವಸೇನೇವ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಯೇ ಇಚ್ಛಿಂಸು, ತೇ ಅಕಂಸು; ಯೇ ನ ಇಚ್ಛಿಂಸು, ನ ತೇ ಅಕಂಸು। ಯಂ ಇಚ್ಛಿಂಸು, ತಂ ಅಕಂಸು; ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಂಸು, ನ ತಂ ಅಕಂಸೂ"ತಿ। **ಸಪ್ಪಿತೇಲನವನೀತದಧಿಮಧುಫಾಣಿತೇನ ಚೇವ ಸೋ ಯಞ್ಞೋ ನಿಟ್ಠಾನಮಗಮಾಸೀತಿ** ರಾಜಾ ಕಿರ ಬಹಿನಗರಸ್ಸ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅನ್ತೋನಗರಸ್ಸ ಚ ಮಜ್ಝೇತಿ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಮಹಾದಾನಸಾಲಾಯೋ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಲಾಯ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಞ್ಚಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪೇಹಿ ಸಹತ್ಥೇನ ಸುವಣ್ಣಕಟಚ್ಛುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಣೀತೇಹಿ ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದಿಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇಹೇವ ಯಾಗುಖಜ್ಜಕಭತ್ತಬ್ಯಞ್ಜನಪಾನಕಾದೀಹಿ ಮಹಾಜನಂ ಸನ್ತಪ್ಪೇಸಿ। ಭಾಜನಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮಾನಂ ತಥೇವ ದಾಪೇಸಿ। ಸಾಯಣ್ಹಸಮಯೇ ಪನ ವತ್ಥಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪೂಜೇಸಿ। ಸಪ್ಪಿಆದೀನಂ ಪನ ಮಹಾಚಾಟಿಯೋ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾ - "ಯೋ ಯಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮೋ, ಸೋ ತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತೂ"ತಿ ಅನೇಕಸತೇಸು ಠಾನೇಸು ಠಪಾಪೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಸಪ್ಪಿತೇಲನವನೀತದಧಿಮಧುಫಾಣಿತೇನ ಚೇವ ಸೋ ಯಞ್ಞೋ ನಿಟ್ಠಾನಮಗಮಾಸೀ"ತಿ।

೩೪೬. **ಪಹೂತಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಆದಾಯಾತಿ** ಬಹುಂ ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ತೇ ಕಿರ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - "ಅಯಂ ರಾಜಾ ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದೀನಿ ಜನಪದತೋ ಅನಾಹರಾಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಮೇವ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ದೇತಿ। ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪನ 'ರಾಜಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹರಾಪೇತೀ'ತಿ ನ ಯುತ್ತಂ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿತುಂ। ನ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಘರೇ ಧನಂ ಅಕ್ಖಯಧಮ್ಮಮೇವ, ಅಮ್ಹೇಸು ಚ ಅದೇನ್ತೇಸು

ಕೋ ಅಞ್ಞೋ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದಸ್ಸ ಧನಂ ಉಪಸಂಹರಾಮಾ"ತಿ ತೇ ಗಾಮಭಾಗೇನ ಚ ನಿಗಮಭಾಗೇನ ಚ ನಗರಭಾಗೇನ ಚ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಸಂಹರಿತ್ವಾ ಸಕಟಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಉಪಹರಿಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ - "ಪಹೂತಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೪೭. **ಪುರತ್ಥಿಮೇನ ಯಞ್ಞವಾಟಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮತೋ ನಗರದ್ವಾರೇ ದಾನಸಾಲಾಯ ಪುರತ್ಥಿಮಭಾಗೇ। ಯಥಾ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ದಾನಸಾಲಾಯ ಯಾಗುಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ದಾನಸಾಲಾಯ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ನಗರಂ ಪವಿಸನ್ತಿ। ಏವರೂಪೇ ಠಾನೇ ಪಟ್ಠಪೇಸುಂ। **ದಕ್ಖಿಣೇನ ಯಞ್ಞವಾಟಸ್ಸಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣತೋ ನಗರದ್ವಾರೇ ದಾನಸಾಲಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದಕ್ಖಿಣಭಾಗೇ ಪಟ್ಠಪೇಸುಂ। ಪಚ್ಛಿಮುತ್ತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೪೮. **ಅಹೋ ಯಞ್ಞೋ, ಅಹೋ ಯಞ್ಞಸಮ್ಪದಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಪ್ಪಿಆದೀಹಿ ನಿಟ್ಠಾನಗಮನಂ ಸುತ್ವಾ - "ಯಂ ಲೋಕೇ ಮಧುರಂ, ತದೇವ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಕಥೇತಿ, ಹನ್ದಸ್ಸ ಯಞ್ಞಂ ಪಸಂಸಾಮಾ"ತಿ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಪಸಂಸಮಾನಾ ಏವಮಾಹಂಸು। **ತುಣ್ಹೀಭೂತೋವ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಯಮಾನೋ ನಿಸ್ಸದ್ದೋವ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। **ಅಭಿಜಾನಾತಿ ಪನ ಭವಂ ಗೋತಮೋ**ತಿ ಇದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪರಿಹಾರೇನ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಆಹ। ಇತರಥಾ ಹಿ - "ಕಿಂ ಪನ ತ್ವಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ತದಾ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ಉದಾಹು ಪುರೋಹಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ ಏವಂ ಉಜುಕಮೇವ ಪುಚ್ಛಯಮಾನೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ನಿಚ್ಚದಾನಅನುಕುಲಯಞ್ಞವಣ್ಣನಾ

೩೪೯. **ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮಾ**ತಿ - ಇದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ದಾನಂ ನಾಮ ದಾತುಂ ಗರುಕಂ ಸಕಲಜನಪದೋ ಚ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಾನಿ ಅಕರೋನ್ತೋ ನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಇಮಮ್ಹಾ ಯಞ್ಞಾ ಅಞ್ಞೋ ಯಞ್ಞೋ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ ಚೇವ ಮಹಪ್ಫಲತರೋ ಚಾ"ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಆಹ। **ನಿಚ್ಚದಾನಾನೀ**ತಿ ಧುವದಾನಾನಿ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾನಿ। **ಅನುಕುಲಯಞ್ಞಾನೀ**ತಿ - "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿತುಪಿತಾಮಹಾದೀಹಿ ಪವತ್ತಿತಾನೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ದುಗ್ಗತಪುರಿಸೇಹಿಪಿ ವಂಸಪರಮ್ಪರಾಯ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ ಯಾಗಾನಿ, ಏವರೂಪಾನಿ ಕಿರ ಸೀಲವನ್ತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ನಿಬದ್ಧದಾನಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ದಲಿದ್ದಾಪಿ ನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು – ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಕಿರ ಘರೇ ಪಞ್ಚ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಸತಾನಿ ದೀಯಿಂಸು। ದನ್ತಮಯಸಲಾಕಾನಿ ಪಞ್ಚಸತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ತಂ ಕುಲಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ದಾಲಿದ್ದಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತಂ, ಏಕಾ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ದಾರಿಕಾ ಏಕಸಲಾಕತೋ ಉದ್ಧಂ ದಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸಾಪಿ ಪಚ್ಛಾ ಸೇತವಾಹನರಜ್ಜಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಖಲಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಲದ್ಧಧಞ್ಞೇನ ತಂ ಸಲಾಕಂ ಅದಾಸಿ। ಏಕೋ ಥೇರೋ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸಿ। ರಾಜಾ ತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಸಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪುನ ಪಞ್ಚಪಿ ಸಲಾಕಭತ್ತಸತಾನಿ ಪವತ್ತೇಸಿ।

ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರಾತಿ - "ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಿಟ್ಠಥ ತಿಟ್ಠಥಾ"ತಿ ಉಜುಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಗಣ್ಹಥ ಗಣ್ಹಥಾತಿ ಚ ಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ದೀಯಮಾನಾ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರಾಪಿ ಗಲಗ್ಗಾಹಾಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಅಯಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹೇತು...ಪೇ॰... ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚಾ**ತಿ। ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಯಞ್ಞೇ ವಿಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಲಾಕಭತ್ತೇ ನ ಬಹೂಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರೇಹಿ ವಾ ಉಪಕರಣೇಹಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ನ ಬಹೂನಂ ಕಮ್ಮಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪೀಳಾಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮಾರಮ್ಭೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಯಿಟ್ಠಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಞ್ಞನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಸ್ಸೇವ ನ ಸುಕರಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ಕಾತುಂ, ಇದಞ್ಚ ತಥಾವಿಧಂ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - ಇದಮ್ಪಿ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಂ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ದದತೋ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಏಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ನಸ್ಸತಿ। ನವನವೋ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚ ಜನೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ

ಇತೋಪಿ ಅಞ್ಞೋ ಯಞ್ಞೋ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ ಚಾತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಲಾಕಭತ್ತೇ ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಏಕೇನ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಕಮ್ಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಂವಿಧಾತಬ್ಬಮೇವ। ವಿಹಾರದಾನೇ ಪನ ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅತ್ಥಿ। ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ವಾ ಹಿ ಕಾರೇತುಂ ಕೋಟಿಧನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ವಾ, ಏಕವಾರಂ ಧನಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಕತ್ವಾ ಕಾರಿತಂ ಸತ್ತಟ್ಠವಸ್ಸಾನಿಪಿ ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಕೇವಲಂ ಜಿಣ್ಣಪತಿತಟ್ಠಾನೇ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಮತ್ತಮೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ವಿಹಾರದಾನಂ ಸಲಾಕಭತ್ತತೋ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಂ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಯಾವದೇವ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿ ಆದಯೋ ನವಾನಿಸಂಸಾ ವುತ್ತಾ, ಖನ್ಧಕಪರಿಯಾಯೇನ।

"ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ ಪಟಿಹನ್ತಿ, ತತೋ ವಾಳಮಿಗಾನಿ ಚ।
ಸಿರಿಂಸಪೇ ಚ ಮಕಸೇ ಚ, ಸಿಸಿರೇ ಚಾಪಿ ವುಟ್ಠಿಯೋ॥

ತತೋ ವಾತಾತಪೋ ಘೋರೋ, ಸಞ್ಜಾತೋ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ।
ಲೇಣತ್ಥಞ್ಚ ಸುಖತ್ಥಞ್ಚ, **ಝಾಯಿತುಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸಿತುಂ**॥

ವಿಹಾರದಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಂ ಬುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣಿತಂ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪೋಸೋ, ಸಮ್ಪಸ್ಸಂ ಅತ್ಥಮತ್ತನೋ।
ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ॥

ತೇಸಂ ಅನ್ನಞ್ಚ ಪಾನಞ್ಚ, ವತ್ಥಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ।
ದದೇಯ ಉಜುಭೂತೇಸು, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ॥

ತೇ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾಪನೂದನಂ।
ಯಂ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಇಧಞ್ಞಾಯ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ ಅನಾಸವೋ"ತಿ॥ (ಚೂಳವ॰ ೨೯೫)।

ಸತ್ತರಸಾನಿಸಂಸಾ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಸಲಾಕಭತ್ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾವ ಯಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಧನಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹಾರದಾನಂ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಂ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಾ ಹಿ ಕಾಕಣಿಕಾಪಿ ಪರಸ್ಸ ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜಾ, ಹನ್ದಾಹಂ ಇತೋಪಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಞ್ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಞ್ಚ ಯಞ್ಞಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ। ತತೋ ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ – "ಅತ್ಥಿ ಪನ ಭೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೫೦-೩೫೧. ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಕಿಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತೇಪಿ ವಿಹಾರೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಛಾದನಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಾದಿವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿಯೇವ, ಸರಣಂ ಪನ ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ಸಕಿಂ ಗಹಿತಂ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತ್ತಬ್ಬತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ವಿಹಾರದಾನತೋ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಞ್ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸರಣಗಮನಂ ನಾಮ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಿಣ್ಣಂ ಪನ ರತನಾನಂ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ಯಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೩೫೨. ಇದಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಂ ನಾಮ ಪರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರಂ, ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಇತೋಪಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ ಯಞ್ಞೋ"ತಿ ತತೋ ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪುನ "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣೀತಿಆದೀಸು **ವೇರಮಣೀ** ನಾಮ ವಿರತಿ। ಸಾ ತಿವಿಧಾ ಹೋತಿ – ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ, ಸಮಾದಾನವಿರತಿ

ಸೇತುಘಾತವಿರತೀತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಅಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಗೋತ್ತಕುಲಾಪದೇಸಾದೀನಿ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ - "ನ ಮೇ ಇದಂ ಪತಿರೂಪ"ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ನ ಕರೋತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುಂ ಪರಿಹರತಿ। ತತೋ ಆರಕಾ ವಿರಮತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾ ವಿರತಿ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಪಾಣಂ ನ ಹನಾಮೀ"ತಿ ವಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರಮಾಮೀ"ತಿ ವಾ "ವೇರಮಣಿಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪನ ವಿರತಿ ಸಮಾದಾನವಿರತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಪನ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿರತಿ ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ವಿರತಿಯೋ ಯಂ ವೋರೋಪನಾದಿವಸೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವತ್ಥು, ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾವ। ಏತ್ಥ ಚ ಯೋ ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಏಕತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಾನಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯೋ ಏಕೇಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ ಯಂ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ, ತದೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಸೇತುಘಾತವಿರತಿಯಾ ಪನ ಭೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಭವನ್ತರೇಪಿ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನೇವ ಪಾಣಂ ಹನತಿ ನ ಸುರಂ ಪಿವತಿ। ಸಚೇಪಿಸ್ಸ ಸುರಞ್ಚ ಖೀರಞ್ಚ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಖೀರಮೇವ ಪವಿಸತಿ, ನ ಸುರಾ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಕೋಞ್ಚಸಕುಣಾನಂ ಖೀರಮಿಸ್ಸಕೇ ಉದಕೇ ಖೀರಮೇವ ಪವಿಸತಿ? ನ ಉದಕಂ। ಇದಂ ಯೋನಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಚೇ, ಇದಂ ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸರಣಗಮನೇ ದಿಟ್ಠಿಉಜುಕಕರಣಂ ನಾಮ ಭಾರಿಯಂ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನೇ ಪನ ವಿರತಿಮತ್ತಕಮೇವ। ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಾಧುಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಞ್ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಞ್ಚ। ಪಞ್ಚಸೀಲಸದಿಸಸ್ಸ ಪನ ದಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಏತ್ಥ ಮಹಪ್ಫಲತಾ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಪಞ್ಚಿಮಾನಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಾನಾನಿ ಮಹಾದಾನಾನಿ ಅಗ್ಗಞ್ಞಾನಿ ರತ್ತಞ್ಞಾನಿ ವಂಸಞ್ಞಾನಿ ಪೋರಾಣಾನಿ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾನಿ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾನಿ ನ ಸಙ್ಕಿಯನ್ತಿ ನ ಸಙ್ಕಿಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾನಿ ಸಮಣೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ। ಕತಮಾನಿ ಪಞ್ಚ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದೇತಿ, ಅವೇರಂ ದೇತಿ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಂ ದೇತಿ। ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದತ್ವಾ ಅವೇರಂ ದತ್ವಾ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಂ ದತ್ವಾ ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಅಭಯಸ್ಸ ಅವೇರಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಹೋತಿ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ದಾನಂ ಮಹಾದಾನಂ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ।
>
> ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯ...ಪೇ॰... ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಂ ಪಹಾಯ...ಪೇ॰... ಮುಸಾವಾದಂ ಪಹಾಯ...ಪೇ॰... ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ಪಹಾಯ...ಪೇ॰... ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ದಾನಾನಿ ಮಹಾದಾನಾನಿ ಅಗ್ಗಞ್ಞಾನಿ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞೂಹೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೯)।

ಇದಞ್ಚ ಪನ ಸೀಲಪಞ್ಚಕಂ - "ಅತ್ತಸಿನೇಹಞ್ಚ ಜೀವಿತಸಿನೇಹಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಮಾದಿನ್ನತಾಯ ಯಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಞ್ಚಸೀಲತೋ ಸರಣಗಮನಮೇವ ಜೇಟ್ಠಕಂ, ಇದಂ ಪನ ಸರಣಗಮನೇಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ರಕ್ಖಿತಸೀಲವಸೇನ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೩೫೩. ಇದಮ್ಪಿ ಸುತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ನಾಮ ರಕ್ಖಿತುಂ ಗರುಕಂ, ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಈದಿಸಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಇತೋ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಞ್ಚ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚಾ"ತಿ। ತತೋ ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪುನಪಿ - "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ತಿವಿಧಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಯಞ್ಞಾನಂ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಞ್ಚ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಂ ಆರಭನ್ತೋ "ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಠಿತೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಿ

ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠಾನಿ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಏಕಂ ಕಪ್ಪಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಆಯುಂ ದೇತಿ। ದುತಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಪ್ಪೇ। ತತಿಯಂ ಚತುಸಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇ। ಚತುತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಾನಿ। ತದೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಾವಿತಂ ವೀಸತಿ, ಚತ್ತಾಲೀಸಂ, ಸಟ್ಠಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಚ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಂ ದೇತಿ; ತಸ್ಮಾ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚ। ನೀವರಣಾದೀನಂ ಪನ ಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ ತಂ ಯಞ್ಞನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮ್ಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಗುಣೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಟ್ಠಂ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭಂ; ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಸದಿಸಸ್ಸ ಪನ ಸುಖಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಮಹಪ್ಫಲಂ। ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಯಞ್ಞೋತಿ। ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಪಿ ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಟ್ಠಾ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭಾ; ಅತ್ತನೋ ಸದಿಸರೂಪನಿಮ್ಮಾನಸಮತ್ಥತಾಯ ಮಹಪ್ಫಲಾ। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಯಞ್ಞೋ। ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದೀನಿಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಮನೋಮಯಞಾಣಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಟ್ಠಾನಿ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭಾನಿ, ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ ಯಞ್ಞೋ। ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪನೇತ್ಥ ನಾನಾವಿಧವಿಕುಬ್ಬನದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾಯ। ದಿಬ್ಬಸೋತಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸದ್ದಸವನಸಮತ್ಥತಾಯ; ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ ಪರೇಸಂ ಸೋಳಸವಿಧಚಿತ್ತಜಾನನಸಮತ್ಥತಾಯ; ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಸಮನುಸ್ಸರಣಸಮತ್ಥತಾಯ; ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತರೂಪದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾಯ; ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ ಅತಿಪಣೀತಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸುಖನಿಪ್ಫಾದನಸಮತ್ಥತಾಯ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅರಹತ್ತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರೋ ಅಞ್ಞೋ ಯಞ್ಞೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನೇವ ದೇಸನಂ ಸಮಾಪೇನ್ತೋ – ''ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ''ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕೂಟದನ್ತಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾವಣ್ಣನಾ

೩೫೮-೩೫೯. ಏವಂ ವುತ್ತೇತಿ ಏವಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೇ ದೇಸನಾಯ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಸರಣಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಕೂಟದನ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ – 'ಏತಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭೋ, ಗೋತಮಾ'ತಿಆದಿಕಂ ವಚನಂ ಅವೋಚ। **ಉಪವಾಯತೂ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸರೀರದರಥಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತೋ ತನುಸೀತಲೋ ವಾತೋ ವಾಯತೂತಿ। ಇದಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪುರಿಸಂ ಪೇಸೇಸಿ – ''ಗಚ್ಛ, ತಾತ, ಯಞ್ಞವಾಟಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಾಣಯೋ ಬನ್ಧನಾ ಮೋಚೇಹೀ''ತಿ। ಸೋ ''ಸಾಧೂ''ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ''ಮುತ್ತಾ ಭೋ, ತೇ ಪಾಣಯೋ''ತಿ ಆರೋಚೇಸಿ। ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ನ ಸುಣಿ, ನ ತಾವ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ? ''ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಆಕುಲಭಾವೋ ಅತ್ಥೀ''ತಿ। ಸುತ್ವಾ ಪನಸ್ಸ ''ಬಹೂ ವತ ಮೇ ಪಾಣಾ ಮೋಚಿತಾ''ತಿ ಚಿತ್ತಚಾರೋ ವಿಪ್ಪಸೀದತಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನತಂ ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಆರಭಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ – ''ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ''ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪುನ 'ಕಲ್ಲಚಿತ್ತ'ನ್ತಿಆದಿ ಆನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾನುಭಾವೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣದೂತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೫೯. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ – ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ವೇಸಾಲಿಯನ್ತಿ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ವೇಸಾಲಿಯ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲಭಾವೂಪಗಮನತೋ ವೇಸಾಲೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ನಗರೇ। **ಮಹಾವನೇ**ತಿ ಬಹಿನಗರೇ ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಸಯಂ ಜಾತವನಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಮಹನ್ತಭಾವೇನೇವ ಮಹಾವನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಹಾವನೇ। **ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವನಸಣ್ಡೇ ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸುಂ। ತತ್ಥ ಕಣ್ಣಿಕಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಥಮ್ಭಾನಂ ಉಪರಿ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನ ದೇವವಿಮಾನಸದಿಸಂ ಪಾಸಾದಂ ಅಕಂಸು, ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಕಲೋಪಿ ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ "ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಭಗವಾ ತಂ ವೇಸಾಲಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಘಾರಾಮೇ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಮಹಾವನೇ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಯ"ನ್ತಿ। **ಕೋಸಲಕಾ**ತಿ ಕೋಸಲರಟ್ಠವಾಸಿನೋ। **ಮಾಗಧಕಾ**ತಿ ಮಗಧರಟ್ಠವಾಸಿನೋ। **ಕರಣೀಯೇನಾ**ತಿ ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮೇನ। ಯಞ್ಹಿ ಅಕಾತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ತಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಂ ಅವಸ್ಸಂ ಕಾತಬ್ಬಮೇವ, ತಂ ಕರಣೀಯಂ ನಾಮ।

೩೬೦. ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ ಭಗವಾತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣಚಾರತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಲ್ಲೀನೋ ನಿಲೀನೋ, ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪಗಮ್ಮ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಝಾನರತಿಂ ಅನುಭವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ವಿಹಾರೇ। **ಏಕಮನ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಾ ಠಾನಾ ಅಪಕ್ಕಮ್ಮ ತಾಸು ತಾಸು ರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಸು ನಿಸೀದಿಂಸು।

ಓಟ್ಠದ್ಧಲಿಚ್ಛವೀವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೬೧. ಓಟ್ಠದ್ಧೋತಿ ಅದ್ಧೋಟ್ಠತಾಯ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ। **ಮಹತಿಯಾ ಲಿಚ್ಛವೀಪರಿಸಾಯಾ**ತಿ ಪುರೇಭತ್ತಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀನಿ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಉಗ್ಘೋಸನಾಯ ಮಹತಿಂ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಪರಿಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ತಾಯ ನೀಲಪೀತಾದಿವಣ್ಣವತ್ಥಾಭರಣವಿಲೇಪನಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾಯ ತಾವತಿಂಸಪರಿಸಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾಯ ಮಹತಿಯಾ ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। **ಅಕಾಲೋ ಖೋ ಮಹಾಲೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಓಟ್ಠದ್ಧಸ್ಸ ಮಹಾಲೀತಿ ಮೂಲನಾಮಂ, ತೇನ ಮೂಲನಾಮಮತ್ತೇನ ನಂ ಥೇರೋ ಮಹಾಲೀತಿ ಆಲಪತಿ। **ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದೀ**ತಿ ಪತಿರೂಪಾಸು ರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಸು ತಾಯ ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥಯನ್ತೋ ನಿಸೀದಿ।

೩೬೨. ಸೀಹೋ ಸಮಣುದ್ದೇಸೋತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಿತಸ್ಸ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಸತ್ತವಸ್ಸಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತೋ "ಸೀಹೋ"ತಿ ಏವಂನಾಮಕೋ ಸಾಮಣೇರೋ, ಸೋ ಕಿರ ತಂ ಮಹಾಪರಿಸಂ ದಿಸ್ವಾ – "ಅಯಂ ಪರಿಸಾ ಮಹತೀ, ಸಕಲಂ ವಿಹಾರಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾ, ಅದ್ಧಾ ಭಗವಾ ಅಜ್ಜ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪರಿಸಾಯ ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸತಿ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸಾಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಮಹಾಪರಿಸಾಯ ಸನ್ನಿಪತಿತಭಾವಂ ಆರೋಚಾಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಿತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ। **ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪಾ**ತಿ ಥೇರಂ ಗೋತ್ತೇನ ಆಲಪತಿ। **ಏಸಾ ಜನತಾ**ತಿ ಏಸೋ ಜನಸಮೂಹೋ।

ತ್ವಞ್ಞೇವ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಹೀತಿ ಸೀಹೋ ಕಿರ ಭಗವತೋ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ, ಅಯಞ್ಹಿ ಥೇರೋ ಥೂಲಸರೀರೋ, ತೇನಸ್ಸ ಸರೀರಗರುತಾಯ ಉಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ಆಲಸಿಯಭಾವೋ ಈಸಕಂ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಅಥಾಯಂ ಸಾಮಣೇರೋ

ಭಗವತೋ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ವತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ತೇನ ನಂ ಥೇರೋ “ತ್ವಮ್ಪಿ ದಸಬಲಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ಗಚ್ಛ ತ್ವಞ್ಞೇವಾರೋಚೇಹೀತಿ ಆಹ। **ವಿಹಾರಪಚ್ಛಾಯಾಯ**ನ್ತಿ ವಿಹಾರಛಾಯಾಯಂ, ಕೂಟಾಗಾರಮಹಾಗೇಹಚ್ಛಾಯಾಯ ಫರಿತೋಕಾಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಕಿರ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರತೋ ದೀಘಾ ಪಾಚೀನಮುಖಾ, ತೇನಸ್ಸಾ ಪುರತೋ ಮಹತೀ ಛಾಯಾ ಪತ್ಥಟಾ ಹೋತಿ, ಸೀಹೋ ತತ್ಥ ಭಗವತೋ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ।

೩೬೩. ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ದ್ವಾರನ್ತರೇಹಿ ಚೇವ ವಾತಪಾನನ್ತರೇಹಿ ಚ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಧಾವನ್ತಾಹಿ ವಿಪ್ಫರನ್ತೀಹಿ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾಹಿ ಬುದ್ಧರಸ್ಮೀಹಿ ಸಂಸೂಚಿತನಿಕ್ಖಮನೋ ವಲಾಹಕನ್ತರತೋ ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ವಿಹಾರಪಚ್ಛಾಯಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀ”ತಿ।

೩೬೪-೩೬೫. **ಪುರಿಮಾನಿ , ಭನ್ತೇ, ದಿವಸಾನಿ ಪುರಿಮತರಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿಯ್ಯೋ ದಿವಸಂ ಪುರಿಮಂ ನಾಮ, ತತೋ ಪರಂ ಪುರಿಮತರಂ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪುರಿಮಾನಿ ಚೇವ ಪುರಿಮತರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ಯದಗ್ಗೇ**ತಿ ಮೂಲದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಂ ದಿವಸಂ ಅಗ್ಗಂ ಪರಕೋಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಾವ ವಿಹಾಸಿನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ನಚಿರಂ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಆಹ। ಅಥ ವಾ **ಯದಗ್ಗೇ**ತಿ ಯಂ ದಿವಸಂ ಅಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ನಚಿರಂ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನಿ ವಿಹರಾಮೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ । ಯಂ ದಿವಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ನಚಿರಂ ವಿಹಾಸಿಂ ತೀಣಿಯೇವ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತೀಣಿ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವದತಿ। **ಪಿಯರೂಪಾನೀ**ತಿ ಪಿಯಜಾತಿಕಾನಿ ಸಾತಜಾತಿಕಾನಿ। **ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಾನೀ**ತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದಯುತ್ತಾನಿ। **ರಜನೀಯಾನೀ**ತಿ ರಾಗಜನಕಾನಿ। **ನೋ ಚ ಖೋ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಸದ್ದಾನೀ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ ತಾನಿ ನ ಸುಣಾತಿ? ಸೋ ಕಿರ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಕಮ್ಮಂ ಯಾಚಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಆಚಿಕ್ಖಿ, ಸೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ದೇವತಾನಂ ರೂಪಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೇ ಸದ್ದೇನ ಮಧುರೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ನಂ ಸುಣೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಸೋತಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅತೀತೇ ಏಕಂ ಸೀಲವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಯಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಬಧಿರಮಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಅಭಬ್ಬೋ ದಿಬ್ಬಸೋತಾಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಸ್ಸ ನ ಭಗವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕಥೇಸಿ। ಸೋ ಏತ್ತಾವತಾ ಭಗವತಿ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಅದ್ಧಾ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ - ‘ಅಹಮ್ಪಿ ಖತ್ತಿಯೋ ಅಯಮ್ಪಿ ಖತ್ತಿಯೋ, ಸಚಸ್ಸ ಞಾಣಂ ವಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ ಉಸೂಯಾಯ ಮಯ್ಹಂ ನ ಕಥೇಸೀ”ತಿ। ಸೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಗಿಹಿಭಾವಂ ಪತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಮಹಾಲಿಲಿಚ್ಛವಿನೋ ಕಥೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ।

೩೬೬-೩೭೧. **ಏಕಂಸಭಾವಿತೋ**ತಿ ಏಕಂಸಾಯ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾಯ ಭಾವಿತೋ, ದಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ದಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಸದ್ದಾನಂ ಸವನತ್ಥಾಯ ಭಾವಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನುದಿಸಾಯ। **ಉಭಯಂಸಭಾವಿತೋ**ತಿ ಉಭಯಂಸಾಯ ಉಭಯಕೋಟ್ಠಾಸಾಯ ಭಾವಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಖೋ ಮಹಾಲಿ ಹೇತೂ**ತಿ ಅಯಂ ದಿಬ್ಬಾನಂಯೇವ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಏಕಂಸಭಾವಿತೋ ಸಮಾಧಿ ಹೇತು। ಇಮಮತ್ಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋ ಲಿಚ್ಛವೀ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಇದಂ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸದ್ದಸುಣನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಉತ್ತಮತ್ಥಭೂತಂ ಮಞ್ಞೇ ಇಮಸ್ಸ ನೂನ ಅತ್ಥಾಯ ಏತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಸಟ್ಠಿಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಪಣ್ಣಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಿ, ಯಂನೂನಾಹಂ ದಸಬಲಂ ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ।

೩೭೨. ತತೋ ತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ “ಏತಾಸಂ ನೂನ, ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಮಾಧಿಭಾವನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಾಧಿಯೇವ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ, ಉಭಯಂಸಭಾವಿತಾನಂ ಸಮಾಧೀನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಾಸನತೋ ಬಾಹಿರಾ ಏತಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ, ನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ। ತಸ್ಮಾ ತಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯದತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ “ನ ಖೋ ಮಹಾಲೀ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಚತುಅರಿಯಫಲವಣ್ಣನಾ

೩೭೩. ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಬನ್ಧನಾನಂ। ತಾನಿ ಹಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಮಯೇ ರಥೇ ಸತ್ತೇ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಂಯೋಜನಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ** ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। **ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮೋತಿ** ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತನಧಮ್ಮೋ। **ನಿಯತೋತಿ** ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ ನಿಯತೋ। **ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋತಿ** ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಾ ಸಮ್ಬೋಧಿ ಪರಂ ಅಯನಂ ಅಸ್ಸ, ಅನೇನ ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ।

ತನುತ್ತಾತಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ ಚ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತನುಭಾವಾ। **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನನ್ತಿ** ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನಂ, ಯೇ ಹಿ ಬದ್ಧೋ ಉಪರಿ ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಓಪಪಾತಿಕೋತಿ** ಸೇಸಯೋನಿಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತಂ। **ತತ್ಥ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಉಪರಿಭವೇಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ। **ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋತಿ** ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಪುನ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅನಾವತ್ತನಧಮ್ಮೋ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ** ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಂ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬನ್ಧನವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಫಲಚಿತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬನ್ಧನವಿಮುತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಫಲಪಞ್ಞಾವ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಸಯನ್ತಿ** ಸಾಮಂ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕರಿತ್ವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ** ಪತ್ವಾ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ। ಇದಂ ಸುತ್ವಾ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ – ''ಅಯಂ ಪನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಸಕುಣೇನ ವಿಯ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ, ನಾಪಿ ಗೋಧಾಯ ವಿಯ ಉರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ , ಅದ್ಧಾ ಪನ ಇಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಪುಚ್ಛಾಮಿ ತಾವ ನ''ನ್ತಿ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೭೪-೩೭೫. ತತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ''ಅತ್ಥಿ ಪನ ಭನ್ತೇ''ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋತಿ** ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ತುರಿಯಂ ವಿಯ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಗಾಮೋ ವಿಯ ಚ ಅಟ್ಠಙ್ಗಮತ್ತೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ, ನ ಅಙ್ಗತೋ ಅಞ್ಞೋ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತೇನೇವಾಹ – **''ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ''**ತಿ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ**। ಸಮ್ಮಾ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಾ **ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ**। ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ**। ಸಮ್ಮಾ ವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ **ಸಮ್ಮಾಸತಿ**। ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ**। ಏತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ತೀಣಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ತಾವ ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ, ನಿರೋಧಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಸ್ಸತಿ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹವಿಧಮನವಸೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪಿ ತಥೇವ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಿ ಪಜಹನ್ತಿ, ನಿರೋಧಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿನಿರೋಪೇತಿ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ಸಮ್ಮಾ ವೋದಾಪೇತಿ। ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಸಮ್ಮಾ ಪದಹತಿ।

ಅಪಿ ಚೇಸಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ನಾಮ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಕ್ಖಣಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಹೋತಿ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕಕ್ಖಣಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ। ಕಿಚ್ಚತೋ ಪನ ''ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣ''ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಕ್ಖಣಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಹೋನ್ತಿ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕಕ್ಖಣಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ। ತೇಸು ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಕಿಚ್ಚತೋ

“ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ। ಸಮ್ಮಾ ವಾಚಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಚೇತನಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ವಿರತಿಯೇವ। ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಸತೀತಿ ಇದಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸತಿಪಟ್ಠಾನವಸೇನ ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಯೇವ।

ಇತಿ ಇಮೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಗವತಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ದೇಸಿತಾ। ಅಯಞ್ಹಿ “ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦) ಚ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಏತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಚೋರೇ ಘಾತೇನ್ತೋ ಖೇಮೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ದೇಸಿತಾ”ತಿ।

ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಬಹುಕಾರೋ, ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಹೇರಞ್ಞಿಕೋ ಹತ್ಥೇನ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಚಕ್ಖುನಾ ಕಹಾಪಣಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ - “ಅಯಂ ಛೇಕೋ, ಅಯಂ ಕೂಟೋ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ - “ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪಾವಚರಾದಯೋ”ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ ಪುರಿಸೇನ ಕೋಟಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ಮಹಾರುಕ್ಖಂ ತಚ್ಛಕೋ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ದಿನ್ನೇ ಧಮ್ಮೇ ಯೋಗಾವಚರೋ ಪಞ್ಞಾಯ - “ಇಮೇ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಇಮೇ ರೂಪಾವಚರಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತಿ । ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಬಹುಕಾರೋ, ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ವುತ್ತೋ”ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋ। ಯಥಾಹ - “ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ, ವಿಸಾಖ, ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತೀ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩) ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ವುತ್ತಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ - “ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಪಠಮಂ ವಾಚಾಯ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ ಲೋಕೇ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇನ್ತಿ; ತಸ್ಮಾ ವಾಚಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಅನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ವುತ್ತೋ। ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪನ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ತಿವಿಧಞ್ಚ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಪಹಾಯ ಉಭಯಂ ಸುಚರಿತಂ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಯಸ್ಮಾ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಂ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಾನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ವಿಸುದ್ಧಾಜೀವೇನ ಪನ “ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಮೇ ಆಜೀವೋ”ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪರಿತೋಸಂ ಕತ್ವಾ ಸುತ್ತಪಮತ್ತೇನ ವಿಹರಿತುಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ “ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ಇದಂ ವೀರಿಯಂ ಸಮಾರಭಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ವುತ್ತೋ। ತತೋ “ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇನಪಿ ಕಾಯಾದೀಸು ಚತೂಸು ವತ್ಥೂಸು ಸತಿ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ”ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ದೇಸಿತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇವಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸುಪಕಾರಾನುಪಕಾರಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ನೇಸಿತ್ವಾ ಪಹೋತಿ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸತಿಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ದೇಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಏತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾತಿ** ಏತೇಸಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯತ್ಥಾಯ।

ದ್ವೇ ಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೭೯-೨೮೭. ಏಕಮಿದಾಹನ್ತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧಂ? ಅಯಂ ಕಿರ ರಾಜಾ - “ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕೋ, ತೇನಸ್ಸ ದೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಾಧಿಮುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ಭಗವತಾ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿಯಾ ಆವಿಕರಣತ್ಥಂ ಏಕಂ ಕಾರಣಂ ಆಹರಿತುಂ ಇದಮಾರದ್ಧಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - “ಅಹಂ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಘೋಸಿತಾರಾಮೇ ವಿಹರಾಮಿ, ತತ್ರ ವಸನ್ತಂ ಮಂ ತೇ ದ್ವೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಏವಂ

ಪುಚ್ಛಿಂಸು। ಅಥಾಹಂ ತೇಸಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಥೇನ್ತೋ ಇದಮವೋಚಂ - “ಆವುಸೋ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಏವಂ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋ ‘ತಂ ಜೀವ’ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದೇಯ್ಯ, ಯುತ್ತಂ ನು ಖೋ ಏತಮಸ್ಸಾ”ತಿ? ತತೋ ತೇಹಿ “ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ “ಅಹಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಏವಂ ಜಾನಾಮಿ, ಏವಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಅಥ ಚ ಪನಾಹಂ ನ ವದಾಮೀ”ತಿ ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಿ ಖೀಣಾಸವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಇಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಅವೋಚಂ। ತೇ ಮಮ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಸೋಪಿ ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ । ತೇನಾಹ - “ಇದಮವೋಚ ಭಗವಾ। ಅತ್ತಮನೋ ಓಟ್ಠದ್ಧೋ ಲಿಚ್ಛವೀ ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದೀ”ತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ದ್ವೇ ಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೭೮. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಕೋಸಮ್ಬಿಯನ್ತಿ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಘೋಸಿತಾರಾಮೇತಿ** ಘೋಸಿತೇನ ಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕತೇ ಆರಾಮೇ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಅಲ್ಲಕಪ್ಪರಟ್ಠಂ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ತತೋ ಕೋತೂಹಲಿಕೋ ನಾಮ ದಲಿದ್ದೋ ಛಾತಕಭಯೇನ ಸಪುತ್ತದಾರೋ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪುತ್ತಂ ವಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಗಮಾಸಿ, ಮಾತಾ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗತಾ, ತೇ ಏಕಂ ಗೋಪಾಲಕಗಾಮಂ ಪವಿಸಿಂಸು। ಗೋಪಾಲಕೇನ ಚ ತದಾ ಬಹುಪಾಯಾಸೋ ಪಟಿಯತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತೇ ತತೋ ಪಾಯಾಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿಂಸು। ಅಥ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಬಲವಪಾಯಾಸಂ ಭುತ್ತೋ ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಸುನಖಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕುಕ್ಕುರೋ ಜಾತೋ, ಸೋ ಗೋಪಾಲಕಸ್ಸ ಪಿಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಗೋಪಾಲಕೋ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋಪಿ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ ಕುಕ್ಕುರಸ್ಸ ಏಕೇಕಂ ಪಿಣ್ಡಂ ದೇತಿ, ಸೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಗೋಪಾಲಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಣ್ಣಸಾಲಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತಿ। ಗೋಪಾಲಕೇ ಅಸನ್ನಿಹಿತೇ ಭತ್ತವೇಲಾಯಂ ಸಯಮೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಲಾರೋಚನತ್ಥಂ ಪಣ್ಣಸಾಲದ್ವಾರೇ ಭುಸ್ಸತಿ, ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇಪಿ ಚಣ್ಡಮಿಗೇ ದಿಸ್ವಾ ಭುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಲಾಪೇತಿ। ಸೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಮುದುಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಲಂಕತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ । ತತ್ರಸ್ಸ ಘೋಸಕದೇವಪುತ್ತೋ ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ದೇವಲೋಕತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಏಕಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಘರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತಂ ಅಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಧನಂ ದತ್ವಾ ಪುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಅಥ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತೇ ಜಾತೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಘಾತಾಪೇತುಂ ಉಪಕ್ಕಮಿ। ಸೋ ಪುಞ್ಞವನ್ತತಾಯ ಸತ್ತಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಮರಣಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಅವಸಾನೇ ಏಕಾಯ ಸೇಟ್ಠಿಧೀತಾಯ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಲದ್ಧಜೀವಿತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಿತುಅಚ್ಚಯೇನ ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ಘೋಸಕಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ಜಾತೋ। ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಟಸೇಟ್ಠಿ , ಪಾವಾರಿಯಸೇಟ್ಠೀತಿ ದ್ವೇ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಅತ್ಥಿ, ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಯೋ ಅಹೇಸುಂ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಹಿಮವನ್ತತೋ ಪಞ್ಚಸತತಾಪಸಾ ಸರೀರಸನ್ತಪ್ಪನತ್ಥಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾಕೋಸಮ್ಬಿಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ , ತೇಸಂ ಏತೇ ತಯೋ ಸೇಟ್ಠೀ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಉಯ್ಯಾನೇಸು ಪಣ್ಣಕುಟಿಯೋ ಕತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ತೇ ತಾಪಸಾ ಹಿಮವನ್ತತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ ಮಹಾಕನ್ತಾರೇ ತಸಿತಾ ಕಿಲನ್ತಾ ಏಕಂ ಮಹನ್ತಂ ವಟರುಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಧಿವತ್ಥಾಯ ದೇವತಾಯ ಸನ್ತಿಕಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಪಚ್ಚಾಸಿಸನ್ತಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ದೇವತಾ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರವಿಭೂಸಿತಂ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಾನೀಯಪಾನಕಾದೀನಿ ದತ್ವಾ ಕಿಲಮಥಂ ಪಟಿವಿನೋದೇಸಿ, ಏತೇ ದೇವತಾಯಾನುಭಾವೇನ ವಿಮ್ಹಿತಾ ಪುಚ್ಛಿಂಸು – "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ದೇವತೇ, ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಯಾ ಅಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಲದ್ಧಾ"ತಿ? ದೇವತಾ ಆಹ – "ಲೋಕೇ ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ ಭಗವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಸೋ ಏತರಹಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ, ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ ಗಹಪತಿ ತಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ। ಸೋ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇಸು ಅತ್ತನೋ ಭತಕಾನಂ ಪಕತಿಭತ್ತವೇತನಮೇವ ದತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ಅಥಾಹಂ ಏಕದಿವಸಂ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಪಾತರಾಸತ್ಥಾಯ ಆಗತೋ ಕಞ್ಚಿ ಭತಕಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ – 'ಅಜ್ಜ ಮನುಸ್ಸಾ ಕಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋನ್ತೀ'ತಿ ಪುಚ್ಛಿಂ। ತಸ್ಸ ಮೇ ತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಅಥಾಹಂ ಏತದವೋಚಂ – 'ಇದಾನಿ ಉಪಡ್ಢದಿವಸೋ ಗತೋ, ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ ಉಪಡ್ಢುಪೋಸಥಂ ಕಾತು'ನ್ತಿ। ತತೋ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಪಟಿವೇದೇತ್ವಾ "ಸಕ್ಕಾ ಕಾತು"ನ್ತಿ ಆಹ। ಸ್ವಾಹಂ ಉಪಡ್ಢದಿವಸಂ ಉಪಡ್ಢುಪೋಸಥಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ತದಹೇವ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ತೇ ತಾಪಸಾ "ಬುದ್ಧೋ ಕಿರ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಾ ತತೋವ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾಪಿ – "ಬಹುಕಾರಾ ನೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಸೇಟ್ಠಿನೋ ತೇಸಮ್ಪಿ ಇಮಮತ್ಥಮಾರೋಚೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಕೋಸಮ್ಬಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸೇಟ್ಠೀಹಿ ಕತಸಕ್ಕಾರಬಹುಮಾನಾ "ತದಹೇವ ಮಯಂ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ತುರಿತಾತ್ಥ, ನನು ತುಮ್ಹೇ ಪುಬ್ಬೇ ಚತ್ತಾರೋ

ಪಞ್ಚ ಮಾಸೇ ವಸಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಹೇವ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಗಚ್ಛಾಮ ಮಯಂ, ತುಮ್ಹೇ ಸಣಿಕಂ ಆಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು। ತೇಪಿ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಪಞ್ಚಸತಪಞ್ಚಸತಸಕಟಪರಿವಾರಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದಾನಾದೀನಿ ದತ್ವಾ ಕೋಸಮ್ಬಿಂ ಆಗಮನತ್ಥಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗಮ್ಮ ತಯೋ ವಿಹಾರೇ ಕಾರೇಸುಂ। ತೇಸು ಕುಕ್ಕುಟಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕತೋ ಕುಕ್ಕುಟಾರಾಮೋ ನಾಮ, ಪಾವಾರಿಯಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕತೋ ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನಂ ನಾಮ, ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕತೋ ಘೋಸಿತಾರಾಮೋ ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಘೋಸಿತಾರಾಮೇ"ತಿ।

ಮುಣ್ಡಿಯೋತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಜಾಲಿಯೋ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಇತರಸ್ಸ ನಾಮಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ದಾರುಮಯೇನ ಪತ್ತೇನ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಿ, ತಸ್ಮಾ ದಾರುಪತ್ತಿಕನ್ತೇವಾಸೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏತದವೋಚು**ನ್ತಿ ಉಪಾರಮ್ಭಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವಾದಂ ಆರೋಪೇತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ ಏತದವೋಚುಂ। ಇತಿ ಕಿರ ನೇಸಂ ಅಹೋಸಿ, ಸಚೇ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಮಯಂ ಏತಂ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮ - "ಭೋ ಗೋತಮ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಲದ್ಧಿಯಾ ಇಧೇವ ಸತ್ತೋ ಭಿಜ್ಜತಿ, ತೇನ ವೋ ವಾದೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಹೋತೀ"ತಿ। ಸಚೇ ಪನ "ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ಅಥಸ್ಸೇತಂ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾದೇ ರೂಪಂ ಭಿಜ್ಜತಿ, ನ ಸತ್ತೋ ಭಿಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವೋ ವಾದೇ ಸತ್ತೋ ಸಸ್ಸತೋ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ "ಇಮೇ ವಾದಾರೋಪನತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಮಮ ಸಾಸನೇ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ ಅತ್ಥೀತಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ಹನ್ದ ನೇಸಂ ಪಞ್ಹಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಪಟಿಪದಾಯ ಆವಿಭಾವತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ತೇನ ಹಾವುಸೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೭೯-೩೮೦. ತತ್ಥ **ಕಲ್ಲಂ ನು ಖೋ ತಸ್ಸೇತಂ ವಚನಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇತಂ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಯುತ್ತಂ ನು ಖೋ ಏತಂ ವತ್ತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಾಮ ಯಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕದಾಚಿ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯಾತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ - "ಕಲ್ಲಂ ತಸ್ಸೇತಂ ವಚನಾಯಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। **ಅಥ ಚ ಪನಾಹಂ ನ ವದಾಮೀ**ತಿ ಅಹಂ ಏತಮೇವಂ ಜಾನಾಮಿ, ನೋ ಚ ಏವಂ ವದಾಮಿ, ಅಥ ಖೋ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಠಪೇಸಿಂ। **ನ ಕಲ್ಲಂ ತಸ್ಸೇತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ತೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ - "ಯಸ್ಮಾ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಮಾ ನ ಯುತ್ತಂ ತಸ್ಸೇತಂ ವತ್ತು"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅಚೇಲಕಸ್ಸಪವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೮೧. **ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಉರುಞ್ಞಾಯಂ ವಿಹರತೀತಿ** ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಉರುಞ್ಞಾಯನ್ತಿ** ಉರುಞ್ಞಾತಿ ತಸ್ಸ ರಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ನಗರಸ್ಸಪಿ ಏತದೇವ ನಾಮಂ, ಭಗವಾ ಉರುಞ್ಞಾನಗರಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತಿ। **ಕಣ್ಣಕತ್ಥಲೇ ಮಿಗದಾಯೇತಿ** ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಕಣ್ಣಕತ್ಥಲಂ ನಾಮ ಏಕೋ ರಮಣೀಯೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ಅತ್ಥಿ। ಸೋ ಮಿಗಾನಂ ಅಭಯತ್ಥಾಯ ದಿನ್ನತ್ತಾ "ಮಿಗದಾಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಣ್ಣಕತ್ಥಲೇ ಮಿಗದಾಯೇ। **ಅಚೇಲೋತಿ** ನಗ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **ಕಸ್ಸಪೋತಿ** ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ತಪಸ್ಸಿನ್ತಿ** ತಪನಿಸ್ಸಿತಕಂ। **ಲೂಖಾಜೀವಿನ್ತಿ** ಅಚೇಲಕಮುತ್ತಾಚಾರಾದಿವಸೇನ ಲೂಖೋ ಆಜೀವೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಲೂಖಾಜೀವೀ, ತಂ ಲೂಖಾಜೀವಿಂ। **ಉಪಕ್ಕೋಸತೀತಿ** ಉಪಣ್ಡೇತಿ। **ಉಪವದತೀತಿ** ಹೀಳೇತಿ ವಮ್ಭೇತಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅನುಧಮ್ಮಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೀತಿ** ಭೋತಾ ಗೋತಮೇನ ವುತ್ತಕಾರಣಸ್ಸ ಅನುಕಾರಣಂ ಕಥೇನ್ತಿ। **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ ವಾದಾನುವಾದೋತಿ** ಪರೇಹಿ ವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಸಕಾರಣೋ ಹುತ್ವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾದೋ ವಾ ಅನುವಾದೋ ವಾ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ, ಕಾರಣಂ ಕೋಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಪಿ ಕಿಂ ನ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, "ಕಿಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಪಿ ತವ ವಾದೇ ಗಾರಯ್ಹಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ। **ಅನಬ್ಭಕ್ಖಾತುಕಾಮಾತಿ** ನ ಅಭೂತೇನ ವತ್ತುಕಾಮಾ।

೩೮೨. **ಏಕಚ್ಚಂ ತಪಸ್ಸಿಂ ಲೂಖಾಜೀವಿನ್ತಿಆದೀಸು** ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಅಚೇಲಕಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿತಪನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ತಪಸ್ಸೀ "ಲೂಖೇನ ಜೀವಿತಂ ಕಪ್ಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತಿಣಗೋಮಯಾದಿಭಕ್ಖನಾದೀಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಕಿಲಮೇತಿ, ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾಯ ಚ ಸುಖೇನ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಮೇವ ನ ಲಭತಿ, ಸೋ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ತಾದಿಸಂ ತಪನಿಸ್ಸಿತೋಪಿ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ, ಲಭತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ। ಸೋ "ನ ದಾನಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಚ್ಚೇ ಠಾನೇ ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ "ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಲಾಭಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅನೇಸನವಸೇನ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯ ಪಠಮನಯೋ ವುತ್ತೋ।

ಅಪರೋ ತಪನಿಸ್ಸಿತಕೋ ಲೂಖಾಜೀವೀ ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ನ ಲಭತಿ ಸುಖೇನ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಂ। ಸೋ "ಮಯ್ಹಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಅಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಸುಖಜೀವಿಕಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ಹನ್ದದಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋಮೀ"ತಿ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ಲೂಖಾಜೀವೀ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ, ಲಭತಿ ಸುಖೇನ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಂ। ಸೋ - "ಮಯ್ಹಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಸುಖಜೀವಿಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯ ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋ।

ಏಕೋ ಪನ ತಪಸ್ಸೀ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖವಿಹಾರೀ ಹೋತಿ ಬಾಹಿರಕಾಚಾರಯುತ್ತೋ ತಾಪಸೋ ವಾ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ವಾ, ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾಯ ಚ ಮನಾಪೇ ಪಚ್ಚಯೇ ನ ಲಭತಿ। ಸೋ ಅನೇಸನವಸೇನ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇ ಠಪೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ, ಸೋ - "ನ ದಾನಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅನೇಸನವಸೇನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ - "ಸುಖೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯ ದಹರಾಯ ಮುದುಕಾಯ ಲೋಮಸಾಯ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ"ತಿಆದೀನಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಪಾತಬ್ಯತಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯ ತತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋ।

ಅಪರೋ ಪನ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖವಿಹಾರೀ ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಸೋ - "ಅಹಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಅಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಸುಖೇನ ಜೀವಿಕಂ ನ ಲಭಾಮೀ"ತಿ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ, ಸೋ - "ಪುಬ್ಬೇಪಾಹಂ ಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಸುಖಂ ಲಭಾಮಿ, ಇದಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯ ಚತುತ್ಥನಯೋ ವುತ್ತೋ। ಇದಂ ತಿತ್ಥಿಯವಸೇನ ಆಗತಂ, ಸಾಸನೇಪಿ ಪನ ಲಬ್ಭತಿ।

ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನವಸೇನ ಲೂಖಾಜೀವೀ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾಯ ವಾ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಗಾಮಂ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಉದರಪೂರಂ ನ ಲಭತಿ। ಸೋ - "ಪಚ್ಚಯೇ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಅನೇಸನಂ ಕತ್ವಾ, ಅರಹತ್ತಂ ವಾ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ, ತೀಣಿ ವಾ ಕುಹನವತ್ಥೂನಿ ಪಟಿಸೇವಿತ್ವಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ಚ ತಾದಿಸೋವ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ। ಸೋ ತಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಾನಂ ಜನಯಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಲಾಭಂ ಥಾವರಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಅನೇಸನವಸೇನ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿರಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅಪರೋ ಸಮಾದಿನ್ನಧುತಙ್ಗೋ ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋವ ಹೋತಿ, ನ ಲಭತಿ ಸುಖೇನ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಂ। ಸೋ - "ಪುಬ್ಬೇಪಾಹಂ ಅಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಲಭಾಮಿ, ಸಚೇ ಇದಾನಿ ಅನೇಸನಂ ಕರಿಸ್ಸಂ, ಆಯತಿಮ್ಪಿ ದುಲ್ಲಭಸುಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

ಅಪರೋ ಪುಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ, ಸೋ - "ಪುಬ್ಬೇಪಾಹಂ ಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಏತರಹಿ ಸುಖಿತೋ, ಇದಾನಿಪಿ ಪುಞ್ಞಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ।

೩೮೩. **ಆಗತಿಞ್ಚಾ**ತಿ - "ಅಸುಕಟ್ಠಾನತೋ ನಾಮ ಇಮೇ ಆಗತಾ"ತಿ ಏವಂ ಆಗತಿಞ್ಚ। **ಗತಿಞ್ಚಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಞ್ಚ। **ಚುತಿಞ್ಚಾ**ತಿ ತತೋ ಚವನಞ್ಚ। **ಉಪಪತ್ತಿಞ್ಚಾ**ತಿ ತತೋ ಚುತಾನಂ ಪುನ ಉಪಪತ್ತಿಞ್ಚ। **ಕಿಂ ಸಬ್ಬಂ ತಪಂ ಗರಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** - "ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗರಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಗರಹಿತಬ್ಬಮೇವ ಹಿ ಮಯಂ ಗರಹಾಮ, ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸಂಸಾಮ, ನ ಭಣ್ಡಿಕಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಹಾರಜಕೋ ವಿಯ ಧೋತಞ್ಚ ಅಧೋತಞ್ಚ ಏಕತೋ ಕರೋಮಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ - "ಸನ್ತಿ ಕಸ್ಸಪ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೮೪. **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಸೀಲಂ, ತಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ನ ಕೋಚಿ "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ ವದತಿ। ಪುನ **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರಂ, ತಂ ನ ಕೋಚಿ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದತಿ। ಪುನ **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರಂ, ತೇ ಕಿರ - "ಚಕ್ಖು ನಾಮ ನ ನಿರುನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ಚಕ್ಖುನಾ ಮನಾಪಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಏಸ ನಯೋ ಸೋತಾದೀಸು। ಪುನ **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಸಂವರಂ।

ಏವಂ ಪರೇಸಂ ವಾದೇನ ಸಹ ಅತ್ತನೋ ವಾದಸ್ಸ ಸಮಾನಾಸಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ವಾದೇನ ಸಹ ಪರೇಸಂ ವಾದಸ್ಸ ಸಮಾನಾಸಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಯಂ ಮಯ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಪಿ ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮನುಯುಞ್ಜಾಪನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೮೫. ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತು, ಏತ್ಥ ಚ ಲದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಸಮನುಯುಞ್ಜತಿ ನಾಮ, ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಸಮನುಗಾಹತಿ ನಾಮ, ಉಭಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಸಮನುಭಾಸತಿ ನಾಮ। **ಸತ್ಥಾರಾ ವಾ ಸತ್ಥಾರ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾ – "ಕಿಂ ತೇ ಸತ್ಥಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹಾಯ ವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ – "ಯೇ ಇಮೇಸಂ ಭವತ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಸಙ್ಖಾತಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಾ ಚೇವ "ಅಕುಸಲಾ"ತಿ ಚ ಸಙ್ಖಾತಾ ಞಾತಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬಪದೇಸು। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ **ಸಾವಜ್ಜಾ**ತಿ ಸದೋಸಾ। **ನ ಅಲಮರಿಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸಟ್ಠೇನ ಅರಿಯಾ ಭವಿತುಂ ನಾಲಂ ಅಸಮತ್ಥಾ।

೩೮೬-೩೯೦. ಯಂ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಾತಿ ಯೇನ ವಿಞ್ಞೂ ಅಮ್ಹೇ ಚ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಪುಚ್ಛನ್ತಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಅತ್ಥಿ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ವಾ ಪನ ಭೋನ್ತೋ ಪರೇ ಗಣಾಚರಿಯಾ**ತಿ ಪರೇ ಪನ ಭೋನ್ತೋ ಗಣಾಚರಿಯಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಮ್ಹೇವ ತತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಸಂಸೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಇದಂ ಭಗವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಸಮನುಯುಞ್ಜನೇಪಿ ಆಹ – ಸಙ್ಘೇನ ಸಙ್ಘಂ ಸಮನುಯುಞ್ಜನೇಪಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಙ್ಘಪಸಂಸಾಯಪಿ ಸತ್ಥುಯೇವ ಪಸಂಸಾಸಿದ್ಧಿತೋ। ಪಸೀದಮಾನಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಘೇ, ಸಙ್ಘಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಬುದ್ಧೇ ಪಸೀದನ್ತಿ, ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ, ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಾ ಸುತ್ವಾ ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ – "ಲಾಭಾ ವತ ಭೋ ಸಾವಕಾನಂ ಯೇ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾವಚರಾ"ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಘೇ ಪಸೀದನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪನಾಚಾರಗೋಚರಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಾದೀನಿ ಚ ದಿಸ್ವಾ ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ – "ಸನ್ತಿಕಾವಚರಾನಂ ವತ ಭೋ ಸಾವಕಾನಂ ಅಯಞ್ಚ ಉಪಸಮಗುಣೋ ಸತ್ಥು ಕೀವ ರೂಪೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಘಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಬುದ್ಧೇ ಪಸೀದನ್ತಿ। ಇತಿ ಯಾ ಸತ್ಥುಪಸಂಸಾ, ಸಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ। ಯಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಸಂಸಾ, ಸಾ ಸತ್ಥೂತಿ ಸಙ್ಘಪಸಂಸಾಯಪಿ ಸತ್ಥುಯೇವ ಪಸಂಸಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಭಗವಾ ದ್ವೀಸುಪಿ ನಯೇಸು – **"ಅಮ್ಹೇವ ತತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಸಂಸೇಯ್ಯು"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತಿ, ಯಂ ವಾ ಪನ ಭೋನ್ತೋ ಪರೇ ಗಣಾಚರಿಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ – ಸಮ್ಪತ್ತಸಮಾದಾನಸೇತುಘಾತವಸೇನ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ। ತಾಸು ಸಮ್ಪತ್ತಸಮಾದಾನ ವಿರತಿಮತ್ತಮೇವ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಹೋತಿ, ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ಪಞ್ಚಸು ಪನ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನೇಸು ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನ ಚ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಮತ್ತಮೇವ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಹೋತಿ। ಇತರಾನಿ ತೀಣಿ ಪಹಾನಾನಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, ಞಾಣಸಂವರೋ, ಸತಿಸಂವರೋ, ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಪಞ್ಚ ಸಂವರಾ, ತೇಸು ಪಞ್ಚಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಮತ್ತಮೇವ ಚ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಹೋತಿ, ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

ಪಞ್ಚ ಖೋ ಪನಿಮೇ ಉಪೋಸಥುದ್ದೇಸಾ, ತೇಸು ಪಞ್ಚಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಹೋತಿ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ಇತಿ ಅಕುಸಲಪ್ಪಹಾನೇ ಚ ಕುಸಲಸಮಾದಾನೇ ಚ, ತೀಸು ವಿರತೀಸು, ಪಞ್ಚಸು ಪಹಾನೇಸು, ಪಞ್ಚಸು ಸಂವರೇಸು, ಪಞ್ಚಸು ಉದ್ದೇಸೇಸು, – "ಅಹಮೇವ ಚ ಮಯ್ಹಞ್ಚ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಲೋಕೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಮಯಾ ಹಿ ಸದಿಸೋ ಸತ್ಥಾ ನಾಮ, ಮಯ್ಹಂ ಸಾವಕಸಙ್ಘೇನ ಸದಿಸೋ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಭಗವಾ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೯೧. ಏವಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತಭಾವಾವಬೋಧನತ್ಥಂ – "ಅತ್ಥಿ, ಕಸ್ಸಪ, ಮಗ್ಗೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ। **ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ। **ಕಾಲವಾದೀ**ತಿಆದೀನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವಣ್ಣಿತಾನಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ದುವಿಧಂ ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಪಟಿಪದಞ್ಚ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ – "ಅಯಮೇವ ಅರಿಯೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಂ

ಪನ ಸುತ್ವಾ ಅಚೇಲೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಯ್ಹಂಯೇವ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪದಾ ಚ ಅತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ನತ್ಥೀತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಹನ್ದಸ್ಸಾಹಂ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಮೀ”ತಿ। ತತೋ ಅಚೇಲಕಪಟಿಪದಂ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ - “ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಚೇಲೋ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ...ಪೇ॰... ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ।

ತಪೋಪಕ್ಕಮಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೯೪. ತತ್ಥ **ತಪೋಪಕ್ಕಮಾ**ತಿ ತಪಾರಮ್ಭಾ, ತಪಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಾ**ತಿ ಸಮಣಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ। **ಅಚೇಲಕೋ**ತಿ ನಿಚ್ಚೋಲೋ, ನಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುತ್ತಾಚಾರೋ**ತಿ ವಿಸಟ್ಠಾಚಾರೋ, ಉಚ್ಚಾರಕಮ್ಮಾದೀಸು ಲೋಕಿಯಕುಲಪುತ್ತಾಚಾರೇನ ವಿರಹಿತೋ ಠಿತಕೋವ ಉಚ್ಚಾರಂ ಕರೋತಿ, ಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋತಿ, ಖಾದತಿ, ಭುಞ್ಜತಿ ಚ। **ಹತ್ಥಾಪಲೇಖನೋ**ತಿ ಹತ್ಥೇ ಪಿಣ್ಡಮ್ಹಿ ಠಿತೇ ಜಿವ್ಹಾಯ ಹತ್ಥಂ ಅಪಲಿಖತಿ, ಉಚ್ಚಾರಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಹತ್ಥಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ದಣ್ಡಕಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಹತ್ಥೇನ ಅಪಲಿಖತಿ। “ಭಿಕ್ಖಾಗಹಣತ್ಥಂ ಏಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತೋ ನ ಏತೀತಿ ನ **ಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ**। “ತೇನ ಹಿ ತಿಟ್ಠ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತೋಪಿ ನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ನತಿಟ್ಠಭದ್ದನ್ತಿಕೋ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಸೋ - “ಏತಸ್ಸ ವಚನಂ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ನ ಕರೋತಿ। **ಅಭಿಹಟ**ನ್ತಿ ಪುರೇತರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹಟಂ ಭಿಕ್ಖಂ, **ಉದ್ದಿಸ್ಸಕತ**ನ್ತಿ “ಇಮಂ ತುಮ್ಹೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಆರೋಚಿತಂ ಭಿಕ್ಖಂ। **ನ ನಿಮನ್ತನ**ನ್ತಿ “ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಕುಲಂ ವಾ ವೀಥಿಂ ವಾ ಗಾಮಂ ವಾ ಪವಿಸೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ ಏವಂ ನಿಮನ್ತಿತಭಿಕ್ಖಮ್ಪಿ ನ ಸಾದಿಯತಿ, ನ ಗಣ್ಹತಿ। **ನ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾ**ತಿ ಕುಮ್ಭಿತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। **ನ ಕಳೋಪಿಮುಖಾ**ತಿ **ಕಳೋಪೀ**ತಿ ಉಕ್ಖಲಿ ವಾ ಪಚ್ಛಿ ವಾ, ತತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕುಮ್ಭಿಕಳೋಪಿಯೋ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಟಚ್ಛುನಾ ಪಹಾರಂ ಲಭನ್ತೀತಿ। **ನ ಏಳಕಮನ್ತರ**ನ್ತಿ ಉಮ್ಮಾರಂ ಅನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಕಸ್ಮಾ? “ಅಯಂ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನ್ತರಕರಣಂ ಲಭತೀ”ತಿ। ದಣ್ಡಮುಸಲೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ದ್ವಿನ್ನನ್ತಿ ದ್ವೀಸು ಭುಞ್ಜಮಾನೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಉಟ್ಠಾಯ ದೇನ್ತೇ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಕಸ್ಮಾ? “ಏಕಸ್ಸ ಕಬಳನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ। **ನ ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಪನ “ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ದಾರಕೋ ಕಿಲಮತಿ। ಪಾಯನ್ತಿಯಾ ದಾರಕಸ್ಸ ಖೀರನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ, ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾಯ ರತಿಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ ನ ಗಣ್ಹತಿ। **ಸಂಕಿತ್ತೀಸೂ**ತಿ ಸಂಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕತಭತ್ತೇಸು, ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಸಮಯೇ ಕಿರ ಅಚೇಲಕಸಾವಕಾ ಅಚೇಲಕಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ತತೋ ತತೋ ತಣ್ಡುಲಾದೀನಿ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ಭತ್ತಂ ಪಚನ್ತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಅಚೇಲಕೋ ತತೋಪಿ ನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹತಿ। **ನ ಯತ್ಥ ಸಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಸುನಖೋ - “ಪಿಣ್ಡಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಅದತ್ವಾ ಆಹಟಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಏತಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀತಿ। **ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಚಾರಿನೀ**ತಿ ಸಮೂಹಸಮೂಹಚಾರಿನೀ, ಸಚೇ ಹಿ ಅಚೇಲಕಂ ದಿಸ್ವಾ - “ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಭತ್ತಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಚ ಪವಿಸನ್ತೇಸು ಕಳೋಪಿಮುಖಾದೀಸು ನಿಲೀನಾ ಮಕ್ಖಿಕಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಾ ಚರನ್ತಿ, ತತೋ ಆಹಟಂ ಭಿಕ್ಖಂ ನ ಗಣ್ಹತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಕ್ಖಿಕಾನಂ ಗೋಚರನ್ತರಾಯೋ ಜಾತೋತಿ।

ಥುಸೋದಕನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಸ್ಸಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಕತಂ ಸೋವೀರಕಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸುರಾಪಾನಮೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ, ಅಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಸಾವಜ್ಜಸಞ್ಞೀ। **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ**ತಿ ಯೋ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗೇಹೇ ಭಿಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತತಿ । **ಏಕಾಲೋಪಿಕೋ**ತಿ ಯೋ ಏಕೇನೇವ ಆಲೋಪೇನ ಯಾಪೇತಿ। **ದ್ವಾಗಾರಿಕಾದೀಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏಕಿಸ್ಸಾಪಿ ದತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏಕಾಯ ದತ್ತಿಯಾ। ದತ್ತಿ ನಾಮ ಏಕಾ ಖುದ್ದಕಪಾತಿ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಅಗ್ಗಭಿಕ್ಖಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। **ಏಕಾಹಿಕ**ನ್ತಿ ಏಕದಿವಸನ್ತರಿಕಂ। **ಅದ್ಧಮಾಸಿಕ**ನ್ತಿ ಅದ್ಧಮಾಸನ್ತರಿಕಂ। **ಪರಿಯಾಯಭತ್ತಭೋಜನ**ನ್ತಿ ವಾರಭತ್ತಭೋಜನಂ, ಏಕಾಹವಾರೇನ ದ್ವೀಹವಾರೇನ ಸತ್ತಾಹವಾರೇನ ಅದ್ಧಮಾಸವಾರೇನಾತಿ ಏವಂ ದಿವಸವಾರೇನ ಆಗತಭತ್ತಭೋಜನಂ।

೩೯೫. ಸಾಕಭಕ್ಖೋತಿ ಅಲ್ಲಸಾಕಭಕ್ಖೋ। **ಸಾಮಾಕಭಕ್ಖೋತಿ** ಸಾಮಾಕತಣ್ಡುಲಭಕ್ಖೋ। **ನೀವಾರಾ**ದೀಸು ನೀವಾರೋ ನಾಮ ಅರಞ್ಞೇ ಸಯಂಜಾತಾ ವೀಹಿಜಾತಿ। **ದದ್ದುಲ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮಕಾರೇಹಿ ಚಮ್ಮಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತಕಸಟಂ। **ಹಟಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಸಿಲೇಸೋಪಿ ಸೇವಾಲೋಪಿ। **ಕಣ**ನ್ತಿ ಕುಣ್ಡಕಂ। **ಆಚಾಮೋತಿ** ಭತ್ತಉಕ್ಖಲಿಕಾಯ ಲಗ್ಗೋ ಝಾಮಕಓದನೋ, ತಂ ಛಡ್ಡಿತಟ್ಠಾನತೋವ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಾದತಿ, "ಓದನಕಞ್ಜಿಯ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಿಞ್ಞಾಕಾ**ದಯೋ ಪಾಕಟಾ ಏವ। **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜೀತಿ** ಪತಿತಫಲಭೋಜೀ।

೩೯೬. ಸಾಣಾನೀತಿ ಸಾಣವಾಕಚೋಳಾನಿ। **ಮಸಾಣಾನೀತಿ** ಮಿಸ್ಸಕಚೋಳಾನಿ। **ಛವದುಸ್ಸಾನೀತಿ** ಮತಸರೀರತೋ ಛಡ್ಡಿತವತ್ಥಾನಿ, ಏರಕತಿಣಾದೀನಿ ವಾ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಕತನಿವಾಸನಾನಿ। **ಪಂಸುಕೂಲಾನೀತಿ** ಪಥವಿಯಂ ಛಡ್ಡಿತನನ್ತಕಾನಿ। **ತಿರೀಟಾನೀತಿ** ರುಕ್ಖತಚವತ್ಥಾನಿ। **ಅಜಿನ**ನ್ತಿ ಅಜಿನಮಿಗಚಮ್ಮಂ। **ಅಜಿನಕ್ಖಿಪ**ನ್ತಿ ತದೇವ ಮಜ್ಝೇ ಫಾಲಿತಕಂ। **ಕುಸಚೀರ**ನ್ತಿ ಕುಸತಿಣಾನಿ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಕತಚೀರಂ। **ವಾಕಚೀರಫಲಕಚೀರೇಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕೇಸಕಮ್ಬಲ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸಕೇಸೇಹಿ ಕತಕಮ್ಬಲಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ತನ್ತಾವುತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ, ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ ತೇಸಂ ಪಟಿಕಿಟ್ಠೋ ಅಕ್ಖಾಯತಿ। ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೀತೇ ಸೀತೋ, ಉಣ್ಹೇ ಉಣ್ಹೋ ಅಪ್ಪಗ್ಘೋ ಚ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಚ ದುಗ್ಗನ್ಧೋ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋ"ತಿ।

ವಾಳಕಮ್ಬಲನ್ತಿ ಅಸ್ಸವಾಲೇಹಿ ಕತಕಮ್ಬಲಂ। **ಉಲೂಕಪಕ್ಖಿಕ**ನ್ತಿ ಉಲೂಕಪಕ್ಖಾನಿ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಕತನಿವಾಸನಂ। **ಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಮನುಯುತ್ತೋತಿ** ಉಕ್ಕುಟಿಕವೀರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ, ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಉಕ್ಕುಟಿಕೋವ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। **ಕಣ್ಟಕಾಪಸ್ಸಯಿಕೋತಿ** ಅಯಕಣ್ಟಕೇ ವಾ ಪಕತಿಕಣ್ಟಕೇ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚಮ್ಮಂ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಾನಚಙ್ಕಮಾದೀನಿ ಕರೋತಿ। **ಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಯನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥೇವ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। **ಫಲಕಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಫಲಕೇ ಸೇಯ್ಯಂ। **ಥಣ್ಡಿಲಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಥಣ್ಡಿಲೇ ಉಚ್ಚೇ ಭೂಮಿಠಾನೇ ಸೇಯ್ಯಂ। **ಏಕಪಸ್ಸಯಿಕೋತಿ** ಏಕಪಸ್ಸೇನೇವ ಸಯತಿ। **ರಜೋಜಲ್ಲಧರೋತಿ** ಸರೀರಂ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖಿತ್ವಾ ರಜುಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಸರೀರೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಲಗ್ಗತಿ, ತಂ ಧಾರೇತಿ। **ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೋತಿ** ಲದ್ಧಂ ಆಸನಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ ಯದೇವ ಲಭತಿ, ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದನಸೀಲೋ। **ವೇಕಟಿಕೋತಿ** ವಿಕಟಖಾದನಸೀಲೋ। **ವಿಕಟ**ನ್ತಿ ಗೂಥಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಪಾನಕೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸೀತುದಕಪಾನೋ। ಸಾಯಂ ತತಿಯಮಸ್ಸಾತಿ **ಸಾಯತತಿಯಕಂ**। ಪಾತೋ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ, ಸಾಯನ್ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಾಪಂ ಪವಾಹೇಸ್ಸಾಮೀತಿ **ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತೀತಿ**।

ತಪೋಪಕ್ಕಮನಿರತ್ಥಕತಾವಣ್ಣನಾ

೩೯೭. ಅಥ ಭಗವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀಹಿ ವಿನಾ ತೇಸಂ ತಪೋಪಕ್ಕಮಾನಂ ನಿರತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ಅಚೇಲಕೋ ಚೇಪಿ ಕಸ್ಸಪ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆರಕಾ ವಾತಿ** ದೂರೇಯೇವ। **ಅವೇರ**ನ್ತಿ ದೋಸವೇರವಿರಹಿತಂ। **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜ**ನ್ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಬ್ಯಾಪಜ್ಜರಹಿತಂ।

೩೯೮. ದುಕ್ಕರಂ, ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಸಪೋ "ಮಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಏತ್ತಕಮತ್ತಂ ಸಾಮಞ್ಞಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಞ್ಚಾತಿ ವಿಚರಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಅಞ್ಞಂಯೇವ ಸಾಮಞ್ಞಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಞ್ಚ ವದಥಾ"ತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಪಕತಿ ಖೋ ಏಸಾತಿ** ಪಕತಿಕಥಾ ಏಸಾ। **ಇಮಾಯ ಚ, ಕಸ್ಸಪ, ಮತ್ತಾಯಾತಿ** "ಕಸ್ಸಪ ಯದಿ ಇಮಿನಾ ಪಮಾಣೇನ ಏವಂ ಪರಿತ್ತಕೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವಾ ದುಕ್ಕರಂ ಸುದುಕ್ಕರಂ ನಾಮ ಅಭವಿಸ್ಸ, ತತೋ ನೇತಂ ಅಭವಿಸ್ಸ ಕಲ್ಲಂ ವಚನಾಯ ದುಕ್ಕರಂ ಸಾಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೯೯. ದುಜ್ಜಾನೋತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಸೋ "ಮಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಏತ್ತಕೇನ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಹೋತೀತಿ ವಿಚರಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಅಞ್ಞಥಾ ವದಥಾ"ತಿ ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ತಂ ಪಕತಿವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಭಾವತೋವ

ದುಜ್ಜಾನಭಾವಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೋ ಪುನಪಿ - "ಪಕತಿ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೦-೪೦೧. **ಕತಮಾ ಪನ ಸಾ, ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ** ಕಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಪಣ್ಡಿತೋ ಭಗವತೋ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಕಥಂ ಉಗ್ಗಹೇಸಿ, ಅಥ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿರತ್ಥಕತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ - "ತಸ್ಸ 'ಚಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಚಿತ್ತಸಮ್ಪದಾ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ ಅಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ ಅಸಚ್ಛಿಕತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಆರಕಾವ ಸಾಮಞ್ಞಾ'ತಿಆದಿಮಾಹ। ಹನ್ದ ದಾನಿ ನಂ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದಿವಿಜಾನನತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ದಸ್ಸೇತುಂ - "ಇಧ ಕಸ್ಸಪಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇಮಾಯ ಚ ಕಸ್ಸಪ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾತಿ** ಇದಂ ಅರಹತ್ತಫಲಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಅರಹತ್ತಫಲಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ। ತಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಹಿ ಸೀಲಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಹಿ ಅಞ್ಞಾ ಉತ್ತರಿತರಾ ವಾ ಪಣೀತತರಾ ವಾ ಸೀಲಾದಿಸಮ್ಪದಾ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ।

ಸೀಹನಾದಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೧. ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನುತ್ತರಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ - "ಸನ್ತಿ ಕಸ್ಸಪ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅರಿಯ**ನ್ತಿ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ಪರಮವಿಸುದ್ಧಂ। **ಪರಮ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ, ಪಞ್ಚಸೀಲಾನಿ ಹಿಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಾ ಸೀಲಮೇವ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪನ ಪರಮಸೀಲಂ ನಾಮ। **ನಾಹಂ ತತ್ಥಾತಿ** ತತ್ಥ ಸೀಲೇಪಿ ಪರಮಸೀಲೇಪಿ ಅಹಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮಸಮಂ ಮಮ ಸೀಲಸಮೇನ ಸೀಲೇನ ಮಯಾ ಸಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹಮೇವ ತತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋತಿ** ಅಹಮೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ಉತ್ತಮೋ। ಕತಮಸ್ಮಿಂ? **ಯದಿದಂ ಅಧಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ಯಂ ಏತಂ ಉತ್ತಮಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತಿ ಇಮಂ ಪಠಮಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ।

ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛವಾದಾತಿ ಯೇ ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಂ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತಪತೀತಿ ತಪೋ, ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾಪಕವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ, ತದೇವ ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಾ। **ಅರಿಯಾ ಪರಮಾತಿ** ಏತ್ಥ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಅರಿಯಾ, ಅಟ್ಠಆರಮ್ಭವತ್ಥುವಸೇನಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾ ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾವ, ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪರಮಾ ನಾಮ। **ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಇಧ ಜಿಗುಚ್ಛಭಾವೋ ಜೇಗುಚ್ಛಂ, ಉತ್ತಮಂ ಜೇಗುಚ್ಛಂ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛಂ, ತಸ್ಮಾ ಯದಿದಂ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛಂ, ತತ್ಥ ಅಹಮೇವ ಭಿಯ್ಯೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾರೇಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಞ್ಞಾ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ಚ ಪಞ್ಞಾ ನಾಮ, ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪರಮಾ ಪಞ್ಞಾ ನಾಮ। **ಅಧಿಪಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥತ್ಥೋ - ಯಾಯಂ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ ನಾಮ ಅಹಮೇವ ತತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋತಿ ವಿಮುತ್ತಾಧಿಕಾರೇ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿಯೋ ವಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿಯೋ ಪನ ಪರಮಾ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಧಾಪಿ ಚ **ಯದಿದಂ ಅಧಿವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಯಾ ಅಯಂ ಅಧಿವಿಮುತ್ತಿ, ಅಹಮೇವ ತತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೦೨. **ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇತಿ** ಸುಞ್ಞೇ ಘರೇ, ಏಕಕೋವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರಿಸಾಸು ಚಾತಿ** ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಿ। ಯೇಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦) ಸುತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಹಞ್ಚ ನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ನಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। **ಬ್ಯಾಕರೋತೀತಿ** ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತೀತಿ** ಪಞ್ಹಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿತೋಸೇತಿಯೇವ। **ನೋ ಚ ಖೋ ಸೋತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ** ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸಪಿಸ್ಸ ವಚನಂ ಪರೇ ಸೋತಬ್ಬಂ ನ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋತಬ್ಬಞ್ಚಸ್ಸ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ** ದೇವಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಮಹನ್ತೇನೇವ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಸೋತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ಪಸೀದನ್ತೀತಿ** ಸುಪಸನ್ನಾ ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಮುದುಚಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ** ನ ಮುದ್ಧಪ್ಪಸನ್ನಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಪಣೀತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ವೇಳುವನವಿಹಾರಾದಯೋ ಚ ಮಹಾವಿಹಾರೇ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಾ ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ತಥತ್ತಾಯಾತಿ** ಯಂ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ತಥಾ ಭಾವಾಯ, ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥತ್ತಾಯ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ತಥಭಾವಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಕೇಚಿ ಸರಣೇಸು ಕೇಚಿ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಅಪರೇ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ। **ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಆರಾಧೇನ್ತೀತಿ** ತಞ್ಚ ಪನ ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಪೂರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪನ ಪೂರೇನ್ತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣೇನ ತಸ್ಸ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇನ್ತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನೋಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಸೀಹನಾದಾ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾ। ಏಕಚ್ಚಂ ತಪಸ್ಸಿಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಹಿ ಭಗವತೋ ಏಕೋ ಸೀಹನಾದೋ। ಅಪರಂ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏಕೋ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನೇ ಅಹಮೇವ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಏಕೋ। ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮಾದಾನೇಪಿ ಅಹಮೇವ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಏಕೋ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನೇ ಮಯ್ಹಮೇವ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಏಕೋ। ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮಾದಾನೇಪಿ ಮಯ್ಹಂಯೇವ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಏಕೋ। ಸೀಲೇನ ಮಯ್ಹಂ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಏಕೋ। ವೀರಿಯೇನ ಮಯ್ಹಂ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಏಕೋ। ಪಞ್ಞಾಯ...ಪೇ॰... ವಿಮುತ್ತಿಯಾ...ಪೇ॰... ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ನದಾಮೀತಿ ಏಕೋ। ವಿಸಾರದೋ ಹುತ್ವಾ ನದಾಮೀತಿ ಏಕೋ। ಪಞ್ಹಂ ಮಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಮೀತಿ ಏಕೋ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇಮೀತಿ ಏಕೋ। ಸುತ್ವಾ ಸೋತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಸುತ್ವಾ ಮೇ ಪಸೀದನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದೇಸೇಮಿ, ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಮಂ ಆರಾಧೇನ್ತೀತಿ ಏಕೋ। ಇತಿ ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ - "ಪರಿಸಾಸು ಚ ನದತೀ"ತಿ ಆದಯೋ ದಸ ದಸ ಪರಿವಾರಾ। ಏವಂ ತೇ ದಸ ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಸತಂ ಪುರಿಮಾ ಚ ದಸಾತಿ ದಸಾಧಿಕಂ ಸೀಹನಾದಸತಂ ಹೋತಿ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಏತ್ತಕಾ ಸೀಹನಾದಾ ದುಲ್ಲಭಾ, ತೇನಿದಂ ಸುತ್ತಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತಿ ಭಗವಾ "ಸೀಹನಾದಂ ಖೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ನದತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ ನದತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾದಾನುವಾದಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪರಿಸತಿ ನದಿತಪುಬ್ಬಂ ಸೀಹನಾದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಏಕಮಿದಾಹ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೪. ತತ್ಥ **ತತ್ರ ಮಂ ಅಞ್ಞತರೋ ತಪಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ** ತತ್ರ ರಾಜಗಹೇ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಮಂ ಅಞ್ಞತರೋ ತಪಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ । **ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛೇತಿ** ವೀರಿಯೇನ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಾಧಿಕಾರೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಇದಂ ಯಂ ತಂ ಭಗವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಮಹಾವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದುಮ್ಬರಿಕಾಯ ದೇವಿಯಾ ಉಯ್ಯಾನೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ನಿಗ್ರೋಧಸ್ಸ ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪಂ ಸುತ್ವಾ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ನಿಗ್ರೋಧೇನ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛೇ ಪುಟ್ಠಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಪರಂ ವಿಯ ಮತ್ತಾಯಾತಿ** ಪರಮಾಯ ಮತ್ತಾಯ, ಅತಿಮಹನ್ತೇನೇವ ಪಮಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಹಿ, ಭನ್ತೇತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಅನ್ಧಬಾಲಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಂ ಅಞ್ಞೋ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ "ಕೋ ನಾಮ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ನ ಅತ್ತಮನೋ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ವದತಿ। **ಲಭೇಯ್ಯಾಹನ್ತಿ** ಇದಂ ಸೋ - "ಚಿರಂ ವತ ಮೇ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಪಕ್ಖೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಕಿಲಮಿತೋ, 'ಸುಕ್ಖನದೀತೀರೇ ನ್ಹಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಯ ಥುಸೇ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೇನ ವಿಯ ನ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ನಿಪ್ಫಾದಿತೋ। ಹನ್ದಾಹಂ ಅತ್ತಾನಂ ಯೋಗೇ ಯೋಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಆಹ। ಅಥ ಭಗವಾ ಯೋ ಅನೇನ ಖನ್ಧಕೇ ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಯೋ

ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪುಬ್ಬೋ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೋ – “ಅಹಂ ಭನ್ತೇ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪುಬ್ಬೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ಉಪಸಮ್ಪದಂ, ಸ್ವಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಂಘಂ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಪರಿವಾಸಂ ಯಾಚಾಮೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೮೬) ನಯೇನ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಪರಿವಸತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ – “ಯೋ ಖೋ, ಕಸ್ಸಪ, ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪುಬ್ಬೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೦೫. ತತ್ಥ **ಪಬ್ಬಜ್ಜನ್ತಿ** ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ, ಅಪರಿವಸಿತ್ವಾಯೇವ ಹಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಲಭತಿ। ಉಪಸಮ್ಪದತ್ಥಿಕೇನ ಪನ ನಾತಿಕಾಲೇನ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಾದೀನಿ ಅಟ್ಠ ವತ್ತಾನಿ ಪೂರೇನ್ತೇನ ಪರಿವಸಿತಬ್ಬಂ। **ಆರದ್ಧಚಿತ್ತಾತಿ** ಅಟ್ಠವತ್ತಪೂರಣೇನ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನೇಸ ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸೋ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಪಿ ಚ ಮೇತ್ಥಾತಿ** ಅಪಿ ಚ ಮೇ ಏತ್ಥ। **ಪುಗ್ಗಲವೇಮತ್ತತಾ ವಿದಿತಾತಿ** ಪುಗ್ಗಲನಾನತ್ತಂ ವಿದಿತಂ। “ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿವಾಸಾರಹೋ, ಅಯಂ ನ ಪರಿವಾಸಾರಹೋ”ತಿ ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋ ಕಸ್ಸಪೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – “ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ, ಯತ್ಥ ಏವಂ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಯುತ್ತಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಅಯುತ್ತಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತೀ”ತಿ, ತತೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹೋ – “ಸಚೇ ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ತಿಬ್ಬಚ್ಛನ್ದತಂ ವಿದಿತ್ವಾ – “ನ ಕಸ್ಸಪೋ ಪರಿವಾಸಂ ಅರಹತೀ”ತಿ ಅಞ್ಞತರಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – “ಗಚ್ಛ ಭಿಕ್ಖು ಕಸ್ಸಪಂ ನ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಆನೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಮಾಸಿ। ಭಗವಾ ತಂ ಗಣಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – “ಅಲತ್ಥ ಖೋ ಅಚೇಲೋ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಅಲತ್ಥ ಉಪಸಮ್ಪದ”ನ್ತಿ। **ಅಚಿರೂಪಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ನಚಿರಮೇವ। **ವೂಪಕಟ್ಠೋತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ಕಾಯೇನ ಚೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಚ ವೂಪಕಟ್ಠೋ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ। **ಆತಾಪೀತಿ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸಙ್ಖಾತೇನ ವೀರಿಯಾತಾಪೇನ ಆತಾಪೀ। **ಪಹಿತತ್ತೋತಿ** ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖತಾಯ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅತ್ತಭಾವೋ। **ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। **ಕುಲಪುತ್ತಾತಿ** ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ। **ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ** ಹೇತುನಾವ ಕಾರಣೇನೇವ। **ತದನುತ್ತರನ್ತಿ** ತಂ ಅನುತ್ತರಂ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಾಯ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನಾಯೇವ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ, ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾಸೀತಿ** ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಹಾಸಿ, ಏವಂ ವಿಹರನ್ತೋ **ಚ ಖೀಣಾ ಜಾತಿ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸೀತಿ**।

ಏವಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಭೂಮಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ “ಅಞ್ಞತರೋ ಖೋ ಪನಾಯಸ್ಮಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಅರಹತಂ ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞತರೋತಿ** ಏಕೋ। **ಅರಹತನ್ತಿ** ಅರಹನ್ತಾನಂ, ಭಗವತೋ ಸಾವಕಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಂ ಯಂ ಪನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಾಕಟಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪೋಟ್ಠಪಾದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೦೬. **ಏವಂ ಮೇ ಸುತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಾವತ್ಥಿಯ**ನ್ತಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ**ತಿ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಯೋ ಜೇತಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಗಹಪತಿನಾ ಆರಾಮೋ ಕಾರಿತೋ, ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ। **ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ**ತಿ ನಾಮೇನ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ನಾಮ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। ಸೋ ಕಿರ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲೋ ಕಾಮೇಸುಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ಚತ್ತಾಲೀಸಕೋಟಿಪರಿಮಾಣಂ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಗಣಾಚರಿಯೋ ಜಾತೋ। ಸಮಯಂ ಪವದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ,** ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಠಾನೇ ಚಙ್ಕೀತಾರುಕ್ಖಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಪ್ಪಭುತಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಿಗಣ್ಠಅಚೇಲಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ವದನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಆರಾಮೋ **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸ್ವೇವ ಚ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಿಮ್ಬರೂರುಕ್ಖಪನ್ತಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ **ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಂ ಏಕಾವ ಸಾಲಾ ಅಹೋಸಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮಹಾಪುಞ್ಞಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹೂ ಸಾಲಾ ಕತಾ। ತಸ್ಮಾ ತಮೇವ ಏಕಂ ಸಾಲಂ ಉಪಾದಾಯ ಲದ್ಧನಾಮವಸೇನ **ಏಕಸಾಲಕೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಪನ ಪಸೇನದಿರಞ್ಞೋ ದೇವಿಯಾ ಉಯ್ಯಾನಭೂತೋ ಸೋ ಪುಪ್ಫಫಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಆರಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ **ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೋ**ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೇ ಏಕಸಾಲಕೇ ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೇ।

ಪಟಿವಸತೀತಿ ನಿವಾಸಫಾಸುತಾಯ ವಸತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಲೋಕಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಞಾಣಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋಗತಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ದಿಸ್ವಾ - ''ಅಯಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಜಾಲೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಕಿನ್ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ''ತಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ ಅದ್ದಸ - ''ಅಹಂ ಅಜ್ಜ ತತ್ಥ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಥ ಮಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ನಿರೋಧಞ್ಚ ನಿರೋಧವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸಾಹಂ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣೇನ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ತದುಭಯಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ, ಅಥ ಸೋ ಕತಿಪಾಹಚ್ಚಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಮ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತೇಸಮಹಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ದೇಸನಾವಸಾನೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಮಂ ಸರಣಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತೋ ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀ''ತಿ। ತತೋ ಪಾತೋವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಸುರತ್ತದುಪಟ್ಟಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಜುಲತಾಸದಿಸಂ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಮಹಾಮೇಘಂ ವಿಯ ಮೇಘವಣ್ಣಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಏಕಂಸವರಗತಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಗ್ಘಂ ಸೇಲಮಯಪತ್ತಂ ವಾಮಅಂಸಕೂಟೇ ಲಗ್ಗೇತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸೀಹೋ ವಿಯ ಹಿಮವನ್ತಪಾದಾ ವಿಹಾರಾ ನಿಕ್ಖಮಿ। ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ - ''ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ''ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೪೦೭. **ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ನಗರದ್ವಾರಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿವಸೇನ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಅತಿಪ್ಪಗಭಾವಮೇವ ದಿಸ್ವಾ ಏತಂ ಅಹೋಸಿ। **ಯಂನೂನಾಹ**ನ್ತಿ ಸಂಸಯಪರಿದೀಪನೋ ವಿಯ ನಿಪಾತೋ, ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಸಂಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ - ''ಇದಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಇದಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಇಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮ, ಇಮಸ್ಸ ನ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಾ''ತಿ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಪನೇಸ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನಾಹ - ''ಯಂನೂನಾಹ''ನ್ತಿ, ಯದಿ ಪನಾಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೦೮. **ಉನ್ನಾದಿನಿಯಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಂ ನದಮಾನಾಯ, ಏವಂ ನದಮಾನಾಯ ಚಸ್ಸಾ ಉದ್ಧಂ ಗಮನವಸೇನ ಉಚ್ಚೋ, ದಿಸಾಸು ಪತ್ಥಟವಸೇನ ಮಹಾ ಸದ್ದೋತಿ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಯ, ತೇಸಞ್ಹಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ ಪಾತೋವ ವುಟ್ಠಾಯ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಚೇತಿಯವತ್ತಂ ವಾ ಬೋಧಿವತ್ತಂ ವಾ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯವತ್ತಂ ವಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ತೇನ ತೇ ಪಾತೋವ ವುಟ್ಠಾಯ ಬಾಲಾತಪೇ ನಿಸಿನ್ನಾ - ''ಇಮಸ್ಸ ಹತ್ಥೋ ಸೋಭನೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪಾದೋ''ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದಾದೀನಿ ವಾ

ಆರಬ್ಭ, ಇತ್ಥಿಪುರಿಸದಾರಕದಾರಿಕಾದೀನಂ ವಣ್ಣೇ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಾಮಸ್ಸಾದಭವಸ್ಸಾದಾದಿವತ್ಥುಂ ಆರಬ್ಭ ಕಥಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ರಾಜಕಥಾದಿಅನೇಕವಿಧಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಉನ್ನಾದಿನಿಯಾ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಯ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಿಯಾ"ತಿ।

ತತೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ - "ಇಮೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಅತಿವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಗಾರವಾ, ಮಯಞ್ಚ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನೇ ಖಜ್ಜೋಪನಕೂಪಮಾ ಜಾತಾ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋಪಿ ನೋ ಪರಿಹೀನೋ। ಸಚೇ ಪನಿಮಂ ಠಾನಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ವಾ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕೋ ವಾ ಗಿಹೀ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ವಾ ತಸ್ಸ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ , ಅತಿವಿಯ ಲಜ್ಜನೀಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪರಿಸದೋಸೋ ಖೋ ಪನ ಪರಿಸಜೇಟ್ಠಕಸ್ಸೇವ ಉಪರಿ ಆರೋಹತೀ"ತಿ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ವಿಲೋಕೇನ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅದ್ದಸ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ...ಪೇ॰... ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ।

೪೦೯. ತತ್ಥ **ಸಣ್ಠಪೇಸೀ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸಿ, ವಜ್ಜಮಸ್ಸಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇಸಿ। ಯಥಾ ಸುಸಣ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನಂ ಠಪೇಸಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಪರಿಸಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ವಜ್ಜಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ ನಿವಾಸನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ಪಾರುಪನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ, ರಜೋಕಿಣ್ಣಟ್ಠಾನಂ ಪುಞ್ಛತಿ; ಏವಮಸ್ಸಾ ವಜ್ಜಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ - "ಅಪ್ಪಸದ್ದಾ ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ಯಥಾ ಸುಸಣ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನಂ ಠಪೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಸದ್ದಕಾಮೋ**ತಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ನಿಸೀದತಿ, ಏಕೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಯಾಪೇತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಇಧಾಗನ್ತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತೀತಿ? ಅತ್ತನೋ ವುಡ್ಢಿಂ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಕಿರ ಬುದ್ಧೇಸು ವಾ ಬುದ್ಧಸಾವಕೇಸು ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತೇಸು - "ಅಜ್ಜ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಆಗತೋ , ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಆಗತೋ, ನ ಖೋ ಪನ ತೇ ಯಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಸ್ಸಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉತ್ತಮಭಾವ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಉಚ್ಚೇ ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತಿ, ಭಗವತೋಪಿ ಉಪಟ್ಠಾಕೇ ಗಣ್ಹಿತುಂ ವಾಯಮನ್ತಿ। ತೇ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾಕೇ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಭವಂ ಗೋತಮೋಪಿ ಗೋತಮಸಾವಕಾಪಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಮಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಗ್ಗಾ। ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಅಮ್ಹೇ ಅಕ್ಖೀಹಿಪಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛಥ, ಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋಥ, ಕಿಂ ವೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಅಪರದ್ಧ"ನ್ತಿ। ಅಥೇಕಚ್ಚೇ ಮನುಸ್ಸಾ - "ಬುದ್ಧಾಪಿ ಏತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಕಿಂ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತೇ ದಿಸ್ವಾ ನಪ್ಪಮಜ್ಜನ್ತಿ। **ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸ್ಸದ್ದಾ ನಿಸೀದಿಂಸು।

೪೧೦. **ಸ್ವಾಗತಂ, ಭನ್ತೇ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಆಗಮನಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತೋ; ಭಗವತಿ ಹಿ ನೋ ಆಗತೇ ಆನನ್ದೋ ಹೋತಿ, ಗತೇ ಸೋಕೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಚಿರಸ್ಸಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆಹ? ಕಿಂ ಭಗವಾ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ತತ್ಥ ಗತಪುಬ್ಬೋತಿ, ನ ಗತಪುಬ್ಬೋ। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪನ - "ಕುಹಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ, ಕುತೋ ಆಗತತ್ಥ, ಕಿಂ ಮಗ್ಗಮೂಳ್ಹತ್ಥ, ಚಿರಸ್ಸಂ ಆಗತತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ನ ಮಾನಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ, ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಮಕಾಸಿ। ಭಗವನ್ತಞ್ಹಿ ಉಪಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಸನೇನ ಅನಿಮನ್ತೇನ್ತೋ ವಾ ಅಪಚಿತಿಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ವಾ ದುಲ್ಲಭೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾಯ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಅತ್ತನೋ ನಿಸಿನ್ನಾಸನಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಆಸನೇನ ನಿಮನ್ತೇನ್ತೋ - "ನಿಸೀದತು, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಇದಮಾಸನಂ ಪಞ್ಞತ್ತ"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಅನ್ತರಾಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ**ತಿ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ವೋ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಮಾಗಮನಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ, ಮಮಾಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಕತಮಾ ಕಥಾ ಪರಿಯನ್ತಂ ನ ಗತಾ, ವದಥ, ಯಾವ ನಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ನೇತ್ವಾ ದೇಮೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸಿ। ಅಥ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ - "ನಿರತ್ಥಕಕಥಾ ಏಸಾ ನಿಸ್ಸಾರಾ ವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ, ನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪುರತೋ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀ"ತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ "ತಿಟ್ಠತೇಸಾ , ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ತಿಟ್ಠತೇಸಾ** , **ಭನ್ತೇ**ತಿ ಸಚೇ ಭಗವಾ ಸೋತುಕಾಮೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪಚ್ಛಾಪೇಸಾ ಕಥಾ ನ ದುಲ್ಲಭಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನಿಮಾಯ ಕಥಾಯ ಅತ್ಥೋ ನತ್ಥಿ। ಭಗವತೋ ಪನಾಗಮನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಮಯಂ ಅಞ್ಞದೇವ ಸುಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಾಮಾತಿ ದೀಪೇತಿ। ತತೋ ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ - "ಪುರಿಮಾನಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾಯ**ನ್ತಿ ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಾಲಾ ನತ್ಥಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾನಾವಿಧಂ ಕಥಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಿ, ಸಾ ಬಹೂನಂ - "ಅಯಂ ಕಿಂ ವದತಿ, ಅಯಂ ಕಿಂ ವದತೀ"ತಿ ಕೋತೂಹಲುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತೋ ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭೀ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ। **ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇ**ತಿ ಚಿತ್ತನಿರೋಧೇ, ಖಣಿಕನಿರೋಧೇ ಕಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ। ಯದಾ ಕಿರ ಭಗವಾ ಜಾತಕಂ ವಾ ಕಥೇತಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವಾ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ತದಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಭಗವತೋ ಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ ಪತ್ಥರತಿ, ತಿತ್ಥಿಯಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ - "ಭವಂ ಕಿರ ಗೋತಮೋ ಪುಬ್ಬಚರಿಯಂ ಕಥೇಸಿ, ಮಯಂ ಕಿಂ ನ ಸಕ್ಕೋಮ ತಾದಿಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತು"ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ಪಟಿಭಾಗಕಿರಿಯಂ ಕರೋನ್ತಾ ಏಕಂ ಭವನ್ತರಸಮಯಂ ಕಥೇನ್ತಿ - "ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ, ಮಯಂ ಕಿಂ ನ ಸಕ್ಕೋಮ ಪಞ್ಞಪೇತು"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಾವಕಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತದಾ ಪನ ಭಗವಾ ಅಟ್ಠವಿಧಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ನಿರೋಧಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ - "ಭವಂ ಕಿರ ಗೋತಮೋ ನಿರೋಧಂ ನಾಮ ಕಥೇಸಿ, ಮಯಮ್ಪಿ ತಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಕಥಯಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇ ಕಥಾ ಉದಪಾದೀ"ತಿ।

ತತ್ರೇಕಚ್ಚೇತಿ ತೇಸು ಏಕಚ್ಚೇ। ಪುರಿಮೋ ಚೇತ್ಥ ಯ್ವಾಯಂ ಬಾಹಿರೇ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಚಿತ್ತಕಭಾವೋ ಸನ್ತೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಇತೋ ಚುತೋ ಪಞ್ಚ ಕಪ್ಪಸತಾನಿ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ ಠತ್ವಾ ಪುನ ಇಧ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದೇ ಚ ನಿರೋಧೇ ಚ ಹೇತುಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ - **ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಆಹ।

ದುತಿಯೋ ನಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಮಿಗಸಿಙ್ಗತಾಪಸಸ್ಸ ಅಸಞ್ಞಕಭಾವಂ ಗಹೇತ್ವಾ - "ಉಪೇತಿಪಿ ಅಪೇತಿಪೀ"ತಿ ಆಹ। ಮಿಗಸಿಙ್ಗತಾಪಸೋ ಕಿರ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಘೋರತಪೋ ಪರಮಧಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಸೀಲತೇಜೇನ ಸಕ್ಕವಿಮಾನಂ ಉಣ್ಹಂ ಅಹೋಸಿ। ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ "ಸಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ನು ಖೋ ತಾಪಸೋ ಪತ್ಥೇತೀ"ತಿ ಅಲಮ್ಬುಸಂ ನಾಮ ದೇವಕಞ್ಞಂ - 'ತಾಪಸಸ್ಸ ತಪಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಹೀ'ತಿ ಪೇಸೇಸಿ। ಸಾ ತತ್ಥ ಗತಾ। ತಾಪಸೋ ಪಠಮದಿವಸೇ ತಂ ದಿಸ್ವಾವ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪಾವಿಸಿ। ದುತಿಯದಿವಸೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣೇನ ಭಗ್ಗೋ ತಂ ಹತ್ಥೇ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ಸೋ ತೇನ ದಿಬ್ಬಫಸ್ಸೇನ ಫುಟ್ಠೋ ವಿಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಸಂವಚ್ಛರಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭಿ। ತಂ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ - "ತಿಣ್ಣಂ ಸಂವಚ್ಛರಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಿತೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಏವಮಾಹ।

ತತಿಯೋ ನಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಆಥಬ್ಬಣಪಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪಕಡ್ಢನ್ತಿಪಿ ಅಪಕಡ್ಢನ್ತಿಪೀ"ತಿ ಆಹ। ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾ ಕಿರ ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಸತ್ತಂ ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನಂ ವಿಯ ಹತ್ಥಚ್ಛಿನ್ನಂ ವಿಯ ಮತಂ ವಿಯ ಚ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ - "ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಿತೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಏವಮಾಹ।

ಚತುತ್ಥೋ ನಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಯಕ್ಖದಾಸೀನಂ ಮದನಿದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸನ್ತಿ ಹಿ ಭೋ ದೇವತಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಕ್ಖದಾಸಿಯೋ ಕಿರ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ದೇವತೂಪಹಾರಂ ಕುರುಮಾನಾ ನಚ್ಚಿತ್ವಾ ಗಾಯಿತ್ವಾ ಅರುಣೋದಯೇ ಏಕಂ ಸುರಾಪಾತಿಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಸುಪಿತ್ವಾ ದಿವಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ - "ಸುತ್ತಕಾಲೇ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ, ಪಬುದ್ಧಕಾಲೇ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಿತಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಏವಮಾಹ।

ಅಯಂ ಪನ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋ। ತೇನಸ್ಸ ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। “ಇಮೇಸಂ ಕಥಾ ಏಳಮೂಗಕಥಾ ವಿಯ ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ನಿರೋಧೇ ಏತೇ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ಚ ನಿರೋಧೇನ ನಾಮ ಏಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಬಹುನಾ। ತೇನಾಪಿ ಏಕೇನ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ಪನ ಅಞ್ಞೇನ ಞಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ। ಸಚೇ ಭಗವಾ ಇಧ ಅಭವಿಸ್ಸ ‘ಅಯಂ ನಿರೋಧೋ ಅಯಂ ನ ನಿರೋಧೋ’ತಿ ದೀಪಸಹಸ್ಸಂ ವಿಯ ಉಜ್ಜಾಲೇತ್ವಾ ಅಜ್ಜಮೇವ ಪಾಕಟಂ ಅಕರಿಸ್ಸಾ”ತಿ ದಸಬಲಞ್ಞೇವ ಅನುಸ್ಸರಿ। ತಸ್ಮಾ “ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಹೋ ನೂನಾತಿ** ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತದ್ವಯಂ, ತೇನ ತಸ್ಸ ಭಗವನ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ “ಅಹೋ ನೂನ ಭಗವಾ ಅಹೋ ನೂನ ಸುಗತೋ”ತಿ। **ಯೋ ಇಮೇಸನ್ತಿ** ಯೋ ಏತೇಸಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾನಂ ಸುಕುಸಲೋ ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ, ಸೋ ಭಗವಾ ಅಹೋ ನೂನ ಕಥೇಯ್ಯ, ಸುಗತೋ ಅಹೋ ನೂನ ಕಥೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಕತಞ್ಞೂತಿ** ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ಪಕತಿಂ ಸಭಾವಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಪಕತಞ್ಞೂ। **ಕಥಂ ನು ಖೋತಿ** ಇದಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ “ಮಯಂ ಭಗವಾ ನ ಜಾನಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಜಾನಾಥ, ಕಥೇಥ ನೋ”ತಿ ಆಯಾಚನ್ತೋ ವದತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ಕಥೇನ್ತೋ “ತತ್ರ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಹೇತುಕಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೨. ತತ್ಥ **ತತ್ರಾತಿ** ತೇಸು ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು। **ಆದಿತೋವ ತೇಸಂ ಅಪರದ್ಧನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಆದಿಮ್ಹಿಯೇವ ವಿರದ್ಧಂ, ಘರಮಜ್ಝೇಯೇವ ಪಕ್ಖಲಿತಾತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಸಹೇತೂ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಹೇತುಪಿ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಕಾರಣಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ, ಸಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ”ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಯ ಏಕಚ್ಚಾ ಸಞ್ಞಾ ಜಾಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೧೩. **ಕಾ ಚ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ಭಗವಾ ಅವೋಚಾತಿ** ಕತಮಾ ಚ ಸಾ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ಭಗವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಅವೋಚ। ಅಥ ಯಸ್ಮಾ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹೇತುಕಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ದೀಪೇತುಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪಭುತಿ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಠಪೇನ್ತೋ “ಇಧ ಪೋಟ್ಠಪಾದ, ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾತಿ ದ್ವೇ ಏವ ಸಿಕ್ಖಾ ಸರೂಪೇನ ಆಗತಾ, ತತಿಯಾ ಪನ “ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾತಿ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಮಯಾ ಏಕಂಸಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಆಗತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿ** ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋಪಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋಪಿ । ತತ್ಥ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಾ **ತಸ್ಸ ಯಾ ಪುರಿಮಾ ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿ** ತಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾಯ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ಸದಿಸತ್ತಾ ಪುರಿಮಾ ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಸಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞೇಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಯೇ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸಙ್ಖಾತಾ ಸುಖುಮಸಞ್ಞಾ ಸಚ್ಚಾ ಹೋತಿ, ಭೂತಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸುಖುಮಾ ಚ ಸಾ ಭೂತತಾಯ ಸಚ್ಚಾ ಚ ಸಞ್ಞಾತಿ ಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞಾ, ವಿವೇಕಜೇಹಿ ಪೀತಿಸುಖೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞಾತಿ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಏವಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೋ, ವುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಚ ಸಿಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಏವಂ ಏಕಾ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಏಕಾ ಕಾಮಸಞ್ಞಾ

ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ಭಗವಾ ಅವೋಚಾತಿ** ಅಯಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಾತಾ ಏಕಾ ಸಿಕ್ಖಾತಿ, ಭಗವಾ ಆಹ। ಏತೇನುಪಾಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಟ್ಠಮಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಹೋತಿ, ಸಾವಕೇಸು ಸಾರಿಪುತ್ತಸದಿಸಾನಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕಲಾಪತೋ ಸಮ್ಮಸನಂಯೇವ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ಹೋತಿ, ಇದಞ್ಚ "ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ"ತಿ, ಏವಂ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಉದ್ಧಟಂ। ತಸ್ಮಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಮಂಯೇವ ಸಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ತದೇವ ಸಞ್ಞಗ್ಗನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯತೋ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಫುಸತೀ"ತಿ ಆಹ।

೪೧೪. ತತ್ಥ **ಯತೋ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಯೋ ನಾಮ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಭಿಕ್ಖು। **ಇಧ ಸಕಸಞ್ಞೀ ಹೋತೀತಿ** ಇಧ ಸಾಸನೇ ಸಕಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅತ್ತನೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞವಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋ ತತೋ ಅಮುತ್ರ ತತೋ ಅಮುತ್ರಾತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತತೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ಅಮುತ್ರ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ, ತತೋಪಿ ಅಮುತ್ರ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇತಿ ಏವಂ ತಾಯ ತಾಯ ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಸಕಸಞ್ಞೀ ಸಕಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಫುಸತಿ। **ಸಞ್ಞಗ್ಗನ್ತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಲೋಕಿಯಾನಂ ಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಗ್ಗತ್ತಾ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ಠತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಮ್ಪಿ ನಿರೋಧಮ್ಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಇತಿ ಸಾ ಲೋಕಿಯಾನಂ ಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಗ್ಗತ್ತಾ ಸಞ್ಞಗ್ಗನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಫುಸತಿ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಗ್ಗೇ ಠಿತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚೇತೇಯ್ಯಂ, ಅಭಿಸಙ್ಖರೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಪದದ್ವಯೇ ಚ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಚೇತೇತಿ ನಾಮ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪರಿಸಮಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಾಯ ನಿಕನ್ತಿಂ ಕುರುಮಾನೋ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ ನಾಮ। **ಇಮಾ ಚ ಮೇ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯುನ್ತಿ** ಇಮಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ। **ಅಞ್ಞಾ ಚ ಓಳಾರಿಕಾತಿ** ಅಞ್ಞಾ ಚ ಓಳಾರಿಕಾ ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ। **ಸೋ ನ ಚೇವ ಚೇತೇತಿ ನ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ಚೇಸ ಚೇತೇನ್ತೋವ ನ ಚೇತೇತಿ, ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋವ ನಾಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ "ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಠಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ನತ್ಥಿ। ಉಪರಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಏವ ಪನ ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪುತ್ತಘರಾಚಿಕ್ಖಣೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

ಪಿತುಘರಮಜ್ಝೇನ ಕಿರ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಘರಂ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪಣೀತಂ ಭೋಜನಂ ಆದಾಯ ಆಸನಸಾಲಂ ಆಗತಂ ದಹರಂ ಥೇರೋ – "ಮನಾಪೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಕುತೋ ಆಭತೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ "ಅಸುಕಸ್ಸ ಘರತೋ"ತಿ ಲದ್ಧಘರಮೇವ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪಿತುಘರಮಜ್ಝೇನ ಗತೋಪಿ ಆಗತೋಪಿ ತತ್ಥ ಆಭೋಗೋಪಿ ನತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ಆಸನಸಾಲಾ ವಿಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಪಿತುಗೇಹಂ ವಿಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ, ಪುತ್ತಗೇಹಂ ವಿಯ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ, ಆಸನಸಾಲಾಯ ಠತ್ವಾ ಪಿತುಘರಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಪುತ್ತಘರಾಚಿಕ್ಖಣಂ ವಿಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ "ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಠಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಿತುಘರಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾವ ಉಪರಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಏವಮೇಸ ಚೇತೇನ್ತೋವ ನ ಚೇತೇತಿ, ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋವ ನಾಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ। **ತಾ ಚೇವ ಸಞ್ಞಾತಿ** ತಾ ಝಾನಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞಾ ಚಾತಿ** ಅಞ್ಞಾ ಚ ಓಳಾರಿಕಾ ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಸೋ ನಿರೋಧಂ ಫುಸತೀತಿ** ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ ವಿನ್ದತಿ ಪಟಿಲಭತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬಾಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಸಮ್ಪಜಾನಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭೀತಿ** ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ, ಸಮ್ಪಜಾನಪದಂ ನಿರೋಧಪದೇನ ಅನ್ತರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಾನಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥತ್ಥೋ। ತತ್ರಾಪಿ

ಸಮ್ಪಜಾನಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೇ ಸಞ್ಞಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಇಧ ಠತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಥಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾನಿಸಂಸಾಧಿಕಾರೇ ಕಥಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಕಥಿತತೋವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ನಿರೋಧಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ - ಅಥ ನಂ ತಾದಿಸಾಯ ಕಥಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾಪೇತುಂ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋಪಿ "ಭಗವಾ ಅಜ್ಜ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಥಂ ಠಪೇತ್ವಾ ನ ಮಯಾ ಏವರೂಪಾ ಕಥಾ ಸುತಪುಬ್ಬಾ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ, "ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಭಗವತೋ ಕಥಾಯ ಉಗ್ಗಹಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಏವಂ ಖೋ ಅಹಂ ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ "ಸುಉಗ್ಗಹಿತಂ ತಯಾ"ತಿ ಅನುಜಾನನ್ತೋ "ಏವಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ"ತಿ ಆಹ।

೪೧೫. ಅಥ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ "ಭಗವತಾ 'ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗ'ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತದೇವ ನು ಖೋ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ, ಉದಾಹು ಅವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತೀಸುಪಿ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ "ಏಕಞ್ಞೇವ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಭಗವಾಪಿಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ತತ್ಥ **ಪುಥೂಪೀತಿ** ಬಹೂನಿಪಿ। **ಯಥಾ ಯಥಾ ಖೋ, ಪೋಟ್ಠಪಾದ, ನಿರೋಧಂ ಫುಸತೀತಿ** ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಯೇನ ಯೇನ ಕಸಿಣೇನ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ವಾ ಯೇನ ಯೇನ ಝಾನೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಚೇ ಹಿ ಪಥವೀಕಸಿಣೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಪಥವೀಕಸಿಣಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಏಕವಾರಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ ಏಕಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ, ಅಥ ದ್ವೇ ವಾರೇ, ತಯೋ ವಾರೇ, ವಾರಸತಂ, ವಾರಸಹಸ್ಸಂ, ವಾರಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಸಞ್ಞಗ್ಗಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಕಸಿಣೇಸು। ಝಾನೇಸುಪಿ ಸಚೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಏಕವಾರಂ ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ ಏಕಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ। ಅಥ ದ್ವೇ ವಾರೇ , ತಯೋ ವಾರೇ, ವಾರಸತಂ, ವಾರಸಹಸ್ಸಂ, ವಾರಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಾ ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ ಫುಸತಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸುಪಿ। ಇತಿ ಏಕವಾರಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ಏಕಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಅಪರಾಪರಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಬಹೂನಿ।

೪೧೬. **ಸಞ್ಞಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇತಿ** ಭನ್ತೇ ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ "ಸಞ್ಞಾ ನು ಖೋ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ತಸ್ಸ ಭಗವಾ "ಸಞ್ಞಾ ಖೋ, ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ"ತಿ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ತತ್ಥ **ಸಞ್ಞಾತಿ** ಝಾನಸಞ್ಞಾ। **ಞಾಣನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। ಅಪರೋ ನಯೋ, **ಸಞ್ಞಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಞ್ಞಾ। **ಞಾಣನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಞಾಣಂ। ಅಪರೋ ನಯೋ, **ಸಞ್ಞಾತಿ** ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾ। **ಞಾಣನ್ತಿ** ಫಲಞಾಣಂ। ತಿಪಿಟಕಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಪನಾಹ -

ಕಿಂ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಣನ್ತಿ, ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಭಗವನ್ತಂ ನಿರೋಧಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಇದಾನಿ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ "ಭಗವಾ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಕಿಂ ಪಠಮಂ ಅರಹತ್ತಫಲಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉದಾಹು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣ"ನ್ತಿ ವದತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ಫಲಸಞ್ಞಾ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ । ತಸ್ಮಾ "ಸಞ್ಞಾ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದಾ, ಪಚ್ಛಾ "ಇದಂ ಅರಹತ್ತಫಲ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣುಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ। **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಕಿರ ಮೇತಿ** ಫಲಸಮಾಧಿಸಞ್ಞಾಪಚ್ಚಯಾ ಕಿರ ಮಯ್ಹಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ।

ಸಞ್ಞಾಅತ್ತಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೭. ಇದಾನಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಯಥಾ ನಾಮ ಗಾಮಸೂಕರೋ ಗನ್ಧೋದಕೇನ ನ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಗನ್ಧೇಹಿ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಮಾಲಾದಾಮಂ ಪಿಳನ್ಧಿತ್ವಾ ಸಿರಿಸಯನೇ ಆರೋಪಿತೋಪಿ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ವೇಗೇನ ಗೂಥಟ್ಠಾನಮೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುಖಂ ವಿನ್ದತಿ। ಏವಮೇವ ಭಗವತಾ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಾಯ ದೇಸನಾಯ ನ್ಹಾಪಿತವಿಲಿತ್ತಮಣ್ಡಿತೋಪಿ ನಿರೋಧಕಥಾಸಿರಿಸಯನಂ ಆರೋಪಿತೋಪಿ ತತ್ಥ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದನ್ತೋ ಗೂಥಟ್ಠಾನಸದಿಸಂ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಮೇವ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ "ಸಞ್ಞಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸಾನುಮತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕಾತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ - "ಕಂ ಪನ ತ್ವ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತೋ ಸೋ "ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧಿಕೋ ಸಮಾನೋಪಿ "ಭಗವಾ ದೇಸನಾಯ ಸುಕುಸಲೋ, ಸೋ ಮೇ ಆದಿತೋವ ಲದ್ಧಿಂ ಮಾ ವಿದ್ಧಂಸೇತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ "ಓಳಾರಿಕಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಓಳಾರಿಕೋ ಚ ಹಿ ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಏವಂ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹಿ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಏವಂ ಸನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೋ ತವಾತಿ ಅಯಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಏಕುಪ್ಪಾದೇಕನಿರೋಧತ್ತಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಯಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಾವ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಅಪರಾಪರಂ ಉಪಾದಾಯ ಪನ "ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೪೧೮-೪೨೦. ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಂ ಲದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ - "ಮನೋಮಯಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ತತ್ರಾಪಿ ದೋಸೇ ದಿನ್ನೇ ಯಥಾ ನಾಮ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ಯಾವಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ನಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ತಾವ ಅಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಸಞ್ಞಾಪತಿಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ವದತಿ, ಏವಮೇವ ಅಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂಯೇವ ವದನ್ತೋ "ಅರೂಪೀ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಅತ್ತಾನಂ ಪನ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಥೇವಸ್ಸ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ಏವಂ ಸನ್ತಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ ಭಗವತಾ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ತಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ "ಸಕ್ಕಾ ಪನೇತಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಯಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಸಞ್ಞಾಮಯಂ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಚ್ಚಮೇವ ಮಞ್ಞತಿ। ತಸ್ಮಾ "ದುಜ್ಜಾನಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ತವ ಅಞ್ಞಾ ದಿಟ್ಠಿ, ಅಞ್ಞಾ ಖನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಾ ರುಚಿ, ಅಞ್ಞಥಾಯೇವ ತೇ ದಸ್ಸನಂ ಪವತ್ತಂ, ಅಞ್ಞದೇವ ಚ ತೇ ಖಮತಿ ಚೇವ ರುಚ್ಚತಿ ಚ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಚ ತೇ ಆಯೋಗೋ, ಅಞ್ಞಿಸ್ಸಾಯೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ತೇ ಆಚರಿಯಕಂ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಆಚರಿಯಭಾವೋ। ತೇನ ತಯಾ ಏವಂ ಅಞ್ಞದಿಟ್ಠಿಕೇನ ಅಞ್ಞಖನ್ತಿಕೇನ ಅಞ್ಞರುಚಿಕೇನ ಅಞ್ಞತ್ರಾಯೋಗೇನ ಅಞ್ಞತ್ರಾಚರಿಯಕೇನ ದುಜ್ಜಾನಂ ಏತನ್ತಿ। ಅಥ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ - "ಸಞ್ಞಾ ವಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾ ಹೋತು, ಅಞ್ಞಾ ವಾ ಸಞ್ಞಾ, ತಂ ಸಸ್ಸತಾದಿ ಭಾವಮಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಪುನ "ಕಿಂ ಪನ ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಲೋಕೋ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ನ ಹೇತಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತ**ನ್ತಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಏತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ನ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ, ನ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ। **ನ ಧಮ್ಮಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ನ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಂ। **ನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕ**ನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಸ್ಸ ನ ಆದಿಮತ್ತಂ, ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ **ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ**ತಿ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। **ನ ವಿರಾಗಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟವಿರಾಗತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। ನ **ನಿರೋಧಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ನಿರೋಧಕರಣತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। **ನ ಉಪಸಮಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ವೂಪಸಮನತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। **ನ ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟಾಭಿಜಾನನಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। **ನ ಸಮ್ಬೋಧಾಯಾ**ತಿ ವಟ್ಟಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ। **ನ ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾ**ತಿ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯಾಯ ನ ಸಂವತ್ತತಿ।

ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿಆದೀಸು ತಣ್ಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಭೂಮಕಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖನ್ತಿ, ತಸ್ಸೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಭಾವನತೋ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋತಿ। ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋತಿ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ

ಪಟಿಪದಾತಿ ಮಯಾ ಬ್ಯಾಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಭಗವಾ “ಇಮಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವೋ ವಾ ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಮಯ್ಹಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋಪಿ ತಂ ಆಕಾರಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಗಮನಕಾಲಂ ಆರೋಚೇನ್ತೋ ವಿಯ “ಏವಮೇತ”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೧೦. **ವಾಚಾಸನ್ನಿತೋದಕೇನಾತಿ** ವಚನಪತೋದೇನ। **ಸಞ್ಝಬ್ಭರಿಮಕಂಸೂತಿ** ಸಞ್ಝಬ್ಭರಿತಂ ನಿರನ್ತರಂ ಫುಟ್ಠಂ ಅಕಂಸು, ಉಪರಿ ವಿಜ್ಝಿಂಸೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಭೂತನ್ತಿ** ಸಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ತಚ್ಛಂ, ತಥನ್ತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತನ್ತಿ** ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತಸಭಾವಂ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮತನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಯಾಮತಂ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಾ ಕಥಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಏದಿಸಾ ಹೋತಿ।

ಚಿತ್ತಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತಪೋಟ್ಠಪಾದವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ಚಿತ್ತೋ ಚ ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋತಿ** ಸೋ ಕಿರ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಹತ್ಥಿಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಖುಮೇಸು ಅತ್ಥನ್ತರೇಸು ಕುಸಲೋ ಅಹೋಸಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಪಾಪಕಮ್ಮವಸೇನ ಪನ ಸತ್ತವಾರೇ ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ಗಿಹಿ ಜಾತೋ। ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಿರ ಸಾಸನೇ ದ್ವೇ ಸಹಾಯಕಾ ಅಹೇಸುಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಗ್ಗಾ ಏಕತೋವ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। ತೇಸು ಏಕೋ ಅನಭಿರತೋ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಇತರಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸಿ। ಸೋ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಆದೀನವಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಂ ಓವದಿ। ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಅಭಿರಮಿತ್ವಾ ಪುನೇಕದಿವಸಂ ತಾದಿಸೇ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಂ ಏತದವೋಚ “ಮಯ್ಹಂ ಆವುಸೋ ಏವರೂಪಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ - ‘ಇಮಾಹಂ ಪತ್ತಚೀವರಂ ತುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ”। ಸೋ ಪತ್ತಚೀವರಲೋಭೇನ ತಸ್ಸ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಆದೀನವಂ ಕಥೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಂ ಸುತ್ವಾವ ಗಿಹಿಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಮೇವ ಅಭಿರಮಿ। ಏವಮೇಸ ತದಾ ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಆನಿಸಂಸಕಥಾಯ ಕಥಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ಛ ವಾರೇ ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ವಾರೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಅಭಿಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಥಂ ಓಪಾತೇತಿ। ಅಥ ನಂ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೋ ಅಪಸಾದೇತಿ। ಸೋ ಮಹಾಸಾವಕಸ್ಸ ಕಥಿತೇ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ಗಿಹಿ ಜಾತೋ। ಪೋಟ್ಠಪಾದಸ್ಸ ಪನಾಯಂ ಗಿಹಿಸಹಾಯಕೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ। ಅಥ ನಂ ಸೋ ದಿಸ್ವಾ “ಸಮ್ಮ ಕಿಂ ತಯಾ ಕತಂ, ಏವರೂಪಸ್ಸ ನಾಮ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಾ ಅಪಸಕ್ಕನ್ತೋಸಿ, ಏಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ಇದಾನಿ ತೇ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಚಿತ್ತೋ ಚ ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ”ತಿ।

೪೧೩. **ಅನ್ಧಾತಿ** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ನತ್ಥಿತಾಯ ಅನ್ಧಾ, ತಸ್ಸೇವ ಅಭಾವೇನ ಅಚಕ್ಖುಕಾ। **ತ್ವಂಯೇವ ನೇಸಂ ಏಕೋ ಚಕ್ಖುಮಾತಿ** ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಜಾನನಭಾವಮತ್ತೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಮಾ। **ಏಕಂಸಿಕಾತಿ** ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ। **ಪಞ್ಞತ್ತಾತಿ** ಠಪಿತಾ। **ಅನೇಕಂಸಿಕಾತಿ** ನ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಏಕೇನೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಸಸ್ಸತಾತಿ ವಾ ಅಸಸ್ಸತಾತಿ ವಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏಕಂಸಿಕಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೪೧೪-೪೧೫. **ಸನ್ತಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾತಿ** ಇದಂ ಭಗವಾ ಕಸ್ಮಾ ಆರಭಿ? ಬಾಹಿರಕೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಿತನಿಟ್ಠಾಯ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸಬ್ಬೇ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಯಥಾ ಭಗವಾ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯೇ ಲೋಕಥೂಪಿಕಾದಿವಸೇನ ನಿಟ್ಠಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ಸಾ ಚ ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ। ಯಥಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ನಿವತ್ತತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏಕನ್ತಸುಖಂ ಲೋಕಂ ಜಾನಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ** ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಏಕನ್ತಸುಖೋ ಲೋಕೋ ಪಚ್ಛಿಮಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಾಯಾತಿ ಏವಂ ಜಾನನ್ತಾ ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ವಿಹರಥ। ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನಿ

ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಾದೀನೀತಿ। **ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕತ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕತಂ ಪಟಿಹರಣವಿರಹಿತಂ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೪೨೬-೪೨೭. ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣೀತಿ ಜನಪದೇ ಅಞ್ಞಾಹಿ ಇತ್ಥೀಹಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನವಿಲಾಸಾಕಪ್ಪಾದೀಹಿ ಅಸದಿಸಾ।

ತಯೋಅತ್ತಪಟಿಲಾಭವಣ್ಣನಾ

೪೨೮. ಏವಂ ಭಗವಾ ಪರೇಸಂ ನಿಟ್ಠಾಯ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಟ್ಠಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತಯೋ ಖೋ ಮೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೋ, ಏತ್ಥ ಚ ಭಗವಾ ತೀಹಿ ಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೇಹಿ ತಯೋ ಭವೇ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಓಳಾರಿಕತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೇನ ಅವೀಚಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನಂ ಕಾಮಭವಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಮನೋಮಯಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಕನಿಟ್ಠಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಿಯೋಸಾನಂ ರೂಪಭವಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಅರೂಪಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೇನ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅರೂಪಭವಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ। ವೋದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ।

೪೨೯. **ಪಞ್ಞಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ವೇಪುಲ್ಲತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಫಲಪಞ್ಞಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚೇವ ವಿಪುಲಭಾವಞ್ಚ। **ಪಾಮುಜ್ಜ**ನ್ತಿ ತರುಣಪೀತಿ। **ಪೀತೀ**ತಿ ಬಲವತುಟ್ಠಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಂ ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ, ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಏವಂ ವಿಹರತೋ ತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಞ್ಚೇವ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪೀತಿ ಚ ನಾಮಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ ಸತಿ ಚ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಉತ್ತಮಞಾಣಞ್ಚ ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ। ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇಸು ಚ ಅಯಮೇವ ವಿಹಾರೋ "ಸುಖೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತೋ "ಉಪಸನ್ತೋ ಪರಮಮಧುರೋ"ತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಾಮೋಜ್ಜಾದಯೋ ಛಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ದುಬ್ಬಲಪೀತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನಿವತ್ತತಿ, ಸೇಸಾ ಪಞ್ಚ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತಿಯೇ ಪೀತಿ ನಿವತ್ತತಿ, ಸೇಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾ ಚತುತ್ಥೇ। ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಝಾನೇಸು ಸಮ್ಪಸಾದನಸುತ್ತೇ ಸುದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಮೇವ ಕಥಿತಂ। ಪಾಸಾದಿಕಸುತ್ತೇ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ। ದಸುತ್ತರಸುತ್ತೇ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತೇ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತಿವೇವಚನಮೇವ ಕತ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಾಮ ಕಥಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೪೩೧-೪೩೭. ಅಯಂ ವಾ ಸೋತಿ ಏತ್ಥ ವಾ ಸದ್ದೋ ವಿಭಾವನತ್ಥೋ ಹೋತಿ। **ಅಯಂ ಸೋ**ತಿ ಏವಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಾಮ। ಯಥಾಪರೇ "ಏಕನ್ತಸುಖಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಥಾ"ತಿ ಪುಟ್ಠಾ "ನೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ವದಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕತ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಾಟಿಹರಣಂ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋಘೋ ಹೋತೀ**ತಿ ತುಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ನತ್ಥಿ ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಚ್ಚೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಭೂತೋ ಹೋತಿ, ಸ್ವೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಪನಾಯಂ ಚಿತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ತಯೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೇ ಕಥೇತ್ವಾ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ನಾಮ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಂ ಏತನ್ತಿ ಉದ್ಧರಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ, ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ತ್ವೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ರೂಪಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಪನ ನಾಮಮತ್ತಮೇತಂ, ತೇಸು ತೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಸತಿ ಏವರೂಪಾ ವೋಹಾರಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸೇವ ಕಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾತನತ್ಥಂ "ಯಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೩೮. ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನಯನತ್ಥಂ ಪುನ "ಸಚೇ ತಂ, ಚಿತ್ತ, ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ ಯೋ ಮೇ ಅಹೋಸಿ ಅತೀತೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ , ಸ್ವೇವ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಅಹೋಸಿ, ಮೋಘೋ ಅನಾಗತೋ ಮೋಘೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಯೇ ತೇ ಅತೀತಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಏತರಹಿ ನತ್ಥಿ, ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಪನ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋಪಿ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಅಹೋಸಿ।

ಅನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾ ಅಭಾವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ "ಮೋಘೋ ಅನಾಗತೋ, ಮೋಘೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ, ಏವಂ ಅತ್ಥತೋ ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ಅನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೪೩೯-೪೪೩. ಅಥ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಸಂಸನ್ದಿತುಂ "ಏವಮೇವ ಖೋ ಚಿತ್ತಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಓಪಮ್ಮತೋ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಚಿತ್ತ ಗವಾ ಖೀರ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ, ಯಥಾ ಗವಾ ಖೀರಂ, ಖೀರಾದೀಹಿ ಚ ದಧಿಆದೀನಿ ಭವನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಖೀರಂ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದಧೀತಿ ವಾ ನವನೀತಾದೀಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ನಿರುತ್ತಿಂ ನಾಮಂ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ದಧೀತಿಆದಿ ವೋಹಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಭಾವಾ। ಅಥ ಖೋ ಖೀರಂ ತ್ವೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಖೀರನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾ ನಿರುತ್ತಿ ನಾಮಂ ವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಭಾವಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಇಮಾ ಖೋ ಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ಇತಿ ಚ ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ಇತಿ ಚ ಅರೂಪೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ಇತಿ ಚ ಇಮಾ ಖೋ ಚಿತ್ತ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ ಲೋಕೇ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಕಾನಿ ಸಮನುಜಾನನಮತ್ತಕಾನಿ ಏತಾನಿ। ತಥಾ ಲೋಕನಿರುತ್ತಿಮತ್ತಕಾನಿ ವಚನಪಥಮತ್ತಕಾನಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಕಾನಿ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಕಾನಿ ಏತಾನೀತಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ತಯೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೇ ಕಥೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವೋಹಾರಮತ್ತಕನ್ತಿ ವದತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸುಞ್ಞೋ ತುಚ್ಛೋ ಏಸ ಲೋಕೋ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ದ್ವೇ ಕಥಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ ಚ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ ಚ। ತತ್ಥ "ಸತ್ತೋ ಪೋಸೋ ದೇವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿಆದಿಕಾ "ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ" ನಾಮ। "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಮನತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಧಾತುಯೋ ಆಯತನಾನಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಯೋ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾಯ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ಪೋಸೋ"ತಿ ವಾ "ದೇವೋ"ತಿ ವಾ "ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ವಿಜಾನಿತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ನಿಯ್ಯಾತುಂ ಅರಹತ್ತಜಯಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಆದಿತೋವ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ಪೋಸೋ"ತಿ ವಾ "ದೇವೋ"ತಿ ವಾ "ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿ ವಾ ಕಥೇತಿ, ಯೋ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾಯ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಾ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವಾತಿಆದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಜಾನಿತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ನಿಯ್ಯಾತುಂ ಅರಹತ್ತಜಯಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಾ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವಾತಿಆದೀಸು ಅಞ್ಞತರಮೇವ ಕಥೇತಿ। ತಥಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಯ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ನ ಪಠಮಂ ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಯ ಪನ ಬೋಧೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಪರಮತ್ಥಕಥಾಯ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ನ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಪರಮತ್ಥಕಥಾಯ ಪನ ಬೋಧೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಪಕತಿಯಾ ಪನ ಪಠಮಮೇವ ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ ಲೂಖಾಕಾರಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾಪಿ ಸಚ್ಚಮೇವ ಸಭಾವಮೇವ ಅಮುಸಾವ ಕಥೇನ್ತಿ। ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾಪಿ ಸಚ್ಚಮೇವ ಸಭಾವಮೇವ ಅಮುಸಾವ ಕಥೇನ್ತಿ।

ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸಿ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವದತಂ ವರೋ।
ಸಮ್ಮುತಿಂ ಪರಮತ್ಥಞ್ಚ, ತತಿಯಂ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ॥

ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಂ।
ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಲಕ್ಖಣನ್ತಿ॥

ಯಾಹಿ ತಥಾಗತೋ ವೋಹರತಿ ಅಪರಾಮಸನ್ತಿ ಯಾಹಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಹಿ ಲೋಕನಿರುತ್ತೀಹಿ ತಥಾಗತೋ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಾನಂ ಅಭಾವಾ ಅಪರಾಮಸನ್ತೋ ವೋಹರತೀತಿ ದೇಸನಂ ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಸುಭಮಾಣವಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೪೪. **ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಸಾವತ್ಥಿಯನ್ತಿ** ಸುಭಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಾ। **ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತೀತಿ** ಅಚಿರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಉದ್ಧಂ ಮಾಸಮತ್ತೇ ಕಾಲೇ। ನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭಗವತೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಆದಾಯ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಖೀರವಿರೇಚನಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತೋತಿ** ತೋದೇಯ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ, ಸೋ ಕಿರ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಅವಿದೂರೇ ತುದಿಗಾಮೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿತ್ತಾ ತೋದೇಯ್ಯೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ಮಹದ್ಧನೋ ಪನ ಹೋತಿ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಕೋಟಿವಿಭವೋ, ಪರಮಮಚ್ಛರೀ - "ದದತೋ ಭೋಗಾನಂ ಅಪರಿಕ್ಖಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ದೇತಿ, ಪುತ್ತಮ್ಪಿ ಆಹ -

> "ಅಞ್ಜನಾನಂ ಖಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ವಮ್ಮಿಕಾನಞ್ಚ ಸಞ್ಚಯಂ।
> ಮಧೂನಞ್ಚ ಸಮಾಹಾರಂ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಘರಮಾವಸೇ"ತಿ॥

ಏವಂ ಅದಾನಮೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಘರೇ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಸುಭೋ ತಂ ಸುನಖಂ ಅತಿವಿಯ ಪಿಯಾಯತಿ। ಅತ್ತನೋ ಭುಞ್ಜನಕಭತ್ತಂಯೇವ ಭೋಜೇತಿ, ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವರಸಯನೇ ಸಯಾಪೇತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ಏಕದಿವಸಂ ನಿಕ್ಖನ್ತೇ ಮಾಣವೇ ತಂ ಘರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿ। ಸುನಖೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭುಕ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ ಭಗವತೋ ಸಮೀಪಂ ಗತೋ। ತತೋ ನಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ "ತೋದೇಯ್ಯ ತ್ವಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಮಂ 'ಭೋ, ಭೋ'ತಿ ಪರಿಭವಿತ್ವಾ ಸುನಖೋ ಜಾತೋ, ಇದಾನಿಪಿ ಭುಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಅವೀಚಿಂ ಗಮಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ। ಸುನಖೋ ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ಉದ್ಧನನ್ತರೇ ಛಾರಿಕಾಯ ನಿಪನ್ನೋ, ಮನುಸ್ಸಾ ನಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಯನೇ ಸಯಾಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು ।

ಸುಭೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಕೇನಾಯಂ ಸುನಖೋ ಸಯನಾ ಓರೋಪಿತೋ"ತಿ ಆಹ। ಮನುಸ್ಸಾ "ನ ಕೇನಚೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಮಾಣವೋ ಸುತ್ವಾ "ಮಮ ಪಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಸಮಣೋ ಪನ ಗೋತಮೋ ಮೇ ಪಿತರಂ ಸುನಖಂ ಕರೋತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಏಸ ಮುಖಾರೂಳ್ಹಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಮುಸಾವಾದೇನ ಚೋದೇತುಕಾಮೋ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ತಥೇವ ವತ್ವಾ ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥಂ ಆಹ - "ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ, ಮಾಣವ, ಪಿತರಾ ನ ಅಕ್ಖಾತಂ ಧನ"ನ್ತಿ। ಅತ್ಥಿ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಸತಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಿಕಾ ಸುವಣ್ಣಮಾಲಾ, ಸತಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಿಕಾ ಸುವಣ್ಣಪಾದುಕಾ, ಸತಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಿಕಾ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಕಹಾಪಣನ್ತಿ। ಗಚ್ಛ ತಂ ಸುನಖಂ ಅಪ್ಪೋದಕಂ ಮಧುಪಾಯಾಸಂ ಭೋಜೇತ್ವಾ ಸಯನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಈಸಕಂ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕನ್ತಕಾಲೇ ಪುಚ್ಛ, ಸಬ್ಬಂ ತೇ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಅಥ ನಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ - "ಪಿತಾ ಮೇ ಏಸೋ"ತಿ। ಸೋ ತಥಾ ಅಕಾಸಿ। ಸುನಖೋ ಸಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ, ತದಾ ನಂ - "ಪಿತಾ ಮೇ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಭಗವತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸುಭೋ ಮಾಣವೋ ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತೋ"ತಿ। **ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪಟಿವಸತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಭೋಗಗಾಮತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವಸತಿ।

೪೪೫-೪೪೬. **ಅಞ್ಞತರಂ ಮಾಣವಕಂ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ** ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಕಿರಸ್ಸ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತೋ, ಮಹಾಜನೋ ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ "ವಿಹಾರಂ ಖೋ ಪನ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಜನಮಜ್ಝೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ವಾ ಕಾತುಂ, ಧಮ್ಮಕಥಂ ವಾ ಸೋತುಂ ಗೇಹಂ ಆಗತಂಯೇವ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏಕಾ ಚ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ನಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಾಣವಕಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ। **ಅಪ್ಪಾಬಾಧನ್ತಿ**ಆದೀಸು **ಆಬಾಧೋತಿ** ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಾ ಏಕದೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಇರಿಯಾಪಥೇ

ಅಯಪಟ್ಟೇನ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಯ ಗಣ್ಹತಿ, ತಸ್ಸಾ ಅಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಾತಿ ವದತಿ। **ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕೋ**ತಿ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಕರೋ ರೋಗೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಅಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಾತಿ ವದತಿ। ಗಿಲಾನಸ್ಸೇವ ಚ ಉಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಗರುಕಂ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಬಲಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಗ್ಗೇಲಞ್ಞಭಾವಞ್ಚ ಬಲಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಾತಿ ವದತಿ। **ಫಾಸುವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಗಮನಠಾನನಿಸಜ್ಜಸಯನೇಸು ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಸುಖವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛಾತಿ ವದತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಸುಭೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೪೭. ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಚೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸ್ವೇ ಗಮನಕಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕಾಯೇ ಬಲಮತ್ತಾ ಚೇವ ಫರಿಸ್ಸತಿ, ಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಅಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಥೇತಂ ಕಾಲಞ್ಚ ಗಮನಕಾರಣಸಮವಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ - "ಅಪಿ ಏವ ನಾಮ ಸ್ವೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೪೪೮. ಚೇತಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾತಿ ಚೇತಿರಟ್ಠೇ ಜಾತತ್ತಾ ಚೇತಕೋತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮೇನ। **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಭೋ, ಆನನ್ದ, ದಸಬಲಸ್ಸ ಕೋ ನಾಮ ಆಬಾಧೋ ಅಹೋಸಿ, ಕಿಂ ಭಗವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಅಪಿ ಚ ಸತ್ಥು ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸೋಕೋ ಉದಪಾದಿ, ಸತ್ಥಾ ನಾಮ ನ ಕೇವಲಂ ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಮಹಾಜಾನಿ, ಕೋ ದಾನಿ ಅಞ್ಞೋ ಮರಣಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತಿ, ಯತ್ರ ಸೋ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಇದಾನಿ ಕಂ ಅಞ್ಞಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ಲಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಮರಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಹಿಯ್ಯೋ ಪೀತಭೇಸಜ್ಜಾನುರೂಪಂ ಆಹಾರಂ ದತ್ವಾ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಾವಸಾನೇ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ।

ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋ, ನ ರನ್ಧಗವೇಸೀ। ನ ವೀಮಂಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಮೀಪಚಾರೀ**ತಿ ಇದಂ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಯೇಸಂ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛತಿ? ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ "ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಟ್ಠಾ ನು ಖೋ, ಧರನ್ತಿ ನು ಖೋ, ಸಚೇ ಧರನ್ತಿ, ಆನನ್ದೋ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಿ।

೪೪೯. ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಾಣವೋ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಕಥಿತಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ - "ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಕತಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೦-೪೫೩. ತತೋ ಥೇರೇನ "ಅರಿಯಸ್ಸ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ತೇಸು ದಸ್ಸಿತೇಸು ಪುನ **"ಕತಮೋ ಪನ ಸೋ, ಭೋ ಆನನ್ದ, ಅರಿಯೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ"**ತಿ ಏಕೇಕಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋಪಿಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಿ ಚೇವೇತ್ಥ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ನ ಸೀಲಮೇವ ಸಾರೋ, ಕೇವಲಞ್ಹೇತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಇತೋ ಉತ್ತರಿ ಪನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ ಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇಸಿ। **ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ।

ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೪. ಕಥಞ್ಚ , ಮಾಣವ, ಭಿಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಹೋತೀತಿ ಇದಮಾಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ "ಕತಮೋ ಪನ ಸೋ, ಭೋ ಆನನ್ದ, ಅರಿಯೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪುಟ್ಠೋಪಿ ಯೇ ತೇ "ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು

ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ"ತಿ ಏವಂ ಸೀಲಾನನ್ತರಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಯೋ ಸೀಲಸಮಾಧೀನಂ ಅನ್ತರೇ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಕಾರಕಧಮ್ಮಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತೇ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಆರಭಿ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನೇವ ಆಗತಾನಿ, ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ, ಆನೇತ್ವಾ ಪನ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿಯೇವ।

೪೭೧-೪೮೦. **ಅತ್ಥಿ ಚೇವೇತ್ಥ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತಕೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಇತೋಪಿ ಉತ್ತರಿ ಪನ ಅಞ್ಞಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ ಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನತ್ಥಿ ಚೇವೇತ್ಥ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಇತೋ ಉತ್ತರಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿಯೇವ, ಅರಹತ್ತಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಕೇವಟ್ಟಗಹಪತಿಪುತ್ತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೧. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ… ನಾಳನ್ದಾಯನ್ತಿ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ। **ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನೇತಿ** ಪಾವಾರಿಕಸ್ಸ ಅಮ್ಬವನೇ। **ಕೇವಟ್ಟೋತಿ** ಇದಂ ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಸೋ ಕಿರ ಚತ್ತಾಲೀಸಕೋಟಿಧನೋ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲೋ ಅತಿವಿಯ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಸದ್ಧಾಧಿಕತ್ತಾಯೇವ ''ಸಚೇ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಡ್ಢಮಾಸನ್ತರೇನ ವಾ ಮಾಸನ್ತರೇನ ವಾ ಸಂವಚ್ಛರೇನ ವಾ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ವಿವಿಧಾನಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸಬ್ಬೋ ಜನೋ ಅತಿವಿಯ ಪಸೀದೇಯ್ಯ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಭಗವನ್ತಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಕರಣತ್ಥಾಯ ಏಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನುಜಾನಾಪೇಯ್ಯ''ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಇದ್ಧಾತಿ** ಸಮಿದ್ಧಾ **ಫೀತಾತಿ** ನಾನಾಭಣ್ಡಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ। **ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಾತಿ** ಅಂಸಕೂಟೇನ ಅಂಸಕೂಟಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ವಿಯ ವಿಚರನ್ತೇಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಆಕಿಣ್ಣಾ। **ಸಮಾದಿಸತೂತಿ** ಆಣಾಪೇತು ಠಾನನ್ತರೇ ಠಪೇತು। **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾತಿ** ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮತೋ, ದಸಕುಸಲಸಙ್ಖಾತತೋ ವಾ ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ ಉತ್ತರಿ। **ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯಾತಿ** ಪಕತಿಯಾಪಿ ಪಜ್ಜಲಿತಪದೀಪೋ ತೇಲಸ್ನೇಹಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅತಿರೇಕಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅಭಿಪ್ಪಸೀದಿಸ್ಸತಿ। **ನ ಖೋ ಅಹನ್ತಿ** ಭಗವಾ ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಿವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ''ನ ಖೋ ಅಹ''ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೮೨. ನ ಧಂಸೇಮೀತಿ ನ ಗುಣವಿನಾಸನೇನ ಧಂಸೇಮಿ, ಸೀಲಭೇದಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನತೋ ಓತಾರೇನ್ತೋ ನೀಚಟ್ಠಾನೇ ನ ಠಪೇಮಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಹಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ಕಥೇಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋತಿ** ಯಾವತತಿಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಥಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ವಿಸಹನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ ವಿಸ್ಸಾಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವಲ್ಲಭೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಕಾಮೋಸ್ಮೀತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಕಥೇಸಿ।

ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೩-೪೮೪. ಅಥ ಭಗವಾ ಅಯಂ ಉಪಾಸಕೋ ಮಯಿ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯಾಚತಿಯೇವ। ''ಹನ್ದಸ್ಸ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಕರಣೇ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇಮೀ''ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ''ತೀಣಿ ಖೋ''ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಮಾಹಂ ಭಿಕ್ಖುನ್ತಿ** ಅಮುಂ ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಂ। **ಗನ್ಧಾರೀತಿ** ಗನ್ಧಾರೇನ ನಾಮ ಇಸಿನಾ ಕತಾ, ಗನ್ಧಾರರಟ್ಠೇ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಾ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಬಹೂ ಇಸಯೋ ವಸಿಂಸು, ತೇಸು ಏಕೇನ ಕತಾ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಟ್ಟೀಯಾಮೀತಿ** ಅಟ್ಟೋ ಪೀಳಿತೋ ವಿಯ ಹೋಮಿ। **ಹರಾಯಾಮೀತಿ** ಲಜ್ಜಾಮಿ। **ಜಿಗುಚ್ಛಾಮೀತಿ** ಗೂಥಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಯ ಜಿಗುಚ್ಛಂ ಉಪ್ಪಾದೇಮಿ।

ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೫. ಪರಸತ್ತಾನನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ। ದುತಿಯಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಆದಿಸತೀತಿ** ಕಥೇತಿ। **ಚೇತಸಿಕನ್ತಿ** ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಏವಮ್ಪಿ ತೇ ಮನೋತಿ** ಏವಂ ತವ ಮನೋ ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವಾ। ದುತಿಯಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಇತಿಪಿ ತೇ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಇತಿ ತವ ಚಿತ್ತಂ, ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಯಮಾನಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಣಿಕಾ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಾತಿ** ಚಿನ್ತಾಮಣೀತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಲೋಕೇ ಏಕಾ ವಿಜ್ಜಾ ಅತ್ಥಿ। ತಾಯ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೬. **ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೇಥಾತಿ** ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಏವಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಾ ವಿತಕ್ಕೇಥ। **ಮಾ ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಯಿತ್ಥಾತಿ** ಏವಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಪವತ್ತೇನ್ತಾ ಮಾ ವಿತಕ್ಕಯಿತ್ಥ। **ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥಾತಿ** ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಮೇವ, ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾದೀಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ। **ಮಾ ಏವನ್ತಿ** "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಾ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ಥ। ಇದನ್ತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಂ ಪಜಹಥ। **ಇದಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ** ಇದಂ ಚತುಮಗ್ಗಫಲಪ್ಪಭೇದಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮೇವ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ ವಿಹರಥ। ಇತಿ ಭಗವಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ **ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ಕಥನಂ **ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ। ಸಾವಕಾನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ **ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ**।

ತತ್ಥ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಆಚಿಣ್ಣಂ, ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ। ದೇವದತ್ತೇ ಸಂಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಯಾಸೀಸೇ ಬುದ್ಧಲೀಳಾಯ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸನ್ತೇ ಹಿ ಭಗವತಾ ಪೇಸಿತೇಸು ದ್ವೀಸು ಅಗ್ಗಸಾವಕೇಸು ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ , ಥೇರಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ಅಥ ನೇಸಂ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ವಿಕುಬ್ಬನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ಅಥ ದ್ವೇಪಿ ಮಹಾನಾಗಾ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವೇಹಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಳುವನಮೇವಾಗಮಿಂಸು। ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ತೇಸು ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ಸಉಪಾರಮ್ಭಾನಿ ಸದೋಸಾನಿ, ಅದ್ಧಾನಂ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅದ್ಧಾನಂ ಅತಿಟ್ಠನತೋ ನ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ। ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅನುಪಾರಮ್ಭಂ ನಿದ್ದೋಸಂ, ಅದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠನತೋ ನಿಯ್ಯಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಚ ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಚ ಗರಹತಿ, ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂಯೇವ ಪಸಂಸತಿ।

ಭೂತನಿರೋಧೇಸಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೭. **ಭೂತಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ಆರದ್ಧಂ। ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಅಪಿ ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೇಸಕೋ ನಾಮೇಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಹೋತಿಯೇವ। ಯೋ ಮಹಾಭೂತೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ವಿಚರಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಾರಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಆಗಮ್ಮ ಬುದ್ಧಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹನ್ತಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ, ಇದಞ್ಚ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ, ಅಥ ನಂ ವಿವಟಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಭಗವಾ "ಭೂತಪುಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಕತ್ಥ ನು ಖೋತಿ** ಕಿಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಕಿಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ತೇ ಅನವಸೇಸಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ಮಹಾಭೂತಕಥಾ ಪನೇಸಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ತತೋವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

೪೮೮. **ದೇವಯಾನಿಯೋ ಮಗ್ಗೋತಿ** ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ದೇವಲೋಕಗಮನಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ಪನೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನ ಹೇಸ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಪಿ ಕಾಯೇನ ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೋ ದೇವಲೋಕಂ ಯಾತಿ। ತಸ್ಮಾ "ತಂ ದೇವಯಾನಿಯೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯೇನ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾತಿ** ಸಮೀಪೇ ಠಿತಮ್ಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿತೋ ದೇವತಾ ಮಹಾನುಭಾವಾತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। **ಮಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ನ ಜಾನಾಮಾತಿ** ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತಾ ದೇವತಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ , ತೇನೇವಮಾಹಂಸು। ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು "ಮಮ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ನ ಕಥೇತುಂ ನ ಲಬ್ಭಾ, ಸೀಘಂ ಕಥೇಥಾ"ತಿ ತಾ ದೇವತಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತಾ "ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು, ಹನ್ದ ನಂ

ಹತ್ಥತೋ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ"ತಿಆದಿಮಾಹಂಸು। ತತ್ಥ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರಾ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಕನ್ತತರಾ। **ಪಣೀತತರಾ**ತಿ ವಣ್ಣಯಸಇಸ್ಸರಿಯಾದೀಹಿ ಉತ್ತಮತರಾ ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೪೯೧-೪೯೩. ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಸಕ್ಕೋ ಕಿರ ದೇವರಾಜಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತುಂ, ಅಯಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಅಗ್ಗಿಂ ಪಹಾಯ ಖಜ್ಜೋಪನಕಂ ಧಮನ್ತೋ ವಿಯ, ಭೇರಿಂ ಪಹಾಯ ಉದರಂ ವಾದೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ, ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಹಾಯ ದೇವತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ಪೇಸೇಮಿ ನಂ ಸತ್ಥುಸನ್ತಿಕ"ನ್ತಿ। ತತೋ ಪುನದೇವ ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಸುದೂರಮ್ಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇವ ನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ । ಅತ್ಥಿ ಚೇವ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾಮೇಸ, ಥೋಕಂ ತಾವ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೋ ಕಿಲಮತು ಪಚ್ಛಾ ಜಾನಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ತತೋ ತಂ "ಅಹಮ್ಪಿ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಬ್ರಹ್ಮಯಾನಿಯೋಪಿ ದೇವಯಾನಿಯಸದಿಸೋವ। ದೇವಯಾನಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಯಾನಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ವಾ ಧಮ್ಮಸೇತೂತಿ ವಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಅಪ್ಪನಾತಿ ವಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಿಕಚೇತನಾತಿ ವಾ ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣನ್ತಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ।

೪೯೪. **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಆಗಮನಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಉದಯತೋ ಅರುಣುಗ್ಗಂ ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ಇದಾನೇವ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಮಯಂ ಜಾನಾಮಾತಿ ದೀಪಯಿಂಸು। **ಪಾತುರಹೋಸೀ**ತಿ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪುಟ್ಠೋ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಯಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಸಚಾಹಂ "ನ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಇಮೇ ಮಂ ಪರಿಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಥ ಜಾನನ್ತೋ ವಿಯ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ, ಅಯಂ ಮೇ ಭಿಕ್ಖು ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಅನಾರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸತಿ। "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಿಕ್ಖು ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಮೇ ಭಣನ್ತಸ್ಸ ನ ಕೋಚಿ ವಚನಂ ಸದ್ದಹಿಸ್ಸತಿ। ಯಂನೂನಾಹಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸತ್ಥುಸನ್ತಿಕಂಯೇವ ಪೇಸೇಯ್ಯನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಿಕ್ಖು ಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೯೫-೪೯೬. **ಏಕಮನ್ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಏವಮಕಾಸಿ? ಕುಹಕತ್ತಾ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ತೇಲತ್ಥಿಕೋ ವಾಲಿಕಂ ನಿಪ್ಪೀಳಿಯಮಾನೋ ವಿಯ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಯೇಸನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।

೪೯೭. **ಸಕುಣ**ನ್ತಿ ಕಾಕಂ ವಾ ಕುಲಲಂ ವಾ। **ನ ಖೋ ಏಸೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಪಞ್ಹೋ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಇದಂ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ಪದೇಸೇನೇಸ ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಅಯಞ್ಚ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪಾದಿನ್ನಕೇಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಪುಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। ಆಚಿಣ್ಣಂ ಕಿರೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಪುಚ್ಛಾಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾಯ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತೋ ದುವಿಞ್ಞಾಪಯೋ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಹಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ಪನ "ಕತ್ಥ ಆಪೋ ಚಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೯೮. ತತ್ಥ **ನ ಗಾಧತೀ**ತಿ ನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ಭವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಾದಿನ್ನಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛತಿ। **ದೀಘಞ್ಚ ರಸ್ಸಞ್ಚಾ**ತಿ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಣುಂ ಥೂಲ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಂ ವಾ ಮಹನ್ತಂ ವಾ, ಇಮಿನಾಪಿ ಉಪಾದಾರೂಪೇ ವಣ್ಣಮತ್ತಮೇವ ಕಥಿತಂ। **ಸುಭಾಸುಭ**ನ್ತಿ ಸುಭಞ್ಚ ಅಸುಭಞ್ಚ ಉಪಾದಾರೂಪಮೇವ ಕಥಿತಂ। ಕಿಂ ಪನ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ಸುಭನ್ತಿ ಅಸುಭನ್ತಿ ಅತ್ಥಿ? ನತ್ಥಿ। ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ಪನೇವ ಕಥಿತಂ। **ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚಾ**ತಿ ನಾಮಞ್ಚ ದೀಘಾದಿಭೇದಂ ರೂಪಞ್ಚ। **ಉಪರುಜ್ಝತೀ**ತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಅಸೇಸಮೇತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೀತಿ।

ಏವಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ ಪುಚ್ಛಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತತ್ರ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಭವತೀತಿ ವತ್ವಾ - "ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

೪೯೯. ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ** ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ, ತದೇತಂ ನಿದಸ್ಸನಾಭಾವತೋ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ**। ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ ವಾ ವಯನ್ತೋ ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತನ್ತೋ ವಾ ಏತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನನ್ತಂ**। **ಪಭ**ನ್ತಿ ಪನೇತಂ ಕಿರ ತಿತ್ಥಸ್ಸ ನಾಮಂ, ತಞ್ಹಿ ಪಪನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಪಂ, ಪಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಭಕಾರೋ ಕತೋ। ಸಬ್ಬತೋ ಪಭಮಸ್ಸಾತಿ **ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ**। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಕಿರ ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಯತೋ ಯತೋ ಓತರಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ತಿತ್ಥಂ, ಅತಿತ್ಥಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಏವಮೇವ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಯೇನ ಯೇನ ಮುಖೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಓತರಿತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ತಿತ್ಥಂ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅತಿತ್ಥಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬತೋಪಭ"ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥ ಆಪೋ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಇದಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಆಪೋತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ।

ಇದಾನಿಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನೂಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಏತ್ಥೇತಂ ಉಪರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ , ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ನಿರೋಧೇನ ಏತ್ಥೇತಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ। ವಿಜ್ಝಾತದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಯಾತಿ। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನ ಅನುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಉಪರುಜ್ಝತಿ। ಯಥಾಹ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತಭವೇ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಏತ್ಥೇತೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಚೂಳನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೦೧. **ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಕೋಸಲೇಸೂತಿ** ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಾ। **ಸಾಲವತಿಕಾತಿ** ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ನಾಮಂ, ಸೋ ಕಿರ ವತಿಯಾ ವಿಯ ಸಮನ್ತತೋ ಸಾಲಪನ್ತಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಾಲವತಿಕಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಲೋಹಿಚ್ಚೋತಿ** ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನಾಮಂ।

೫೦೨-೫೦೩. **ಪಾಪಕನ್ತಿ** ಪರಾನುಕಮ್ಪಾ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ಲಾಮಕಂ, ನ ಪನ ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ। **ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ** ಜಾತಂ ಹೋತಿ, ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಚಿತ್ತೇ ಜಾತಮತ್ತಮೇವ। ಸೋ ಕಿರ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇಪಿ ಏವಂ ಭಾಸತಿಯೇವ। **ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸಾತಿ** ಪರೋ ಯೋ ಅನುಸಾಸೀಯತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಅನುಸಾಸಕಸ್ಸ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನಾವ ಸಕ್ಕತ್ವಾ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವದತಿ।

೫೦೪-೫೦೭. **ರೋಸಿಕಂ ನ್ಹಾಪಿತಂ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ** ರೋಸಿಕಾತಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಂ ನ್ಹಾಪಿತಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಆಗಮನಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ – ‘‘ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಂ ಭಾರೋ, ಗೇಹಂ ಪನ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಚೇವ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಚ ಆಗನ್ತುಕಭಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ನ್ಹಾಪಿತಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ।

೫೦೮. **ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋತಿ** ಕಥಾಫಾಸುಕತ್ಥಂ ಪಚ್ಛತೋ ಪಚ್ಛತೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ವಿವೇಚೇತೂತಿ** ವಿಮೋಚೇತು, ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ವಿನೋದೇತೂತಿ ವದತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಉಪಾಸಕೋ ಲೋಹಿಚ್ಚಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಿಯಸಹಾಯಕೋ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಾಮತಾಯ ಏವಮಾಹ। **ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪಠಮವಚನೇನ ಭಗವಾ ಗಜ್ಜತಿ, ದುತಿಯವಚನೇನ ಅನುಗಜ್ಜತಿ। ಅಯಂ ಕಿರೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ – ರೋಸಿಕೇ ಏತದತ್ಥಮೇವ ಮಯಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ। ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ವಿವಿಧಾನಿ ದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರಿತಾ , ಏತದತ್ಥಮೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ, ನ ಮೇ ಲೋಹಿಚ್ಚಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಭಿನ್ದಿತುಂ ಭಾರೋತಿ, ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಠಮವಚನೇನ ಭಗವಾ ಗಜ್ಜತಿ। ಕೇವಲಂ ರೋಸಿಕೇ ಲೋಹಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಮನಂ ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ವಾ ಅಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪೋ ವಾ ಹೋತು, ಸಚೇಪಿ ಲೋಹಿಚ್ಚಸದಿಸಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಕಙ್ಖಾ ಹೋತಿ, ಪಟಿಬಲೋ ಅಹಂ ವಿನೋದೇತುಂ ಲೋಹಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ಏಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿವಿನೋದನೇ ಮಯ್ಹಂ ಕೋ ಭಾರೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ದುತಿಯವಚನೇನ ಭಗವಾ ಅನುಗಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೫೦೯. **ಸಮುದಯಸಞ್ಜಾತೀತಿ** ಸಮುದಯಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿ ಭೋಗುಪ್ಪಾದೋ, ತತೋ ಉಟ್ಠಿತಂ ಧನಧಞ್ಞನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇ ತಂ ಉಪಜೀವನ್ತೀತಿ** ಯೇ ಞಾತಿಪರಿಜನದಾಸಕಮ್ಮಕರಾದಯೋ ಜನಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತಿ। **ಅನ್ತರಾಯಕರೋತಿ** ಲಾಭನ್ತರಾಯಕರೋ। **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಹಿತನ್ತಿ** ವುಡ್ಢಿ। **ಅನುಕಮ್ಪತೀತಿ** ಅನುಕಮ್ಪೀ, ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ವುಡ್ಢಿಂ ಇಚ್ಛತಿ ವಾ ನೋ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾತಿ** ಸಚೇ ಸಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ನಿಯತಾ ಹೋತಿ, ಏಕಂಸೇನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ನೋ ಚೇ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೧೦-೫೧೨. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಲಾಭನ್ತರಾಯೇನ ಸತ್ತಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ನ ತಥಾ ಪರೇಸಂ, ತಸ್ಮಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪವೇಚೇತುಕಾಮೋ ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸೀ’’ತಿ ದುತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿಮಾಹ। **ಯೇ ಚಿಮೇತಿ** ಯೇ ಚ ಇಮೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ **ದಿಬ್ಬಾ ಗಬ್ಭಾತಿ** ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ

ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ದಿಬ್ಬೇ ಗಬ್ಭೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಬ್ಬಾ, ಗಬ್ಭಾತಿ ಚ ಛನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೀತಿ** ದೇವಲೋಕಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರಯಮಾನಾ ದಾನಂ, ದದಮಾನಾ, ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಮಾನಾ, ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ, ಪೂಜಂ ಕುರುಮಾನಾ ಭಾವನಂ ಭಾವಯಮಾನಾ ಪಾಚೇನ್ತಿ ವಿಪಾಚೇನ್ತಿ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತಿ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಮೇನ್ತಿ। **ದಿಬ್ಬಾನಂ ಭವಾನಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾತಿ** ದಿಬ್ಬಭವಾ ನಾಮ ದೇವಾನಂ ವಿಮಾನಾನಿ , ತೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ದಿಬ್ಬಾ ಗಬ್ಭಾತಿ** ದಾನಾದಯೋ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾ। **ದಿಬ್ಬಾ ಭವಾತಿ** ದೇವಲೋಕೇ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ, ತೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯ ತಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸಂ ಅನ್ತರಾಯಕರೋತಿ** ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿದಿಬ್ಬಭವವಿಸೇಸಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರೋ। ಇತಿ ಭಗವಾ ಏತ್ತಾವತಾ ಅನಿಯಮಿತೇನೇವ ಓಪಮ್ಮವಿಧಿನಾ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಉಗ್ಗತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಮಾನಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಚೋದನಾರಹೇ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತಯೋ ಖೋ ಮೇ, ಲೋಹಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತಯೋ ಚೋದನಾರಹವಣ್ಣನಾ

೫೧೩. ತತ್ಥ **ಸಾ ಚೋದನಾತಿ** ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ ಚೋದೇನ್ತಸ್ಸ ಚೋದನಾ। **ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತೀತಿ** ಅಞ್ಞಾಯ ಆಜಾನನತ್ಥಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। **ವೋಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ನಿರನ್ತರಂ ತಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಅಕತ್ವಾ ತತೋ ಉಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಸಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ವಾ ಉಸ್ಸಕ್ಕೇಯ್ಯಾತಿ** ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿಯಾ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಅನಿಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಏಕಾಯ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ಏಕೋ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಮ್ಮುಖಿಂ ವಾ ಆಲಿಙ್ಗೇಯ್ಯಾತಿ** ದಟ್ಠುಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಂ ಪರಮ್ಮುಖಿಂ ಠಿತಂ ಪಚ್ಛತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಆಲಿಙ್ಗೇಯ್ಯ। **ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ** ಇಮಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ಥುನೋ "ಮಮ ಇಮೇ ಸಾವಕಾ"ತಿ ಸಾಸನಾ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ವತ್ತಮಾನೇಪಿ ತೇ ಲೋಭೇನ ಅನುಸಾಸತೋ ಇಮಂ ಲೋಭಧಮ್ಮಂ ಏವಂಸಮ್ಪದಮೇವ ಈದಿಸಮೇವ ವದಾಮಿ। ಇತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ತವ ಲೋಭಧಮ್ಮೋ ಯೇನ ತ್ವಂ ಓಸಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ಉಸ್ಸಕ್ಕನ್ತೋ ವಿಯ ಪರಮ್ಮುಖಿಂ ಆಲಿಙ್ಗನ್ತೋ ವಿಯ ಅಹೋಸೀತಿಪಿ ತಂ ಚೋದನಂ ಅರಹತಿ। **ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ** ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಪರೇ ಅನುಸಾಸಿ, ಅತ್ತಾನಮೇವ ತಾವ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಾದೇಹಿ, ಉಜುಂ ಕರೋಹಿ। ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಚೋದನಂ ಅರಹತಿ।

೫೧೪. ನಿದ್ದಾಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಸ್ಸರೂಪಕಾನಿ ತಿಣಾನಿ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

೫೧೫. ತತಿಯಚೋದನಾಯ **ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸಾತಿ** ಅನುಸಾಸನಂ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರೋ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ, ಪರಸ್ಸ ಅನುಸಾಸಕಸ್ಸ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ನನು ತತ್ಥ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನಾವ ಮಾನೇತ್ವಾ ಪೂಜೇತ್ವಾ ವಿಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಂ ಚೋದನಂ ಅರಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನ ಚೋದನಾರಹಸತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೧೬. ನ ಚೋದನಾರಹೋತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಪತಿರೂಪೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಸಾವಕಾ ಚಸ್ಸ ಅಸ್ಸವಾ ಹುತ್ವಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾಯ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹನ್ತಂ ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ಚೋದನಾರಹೋತಿ।

೫೧೭. ನರಕಪಪಾತಂ ಪಪತನ್ತೋತಿ ಮಯಾ ಗಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಹಂ ನರಕಪಪಾತಂ ಪಪತನ್ತೋ। **ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋತಿ** ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥೇನ ಅಪಾಯಪತನತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಥಲೇ ಠಪಿತೋಮ್ಹೀತಿ ವದತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೩. ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೮. ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಕೋಸಲೇಸೂತಿ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಾ। **ಮನಸಾಕಟ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಉತ್ತರೇನ ಮನಸಾಕಟಸ್ಸಾ**ತಿ ಮನಸಾಕಟತೋ ಅವಿದೂರೇ ಉತ್ತರಪಸ್ಸೇ। **ಅಮ್ಬವನೇ**ತಿ ತರುಣಅಮ್ಬರುಕ್ಖಸಣ್ಡೇ, ರಮಣೀಯೋ ಕಿರ ಸೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ, ಹೇಟ್ಠಾ ರಜತಪಟ್ಟಸದಿಸಾ ವಾಲಿಕಾ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ, ಉಪರಿ ಮಣಿವಿತಾನಂ ವಿಯ ಘನಸಾಖಾಪತ್ತಂ ಅಮ್ಬವನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ಪವಿವೇಕಸುಖೇ ಅಮ್ಬವನೇ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೧೯. ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾತಿ ಕುಲಚಾರಿತ್ತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾತಾ। **ಚಙ್ಕೀ**ತಿಆದೀನಿ ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ। ತತ್ಥ **ಚಙ್ಕೀ** ಓಪಾಸಾದವಾಸಿಕೋ। **ತಾರುಕ್ಖೋ** ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲವಾಸಿಕೋ। **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ** ಉಕ್ಕಟ್ಠವಾಸಿಕೋ। **ಜಾಣುಸೋಣೀ** ಸಾವತ್ಥಿವಾಸಿಕೋ। **ತೋದೇಯ್ಯೋ** ತುದಿಗಾಮವಾಸಿಕೋ। **ಅಞ್ಞೇ ಚಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಬಹುಜನಾ। ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇಹಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮನ್ತಸಜ್ಝಾಯಕರಣತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಪಟಿವಸನ್ತಿ। ಮನಸಾಕಟಸ್ಸ ಕಿರ ರಮಣೀಯತಾಯ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತತ್ಥ ನದೀತೀರೇ ಗೇಹಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಬಹೂನಂ ಪವೇಸನಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವಸನ್ತಿ।

೫೨೦-೫೨೧. ವಾಸೇಟ್ಠಭಾರದ್ವಾಜಾನನ್ತಿ **ವಾಸೇಟ್ಠ**ಸ್ಸ ಚ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ, **ಭಾರದ್ವಾಜ**ಸ್ಸ ಚ ತಾರುಕ್ಖನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ। ಏತೇ ಕಿರ ದ್ವೇ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಅಹೇಸುಂ। **ಜಙ್ಘವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಅತಿಚಿರನಿಸಜ್ಜಪಚ್ಚಯಾ ಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥಾಯ ಜಙ್ಘಚಾರಂ। ತೇ ಕಿರ ದಿವಸಂ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಾಯನ್ಹೇ ವುಟ್ಠಾಯ ನ್ಹಾನೀಯಸಮ್ಭಾರಗನ್ಧಮಾಲತೇಲಧೋತವತ್ಥಾನಿ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಜನಪರಿವುತಾ ನ್ಹಾಯಿತುಕಾಮಾ ನದೀತೀರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರಜತಪಟ್ಟವಣ್ಣೇ ವಾಲಿಕಾಸಣ್ಡೇ ಅಪರಾಪರಂ ಚಙ್ಕಮಿಂಸು। ಏಕಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಂ ಇತರೋ ಅನುಚಙ್ಕಮಿ, ಪುನ ಇತರಂ ಇತರೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅನುಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಅನುವಿಚರನ್ತಾನ"ನ್ತಿ। **ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗೇ**ತಿ ಮಗ್ಗೇ ಚ ಅಮಗ್ಗೇ ಚ। ಕತಮಂ ನು ಖೋ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಕತಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಗನ್ತುನ್ತಿ ಏವಂ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಂ ಆರಬ್ಭ ಕಥಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಜಸಾಯನೋ**ತಿ ಉಜುಮಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ವೇವಚನಂ, ಅಞ್ಜಸಾ ವಾ ಉಜುಕಮೇವ ಏತೇನ ಆಯನ್ತಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಜಸಾಯನೋ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ನಿಯ್ಯಾತೀ**ತಿ ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ ನಿಯ್ಯಾತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಬ್ಯತಾಯಾತಿ ಯೋ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕರೋತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಹಭಾವಾಯ, ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಪಾತುಭಾವಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಯೋ ಅಯಂ। **ಅಕ್ಖಾತೋ**ತಿ ಕಥಿತೋ ದೀಪಿತೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಂ ಅಪದಿಸತಿ। ಇತಿ ವಾಸೇಟ್ಠೋ ಸಕಮೇವ ಆಚರಿಯವಾದಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಿಚರತಿ। ಭಾರದ್ವಾಜೋಪಿ ಸಕಮೇವಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ನೇವ ಖೋ ಅಸಕ್ಖಿ ವಾಸೇಟ್ಠೋ**"ತಿಆದಿ।

ತತೋ ವಾಸೇಟ್ಠೋ "ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಥಾ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾವ, ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಲೋಕೇ ಮಗ್ಗಕುಸಲೋ ನಾಮ ಭೋತಾ ಗೋತಮೇನ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, ಭವಞ್ಚ ಗೋತಮೋ ಅವಿದೂರೇ ವಸತಿ, ಸೋ ನೋ ತುಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನವಾಣಿಜೋ ವಿಯ ಕಙ್ಖಂ ಛಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಸ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಉಭೋಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕಥಂ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಸುಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅಥ ಖೋ ವಾಸೇಟ್ಠೋ…ಪೇ॰… ಯ್ವಾಯಂ ಅಕ್ಖಾತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ತಾರುಕ್ಖೇನಾ"ತಿ।

೫೨೨. ಏತ್ಥ ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗೇ। **ವಿಗ್ಗಹೋ ವಿವಾದೋ**ತಿಆದೀಸು ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಪರಭಾಗೇ ವಿವಾದೋ। ದುವಿಧೋಪಿ ಏಸೋ ನಾನಾಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದತೋ ನಾನಾವಾದೋ।

೫೧೩. ಅಥ ಕಿಸ್ಮಿಂ ಪನ ವೋತಿ ತ್ವಮ್ಪಿ ಅಯಮೇವ ಮಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯವಾದಮೇವ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠಸಿ, ಭಾರದ್ವಾಜೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯವಾದಮೇವ, ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಕಿಸ್ಮಿಂ ವೋ ವಿಗ್ಗಹೋತಿ ಪುಚ್ಛತಿ।

೫೧೪. ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗೇ , ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ ಮಗ್ಗೇ ಭೋ ಗೋತಮ ಅಮಗ್ಗೇ ಚ, ಉಜುಮಗ್ಗೇ ಚ ಅನುಜುಮಗ್ಗೇ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ಕಿರ ಏಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸಾಪಿ ಮಗ್ಗಂ "ನ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ನ ವದತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಉಜುಮಗ್ಗೋ, ನ ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅನುಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ದೀಪೇನ್ತೋ "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನೀತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವದತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಬಹೂನೀತಿ** ಅಟ್ಠ ವಾ ದಸ ವಾ। **ನಾನಾಮಗ್ಗಾನೀತಿ** ಮಹನ್ತಾಮಹನ್ತಜಙ್ಘಮಗ್ಗಸಕಟಮಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಸಾಮನ್ತಾ ಗಾಮನದೀತಳಾಕಖೇತ್ತಾದೀಹಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಗಾಮಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗಾನಿ।

೫೧೫-೫೧೬. "ನಿಯ್ಯನ್ತೀತಿ ವಾಸೇಟ್ಠ ವದೇಸೀ"ತಿ ಭಗವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕಾರಾಪೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಅವಜಾನನ್ತಿ। ಸೋ ತಥಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ।

೫೧೭-೫೧೮. ತೇವ ತೇವಿಜ್ಜಾತಿ ತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾ। ವಕಾರೋ ಆಗಮಸನ್ಧಿಮತ್ತಂ। **ಅನ್ಧವೇಣೀತಿ** ಅನ್ಧಪವೇಣೀ, ಏಕೇನ ಚಕ್ಖುಮತಾ ಗಹಿತಯಟ್ಠಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಏಕೋ ಅನ್ಧೋ ಗಣ್ಹತಿ, ತಂ ಅನ್ಧಂ ಅಞ್ಞೋ ತಂ ಅಞ್ಞೋತಿ ಏವಂ ಪಣ್ಣಾಸಸಟ್ಠಿ ಅನ್ಧಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಘಟಿತಾ ಅನ್ಧವೇಣೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪರಮ್ಪರಸಂಸತ್ತಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಲಗ್ಗಾ, ಯಟ್ಠಿಗಾಹಕೇನಪಿ ಚಕ್ಖುಮತಾ ವಿರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೋ ಕಿರ ಧುತ್ತೋ ಅನ್ಧಗಣಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಗಾಮೇ ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಂ ಸುಲಭ"ನ್ತಿ ಉಸ್ಸಾಹೇತ್ವಾ "ತೇನ ಹಿ ತತ್ಥ ನೋ ಸಾಮಿ ನೇಹಿ, ಇದಂ ನಾಮ ತೇ ದೇಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ, ಲಞ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಮಹನ್ತಂ ಗಚ್ಛಂ ಅನುಪರಿಗನ್ತ್ವಾ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಹತ್ಥೇನ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಕಚ್ಛಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ "ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ, ಗಚ್ಛಥ ತಾವ ತುಮ್ಹೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ, ತೇ ದಿವಸಮ್ಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಅವಿನ್ದಮಾನಾ "ಕುಹಿಂ ನೋ ಚಕ್ಖುಮಾ, ಕುಹಿಂ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಅವಿನ್ದಮಾನಾ ತತ್ಥೇವ ಮರಿಂಸು। ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪರಮ್ಪರಸಂಸತ್ತಾ"ತಿ। **ಪುರಿಮೋಪೀತಿ** ಪುರಿಮೇಸು ದಸಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಏಕೋಪಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋಪೀತಿ** ಮಜ್ಝಿಮೇಸು ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯೇಸು ಏಕೋಪಿ। **ಪಚ್ಛಿಮೋಪೀತಿ** ಇದಾನಿ ತೇವಿಜ್ಜೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಏಕೋಪಿ। **ಹಸ್ಸಕಞ್ಞೇವಾತಿ** ಹಸಿತಬ್ಬಮೇವ। **ನಾಮಕಞ್ಞೇವಾತಿ** ಲಾಮಕಂಯೇವ। ತದೇತಂ ಅತ್ಥಾಭಾವೇನ **ರಿತ್ತಕಂ,** ರಿತ್ತಕತ್ತಾಯೇವ **ತುಚ್ಛಕಂ**। ಇದಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ಯೋ ತೇವಿಜ್ಜೇಹಿ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋವ। ಯೇಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗಂ ದೇಸೇತುಂ ನಪ್ಪಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸೀ"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೫೨೦. ತತ್ಥ **ಯತೋ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಯತ್ಥ ಚ ಓಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅತ್ಥಮೇನ್ತಿ, ಉಗ್ಗಮನಕಾಲೇ ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಕಾಲೇ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಯಾಚನ್ತೀತಿ** "ಉದೇಹಿ ಭವಂ ಚನ್ದ, ಉದೇಹಿ ಭವಂ ಸೂರಿಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಆಯಾಚನ್ತಿ। **ಥೋಮಯನ್ತೀತಿ** "ಸೋಮ್ಮೋ ಚನ್ದೋ, ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ ಚನ್ದೋ, ಸಪ್ಪಭೋ ಚನ್ದೋ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಾ ಪಸಂಸನ್ತಿ। **ಪಞ್ಜಲಿಕಾತಿ** ಪಗ್ಗಹಿತಅಞ್ಜಲಿಕಾ। **ನಮಸ್ಸಮಾನಾತಿ** "ನಮೋ ನಮೋ"ತಿ ವದಮಾನಾ।

೫೨೧-೫೨೨. ಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಕಿಂ ಪನ ನ ಕಿರಾತಿ** ಏತ್ಥ ಇಧ ಪನ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಕಿರ ತೇವಿಜ್ಜೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಚಿರವತೀನದೀಉಪಮಾಕಥಾ

೫೪೧. ಸಮತಿತ್ತಿಕಾತಿ ಸಮಭರಿತಾ। **ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾತಿ** ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ತೀರೇ ಠಿತೇನ ಕಾಕೇನ ಸಕ್ಕಾ ಪಾತುನ್ತಿ ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾ। **ಪಾರಂ ತರಿತುಕಾಮೋತಿ** ನದಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರತೀರಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ। **ಅವ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ** ಪಕ್ಕೋಸೇಯ್ಯ। **ಏಹಿ ಪಾರಾಪಾರನ್ತಿ** ಅಮ್ಭೋ ಪಾರ ಅಪಾರಂ ಏಹಿ, ಅಥ ಮಂ ಸಹಸಾವ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅಚ್ಚಾಯಿಕಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೪೪. ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾರಕಾತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚಸೀಲದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಭೇದಾ ಧಮ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾರಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ , ತಬ್ಬಿಪರೀತಾ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾರಕಾ। **ಇನ್ದಮವ್ಹಾಯಾಮಾತಿ** ಇನ್ದಂ ಅವ್ಹಾಯಾಮ ಪಕ್ಕೋಸಾಮ। ಏವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅವ್ಹಾಯನಸ್ಸ ನಿರತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಭಗವಾ ಅಣ್ಣವಕುಚ್ಛಿಯಂ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಜಲಮಾನೋ ಪಞ್ಚಸತಭಿಕ್ಖುಪರಿವುತೋ ಅಚಿರವತಿಯಾ ತೀರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಪರಮ್ಪಿ ನದೀಉಪಮಂಯೇವ ಆಹರನ್ತೋ “ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ”ತಿಆದಿಮಾಹ।

೫೪೬. ಕಾಮಗುಣಾತಿ ಕಾಮಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ, ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಗುಣಾ। “ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಹತಾನಂ ವತ್ಥಾನಂ ದಿಗುಣಂ ಸಙ್ಘಾಟಿ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೪೮) ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಟಲಟ್ಠೋ ಗುಣಟ್ಠೋ। “ಅಚ್ಚೇನ್ತಿ ಕಾಲಾ ತರಯನ್ತಿ ರತ್ತಿಯೋ, ವಯೋಗುಣಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಜಹನ್ತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ರಾಸಟ್ಠೋ ಗುಣಟ್ಠೋ। “ಸತಗುಣಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) ಏತ್ಥ ಆನಿಸಂಸಟ್ಠೋ ಗುಣಟ್ಠೋ। “ಅನ್ತಂ ಅನ್ತಗುಣಂ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.೧) ಕಯಿರಾ ಮಾಲಾಗುಣೇ ಬಹೂ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಚ ಏತ್ಥ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ ಗುಣಟ್ಠೋ। ಇಧಾಪಿ ಏಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಗುಣಾ”ತಿ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಏತೇನುಪಾಯೇನ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇಟ್ಠಾತಿ** ಪರಿಯಿಟ್ಠಾ ವಾ ಹೋನ್ತು, ಮಾ ವಾ, ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕನ್ತಾತಿ** ಕಾಮನೀಯಾ। **ಮನಾಪಾತಿ** ಮನವಡ್ಢನಕಾ। **ಪಿಯರೂಪಾತಿ** ಪಿಯಜಾತಿಕಾ। **ಕಾಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇನ ಕಾಮೇನ ಉಪಸಞ್ಹಿತಾ। **ರಜನೀಯಾತಿ** ರಞ್ಜನೀಯಾ, ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗಧಿತಾತಿ ಗೇಧೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾತಿ** ಮುಚ್ಛಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಾಯ ಅಧಿಮತ್ತಕಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಿಭೂತಾ। **ಅಜ್ಝೋಪನ್ನಾತಿ** ಅಧಿಓಪನ್ನಾ ಓಗಾಳ್ಹಾ “ಇದಂ ಸಾರ”ನ್ತಿ ಪರಿನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ। **ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋತಿ** ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ। **ಅನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞಾತಿ** ಇದಮೇತ್ಥ ನಿಸ್ಸರಣನ್ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಜಾನನಪಞ್ಞಾವಿರಹಿತಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪರಿಭೋಗವಿರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೪೮. ಆವರಣಾತಿಆದೀಸು ಆವರನ್ತೀತಿ **ಆವರಣಾ**। ನಿವಾರೇನ್ತೀತಿ **ನೀವರಣಾ**। ಓನನ್ಧನ್ತೀತಿ **ಓನಾಹನಾ**। ಪರಿಯೋನನ್ಧನ್ತೀತಿ **ಪರಿಯೋನಾಹನಾ**। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

೫೪೯-೫೫೦. ಆವುತಾ ನಿವುತಾ ಓನದ್ಧಾ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾತಿ ಪದಾನಿ ಆವರಣಾದೀನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಸಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ** ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಸಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಅಪರಿಗ್ಗಹೋ ಭೋ ಗೋತಮಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಅಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ವೇರಚಿತ್ತೇನ ಅವೇರೋ। ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೋ। ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಭಾವತೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಮಾನಸೋ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚಿತ್ತಗತಿಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವತ್ತನ್ತಿ, ನ ತಾದಿಸೋತಿ ವಸವತ್ತೀ।

೫೫೧. ಇಧ ಖೋ ಪನಾತಿ ಇಧ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗೇ। **ಆಸೀದಿತ್ವಾತಿ** ಅಮಗ್ಗಮೇವ “ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ । **ಸಂಸೀದನ್ತೀತಿ** “ಸಮತಲ”ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪವಿಸನ್ತಿ। **ಸಂಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಸಾರಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ** ಏವಂ ಪಙ್ಕೇ ವಿಯ ಸಂಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಸಾರಂ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಸಂಭಞ್ಜನಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಸುಕ್ಖತರಂ ಮಞ್ಞೇ ತರನ್ತೀತಿ** ಮರೀಚಿಕಾಯ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ “ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾ ನದೀ”ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ “ತರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಚ ಪಾದೇಹಿ ಚ ವಾಯಮಮಾನಾ ಸುಕ್ಖತರಣಂ ಮಞ್ಞೇ ತರನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ

ಹತ್ಥಪಾದಾದೀನಂ ಸಂಭಞ್ಜನಂ ಪರಿಭಞ್ಜನಂ, ಏವಂ ಅಪಾಯೇಸು ಸಂಭಞ್ಜನಂ ಪರಿಭಞ್ಜನಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಇಧೇವ ಚ ಸುಖಂ ವಾ ಸಾತಂ ವಾ ನ ಲಭನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗದೀಪಕಂ ತೇವಿಜ್ಜಕಂ ಪಾವಚನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ। **ತೇವಿಜ್ಜಾಇರಿಣ**ನ್ತಿ ತೇವಿಜ್ಜಾಅರಞ್ಞಂ **ಇರಿಣ**ನ್ತಿ ಹಿ ಅಗಾಮಕಂ ಮಹಾಅರಞ್ಞಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ತೇವಿಜ್ಜಾವಿವನ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಫಲೇಹಿ ಅಪರಿಭೋಗರುಕ್ಖೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಂ ನಿರುದಕಂ ಅರಞ್ಞಂ । ಯತ್ಥ ಮಗ್ಗತೋ ಉಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತಿತುಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ತೇವಿಜ್ಜಾವಿವನನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। **ತೇವಿಜ್ಜಾಬ್ಯಸನ**ನ್ತಿ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಪಞ್ಚವಿಧಬ್ಯಸನಸದಿಸಮೇತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಞಾತಿರೋಗಭೋಗ ದಿಟ್ಠಿ ಸೀಲಬ್ಯಸನಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಕಂ ಪಾವಚನಂ ಆಗಮ್ಮ ಸುಖಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೫೪೪. **ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋ**ತಿ ಜಾತೋ ಚ ವಡ್ಢಿತೋ ಚ, ಯೋ ಹಿ ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ಜಾತೋವ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಡ್ಢಿತೋ, ತಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಗಾಮಮಗ್ಗಾ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋತಿ ಆಹ। ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋಪಿ ಯೋ ಚಿರನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ತಸ್ಸ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ "ತಾವದೇವ ಅವಸಟ"ನ್ತಿ ಆಹ, ತಙ್ಖಣಮೇವ ನಿಕ್ಖನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ನು ಖೋ ಮಗ್ಗೋ, ಅಯಂ ನ ನುಖೋತಿ ಕಙ್ಖಾವಸೇನ ಚಿರಾಯಿತತ್ತಂ। **ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸುಖುಮಂ ಅತ್ಥಜಾತಂ ಸಹಸಾ ಪುಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸರೀರಂ ಥದ್ಧಭಾವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಂ ಥದ್ಧಭಾವಗ್ಗಹಣಂ। **ನ ತ್ವೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಹತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾರಾವಟ್ಟನಾದಿವಸೇನ ಸಿಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತೋ। ತೇನ ಸೋ ದನ್ಧಾಯೇಯ್ಯ ವಾ ವಿತ್ಥಾಯೇಯ್ಯ ವಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ತಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಕಾತುನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ।

೫೫೫. **ಉಲ್ಲುಮ್ಪತು ಭವಂ ಗೋತಮೋ**ತಿ ಉದ್ಧರತು ಭವಂ ಗೋತಮೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಪಜ**ನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಾರಕಂ, ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಮಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ತಂ ಅಪಾಯಮಗ್ಗತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಾದಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ದೇಸೇತುಕಾಮೋ "ತೇನ ಹಿ ವಾಸೇಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಇಧ ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ। ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। **ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ವಾಸೇಟ್ಠ ಬಲವಾ ಸಙ್ಖಧಮೋ**ತಿಆದಿ ಪನ ಇಧ ಅಪುಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಬಲವಾ**ತಿ ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಸಙ್ಖಧಮೋ**ತಿ ಸಙ್ಖಧಮಕೋ। **ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನಾ**ತಿ ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಅದುಕ್ಖೇನ। ದುಬ್ಬಲೋ ಹಿ ಸಙ್ಖಧಮೋ ಸಙ್ಖಂ ಧಮನ್ತೋಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಸರೇನ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ, ನಾಸ್ಸ ಸಙ್ಖಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬತೋ ಫರತಿ। ಬಲವತೋ ಪನ ವಿಪ್ಫಾರಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಬಲವಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮೇತ್ತಾತಿ ವುತ್ತೇ ಉಪಚಾರೋಪಿ ಅಪ್ಪನಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ, "ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ ಅಪ್ಪನಾವ ವಟ್ಟತಿ। **ಯಂ ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಾಮಾವಚರಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪ್ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಮಾಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಕತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಕತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನ ತಂ ತತ್ರಾವಸಿಸ್ಸತಿ ನ ತಂ ತತ್ರಾವತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ತಂ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇ ನ ಓಹೀಯತಿ, ನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತಂ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಸ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಲಗ್ಗಿತುಂ ವಾ ಠಾತುಂ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಥ ಖೋ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಮೇವ ಕಾಮಾವಚರಂ ಮಹೋಘೋ ವಿಯ ಪರಿತ್ತಂ ಉದಕಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪನೇತೀತಿ। **ಏವಂವಿಹಾರೀ**ತಿ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾದಿವಿಹಾರೀ।

೫೫೯. **ಏತೇ ಮಯಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮ**ನ್ತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ದುತಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ। ಪಠಮಮೇವ ಹೇತೇ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ವಾಸೇಟ್ಠಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಇಮಂ ಪನ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಸರಣಂ ಗತಾ।

ಕತಿಪಾಹಚ್ಚಯೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ ಉಪಸಮ್ಪದಞ್ಚೇವ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಅಲತ್ಥುಂ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ

ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ತೇರಸಸುತ್ತಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಸ್ಸ

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾತಿ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।